

Alte Drucke

**F. IOAN. DVNS || SCOTI, || ORDINIS MINORVM, ||
THEOLOGORVM OMNIVM || EMINENTISSIMI, || Atque
Academiae subtilium Antesignani, || Quæstiones Tertij ...**

Duns Scotus, Johannes

Venetiis, 1580

F. IOAN. DVNS SCOTI, DOCTORIS SVBTILIS, ORDINIS MINORVM, Theologorum
omnium Principis. Super Tertium Sententiarum Quaestiones exactissimae.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150218

F. IOAN. DVNS

SCOTI,

DOCTORIS SVBTILIS,

ORDINIS MINORVM,

Theologorum omnium

Principis.

Super Tertium Sententiarum

Questiones exactissima.

CVM VENIT IGI-
TVR PLENITVDO
TEMPORIS &c.

DISTINCTIO PRIMA.

A **R**OSTQVAM
magister in pri-
mo lib. determini-
navit de Deo qua-
ntum ad ra-
tionem suae na-
turalis * perfectionis, & in secū-
do li. determinavit de ipso Deo,
inquantum eius perfectio relucet
in operibus creationis. In
hoc tertio determinat de Deo,
in q̄tu ei⁹ p̄fectio relucet in ope-
ribus restorationis. ¶ Et circa
primā di. hui⁹ tertij q̄runt quin-
que. ¶ Primo, vtrum possibile

*Part. vi
generare
et spirare.*

a. l. fut.

* fuerit naturam humanam uni-
ri verbo in unitate suppositi.

¶ Secundo, vtrum tres perso-
nae possint assumere eandem natu-
ram numero. ¶ Tertio, vtrum
vna persona possit assumere plu-
res naturas. ¶ Quarto, vtrum
suppositum creatum possit sus-
tentificare hypostatice aliam
naturam creatam. ¶ Quinto,
vtrum formalis ratio terminan-
di istam * unionem sit proprie-
tas relatiua.

C

*a. l. unita-
tem.*

QVÆSTIO. PRIMA.

*Vtrum possibile fuerit naturam hu-
manam uniri verbo in unitate
suppositi.*

D

IRCA * primum
arguitur q̄ non
quia actus purus,
& infinitus nō est
alicui componibi-
lis (vt probatum est distin. 3. pri-

*Part.
Theologus
pra suppo-
nit factū.
& quare
possi. bne.*

A 2 mi

prima. A mil.) verbum est talis actus. et
 go, &c. ¶ Preterea, inter vnibi-
 lia est aliqua proportio, finiti ad
 infinitum nulla est proportio.
 Boetius in arith- ¶ Preterea. contraria
 metica. 8 non possunt simul esse propter
 phy. 2. c. 15 eorum repugnantiam. natura
 & primo creata, & increata plus repugnāt
 soc. 2. c. 62 sibi inuicem quam contraria.
 Bar. vide quia contraria sunt in eodem ge-
 infrad. 6 nere, non sic creata, & increata
 q. 1. sol. 1 natura, patet ergo &c. prima pro-
 grine. batur per Philosophum. 4. Me-
 taphy. vbi arguit, quod si con-
 traria essent simul in eodem,
 & contradictoria essent simul
 vera.

9. c. 9. 7. Preterea, incarnare est agere,
 97. ergo incarnari est pati. verbum
 diuinum non patitur, ergo non
 incarnatur. probatio consequē-
 tię, quia omni actioni correspon-

B det aliqua propria passio. Et si
 negetur hoc propter instantiā
 de amare, & amari, ergo eodem
 modo de vnire, & vniri. Non
 valet instantia, quia illa est actio
 immanens, cui non correspon-
 det passio aliqua in obiecto, sed
 incarnare est actio transiens in
 obiectum extra, igitur sibi cor-
 respondet passio aliqua.

¶ Preterea, per aliquas ratio-
 nes speciales arguitur. & primo
 ex parte nature assumptę: quia
 eadem natura humana est hec
 per se existens & personata per-
 sonalitate creata, sed natura nō
 potest assumi, nisi sit hec per se
 existens. igitur non potest assu-
 mi, nisi personata personalitate
 propria, sed si sit sic personata,
 non potest assumi a persona in-
 creata. igitur est inassumptibi-
 lis. igitur &c. probatio primę
 Bar. fol. propositionis, quia per * se exi-

stens in natura intellectuali est C
 persona. probatio secunde pro- sum ē, quā
 positionis, quia non potest aliu essentia di
 mi, nisi actu existens. & hoc exi- una est p
 stentia sibi propria, sed existen- se existi
 tia propria nature quę est sub- er tamen
 stantia, est per se existentia. Pro- nō est p se
 batur etiam eadem propositio, na, simili
 quia sicut natura creata se ha- ter, ani
 ber ad singularitatem, ita natu- ma sepa-
 ra intellectualis, saltem singula- rata.

ris videtur se habere ad perso-
 nalitatem, sed natura creata, ita
 est singularis quod non potest
 manere eadem sine sua singula-
 ritate. igitur nec natura intelle-
 ctualis singularis potest mane-
 re eadem sine sua personalita-
 te. ¶ Secundo arguitur ex parte
 assumentis, quia quę sola ratio-
 ne differunt, vnum non potest
 esse ratio vnionis realis, & non
 alterum, persona & essentia so-
 la ratione differunt, alias videre-
 tur esse compositio in diuinis. **D**
 igitur &c. maior probatur, quia
 cum vnio realis sit ad aliquam
 rem, secundum q̄ habet esse rea-
 le, nihil terminat istam vnionem
 precise, secundum q̄ habet esse
 rationis precise causatum. ¶
 per actum intellectus. igitur si
 vnio est realis, & illa realiter sunt
 tantum vnum totum, quod est
 ibi terminat istam * vnionem
 realem. ¶ Preterea, omnis depen-
 dentia est ad independens & ad
 absolutum (vt videtur) persona
 diuina in quantum talis non est
 absoluta, igitur natura non
 dependet ad personam in quan-
 tum persona, sed nō vnitur per-
 sone nisi dependeat a persona
 in quantum persona. igitur non
 vnitur persone. ¶ Tertio, argui-
 tur ex parte vnionis, quia om-
 nis dependentia alicuius ad al-
 terū, vel est causati ad causam,
 vel

a. l. vnita
 22.

Bar. fol.

A vel causati posterioris ad causam prius, hoc vñ manifestū in omnibus dependentiis, natura humana non dependet ad verbum, vt cārum posterius ad causam prius, quia in principio erat verbum, per quod creata sunt omnia, nec dependet ad ipsum poise, vt causatum ad causam, quia si dependet ad ipsum, vt

Bar. vide 1° q. 9. quod lib. 1. Verbum caro factum est, vbi caro pro homine sumitur, secundum August.

SVPPONENDO partē affirmatiuam, tanquam articulum fidei, principalem inter illa, quæ respiciūt temporalia, ad intelligendum istam possibilitatem tria sunt videnda. Primo, quid debeat intelligi per vnionem personalem. Secundo, qualiter ipsa sit possibilis ex parte personæ quæ assumit, ita qd ex parte eius non inueniatur repugnantia. Tercio, qualiter sit possibilis ex parte naturæ quæ assumitur, ita quod ex parte eius non innueniatur repugnantia.

AD PRIMVM dico, qd ista vnio non dicit per se aliquid absolutum, quia quocunque ab soluto intellecto in altero extremo, non intelligitur perfecta vnionis, quia vnio non intelligitur ad se, siue igitur concomitetur absolutū in vno extremo, siue in duobus, cum non sit nihil, saltem dicit vnio relationē, non autem communem, qd sit eiusdem rationis in vtroque extremo, qualis est similitudo, quæ non est habitudo eiusdem rationis in natura assumpta, & persona assumente. persona autem

assumens nullā hēt relationem realem ad naturā creatā ex dissonantib. conuerlo aut, nisi natura assumpta aliquā haberet relationē ad assumentem, nihil intelligeretur per se per istā vnionē, nec illa relatio in natura assumpta est tm res rationis, quia tunc ipsa vnio non esset realis. Est igitur ista vnio relatio disqui perantia realis in vno extremo, cui in altero nulla relatio corripdet, vel saltem nulla realis, & ita relatio ista est ordinis in vno extremo relatio. Non est autem ordinis causati ad causam, quia illa est communis ad totam trinitatem, neque causati posterioris ad cā tum prius, quia verbum non est aliquid cārum. Est igitur relatio ordinis siue dependentiæ alterius rōnis ab oī dependentiā & ordine cāti ad cām, & cāti posterioris ad cārum prius, quia illa est vniuersalis rōne nature in vtroque extremo. Et licet difficile sit videre aliquam dependentiam esse talem, tm ista pōt parere aliquā in subiecto, & accidente. Accidens. n. ad substantiam, siue ad subiectū suū duplicem hēt habitudinē, s. informatantis ad informatū, & ista necessario includit imperfectionē in subiecto informato, eo. s. qd potentialitatem habet respectu actus secundum quid. s. accidentalis, aliam habet vt posterioris naturaliter ad prius, a quo dependet, non vt ab aliqua cā, quæ si habet subiectum pro aliqua cā, hēt ipsum pro cā materiali, & hoc est inquantū informat ipsum. si igitur istæ duæ habitudines accidentis ad subiectum ab inuicem distinguantur, altera necessario est ad subiectum sub ratione imperfectionis in ipso

D
a. l. vni-
us saliter.

A subiecto. scilicet potentialitatis. altera nullam imperfectionem necessario ponit in eo, sed tantum prioritatem naturalem, & sustentationem respectu accidentis, huic simillima est ista habitudine, quæ est dependentia naturæ humanæ ad personam diuinam, quæ est extra omnem dependentiam causam ad causam. hæc est non habet pro termino primo naturam, sed personam inquantum persona, ita quod sicut entitas naturæ est alterius rationis ab entitate propria personæ ut persona, ita dependentia ad tale ens, & tale est alterius, & alterius rationis.

D E S E C V N D O dico, quod si repugnaret personæ diuinæ sic assumere, aut terminare dependentiam naturæ humanæ, aut hoc esset inquantum est persona diuina, aut inquantum est hæc persona. ¶ Non primo modo,

B quia istud terminare dependentiam non infert aliquid repugnans personæ diuinæ, quia nec compositionem, nec potentialitatem, nec limitationem. Non enim oportet, nisi quod terminans istam dependentiam, sit in se aliquid independens habens entitatem talem, qualis requiritur ad terminandum istam dependentiam, nec requiritur aliqua compositio, nec potentialitas. patet, nec dependentia in persona diuina, quia non oportet eam realiter referri, sed tantum terminare dependentiam naturæ humanæ assumptæ relatæ ad eam.

¶ Nec secundo modo, est aliqua repugnantia ex parte diuinæ personæ inquantum hæc, puta quod hæc persona una assumit, & non alia, quia licet respectus consequens naturam, vel terminare talem respectum sit cõ-

tribus, & id omnis causalitas respectu creaturæ conueniat tribus, non tamen oportet quod iste respectus, qui non consequitur entitatem qui datatur, sed personalem, sit cõis tribus. nam omnis entitas personalis independens potest sufficiens terminare istam dependentiam: talis est entitas propria cuiuscunque personæ, et ut distinguitur ab alia. igitur & cetera.

¶ Sed istud probatur aliter, quia persona diuina continet & includit in se virtualiter perfectionem cuiuslibet personæ creatæ. ergo respectu naturæ creatæ suppleri potest vicem personæ creatæ ad terminandum istam dependentiam naturæ creatæ.

¶ Istud arguitur dupliciter deficit. ¶ Primo secundum eos qui sic arguunt, quia ponunt realitatem personalem non esse perfectionem simpliciter. illud autem quod est ratio continendi multas perfectiones virtualiter, & quantum est de se infinitas, oportet quod sit perfectio simpliciter. persona autem diuina, si contineret realitatem vnius personæ creatæ per idem & infinitas, & ita entitas personalis eius esset perfectio simpliciter, quod ipsi negant.

¶ Præterea, ita perfecta contentia est in essentia diuina respectu naturæ creatæ, sicut in persona diuina respectu personæ creatæ, imo quo ad aliquid magis, quia essentia est absolute infinita, non sic entitas personalis, sed ipsa essentia ex perfectione sua non potest esse formaliter essentia alieius personæ creatæ, ut suppleat formaliter vicem naturæ creatæ, quam tamen continet virtualiter. igitur nec multo magis persona illa potest suppleri vicem illam respectu personæ.

var. lib. 3.
q. 1. vide
Thom. in 3.
di. 1. q. 8.

D

q. 1. vide
Thom. in 3.
di. 1. q. 8.

A sonalitatē creatæ. Ideo non arguo ex perfectione entitatis personalis, quasi ipsa contineat virtualiter aliquam personalitatē creatam, sed ex hoc quod illa entitas personalis est independens, & independens inquantū tale potest terminare dependentiam alterius ad ipsum, qd natū est habere terminum talem. Ita autem dependentia nata est habere personam pro termino, & non naturam, igitur persona diuina independens potest sufficienter terminare talem dependentiam naturæ creatæ ad ipsam.

TERTIVS ARTICVLVS est difficilior, quia ibi oportet ostendere distinctionem singularitatis naturæ creatæ a perso-

B nalitate creatæ, probatur tamen propositum triplex. Primo, quia singularitas præcedit naturaliter personalitatem. Deus igitur potest influere ad singularitatem, sicut ad prius naturaliter non influendo ad personalitatem, & ita potest præuenire in illo instanti, in quo natura singularis debet personari in se, ne ipsa personetur in se, sed in alio.

Bar. licet non cōple-tū in cōple-tū tamen, hoc argumētū sit a Scot. q. 19. quoli. art. 1. in fine.

Bar. ma. q. Tertio * arguitur, quia in est sal- uatū, tanto magis sunt adinu-

cem vnibilia. hoc probatur in- ductiue, quia indiuidua eiusdē speciei sunt minime vnibilia, res diuersorum generum sunt magis vnibiles, quam aliqua eiusdem generis, ut patet de subiecto & accidente. igitur cū maxime diuersa sint creatum, & in creatum, quia non vnius generis, sequitur quod ipsa erūt maxime vnibilia, quia vnum potentiale respectu alterius.

Istæ rationes non ostēdunt propositum. prima non, quia si ipsa valeret, probaret qd Deus posset facere naturā simul manere, & non singularem, vel si singularem primo hac singularitate posset eam ēt manentem postea facere singularem alia singularitate. præcedit enim naturaliter natura ut natura, seipsam ut singularem, qd si negetur naturam posse fieri non singula-

rem hac determinata singularitate, & ipsam posse manere, nisi sub eadem singularitate. multo magis sequitur hoc de natura singulari, & eius personali- tate, quia hæc est vltima actualitas eius. Secunda * ratio, videtur peccare, quia modus ille, qui vere est proprius vnius generis, non cōuenit alicui alterius generis, sicut enim est isti proprius, ita est cuicumque alii incompossibilis. Nec quod adducitur de accidente separato cōcludit propositum, quia non habet illum modum, qui est proprius substantiæ, modus enim substantiæ est p se esse naturaliter. hoc est in cōsuetudine non inclinari naturali aptitudine ad aliud, non sic autem accidens separatum.

Et si adducatur illud, qd meta- quod differentia substantialis habet modum qualitatis.

tertia & forma sua in eodem genere & tamen ex ipsis sit magis vnum quā ex subiecto & accidente.

Scot. arguit contra seipsum hic, vide 19. q. quoli. rō- aicas quod sunt per- sua sione.

D

Scot. ar- guit con- tra seip- sum hic, vide 19. q. quoli. rō- aicas quod sunt per- sua sione.

l. c. 1. p.

A ¶ Respondeo, q̄ non intelligit

ibi philosophus de modo proprio qualitatis, v̄ g̃nis, sed intendit ibi ponere multipliciter huius vocabuli qualitas, & vnus modus eius est secundū q̄ dicitur substantialis dī qualitas. Iste modus huius nōis quale, non conuenit alicui speciei qualitatis, v̄ est genus, nec iste modus est modus p̄p̄ius generis qualitatis, sed t̄m est modus istius qd̄ dī quale in cōi, igitur in proposito oportet ostendere distinctionem naturæ a personalitate creata per aliquod, quā per illud. ¶ Tertia rō non v̄ conclude

B inuicem sicut potētia & actus. Ista rō nō concludit de istis maxime distantibus. s. verbo natura creata, quia neq; verbum est formaliter actus naturæ creatæ, neq; natura creata est formaliter potentia, respectu verbi, neque econuerso, quia tunc ex eis naturaliter natum esset fieri v̄m.

Bart. Totum hunc progressum inuenis. 19. q. 9. q. 10. li. 1. art. 3.

DEO * PROPTER istum tertium articulum, oportet videre quomodo, se habeat illud, a quo natura intellectuales dī persona, ad illud a quo natura talis est singularis, & indiuidua, & patet q̄ non eodē formaliter, & vltimate est indiuidua, & personata hac personalitate creata, quia secundū Dam. lib. 3. c. 1. verbum assumpsit naturam in athomo, non t̄m personatam. Quid autē sit illud proprium, quo natura est personata, dux v̄r viæ probabiles. ¶ Vna

Quæ in proximis Alant.

q̄ persona sit persona p̄ aliquid positium in natura v̄tra illud, quo natura est indiuidua, & hoc siue illud positium sit absolutum, siue respectus. ¶ Alia via, q̄ per solam negationem additam naturæ sit persona. ¶ Prima * via posset poni aliquo modo proportionabiliter ei quod dictum est in 2. lib. de indiuiduatione distin. 3. q̄ sicut est aliqua realitas propria, qua natura est hæc, v̄tra illā qua natura est natura, & hæc non est formaliter illa, ita v̄tra v̄tranque istarum esset realitas aliqua, qua posset natura personari, & illa neutri istarum esset formaliter eadem. ¶ Secunda via negat omnē realitatem posituiam constituere personam, & ponit illam realitatem, qua natura est hæc esse v̄ltimam entitatem posituā & v̄tra hanc non esse nisi negationem aliquā, qua dicatur aliquid esse subsistens in natura intellectuali, & persona.

CONTRA primam viam arguo quadrupliciter. ¶ Primo, quia tūc esset aliqua entitas positiua in natura humana q̄ esset inassumptibilis a verbo, probatio consequentia. Isten v̄ltima entitati, quam addit persona v̄tra singulare repugnetur contradictione cōicari, sicut natura cōicatur supposito, patet q̄ persona est incōicabilis existentia, & ita repugnetur sibi contradictione assumi. consequens v̄r in conueniens. Tū, quia secundū Dam. 2. 5. qd̄ est inassumptibile est ineurabile. Tū, quia oīs entitas positiua creatura æque est in potentia * obedientiali respectu persone diuinæ. ¶ Secundo, quia sequitur q̄ natura, quæ iā assumpta est a verbo, careret illa entit-

par. 1. q. 2. & 6. quare v̄r. ad. primū

q. 17. huius.

D

c. 6. 3. lib.

Bart. esse in potētia li est esse la entit-

sub tali eo ponit vltima, & quasi actualiffi-
 ditione q. ma. & determinatiffima in natu-
 ra tali. Et si non videatur incon-
 ueniens concedere naturā istā
 non impli-
 cat con-
 traditio-
 nem.

A la entitate positiua, quæ tamen
 ponit vltima, & quasi actualiffi-
 ditione q. ma. & determinatiffima in natu-
 ra tali. Et si non videatur incon-
 ueniens concedere naturā istā
 non impli-
 cat con-
 traditio-
 nem.

B non continet aliquam realitatē
 per identitatem manens idem,
 non potest eam continere per
 identitatem. Quarto, sequeretur
 q. natura intellectualis posset
 fieri hæc, & actus existens, & nul-
 lo modo personata prius. n. na-
 turaliter posset fieri, & non sub
 ista realitate, qua personat, quia
 ex quo ista realitas, non poni-
 tur realiter, nec formaliter eadē
 nature, & natura vt natura est
 naturaliter prior seipsa, vt est
 sub ista realitate, posset fieri nō
 sub ista realitate, & in secūdo in
 stāti natura, quo assumit a ver-
 bo non esset necesse verbū tūc
 eam assumere, posset ergo tunc
 illam non assumere, & ita relin-
 queretur sibi, & tunc non esset
 personata aliqua personalitate
 creata, nec increata.

C O N T R A. secundā viam
 videtur esse multa. ¶ Primo, quia
 ista negatio nō posset poni, nisi

independentia ad personam ex-
 trinsicam, sed si ista sufficeret
 ad personalitatem propriā. tunc
 anima separata esset persona,
 quod est falsum secundū Ric.
 10. de tri. c. 23. ¶ Secundo, quia
 eadem argumenta vñr esse con-
 tra istud, q. sunt contra illud, q.
 ingēitū sit proprietas consti-
 tutiua pñs, primo lib. di. 28. nul.
 la. n. negatio pōt esse de se in-
 cōicabilis, sed tñ per affirma-
 tionē. & ita cū de rōne personæ
 sit incōicabilitas, nulla persona
 potest esse formaliter persona
 p negationem. ¶ Similiter (vt ar-
 gutū est ibi) nulla negatio pōt
 inēē alicui subiecto primo, sed
 tñ p affirmationē, quia negatio
 absoluta, & libera est cōis enti,
 & non enti. ergo negatio ista,
 qua persona est persona, non est
 propria isti pñs, nisi ponat ali-
 qua affirmatio propria isti per-
 sonæ, & ita prius est persona per
 affirmationem, quā per nega-
 tionem. ¶ Quarto, quia sicut ar-
 gutum est in q. de indiuiduatione,
 diuidi est imperfectionis. ergo
 necesse est illud quo repu-
 gnat alicui diuidi, esse entita-
 tem positiuā, & ex hoc con-
 clusū est entitas positiua, quā na-
 tura est indiuidua, & indiuisa.

¶ A simili argūo. in proposito,
 dependere ad personam extrin-
 secam est imperfectionis. igitur
 non dependere, siue repugnare
 taliter depēdere, non potest ef-
 se nisi per aliquam entitatem
 positiuā.

N O N A S S E R E N D O,
 pōt mediari inter istas vias, nec
 concedendo cum prima via ali-
 quam entitatē positiuā esse in
 natura intellectuāli creata, cui
 repugnet cōtradictorie cōicari
 cōicatione aliqua repugnāte p-
 sonæ.

A sonæ quia nulla vñ entitas positiua in natura creata, quæ non sit possibilis dependere ad verbum, & ita cõcabilis eo modo, quo dñ natura cõcari supposito, vt qua suppositum dñ ens in natura, puta humanitate dñ hõ, & hac humanitate hñc hõ. ¶ Nec cum secunda concedendū est quod sola negatio dependentie ad personam extrinsecam est completiuum formale in ratione personæ creatæ, quia (sicut argutum est) tunc afa separata esset persona.* Sed distinguendū est inter dependentiā actua-

*Bar. vide
10. q. quo-
li. 111. §.
quia spe-
ctat ad
hanc spe-
culati. nñ.*

lem potentialem, & aptitudinalem, & hoc vocando aptitudinalem, quæ semper quantū est de se esset in actu, quo modo graue aptum natum est esse in cen-
B tro, vbi semper esset, quantū est de se, nisi esset impeditum; & potentialem voco absolute illā,

vbi nulla est impossibilitas exrepugnantia, vel impossibilitate terminorum, & ista possibilitas potest esse qñque respectu potentie actiue supernaturalis, non tñ naturalis. Licet igitur sola negatio dependentie actualis non sufficiat ad rōnem personæ. Neq; independentia tertia posset poni in natura creata ad verbum, nulla enim est natura, vel entitas creata cui repugnet contradictorie dependere ad verbum, tñ negatio dependentie aptitudinalis, potest concedi in natura creata personata in se ad verbū, alioquin violentè quiesceret in persona creata, sicut lapis violentè quiescit sursum, & ita ista negatio non dependentia, nō quidem actualis tñ, sed et actualis & aptitudinalis talis complet rationem personæ in natura intellectuāli

& suppositi in afa natura creata, nec tñ hæc independentia aptitudinalis, ponit repugnantiam ad dependentiam actualement, quia licet non sit aptitudo talis naturæ ad dependendum, est tamen aptitudo obedientie, quia natura illa est imperfecta obedientia, ad dependendum per actionem agentis supernaturalis, & quando datur sibi talis dependentia, personatur personallitate illa, ad quā dependet, qñ autem non datur, personatur in se ista negatione formaliter, & nō aliquo positio addito vltra illam entitatem positiuam, quæ est hæc natura.

PER HOC AD argumēta contra illā vñ de negatione, patet ad primum. ¶ Ad aliud qñ arguitur, qñ negatio de se nō est incõcabilis. ¶ Respõdeo, (sicut dictum fuit distinct. 2. 1. lib. & 23.) incommunicabile quod pertinet ad rōnem personæ excludit duplicē cõcabilitatē, videlicet cõcabilis, vt qd, & vt quo, natura aut creata est incõcabilis primo mō, quia singulare. Singulare. n. nō est cõcabile vt qd, nisi sit illimitatū, vt essentia diuina, sed natura creata nō est incõcabilis, vt quo, nisi intelligendo per incommunicabile negationē cõcationis actualis, & aptitudinalis, non aut intelligendo repugnantiam formalem vtrique communicationi.

¶ Contra, tunc non vñ persona esse vniuoce in diuinis, & in creaturis, quia ibi est aliquid formaliter incõcabile, cui repugnat vtrōque modo cõuari, hic nō, imo non vñ esse persona, quia non hēt diffinitionem personæ. ¶ Rñdeo iste cõceptus incõcabilis, qui negat communicationē actua-

*par. 2. q.
3. in scilicet
principa-
lis.*

*B
en
pr
ca
si
tu*

A actualiter & aptitudinalē vniu-
cus est Deo & creaturæ, perlo-
næ diuinæ & creatæ, negatio .n.
est vniuoca multis, quando idē
affirmatum a pluribus negatur,
sed negatio communicabilita-
tis quæ includit repugnantiam
ad communicari, non est vniu-
ca, quia non conuenit creatis, &
hoc mō cōcedo non esse psonā

specūtu tertij. ita hęc negatio po-
tentie dependendi, nulli creato
conuenit, negatio aptitudinis
inest cuilibet naturę personabi-
li in se, etiam qñ actū dependet,
quia actum supernaturalē non
concomitat aptitudo in natura,
cum sit tantum in potentia obe-

a. l. aliud
C

*Punctus
notabilis.*

31. 35

*d. l. sine
prima.*

D

in creatis, vnde * si incōicabile
prout pertinet ad rōnem perso-
næ perfectæ dicit tm negationē
cōicationis vtroque mō, sed ē
repugnantia ad cōicari, nulla
erit perfecte persona, nisi diui-
na. Illa enim includit aliquid ab-
solute, quo contradictionē repu-
gnat sibi cōicari. quocunque
mō, & vt quod, & vt quo, psona
.n. diuina non tm habet nega-
tionem cōicationis actualis, &
aptitudinalis, sed ē habet repu-

gnantia ad cōicationē, & vt q,
& vt quo, & repugnantia talis
nunq̄ potest esse, nisi per entita-
tem positiuā. & ideo sequit̄ per-
sonā istā nunquā esse sine tali
entitate. sed persona * creata nō

est sic incōicabilis, & ideo non
oportet sibi tribuere talē enti-
tate personālē. Et ex hoc patet,
qualiter ista rō prius concludit
propositum de ingenito, non
autē hic. Istud dictū facilliter vi-
deri potest, si videamus dñā in-
ter negationem nudam actus,
& negationem aptitudinis, & ne-
gationem quę requirit repugnā-
tiam. Prima est in graui existen-
te sursum respectu vni in cen-
tro, secunda est in superficie ni-
gra, respectu albedinis, si est in
potentia neutra ad ipsam. tertia
est in homine respectu irratio-
nalis, & licet negatio sit vnus
rationis in se, tamen distinguit̄
cōparado ad * illud, cui incit re-

se, sed ambo simuli cū * prima,
quę non potest haberi hic. Ad
tertium dico, q negatio potest
dici propria, quia non est cōica-
bilis multis vt quod, & ita nega-
tio in creaturis est propria per
istam entitatem positiuā, quę
natura est hęc, cui repugnat cō-
municari multis, vt quod, vel po-
test intelligi propria .n. non cōi-
cabilis alijs, vt quo. & sic non est
in creaturis. Ad quartum con-
cedo, q si dependere repugna-
ret alicui creature repugnaret
ei necessario per aliquod posi-
tiuum. sed nulli potest repu-
gnare, quia omnis entitas crea-
ta non solum dependet ad in-
creatum, vt ad causā, sed etiā
potest dependere hac speciali
dependentia.

SED CIRCA istum ar-
ticulum tertium est alia dubita-
tio, an sit aliqua entitas absolu-
ta noua, quę sit proprium fun-
damentum huius relationis no-
uę, scilicet dependentie & vnio-
nis ad verbum, ita quod ipsa po-
sita non posset eam non con-
sequi relatio eius ad verbum.
videtur quod sic, quia aliā mu-
tatio esset primo ad relatio-
nem, & a relatione, quia si ver-
bum dimitteret illam naturā
absolutam assumptam, relatio
vnionis non esset. & per re nu-
luna

*Bart. No
ta ly, si,
quia vide-
tur dubius
vel capi-
tur, pro
quia.*

*Bar. quia
ei non re-
pugnatiōi
cari, cum
sit in po-
tētia obedi-
entiā.*

Alum absolutum nouum esset. ergo mutatio primo est a relatione. similiter si assumeret naturam modo personam in Petro, si non oporteret aliquid nouum absolutum aduenire ad hoc, ut personaret a verbo, primus terminus huius mutationis esset relatio noua, sed consequens istud esset contra philosophum. 5. phy. quia in ad aliquid non motus nec mutatio. Contra etiam per rationem, quia relatio non potest esse noua, nisi aliquid absolutum sit nouum in altero extremo, si. n. aliquid omnino eodem modo se habet in se. ergo ad quolibet alterum, nihil autem est nouum in verbo in se, nec in natura assumpta, nisi sit aliquid absolutum nouum. ergo tale absolutum nouum oportet ponere.

B SED OPPOSITVM videatur probabilius, quia illud absolutum esset necessarium unitum verbo, ita quod sicut impossibile est illam unionem esse, & non esse ad verbum ut ad terminum, ita impossibile esset illud absolutum, quod est necessarium fundamentum unionis esse non unitum verbo, nulla enim talis entitas absoluta in creatura. Preterea, talis entitas absoluta quae esset proprium fundamentum unionis ad verbum, aut esset accidentalis, aut substantialis. non accidentalis, quia natura intellectualis videtur personabilis in se, loquendo de natura intellectuali inquantum. scilicet prior omni accidente. igitur sic, quoniam personae in alio ut personari ut prior omni accidente, & ita nullum accidens est propria ratio personationis illius, & per consequens nec istius unionis. Si substantialis, non potest dici quod illa sit aliqua res alia ab illa quae

potest esse in persona creata, quia tunc aut materia, aut forma, aut substantia composita esset in Christo secundum humanitatem, qualis nulla eiusdem rationis esset in alio homine, esset igitur entitas substantialis eadem in marie, vel forme vel substantia compositae. Sed quicquid est idem alicui substantiae manet manente illa substantia. igitur natura assumpta non posset dimitti, a verbo, manente in ea entitate absoluta.

AD ILLVD in oppositum de philosopho. 5. phy. potest dici, quod relatio potest tripliciter se habere ad fundamentum. Vno modo, quod fundamentum non potest poni sine relatione illa absque contradictione, quia fundamentum non potest sine contradictione esse sine termino illius relationis, nec etiam sine relatione ad terminum, quia ista natura necessario requirit talem terminum ad sui esse. tales sunt relationes creaturae inquantum creatura, ad Deum inquantum creator. huiusmodi relatio est idem realiter fundamento. sicut patet ex dictis. 1. 2. lib. 4. Alio modo, fundamentum potest esse sine relatione, quia potest esse sine termino, tamen fundamento & termino positus, necessario consequitur ista relatio, ita quod ista duo simul posita sint necessaria causa relationis, siue in utroque extremo, siue in altero. Exemplum de similitudine in albo & albo. Tertio modo relatio potest non necessario consequi fundamentum, quia non necessario coexistit terminum, nec habitudine illam ad terminum, neque etiam fundamento & termino positus necessario consequitur relatio ambo extrema, vel vnum, sed co-

tin-

Speculatio A tingenter dicitur aduenire ex-
variabilis. tremo, etiam postq̄ ipsum, & qd
libet absolutū in ipso & in ter-
mino fuerit positum in esse, &
in isto modo non oportet pone-
re aliquod absolutū nouum in

altero extremorū, et dato q̄ re-
latio sit noua. hoc mō se habēt
multę relationes. puta cōmuni-
ter vniones absoluti ad absolu-
tū. Si n. forma per se esset, & ma-
teria per se esset, vt corpus orga-
nicum & aīa, vel subiectū per se
esset, & accidens per se, vt panis
& quantitas, si de nouo vniant.
nullū absolutū nouum est in a-
tero extremo, sed ista relatio cō-
tingenter se habet, vt possit in-
esse, & nō inesse et extremis po-
sitis. ¶ Tunc ad philosophum, cō-
cedo q̄ non est motus, nec muta-
tio ad relationē primo, vel se-
cundo modo se habentē, & per

B cōsequens nec vniuersaliter ad
relationē de genere relationis,
vt ipse ibi loquitur de relatione
predicamentali. Illa enim est re-
latio intrinsecus adueniēs. i. ne-
cessario cōsequens fundamētū
intrinsecus, puta quantitatē vel
qualitatem, vel substantiam quę
intrinsecus inest non absoluta
necessitate, sed posito termino
ad quē est relatio, quia ista non
aduenit, nisi propter nouitatē
alicuius absoluti in altero extre-
mo, & semper est sub primo &
secundo modo relationū dictā-
rū, sed ad relationem tertio mo-
do se habentem, quia illa est ex-
trinsecus adueniens. i. non ne-
cessario cōsequens fundamen-
tū intrinsecū. puta qualitātē, vel
quantitatem, vel substantiā, sed
absq̄ue nouitate alicuius abso-
luti in illo in quo est, vel in ter-
mino contingenter cōsequitur,
bene potest esse mutatio. & ali-

quę tales relationes forte per-
tinent ad illa sex principia, quę
dicuntur extrinsecus aduenien-
tia. vade & secundum eum in
1. phy. motus est ad vbi, & tamē
vbi nullam formam absolutam
dicit, sed tantum respectum in
corpore circumscripito ad locū
circumscribentem, & iste respec-
tus pertinet ad modum præ-
dictum.

A D A R G V M E N T A.

¶ Ad primum dico, q̄ infinitū
non est impossibile, vt pars, q̄ a
parte totum est perfectius, in-
finito nihil est perfectius. Infini-
tum tamen est vniuersale. i. potest
terminare dependentiam alte-
rius ad ipsum. ¶ Et cum addi-
tur ibi q̄ infinito non potest fie-
ri additio, igitur nec vnio. ¶ Re-
spōdeo, infinitū nō habet in se
quodcūque ens formaliter, sed
virtualiter, vel eminenter, & ita
verbum eo modo quo non ha-
bet in se naturam humanam, il-
la potest sibi addi, hoc est quod
formaliter talis natura depen-
deat ad verbū, vt autē est in ver-
bo eminenter vel virtualiter, nō
dependet sic ad verbum, q̄ sic
non habet entitatē dependen-
tem. ¶ Ad secundum concedit
proportio. i. determinata habi-
tudo non quantitatiua qualis
dicitur esse dupli ad dimidiū,
nec quanti ad quātum, sed qua-
lis dicitur esse generaliter pas-
siui ad actiū, & econuerso acti-
ui ad passiū, vel actus ad po-
tentiam. Natura autem huma-
na possibilis est dependere res-
pectu personę diuinę depen-
dentia aliqua speciali, & ista de-
pendentia est iussiciens propor-
tio ad talem vnionem. ¶ Ad ter-
tium dico, quod * contraria nō
quia diuersa. i. in nullo con-
ueniē-

t. 6. 9.

D

*Varr. q. 9.
presens
dixit de
triplici pro-
portione.*

*Bart. esse
magis di-
uersum nō
est cau-
sa incom-
possibilita-
tis, sed ef-
fectus cogn-
itans.*

ueniē-

A uenientia, ideo sunt incompof-
fibilita, nam hoc modo diuerfa
genere sunt magis diuerfa, quā
contraria, fed quia in illis eft re-
pugnantia, licet in multis con-
ueniant, qualis repugnantia nō
eft in illis, quæ in nullo vel in
paucis conueniunt. Natura igitur
diuina & humana, licet fint
magis diuerfa, quā contraria,
non tamen magis repugnantia,
exemplum: superficies & albe-
do magis sunt diuerfa, q̄ album
& nigrum, & tamen superficies
potest eſſe alba, non tamen al-
bum poteſt eſſe nigrum forma-
liter, vel econuerſo propter eo-
rum repugnantiam formalem.

*Bart. vi-
dede hoc
pienius in
q̄ diſt. 11.
yō 2. re-
ſpond. ad
primū m.*

¶ Ad quarum dico, q̄, * incar-
nationi actioni correfpōdet ali-
qua paſſio, ex quo eſt actio tran-
ſiens, fed iſta paſſio non ſigni-
ficatur per hoc quod eſt incarna-
ti, proprie loquēdo, fed per hoc
quod eſt vniri, vel aſſumi, nam

B iſta actio, vt tranſit in obiectū
tranſit in naturam humanam,
non in verbū, & ideo illud quod
correſpondet ſibi ex parte natu-
ræ humanæ eſt paſſio. licet igitur
vocaliter & grāmāticæ in-
carnari videatur ſignificare paſ-
ſionem huius actionis, incarna-
re tamen realiter ſignificatur p
hoc, quod eſt vniri, vel aſſumi, &
concedo q̄ natura aſſumpta pa-
titur, & eſt in potentia. ¶ Ad il-
lud ſpirituale ex parte naturæ aſ-
ſumptæ, dico q̄ non eodem cō-
pletui eſt natura humana per
ſe exiſtens, & * perſona perſona
litate creata, quia dictum fuit
in tertio articulo, quod non eſt
perſonata vltimate aliquo poſi-
tuo, per ſe autem exiſtit exiſtē-
tia poſitiua creata, loquendo de
propria exiſtentia naturæ. ¶ Ad
primam probationem iſtius al-

ſumpti, cum dicitur, quod illius
exiſtentia eſt per ſe exiſtentia, cō-
cedo ſecundū quod per ſe exiſ-
tere diſtinguitur contra ineſſe,
quod conuenit accidenti. Cum
aſſumitur q̄, per ſe exiſtentia in
natura intellectuali eſt pſonalita-
tas, nego vniuerſaliter accipien-
do per ſe, vt prius, vt ſ. diſtingui-
tur contra ineſſe alij, quia ad pſo-
nalitatem requiritur vltima
ſolitudo, ſiue negatio dependē-
tiæ actualis, & aptitudinalis ad
perſonam alterius naturæ, non
autē omne qd per ſe exiſtit pri-
mo modo vt diſtinguitur con-
tra accedens, oportet per ſe exiſ-
tere ſecundo modo. ¶ Ad ſecun-
dam patet, quod natura creata
eſt hic aliquo poſituo non eodem
formaliter entitatis naturæ,
quia repugnantia ad diuidi, nō
competit naturæ create, niſi per
aliquam entitatem poſitiuam,
non ſic autem vltra entitatem
illam poſitiuam ſingularitatis
oportet ponere aliquam aliam
poſitiuam perſonalitatis. ¶ Ad
aliud qui diceret perſonam tā-
tū diſſerre ratione ab eſſentia,
haberetur contra ſe illud argumē-
tum, ſed aliqua diſtinctio poſi-
ta eſt natura, & proprietatis, vt
patet diſt. 2. primi. ſi tamen po-
neretur primum adhuc poſſet
reſponderi ad argumentum il-
lud per fallaciam amphibolo-
giæ. ¶ In diſt. 26. 1. lib. de perſo-
nis abſolutis. ¶ Ad aliud de pri-
mo membro, q̄ reſpectus nō ter-
minat depēdentiam naturæ ab-
ſolute, dicitur, q̄ perſona diui-
na in quantum relatiua eſt, ter-
minat depēdentiam naturæ crea-
tæ ad ipſam, & hoc in duplici ge-
nere cauſæ efficientis & forma-
lis, primum declaratur ſic, quia
verbum aſſumit: i. ad ſe ſumit
non

*part. 1
q̄. 2.*

*H. qu.
13. q̄. 1.
vide, v.
hi: q̄. 4.*

*4. l. perſo-
nalis.*

A non alię persone, & etiam quia incarnari est specialiter illabi, & illabi pertinet ad causam efficiētem, & quia verbum est potentia operatiua patris, ideo potest habere operationem propriam præter illam quę est communis toti trinitati, secundum declarationem sic, quia secundum hoc est causa formalis secundum q̄ formaliter terminat, terminat autem in quantum persona relatiua, ita q̄ proprietates relatiue est ratio terminandi, ergo non debet intelligi causa formalis, quę sit altera pars compositi, neque causa formalis superueniens compositioni, neq; forma exemplaris, quia hæc est communis toti trinitati, sed causa formalis, quia formaliter terminans, hoc est dans formam specialiter intervallo illi, quod est inter naturam vnitam, & ipsum verbum terminum.

C O N T R A H O C quod dicitur de propria efficientia verbi, quia non hæc communis toti trinitati, sunt auctoritates quas adducit magister in littera, q̄ tota trinitas equaliter est operata incarnationem. ¶ Et si dicas q̄ aliquis modus agendi specialis est ibi propter quem dicitur sustentare naturam modo quo pater & filius, non dicuntur sustentare eam. Contra in actione ad extra non est distinctio trium personarum in agendo, nisi consequens originem, puta quia una persona agit a se alia non a se, sed ab alio, sed ista distinctio non est ratio, quare una persona dicatur assumere naturam humanam vel personare naturam & alia non, quia si pater incarnaretur, & trinitas istam incarnationem efficere, esset ista distinctio in operando, quia pater ageret a se, filius

non a se sicut modo. ¶ Præterea, respectus personalis non potest esse propria ratio agendi ad extra primo lib. dist. 4. & 18. de deo no. ¶ Præterea, suppositum creatum non agit respectu naturæ cuius est, quia secundum eos naturæ præcedit naturaliter suppositum, non sic actum agens, ergo nec illud quod supplet vicem suppositi creati in quantum tale est agens respectu naturæ. ¶ Quod secundo dicitur de forma, videtur abusiva locutio siue impropria de forma siue causa formali, quia secundum hoc pater æternus in quantum pater esset causa formalis filij, quia in quantum pater terminat relationem filij ad patrem. ¶ Quod etiam adducitur, ibi de supposito q̄ habet rationem totius, igitur & rationem forme, sicut totum est forma ex 5. Meta. & antecedens est falsum, & consequentia nulla. ¶ Primum pater ex dictis, quia persona nullam addit entitatem absolutam ultra

naturam singularem, & ita nec suppositum in communi, sicut nec persona in natura intellectuali, & per consequens est totum respectu naturę singularis. ¶ Secundum probatur, ideo, n. totum est forma, quia qualibet pars est quasi potentialis respectu perfectionis totius. In proposito autem verbum non est potētiā respectu personę quasi compositę, si etiam deberet esse hoc totum prout Damascen. dicit & concludit personam compositam esse verbum. hoc non est de persona absolute accepta secundum entitatem personalem comparatam ad naturam, sed de persona in natura ad naturam comparata, ita igitur deberet concludi

Videidem dist. 27. de verbo q. 8.

D

s.c. 2. & 31.

Lib. 1. c. 2. 3. & 15. a. 1. Christi.

Quare

Bnc. &

q̄

Vide. 5. Met. q. 2. in prin.

Var. ubi supra.

Vide Augu. s.c. 7. & 4. trinit. ca. 21.

*Alamum
et g.o. at
propositū
hic. e. i.*

A q. verbum incarnatum esset vt forma, non autem verbum absolute. Si enim absolute consideratur entitas propria suppositi, & nature respectu entitatis totius creati, entitas propria suppositi non est formalis respectu nature & magis materialis. ¶ Quod autem adducitur pro isto dicto, assumere est ad se sumere. ¶ Respondeo, sumere vt notat absolute actionem, est aqua liter totius trinitatis absq; omni distinctione præter illam que consequitur originem, sed ad se vt notat terminum actionis est verbi, vt terminat dependentiam assumptam nature. ¶ Similiter quod dicitur de illabi. ¶ Respondeo, si accipiat illapsus pro aliqua conditione efficientis siue producentis, siue conseruantis, tota trinitas eodem modo illabitur illi nature, sed si accipiat pro intimitate aliqua qualis est suppositi ad naturā quæ dependet ad ipsum, hoc modo solum verbum illabitur, quia solum terminat dependentiam illius nature, sed istud illabi non est aliqua efficientia, sed omnino prioritas alterius rationis.

¶ Quod etiam additur q. verbum est potentia operatiua patris, verum est, quia agit alter quam pater, quantum ad distinctionē quæ consequitur originem. s. a se & non a se habet ab alio, propter quem dicitur pater creare per verbum, & non e conuerso, sed propter istam distinctionē non est quod vna persona hoc modo agat vt incarnata, & alia non sic agat vt non incarnata. ¶ Ad argumentum igitur principale, dico q. si persona diuina est absoluta, absolutum terminat dependentiam illius natu-

re. Si autem est relatiua dico, q. & si relatiuum inquantum tale non possit terminare dependentiam causati ad causam, potest tamen terminare dependentiā quæ est alterius rationis, illā. s. quæ est natura ad suppositum inquantum suppositum. ad terminandum enim illam dependentiam sufficit quecunque entitas, quæ potest esse propria ratio suppositi, & talis ponitur hic entitas relatiua. ¶ Ad vltimum dico q. ista propositio: est falsa. s. q. omnis depēdētia est causati ad causam vel ad causatū prius, est enim aliqua dependentia alterius rationis ab illa quæ non est ad aliquid inquantum habet quiditatem, sed inquantum quid vel ens subsistens vel suppositū talis est ista depēdētia.

Q. VAESTIO II.

Virum tres persona possint assumere eandem naturam numero.

I R C A secundum arguitur q. sic, hec nā antequam assumatur ab aliqua persona est assumptibilis a quacunque diuina, agēt igitur omnes simul in eodem instanti ad assumptionem eius, aut igitur assumetur ab omnibus & habebitur propositum, aut a nulla, quod est inconueniens, si agent ad assumptionē eius inquantum possunt, quia est in perfecta obedientia earū; aut ab aliqua vna sola persona, quod est inconueniens, quia nō est maior rō, quare ab hac magis assumitur quā ab illa, cū æqualiter qualibet agat ad hoc. ¶ Præterea, ante assumptionem huius

A huius naturæ a filio ipsa fuit assumptibilis a patre, igitur & modo. probatio consequentiæ, quia prius fuit assumptibilis per hoc quod fuit in potentia obedientiali ad personam patris, sed illam non euacuat assumptio ad personam filij, quia personalitas filij non est eiusdem rationis cum personalitate patris, aut si esset eiusdem rationis, non tamen fuit eadem potentia obedientialis ad personalitatem patris & filij, sicut nec personalitates ad quas sunt istę potentię, igitur per hoc quod una reducit ad actum non reducit ad alia.

¶ Præterea, natura existens in verbo habet inclinationem ad proprium suppositum, quia illa inclinatio sibi est naturalis, ergo habet inclinationem ad quodcumque potens supplere vicem proprii suppositi, tale est persona patris, igitur cum hoc persona a filio stat potentialitas eius, ut persona a patre.

¶ Præterea, idem accidens potest esse in duobus subiectis ergo eadem natura in duobus suppositis. consequentia probatur, quia habitudo accidentis ad subiectum est simillima isti dependentiæ, ut dictum est in q. precedente. probatio antecedentis, simul possunt esse corpus gloriosum & non gloriosum, igitur habet idem ubi, quod ubi est accidens locati, quod aut sit idem ubi probatur, quia est idem locus, idem autem locus habet unam circumscriptionem actuum, igitur sibi correspondet una circumscriptio passiva, quę est ubi.

¶ Contra Anselmum de incarnatione verbi, & secundo cur Deus homo. c. 9. plures personę eundem hominem assumere omnino nequeunt.

¶ Præterea, multiplicato suppo-

posito creato multiplicatur natura, ergo similiter & increato. consequentia probatur, quia increatum supplet vicem suppositi creati, igitur ita distinguit sicut creatum distingueret.

¶ Præterea, quod conuenit ali cui ut distinguitur ab alio, non potest inesse alij. Incarnatio concipit filio ut distinguitur a patre, ergo non potest competere patri. minor patet, quia conuenit sibi secundum proprietatem eius, secundum quam distinguitur a patre.

HIC DICTVR quod sic, quia sicut prius potest esse sine posteriori absque contradicção, ita potest manere idem plurificato posteriori, prior autem est ratio singularitatis siue indiuiduationis in natura creata, ratio personę, ut apparet, quia verbum assumpsit naturam athanasi, non tamen personam, igitur potest manere eadem indiuidua natura, licet plurificentur personales extrinsece respectu illius nature.

¶ Præterea, distinctio relationis non est causa sufficiens distinguendi absoluta, sicut patet inductiue, igitur cum distinctio personarum diuinarum sit relatiua, non oportet propter eam naturam absolutam distingui, potest igitur assumi a tribus sine distinctione sui. ¶ Dicitur igitur quod sicut anima eadem potest esse in diuersis partibus corporis simul, & idem corpus miraculose in diuersis locis simul, ita potest una natura simul esse in duobus suppositis, quando ista supposita sunt extrinsece, & non eadem illi nature.

CONTRA hoc obieitur sic, quia essentia diuina concluditur esse infinita, ex hoc quod ipsa esse super se, secundum deum

Varro li. 3. q. 5. & ibi in 2. parte articulo. 6. q. 3. uid. Hic. quolib. 6. q. 7.

Articulus
primus.

Cap. 7.

A dem potest esse in tribus personis, igitur ista natura esset infinita si posset esse in pluribus personis, probatur consequentia, quia quæ ratione posset esse in duabus personis, pari ratione & in infinitis. Si etiam simul posset aliqua habere plures personalitates perfectas increatas, igitur posset habere personalitatem creatam & increatam, vel plures creatas, quia non magis repugnant simul esse personalitas creata & increata in natura una, quam duæ personalitates increatæ, quarum utraque perfecte supplet vicem personalitatis creatæ.

Varr ubi supra sol uendo primæ argumentum op. prima.

B Ad primam istarum rationum dicitur quod essentia diuina est eadem illis tribus personis, & ex ista identitate sequitur quod sit infinita, non autem ex hoc quod absolute est in illis tribus simul. Illa autem natura assumpta non esset eadem illis tribus personis, sed aduentitia, licet simul esset in eis. Similiter natura diuina fundat tres relationes & tres personalitates increatas, & ex hoc sequitur eius infinitas, illa autem natura aduentitia non fundaret eas.

¶ Contra istud obijciatur sic, quia sicut forma substantialis quæ substantialiter perficeret plura supposita esset actualiter illimitata, ita accedens consequens quod accidentaliter perficeret eadem supposita esset illimitatum. exemplum, sicut anima est illimitata ad perficiendum plures partes corporis substantiales, ita scientia est accedens illimitatum respectu plurimum partium corporis, igitur sicut essentia diuina, quia est essentialiter natura trium suppositorum, est

infinita quasi natura essentialis eorum, ita natura humana esset infinita, licet quasi natura aduentitia pluribus suppositis.

¶ Confirmatur istud, quia ita impossibile videtur vnum accedens esse in duobus subiectis, sicut vnam formam substantialem esse induabus materijs, igitur si necessario sequitur infinitas ex hoc quod vna forma substantialis est in pluribus materijs, necessario sequitur infinitas ex hoc quod vnum accedens est in multis. ¶ Secunda ratio peccat, patet de voluntate quæ potest fundare relationes diuersas & alterius rationis, & tamen est finita, similiter idem album multas similitudines, & idem pater multas paternitates sine infinitate, & eadem natura multas personalitates creatas immo infinitas, quia non magis repugnant infinite quam duæ, & tamen infinitas non sequitur.

AD QVÆSTIONEM igitur dici potest distinguendo, quia aut potest intelligi primus terminus istius vnionis esse persona aut essentia subsistens communis tribus. ¶ Primo modo non videtur quod vna natura possit simul assumi a tribus personis, quia in omni dependentia essentiali vnum dependens non dependet præcise nisi ad vnum, quod totaliter terminat eius dependentiam. In ista vnione est dependentia essentialis vnus nature, & vna persona terminat totaliter eam. igitur non potest idem dependere hoc modo ad plures tales personas. maior probatur, in omni dependentia causati ad causam, quia impossibile est idem causatum habere plures causas totales in eodem

deca

Adem genere cauendi a quibus dependeat. sequeretur enim quod essentialiter dependeret ab illo ut a causa, quo non existente nihilominus esset. si enim habeat. a. pro totali causa efficiente. & cum hoc. b. similiter. a. sufficeret efficere ipsum quocunque alio circumscripto. alias non esset eius totalis causa. igitur effectus esset ab. a. b. non existente. & ita non dependeret. a. b. confimiliter arguitur econuerso de. a. si. b. ponitur causa eius totalis, igitur si. a. fit causa totalis & b. similiter utrunque erit causa totalis & neutrum ita ut in omnibus dependentijs et que non sunt cauatorum ad causas, quod cum dependentia alicuius fuerit totaliter terminata ad aliquid, ipsum non potest dependentia eiusdem rationis dependere ad aliud.

B Confirmatur hoc de accidente respectu plurium subiectorum primorum. minor probatur, quia personalitas creata totaliter terminaret ipsam, & illa stante non posset simul esse in alia persona creata vel increata. Non minus enim terminat naturam & dependentiam eiusdem personalitatis quocunque persone diuine quam terminaretur in se. igitur &c. Obijcitur contra ista, quia non videtur inconueniens plures relationes eiusdem rationis esse in eodem subiecto. sicut si idem album pluribus albis sit simile, igitur similiter in proposito non erit inconueniens pluribus dependentijs eiusdem rationis idem absolutum dependere ad plures personas, quod si ponantur dependentie ille alterius rationis, magis habebitur propositum. Respondeo, sicut non omnis relatio unde relatio est

eadem fundamento, licet aliqua sit talis, que. scilicet est prima in fundamento ad terminum sine quo impossibile est fundamentum esse aliquo modo, sicut dictum est dist. 1. 2. de relationibus creature ad Deum. Ita nec unde relatio repugnat sibi quod plures eiusdem rationis sint in eodem, sed aliquibus specialibus relationibus repugnat, puta dependentijs essentialibus. talis enim si est una ad terminum totaliter terminantem non relinquit fundamentum dependens dependentia simili ad quodcunque aliud, quia tunc non esset dependentia terminata. Si vero intelligatur secundo modo quod primus terminus unionis sit ipsa natura in tribus per se subsistens, ut possibile quod una natura assumatur a tribus quasi mediante una essentia existente in tribus, sicut una albedo potest esse in tribus corporibus si una superficies in qua est esset in eis. Quod autem ipsa essentia per se existens posset esse terminus proximus illius unionis ut, quia ipsa nullum esse habet a persona, sed est prius naturaliter quam sit in persona & dat esse persone. est natura de se hec, & per se subsistens, licet non incommunicabiliter, ut autem quod incommunicabilitas non sit necessario ratio propria terminandi istam dependentiam, sed subsistentia singularis.

AD ARGUMENTA principalia. Ad primum dico, quod si omnes tres agerent secundum ultimum potentie ad assumptionem illius nature, non possent agere ad assumptionem eius a tribus, qui essent tres termini trium assumptionum, sed ad assumptionem eius ab aliqua

A vna, q̄ terminet, ita q̄ licet tres agant, vna tamen terminat eam. Et cū queris, a qua igitur sumetur? dico q̄ ab illa, ad quam tres vniunt eam actiue. ¶ Et si dicas, q̄ possunt simul agere quolibet persona ad vniendum eam sibi. nego. quia impossibile est vt simul vniatur pluribus, quia impossibile est totaliter dependere dependentia eiuldem rōnis ad plures personas, cū sit natura terminari ad vnā personā, & ad impossibilia non p̄t personę simul agere. ¶ Ad secundū, & tertium simul, dico q̄ si vna potentia obediēcialis est in natura, qua p̄t vñiri tribus. hoc est, cuiuscunq̄ triū disiunctim, illa vna reducta est ad actū p̄ hoc, q̄ verbum eā sustentat. si aut̄ sint tres potentie, concedo, q̄ per hoc q̄ vna reducta est ad actum, non reducit̄ alia, & potest reduci illa alia, sed non cum actū alterius potentie p̄p̄ incōpossibilitatem actuum. sicut potentia ad albedinem non potest reduci ad actum cū nigredine, & ita natura nunc personata a verbo, si dimitteretur ab eo, posset assumi a patre, sed stante actuali assumptione a verbo, licet sit in potentia assumptionis a patre, non potest tamen reduci ista potentia ad actum p̄p̄ impossibilitatem illius actus ad istum.

¶ Ad quartum, nego assumptum de accidente, & subiectis. Ad probationem dico, quod sunt duo vbi, & tamen ab vno loco circumscribente. ¶ Et cum dicit, q̄ vnus loci erit vna circumscrip̄tio actiua, dico q̄ si locus sit aliquid absolutum formaliter. in quo fundatur non actio, sed relatio illa quę signa-

tur per modum actionis, vt circumscrip̄tio actio, duę circumscrip̄tiones possunt fundari in eodem absoluto ad duo corpora circumscrip̄ta. Si autem locus dicat formaliter respectum ad locatum, & materialiter fundamētum, in quo fundatur iste respectus, tunc est vnus locus propter vnitatem * materialis, sed dua locationes formaliter, a. l. mat. riales. & vtroque modo commultiplicatur circumscrip̄tio actiua, & passiua.

AD PRIMVM in oppositum potest dici, quod Ansel. loquitur, si primus terminus vnionis sit persona, quo modo nunc natura est assumpta, quia sic tres personę non possunt eandem naturam assumere.

¶ Ad aliud hoc, concludit, q̄n suppositum increatum est primus & p̄ximus terminus vnionis, non autem quando mediatius, quia tunc natura assumpta vna potest esse in multis p̄p̄ vnitatem nature illius, cui primo vnitur, nec nature assumptę de se & immediate conuenit esse in tribus, sed tantum per illam naturam infinitam, cui primo vnitur. ¶ Et si hic arguitur, sicut arguitur contra primam opinionem, q̄ accidens existens in pluribus est illimitatum, sicut substantia existens in pluribus est illimitata. ¶ Dici potest, quod hoc verum est, quando accidens dat aliquem actum formalem illis, quorum est accidens. Ista autem natura assumpta, si primo vniatur essentie nullum actum dat personis, sed tñ dependet ad essentiam, vt ad vnū terminū primum, cui vt sic accidit esse in tribus, sicut modo omnes creature dependent dependentia cau-

A causati ad causam ad tres personas, ut sunt unum in natura, nec propter illam dependentiam cāti ad tres personas ponitur causatum illimitatum, unde nec illa ratio multum valet contra primam opi. sed habet solui, sicut hic, licet sit contra rñsionem ibi dictam. ¶ Ad tertium dico, quod tunc non conveniret filio iustificare naturam, in quantum distinguitur a patre. sed in quantum hic Deus existens.

A D A R G V M E N T A
pro prima opi. licet individuatione posset esse sine personatione, nō tñ sequitur, qd individuatione posset esse eadem & una cū pluribus personalitatibus, tunc enim posset hoc concludi de personalitatibus creatis, respectu quarum individuatione est prior naturaliter, unde non quodcumque prius potest manere indistinctum cum distinctione cuiuscunque posterioris, maxime qñ distinctio posterioris concludit in priori aliquid sibi repugnans, si sit idem. ¶ Ad aliud dico, qd distinctio relativa, & si nō causet distinctionem absoluti fundantis relationem, potest tñ causare distinctionem absoluti sequentis naturaliter relatione, & dependentis ab ea, quia distinctio prioris sufficit ad causandum distinctionem posterioris. ista autem natura absoluta assumpta non præcederet relationes, sed sequeretur. & ideo secundum eas distingueretur. Exē la aut de aīa in diuersis partibus corporis, & vno corpore in diuersis locis, non sunt ad propositum, quia non includit ibi aliquid impossibile animæ informanti, vel corpori locato, sicut hic includitur.

S E D C O N T R A secundum membrum solutionis arguitur, queritur enim ad quam unitatem esset assumptio in illo membro; non ad unitatem naturæ, quia tunc esset eadem natura assumpta cum assumente; nec ad unitatem personæ, quia persona non est terminus illius unionis per positum, sed essentia, igitur ad nullam unitatem esset assumptio. ¶ Respondeo. dico qd esset ad unitatem non idē tiratis vel compositionis, sed unionis naturæ huius ad illam, & ista unio esset specialis dependentia naturæ ad naturam, similis illi quæ nunc est naturæ ad personam. qñ igitur dicis, si esset ad unitatem naturæ, igitur esset una natura, assumēs & assumpta, dico qd non est concedendum, qd sit ad unitatem naturæ, sed tñ est ibi unio ad naturam, vel ad unitatem unionis naturæ cum natura, quia cum dñ vnitas naturæ, accipitur ibi vnitas naturæ, ex vi constructionis, p vnitate identitatis, vel compositionis. neutra est ibi, non licet autē accipitur vnitas, cum dñ aliquid assumi in vnitate personæ, quia ibi ex vi constructionis accipit vnitas pro vnitate unionis.

¶ Contra. sicut sequitur, persona est primus terminus unionis, ergo assumptum vnit in vnitate personæ, ita vt sequi hic, natura est primus terminus unionis, igitur assumptum vnitur in vnitate naturæ. ¶ Rñdeo. licet prima consequentia teneat, qd idē significat consequēs, qd antecedens ex vi constructionis unitatis cū ly pñone, tñ scda consequentia nō tenet, qd antecedēs significat naturā eē terminū unionis, sed cōsequēs significat unitatē

B 3 iden-

A idētitatis naturā ad naturā, vel
 compositionē ex natura & natu-
 ra, unde propositio *tacta in pri-
 mo enthymemare vera est hic,
 videlicet, qđ vnitur personā, vni-
 ad vnitatem, vel in vnitatem pso-
 na, propositio aut *tacta in secu-
 da consequentis, falsa est, hæc. si
 qđ vnitur naturā, vni- ad vni-
 tate, vel in vnitatem naturā. nec est
 hæc difficultas realis, sed tantū
 grammaticalis, in re enim vni-
 tas personā non cōiatur for-
 maliter naturā assumptā, sed
 tñ vt terminus dependentiā, si
 cut nec vnitās naturā, cōiatur
 formaliter naturā assumptā, si
 natura esset terminus vniōis.
 neque etiā ex persona assumen-
 te, & natura assumpta fit tertiu
 compositum, sicut nec ex natu-
 ra & natura, sed tantū modus
 loquendi est aliū dicendo vni-
 tatem naturā & vnitatem perso-
 na, quia in primo modo loquē-
 di notatur vnitās idētitatis, vel
 compositionis. in secunda non
 notatur nisi vniō ad personam,
 vt ad terminum.

QVÆSTIO. III.

*Verum una persona possit assumere
 plures naturas.*

I R C A tertium ar-
 guitur, quod non,
 quia aut esset vnus
 homo, aut plures.
 non vnus hō, quia
 non vna natura tñ. non plures,
 quia non plura supposita, pri-
 ma consequentia probatur per
 oppositum, quia tres personæ
 sunt vnus Deus. secunda proba-
 tur per hoc, qđ hñs. plures scienti-
 as propter vnitatem suppositi
 est vnus sciens.

¶ Præterea. natura habet nu-
 merationem & vnitatem a sup-
 posito, quia natura vt abstractā
 ab indiuiduis nō numerat, igit
 si vnum suppositum, & vna na-
 тура. ¶ Cōtra. alia natura potuit
 assumi ista non assumpta. igitur
 & modo potest probatio conse-
 quentiā, quia nec potentia alte-
 rius naturæ est reducta ad actū
 p hoc qđ hæc est assumpta, nec
 relatio ex parte verbi assumētis
 habet istā naturam adequatam
 sibi in rōne terminati dependē-
 tiæ ad terminans independens,
 quia & si vni cātum non posset
 dependere totaliter ad plures
 cās totales, tñ bñ potest vna cā
 totaliter terminare dependen-
 tias multorum causatorum. igitur
 & car.

RESPONDEO, cum ali-
 qua natura posset habere depē-
 dentiam eiusdem rationis cum
 ista, & ēt simul cum ista, qđ non
 est repugnantia respectu natu-
 rarum actualis. n. dependentia
 vnius naturæ non repugnat depē-
 dentia alterius naturæ, nec
 est repugnantia ex parte verbi,
 quia per hoc non ponentur in
 eo nisi plures relationis rōnis.
 vel nulla relatio rōnis, sed tñ qđ
 ipsum terminet plures relationes
 reales ad ipsum. hoc aut nō
 est impossibile. sicut tota trini-
 tas terminat omnes relationes
 reales creaturarum, nulla est igitur
 causa impossibilitatis, vel in-
 compossibilitatis assumptionis
 alterius naturæ, etiam ista natu-
 ra manente vni-
 ta.

AD PRIMVM argumen-
 tum dī, qđ nec esset vnus homo,
 nec plures. ¶ Sed contrā. vnum
 & multa sunt opposita, imme-
 diate diuidentia ens. igitur a si-
 mili circa hoc ens quod est ho-
 mo.

*Ri. de m
 dia. vii.
 li. 3. d. 1.
 ar. 1. q. 5.*

Amo, vnum vel alterum est immedie verum. vt si est homo necesse est qd sit vnus hō vel plures, aliter non esset homo. probatur ēt hoc per vnum & non vnum, qd circa quodecunq; includunt contradictionem, & non vnum in ente est multa necessario. ¶ Aliter dī, qd esset vnus hō

Th. 3. par. 3. scien. q. 3. art. 7. in sol. 2. ad 2. ab vnitatem suppositi, sicut vnus scien. licet sciret plures scien. ¶ Sed contra hoc est, qd tūc propter plurificationē suppositorum deberet plurificari tale concrerum & natura, & ita plures personæ diuinæ essent plures dij. ¶ Ideo dico tertio modo sicut dictum est dis. 12. primi lib. qd pater & filius sunt vnus spirator, non tamen vnus spirans, sed duo spirantes, quare ibi.

Contra, sicut esse hominem est esse personam, ergo esse plures homines, est esse plures personas. Responsum quare in 12. distinctio. primi, in 1. la distinctio. grammaticali de ly spirans & spirator.

Ad aliud dico qd sicut singularitas præcedit rationem suppositi, ita potest pluralitas naturarum stare in eodem supposito.

QVAESTIO. IIII.

Vtrum suppositum creatam possit sustentificare Hypostatisse aliam naturam creatam.

In ca. quartū arguitur qd sic, quia maior est proportio illius naturæ creatæ ad suppositum creatum, quam ad suppositum increatum. tum quia vtrū-

que finitū, ibi alterum infinitū, alterum finitum. tum quia hæc persona absoluta, & ita similis illi personæ, qd nata esset eē huius naturæ. persona diuina est relatiua. igitur si persona relatiua potest sustentare aliam naturā, qd suam, vel multas naturas creatas, ita multo magis hæc.

¶ Præterea. omnem perfectionem limitatam potest Deus dare creaturæ, qd nō repugnat sibi, sed suppositū vnus naturæ potest sustentare aliam naturā creatam non ponit infinitatē in eo. igitur nec repugnantia. minor probatur, quia illud suppositū, & illa natura sunt finita. & finitum additum finito non facit infinitum.

¶ Præterea, superius continet inferius in natura finita. igitur perfectio superioris continet perfectionem naturæ inferioris, igitur potest supplere vicē suppositi inferioris. ¶ Contra, natura creatæ & iuppositum creatum sunt adæquate proportionabilia. igitur neutrum excedit alterum. igitur sicut natura non potest esse eadem pluriū suppositorum, sic nec econuerso.

RESPONDEO, sustentare naturam potest accipi dupliciter, effectiue & formaliter, siue terminatiue; primo mō trinitas sustentificat naturam humanam in Christo, id est facit eam sustentificatam. secundo modo solum verbum sustentificat vnionem naturæ creatæ ad ipsum. ¶ Primo modo, dico qd suppositum creatum non potest sustentificare aliquam aliā naturam a sua, quia natura alia ad talem vnionem cum ipso nō est in potentia, nisi tantum obediuntialiter, quia aliter esset violenta.

A ter sub proprio supposito, sicut graue sursum potentia obediē-
tialis in creatura respicit efficiē-
tiam primi efficientis, non aliā
potentiam actiuam. ¶ Secundo
modo dicitur quod non potest
sustentificare quia non est illi-
mitatum suppositum. & iō non
continet in se perfectionem al-
terius suppositi creati. contine-
re enim eminenter totam perfe-
ctionē suppositi creati, non con-
uenit nisi infinito, quia licet fini-
tum vnam sit eminentius altero,
non tamen vnū continet to-
tam perfectionem alterius, quia
entia ordinata essentialiter: tan-
tum, distinguī viderentur p ne-
gationem, quia inferius deſce-
ret a superiori.

¶ Contra terminare dependē-
tiam causati ad causam est maioris
perfectionis, quam ista q̄
conuenit Deo, & illa potest sine
illimitatione eius competere
creatura, vt substantię respectu
accidentis.

¶ Sed ista ratio non vī conclude-
re, quia verbum non est infinitū
secundum rationem personali-
tatis suę, secundum quā susten-
tat naturam assumptam, igitur
non requiritur illimitatio, vel
infinitas in illo supposito quod
sic sustentificat. assumptum pa-
ter, quia tunc aliqua perfectio
infinita formaliter deesset pri,
quę est in filio. ¶ Alia rō apponi-
tur, q̄ solus Deus potest illabi
creaturę illapſu generali. ergo &
isto illapſu speciali. ¶ Sed ista ra-
tio non concludit, quia illapſus
gñalis includit in se primitatem
causę efficientis in illabente, nō
sic autem ista sustentatio natu-
rę a supposito, patet in exēpio,
cui est hęc sustentatio maxime
similis accidentis, videlicet, a

subiecto, quia etsi subiectum
sustenter proprie accidens, non
tamen habet primitatem effi-
cientię respectu eius, nec aliquā
causalitatem, in quantum præci-
se sustentificat illud.

POTEST ERGO dici, q̄
vel due nature creatę non sunt
vnibiles in eodē supposito, nisi
altera sit actus, & altera poten-
tia, & tunc non remanet vtraq;
natura in se inconfusa cum re-
liqua, quod tamen pertinet ad
istam vnionem. s. q̄ natura pro-
prij suppositi assumptis, ita re-
maneat in se nō confusa alteri,
sicut si nature extraneę non ef-
ſet vnita. ¶ Vel dici potest quod
oportet quod suppositum cui
fit ista vnio, sit simpliciter inde-
pendens, quia ista dependentia
non terminatur ad vnum sup-
positum mediante altero, nō est
enim ordo essentialis in ista de-
pendentia qualis est in ordine
causati ad causam. ¶ Vel potest
dici tertio modo, quod omnes
nature substantiales creatę dire-
cte de predicamento substan-
tię sunt simpliciter impossibi-
les in eodem supposito, ita q̄
altera istarum sit naturalis illi
supposito, quia tunc per se con-
ueniret illi, & per consequēs nec
per se nec per accidens ei pote-
rit reliqua inesse. non sic autem
sunt impossibiles, due natu-
rę create si comparentur ad sup-
positū diuinum, cui ambę sunt
accidentales, & aduentitię, quia
neutra continet ei per se.

¶ Sed primam istorum. s. q̄ nul-
le due nature possunt vniri in
tertio, difficile est probare. scēu-
dum etiam. s. q̄ terminans de-
pendentiam istam oporteat ef-
ſe independens, non videtur ve-
rum, quia dependentiam aliquā
termi-

Aterminat aliquid, vt subiectum dependentiam accidētis, quod tñ non est omnino independēs. tertium non vñ probabile, quia si sit formalis repugnantia naturarum creaturarum in eodem supposito, ita non vñ posse eidē competere simul per accidens, sicut nec simul per se. sicut enī non potest idem per se esse album, & per se esse nigrum, ita nec per accidens album & per accidens nigrum. Sicut enim nullus idem color potest esse albedo & nigredo simul, sic nec idē corpus potest esse album & nigrum simul, quia que formaliter ex se esse simul repugnāt, in quolibet repugnabūt simul esse. si igitur nulla inueniatur ratio impossibilitatis, quare suppositum creatum non possit sustentare naturam sibi extraneā, Deo tamen efficiente illā dependentiam in natura sic vnita & sustentata & in supposito alterius nature, non videtur ponendum hoc esse impossibile absq; omni ratione.

SI TENETVR pars negatiua. ¶ Ad primum argumentum dico, qd proportio conuenientię non requiritur ad istam vnionem, sed proportio nature dependentis & suppositi independentis, qualis forte non est in natura creata ad suppositū creatum alterius nature, sed solum ad suppositum increatum. ¶ Et ad confirmationem illam de absoluto dico, quod absolutio nō facit sustentationem, sed tantum qd ipsa persona sit independens, nō nata esse actus vel potentia respectu alterius vrbilis. ¶ Ad aliud dico. quod erit vtrumque oppositorum sit limitatum, tamen non possunt

simulambo esse in eodem, quia licet hoc non concludat in eis formaliter illimitationem, ponit tamen impossibilitatem, ita in proposito vna natura existente in supposito per se repugnat alij esse in eodem per accidens propter impossibilitatem earum in eodem.

¶ Ad tertium dico. quod non omne superius continet totam perfectionem inferioris.

SI T A M E N tenetur alia pars. ¶ Ad argumentum in oppositum potest dici, quod non est ibi ita precisa portio, quin suppositum creatum possit terminare dependentiam alterius nature, non tamen natura potest simul dependere ad plura supposita terminantia, quia vniuersaliter in dependentijs causę & causati, licet vna causa possit terminare dependentias plurius causatorum. non tamen plures causę in eodem genere & ordine causatę possunt terminare dependentiā vnius causati, quia pluralitas priorum arguit pluralitatem posteriorum non econuerso.

QVÆSTIO. V.

*Utrum ratio formalis terminandi istam * vnitatem sit proprietas a. l. vrbis relatiua.*

IRCA quintum, quod præsupponit possibilitatem incarnationis, & querit de facto, scilicet de termino formali incarnationis. ¶ Vtrum, scilicet formalis ratio terminandi vnitatem nature humane ad verbum sit proprietas eius relatiua

tua

Atiua, arguitur quod non dupliciter. ¶ Primo, quod nulla proprietas personalis, sed essentia terminat, quia per illam rationem conuenit verbo terminare vnionem per quam conuenit sibi continere perfectionem suppositi creati, & per quam natura creata est in potentia obediens ad verbum. Isti, n. assignant esse rationes possibilitatis incarnationis ex parte assumptis, & naturæ assumptæ, sed ista conueniunt verbo per essentiam, non per aliquam rationem, personalem quæ non est formaliter infinita, & ideo non continet formaliter perfectionem omnis suppositi. Similiter potentia obediens in creatura respicit omnipotentiam facientis, quæ non est proprietas personalis, sed essentialis. ¶ Præterea, assumens communicat esse naturæ assumptæ, sed esse in diuinis est essentialis, igitur aliquod essentialis, quod præcise est ratio essendi, est verbo ratio terminandi.

¶ Præterea, quod non proprietas verbi relatiua, quia eo verbum terminat formaliter vnionem (si persona est primus terminus vnionis) quo verbum formaliter est hæc persona, sed non proprietate relatiua est hæc persona, probo per illas rationes quæ adductæ sunt distinctio. 26. primi lib. pro illa opi. quare ibi.

¶ Contra, persona vna assumit, & non alia, igitur per illud quod est hæc persona distincta & determinata, sed hoc tamen est proprietas relatiua secundum Anselmum de perfectione spiritus sancti. ubi volens ostendere spiritum sanctum esse de filio, arguit per diuisionem, aut enim spiritus sanctus est de patre, quia de Deo, vel econuerso, i. vel est de patre

ratione essentia qua est Deus & velatione relationis. qua est pater, si ista est diuisio immediata habet propositum, quia nihil habet in persona diuina, nisi proprietas suppositi & communis essentia, si diuisio est mediata, tunc ad destructionem vnus membri inferendo aliud facit fallaciam consequentis. ¶ Si dicatur quod sicut per vnus membrum, i. per hoc quod est esse de vno Deo intelligit aliquid commune tribus personis, puta vim spiratiui, quæ fuit proprietas ignota in toto tempore suo, sicut communiter exponunt eum doctores: ita per aliud, i. per relationem intelligit ipse id quod est proprium personæ patris, siue sit relatiuum siue absolutum. & ita sit ponatur proprietas absoluta non intelligitur per illud membrum de essentia patris, i. spiritum sanctum spirari de absoluto proprio patris, si quod sit, sicut nec de proprietate patris.

¶ Contra, Aug. 7. tri. c. 9. sub 6. essentia ponit quicquid est ad se, siue sit essentialis commune tribus, siue personale, patet cum ibi quod eodem modo dicitur aliquid persona, & Deus, licet persona accipiat pro prima substantia, non autem eo est Deus quo patet secundum eum, sed alio est Deus & patet igitur non intelligitur personale si sit absolutum sub relatione personæ, sed magis sub ipso communi quod est ad se. ¶ Præterea, si aliquo absoluto constituitur persona verbi, ergo ratio Arrii est demonstratio, cum n. arguit, quod ingenuum esse est vnus, & genitum esse est aliud, si vtrumque dicitur secundum substantiam, igitur persona prima est alia secundum substantiam

*Motus
causa. ubi
supra.*

*a. l. quæ
quid est*

*a. l. 4. &
6.*

*Ubi supra
c. 4. in fi.*

*si quæ
sedunt ex
quadrupli
causa ea.
28.*

*Vide. 9.
ri. c. 3.
& 6.*

tiana

a. l. resp. etum.
 A tiam a secunda, conclusio tunc necessaria sequit si persona ponatur esse absoluta. illa. n. constituit substantiam & non relationē, vel*relatiuum, & ita illud quod est aliud secundum istam proprietatem, est aliud secundū substantiam. ingentum aut est aliud secundum proprietatem, gitor & secundum substantiā.

s. de trin. e. 6.
 Si dicat, qd rō Arii est sophistica dupliciter, tū quia commutatur ad aliquid in quid arguēdo ingentum, esse est aliud a genito. vel hoc est aliud inquantum ingentum. ergo est aliud secundū substantiā, commutatur em̄ ad aliquid in quid. qd ostendit Aug. quia ingentū dicit formā liter ad aliquid, licet negatiue, tum quia si non accipiat ingentū pro ipsa proprietate, q̄ significat, sed pro illa proprietate absoluta, q̄ subternit. si ponat dicatur. a. & arguitur ingentum est aliud a genito personaliter, iḡ

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

a. l. secundum a.

aliquid in qd. ¶ Si altero inquā istorum modorum, respondeat ad rationem Arii, qd sit sophistica. ¶ Contra, substantia prima est maxime substantia, igitur si persona constituatur per absolutum, per illud erit maxime substantia. & ita si secundum hoc sit aliud, erit maxime aliud secundum substantiam.

¶ Præterea, ad istam conclusionem sunt aliquę rationes tales dist. 26. primi lib. pro parte ista, quod relationes constituunt personas.

IN ISTA QVAESTIONE

sunt duo articuli. ¶ Primus, quę sit proprietas constituens personam. ¶ Secundus, an ista sit ratio terminandi istam vnionem.

¶ De primo tactum est in primo lib. dist. prædicta. ¶ Quantum ad alium articulum principalem. qd. s. de ratione formali terminandi istam vnionem, qui diceret istam esse propter continentiam perfectionis realitatis suppositi creati in ipso assumente, & propter potentiam obedientialem in natura assumpta, hiet dicere, qd essentia esset propria ratio terminandi istam vnionē,

sicut argutum fuit distin. ista. q. 1. sed illud suppositum videtur esse falsum, quia ista dependentia est alterius rationis ab omni dependentia causati ad causam, continentia autem virtualis quę est in termino, & potentia obedientialis in dependentē, vel contento pertinet ad dependentiam causati ad causam. vnde propter istas rationes non posui in prima. q. verbum posse terminare illam dependentiam, sed propter substantiam independentem. ¶ Dico ergo, quod essentia non est formalis ratio termi-

Ponitur

primus ar

ticul^o pro

lix in ali

quib. ori

ginalibus

nar lib. 3.

dist. 1. q.

2. & 2.

D

Et in pe

de hmoi.

q.

A terminandi istam vnionem, sed proprietas personalis, quod probō sic. In quocunque supposito est ratio formalis terminandi istam vnionem ipsum terminat eā, p̄ in quo est essentia diuina non terminat eam, igitur &c. p̄batio minoris, suppositum non terminat, nisi quia habet rōnē formālē terminandi, sicut non creat, nisi quia cōuenit ei formaliter ratio creandi, & p̄pter hoc in quocunque est ratio formalis creandi proxima creat, unde necesse est tres personas simul creare. ¶ Dicitur forte q̄ p̄prietas est ratio terminandi vt sine qua non. Cōtra hoc, in quocunque est formalis ratio agendi, & prius natura q̄ actio eius

B sit elicitā actū, vel terminus productus, illud est ei ratio, & principium agendi, si autem posterius habet, non agit illo formaliter, similiter nec si simul natura cum termino habeatur, quia quia tunc filius generaret se.

¶ Et intelligitur q̄ sicut ratio formalis formaliter terminat, sic suppositum suppositiue, si actū actū, si aptitudine aptitudinis, si potentia potentia, sic intelligitur primo.

Sicut frequenter declaratum est in 1. lib. quomodo pater & filius spirēt. i. q̄. quia habent vim spiratūā, & uterque prius origine q̄ f. i. spiretur. & propter hoc etiam tres persone creant, ita q̄ potentia creandi est cuiuslibet ratio creandi, quia quilibet habet eam prius naturaliter, q̄ creatura producat. igitur a simili. illud quod est ratio terminandi istam vnionē, erit habenti prius ratio terminandi, & est p̄cisa. prius enim, quia terminus vnionis & maxime istius, quæ est de

pendentia, non est simul natura cū vnione, immo nec cū fundamento. si prius naturaliter habetur, q̄ ipsa vnio terminetur. sed certum est, q̄ ipsa natura habetur a tribus naturaliter prius, q̄ ista vnio facta sit, igitur &c. ¶ Aliter potest responderi ad rōnē, q̄ tres persone alio * & alio modo habent essentiam & propter istum alium modum habendi eam, vna potest terminare ita q̄ essentia sit sibi ratio terminandi, & non alij. ¶ Contra hoc dupliciter pōt argui. ¶ Primo sic, quia si ista vnio sit rea is habet terminum realem, & sub ratione reali. igitur relatio rationis non est formalis ratio terminandi vnionem, iste autem modus habendi essentiam, est tantum relatiōnis in ipsa essentia, quia alias essentia realiter referret ad ad se, vel ad personam. igitur essentia vt sic habita non est formalis ratio terminandi eā, ita q̄ sic haberi sit proxima ratio terminandi eam. ¶ Secundo, quia non est distinctio in modo habendi essentiam, nisi pertinet ad originem, sed propter istam non terminat vnionem vna persona & non alia. quia ista distinctio esset eadem, si pater fuisset incarnatus, & non filius, & tamen tunc non terminasset filius sicut modo. igitur propter illam distinctionem quæ necessaria est, non est essentia ratio terminandi vni, & non alij, quod terminare est contingens.

A D A R G V M E N T A.
¶ Ad primum pater, q̄ illa maior est filia, nec ille sunt rationes ad probandum possibilitatem incarnationis. ¶ Ad aliud dico q̄ communicare sic esse nō est idem, q̄ esse diuinū informā

Bar. qui
pater ha-
bet a se, sicut
filius a pa-
tre. s. s. alij
vtrique.

Dist. 12.
& alibi.

1. dist. 2.
q. 1.

Are formaliter naturam humanam, nec etiam effectiue communicare, p. s. persona assumēs, effectiue det aliquod esse naturę assumptę ex hoc q. assumēs est, sed iitū communicare est terminare dependentiam existētię actualis naturę assumptę, & hoc non est q. existentia realis naturę assumētis sit ratio terminandi, sed substantia. i. incommunicabilis existentia.

B Ad formam, tunc concedo, q. communicat esse hoc est existētia sua incommunicabilis, vt existētia incommunicabilis, nō * ex alio puta ex natura est ratio terminandi dependentiam naturę assumptę. Ad aliud, concedo maiorem & minor negetur, secundum communem opinionē tenendo personas esse relatiuas. Et ad probationes illas dictum est dist. 26. primi lib.

a. l. nōta
men exi-
stentiā, vñ
existentiā
est nō.
Hic sequi-
tur longa
litera in
aliquibus
originali-
bus sed nō
necessa-
ria.

ET QVIA IN HOMINE
TOTA &c.

DISTINCTIO III.

IRCA distinctio-
nem secundam. In
qua magister agit
de modo assumē-
di naturam querū-
tur tria. ¶ Primo, vtrum naturā
* humanam vniri Deo hyposta-
tice, & tamen non frui includat
contradictionem. ¶ Secundo,
vtrum fuerit ibi aliquod mediū
congruitatis, & vt includat vtrum
que mediū. i. intrinsicū, vt
aiam, & extrinsicū ut gratiam,
q. vtrū verbū primo, & imedia-
te assumperit totā naturā hu-
manā. ¶ Tercio, vtrū incarnatio-
nem præcesserit corporis orga-
nizatio.

a. l. ali-
quam.

QVÆSTIO. I.

*Utrum naturam humanam vniri
Deo hypostatice, & tamen non
frui includat contradictionem.*

IRCA primum ar-
guitur q. sic. quia
aut illa natura na-
ta est frui, aut nō.
¶ Primo modo, nō
potest non frui. probatio, tum
quia illa vnio maior est ista vnio
ne, que est per habitum glorię,
quia secundum Aug. 13. de tri-
c. 19. In rebus per tempus ortis
illa summa gratia &c. Sed cōtra
dictio est naturam vnitam per
habitum glorię non frui. ergo
multo magis de ista. ¶ Confir-
matur per August. 13. de trini-
cap. 9. vbi * arguitur per locum
a minori, si filius Dei natura-
lis factus est filius hominis. igitur
magis credibile est, quod
filius hominis naturalis sit gra-
tia filius Dei, si autem conse-
quentia tenet vniuersaliter a mi-
nori. igitur in Christo, posito
antecedēte, necessario ponēdū
sequēs, & p. cōsequens q. neces-
sario fruat. Tū, q. si talis natura
non necessario frueretur, pos-
set peccare, & ita Deus dicere
peccare, & damnari per conse-
quens. ¶ Confirmatur ista pro-
batio per Ansel. 2. cur Deus ho-
mo. c. 10. Si primus homo erat
peccabilis, quia non erat Deus.
igitur ex ista vnione secundus
homo ex qua erat Deus, erat im-
peccabilis, sed non erat impec-
cabilis, nisi quia beatus. igitur
&c. ¶ Secundum membrum di-
uisionis includit contradic-
tionem, scilicet quod aliqua
natura non nata frui possit ei
vni

a. l. argui

A vniri hypostatice. Tum, quia tunc natura non personabilis personaretur. Natura enim que vnitur personæ in vnitate suppositi personatur, natura non nata frui, non est personabilis. Tum secundo, quia tunc esset communicatio idiomatum, & sic Deus diceretur esse lapis, vel ignis, imo * videretur esse perfectior communicatio idiomatum tunc, quam modo, cum qualibet pars lapidis sit lapis, & quicquid est Dei est Deus, non ita est de homine. igitur &c. Contra in triduo immediate vniebatur caro verbo, & tamen non fruebatur, quicquid autem verbum potuit conferuare sibi vnitum immediate potuit immediate assumere.

*a. l. vide-
tur.*

IN ISTA questione sunt duo articuli. ¶ Primus de natura nata frui, an ista posset non frui. ¶ Et secundus, an natura non nata frui possit assumi.

*Hæ. quol.
6. q. 6.*

ET DICITUR ad utrumque quod non. ¶ Ratio ad primum articulum ponitur, talis fruitio completur in hoc, quod obiectum fruibile præsens immutat intellectum ad actum videndi. & per hoc erit præsens voluntati alliciens illam, ut necessario fruatur sine præsentem. Sed per istam vnionem est necessario ista immutatio intellectus. igitur & ipsa fruitio voluntatis est necessario consequens istam immutationem. probatio minoris. Si oculus posset videre lucem inexistentem sibi ad præsentiam lucis in se, necessario sequeretur quod ipsa esset præsens, ut immutans oculum ad videndum. Intellectus autem potest videre aliquid præsens in se, igitur cum per vnionem istam lux increata sit præsens intellectui in se, erit ne-

*vide. vob.
9. p. a. fen-
11.*

cessario præsens, ut immutans intellectum ad intelligendum. ¶ Confirmatur per Aug. ubi supra, ubi arguit per locum a minori de duplici vnione. ¶ Præterea, potentie fundantur in essentia anima, non econuerso. igitur essentialior est ordo, ut illud quod est in essentia redundet in potentias, quam econuerso, sed beatitudo non potest esse, in potentijs, nisi necessario redundet in essentiam. igitur non potest esse in essentia, nisi redundet in potentias, sed per istum illapsum specialem essentia animæ beatificatur quantum est beatificabilis, quia fit vnum aliquid cum Deo. igitur &c. ¶ Confirmatur, quia beatitudo prius est in essentia, quam in potentijs. Est enim prius in supremo naturæ beatificabilis, essentia autem magis habet rationem supremi respectu potentialium, quam econuerso, sed in essentia non potest poni beatitudo, nisi quidam illapsum specialis obiecti fruibilis. iste autem illapsus, qui est in vnione est supremus, & ideo per hunc naturæ summe eleuatur.

* ¶ Modus declarandi primam rationem est talis, quia habitus intellectualis aliquando est necessarius, ut representet obiectum, sicut in angelis, aliquando autem est facilitas ipsam potentiam, ut facilius possit in ipsum sicut in nobis, habitus autem glorie non ponitur in ista vnione propter primum, quia per nihil formaliter informans naturam est Deus sibi præsens, ut obiectum fruibile, sed tantum se representat voluntarie potentie potenti frui immediate, ut obiectum fruibile * neque * habitus ille requiritur propter facilitatem.

*a. l. prae-
rea. prima
ratio de-
claratur
sic &c.*

*a. l. 1. argu-
a. l. 1. argu-
si habitus
ille requi-
ratur, ut
quiritur
propter il-
lus &c.*

cili-

a.l. 8.
a.l. sed.
 A cilitatem, vel propter aliquam
 eleuationē potentię vt ipsa pos-
 sit faciliter inmutari à tali obie-
 cto, * quia sine tali habitu abso-
 lute potest a tali obiecto im-
 mutari, * quia potentia nature
 assumptę est summe inclinata
 & eleuata & pportionata obie-
 cto fruibili, nam huiusmodi po-
 tētia nature assumptę, per vnio-
 nem eleuata est ad esse superna-
 turale, ideo ipsa potētia est suf-
 ficienter eleuata ad operatio-
 nem supernaturale. supplet igitur
 ista vnio ad verbum, quan-
 tum ad fruitionē, quicquid na-
 b'it glorię posset facere i alijs.

CONTRA istam opi. & pri-
 mo contra conclusionem in se,
 arguo sic. prius ex ratione prio-
 ris pot esse sine posteriori abs-

B que contradictione, & hoc quā-
 dar. ista do nulla est * necessaria conne-
 xio eorum, aliter non saluare-
 m'ur prioritas vnus ad aliud, pa-
 reat esse tet ex definitione eius. y. Meta-
 vel propter sed natura psonabilis prius na-
 idenitate turaliter personatur, quam ope-
 reale, si- retur, & hoc quando personatur
 aut subie in se, quia operatio est supposi-
 tum & ti preexistentis, & in natura in-
 tellectuali est psonę. igitur quā-
 do personatur in alio prius, na-
 turaliter personatur in eo, quā-
 operetur. ista consequentia vlti-
 ma probatur, quia natura in eo
 dem instanti nature, in quo per-
 sonatur, si- sonaretur in se, si sibi demitte-
 retur, in eodem personatur in p-
 a. d. ist. i.

g. s.
 traditio naturam istam perso-
 nari in persona diuina, & tamē
 non operari in fruendo. ¶ Pre-
 terea, rationem positionis duco
 ad oppositum, primo quia natu-
 ra nulla necessario fruitor isto
 obiecto, nisi quę necessario im-
 mutatur ab eo, vt presente, sed

ista anima non necessario im-
 mutatur ab eo, tñ quia nec ad
 actum intelligendi, quia obie-
 ctum istud non necessario im-
 mutat aliquem intellectum, nisi
 diuinū, nihil. n. extra cāt nisi vo-
 luntarie & cōtingēter, tñ qā nec
 ad actū fruēdi, quia voluntas ex
 puris naturalibus nō necessario
 fruitor sine (sicut ostēsum est dist.
 1. primi) igitur ipsa non neces-
 sario fruitor sine, nisi aliquid ad-
 datur sue nature, per quod sit
 necessitas ad fruendum. sed ni-
 hil hic ponitur superadditū for-
 maliter in voluntate per istam
 vnionem, sed tantum ponitur
 quędam dependentia ad ver-
 bum. igitur &c. ¶ Preterea, q hic
 negatur necessitas habitus, im-
 probatur, quia sicut tactum est
 dist. 17. primi, potissima ratio po-
 nendi charitatem creatam est,
 vt actus diligendi Deum sit in
 potestate voluntatis, nullū enim
 agens habet in potestate sua ac-
 tum, nisi in potestate eius sit
 totum illud, quod necessario re-
 quiritur ex parte eius ad lem
 actum. voluntas autem creata
 ex puris naturalibus non habet
 in potestate sua actum diligen-
 di bonum increatum merito-
 ric, vt act⁹ eius sit accept⁹ Deo,
 & ideo necesse est ipsam habe-
 re illud aliud, quod requiritur
 ad agendum, vt possit Deum p
 illud meritorie diligere. fruitio
 autem multo magis excedit na-
 turam voluntatis humane, quā
 actus meritorius, quia fruitio
 est actus, vel forma supernatu-
 ralis magis quā actus merito-
 rius. igitur fruitio nō erit in po-
 testate voluntatis humane, nisi
 ipsa habeat aliquam formam su-
 pernaturalem, qua possit vt ad
 istum actum eliciendum. volū-

D
 In solutio-
 ne primo.
 q.

tas autem humana assumpta a verbo est voluntas naturæ humanæ uniuersæ cum nostra. igitur ipsa non potest frui sine charitate. ¶ Et si obijciatur, quod quicquid Deus potest per causam efficientem mediam, potest per se. habitus autem iste qui ponitur respectu fruitionis tantum est causa efficiens, quia nulla alia causa, patet discurrendo per causas, igitur Deus potest per se sine quacunque alia causa media causare fruitionem in anima. ¶ Concedo conclusionem, sicut dicitur dist. 13 huius. scilicet quod fruitio potest immediate causari a Deo in anima, sed tunc respectu fruitionis voluntas non habet rationem causæ actiue, quia non habet ex se, quo agat. & ita non diceretur illa anima frui formaliter elicitue. sicut aliquæ anime dicuntur frui, quod non videtur inconueniens. ¶ Similiter istud dictum non arguit neque * euitaret necessitatem fruitionis, quia secundum hoc voluntas se haberet tantum passive respectu fruitionis. & hoc ex potentia contradictionis ad ipsam. necessitas autem non accipitur ex parte illius quod est in potentia contradictionis ad aliquid. ergo oporteret necessitatem huius fruitionis attribui Deo, sed ipse non necessario causat eam, sicut nec aliquid extra se. igitur. Et si dicas, quod immo 'quia' præsupposita immutatione intellectus necessario causat istud ut cõcomitans. Hoc improbatum est dist. 1. pri. quia cum intellectus, vel visio, & fruitio sint duo absoluta, non est contradictio prius causari sine posteriori. ¶ Præterea, si concederetur animam Christi posse sic se habere ad fruitionem

sine habitu, sicut aliam animam cum habitu, videtur omnino superfluum in Christo ponere habitus infusos, qui tamen ab omnibus ponuntur dist. 13. & 14. quod est inconueniens. ¶ Præterea. ex vi unionis solum verbum est præsens animæ assumptæ, & hoc secundum esse personale. igitur si ex tali unionem sit idem præsens in ratione obiecti immutantis, non plus habetur, nisi quod ex vi unionis solum verbum immutet intellectum creatum, & non tota trinitas, quod est falsum, quia opera trinitatis sunt indiuisa in comparatione ad extra. ¶ Si dicas, quod eadem est ratio videndi tres personas, & vniam, quia qui videt vniam, necessario videt omnes. ostensum est dist. 1. pri. quod hoc non est necessarium.

AD SECVNDVM articulum principalem dicitur, quod non, propter istam rationem, quia sicut Deus se habet ad omnem creaturam in illapso generali, quantum ad esse & operari, ita videtur se habere ad hanc naturam in illapso speciali, quantum ad hanc operationem, & hoc esse. sed primo modo nulli potest illabi ad esse, nisi cui illabitur ad operationem secundum philosophum 4. Meta. in fine, quia vnumquodque est tale cum potest agere. cum autem non potest agere, non est tale. igitur non potest illabi isti naturæ illapso speciali, quantum ad esse, nisi possit ei illabi quantum ad operationem specialem, operatio specialis respiciens obiectum supernaturale est operatio videndi, & fruendi, quæ nullo modo cõpetunt naturæ non natæ frui, ut naturæ irrationali. igitur &c.

CON-

a. l. solutio.
res.

2. p.

huius in
19.

D

q. 2.

H. 7. qui
1. q. 1.

2. e. viii.
Idem 7.
phy. 2. d.
anima.
1. Ma.

A CONTRA istud, natura intellectus est assumptibilis, quia non habet in se entitatem positivam repugnantem dependentiae isti speciali ad verbum, siue communicationi eius verbo, ut natura concipitur supposito, quicquid autem est concipibile, sic est assumptibile, & quod non habet vnde repugnet sibi talis concipio, non habet vnde repugnet sibi dependere, & assumi a verbo, sed natura non intellectus non habet perfectiorem rationem suppositi, quam natura intellectus. igitur & natura non intellectus, non habet aliquam entitatem positivam, per quam repugnet sibi dependere dependentiam illa praedicta. igitur & ipsa ex parte sui est assumptibilis, & verbum vnde ex parte sua posse istam dependentiam terminare, cum

B sit independens in ratione suppositi, & ita potest terminare dependentiam hypostaticam.

Hic diceretur, quod licet natura lapidis possit dependere hypostaticae, non tamen ad personam ut ad terminum, quia persona non terminat dependentiam naturae, nisi personabilis. Hoc excludendo, dico quod licet naturae dependentes sint alterius rationis, & ita dependentiae earum in quantum a fundamento possunt habere distinctionem, sunt aliquo modo alterius rationis, tamen idem terminus, & eandem rationem ex parte eius potest esse omnium istarum dependentiarum. Similiter si natura angelica assumeret, ipsa esset alterius rationis a natura humana, & sic esset alia & alia dependentia huius naturae & illius, & tamen utraque posset dependere ad eundem terminum, ut ad personam verbi. Sed

diceretur, quod utraque est persona, licet habeant entitatem vel dependentiam alterius rationis, & ideo utraque potest uniri personae, non sic natura non personabilis.

Contra istud. si verbum esset hypostasis independens, & non persona, posset terminare dependentiam naturae non personabilis. igitur cum nihil tollatur ab ipso, quod per se faciat ad rationem terminandi dependentiam alterius, per hoc quod est persona, adhuc poterit terminare. Nec tamen sequitur, quod natura assumpta lapidis personaretur, quia personari non tamen dicitur uniri, sed sic uniri, ita quod ille modus respicit fundamentum unum. siue assumptum, siue iste modus sit intrinsecus illi unioni. siue materialiter se habeat ad illam, possent enim bene poni, quod relatio haberet aliquem modum intrinsecum causatum tamen a fundamento, quod si iste modus superadditus per hoc, quod est esse personabile, non sit intrinsecus relationi, tamen ut unio significatur per hoc nomen personatio, necessario connotatur ille modus. est autem modus iste quod fundamentum naturae esset in se personari, si non assumeretur ab alio, & si ergo natura humana & lapidis conveniant in ratione dependentiae ad hypostasis, tamen quia non conveniunt in ratione talis modi dependentiae, ideo non possunt ambae personari. Aliqui tamen dicunt, quod hoc est propter distinctionem hypostasis, & per personam in verbo, quod sibi potest aliquid uniri in ratione hypostasis, ut lapis, & tamen non in ratione personae. Contra sicut dictum est distinctio. 8. r. lib. in Deo non est ordo aliquarum realitatum. super iij. Sen. C tum,

a. l. perso-
nabilis.

D

Var. li. 8
q. 2. ar. 2.

q. 2. vel 3.

Atum, quarū vna contrahat aliā, quia tunc nō esset perfecte simplex, & ista est ratio quare Deus non est in genere, igitur non est in eo aliqua realitas a qua sit hypostasis determinabilis a realitate, a qua est persona, immo nulla omnino aliā & aliā est realitas secundum distinctionem ex parte rei a qua sit hypostasis, & persona. Omnis autem vnio realis est ad terminum realem, & secundum q̄ realis. non igitur potest esse vnio realis ad hypostasim, & non ad personā, cum nulla sit ibi distinctio realis, & ideo non dico naturam illam irrationalem non personari, & naturam nostram personari propter aliquam distinctionē realem hypostasis & personę in termino dependentię, sed propter distinctionem realem relationem per modos, quos habent a fundamentis, vel saltem quos causant fundamenta.

A D Q V A E S T I O N E M igitur quantum ad primum articulum concedo, q̄ non includit contradictionem, naturam natam frui vniū verbo hypostatice, & non frui eo, & hoc si ponatur posse assumi sine habitu creato, sicut ponit opi. improbat; si autem poneretur q̄ necessario ad hoc q̄ assumeretur oporteret, q̄ haberet actu habitum glorię huiusmodi necessitatem non video propter rationem positam contra opin. prædictam.

Q V A N T V M etiam ad secundum articulum concedo rationem factam contra opi. quia natura creata potest depēdere non tantum dependentia causati ad causam, sed dependentia hypostasis ad hypostasim,

quia non habet aliquid in se p̄ se quod repugnet sibi sic dependere. & verbum potest terminare istam dependentiā, quia etū non sit in eo distincta rō hypostasis & personę, tñ ita perfecte habet quicquid requiritur ad personā & hypostasim, vt terminet, sicut si nō esset persona.

A D A R G V M E N T A principalia. ¶ Ad primū cū arguitur quantum ad primū membrum diuisionis de comparatione duarum vnionum in se. ¶ Respondeo & dico, q̄ ista est maior quantū ad actū primū, quia per hāc cōiatur esse personę assumentis nature assumptę, & et modo de facto ista includit aliā vnionē, quę est ad actum scđm & operari, sed de possibili. si separaretur illa esset maior quę esset nature ad verbum, vt ad terminū, quantum ad actū primū, licet non quantum ad actū scđm, & esse beatificum, quia beatitudo magis est in operatione. & ideo illa esset maior quantū ad operationē. ¶ Vel magis proprię loquendo, pōt dici, q̄ neutra est maior aliā, quia sunt alterius rōnis, & cū neutra necessario includat aliā, potest vna esse sine altera. ¶ Ad Aug. conceditur, q̄ est summa gratia in ista vnione, quia summa gratia conditio voluntatis diuina, quę fuit principium assumptionis, non est aut summa gratia habitualis ex vi vnionis in ista vnione, licet de facto ista cōcomitetur istā vnionē, vnde auctoritas Aug. pōt ex poni de facto. *Vide Aug. 10. si. 2. 9. epi. vne ad pri. positum.* ¶ Per idē pōt dici ad illā auctoritatē Aug. 1. 1. de

A de tri. ibidem. c. 9 vbi arguit per locū a minori. verum est quidē q̄ minus vī esse possibile filiū Dei esse realiter filium hoīs, q̄ filium hoīs per gratiā posse esse filiū Dei. & ideo si hoc est possibile, multo magis & istud, non tamē necesse est q̄ si filius Dei est filius hominis, q̄ ille idem filius hominis sit filius Dei per gratiam, forte enim negaretur de eodem determinate. immo nec conceditur quod Christus sit filius Dei adoptiuus, sed sequitur q̄ aliquis alius posset esse filius Dei per gratiam, quia ad aliquem indeterminate fiebat illa comparatio, non ad istū vel illum determinate. ¶ Ad rationem probantem Christum impecabilem, vel naturam assumptam quancunque, aliter Deus diceretur peccabilis, & dā

B nabilis, & diabolus, &c. quā videntur horrenda, dico, q̄ sicut habens lumen glorię & charitatem consumatā non pōt peccare, non quia ista formaliter repugnēt peccato, sicut nec actus primus repugnat opposito actus secundi contingenter causabilis, sed quia de potentia ordinata Deus non potest nō coagere ad actus secundę perpetue visionis, & fruitionis, qui actus repugnant peccato. sic Deus natura vnica sibi personaliter nō potest de potentia ordinata non dare summam charitatem, & vterius summam fruitionem, quę excludit peccatum, & sic ex hac vnione est impecabilis, nō formaliter, sed virtualiter dispositione dispositione remota, licet necessario respectu Dei agentis, sicut necessarium est aliquem beatum nō peccare. ¶ Ad secundam proba-

tionē. Ad Anf. dico, q̄ secūsus hō, quia Deus, de congruo replebatur summa gratia, per q̄ esset impecabilis, & hoc nō decebat primum hoīem, quia non erat Deus. ¶ Repleri tanta gratia. non igitur ex vi istius vnionis ponit Anf. istam impecabilitatē, nisi de congruo, quia illam concomitatur plenitudo gratia.

C V M arguitur cōtra aliud membrū de natura non intellectuali, patet rñsio ad primum, qualiter dicitur * hypostasiari, *a. l. suppositari.* vel sustentificari, non tñ personari p̄p̄driam illius dependentiā, quā dī * hypostasiatio vel *a. l. suppositatio.* sustentificatio ad illam dependentiā, quę dī personatio. ¶ Ad aliā, quę est de cōicatione idiomati, aliqui negant consequentiā, sed cum rō huius cōicationis sit, q̄ * suppositum recipit predicationē in concreto *D* illius nature in qua subsistit, & si subsisteret in natura lapidis, non vī rō quare lapis non predicetur de eo, dicendo Deus est lapis, sicut modo dī, q̄ Deus est homo, & equaliter vtrq; est vera. ¶ Sed cum vterius infertur, illa esset perfectior cōicatio, quia quilibet pars lapidis est lapis &c. dico q̄ pars lapidis, & si recipiat predicationē lapidis in cōi, sicut pars homogenea, vel subiectiua in suo toto, non tamen recipit predicationem illius, cuius est pars integralis. sicut nec totum integrale predicatur de parte integrali, vt non dicimus, quod paries est domus, tunc enim verbum esset lapis, *Vide vñ.* non in vniuersali, sed hic lapis *vbi supra soluendo* aliquis rotus, & quod nulla pars lapidis esset hic lapis, ideo *idem argumentū.* nulla pars lapidis predicaretur de eo. *a. l. quia.*

C **Ad**

A AD ARGUMENTA pro opin. q. Ad primum patet, q. nullo modo deficit, quia istud obiectum non necessario immutat intellectum creatum, & per consequens voluntas non necessario fuitur, & maxime si voluntas non necessario habet habitum supernaturalem, quo finatur. q. Ad aliud de essentia & potentijs, dico q. creatura non potest beatificari in se; quia non est bonum infinitum, in bono autem infinito beatificatur, ut in obiecto, quod attingitur per operationes potentiarum non ut tale bonum est perficiens essentiam eius, quantum ad actum primum. Ideo ergo beatitudo potentie reducat in essentiam, quia quoniam est in potentia est in essentia, sicut nata est esse ibi, quia mediante potentia, nec formaliter est ibi redundantia, quasi realiter sit ibi alia beatitudo ab illa, quæ est in potentijs. concedo igitur, q. essentia non potest beatificari, ut distinguitur a potentijs. q. Et cum confirmatur ratio, q. beatitudo est in essentia, primo oppositum huius est probatum. dist. 26. secundi lib. q. Et cum probas, q. ipsa est supremum in anima, dico q. si sit omnino idem potentijs ipsis, tunc non est ordo excedentie in re. Si autem est aliquo modo fundamentum potentiarum, tunc licet sit supremum ratione actus primi, tamen non est nata habere actum secundum supremum, nec per consequens attingere bonum supremum extrinsecum, nisi mediante potentia, quia illud nullo modo attingitur, nisi per operationem potentie; est igitur beatitudo in supremo, verum est sicut nata est esse in eo, non est autem nata esse in essentia, nisi mediante

potentia. q. Et si arguas, quod illa labitur essentie, igitur potentijs, & per consequens est in potentia mediante essentia. q. Responsio deo. dico, q. verum est quantum ad actum primum ad dandum eis esse, quicquid enim est in natura humana, aliquo modo dependet ab esse verbi, sed non oportet q. illabatur ad dandum operationem supernaturalem illi potentie mediante essentia. q. Per hoc patet ad argumentum adductum pro opin. quantum ad secundum argumentum, q. sicut vere illapsus specialis est ad esse, quo finatur creatura communicatur esse verbi, ita necessario est illapsus specialis ad operari, quo finatur verbum possit operari operationes illius nature. ut sicut verbum dicitur esse ignis, si assumpsisset naturam ignis, ita diceretur calefacere calefactione ignis, sed non oportet illapsus esse ad operationes repugnantes tali nature, sicut sunt operationes beatificæ, ut intelligere, & velle. sicut in illapsu generali Deus illabitur cuilibet creature ad esse operationem sibi convenientem, non tamen ad aliquam operationem sibi disconvenientem, vel excedentem naturam. q. Ex ista. q. apparet quod non est aliquod medium necessitatis in assumptione nature humanæ ad verbum, puta neque anima nata frui, mediatim ter carnem & verbum, quia ex secundo articulo natura non intellectualis posset immediate assumi, nec gratia est immediate medians inter ista, verbum scilicet & naturam natam frui, quia posset natura assumi sine hoc, quod haberet habitum gratie.

QVA

Idem habet q. 9. dist. 4.

Ad finem.

A QVAESTIO. II.

*Utrum verbum pr. mo. & immed. a-
te assumptum sit totam naturam hu-
manam.*

IRCA secundum
arguitur qd non,
quia verbū assum-
pit carnē median-
te anima secundū

*vel. q. to.
ius. 16.* Dam. lib. 3. c. 6. & Aug. de Ago-
ne Christiano. c. 6. & est in liti-
ra. c. 11. q. Item, pars est prior to-
to via generationis sicut in com-
pletum completo secundū Cō-
men. i. phy. ergo similiter in as-
sumptione quia eo ordine assu-
mebantur quo nata erant assu-
mi. q. Praterea, prius est a quo
non conuertitur subsistendi cō-
sequencia, sed sequitur assu-
mit totum. ergo assumpsit par-
tem, non e conuerso. ergo. q. Itē,
si assumpsisset primo totum. &
go aliqñ dimisisset quod semel
B assumpsit, vt in morte, cōsequēs
vī falsum, & contra Dama. c. 73.
vel. 52. q. Item, de medio extrin-
seco arguo sic. natura humana
non potest vniri verbo vnione
beatifica sine habitu gratiæ, &
hoc quia tam ipsa vnio, quā ter-
minus vnionis excedit faculta-
tem naturæ creatæ, ergo cū ista
magis excedat, quia ista est sum-
ma gratia secundum Augu. 13.
tri. c. 19. sequitur, qd ista non po-
terit fieri sine gratia.

*Cō. 18. &
inde qua-
re in pro-
prio. &
alibi, et in
postli. pr.
discamen-
tis. & 3.
met. 1. c.
16. 36. li-
bro. 3.*

q. Contra. si hæc vnio primo
fieret per partem, vel partes non
esset vnica assumptio. q. Itē, tūc
prius fuisset animal, quam ho-
mo. q. Item, quantum ad secun-
dum arguit sic. qd illapsus gñ-
lis est cuiusq; naturæ secundū
esse eius primū, non per aliquē
habitū mediū in illa natura. igitur

tur similiter illapsus iste spe-
cialiter est primo huic naturæ.

IN ISTA qōne patet, quod
sunt duo articuli. q. Vnus de me-
dio intrinseco. s. an per aliqua
fuerit media inter verbū & par-
tem aliā, vel partes. vel an pars,
vel partes fuerit medium inter
verbum & totum. q. Secundus
articulus est de medio extrinse-
co. i. an gratia mediet inter natu-
ram istam vnitam, & terminū
vnionis.

QUANTVM ad primum
articulum, dī qd assumpsit cor-
pus mediante aia, & hoc sic ex-
ponit, qd in primo istā aia est
assumpta a verbo, & in scdo in-
stanti naturæ vniē corpori, & per
hoc in eodē scdo instanti verbū
vniuit sibi corpus personaliter
mediāte aia, quā primo sibi vni-
uit. similiter de partib. cōpara-
tis ad totū, dī qd prius sunt as-
sumptæ ordine executionis, sed
totū primo assumpsit ordine in-
tentionis, sicut totū, sic est prius
partib. suis, & assumptio eius fi-
cut & creatio prius intendebat.

CONTRA primum isto-
rum. s. de anima respectu corpo-
ris arguo, quia vī sequi, qd Chri-
stus non sit primo hō, sic enim
ille arguit contra opin. magistri
finaru, qd Christus nō fuerit hō
in triduo, quia assumens nō est
hō, nisi qd assumptū est hō. qd
exponi pot si bñ intelligat, quia
assumptum est natura humana.
igitur si primo assumptum non
est natura humana, sed pars na-
turæ humanæ, assumens nō erit
primo homo, & sicut in instanti
assumptionis se habuit ad to-
tum, & partes, ita & modo. igitur
& modo non est primo ho-
mo. sicut sortes est primo hō,
quod videt inconueniens, cum

a. l. primo

*var. li. 3.
di. 2. q. 1.
vel q. 11.
totius. 3.*

*vna. vbi
supra.*

A non sit aliqua rō a parte prædicati alia hic, & ibi, licet sit alius modus prædicandi sicut tanger dis. 7. Immo secundo vñ sequi, q̄ Christus non sit hō. probō. si accidens esset compositum ex partibus essentialibus potentia li. a. & actuali. b. subiectum non denominaretur ab accidente, q̄a denominaretur a solo b. nam si sic. a. esset subiectum respectu accidentis compositi ex a. & b. quia a. actualiter denominaretur. a. b. igitur a simili natura humana composita ex aīa & corpore, non dī de verbo denominatiue

a. l. quo.

pp solam vnionē aīa ad ipsum verbum, *quia vnio deberet esset rō talis denominationis, q̄a tunc corpus posset dici homo pp vnionem animæ ad corpus.

B Item, de rōne personæ est incoicabilitas, & hoc in rōne quo sicut frequenter expositum est, hoc aut magis conuenit materiæ q̄ formæ. quia in toto forma coicatur materiæ, vt dans esse. igitur sicut in natura in se personata magis appropriat incoicabilitas ista corpori, q̄ aīe, ita qñ personatur in altero p prius vñ, si sit ibi aliquis ordo, terminari ipsa dependentia corporis vt sit subsistens, q̄ ipsa dependentia animæ. ¶ Præterea tertio, corpus natum est in se subsistere, & non præcise ex hoc, q̄ anima in formans ipsum subsistit in se. ergo non suppletur istud in corpore, nisi ipsum immediate assumatur. est. n. corpus capax talis assumptionis, sicut & subsistentiæ in se. stante igitur ista vnione animæ ad verbum, cum per eam corpus non sit immediate assumptum, stat potentia in corpore, vt assumatur a præ, & ita idem homo assumetur a

duabus psonis, quod vñ esse inconueniens. quia sic nulla persona esset homo, & tñ ex illis partibus est homo qñ vniuntur. igitur esset homo & non persona, nisi sit persona in se. qd est incoueniens, quia tunc partes dupliciter hypostasiarent. s. intrinsece, & extrinsece. ¶ Præterea, tunc in morte fuisset non assumptio. quia tunc corpus fuit immediate vñitū verbo, & non per aīam. ¶ Præterea, pp illas duas vniones non fuit homo, sicut ostensum est in sēda rōne, ergo requiritur tertia, q̄ sit totius primo pp q̄ tertiā verbū sit homo, sed ista iussit sola sine alijs duabus. igitur illæ duæ superfluent.

I D E O Q V A N T V M ad istum articulum potest distinguī de medio Sicut. n. inter agens & actum, vel effectum aliud quid potest poni medium vel vt quod, sicut agens proximum inter agens remotum, & effectum, vel vt quo sicut forma agentis. Ita inter recipiens & receptū pōt poni duplex mediū. s. quod, & quo. sicut enim aliquid potest esse alicui ratio agendi, ita aliquid potest esse alicui ratio recipiendi, & illud respectu receptionis accidentis pōt esse qñque propria forma recipientis. sicut subiectum per propriam formam, vt per rationem propria recipiendi recipit primo propriam passionem. ¶ Ad propositum pōt dici, q̄ in ista passua assumptione naturæ humane ad verbum nullū fuit medium qd, inter verbū & ipsam naturā, sed tota natura fuit sic immediate assumpta, qd probatur sic. Quia qd est in se primo personabū, si sibi dimitteretur, hoc in alio primo personæ, qñ assu-

A assumi, quia personalitas diuina supplet personalitatem propriam. tota natura est primo, & immediate hoc modo personabilis in se, si sibi dimittatur, & non pars, vel partes, igitur &c. probatio maioris, quia in eodem instanti naturæ in quo in se personatur, si sibi dimitteretur persona in alio, vel ab alio, quia nec ante illud instans est naturæ assumi, quia non prius fuit natura singularis, nec post illud instans assumitur, quia tunc esset persona in se. minor probatur, quia in eodem instanti naturæ in quo materia præcedit totum, vel forma, neutrum naturæ est esse persona, sed tunc primo, quoniam ex istis vnitatis est tota natura, tunc ipsa tota est persona in se, si non impediat ab assumente. **S**ecundo modo loquendo de medio. scilicet quo potest concedi, quod anima est medium in ista assumptione, & hoc respectu totius, quia est formalis ratio huius naturæ, quia hæc natura est vniuersibilis, sicut ipsa est, quia formaliter homo est risibilis. non tamen ut principium effectuum. sed ut subiectum proximum, & sicut est forma ipsius subiecti, ita potest esse forma constituens hæc naturam, & tamen est tota naturæ ratio propria recipiens diuinitatem, quia est ratio propria constituens ipsum totum receptionis huius vniuersionis. nec propter hoc oportet animam primo assumi, ut quod, sicut nec ipsa est risibilis, ut quod. licet ipsa sit quo homo est risibilis. **E**t pro ista ratione median-di, vere potest dici assumi tota natura per animam. ita quod ly per, licet, per, respectu prædicati dicat circumstantiam causæ, quasi materialis, tamen respectu eius quod determinatur per ipsum, dicit causam formalem, sicut & hic. hoc per animam

rationalem est risibilis, notat formam subiecti esse quasi materiale respectu prædicati, hoc etiam modo potest concedi, quod anima mediat inter carnem & verbum, quia anima est forma naturæ totalis primo assumptæ, cuius naturæ caro est pars, & ideo illud, quo tota natura est assumptibilis & assumpta, est quo caro suo modo est assumptibilis, & assumpta.

SED HIC EST vnum dubium, quantum ad primum membrum distinctionis, quid sit ista natura, quæ primo dicitur assumi, an. scilicet sit aliquod ens aliud a partibus. *Commentator primo phy. vide vo. c. 17. videtur dicere quod totum, q. 11. huius. 3. pro comment.* licet sit aliud a partibus, siue a qualibet parte seorsum, non tamen ab omnibus partibus simul, & si ita esset, cum ista assumptione realis non sit nisi rei, nihil aliud esset totum assumi, **Q**uod omnes partes assumi. Si etiam sit aliud ens ab eis, dubium est, an sit aliud alia entitate positiva absoluta, vel relatiua, & tertio an sit aliqua forma alia a forma quæ est pars totius.

QUANTVM ad primum ostendo, quod totum sit ens aliud ab omnibus partibus coniunctim, & diuisim. probo, quia alias non esset differentia totius quod est per se vnum ad totum, quod est vnum aggregatione, ut cumulis, vel acervus, quia istud totum secundum est suarum partes. 3. met. consequens vero inconueniens, tum ex eodem. 8. tum quia et vnum per accidens est magis vnum, quam illud aggregatione, & minus vnum quam totum vnum per se, & tamen vnum totum per accidens non est suarum partes, quia secundum phi. 7. met. c. de vnitatis diffinitionis. In hoc homo albus est vnum aliud, quia albedo

C 4 incit

A inest homini, non autē esset tale totum si non informaret.

¶ Præterea, per se terminus ad quem generationis est aliquid habens entitatem propriā, quia gñatio est ad esse proprii termini, sed totum est primus terminus ad quem generationis, non altera pars, imo si vtraque pars præexistat, & de nouo vniuntur nil minus esset gñatio, vel productio ipsius compositi, sicut in resurrectione, dato q̄ tam anima q̄ corpus præexistet secundum suas entitates, adhuc fieret resuscitatio ad esse totius compositi, non autē ad esse corporis vel animæ nec ad ambo ista, igitur ad aliquod tertium ab istis.

¶ Tercio potest argui a simili de corruptione secundum argu. phi. 7. meta. in fine, quia manet.

2. c. 60.

B realiter non potest manere, & non manere. ergo ab est aliud realiter ab a. & b. igitur cum sic in omnib. compositis per se rationum partium non repugnet, ut illæ maneant, & totum non maneat, aliqua erit entitas propria ipsius totius alia ab entitatibus partium.

¶ Item quarto, sequeretur quod nihil esset per se causatum a causis extrinsecis, materia. scilicet & forma, quia istæ causæ causant hoc compositum, quia sunt partes cāti, sed istæ non sunt partes neque alterius earum neque ambarum, quia neutra est causata nec amba, quia sunt primæ causæ & prima principia rei. igitur & cetera.

¶ Item, sequeretur quinto quod nullum ens esset cui per se inesset propria passio, vel propria operatio, vel quodcumque accidens proprium illius speciei,

quia hæc non sunt materiæ nec forme.

DE SECVNDO dico, quod totum est aliud ens & alia entitate absoluta, quia solus respectus non sufficeret ad hoc quod totum diceretur per se vnum, quia in toto vno per accidens est per se respectus & essentialis partis ad partem, ut patet de dependentia accidentis ad subiectum. Similiter quiditates omnium absolutorum, ut includentes materiam & formam, & ut diffinibiles, quia ut sic sunt species generis absoluti, non sunt tantum formaliter entia respectiua, quod tamen oporteret si entitas propria totius esset respectus. Hoc etiam concludunt rationes factæ ad primum articulum, quia neque generatio aliqua est per se ad respectum ut ad terminum ad quem. Nec etiam corruptio est a solo respectu, ut termino a quo. Neque causæ absolute sunt solius respectiui causæ. Neque propria passio consequitur totum præcise in quantum respectiui. Neque propria operatio, vel aliud accidens absolutum. Nec tandem videtur possibile posse assignare differentiam specificam omnium quiditatum, quia non videtur possibile tantum ponere differentiam respectiui inter partes unitas, quantum est ad propositum non videtur, quod respectus sit propria ratio fundandi relationem unionis ad verbum, quod tamen oporteret ponendo totum primo assumi secundum prædicta si entitas totius ut distincta a partibus non poneretur esse absoluta.

Q V A N T V M ad tertium articulum dico, quod si intelligatur in toto præter formam par-

A partis, cuiusmodi est in homine anima intellectiua, esse aliam formam quasi superuenientem illi quæ sit etiam aliquid ipsius totius, & tamen dicitur forma totius distinguendo eam contra formam partis. quia completius constituat totum, quàm illa alia forma, iste intellectus est falsus. quia tunc esset in homine, aliqua forma constituens hominem perfectior anima intellectiua, quod est inconueniens.

¶ Similiter si innitatur rationi acceptæ ex unitate totius, puta, quia ex materia & forma quæ pars non fieret vnum nisi per aliquam aliam formam vniuentem illas partes, quæ sit forma totius. ista ratio concluderet processum in infinitum, quia etiã de ipsa quæro quomodo facit vnum cum materia & forma partis. si ex se, ita potest concedi de forma partis. quod ex se sit natura facere vnum cum materia, si per aliud erit processus in infinitum.

8.6. 15.

¶ Ideo dico, quod ultra formam quæ perficit materiam ultimam, quæ dicitur forma partis, non est necesse ponere aliquam formam quasi perficientem tã materiam quam formam, quia materia & forma in toto non sunt partes eiusdem rationis, siue elementa perfectibilia ab aliquo actu tertio, sed vnũ est propriũ perfectibile, & aliud proprius actus, & hæc est præcisa ratio quare faciunt vnum per se. ex. 8. metaphysicæ. ¶ Sitamen intelligatur forma totius non aliquid constituens totum, sed ipsa natura tota, vt quiditas. hoc modo concedi bene potest, quod forma totius sit alia a forma partis. & quod natura vel quiditas posset

dici forma patet ex philosopho 5. metaphysicæ. capitulo, de causa. quod autem sit alia a forma partis, patet ex primo articulo, hic tacto. ¶ Sed respectu cuius est forma? Respondeo & dico, quod respectu totius compositi, non quidem forma informas, sed forma qua compositum est ens quiditatiue. & hoc modo totum est ens & formaliter forma totius, sicut album dicitur album albedine. non quidẽ quod forma totius sit qua si causa ipsius totius cum materia & forma partiali causans quasi totum, sed est ipsum totum præcisè consideratum secundum illum modum quo loquitur Auenen, 5. metaphysicæ. equinitas est tantum equinitas. ¶ Et si quæras causas istius entitatis.

¶ Dico quod ipsa est tertia a suis causis & causaliter est ab eis, & nõ ab alijs. & quare tales causæ causent & constituent entitatem tertiam aliam a se, quæ sit per se vna & alia non constituunt, non est ratio nisi quia istæ entitates causarum sunt tales, & alia sunt alterius rationis, quod Philosophus innuit. octauo. Metaphysicæ. vbi respondens ad quæstio. de unitate compositi, quomodo fiat vnum per se ex materia & forma, assignat pro causa, quia hoc per se est actus, illud per se potentia. & sicut hoc est actus per se, illud potentia per se, ita hoc totum est vnum per se, & sicut hoc est actus per accidens, & illud potentia per accidens, ita hoc totum constitutum est vnum per accidens. quare autem ista entitas est. per se actus respectu vnius, & alia tantum per accidens respectu alterius,

non

A non est ratio, nisi quia hæc entitas est hæc entitas, quia sicut inter calidum & calefacere non est medium in genere causæ efficientis, ita nec inter istam formam. & sic informare est aliqd medium in genere causæ formalis. Sicut enim calidum, quia calidum calefacit, & non propter aliquid aliud, ita anima in quantum anima, sic perficit & sic constituit. ¶ Sic ergo patet quantum ad istum articulum, quid sit medium congruitatis unionis naturæ humanæ ad verbum, quia natura tota ex partibus, quod est quoddam ens absolutum, tertium aliud a partibus utriusque & ambabus coniunctum, & diuisum. ¶ Et ideo illud Commentatoris de primo physicorum negandum est. fallit enim in ista materia sicut in alijs, quia non distinguit inter illud quod est per se, & illud quod necessario concurrit. ad esse quidem totius necessario præexigitur unio partium, nec tamen illa unio est illud esse, quia unio est respectus, & esse illud est absolutum. sicut ad causationem alicuius effectus necessario præexigitur ordo causarum efficientium, quoniam sunt multe ordinatæ, & approximatio earum, & tamen ille ordo vel illa approximatio non est esse ipsius effectus, quia ista sunt respectus termini. hoc autem est absolutum. Nec est inconueniens aliquod absolutum dependere, vel præexigere, vel saltem coexistere aliquo modo aliquem respectum. vniuersaliter enim absolutum causatum a pluribus causis necessario præexigit unio nem & approximationem illarum causarum in causando, & ita potest hic esse quod tota en-

titas totius sit absoluta, licet necessario præexigat vel coexistat unionem partium absolutarum.

QUANTVM ad secundum articulum principale de medio extrinseco ponitur, ¶ gratia in ista unione fuerit medium congruitatis.

CONTRA hoc arguo. *f. 60. lib. 2. ar. 9. 2.*
¶ Primo quia in illo instanti natura in quo natura personatur in se, si non assumetur in eodem instanti personatur in alio, quando assumitur, hoc fuit declaratum in primo articulo, sed prius naturaliter personaretur in se, quam haberet habitum gratiæ, quia habitus est principium operandi, & per consequens perfectio eius cui competit operari. operari autem est suppositi. igitur prius naturaliter in se haberet rationem suppositi, quam gratiam, vel habitum aliquem qui tantum est principium operandi, igitur & quando assumitur prius naturaliter, quam gratia ista detur. igitur non est media. ¶ Et confirmatur etiam, quia illud quod est alicuius in se, prius est eius quam quod est eius per accidens. sed si natura sibi fuisset dimissa, fuisset personata in se ex seipsa. igitur personari prius naturaliter competet sibi, quam habitus ille accidentalis.

Item, Ioan. primo. Vidimus gloriam eius quasi vnigeniti a patre, vbi videtur dicere quod Christum esse vnigenitum patris sit proxima ratio congruentia, quare ipse habeat plenitudinem gratiæ. igitur prius erat natura subsistens in verbo, quam tanta gratia sibi conferebatur, alias videretur quod in aliquo instanti in quo natura non erat

vn. 2. a

A vnita verbo confere:ur plenitudo gratiæ. ¶ Præterea illa gratia non vniret formaliter. patet: igitur tantum se haberet in ratione dispositionis in altero extremo. sed hoc est falsum, quia realis & actualis existentia accidentis ordine nature præsupponit existentiam subiecti. Sed gratia est in anima Christi, sicut accidens in subiecto. ergo realis & actualis eius existentia præsupponit existentiam realem anime. sed Christi anima nunquam habuit existentiam realem, nisi in verbo, ergo prius ordine nature assumebatur a verbo quam sit subiectum gratiæ, quia ipsa natura in qua est gratia personatur, & per hoc omne accidens eius accidentaliter & mediate vnitur persone, igitur in ista vnione nullum accidens potuit esse medium, sicut nec albedo est medium in vnione superficie ad corpus.

A D A R G V M E N T A principalia. ¶ Ad primum patet responsio quod intelligenda sunt auctoritates de medio quo, & non quod. ¶ Ad secundum dico. quod aliquid potest esse in se prius alio non comparando illa ad tertium. sicut partes nature mee sunt priores natura mea tota, quo ad ordinem generationis, vel executionis, non tamen in comparisonem ad personationem, quia partes mee non prius personantur, quam tota natura mea. & ita est de personatione in persona extranea. & ratio est quia in illo instanti nature in quo totum est totum ipsum est personabile in se, vel in alio, & ideo quicquid præcedit ipsum naturaliter non præcedit ipsum in personalitate, quia ut prius non est perso-

nabile. ¶ Ad aliud dico quod non sequitur, est prius secundum consequentiam, ergo est prius naturaliter, hoc est prius causaliter, vel sic aliquid dicitur prius executione prioritate cause materialis. vel prius intentione prioritate cause formalis. similiter secundum philosophum in prædicamentis, prius causalitate potest esse simul secundum consequentiam, esse namque hominem secundum consequentiam conuertitur ad veram rei orationem, & econuerso, & tamen esse rei est prius causaliter. In eo enim quod res est vel non est, est oratio vera vel falsa. ita hæc prioritas in consequendo potest stare cum non prioritate in causando, sicut vniuersaliter est in accidente consequente multa necessario, sicut calidum consequitur ignem, & aerem, ideo sequitur ad vtrumque illorum.

D secundum consequentiam, & tamen vtroque illorum est posterius secundum causalitatem, ita in proposito partes assumi, & si sequatur ad totum assumi, & non econuerso, non tamen erit prius in causalitate. ¶ Posset tamen dici, quod eo modo quo partes assumuntur conuertibilia sunt partes assumi, & totum assumi. ¶ Ad aliud dico, quod Christus vere quando fuit mortuus aliquam entitatem non habuit, quam habuit viuus, nec tamen deposuit naturam quam assumpsit, quantum ad partes essentielles illius nature, & ita intelligit Dama. patet ibi. ca. 73. vbi vult quod anima & corpus in morte non erant in propria hypostasi, sed in hypostasi verbi. ¶ Sed restat vnum dubium, quia videtur quod in morte fuerit noua

Cap. de
priori.

Vbi supra
& cap. de
substantia.

A assumptio partis in se, quæ prius
vide in si non fuit vnita. ¶ Ad vltimum di
co, quod si accipitur gratia pro
dis. i. 6. gratuita Dei voluntate, Deus
¶ hic con dicitur ex gratia operari omne
sidera te illud, quod non includitur in na
supra tura rei, sed magis excedit facul
tatem eius, & hoc modo quia
facultatem naturæ humanæ ex
cedit subsistere in verbo, ideo

a. l. grati
dico.

* gratuite Deus hoc operatur
& ex gratia summa, quia sum
ma gratuita cōdescensione cō
fert naturæ illud ad quod mini
me potest ex se attingere, & qd
maxime illam excedit. Sed si in
relligatur gratia p habitu crea
to informante, licet illa conco
mitetur naturam vnitam, non
est tamen necessaria ad vnio
nem. ¶ Et tunc cum arguitur
B quasi a minori, quod ipsa est ne
cessaria ad vnionem beatificā.
ergo ad istam dico, quod non
sequitur, quia vnio beatifica est
per operationem, & actum secū
dū, in quē non pōt anima nisi
habeat formam. Ista vnio est ad
esse primum, ad quod non præ
supponitur aliquod accedens
in natura vnita, sicut etiam ad
esse primum supernaturale qd
habetur per habitum gratiæ nō
requiritur aliquod eleuans na
turam, sic enim esset procedere
in infinitum, vt semper vnum su
pernaturale disponeret ad aliud,
& sicut illud quod ibi dat actū
primum posset immediate

perficere naturam, ita
hic esse a verbo
communi
catum,
po
test esse immedia
tū principium
vnio
nis.

Utrum incarnationem præcesserit cor
poris organizatio.

In c a tertium ar
guitur qd sic, quia
corpus Christi ge
neratum ex puris
simis sanguinibus
beate virginis secundum Dam.
lib. 3. c. 2. corpus generatum est
densius sanguinibus, ex quibus
generatur secundum Dam. ca.
38. ergo minorem locum occupa
t, & per consequens forma
tionem, vel conceptionem, vel
generationem necessario con
comitatur motus localis. ille nō
est in instanti. igitur nec cum in
carnatione, quæ fuit in instan
ti non post. igitur ante.

¶ Præterea, corpus organiza
tum erat alterius figuræ quam
sanguis. ex quo generabatur. igi
tur occupauit alium locum, igi
tur illa formatio requirebat mo
tum localem. igitur in tem
pore.

¶ Præterea. omnis substan
tia generabilis & corruptibilis
quæ non creatur produci
tur per mutationem, tota na
tura assumpta a verbo est gene
rabilis, & corruptibilis, & non
immediate creabatur, quia fuit
ex sanguinibus. igitur produ
cebat per mutationem, &
per consequens pars poten
tialis illius totius mutaba
tur ad formam eiusdem. to
tius. igitur prius fuit sub priua
tione opposita illi formæ, &
hoc prius tempore, quia oppo
sita priuatiue non possunt si
mul tempore esse in eodem.
prius

A priusigitur tempore erat corpus non animatū quā animatum. ¶ Cōtra. magister in littera dist. 2. in si. & dist. 3. c. 1. & Dama. 48. in fine.

DICO ¶ quæstio potest intelligi de prioritate temporis, vel naturæ. ¶ Primo modo habet duos articulos. ¶ Primum de ordine animationis ad incarnationem. ¶ Secundum de ordine organizationis ad animationem.

Q V A N T V M ad primum dico, quod non præcessit tempore animatio incarnatione, quia tunc natura ista fuisset aliquando in se personata, & non in verbo, quā fuisset caro animata, per batio consequentia. corpus .n. animatum si in aliquo tempore est in se subsistens est persona. consequens est falsum, quia

B tunc beata virgo non fuisset vera mater Dei. non .n. genuisset Deum, sed istum hominem purū, cuius natura fuisset post unita Deo. consequens istud est cōtra Dam. 58. c. vbi contra Nestoriū determinat, quod beata virgo fuit vera mater Dei, & non alicuius puri hominis tñi. consequentia patet, quia terminata fuisset tota ratio maternitatis Mariæ in productione illius naturæ.

Q V A N T V M ad secundū dico, quod organizatio potest intelligi. ¶ Vel vltima inductio formæ disponentis immediate ad animam intellectiuam. ¶ In vñā opin. ¶ Siue inductio animæ intellectiue ¶ In aliam opin. quæ ponit quod anima est quæ formaliter corpus est organicum. ¶ Vel

112. quæstio. 3. q. 6. potest intelligi transmutatio pcedens istam vltimam inductionem. dist. 11. nem formæ organicæ disponē. q. 1. sicut ad formam intellectuā. præ

cedunt autem duæ transmutationes. videlicet motus localis quo materia deferitur ad locū convenientem generationi. & alteratio qua materia in loco debito alteratur, & disponitur ad formā corporis organici inducendā. & in isto secūdo modo ¶ In vñā opi. quæ ponit partes eterogeneas corporis organici differre specie, pñt poni multe generationes & multe transmutationes. sicut .n. partes illæ hñt formas substantiales quiditatinas alias & alias, ita cuiuslibet est generatio altera, & altera, & ad quamlibet gnationē est prævia alteratio. Et et vltius potest poni, quod nō oēs istæ gnationes sunt simul, sed alia præcedit aliā tpe, & ita vna alteratio disponens ad aliam generationem, est prior altera naturaliter.

Sed qualitercunque sit de istis, potest dici quod organizatio primo modo dicta, scilicet a qua corpus dicitur organizatum, quæ immediate disponit ad animam intellectuam, non præcedit tempore animationem etiam in nobis, quia tunc pater nullo modo generaret hominem, completa enim, esset eius tota actio prius duratione, quā esset anima, ille autem non generat hominem, cuius actio tota cōpleta est prius tempore, quā sit homo.

¶ Si autem fiat sermo de organizatione secundo modo, tenendum est quod omnes inductiones formarum substantialium partialium etiam si multe essent in eodem instanti erant, quia nulla pars prior tempore alia, quia pars quæ allumebat a verbo, nunquam pñt in supposito, quod contigisset, si fuisset prior tempore.

C do. 2. ap. quæstium. cula.

a. l. 6. in ista secunda de se. unde. Quare scilicet per 7. dicitur. q. vltima.

D

112.

A pore. Sed de transmutatione materię ad locum conuenientē generationi, & de alteratione pcedentē gnationem totius, vel generationes partiū, dubium est si iste precesserunt tpe, vel si fuerūt in eodem instāti cū incarnatione, qā si ponātur fuisse in tēpore, magis vī posse saluari, Mariam cooperatam fuisse ad illos motus, de hoc in 4. distin. huius.

¶ Si autē totū ponatur fuisse in instanti, ita vt nullus ibi fuerit motus localis, neque mutatio cum successione magis saluatur q̄ in vltimo instanti consensu virginis expressi, fuit in vtero virginis verbum homo, & ante illud instans nō videtur fuisse aliqua operatio specialis ad incarnationem. & in isto videtur tota fuisse completa. ¶ De prioritate naturę, videtur esse dicendum, quod fundamentum relationis naturaliter præcedit relationem, quia secundum philosophum & August. de trim. 7. qđ nihil ē in se, nihil ē ad aliud,

*In prædicamentis et
et 5. Mo.
Ca. 1. &
inde vid.
11. dist.
4. q. 3. et
vbi supra.
7. Met. &
alibi has
opinio.*

B & totalis natura est fundamentum illius vnionis ex. q. præcedit. ergo entitas totalis naturę naturaliter præcedit incarnationem, & ita animationem præcedit naturaliter totius organizationis secundum vnam opinionem, vel saltem est simul secundum aliam opinionem.

A D R A T I O N E S principales. ¶ Ad primū argumētū dico q̄ si concederetur alterationi præcedere tpe incarnationē, posset dici q̄ iē illa alteratione fuit occupatio minoris loci, sicut vniuersaliter est circa quācūque condensationē, & ita ponere ibi vnus motus localis per se quo deportabatur materia ad locum, conuenientem ge-

nerationi, & alius per accidens concomitans generationē corporis densioris, quo occuparetur minor locus, & in vltimo instanti condensationis induceretur omnes formę partiales, & forma totalis corporis organizati, & in illo instanti totum assumere. ¶ Si autem ponatur alterationem non precessisse tempore, tunc potest dici q̄ occupatio minoris loci erat subita, & hoc per potentia diuinam, si tamen ad hoc non posset cooperari virtus creata, de quo distin. 4. ¶ Per istud idem dicendum est ad secundum defiguratione. ¶ Ad tertium dico, q̄ mutatio proprie dicta est inter priuationem & formam, sicut patet in 3. phys. non autem inter negationem & formam, priuatio autem est negatio in apto nato, & ideo quando forma producit simul cū susceptiuo non est proprie mutatio ad illam formam, quia susceptiuum non prius fuit sub priuatione quā forma, nec prius fuit aptum natum habere formam quā habere eam, sed tantum est mutatio ad susceptiuum eius. cui igitur anima in intellectu inducatur simul cū esse corporis, etiā in nobis, ad animam proprie non est mutatio, sed tantum ad esse corporis organici, & illius mutationis subiectum est materia, quę fuit sub forma sanguinis, & cum additur in maiori quod omnis forma generabilis, & corruptibilis si nō immediate creatur accipit esse per mutationē sui subiecti, neganda est ista propositio, si intelligatur per mutationē, cuius ipsa sit primo terminus. & de mutatione proprie dicta, potest tamē concedi de mu-

A ratione cuius aliquid eius sit terminus, & de mutatione communiter dicta. ita hic, & huius mutationis proprie dictæ terminus est corpus organicum, quod est aliquid corporis animati.

QVÆRITVR ETIAM DE
CARNE VERBI &c.

DISTINCTIO II.

In hac istam distinctione, in qua magister agit de qualitate naturæ assumptæ quarunt duo, vñ de matre, & aliud de prole. Primum est vtrum beata virgo fuerit concepta in originali peccato. Secundum de sanctificatione corporis Christi, quare. scilicet quomodo non contraxerit originale peccatum.

QVÆSTIO. I.

Vtrum beata virgo fuerit concepta in originali peccato.

In hac primum arguitur sic. in Adā omnes peccauerunt. Rom. 5. non nisi, quia fuerunt in eo secundum rationem seminalem, ita fuit in eo beata virgo. igitur &c. Item Damascenus. c. 10. & 48. spiritus sanctus purgavit eā. purgatio non est nisi a peccato, igitur habuit peccatum, non actuale igitur &c. Item Augustinus. de fide ad Petrum. Firmissime tenet nullatenus dubites omnem hominem, qui per concubitus viri & mulieris concipitur, cum

peccato originali nasci. Item C. idem illud 10. Ecce agnus Dei &c. Solus innocens, quia non sic venit. scilicet secundum communem propagationem. Item Leo Papa in sermone de natiuitate domini. Sicut a reatu nullum liberum reperit, ita liberandis omnibus venit. igitur &c. Item Hieronymus super illud Psalmi. Et de manu canis vnica meam. videtur idem dicere. Item de consensu. dist. 3. c. 1. ibi. Natiuitas in gloria. Item Bernardus de conceptu eius dicit. Quod fuit in peccato originali concepta. Item Anselmus. 2. Cur Deus homo. c. 16. Item hoc idem vult Bernardus in quadam epistola, & probat quia non fuit sanctificata ante conceptum, patet. nec in conceptu, quia ibi fuit libido. Contra. Augustinus. de natura & gratia circa medium, & ponitur in litera. c. 3. Cum de peccatis agitur, de Maria nullam prorsus volo habere questionem. Et Anselmus. de conceptu virginali. c. 18. Decuit ut ea puritate virgo niteretur quam maior sub Deo nequit intelligi. posset autem intelligi pura innocentia sub Deo, qualis in Christo. igitur &c.

DICITVR communiter Theodorus. 1. 2. quod sic. propter auctoritates adductas, & propter rationes assumptas ex duobus medijs, quorum vnum est excellentia filii sui. ipse enim ut redemptor vniuersalis omnibus ianuam aperuit, sed si beata virgo non contraxisset originale, non indignisset redemptore, nec ipse sibi ianuam aperuisset, quia non fuisset sibi clausa, non enim claudir nisi propter peccatum & maxime originale. Secundum medium ex his quæ apparent in beata virgine. ipsa enim pro-

Tho. 1. 2. q. 31. art. 2. & 3. scripto de sum. 3. & 3. par. 5. q. 27. art. 2. vide bo. & alios antiquos hic. c. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

A propagato communi lege, & p
consequens corpus eius propa-
patum & formatum de semine
infecto, & ita eadem ratio infe-
ctionis in corpore eius, que erat
in corpore alterius sic propaga-
ti, & corpore infecto inficiatur
anima, eadem ratio infectionis
erat in anima eius que & in ani-
mabus aliorum cōmuniter pro-
pagatorum. ¶ Similiter habuit
penas communes nature huma-
næ vt sitim, famem, & huiusmo-
di que insiguntur nobis ppter
peccatum originale, & illę non
erant voluntarie assumptę, quia
nō erat redēptrix vel reparatrix
nostra, quia tunc filius eius non
fuisset redemptor omnium ge-
neraliter, igitur erant sibi inli-
tę a Deo, & non iniuste, ergo
propter peccatum, & ita ipsa nō
erat innocens.

C O N T R A primam ratio-
tionem arguitur ex excellentia
filij sui in quantum redemptor
reconciliator & mediator, q̄ ip-
sa non contraxit peccatum ori-
ginale. Perfectissimus n. media-
tor habet perfectissimum actū
mediandi respectu alicuius per-
sonę pro qua mediat, sed Chri-
stus est perfectissimus media-
tor igitur Christus habuit per-
fectissimum gradum mediandi
possibile respectu alicuius crea-
turę siue personę respectu cu-
ius erat mediator, sed respectu
nullius personę habuit excellen-
torem gradum quam respectu
Marię igitur &c. sed hoc nō el-
set nisi meruisset eam pręserua-
ri a peccato originali, quod pro-
bo, tripliciter. ¶ Primo per com-
parationem ad Deum, cui reco-
ciliat. ¶ Secundo per compara-
tionem ad malum, a quo libe-
rat. ¶ Tertio per comparationē

ad obligationem personę, quā **C**
reconciliat. ¶ Ad videndum pri-
mam probationem pono exem-
plum consonum exemplo An-
sel. cur Deus homo lib. 2. c. 16.
aliquis offendens regem deme-
retur intantum vt omni filio na-
turali eius rex offendatur, & of-
fendens exharediter cum. Ista
offensa statuitur non remitten-
da nisi offeratur regi ab aliquo
innocente aliquod obsequium
magis planctas & gratum quam
peccatum fuerit offensiuū. Ali-
quis offert obsequium ita gra-
tum q̄ reconciliet filios vt non
exharedetur, tamen cuilibet na-
to reo offenditur, licet postea re-
mitrat offensam propter merita
mediatoris. Sed si ille mediator
posset ita perfecte placare regē
vt pręueniret respectu alicuius
filij ire ne ei offenderetur, hoc
magis esset quam si rex offen-
sam habitam contra talem re-
mitteret, sed hoc non est impos-
sibile, cum hic offensā nō est ex
culpa propria, sed ex alia contra-
cta. ¶ Ex illo arguitur sic, nullus
summe vel perfectissime placat
aliquem pro offensā alicuius cō-
trahenda nisi posset pręuenire,
ne illi offendatur; nam si iā of-
fensum placat vt remittat, non
perfectissime placat. Sed in pro-
posito Deus non offenditur ani-
ma propter motum interiorem
in ipso, sed tantum propter cul-
pam in ipsa anima, igitur Chri-
stus non perfectissime placat tri-
nitatem pro culpa contrahenda
a filijs Adę, si non pręueniat vt
alicui trinitas non offendatur, &
per consequens q̄ anima alicuius
filij Adę non habeat culpā
talem. ¶ Ex secunda via argui-
tur dupliciter primo, quia per-
fectissimus mediator meretur

*Vide in
dist. 19.
hoc exem-
plum.*

A motionem omnis penę ab eo quem reconciliat, sed culpa originalis est maior pœna quam ipsa carentia visionis diuinę, sicut declaratum fuit distin. 36. secundum lib. quia peccatum est maxima pœna natura intellectualis inter omnes pœnas eius. igitur si Christus perfectissime reconciliavit istam pœnam grauissimam meruit ab aliquo auferri non nisi a matre. igitur &c. ¶ Cōfirmatur istud per exemplū, quia si filio Adę esset maxima pœna regem contra eum offendi, nullus eum perfectissime reconciliaret, nisi auferret ab eo, non tantum ex hereditationem, sed etiā esse inimicum regis. igitur &c. ¶ Ex eadem via arguitur secundum quod Christus immediatius videtur fuisse reparator. & reconciliator noster a peccato originali quod actuali. quia necessitas incarnationis, passionis &c. assignatur cōiter ex peccato originali. Sed supponitur cōiter quod ipse fuit ita perfectus mediator respectu alicuius psonę, puta Marię, quod eam pręseruauit ab omni peccato actuali. igitur similiter a peccato originali. Ex tertia via arguo sic. persona reconciliata non summe obligatur mediatori, nisi ab ipso summum bonum habeat, quod potest per mediatorem haberi, sed innocentia illa. pręseruatio a culpa contracta vel contrahenda potest haberi per mediatorem. ergo nulla persona summe tenebitur Christo ut mediatore, si nullā pręseruauit a peccato originali. ¶ Et si dicas quod

Et, vide
21. dist. aqualiter tenetur persona cui re
4. 1. mittitur peccatum quantum per
64. dist. sona quod pręseruatur a peccato per il
lud Luc. 7. Cui magis dimittitur
magis diligit, quare ibi re-

sponsione Aug. quod omnia possibilia committi, non commissa, sunt dimissa, ac si essent commissa, immo excellentius beneficiū est pręseruare a malo, quam permittere incidere in malum ab eo, & postea liberare. ¶ Videtur etiā, quod cum Christus multis animabus meruerit gratiam, & gloriā, & per his sint Christo debitores, ut mediatore, quare nulla anima erit ei debitor pro innocentia. & quare erit omnes angeli beati sint innocentes, & nulla humana anima erit innocens in patria, nisi sola anima Christi. ¶ Secunda etiā ratio, quę accepta fuit ex his quę apparent in Maria, non videtur concludere, quod non arguitur. & primo de infectione carnis propter seminationem non arguit secundum viam Anselmi de peccato originali, quę tacta fuit di. 32.2. lib. aut dato quod sic contrahitur peccatum originale cōiter, tamen infectio carnis manens post baptismum non est necessaria cā quare maneat peccatum originale in anima, sed ipsa manente peccato originale deletur per gratiam collatam, ita posset Deus in primo instanti conceptionis virginis dando tunc gratiam delere ne esset cā necessaria infectionis in anima, si gratia tolleretur culpā in anima. ¶ Aliud de passionibus Marię non concludit. potest enim mediator reconciliare aliquem ut auferant ab eo pœnę sibi inutiles, & relinquantur in penis sibi vtilibus. originalis culpa non fuisset vtilis Marię, pœnę temporales tamen fuerunt vtilis, quia in eis meruit. igitur &c.

A D Q V A E S T I O N E M
igitur dico. ¶ Quod Deus potuit
facere quod ipsa nunquam fuisset in peccato
Sco. sup. iij. Sen. D ori-

quare
hic & oē.
sequaces
huius.

A originali. ¶ Potuit etiam fecisse ut tantum in vno instanti esset in peccato. ¶ Potuit etiam fasciari ut per ipsam aliquod esset in peccato, & in ultimo instanti illius temporis purgaretur. ¶ Prius sententia declaro, quia gratia æquivaleret iustitiæ originali quantum ad

acceptationem divinam, ut propter hanc animam habenti gratiam non inisset peccatum originale, potuit enim Deus in primo instanti illius anime infundere sibi gratiam tantam quantum alij anime in circuncisione vel baptismo. igitur in illo instanti anima non habuisset peccatum originale, sicut nec habuisset si postea fuisset baptizata, & si etiam infectio carnis fuit ibi in primo instanti, non fuit tamen necessaria causa in sectionis anime, sicut nec post baptismum quoniam manet secundum multos, & infectio anime non manet, aut potuit caro mundari ante infusionem anime ut in illo instanti non esset infecta.

B videtur contra hoc. ¶ Secundo patet, quia si agens naturale potest incipere agere in instanti, ita quod in illo instanti fuerit in esse quieto sub vno contrario & in tempore habito est sub forma contraria in fieri, & quicumque agens naturale potest agere, Deus potest agere, igitur potest & in tempore habito alicui instanti causare gratiam. ¶ Hoc etiam confirmatur, quia quoniam anima est in peccato potest per potentiam divinam esse in gratia, sed in tempore illo quo fuit concepta potuit esse in peccato & per te fuit, igitur similiter potuit esse in gratia, nec necesse fuit tunc quod fuisset in gratia in primo instanti illius temporis, sicut nec de mutatione & motu. ¶ Preterea in primo instanti potuit creari se gratiam in illa anima, ergo &c.

¶ Tertium est manifestum. ¶ Quod autem horum trium, quæ ostensa sunt esse possibilia, factum sit, Deus novit, si auctoritati ecclesiasticæ, vel auctoritati scripturæ non repugnet, videtur probabile, quod excellentius est attribueretur Mariæ.

CONTRA secundum istorum membrorum instatur dupliciter. primo sic. Quicquid Deus immediate agit circa creaturam agit in instanti, quia secundum Philosophum 8. phys. virtus infinita agit in instanti, quia virtus infinita & finita non potest agere in equali mensura, igitur non potest iustificare animam in tempore habito * instanti culpa. ¶ Preterea, aut illa iustificatio esset motus, aut mutatio, non mutatio, quia non esset in instanti, non motus, quia non esset successio secundum partes mobilis, scilicet anime quia ipsa est indivisibilis, neque secundum partes forme, scilicet gratiæ, neque secundum media inter extrema, non enim est medium inter privative opposita circa aptum natum, sicut nec est absolute medium inter contradictoria, nec alterum illorum secundum partes acquirebatur, vel amittebatur, neque subiectum est divisibile, igitur. ¶ Ad primam instantiam dico, quod si Deus voluntarie non agit in aliquo instanti, non necessario, propter hoc oportet eum expectare tempus, ut in instanti * determinato illius ipsis agat, sed potest agere in tempore, in cuius primo instanti non agit, verum est igitur quod Deus potest agere in instanti quicquid immediate agit, sed non est necesse ipsum agere in instanti. ¶ Ad secundum dico, quod stricte loquendo, sicut philosophus loquitur de motu, & mutatione, ista iustificatio passio,

Videtur contra hoc.

Dist. 1. simon

Bar. dictum Dist. 1. de his

8. phys. 77.

a. 1. p. 1. pa.

D

a. 1. 1. n. 1. tempus

A passio, nec est motus, nec mutatio, sed aliquid habens de utroque. hoc quidem habens de mutatione. q̄ vt forma simplex, & indiuisibilis inest subiecto: hoc autem de motu, quia in nulla mensura indiuisibili inest, sed in tēpore, & in hoc deficit a mutatione. deficit autem a motu, quia non est fluxus s̄m partes forme, vel mobiliis, vel s̄m media inter extrema, quia hic nulla sunt media, sicut probatum est. ¶ Exemplum est. mobile transit a forma sub qua fuit in ultimo instanti quietis, ita quod post illud instans est continua deperditio illius forme secundum partes eius. & cōtinua acquisitio forme oppositę, sed si in toto tempore inesset forma opposita, & in nō successiue acquirerentur partes eius, esset simile in proposito, q̄a tūc illius forme actio nō esset motus nec mutatio, sicut nec modo transitus a * mutatione ad motum, vel econuerso est mutatio, vel motus. ¶ Sed quare passio causata ab agente naturali est mutatio, vel motus & non ista? Respondeo. quia agens naturale si potest subito inducere formā, inducit per mutationē. & si non pōt, necesse est vt agat in tpe, & ita per motum. Deus autem, & si posset inducere formā in instanti, tamen si nō induceret in instanti potest inducere totam in tempore, ita q̄ non partes ante partes, posse enim agere in tempore, non est imperfectionis in agente, licet necessitas agendi in tempore sit imperfectio.

SI A V T E M teneatur pars negatiua questionis, ad omnes auctoritates in contrariam partem responderetur, q̄ quilibet si-

lius Adā naturaliter est debitor iustitię originalis. & ex demerito Adā caret ea, & ideo omnis talis habet vnde contrahat peccatum originale. Sed si alicui in primo instanti creationis animę detur gratia, ille licet careat iustitia originali, nunquā tamē est debitor eius, quia merito alterius pręuenientis peccatum datur sibi gratia, quę æquiualeat illi iustitię quantum ad acceptationē diuinā, immo excedit. ergo quantum est ex se quilibet haberet peccatū originale, nisi alius pręueniret merendo, & ita exponenda sunt auctoritates q̄ omnes naturaliter propagati ab Adā sunt peccatores, hoc est ex mō quo habēt naturā ab Adā, habent vnde careant iustitiā debita, nisi eis aliunde conferatur, sed sicut posset post primū instans conferre ei gratiā, ita posset & in primo instanti. ¶ Per illud patet ad rōnes factas p̄ primā opin. quia Maria maxime indiguisset Christo vt redemptore. Ipsa enim contraxisset originale peccatum ex ratione propagationis cōis, nisi fuisset pręuenta per gratiam mediatoris. & sicut alij indiguerunt Christo, vt per eius meritum remitteretur eis peccatum iam contractū, ita illa magis indiguit mediatore pręueniente peccatum ne esset ab ipsa aliquando contrahendū, & ne ipsa cōtraheret. ¶ Et si arguas contra hoc, quia prius naturaliter fuit filia Adā, quia prius fuit p̄sona, q̄ hñs gratiā. In illo igitur priori tenebatur ad iustitiā originālē, quia naturalis filia Adę, & non habuit eam. ergo in illo priori contraxit originale peccatum. ¶ Respondeo. dico q̄ q̄n opposita cōparatur ad idē s̄m

*Vide dist.
2. 2. 2.
2. 2. 2.
dem.*

Nota.

*vide 1. dist.
2. 2. 2.*

A ordinē nature, non simul ambo
insunt, sed tantū alterū inest, re-
liquum aut quod dī prius natu-
ra non inest, quia in eodē instan-
ti oppositum inest, sed dī prius
natura, quia tūc inesset q̄rū est ex
parte subiecti, nisi aliqd extrin-
secum impediret. ¶ Exemplū, si
materia comparatur ad formā
& ad priuationem. prius natu-
raliter ē materia nō hās formā
q̄ hīs, non quia in illo instāti in
quo habet formā realiter nō ha-
beat eā, quia tunc cōtradictoria
essent simul, sed quia tunc mate-
ria quantū ex se dimissa sibi nō
haberet formā si aliud habens
non daret. ¶ Similiter subiectū
est prius naturaliter vtroque
opposito, quia prius naturaliter
est vnumquodq; illud quod est
in se quā sit vel non sit aliqd,
quod est sub aliquo, & ita licet
materia prius naturaliter sit pri-
uata q̄ formata, non tamen se-
quitur q̄ ipsa aliqn sit non sub
forma. ¶ Similiter licet prius na-
tura materia sit aliquid in se q̄
priuata vel formata, non tñ seq-
uitur q̄ ipsa aliqn sit in se, ita q̄
nec sub priuatione nec sub for-
ma, quia hoc modo nō est aliud
esse prius nisi q̄ fm propriā rō-
nem eius, quā dī prius, neutrum
illorū includit. ¶ Ita in proposi-
to dico quod natura animæ præ-
cedit naturaliter iustitiam origi-
nalem sue gratiam æquualē
tē & carentiam iustitiæ debi-
tę. & ē in illa natura præcedit
naturaliter carentia illa iustitię
originalis illam iustitiam, quia
quantum est ex subiecto quod
est prius naturaliter vtroq; oppo-
sito prius naturaliter priuatio
inesset, tñ non oportet aīam esse
aliqn sub neutro extremo neq;
prius esse sub priuatione quā

sub opposito. ¶ Quando igitur
arguitur, q̄ prius naturaliter fuit
filia Adæ, q̄ iustificata, concedo,
quia illa naturam in primo in-
stanti naturæ sic conceptam cō-
sequebatur esse filiā Adæ, & nō
habere gratiā in illo instāti na-
turæ. sed non sequitur, ergo in
illo instanti naturæ fuit priuata
loquendo de omnino primo in-
stanti, quia fm illam primitatē
natura animæ ita naturaliter p-
cessit priuationē iustitiæ, sicut
ipsam iustitiam, sed tñ pōt hoc
inferri q̄ in * rōne naturæ, q̄ est
fundamentū filiationis Adæ, nō
includitur iustitia, nec eius carē-
tia, quod concedo. ¶ Sed si obij-
cias de alio modo prioritatis na-
turæ q̄ ipsa est naturaliter prius
carens iustitia quā hīs. eā, cū
hic insit sibi a cā intrinseca. ¶ Di-
co q̄ hoc prius natura nunquā
inessit sibi, sed tñ inesset si cā ex-
trinseca non impediret & pone-
ret oppositum eius inesse. sicut
ē si in primo instanti materia
informaretur priuatio q̄ prius
naturaliter inest materię nunq̄
ei inesset. Si dicas, quomodo est
prius natura illud quod nō est
prius in essendo? Dico q̄ qñ or-
do nature est inter positiuū si-
cut inter subiectum & accidens
materiam & formam, quod est
prius natura potest esse prius in
essendo. sed qñ est tñ inter op-
posita priuatiue prioritas p cō-
parationem ad tertium nō est
nisi quia hoc inesset si aliud nō
impediret, vel est prioritas in in-
tellectu, quia. scilicet prius intel-
ligit̄ priuatiū. ¶ Et si arguatur
Maria non est iusta in primo in-
stanti naturę. ergo in illo in-
stanti est iniusta vel non iusta.
ex 2. periermenias. Dico quod
cōsequentia nō valet in prædi-
catis

*vide cō-
mū. r. phy-
sic. 6. 78.*

a. l. de

*Subtili-
ma specu-
latio me-
taph.*

D

est

A catis compositis, non est album
lignum ergo est lignum non al-
bum, ita hoc non est iusta in pri-
mo instanti. i. ratione sui. ergo
est non iusta. non sequitur quia
neutrum illorum essentialiter
includit. ¶ Et si arguas, in primo
instanti naturā vere intelligitur
non iusta. dico qd non, sed vere
non intelligitur iusta. quia ab-
strahentium non est mendacium.
2. phyl. non enim omnis intelle-
ctus non intelligens hoc intelli-
git non hoc, vt non intelligens
hominem esse animal non intel-
ligit ipsum nō animal. quia tūc
non posset esse abstractio sine
mendacio, auferendo ab aliquo
quod sibi essentialiter inest.

Ianua vi-
gi glorio
se aperta.

¶ Ad aliud de apertione ianue.

pater quod ianua fuit sibi aper-
ta per meritum passionis Christi

fuit prout & acceptę specialiter

B in ordine ad hanc personam, vt

propter illam passionē nunquā

huius personę inesset peccatū,

& ita nec aliquid propter quod

ianua clauderetur, cum tamen

sibi ex origine competeret vn-

de ianua clauderetur sicut alijs.

¶ Si quaratur vtrum si fuisset

mortua ante passionē filij fuisset

beata. Dici potest quod san-

cti patres in limbo purgati fue-

runt a peccato originali. & ta-

men clausa fuit ianua vsque ad

solutionem pænę debitę. ita n.

determinauerat Deus qd licet

acceptaret passionem Christi p-

uissimā ad remittendum culpam

originalem omni credēti & cre-

dituro illam passionem, non ta-

men remittebat pœnam illi pec-

cato debitam, scilicet carentiā

visionis diuinę propter passio-

nem prauissimā sed propter ip-

sam exhibitam, & ideo sicut il-

ls patribus uon paruit ianua

quousque passio Christi fuit ex
hibita, ita probabile est qd nec
beate virgini. ¶ Ad argum. Ber.
potest responderi, quod in in-
stanti cōceptionis naturā fuisset
sanctificatio nō a culpa quæ
tunc infuit, quia nulla fuit, sed
a culpa quæ tunc infuisset nisi
tunc gratia illi animæ fuisset in-
fusa. ¶ Et si arguatur quod ibi
fuit libido. fallum est de con-
ceptione naturarum, licet
posset concedi fuisse in conce-
ptione & cōmixtione seminū.
¶ Et dato quod in conceptione
seminum fuisset creatio animæ,
non fuisset aliquod inconue-
niens gratiam tunc fuisse infu-
sam animæ, pp quā aīa non con-
traxisset aliquam infectionem a
carne cum libidine seminata, si
cut enim post primum instans
baptismi potuit manere infe-
ctio corporis contracta per pro-
pagationem cum gratia in ani-
ma mundata, ita potest esse in
primo instanti, si Deus tūc crea-
uit gratiam in anima Marię.

QVAESTIO. II.

De sanctificatione corporis Christi.
quare scilicet, & quomodo non con-
traxerit originale peccatum.

D secundum dici-
tur secundum ma-
gistrum, qd aliqua
portio erat ī Adā, in. 2. lib.
de qua omnes fi-
lij eius propagati sunt, & aliqui
ponunt quod aliquid illius por-
tionis non fuerit infectum in
Adam sed seruatum mundum
vsque ad generationem Christi.

SED CONTRA primū. quā-
tum finitum p ablationē finitū

D : ab

A ab eo aliquotiens factam posset consumi, & maxime ita modicum quantum sicut esse semen descendendum ab Adam in procreatione filiorum iam videtur totaliter esse consumptum.

Contra ¶ Quod si dicas illud in se multiplicari, sicut dicit magister, hoc non videtur posse fieri sine miraculo, sicut de pannib. euan gelicis, de quibus exemplificat, *Itē, quoli.* & ita non erat possibile patrem generare quantum est ex parte formationis corporis sine miraculo, quod non videtur probabile.

QVI NON TENENT hic magistrum secundum diversum modum ponendi de peccato originali diversimode hic respondent, dicentes enim quod peccatum originale contrahitur propter carnem infectam concupiscibiliter seminatam, dicitur carnem totam Mariæ fuisse sanctificatā, & ita illud quod assumebatur ad formationem corporis Christi prius quam assumebatur fuit sanctificatum, ut non esset ibi infectio aliqua in instanti infusionis animæ.

SED CONTRA hoc arguitur, quia si sanguines beatæ virginis erant de quibus formabatur corpus Christi secundum Dam. 48. cum nunquam fuerunt animati anima alicuius hominis, per consequens nunquam ab anima peccatrice contraxerunt maculam, nec per consequens ex parte eorum potest assignari ratio maculæ, vel sanctificatio corporis generati ex eis. ¶ Quod si dicatur quod virtus actiua formans corpus ex eis fuit infecta, & ideo corpus generatum infectum.

¶ Hoc non videtur verum, si

spiritus sanctus immediate formavit illud corpus de illis sanguinibus.

¶ Præterea, non videtur probabile corruptionem esse sine generatione in quocunque genere, sed ista sanctificatio siue mudatio carnis esset corruptio illius morbidæ qualitatis positivæ, & tamen nullius alterius qualitatis positivæ esset generatio gratiæ non, quia non est capax sanctitatis.

ALITER SE CUNDM *Vide huius de sac. l. 2 par. 1. c. 5.* viam Ansel. qui ponit peccatum originale esse carentiam iustitiæ debite sicut tactum est dist. 32. secundi. pater. qualiter Christus non contraxit originale peccatum, quia non fuit filius naturalis Adæ, & ideo non erat debitor iustitiæ originalis, acceperunt enim illi soli iustitiam in Adam, qui ab eo erant defecuri per rationem seminalem, **D** hoc est respectu quorum Adā habuit rationem patris naturalis secundum communem propagationem, unde sicut illis solum potuit servare iustitiā, ita illis solum potuit perdere illam, & ideo si Christus fuisset purus homo & non Deus, miraculose tamen natus de virgine secundum eum non contraxisset originale peccatum.

¶ Ista sententia patet per eum de conceptu virginali. ca. 10. & deinceps, & expresse. ca. 19. ubi vult quod innocentia Christi potest poni duplex ratio, scilicet sanctificatio virginis matris, & miraculosa formatio corporis non per propagationem communem. & utraque per te sufficeret ut Christus innocens nasceretur.

Vide 31 dist. 2.

A CVM VERO INCARNATIO &c.

DISTIN. IIII.

Verum beatissima virgo Maria fuit vere mater Dei, & hominis.

IRCA istam dist.

4. in qua magister agit de conceptio ne Christi per cōparationē ad virginem concipientem. ¶ Quæro virum beatissima virgo Maria fuit vere mater Dei & hominis. Quod non, quia opposita contraria non possunt inesse eidem simul etiam per potentiā diuinam, quia tunc Deus facere

1. c. 9. & posset contradictoria simul. cō-
97. sequentia patet per phi. 4. meta. vbi probat qd si contraria essent in eodem qd ē contradictoria essent simul de eodem vera. Sed virginitas & maternitas sunt opposita contraria. igitur &c.

¶ Præterea. Dama. c. 58. Genitricem Christi nequaquam dicimus beatam virginem. ¶ Præterea actiuum & passiuum sunt correlatiua mutua ex. 2. metap. Mater se habet ad patrem sicut

1. c. 10. r. de se. alia
1. c. 19. in noma
transla. passiuum ad actiuum secundum phi. 13. de animalibus. igitur mutuo sunt correlatiua p̄r & m̄r,

1. c. 20. & sed nullus est pater Christi hois. igitur nulla mater. ¶ Præterea oī generatione gñatur aliqd suppositum. 7. met. Non sic ista. quia hic non fuit suppositum nisi in creatum. illud non generabatur in tempore. ¶ Quod si dicatur qd generabatur in natura creata. ¶ Contra. primus terminus generationis est per se ens. verbum homo non est per se ens. quia nec, per se vnum. igitur &c.

¶ Quod si dicas qd est ibi vnitas vnionis. ¶ Contra. relatio nō est formalis ratio terminandi generationem, ista vnio est relatio. igitur &c. ¶ Præterea. si genuit Deum hoīem. hoc non fuit nisi rōne naturæ humanæ terminantis generationem, in qua natura verbum subsistebat, sed hoc non v̄r ponendū, quia tunc illud esset hic non primus terminus, sed quasi formalis æq̄s si tio primo termino, in alijs autē est primus terminus, nec potest poni dria qd in alijs illa natura est persona hic non, quia hoc tātum est in alijs pp negationem duplicis dependentiæ, negatio non est ratio terminandi generationem. ¶ Præterea. mater se

Lib. 3. c. 12. habet actiue in generatione p̄lis, quia si t̄m passiuæ Adam esset mater Eua, & limus esset m̄r Ada, sed beata virgo non se habuit actiue in generatione ista, quia hæc generatio fuit in instanti. virtus creata non operatur in instanti ad illud quod natum est fieri in tempore. de qua natu-
sus est 16. sus 66.

¶ Contra. Lu. 1. Concipies in vtero & paries filium, & Matth. primo.

IN ISTA QVAESTIONE

conclusio est certa, sicut patet per Dama. c. 59. Dei genitricem vere sanctam Mariam prædicamus, sicut enim vere Deus ex ipsa geuitus est, ita ipsa vere Dei genitrix dicitur. Deum enim aimus ex ipsa genitum esse, non vt deitate verbi principii essendi accipiente ex ipsa. sed Dei verbo ex ipsa incarnato & genito, non enim hominem nudum genuit beata virgo, sed Deum verum, non nudum, sed incarnatum, vbi videtur dicere quod genuit suppositum sicut

Lib. 3. c. 12.

D 4 . ipsa

A ipse determinat, quia infra. cap. 82. quia generatio est hypostasis, sed genuit illud suppositum, non secundum naturam diuinam, sed humanam.

¶ Contra quod videntur esse duo argumenta facta ad primam partem. Similiter de eo propter quod aliqua dicitur mater quomodo posset saluari in proposito dubium est.

Tho. 1. 2.

q. 81. ar. 5. & 3. OPINIO EST quod solus pater habet rationem actiui, & mater rationem passiuam, ita quod ipsa tantum ministrat materiam proli, & in solo semine patris est vis actiua formatiua proli, hæc videtur opinio philosophi. 15. de animalibus comparantis virtutem in semine patris artificis, & materiam ministratam a matre ligno de quo artifex facit sciantum. ¶ Pro hoc etiam ad propositum videtur esse Augustinus. 10. super Genesim. c. 12.

B 3. ubi dicit Christum non descendisse ex parentibus secundum rationem feminalem, sed si beata virgo fuisset actiua respectu formationis corporis filij sui, videretur corpus illud formatum fuisse secundum rationem feminalem.

SED CONTRA istud arguitur primo de alijs matribus, quia formas eiusdem speciei consequuntur potentie naturales eiusdem speciei. mas & femina sunt eiusdem speciei. 10. nuer. ergo formas eorum consequitur potentia eiusdem rationis. igitur si formam vnius sequitur naturaliter vegetatiua actiua, similiter & alterius. ¶ Confirmatur, quia anima vegetatiua huius & illius differunt sicut actiua & passiuam, & ita essent potencie omnino alterius rationis.

¶ Præterea. pater naturaliter

plus diligit filium suum sicut quod unusquisque naturaliter diligit suum opus quod econuerso. ex 8. ethi. & 9. & pro hoc assignatur ratio quod benefaciens plus afficitur beneficiato quod econuerso, sed mater plus diligit filium suum quam pater, sicut patet per eum. 9. & 8. ethi. vnde quod aliquo modo filius eius sit opus eius.

Ca. 11. Ca. 1.

¶ Præterea. filius quandoque assimilatur magis matri quam patri, ergo in matre est aliqua virtus actiua. consequentia probatur, quia agens intendit assimilare sibi electum, ita quod effectus nulli assimilatur nisi per aliquam actionem eius. ¶ Dicitur quod semen patris principaliter intendit assimilare prolem patri, per inobedientiam materie deficit ab eo quod intendit, & facit quod potest, & ita cum transmutatio non fiat in quodlibet sed in oppositum assimilatur opposito, & ita matri.

¶ Contra. igitur calidum impeditum, & per impedimentum non potens perfecte sibi assimilare effectum, assimilabit eum frigidum, quod est impossibile, quia ipsum impeditum tantum non assimilabit eum sibi. & si assimilatur frigidum hoc est ab alio agente, non tantum a calido impedito. sic in proposito ex impedimento resistente virtuti actiue patris tantum haberetur ista negatio quod proles non assimilatur patri, tantum non assimilatur alij, nisi ex alia causa actiua, & si datur ista in proposito ex parte matris habetur propositum. ¶ Præterea. matrem tantum esse quasi vas in quo fit cut in loco conueniente generatur proles, & de aliquo eius ut de materia non videtur plus dare matri quam terre in generatione.

Argumentum secundum Aristoteli contra philosophum

Aratione minere, si de aliquo eius generatur minera, & sic ipsa terra continens illud aliquid sicut locus conueniens generationis talis corporis erit mater eius, immo non vt dare plus q̄ homini respectu generationis vermis ex eo qui generatur ex aliquo humore putrefacto & hoc in loco conueniente generationi suæ, & ita nihil deiceret quin esset mater illius vermis nisi q̄ vermis non est eiusdem speciei, sed hoc forte non tollit si equus dicatur pater mulæ, & asina mater.

¶ Præterea istud in proposito de hac matre probatur p̄ illud Dama. 48. Virtutem tribuens susceptiuam simui autem & generariam, sed si ipsa tm̄ esset principium passiuum non videretur quare copularet virtuti suscepti

ue virtutem generatiuam.

*quare Ga
lenum in
libro de
spermate
& Hippo
cratem de
formatio
ne fetus, et
Th. in 1.
dis. 3.*

SI AVTEM teneatur alia opin. q̄ mater quæcunque cum patre est causa actiua respectu formationis corporis prolis, tamen minus principalis & secundaria, & cum patre integrans vnā causam totalem, tunc videtur difficilius saluare quomodo Maria fuit mater quam ponendo aliam opi. pater enim q̄ ipsa ministravit materiam totam corpori Christi, sed nō ita pater quomodo potuit cooperari spiritui sancto ad formationē illius corporis.

*f. bo. li. 2.
di. præsen
ti. q. 3.*

¶ Ad hoc dicitur sic. q̄ ipsa ministravit materiā in qua erat vis actiua, sed illa vis non habuit actionem aliquam, quia actionem eius præuenit spiritus sanctus subito formans corpus illud de materia sibi ministrata. erat igitur virgo mater tenendo opi. de actione matris pro eo q̄ præbuit mate-

riam, in qua quantū est ex parte C sui erat vnde ageret, nisi aliud agens fortius præuenisset illud in agendo. Exemplificatur. virgē Aaron data est fecunditas p̄ *Numeri 6. 17.* quam posset actiue producere successiue flores & fructus, sed non produxit, quia illam fecunditatem præuenit virtus diuina subito producens illa.

CONTRA, si ignis esset perfectissime actiuis, & haberet passum vt lignum approximatum, tamen præueniretur ab aliquo agente fortiori calefaciente lignū. nullo modo ignis esset causa agens respectu illius caloris. & si ignem gignere calorem esset ignem esse patrem caloris. nullo modo ignis ille esset pater illius caloris. igitur similiter in proposito propter solam virtutem actiuam, D si erat præuenta, vt non ageret non diceretur mater, si mater est causa agens.

¶ Confirmatur hoc in exemplo illorum. Si enim arbor diceretur pater vel mater illius fructus, quem producit illa, tamen virga licet secunda fuisset, ita potens producere fructum, & non produxit, quia præuenta, non fuisset pater vel mater illius fructus.

¶ Hoc etiam probatur in proposito. Nullus enim homo fuit pater illius filij, & si aliquis habuit virtutem actiuam secundum quam potuit egisse ad formationem huius corporis, vt pater, & non egit spiritu sancto præueniente.

ALITER DICTUR quod collata sibi fuit vis supernaturalis secundum quam potuit cooperari spiritui sancto in instanti.

*Var. li. 3.
q. 13.*

CON-

A CONTRA. Ista vis supernaturalis esset accidens, etiam per accidens huius naturæ. ergo si mater Christi solo illo accidente egit ad formationem corporis Christi, sequitur quod non ita per se, & vere egit ad formationem huius corporis, sicut aliæ matres, quæ ex natura sua agunt ad formationem corporis suæ proles, non enim ita vere conuenit lapidi disgregare, quod conuenit ei per albedinem quæ est ei accidens per accidens, sicut conuenit ei descendere deorsum. quod conuenit ei per naturam suam, vel conuenit ei per accidens naturale.

¶ Similiter in quo subiecto erit istud accidens supernaturale? si in intellectu vel voluntate, non videtur esse ratio agendi ad generationem filij, quæ actio principaliter conuenit virtuti vegetatiuæ. Si autem ponatur in virtute vegetatiua, mirum videtur, quomodo illa vis sit capax accidentis supernaturalis.

¶ Præterea tertio, quomodo poterit illa vis ex quo est creata cooperari vel esse ratio cooperandi in instanti spiritui sancto? si tamē hoc non potest aliquid quod est in natura matris.

¶ Præterea. quomodo accidentis erit ratio formalis producendi substantiam, quæ sit terminus generationis? Quod si dicatur virtutem istam supernaturalem esse tanquam perfectionem intrinsecam collatam virtuti vegetatiuæ matris. ¶ Hoc videtur mirabile, quomodo ista vis facta fuerit intensior quam si naturaliter genuisset, quia tunc esset plus quam mater.

¶ Similiter quomodo illa intensio poterit agere in instanti,

& tamen illa remissa non potest tunc agere, forma enim eiusdem rationis, licet una sit perfectior alia, videntur similiter se habere ad agere in instanti vel in tempore, licet una aliquid perfectius producat quam alia, sicut patet de luce perfectiore & imperfectiore, quarum utraque eaque instantanee illuminat, licet una illuminet perfectius quam alia.

POTEST DICI quod si ad matrem pertinet agere sicut ad causam minus principalem. Maria vere fuit mater, quia tota illa actio sibi competebar quæ matri debetur.

¶ Ad quod intelligendum, sciendum est, quod in formatione corporis nostri præcedit motus localis de loco ipsius corporis corrumpendi ad locum conuenientem generationi ipsius corporis organici ex eo, hunc motum localem sequitur figuratio illius corporis, quæ figuratio non est sine motu locali. Tertio sequitur condensatio illius corporis corrumpendi, quæ est quadam alteratio præcedens generationem corporis densioris ex isto corpore rariori, & ista alteratio non est sine loci mutatione, non quidem qua acquiritur nouus locus, sed qua occupatur minor. in ultimo instanti istius alterationis inducitur forma qua corpus est complete organicum, siue illa secundum aliquos sit anima intellectiua, siue secundum alios sit forma alia. *Th. 1. q. 1. art. 1. dist. 1. q. 2. q. 3. q. 4. q. 5. q. 6. q. 7. q. 8. q. 9. q. 10. q. 11. q. 12. q. 13. q. 14. q. 15. q. 16. q. 17. q. 18. q. 19. q. 20. q. 21. q. 22. q. 23. q. 24. q. 25. q. 26. q. 27. q. 28. q. 29. q. 30. q. 31. q. 32. q. 33. q. 34. q. 35. q. 36. q. 37. q. 38. q. 39. q. 40. q. 41. q. 42. q. 43. q. 44. q. 45. q. 46. q. 47. q. 48. q. 49. q. 50. q. 51. q. 52. q. 53. q. 54. q. 55. q. 56. q. 57. q. 58. q. 59. q. 60. q. 61. q. 62. q. 63. q. 64. q. 65. q. 66. q. 67. q. 68. q. 69. q. 70. q. 71. q. 72. q. 73. q. 74. q. 75. q. 76. q. 77. q. 78. q. 79. q. 80. q. 81. q. 82. q. 83. q. 84. q. 85. q. 86. q. 87. q. 88. q. 89. q. 90. q. 91. q. 92. q. 93. q. 94. q. 95. q. 96. q. 97. q. 98. q. 99. q. 100.* præcedens illam, & hoc secundum istos secundos. siue ipsa sit una totius corporis organici & partium Etherogenicarum, siue sit alia totius ab illis

A illis quę sunt proprie & substantiales speciales partium etherogenearum. siue tertio modo nulla sit alia forma totius corporis organici a formis particularibus substantialibus partium etherogenearum. & secundum hoc tertium membrum corpus esse complete organicum esset omnes formas partiales esse complete indutas. Et licet secundū membrum & tertium istorum posset poni non omnes partiales simul induci, sed vnam prius, ad quam sufficeret alteratio brevior. & aliam posterius ad quā requiritur alteratio prolixior, tamen secundum omnia tria membra aliquid est in ultimo instanti quod non præsuit, & sine quo non est corpus complete organizatum. ¶ Ad propositum applicando dubium videtur, vtrum tribus modis prædictis correspondebant in proposito in Maria tres motus breuiores quàm in nobis, & si in illis tribus motibus egerit beata Maria sicut causa secunda. & s. s. vt principalis. Si enim hoc ponatur non ponitur aliquid quod possea assumptum fuit a verbo aliquando præfuisse in supposito creato, sed tãrum quod illud corrumperetur in aliquid assumptum a verbo, neque ponitur in illis quę alibi requirunt successione, sicut sunt illi tres motus (non autem vltima forma substantialis corporis organici indutio) Mariam in instanti fuisse cooperatam spiritui sancto. Si autem negentur ibi fuisse illi tres motus, sed quod totum fuerit in instanti vno, puta quod in aliquo toto tempore fuerint sanguines dispersi in corpore Marię, & nunquam in tempore moti ad matricem, nec sic figurati & condensati, sed in ultimo instanti illius temporis erat in loco isto corpus figuratum & densum, sicut esset in termino trium motuum si fuissent tres præcedentes. Adhuc dico quod beata virgo potuit cooperari spiritui sancto in ista actione instantanea. & quantum ad formam substantialem istius termini, & quantum ad vbi & ad figuram & densitatem, licet subito inductas, quia si non potuisset cooperari, hoc fuisset ex vna trium causarum videlicet. Aut quia non habuit causalitatem actionum minus principalem respectu termini indutæ, vel respectu terminorum inductorum. Aut quia non potuit secundum illam vim actionum agere ad terminos hoc modo indutæ. Aut tertio modo, quia D & si potuit, tamen puenta fuit a virtute maiore totum & totaliter operante. Primum improbat, quia ipsa habuit virtutem actionum sicut alię matres. ergo ad eodẽ terminos ad quos & alia, sed alię matres habent vim actionum minus principalem respectu vbi figure condensationis & formę substantialis. ¶ Et si dicas secundum * tertium trium membrorum quod in toto sunt multę formę substantiales speciales differentes partium etherogenearum ad quas simul inducendas non habet aliqua mater vim actionum sufficientem, sed oportet vnam prius tempore induci quàm aliam. & ita hic. ¶ Contra actionum non habes terminum adæquatum potest simul agere respectu alterius. ideo enim tantum vnum potest simul, quia illud est terminus ad-

a. l. secundū
v. l. quod-
dam, vel
vnum.

Ad equatus virtuti eius, & maxime potest simul in plura inaequata si illa includantur in primo ad equato sibi, sed nulla forma partialis est terminus ad equatus huic potentie actiue, sed forma totius corporis organici, alias non posset in formam totius, igitur cum omnes ille formae partiales includantur in toto quod est terminus ad equatus in omnes illas simul potest.

¶ Secunda causa tollitur, quia aliqua media sunt necessario media virtuti imperfectiori, quae non sunt necessario media virtuti perfectiori, agens. n. naturale necesse est procedere per media determinata, quia subest illi ordini, nam ille praefixus est ab agente superiori, sed agens supremum, quia non subest isti ordini in agendo, quia istum praefixit voluntarie, non est necesse procedere in agendo per ista media.

¶ Ex hoc arguo. Spiritus sanctus & Maria sunt agēs perfectius, quam pater creatus & ipsa fuissent. ergo ista media per quae necesse fuit actione patris naturalis & Mariae processisse, si concepisset ex viro non fuerunt necessaria in illa actione spiritus sancti & Mariae. **¶** Quod si dicas quod ista non necitas mediorum tantum est propter infinitatem virtutis spiritus sancti, sed semper remanet equalis necessitas mediorum respectu virtutis create, ut ipsa non posset agere respectu termini nisi procederet per media sibi necessaria. **¶** Contra hoc, si per media ista deuentum fuisset ad terminum, agens non produceret terminum ratione mediorum, quia media tunc non sunt, igitur praecile tunc produceret, quia habet virtutē actiuam re-

spectu istius termini. igitur si aliqua virtus facit quod non procedatur per media secundum quod subito agens se habeat ad terminum sicut si haberet in termino si processisset per media, eodem modo potest idem agens agere quod sic non transiuit per media, sicut si transisset, sed spiritus sanctus potuit facere quod non esset transitus per ista media sicut per bar ratio praedicta, & cum hoc stare potest quod virtus actiua matris eade sit, aequae fuisset in termino talis transitus, igitur per illam virtutē actiuā potest eque agere in termino praetermissis medijs, sicut si ante actionē in terminum transisset per media.

¶ Tertia causa tollitur, quia spiritus sanctus libere agit, ergo non necessario agit secundum vltimum suae potentiae, igitur potest ad aliquid se extendere causalitate causa secundae cooperante secum, & ita potest supplere vicem patris naturalis, vel etiam efficacia eius operari quam pater si esset & poterit Maria cooperari secundum causalitatem suam, quia nihil ab ea aufertur per hoc quod spiritus sanctus praecurriendo causalitatem alterius causa cum qua Maria posset agere supplet vicē eius spiritus. **¶** Ex istis tribus membris improbatum potest formari ratio talis. Omnis causa actiua habens virtutem, respectu alicuius effectus, & non praecurrit ab alio totaliter causante illum effectum, in eo instanti in quo producit potest agere ad productionem eius, Maria fuit talis, si omnes aliae matres sunt tales, & hoc ut causa actiua non principalis, igitur &c. **¶** Illud declaratur per auctoritatem Damasceni. 48. ubi dicit quod spiritus sanctus

A sanctus dedit ei potentiam suscepitque, simul autem & generatiuam, non quod miraculo dedit ei illam fecunditatem secundum * quam cooperabatur, sed illam habuit naturaliter, quia non fuit sterilis, & secundum eam potuisset naturaliter cooperari ad productionem filij si pater naturalis genuisset, sed potentia actiua causæ inferioris est remota quando causa superior non agit, ita quod nunquam est causa inferior in potentia propinqua ad effectum, nisi causa superior agente, quia illa superior primo determinatur, & ipsa determinata inferior necessario cooperatur, si inferior sit causa naturalis, secundum autem communem ordinem vis actiua matris nata est subordinari vi actiue patris, & ita a patre nata est conferri matri potentia propinqua ad generandum, non autem illa remota matris, quæ est actus eius primus, quo ipsa dicitur fecunda, hæc potentia propinqua conferebatur Mariæ non extrinsecus naturali, sed immediate a spiritu sancto habente vim principalis causæ, & ideo spiritus sanctus dedit ei vim generatiuam, hoc est potentiam generandi propinquam secundum illam vim naturalem, qua ipsa erat naturaliter fecunda, sed susceptiuam deitatis, sicut enim natura ad quam ut ad formalem terminum erat ista generatio tantum erat in potentia obediens, ut uteretur verbo, ita illa mater tantum habuit potentiam obediens, ut esset mater per hoc enim erat mater

verbi, quia verbum subsistebat in natura illa sibi vnita.

SED HIC EST vnum dubium quia secundum dicta in questionibus de rationibus seminalibus. Ratio seminalis non est principium agendi in generatione, quia tunc non mater, sicut nec substantia quam consequitur, sed tantum est ratio agendi in alteratione præcedente generationem, & hic nulla alteratio præcessit generationem, ergo secundum hoc ex parte matris nulla fuit actio per rationem seminalem & ita nec per aliquam vim in materia ministrata. Hoc concedendum esset secundum illa, sed tamen ipsa mater potuit immediate operari in instanti generationis, quia ipsa immediate fuit præsens, & habuit vim actiuam generatiuam, respectu termini actionis, & ita forte est in alijs matribus, & non tantum per vim actiuam in materia ministrata agunt, sed etiam corrupta illa vi actiua in semine in instanti generationis, sicut substantia in qua est ipsa immediate agunt ad terminum generationis producendum, quod videtur probabile quia posito illo corpore sic alterato in illo instanti per potentiam diuinam extra matricem non fieret generatio, & tamen idem passum esset, & eadem agentia essent approximata ut videtur nisi de sola matre, & tunc si ponatur semen patris corruptum in illo instanti, puta quia est pars materialis proles, verius mater agit quam pater, quia ipsa immediate in instanti generationis, pater non, sed tantum in alteratione præstata per illam vim actiuam

A uā q̄ fuit in semine patris, vel si ponatur semen patris manere in instanti generationis, & vim actiuam manere in eo, & semen non conuerti in corpus prolis, sed post formationem corporis resolui in aliud, adhuc in instanti generationis mater & pater poterunt agere per illam vim dimissam manēre in semine. Nec videtur istud multum inconueniens attribueret tantam actionem matri, quia facta decisione seminis patris tota sequens formatio usque ad partum videtur principaliter sequi conditiones matris, vt si habeat matricem, calidam & bene dispositā, &c.

¶ Sed est ne cōcedēdū q̄ Maria fuerit n̄r naturalis Christi, vel

B qd̄ miraculose generauit Christum? Respondeo. Ansel de cōceptu virginali. c. 11. dicit hanc generationem fuisse miraculosam, & hoc quidem verum est quantum ad modum reducendi potentiam naturalem actiuam Mariæ ad actum, quæ naturaliter non reducitur ad actū, nisi a causā actiua determinata naturali. s. vi actiua patris naturalis. fuit etiā miraculosa quā tum ad modum producēdi in illa generatione, q̄a vel erat omnino subita, qualis non est processus naturalis in generatione hominis, vel si fuit successiua, illi motus qui præcesserunt generationem, in ita breui tēpore fuerunt, in quanto non sunt nati fieri naturaliter. sed ex parte ipsius potentia actiue Mariæ erat naturalis, quia ista potentia ei erat naturalis secundum quam erat naturaliter secunda, & potuisset concepiſſe a patre naturali, & naturaliter egisse ad productionem proli, & propter istam

potentiam actiuam naturalem qua operabatur, potest dici naturalis mater Christi, & tamē propter modum exequendi actum huius potentia duplicem non naturalem, potest dici non naturaliter, sed miraculose genuisse.

AD ARGUMENTA.

Ad primum dico, q̄ virgo & mater non opponuntur aliqua oppositione formali, nec vt priuatiua, nec vt contraria. virginitas enim priuata priuat tantū actionē causā superioris naturalis, nō autem virtutem actiuam matris. maternitas autem non necessario ponit actionem illius causæ superioris, sed tantum illam communiter concomitatur illa actio. sed si aliud suppleat actionem illam totā causā naturalis potest esse maternitas secundum suam rationē, & tamen cum priuatione actionis causæ naturalis superioris, & ita cum virginitate, & ita fuit hic. ¶ Exemplum obiectum, creatum natum est concaulare cum intellectu meo intellectionem. intellectum igitur concipere notitiā communiter requirit obiectum creatum. mouere intellectum, sed non requirit hoc ex se ratione sua, si enim Deus suppleat actionem obiecti mouendo intellectum, potest intellectus eandem notitiā concipere; quam conciperet obiecto mouente, & ita si in intellectu concipiente non moueri ab obiecto creato designaretur per nomen virginitatis vel incorruptibilitatis, vel impassibilitatis, non repugnaret aliquo modo formaliter intellectui concipere & virginem esse. ita est hic. ¶ Si obijcias de parere, quia clauſa non potest parere. Respondeo

Dist. 1. q. 1. ibi

ibi fuit miraculum, & corpus simul fuerit cum alio corpore, & forte nouum miraculū aliud ab illo, quo virgo concepit sine actione causæ naturalis superioris, sed de partu satis communiter conceditur tāquam nō difficile q̄ ibi illa mater operabatur quicquid alię matres, sicut & in fouendo, & conseruando, & nutriendo fœtum in utero. Et tamen ibi forte posset fieri difficultas specialis, q̄ nulla esset vis actiua in matre potens mouere corpus prolis localiter ad exitū dum, & maxime ad effundū simul cum alio corpore, quia nulla virtus creata potest mouere localiter corpus ad aliquod vbi,

Respondet ad sententiam lo. anti.
B nisi expellat aliud corpus, saltē quando de corpore non gloriose. Ad secundum dico, q̄ Dania non negat eam absolute esse matrem Christi, sed contra Nestorium qui sub illo vocabulo voluit eam negare esse matrem Dei ponendo q̄ peperit purum hominem. Vnde post illam auctoritatem subdit in destructione theotochos. i. Dei genitricis vocis, nequā Nestorius solius naturæ honorate super omnem creaturam Dei genitricis vocem (& si ipse reicindatur cum impio sathana) adinuenit, igitur negauit illud, sed noluit communicare in sermone cum heretico illo, qui sub vocabulo illo occultabat venenum suū.

Videtur eam. anti.
Et aliud dico q̄ actiuum passiuum in communi necessario adinuicem referuntur. non necesse est ita esse de hoc actiuo, & hoc passiuo, quia aliud actiuū vicem huius actiui supplere potest. ita in proposito pater dicit tale actiuum speciale & eius actio supplebatur hic ab alio

agente. Ad vltimum conceditur, q̄ si alię matres agant, & ista egerit ad hanc generationē. Cū arguitur de instanti, patet in solutio quæstionis, quia si in toto tempore præcedente cooperata fuisset, bene concederetur in vltimo instanti potuisse cooperari ad formam inducibilem in illo instanti, sed non fuisset tunc cooperata in instanti p̄ operationem istam factā, quia illa tunc non fuisset. igitur tantum per virtutem actiuam quā tunc habuisset eandem quam prius, sed non egerit ad illa intermedia quæ in tempore cāfarentur.

AD ARGVMENTA *alia ar. prima. gum. tra. fa. cele. solu. tur. ex. di. his.*
pro opi. prima. Ad philosophum exponitur q̄ mater non est causa principalis agens. & ipsa etiā principalius ministrat materiā, quia corpus prolis magis formatur de materia ministrata a matre, q̄ de materia ministrata a patre, si autem aliter intelligat philosophus negatur. quia Gal. sentit oppositum sicut recitat Aui. & in istis magis credendū est expertis. Ad Aug. dico, q̄ solus ille effectus producit secundum rationem seminalem, ad cuius productionē vis actiua creata cōcurrit vt totalis causa, nec si erat in proposito, quia & sic maria per vim naturalem egerit, non tamen totalis causa erat cā naturalis. sed principalior erat spiritus sanctus.

PRÆTEREA INQUIRI OPORTET &c.

DISTIN. V.

CIRCA istam distin. 5. in qua magister agit de extremis assumptionis, q̄ run-

Aruntur duo. ¶ Primo utrum natura diuina assumpserit vel assumere potuerit naturam * humanam. ¶ Secundo utrum persona creata fuerit assumpta vel potuerit assumi.

QVÆSTIO. I.

Utrum natura diuina assumpserit, vel assumere potuerit naturam humanam.

Ha dua q. ponuntur scilicet eis suis solutionibus aliquibus originalibus.

IRCA Primum arguitur qd sic, persona diuina assumpsit materiam humanam. ergo & natura diuina. consequentia probatur, quia quæ sunt eadem realiter respectu cuiuscunque; actionis realis, sunt eadem siue se habeant ad illam ut principium siue ut terminus, quia actio realis est a principio reali ut res, & non ut intentio tantum, & ad terminum realem. ¶ Præterea qd potuit probatur, quia natura diuina cum sit infinita includit in se rationem omnis suppositi, igitur potest supplere vicem cuiuslibet suppositi creati, & ita personare naturam creatam. ¶ Item si esset suppositum absolutum natura assumeret, quia sola ratione differret a persona, ergo & nunc potest. ¶ Respondetur, consequentia non valet, quia nunc non est sola differentia rationis, tunc esset. ¶ Item natura est unita naturæ quia in tertio, & quia toti personæ primo unitur natura humana, igitur & cuiuslibet eius parti personæ unitur, igitur altera assumpsit, altera assumpta est. negatur primum consequens. ¶ Contra, si natura assumpta, cum ista sit eadem in tribus sequeretur qd tres personæ as-

sumpsissent. ¶ Item qd non potuit probatur, quia quæro ad quam unitatem, non personam, quia natura ut natura non est persona. non naturæ, quia tunc vel esset eadem natura hæc & illa, vel fieret una ex eis, utrunque est impossibile. igitur in neutram unitatem potuit assumere.

QVÆSTIO. II.

Utrum persona creata fuerit assumpta vel potuerit assumi.

IRCA secundum arguitur qd sic, natura fuit assumpta igitur & persona. consequentia probatur per illam maiorem que posita fuit ad præcedentem quoniam, & hæc minorem, persona creata est idem nature, quia si aliud, aut substantia, aut accidens, quia nullum accidens est ratio subsistendi alicui in se. si substantia, aut materia aut forma, aut compositum, & siue sic siue sic, sequitur qd in persona creata sint plures substantiæ compositæ vel plures materię, vel plures forme. ¶ Itē omne pertinet ad dignitatem in creatura est aliquid positum, persona dicit aliquid pertinet ad dignitatem in creatura, ergo dicit aliquid positum, sed omne positum potest assumi. igitur &c. ¶ Item assumpsit hominem, igitur personam, antecedit patet per Aug. & probatur consequentia, quia homo est persona. ¶ Contra, si persona creata fuerit assumpta. igitur duæ personæ essent una persona.

AD PRIMAM q. patet ex prima. q. & ultima prima distinctionis. nam in illa. q. vlt. dictum

Actum est qd essentia non est formalis ratio terminandi istam unionem, licet sit ratio efficiendi eam. potuit tamen ipsa esse

Vide vna. g. 14. huius. formalis ratio terminandi, sicut dictum fuit q. 2. primæ dist. Sic

fi fiat sermo de ratione faciendo istam assumptionem, patet qd natura diuina est ratio faciendo istam assumptionem, non est autem ratio terminandi, si enim

Vide glo. hic ubique auagado. in assumente, idest terminante unionem sufficiat singularis per se existentia absque incommunicabilitate, cum hac per se conueniat nature diuina ipsa poterit assumere. Si autem de ratione

assumentis sit qd habeat substantiam incommunicabilem, & essentia secundum se non habeat incommunicabilitatem, ipsa non potest esse assumens ut terminus.

Vide vna. g. 17. & 18. huius. **A**D ARGUMENTA. Ad primum videtur difficile ille eis qui dicunt proprietatem vel personam

tantum ratione differre a natura.

Aliter dictum est dist. 2. primi. qd entitas incommunicabilis, ex natura rei non est formaliter: entitas communicabilis, & ideo ex natura rei ante omnem operationem intellectus pater concipiat filio entitatem communicabilem: non autem incommunicabilem, & secundum hoc ad quodcumque tertium coparentur, quod conuenit vni secundum formalem rationem eius non oportet illud competere alteri quod non est formaliter idem ista, tale est assumere secundum istam viam, quia competit incommunicabiliter subsistenti in quantum tale ut termino. Ad aliud dico qd ista infinitas, non est ratio terminandi istam unionem, sed personalitas independens ex prima questione huius tertij, sed si dicas quod infinitas potest

esse alicui ratio terminandi, quia potest supplere vicem cuiuslibet suppositi creati. Hoc potest negari si in termino requiratur incommunicabilitas, non enim est idem formaliter infinitum & incommunicabile, quia omne infinitum est formaliter communicabile.

AD ALIAM QUÆSTIONEM: patet secundum dicta in j. q. primæ dist. qd personalitas creata dicit negationem dependentiæ actualis ad aliud, ut ad suppositum illius nature, & etiam aptitudinalis. quæ quantum est ex parte ipsius aptitudinis semper esset in actu, si

Quare ostendit quod. 4. q. 12.

cut anima separata semper deperderet a corpore quantum esset ex aptitudine naturali eius, cum igitur contradictio sit naturam actualiter dependere ad personam extrinsecam, & non dependere, naturam autem aliquam assumi est ipsam actualiter dependere hac dependentia speciali. contradictio est ipsam assumi & simul habere personalitatem propriam. Sed qui ponerent personalitatem creatam dicere aliquam entitatem positivam ultra naturam singularem propter quam repugnet sibi assumi, non tamen naturæ singulari, eos oporteret aliam causam querere, quare persona non potest assumi, sed istud suppositum est improbatum. quæstio. prima, & contra istud bene vadit ratio illa quæ tacta est de diuisione substantiæ & accidentis, & substantiæ triplicis.

Dist. 1. 1. in pede huius. q.

AD ARGUMENTA. Secundæ quoniam. Ad primum dico, qd si accipiat illud quod positivum est in persona, quæ personalitas nullā

secundo super iij. Sen. E. ent-

A entitatem positivam addit ultra hanc naturam, persona creata idem est huic naturæ, sed si accipitur complete personalitas secundum quod importat incommunicabilitatem, non omnino idem est persona. & hæc natura sicut aliqua entitas indifferens ad aliquam affirmationem & negationem, non est omnino idem illi negationi, siue sibi ipsi, cum illa negatione, ita est hic. & ideo hæc natura habet sufficientem distinctionem ab hac natura non dependente, ut ista natura possit dependere. hæc tamen natura non dependens vel personam non possit dependere in sensu compositionis. Probatio adducta per identitatem non concludit, nisi quod persona creata non addit entitatem positivam super hanc naturam, quod concedo.

B Ad secundum dico, quod persona in creaturis non dicit dignitatem nisi materialiter scilicet ratione intellectualis nature quam connotat, non autem formaliter ratione incommunicabilitatis quam superaddit. Quomodo autem negatio aliqua dicatur esse dignitatis, dictum fuit dist. 28. primi lib. de ingenito.

EX PRÆMISSIS AVTEM EMERGIT QUÆSTIO &c.

DIST. VI.

I RCA istam distinctionem sextam in qua magister agit de incarnatione considerata ut in facto esse, quaruntur tria.

¶ Primo, utrum in Christo sit aliud esse verbi ab esse creato.

¶ Secundo, utrum Christus sit aliqua duo. ¶ Tertio, quæ illarum trium opinio, quas recitat magister, sit tenenda.

QUÆSTIO. I.

Utrum in Christo sit aliud esse verbi ab esse creato.

I RCA primum arguitur quod non, quia esse constituit ens, & ita si Christus haberet duo esse, Christus esset duo entia, aut si esset unum ens non esset nisi unum per accidens, sed hoc est inconueniens secundum Bern. ad Eugenium Papam. Hec est maxima, inquit, unitas per accidens non potest esse maxima inter unitates creatas. igitur &c. ¶ Præterea, natura humana non unitur verbo ut forma materię, siue ut actus potentię, sed magis econuerso, quia verbum est actus. ergo non unitur ut dans esse, sed magis ut recipiens esse, igitur &c.

¶ Præterea, infinitum non potest recipere esse a creatura. ergo non habet aliquod esse creatum a natura assumpta.

¶ Contra. 7. de trini. c. 4. & 5. Sicut a b eo quod sapere est sapientia, ita ab eo quod esse est essentia, sed non possunt esse plures sapientię quin sint plures sapere. igitur &c. ¶ Item Anselm. non nolo. c. 6. Sicut se habent ista tria lux, lucens, lucere, sic essentia, ens & esse, non possunt autem esse in aliquo plures luce, quin sint plura lucere, quia multiplicato priori essentialiter, necessario multiplicatur suum posterius. ergo &c.

R. E.

A R E S P O N D E O * quod in

Bar. Tan ista gōne certum est de esse essentia quod tantum differt ab essentia in modo concipiendi, quod sunt in Christo tot talia esse, quot essentia. Certum est etiam de esse subsistentia, (quod scilicet est esse actualis existentia in seipso non dependentis in subsistendo ad aliud ut ad suppositum,) quod non est nisi unicum tale esse in Christo sicut nec nisi unicum suppositum. De esse etiam quod significat compositionem intellectus vniuersalis predicatum cum subiecto, quod est syncategorema, de quo dicit philosophus. 5. Metaph. quod esse significat verum, non esse falsum. patet, quod tot sunt ibi talia esse quot possunt predicari de subiecto. Sed de esse tali actualis existentia prout distinguitur ab

E. 6. 14.

Bar. Tan

li. 3. q. 2. quod esse tale in Christo, aliud est esse increato. Et dicitur quare ibi, quod non, quia si hæc natura esset in supposito proprio, idem esset esse natura & persona. ergo & nunc, quia hæc persona supplet personalitatem propriam quantum ad esse persona, ergo quantum ad esse naturæ. Sed ad istud respondeo quod supplet eam terminando dependentiam naturæ ad suppositum, sed non supplet ponendo istam identitatem quæ est inter ista. similiter idem est esse naturæ & personæ quando est in supposito proprio, quia persona non dicit nisi duplicem negationem ultra esse naturæ. ergo quantumcumque persona tollatur, esse naturæ non tollitur.

¶ Præterea, si pars adueniret

de nouo toti habenti esse perfectum, totum non haberet aliud esse ab illa parte, sed tantum haberet nouum respectum ad illam partem, & pars esset per esse totius, sicut esset de manu communicata de nouo supposito præexistenti. Sed natura humana aduenit Christo quasi inserta supposito præexistenti, ergo non dat sibi aliquod esse, sed tantum recipit esse eius supposito illo habente tantum nouum respectum ad eam.

¶ Præterea, accidens non dat aliquod esse subiecto, quia tunc tot essent esse in Petro quot accidentia, natura autem humana quasi accidentaliter aduenit verbo. quia præexistenti in se actui. ergo &c.

¶ Ista positio aliter declaratur, quia sicut quantitas comparatur ad qualitatem & substantiam, & eadem quantitate utraque est quanta, substantia quidem formaliter, quia recipit, & qualitas quasi per accidens, quia recipitur in quanto, ita eadem existentia est formaliter suppositi, quasi dā esse sibi & naturæ vnite supposito existenti, quam existentiam participat natura assumpta, & ita non oportet ibi ponere plures existentias.

C O N T R A conclusionem huius opin. arguitur multipliciter. ¶ Primo sic. Generationis terminus est esse existentia, vel aliquid habens tale esse. 5. Phys. Terminus per se generationis habet esse acquisitum per generationem, filius Dei vere generabatur ex matre temporaliter secundum Dam. 53. c. & illius generationis terminus est aliquid in quantum habens esse.

Sunt argumēta hęc

Gotfr. quod li. 2. q. 1. D

Vido. 2. q. 2. dist. 1. huius q. 5. l. 6. 7.

Li. 3. 69.

E 2 **exi-**

A existentia, non autem increatū, quia illud esse non fuit effectū per generationem temporalem. ergo aliud esse.

9.6.37.

¶ Præterea. 2. de anima. Viue-
re viuētib. est esse, sed in Chri-
sto fuit alia vita ab increata. alio
quin nō fuisset vere mortuus,
quia mors est priuatio vere vi-
tæ, vita autem increata priuari
nō potuit, & ita fuit in eo aliud
vivere, & p. cōsequens aliud ef-
fe. ¶ Præterea, anima creabatur,
creatio terminatur ad naturaliter
existens, ergo fuit aliqua exi-
stentia actualis aīa in quantum
terminauit istam actionem, nō
increata, ergo creata.

¶ Respondeo ad primum se-
cundum & quartum, q. esse in-
creatum vt est huius terminat.

¶ Contra, vt est huius non dicit
nisi respectū rōnis, respectus
rōnis non est rō termini realis
nec generationis cuiuscunque.

¶ Item illam naturam quam
verbum personauit, tota trini-
tas produxit in ratione cāe effi-
cientis & conseruauit, causalitas
autem causæ efficientis & con-
seruantis non terminabatur nisi
ad aliqd existere non increatū,
quia nihil efficit se. igitur &c.

¶ Præterea. si ista natura dimit-
teretur a verbo, non oporteret
sibi acquiri nouum esse per ge-
nerationem nec per creationē,
& tamen ipsa dimissa ex hoc q.
dimissa, non esset annihilata,
nec esset ens in potentia, vt ani-
ma Antichristi ante creationē.
ergo haberet aliquod esse in
actu & non nouum, quia p. nul-
lam mutationem positiuā. ergo
idem quod mō habet. ergo &c.

¶ Præterea, natura Angeli posset
assumi a verbo, & illa non po-
test manere eadem nisi maneat

sua existentia eadem secundum
istos. ergo nec natura humana
non posset manere in eodem in
Christo, nisi maneret sua existi-
tia. consequentia est manifesta,
quia ita intrinseca est existentia
sua vni sicut alteri, ergo &c.

¶ Præterea, fundamentum rela-
tionis naturaliter præcedit rela-
tionem, & secundum esse actua-
le præcedit rationem relationis
actualis. vnio ista fuit relatio
actualis. ergo eius fundamentū
præcessit naturaliter secundum
esse actuale. fundamentū aut il-
lud erat ipsa natura totalis igitur
&c. ¶ Confirmat, quia prius
naturaliter aīa perficit corpus q.
tota natura esset nata assumi, in
illo priori forma fuit actus ma-
teriae, & p. consequens, dabat ef-
fe sibi qd non corrūpebatur per
assumptionem. ¶ Contra rōnes
istius opi. arguo, & contra pri-
mam sic. Si verbum tm habeat
respectū nouum ad naturā, &
ille erit respectus rōnis tm, cum
aut p. respectū rōnis non dicat
subiectum formaliter esse ali-
quid. ergo verbū in quantum hō
non erit formaliter aliquid. Cō-
sequens est cōtra illud extra de
haret. c. cum Christus. ergo &c.

¶ Præterea, pars adueniens toti
non dat esse toti, sed recipit, q.
perficitur a forma totius, quia
si remaneret distincta sicut
prius. non reciperet esse totius,
sed vel haberet proprium esse
vel nullum, sed natura humana
vnita verbo non informatur a
verbo, sed manet simpliciter di-
stincta, vel igitur nullum esse
habet, vel aliquod esse propriū.
¶ Contra, aliud argumentū de
accidente arguo sic. accidens
habet proprium esse actualis
existentiæ. quia potest per se
existere.

A existere. igitur &c. Item gene
a. l. quia rationem terminat secundum
babet pro quid, sed nullius generationis
priam est terminus caret esse actualis exi
sentiam. stentia. igitur &c.

¶ Præterea, facta transubstan
tiatione panis in corpus, quan
titas est sibi actualiter existens,
& nullum esse acquiritur sibi p
transubstantiationem subiecti,
quia per nullam transmutatio
nem positiuam, puta generatio
nem vel creationem, ergo prius
in subiecto habebat actualem
existentiam, & eandem quam
post. igitur &c.

¶ Contra tertiam persuasio
nem de quantitate illa si vale
ret cōcluderet q̄ natura huma
na esset formaliter existens for
ma increata, quia qualitas est
formaliter quanta eadem quāti
tate qua substantia, & tunc na
tura illa esset formaliter bona
bonitate increata, & ita in infi
nitum diligibilis, & sic de veri
tate, & de alijs.

CONCEDO conclusio
nes primarum rōnum q̄ natu
ra ista ex quo non est tū in in
tellectu, neque in cā, sed extra
cām suam necessario hēt suam
propriam existentiam actualē,
sicut suum proprium esse qui
ditatiuum, sed non hēt propriā
subsistentiā, quia subsistentia
vltra existētiā nihil addit nisi
negationem duplicis dependen
tiæ, sicut dictum est de persona
litate. dis. l. q. i. ista aut existē
tia non est independens, sicut
nec natura cuius est, sed talis
existentia est ibi tantum existen
tia verbi. ideo hic est tantum
vna subsistentia.

¶ Rōndetur q̄ prius pōt sepa
rari a posteriori sine contradi
ctione esse est prius & absolutū.

¶ Contra non quæritur de no
uo miraculo alio ab assumptio
ne, sed si illo natura non careat
nec proprio esse, probatum au
tem est q̄ non illo. Et ēr probat
aliter, quia tunc illi actui creatu
ræ repugnaret dependere, nihil
enim dependet nisi secundum
esse suum. Similiter natura no
stra minus esset pfecta in Chri
sto formaliter q̄ in Petro, quia
esse ponitur vltima perfectio.

¶ Dico et vltius q̄ est alia
existentia ab increata q̄ sit pro
pria existentia huius suppositi
& simpliciter, primum declaro
per oppositum. Iō. n. existentia
pedis mei nō est existētia mei,
licet sit in me, quia ego nō sum
pes neq; subsistens respectu pe
dis, sicut suppositū respectu na
tura, sed econuerso magis pes
existit p existentia mei, & ideo
existentia pedis non est alia ab

illa quo existo, sed tū est aliqua
existētia partialis in illa qua exi
sto, sed oppositū est hic. verbū
n. subsistit in natura humana si
cut suppositū in nā, pp qd pro
prie dī hō, & iō proprie est exi
stēs existētia hui⁹ nature. Secti
do dico ēr q̄ simplr existit ista
existētia, licet n. for. formalr exi
stat existentia albi, q̄a formalr
est albus, nō tū simplr, sed fm
quid existit illa existentia, quia
illa existētia est fm quid, & ma
xime respectu existentie fortis
quæ est in se existentia simplr,
sed in proposito existentia natu
ræ humane est in se existentia
simpliciter prout ens diuiditur
in ens simpliciter & in ens secū
dum quid, & ens simpliciter est
subsistētia. ens fm quid est acci
dens. existentia aut natura hu
mane est existentia subsistētie. igitur
cū verbū diuinū simplr sit
homo,

A homo, simpliciter existit illa existentia. ¶ Et si dicas quod verum est quod eius existentia in se sit existentia simpliciter, non tamen in verbo. Contra, qualis est existentia in se, tale existere dat cuiusmodi quae existenti per ipsam, verbum existit existentia ista. scilicet per naturam humanam. igitur &c. ¶ Et

a l. indus
Fin.

istud vitium forte erat ratio
motiua aliorum de illa opin.
ista existentia nature human
non erat prima existentia huius
suppositi sed adueniens ei iam
habenti esse perfectum. ideo vi
debatur esse existentia suppositi
secundum quid vt sic, licet in
Christo deberet concedi esse plu
res existentias, non tñ plures ex
sistentias Christi, qā tñ vnā vt pri
ma eē eius simpliciter, alie autē
essent eius secundum quid. Sed

Pistud non concludit, q̃a non ois
 existentia alicuius nō prima est
 eius secundū quid. si illud nō
 est natū dare existentia secundū
 quid, qualis est ois natura sub-
 stantialis qualitercunq; se ha-
 beat ad illud cui dat esse. ¶ Qd̃
 si oino fiat alteratio pro eode
 accipi esse non primū propositi
 & non simpliciter. nunc non est
 cōtētio nisi in verbo. neq; opi.
 quæ vñr oppositę contradicunt.
 Sed qñ res constar, non est vi fa-
 cienda in noie secundū Auguſt.

Idem. s. primo retrac. ¶ Hec opi. 2. quan-
tri. c. 7. tum ad illud qđ tener de dupli-
Lib. 3. g. ci existentia actuali confirmat
Id. per Dama. c. 60. vbi vult qđ quia
in Christo sunt due voluntates
& duo velle, sed effc immediate-
tius se habet ad effctum qđ vel
le ad voluntatem, ergo magis
necesse est ipsa plurificari secu-
dum pluralitatem personarum.

Bar. Hac AD * ARGVMENTA
regula ha Ad primū dico q & si in Chri-

stō sint due voluntates, non ta- **C**
men duo volentes, quia concre- **beatus**
tum non numerat̃ absque nu- **in 1.**
meratione suppositi, sicut patet **1. 2.**
de hñre duas scientias, qui non **1. 2.**
dñ duo scientes. ita in proposito **93. 6.**
si sint plura esse, quorum vtrum **dist. 9.**
q̃ erit esse simpliciter suppo- **soluta.**
siti, non sequitur suppositū esse **capit.**

duo entia. ¶ Et est in forma arguendi cum dr esse constituit ens, ergo piura esse, plura entia, est fallacia consequentis a destructione antecedentis. diuisio enim antecedentis & consequentis includit aliquam negationem circa vtrumque. ¶ Et ad cōsimationem rōnis cum dr, q̄ tūc esset Christus ens p accidens, dico q̄ si accipiat ibi proprie per accidens vt aggregat duo genera vel res duorum generum, nō

est ibi ens per accidens, quia na-
tura diuina in nullo gñe est, na-
tura ē humana nulli accidit,
quia vere est. si tñ dicatur vnū
per accidens proprie quoddun-
que includens duo, quorū vnū
aduenit alteri hñti esse comple-
tū, & non est forma per se in-
formans illud constituens ter-
tiū, posset concedi, licet in pro-
posito nō bñ sonet. ¶ Ad aliud
Ber. dico qđ vnitas potest dici
maxima vel ex priuatione distin-
ctionis vel ex perfectione illorū
vniū in ipsa vnitate.

a. l. ju
cum ex
tra inte
lektum u
lendi au
guitur.
quod ip
unitate
maxime
secundum
Bernard.

Ad est Deus. ¶ Ad a iud concedo q natura humana est possibilis sicut effectus est possibilis respectu causa, sed non sicut perfectibile ab ipso verbo, quia verbum nullius potest esse forma & e converso, etiam natura non est forma verbi, ideo non dat esse per informationem, sed per unionem. sicut enim existit unione verbum hac natura est homo, ita hac natura est existens existentia humani naturæ.

¶ Ad aliud patet per idem, quia infinitum nullam perfectionem recipit quæ informet ipsum, tamen sicut ista natura unitur sibi sine receptione passiva alicuius perfectionis in verbo, ita verbum ex tali unione est existens existentia huius naturæ.

¶ Ad argumenta pro opposito patet de parte & accidente. & quæritate, quia improbatæ sunt arguendo contra eam. nec enim ipsa natura est pars alicuius totius, nec in se accidens, nec forma licet existens existentia increata.

QVÆSTIO. II.

Utrum Christus sit aliqua dictio.

SECONDUM quæro. Utrum Christus sit aliqua duo? Quid sit. quia Christus secundum quod homo est aliquid, secundum illud extra de hæreticis. c. Cum Christus. & secundum quod Deus est aliquid, ergo Christus secundum quod homo vel est idem aliquid, quod est Deus. vel est aliquid aliud. similiter secundum quod Christus est Deus, vel est idem aliquid quod homo. vel est aliquid aliud. sed Christus secundum

quod Deus, non est idem aliquid quod homo, quia tunc humanitate esset Deus. ergo Christus secundum quod homo, & secundum quod Deus est aliud, & aliud. ergo duo. Præterea. Dama. 53. c. *Lib. 5. 66.* Non totum autem Deus. non 7.

solū enim est Deus, ergo Christus, si non est tantum Deus. ergo est Deus & aliquid aliud, quod Deus, & ita duo. consequentia patet ex simili, quia si homo currit, & non tantum homo currit. ergo aliud ab homine currit. ergo similiter a parte prædicati.

¶ Præterea. secundum philo. 5. meta. c. de uno, dicitur specie infert differentiam numero, sicut differentia generis infert differentiam speciei, sed hic est differentia quasi specifica naturarum. ergo numeralis, & ita duo.

¶ Præterea, sicut masculinum D pertinet ad suppositum, ita neutrum ad naturam, & econverso secundum Dama. 53. cap. ergo cum ibi sint duæ naturæ potest dici duo neutraliter, sicut propter unitatem suppositi dicitur vnus masculine. *Lib. 3. 6.* 7.

¶ Confirmatur ratio, quia tres personæ diuinæ sicut dicuntur tres masculine propter trinitatem suppositorum, ita dicuntur vnus neutraliter propter unitatem naturæ. ergo per oppositum hic. ¶ Contra. Christus non est nisi Deus & homo, & hæc non sunt duo, quia Deus est homo. & omnis prædicatio est respectu alicuius unitatis, siue per se sit, siue per accidens, non ratione dualitatis. ergo Christus non est aliqua duo.

Præterea, Athana. in symbolo. Non duo tamen, sed vnus est Christus. ¶ Item, Hilat. 9. de trinitate, vide illud, & alias auctoritates

A tates bonas pro, & contra, quare dist. 7 in 2. opi.

Vide Th. AD QV AESTIONEM

3. par. q. dico qd conclusio est manifesta

17. ar. 1. q non est duo masculine, quia

non duæ personæ, quia tunc nō

esset vnio in persona, nec duo

neutraliter, quia non est natura

humana. licet habeat in se duo

neutraliter. i. duas naturas. ergo

nullo modo est duo.

AD PRIMVM argumen

tum in oppositum dico, qd & si

inquantum Deus sit aliquid, &

inquantū homo sit aliquid, non

tū sequitur qd inquantū homo

fit idē aliquid qd est Deus, nec

aliud aliquid, quia proprie acci

piendo inquantum, vt. f. notat il

lud quod sequitur esse rōnem

inhærentiæ prædicati, est fallacia

consequentis, arguendo ab

inhærentia prædicati superio

B ris, ad inhærentiam prædicati in

ferioris, cum inquantum, vnde

non oportet illud quod est ratio

inhærentiæ superioris esse ra

tionem inhærentiæ inferioris.

Nunc autem esse idem aliquid

quod est homo, est inferius ad

esse aliquid dictum de verbo, &

similiter esse idem aliquid qd

est Deus est inferius ad esse ali

quid dictum de homine, & iō

licet inquantum homo sit ali

quid, non tamen sequitur. ergo

inquantum homo est idem ali

quid, quod est Deus. Similiter

ex alia parte, licet inquantum

Deus sit aliquid, non tamen in

quantum Deus est idem ali

quid, quod est homo. ¶ Et si ar

guas. ergo est aliud aliquid, qd

idē & diuersum sunt p se dīcē

entis diuidentes oē ens. 10. me

ta. ¶ Respondeo, non sequit, qd

neutrum oppositorum oportet

in esse cum inquantum, neque

enim deitas est rō alicui essendi

idem homini, quia tunc in patre

esset rō essendi idē homini. Ne

que est rō essendi aliud ab ho

mine, quia tunc repugnaret ei

istud qd est esse hominem, qd

est falsum, quia Deus est homo.

similiter humanitas non est rō

essendi i dem Deo, quia tunc in

quolibet hoīe esset rō essendi

idem Deo, & tūc omnis homo

esset Deus. Nec est rō essendi

aliud a Deo, quia tunc repugna

ret cuilibet homini esse idem

Deo. Si tūc ly. inquantū, non acci

peretur stricte, prout dicit inhæ

rentiam prædicati, sed tūc specifi

cando, prout dicit rōnem illam

secundum quā subiectum acci

pitur in se, posset concedi, qd in

quantum homo est idē aliquid

quod est Deus. sed tunc non se

quit qd humanitate esset Deus,

quia hoc non pertinet ad illum

D intellectum de ly. inquantū re

duplicationum. ¶ Ad aliud dico

qd licet cōiter non sit tradita lo

gica de exclusionē addita præ

dicato, forte quia importat ne

gationem ex parte prædicati, qd

non determinat in comparatio

ne ad præcedens. & sincathego

rematum est determinare vnū

extremum in comparatione ad

aliud extremum. tamē quia rei

est sermo subiectus, & non econ

uerso. potest dici quod dictio

exclusiua alio modo excludit

addita subiecto, alio modo ad

dicta prædicato, quia addita sub

iecto præcise excludit respectu

prædicati omne illud de quo

vere non dicitur subiectum ne

que per se neque per accidens.

puta solum album curnt, forte

currere, vel musicū currere nou

excludit, sed nigrum currere, li

cet sortes, vel musicus non dica

tur

0.6.2. &

inde.

Barth.

Tage quo

L.

tr.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

1.

Atur de albo, nisi per accidens. sed ex parte prædicati excludit respectu subiecti quicquid non formaliter vel essentialiter dicitur de prædicato nec econverso. & maxime eiusdem generis, puta hoc est solummodo albu potest excludi, q̄ huic subiecto nulla qualitas inhæreat nisi albedo, & hoc modo accipitur in diuinis, cum negatur ista. Christus est solus hō, vel solus Deus, hæc enim falsa est, non quia aliquid dicat de Christo de quo non dicatur Deus, sed quia non oē dictum de Christo est formaliter vel essentialiter Deus, q̄a homo dīr de Christo, & tamē non est formaliter Deus vel dictum de Deo. conceditur ergo ista cōiter. Christus non est tū homo, nec tantum Deus, sed nō sequitur ex hoc. ergo est aliud

B q̄ homo. vel aliud quam Deus, sed est fallacia consequentis arguendo a propositione habente plures causas veritatis ad vnā illarum. In proposito enim verificatur antecedens pro isto intellectu. Christus non est solummodo illud quod est formaliter, vel essentialiter Deus, vel nō habens solam deitatem, quasi illa exclusio ponatur circa abstractum intellectum in concreto, quod exponitur per habens talem formam secundum Damia. c. 57. Deus enim est habens naturam diuinam, & homo humanam, & ita potest negari ista propositio. Christus est tantum homo. vel q̄ exclusio excludat a prædicato formaliter accepto, vel q̄ excludat a forma importata per prædicatum. non aut a proposito habente formam, & ratio istius acceptionis exclusio nis in prædicato, non in subie-

cto posset assignari, quia licet subiectum supponat pro proposito, prædicatum tamen prædicat formam importatam per ipsum & non suppositum.

¶ Ad dictum Damia. cum dicit. Non totum est Deus, potest exponi sine cathegorematicè sic, id est, nō vtraq; natura est Deus, vel non totum formaliter. i. non vtroque quod est in eo, est formaliter Deus. ¶ Ad aliud de 5. meta. concedo quod in Christo sunt duæ naturæ numero, sed non sequit̄, q̄ Christus sit duo numero, quia Christus non est altera illarum duarum naturarum. ¶ Ad vltimum patet p̄ idē, quia duæ essentia: dīr duo neutraliter, sed non p̄ hoc Christus est duo neutraliter, quia non est illa: duæ naturæ. vnde ad concludendum hoc prædicatum esse duo de Christo, si naturæ sumā

D tur pro medio, vel maior erit falsa, & hoc si naturæ significetur in concreto, vel minor si in abstracto, vel si in maiori sumātur in abstracto, & in minori in concreto erunt quatuor termini, & sic nihil sequitur.

¶ Per hoc patet ad simile de personis. tres enim personæ sunt vnum, quia illud vnum quod est natura prædicatur de eis simul, & de qualibet earum, si autem haberent aliquid vnum, quod non prædicaretur de eis, puta si tres homines haberent vnā animam intellectuam, secundum fictionem Auerrois, non dicerentur aliquid vnum, sed habentes vnum. Ita in proposito. Christus non dicit̄ duo, licet habeat in se duo, vel duas naturas, humanam scilicet & diuinam, sicut nec compositum per se dicitur duo, licet

C tur p̄ subiectum & nō pro supposito.

D in aliquibus originibus ponuntur tria extrema in forma in materia horum 3. quæ tamē

Lib. 1. c. 57.

a. l. 2. quæ importat.

habeat

A habeat in se duo. s. materiam & formam.

QVÆSTIO. III.

*Quæritur, quæ illarum trium opinio
nam, quæ recitat magister, sit
tenenda.*

VLTIMO quæritur sine argumētis, quæ illarū triū opin. quas recitat magister sit tenenda. *¶* Respondeo, q̄ prima non tenetur communiter, quia assumens non est illud quod assumitur. verba autem est ille

*Quare d-
lms & au-
tignos mo-
dernos in-
acta textū
hic & in
q.*

B quomodo hæc est vera album est coloratum, & non pro subiecto vel supposito subsistente, tā getur diffin. 11. q. 3. vtrum Christus incepit esse. *¶* Tertia opin. tempore magistri non fuit hæretica, sed postea tempore Alexandri est condemnata, sicut patet extra de hæreticis. cap. cum Christus, & auctoritates quæ adducuntur pro ea quæ videntur sonare Christū assumpsisse naturam humanam, vt habitū, exponendæ sunt propter quandam similitudinem huius naturæ ad habitum. sicut enim habens habitum non mutatur, sed magis mutatur habitus, & ille sub habitu occultatur, ita persona diuina non mutabatur in ista vnione, sed natura humana, quæ quasi occultauit personam verbi. *¶* Secunda ergo opinio est tenenda, quod persona verbi

*Quare
Th. quoli.
1. ap. 2.*

subsistit in duabus naturis. in vna in qua habet primum esse. in alia quasi aduentitia, quæ habet secundum esse, & ita habet duo esse, sicut aliquo modo si sortes diceret subsistere in humanitate & albedine. Sed illa opin. in hoc quod dicit personā Christi esse compositam non tenetur communiter, proprie loquendo de compositione, scilicet ex actu & potentia, sicut ex materia & forma, vel ex duob. potentialibus, qualia sunt ista quæ apud philosophum dicuntur elementa, & integritia naturam totalem.

¶ Auctoritates ergo Damas. quæ sonant illam personam esse compositam, debent exponi præsumptimè q̄ ita vere est ibi ista natura tā c. illi diuina quàm humana, ac si cōponerent personam, sed non cōponunt, nec aliquod tertium fit ex eis, sed distincte & inconfuse. **D** manent, & hoc idem dicit ipsemet Damas. capit. 49. si secundū hæreticos vnius naturæ composita Christus extitit ex simplici natura versus est in compositā, & neque Deus vocatur, neque homo, quemadmodum ex anima & corpore hominem esse aimus, vel ex quatuor elementis corpus, & neutrum componentium est, debet ergo exponi, & dici personam compositam propter vnionem duarum naturarū in quibus subsistit, sed verius negari potest compositio, q̄ vna non potest esse aliam, nec ex eis est aliqua natura tertia.

A SECUNDVM PRIMAM
VERO DICTVR
DEVS FACTVS
HOMO &c.

DISTIN. VII.

IRCA istam di. 7.
in qua magister ex
planat tres opin. su
pra positas circa
incarnationē Chri
sti in facto esse quaruntur tria.
duo de locutionibus expimen
tibus vnionem, & vnum expri
mens vnionis prædeterminationē?
Primum est vtrum ista sit vera,
Deus est homo. ¶ Secundum
vtrum ista sit vera. Deus factus
est homo. ¶ Tertium est. vtrum
Christus sit prædeterminatus esse
filius Dei.

QVÆSTIO. I.

Utrum ista sit vera, Deus est
Homo.

IRCA primum
arguitur qd nō, qd
in diuidentibus or
dinatis prima di
uidentia sunt magis
diuerſa, sed ens prima diuisione
diuidit per finitum & infinitū.
ergo sunt maxime diuerſa. ergo
si aliqua alia diuidentia sint ita
impossibilia, vt vnum non
possit prædicari de alio hoc ma
xime erit in proposito. ergo &c.
¶ Item, idem non prædicatur de
eodem in abstracto & denomi
natiue secundum philosophum
2. Thopic. vbi destruit problema
de accidente. Si illud quod af
signatur esse accidens insit in
quid secundum alium modū, &
maxime fm modum generis. i.

peccatū est &c. sed Deus est hu
manatus fm Dam. c. 51. & 47.
& Cassiodorū super illud Ro. i.
factus est ei &c. ergo non est ho
mo. ¶ Præterea. si est homo aut
homo prædicat relationem. aut
aliquid ad se non relationem,
quid nō dicitur ad aliquod cor
relatiuum, non enim est alicui
us homo, si prædicat aliquē ad
se. ergo dicitur de tribus se
cundum Augu. 5. de trin. c. 8. &
10. ergo tres personæ erunt ho
mo. ¶ Præterea. si Deus est ho
mo, quare secundum cuius præ
dicati rationem prædicatur ho
mo de Deo, nulli videtur posse
assimilari, non generi, non spe
ciei, non differentiæ, quia Deus
non est in genere. nō diffinitio
ni, quia prædicatum non est de
essentia subiecti. non proprio,
quia tunc Deus caderet in dif
finitione hominis, nec prædica
to accidentis, quia nihil tale di
citur de Deo. ¶ Contra. Ioan. i.
Verbum caro factum est. vbi se
cundum Aug. caro ibi ponitur
pro homine.

Bar. quod
dicitur ad
se est cō
tribus.

CIRCA istā q. primo vidē
dum est, quæ sit causa veritatis,
quare ista sit vera. Deus est ho
mo, cum ipsa non sit primo ve
ra, quācunque enim prædicatum
non conuenit cōi, nisi pro ali
quo supposito, non conuenit ei
primo, nec vere, nisi quia dr de
aliquo inferiori, & ita oportet ali
quam causam esse verificantē
illam propositionem. Deus est
homo. hæc autem causa est, quia
hæc est vera. verbum est homo.

SECUNDO oportet vide
re de veritate huius causæ. vbi
sciendum est quod ista proposi
tio non potest ostendi, neque
cognosci naturaliter esse verā,
aut enim possumus habere

con-

A conceptū propriū, & determinatū de verbo, & tunc propositio hæc est vera contingens, sed immediata & non nota exterminis. quia tunc oporteret terminos habere necessariā habitudinē, ita quod ratio terminorū includeret necessario unionem eorum, quam exprimit propositio. aut non habemus conceptū de verbo propriū, sed tantum cōfūsum. sicut dictum est dist. 3. primi li. & tunc ista propositio. verbum est homo, quantum ad conceptum, quem habemus de terminis est mediata contingens. talis autem non est nata cognoscī, nisi ex aliqua immediata cōtingente, ex qua sequatur, sed illa, ut prædictum est, non potest cognoscī ex terminis, quia contingens, nec alio modo potest cognoscī naturaliter esse vera, quia

q. 1. & in
de. Idem
q. 1. pro
lo. 7. et 14.
q. quod lib.

B contingens immediata non cognoscitur, nisi ex cognitione instantiua extremorum, & unionē eorum, qualem non possumus habere de extremis illius immediate antecēdis ad istam. ¶ Est ergo veritas istius tantum credita immediate, aut ex aliquo credito ostendenda, & secundū hoc sic ostenditur esse vera. suppositum enim subsistens in aliqua natura ut suppositum naturæ dicitur tale formaliter secundum illam naturam. creditū est autem talem esse istam unionē, quod per eam verbum subsistit in natura humana, ut suppositum in natura. ergo per eam verbum formaliter est homo. maior huius probatur per Dam. lib. 3. c. 11. Deus autem, & commune nomen significat, & in vnaquaque hypostasi. i. persona ordinatē denominationē, quemadmodū & homo. Deus. n. est qui habet na-

a. l. 57. 20
sim.

turam diuinā, & homo quod humanam. minor probatur per Augustinum. 1. de tri. c. 16. talis fuit ista assumptio, ut Deum hominem faceret, & hominem Deum.

T E R T I O videndum est qualiter accipitur hoc prædicatum homo. & dicitur quod accipitur pro supposito, ut sit prædicatione per identitatem innuendo tale suppositum, quod est homo. ¶ Contra hoc, quia tunc esset processus in infinitū. ista. n. implicatio habet ex parte prædicati, & prædicat hominem de aliquo, quod importatur per subiectū. Et tunc quod, utrum prædicatum accipiat formaliter, aut pro supposito, cum dicitur. verbum est suppositum, quod est homo. si prædicatū accipiat formaliter, habet propositū quod est prædicatione formalis, & non tantum per identitatem. Si autem tantum pro supposito implicato erit processus in infinitū. ¶ Præterea. de naturæ suppositi est prædicatione formalis, non tantum per identitatem.

Q V A R T O videndum est quale prædicatum est istud respectu subiecti. videtur quod possit poni esse species. vniuocē enim homo dicitur de Christo, & de Petro. dicitur etiā in quid, & de pluribus differētib; & non nisi numero. ergo &c. quod in quid patet per illud extra de heret. c. cū Christo. ¶ Rādeo. sicut aliud est vniuocū. prædicatū aliud de vniuocē prædicari, stricte loquendo, vniuocū. n. prædicatū dicitur, cuius conceptus est in se vnus, & hoc modo album dictū de ligno, & de lapide est prædicatū vniuocū, vniuocē autē prædicatur illud, cuius rō est vna, ut prædicatur. quod rō eius includit in

A in rōne subiecti, & hoc mō de-
nominatiuū nō predicat vniu-
ce, qñ loquitur philosophus in
pdicamētis. ita aliud est prædi-
catū esse quid, & aliud in qd p-
dicari. In oī .n. gñe est inuenire
qd. ex. i. tho. nec tñ quodlibet
cuiuscunque generis pdicat in
quid & de quocunq; , sed tantū
de suo inferiori, i cuius rōne ef-
fentiali includitur, ita ergo pos-
set concedi, q cum nulla vñio
sit similis isti propter quam præ-
dicatio dicatur vera, nullum est
pdicatum dictum de subie-
cto quod se habet ad aliud, si-
cut in proposito. quātum enim
est ex parte eius, qd predicat, est
species tñ, quia nō est natū esse
genus, nec differētia, nec pprū,
nec accidens, sed quātum est ex
parte modi se habendi respectu
subiecti, quia non est de ratio-
ne subiecti, & aduenit subiecto
existenti in actu completo, ita
ut possit ab eo abesse, videtur si-
mitem habitudinem habere res-
pectu subiecti, quale m habet
illud pdicatum, quod dicitur
accidens. ¶ Et si obijcitur, q ha-
bitudo illius vniuersalis qd est
accidens, non fundatur, nisi in
accidente reali. ¶ Rñdeo verum
est de facto, q hæc intentio se-
cunda, quæ est accidens de qua
loquitur logicus, non fundatur
nisi in accidente quod dicit in-
tentionē primā, ut dicit meta-
physicus, tamen non est de ra-
tione huius intentionis secun-
dæ, q tñ sit in illa intentione
prima, sicut nec de rōne intētio-
nis generis, vel speciei est, q tñ
fundatur in re substantia, & for-
te hic album est lignum. prædi-
catū predicat intentionem ac-
cidentis logice loquendo. vel si
non ibi saltem si est lignū pos-

set aduenire albo existenti in
actu, ita q non esset prædicatū
de essentia subiecti, nec conuer-
sibile cum subiecto, videretur
esse perfecte accidens logice
loquendo.

QUINTO videndum est
qualis est ista prædicatio. vtrum
per se, vel per accidens. videtur
q non per se primo modo, quia
prædicatum non cadit in diffi-
nitione subiecti. nec secundo
modo, quia non econuerso. ne-
que generaliter aliquo mō per
se, quia in eis non videtur ne-
cessaria habitudo. ¶ Sed hoc nō
concludit, quia aliquæ proposi-
tiones contingentes possunt esse
per se, sicut & immediate, si
in subiectis includatur proxima
ratio inhærentiæ prædicatorum,
licet nō sit necessaria inhærentia,
qualis forte est ista. volūtas vult.
vel calidum calefacit. Sed nec
iste modus videtur i proposito
patet. in i. ar. ¶ Respōdē. si fiat
sermo de per accidens, sicut lo-
quitur de eo metaphysicus, sci-
licet, vel quia vnum accidit alte-
ri, vel ambo tertio sicut patet.
5. Metaph. c. de ente, & vno. sic
non est per accidens, quia quod
vere est, nulli accidit ex. i. Phy-
sico. vnde nec ipsa vñio conce-
ditur esse accidentalis. quia neu-
trum extremum est accidens,
sed hoc non concludit proposi-
tionem esse per se loquendo de
per se logice.

¶ Tum, quia prædicatum non
est de intellectu subiecti, etiam
in concretionē sumpti. tum
quia si sic prædicaretur de
quolibet contento sub subie-
cto, & ita spiritus sanctus & pa-
ter essent homo. tum, quia in p-
dicationibus per se subiectum
supponit determinate, q si in-
de-

*Idem propositiones con-
tingentes sunt esse
per se.*

no. q. 11

no. q. 11

no. q. 11

no. q. 11

no. q. 11

no. q. 11

A determinate tantum suppone-
ret hæc esset per se, animal est
homo, quia potest verificari de
Petro, vel Paulo, sed hoc subie-
ctū Deus, nō includit determina-
te filiū plus quam patrē. ¶ Sicut

* nec ista. rationale est animal est
per se logice loquēdo. posset er-
go concedi. logice loquendo, q̄
quia prædicatum est extra per
se in intellectum subiecti. proposi-
tio non est per se vera, sed per ac-
cidents, licet neutrum extremū
realiter per accidents insit alteri.
¶ unde ista unio extremorū, nec
conceditur esse essentialis, nec
accidentalis, sed substantialis.

B inquit unionem. scilicet veram, &
non secundū phantasiam. sub-
stantialē autem non ut dua-
bus naturis perfectiōibus vnā
compositam naturam. & ita se-
cundum diuersitatem huius
unionis ab omni alia potest poni
diuersa ratio huius inheren-
tiæ ab omnibus alijs. ¶ Sed de
ista. Christus est homo, dubiū
est an sit per se, quia hoc subie-
ctum videtur includere prædi-
catum, quia secundum Dama.

Lib. 9. ca. 49. Christus est nomen hyposta-
sis duarum naturarum existens
significatiuum. Christus ergo

Var. præ-
senti dist.
9. unica.
significat existens in natura hu-
mana, & ita includit hoc prædi-
catum quod est homo, sicut Pe-
trus. ¶ Dicitur q̄ hæc est per ac-
cidents propter implicationem
in subiecto, quæ est per accidēs,
Christus enim implicat verbū
esse hominem, quia Christus est
verbum homo, siue verbū quod
est homo, quia inter exigens &
exactum cadit, qui est mediū
secundum Priscianum. 2. con-
structionum. ¶ Sed contra, quia

Scilicet li.
2. mi. vo
(1470) nls.
istud dictum Prisciani non est

ad propositum, quia substanti-
uum non exigit adiectiuū, nec
econuerso per implicationem me-
diam, sed simul transitiue con-
struuntur. & ideo licet hic ca-
pasor. cadat implicatio media,
non tamen hic homo albus, alio-
quin esset impossibile determi-
nare aliquod extremum per ali-
quod adiectiuum sibi additū,
& esset processus in infinitum.
Ideo posset dici, q̄ talis implica-
tio non importatur in hoc no-
mine Christus, non propter hoc
oportet ponere, q̄ propositio sit
vera per accidents. tamen quia
secundum philosophum. 5. Me-
taph. ratio in se falsā de nullo est
vera. ergo a simili, conceptus, q̄
non est in se vnus per se, de nul-
lo vno per se enunciat, nec ali-
d quid sic vnum de eo. potest ergo di-
ci q̄ hæc non est omnino per ac-
cidents, quia subiectum inclu-
dit prædicatum, nec omnino
per se, quia subiectum non ha-
bet omnino per vnum conce-
ptum in se, & similiter dicere
de ista, homo albus est co-
loratus.

A D A R G V M E N T A. est
Ad primum respondeo, conce-
do maiorem diuersitatem, sed
non repugnantiam maiorem,
magis enim diuersa dicuntur
quæ minus in eodem sunt con-
uenientia, sed non propter hoc
magis repugnant, sicut album
& nigrum in pluribus conue-
niunt, quàm album, & homo. &
tamen magis repugnant album
& nigrum, quàm album & ho-
mo. Et hoc modo maior diuer-
sitas extremorum non est cau-
sa falsitatis eorum, sed repugnā-
tia, vel impossibilitas extre-
morum habentium aliquam il-
larum quatuor oppositionum
for-

formaliter. ¶ Ad secundum dico, quod humanari non est proprium denominationum huius, quod est esse hominem, sed hominem fieri. & vniuersaliter tale denominationum, quod d significat formam in fieri, dicitur de eo, de quo dicitur ipsa forma, & simili denominatione. idem enim est album & fit album. ita idem est homo, & fit homo. sed proprium denominationum hominis est hoc, quod est humanum, & hoc nō dicitur de Deo, & hoc debet intelligi eo modo, quo a substantijs denominantibus supposita possunt accipi vteriora concreta denominata, quod non est propter informationem, sicut accidentia concreta denominant, sed propter possessionem, vel habitudinem aliam alicuius extrinseci

ad talem substantiam. ¶ Ad tertium dico, quod Aug. non intelligit nisi de dictis ad se, quæ prædicant tantum intrinsecum.

¶ Aliter tamen posset dici, quod hoc prædicatum homo, licet nō prædicet relationem, implicat tamen relationem ad creaturam propter vnionem humanæ naturæ ad verbum, quæ vnio est ratio qua prædicatur hoc prædicatum de eo. ¶ Ad aliud patet, quod aliquid participat hoc prædicatum de ratione speciei, aliquid de ratione accidentis in habitudine ad

subiectum, quia
ista natura
tempo-

liter aduenit verbo perfectio in se, eternaliter existens.

Utrum ista sit vera. Deus factus est Homo.

ECUNDO queritur vtrum ista sit vera. Deus factus est homo. & arguitur quod nō, quia tūc esset factus. consequens falsum. ergo & antecedens. probatio consequentiæ sequitur, sortes est factus homo, ergo est factus. igitur homo non distrahit hoc prædicatum, quod est esse factum, ergo vbique infert. ¶ Præterea si Deus est factus homo. ergo mutatus est ad humanitatem. consequentia patet vniuersaliter in omnibus, ut factus est albus. ergo mutatus est ad albedinem, & ita de alijs. ¶ Præterea. si Deus est factus homo. ergo Deus est factus Deus, consequentia probatur, quia propter vnionem naturarum est communicatio idiomatum. & ita sicut occidens hominem, occidit Deum. ita si factus est homo, factus est Deus. ¶ Contra in symbolo Nicæno. Homo factus est. ¶ Item etiam in euangelio. Ioan. 1. Verbum caro factum est. caro ponit ibi pro homine. ¶ Itē primo de trinitate. c. 13. Talis fuit illa vnio quæ deum faceret hominem, & hominem Deum.

ISTA PROPOSITIO *S. Do. prae
senti ai.
ar. 1. q.*
Deus factus est homo. distinguitur quod factio potest referri vel ad compositionem, vel ad alterum extremorum. & hoc dupliciter. scilicet in se, vel in ordine ad alterum extremum, & per tractantur membra diffuse, siue in vno sensu, siue in alio.

SED TANTAM prolixitatem.

A tatem vitando, potest dici, q. p-
positio est simpliciter vera, qd
declaratur sic. factio quâdo præ-
dicat secundum adiacens dicit
factionem simpliciter, quando
autem prædicat tertium, dicit
factionem secundum illud quod
specificatur per tertium. sic etiâ
de esse, quando prædicat secun-
dum, & tertium. sicut ergo vere
de eo enunciatur fieri quod ab
aliquo faciente post nō esse sim-
pliciter accipit esse simpliciter,
ita de eo vere enunciatur fie-
ri. a. quod per actionē alicuius
agenris est. a. postquam nō fuit.
a. ¶ Et istud probatur, quia fa-
ctio passiva non includit forma-
liter, nisi habitudinem facti ad
B faciens, & ordinem ipsius facti
ad non esse præcedēs, & in crea-
turis concomitantur se. his ergo
duobus concurrentibus salua-
tur ratio factionis, siue simplici-
ter, siue talis, sed Deus p actio-
nem alicuius facientis est ho-
mo, & non fuit semper homo.
ergo factus est homo, minor
probatur, quia patet, q. est ho-
mo ex præcedenti. q. & non fuit
semper homo, quia non semper
subsistebat in natura humana,
vt suppositum in natura. ¶ Et q.
sit homo per actionem alicuius
facientis, probatur, quia quan-
do aliqua necessario concomi-
tantur se, si vnum est per factio-
nem alicuius, & reliquum. Sed
naturam humanam verbo vni-
ri personaliter, & verbum esse
homini necessario concomi-
tatur se, natura autem humana
est sic unita verbo. per factionē
trinitatis, quia trinitas fuit agēs
respectu illius vnionis. & patet
q. fuit faciens, quia creauit esse
etum in creatura. igitur fecit ver-
bum esse hominem. ¶ Et si obji-

ciatur. q. factio requirit muta-
tionem, & hoc eius in quo est,
& de quo dicitur, nō autem ter-
mini. ¶ Respondeo, faciens natu-
rale præsupponit passum ef-
fectum, quod transmutat, quod
quidem est in potentia ad ter-
minum. & per actionem eius fit
actu tale, quod autem trāsit de
potentia ad actum mutat, sed
agens supernaturale in ista vnio-
ne non præsupponebat verbum
tanquam potentiale ad istū ter-
minum. neque terminum in-
duxit sicut actum vel formam
verbi per inhaerentiam, sed tan-
tum vniuit illum verbo sine in-
haerentia. ergo ibi nullus fuit
transitus a potentia ad actum,
æqualiter autem saluatur ratio D
factionis vtriusque, quia vtrius-
que per actionem facientis ali-
quid est tale, quale prius non
fuit, & ita fit tale. accidit ergo
q. illud quod fit tale mutetur,
nisi quando illud quod dicitur
tale est forma eius, quod fit ta-
le, ad quam illud fuit in poten-
tia, & ita communiter accidit
in factionibus passivis, vbi agen-
tia naturalia agunt quæ faciunt
aliqua esse talia in actu, qualia
prius fuerunt in potentia. ¶ Sed
si obijciatur vterius. q. saltē hic
fuit aliqua passio, postquā fuit
factio actio quia cuilibet actio-
ni transeunti correspondet pro-
pria passio, ergo illa passio erat
in aliquo. non autem in natura
humana, quæ vt videtur erat ter-
minus factionis passivæ. ergo in
verbo, quod videtur inconue-
niens. ¶ Respondeo, q. hic fuit
vna factio realis actiua totius
trinitatis, cui correspondebat
factio passiva realis qua. i. ho-
mo factus est Deus. quæ fuit
vnio passiva naturæ humanæ ad
verbum

Spen-
respon-
ma,8.
f.

verbum

A verbum, & hæc passio fuit in natura humana. & terminus eius erat verbum, alia fuit factio passiva secundum dici concommittas istam factionem realem actiua, quia scilicet verbum factum est homo, & terminus huius videtur fuisse natura humana, non tamē erat alius terminus huius & illius realis, quia non erat alia factio passiva realis, eadē. n. factio ne, tamē actiua quā passiva verbum sic vniebatur. ¶ Dico ergo, q̄ passio correspondens isti actioni fuit in natura humana vnita, quæ non fuit terminus illius factionis passivæ, sed subiectum, licet significetur, vt terminus in ista propositione. verbum factum est homo. & ita posset dici ad præcedentem obiectionem de mutatione. q̄ scilicet mutatio quæ fuit hic, fuit in natura humana, non in verbo, ita quod non fuit hic factio sine omni mutatione, nec tamen oportet mutationē fuisse in quolibet, quod dicitur factum tale, sed tantum in illo, propter cuius passionem aliquid dicitur factum tale, & illud fuit hic tñ natura humana. ¶ Ex his patet. q̄ ista propositio est simpliciter vera, homo factus est Deus. quia homo per actionem facientis est Deus. & nō fuit prius Deus. ¶ Et quod aliqui dicunt, quod fieri denotat mutationem illius de quo dicitur, & præcessionem respectu termini factionis, patet ex dictis, quod primum non est necessarium nec secundum, quia hoc non esset, nisi in quantum fieri implicat quodammodo inceptionem. sed ipsa inceptio quando prædicat tertium adiacens, non notat præcessionem subiecti ad prædicatum.

Nam verum est dicere de anima nunc creata, q̄ nunc incipit animare corpus, nec tamē prius fuit, quā animaret corpus. ita etiam quando prædicat secundum adiacens, verum est dicere q̄ incipit esse. & similiter incipit esse dies, hoc est tempus incipit esse dies. nec tñ illud tps prius fuit, & postea incepit esse dies, ita etiam nec oportet hominem præcessisse ad hoc, quod ista propositio sit vera, homo est factus Deus. sicut nec ad veritatem huius propositionis: natura humana vnita est verbo. quæ implicat istam: natura humana facta est subsistens in persona verbi, necesse est naturam humanam præfuisse in verbo, vel in se antequam subsisteret in verbo.

¶ Sed si quæras quæ istarum sit magis propria, homo factus est Deus, vel Deus factus est homo, & arguas quod ista, homo factus est Deus, quia veritas omnium istarum fundatur in hoc, quod natura humana vnita est verbo, quia passio realis quæ fuit ibi, fuit in natura humana, & terminus fuit verbum. huic autem propinquior videtur esse ista, homo factus est Deus, quia immediatius exprimens factionem passivam.

¶ Respondeo, & dico q̄ hæc est prima in ista materia, natura humana vnita est psonaliter verbo, & ex hac immediate sequitur, q̄ verbum sit homo, tñ huius est. quia virtute vnionis est subsistens in natura humana, & ex hac sequitur, q̄ homo sit Deus per conversionem, & eodem modo est in fieri. ergo ista, Deus factus est homo, non est mediator ista, homo factus est Deus, imo

Sco. sup. iij. Sen. F. im-

A immediatior illi propter quam ambæ sunt veræ, utraque tamen propria.

A D A R G V M E N T A.

¶ Ad primū dico. q̄ nec sequit̄ de sorte factus est hō, ergo factus est. gratia formæ, sicut nec in proposito, tñ gratia materiæ sequit̄ de sorte, quia sortē esse hōiem dicit primū eē sortis, nō sic in pposito. ¶ Ad s̄m patet ex solutione. q. q̄ non oportet oē quod sit mutari, vt sit tale, sed tñrum accidit hoc in illis q̄ prius fuerunt in potentia ad illud, s̄m quod sūt in actu p̄ informationem, q̄o non fit verbū homo, sed tñ p̄ vnionē personālē. ¶ Si tñ quereretur aliqua mutatio, illa posset poni in natura humana, excepto q̄ illa nō p̄existebat, anteq̄ vniret̄. mutatio aut̄ non est nisi inter terminos oppositos, quorū vnus duratione p̄cedit alterū. ¶ Ad tertiū dico, q̄ ab illa regula de cōicatione idiomatū, excipiuntur illa q̄ exprimunt vnionem naturæ ad personā. & rō huius est, quia illa cōicatio in prædicationibus fit p̄ vnionē, & ita p̄supponit vnionē, non ergo fit s̄m illa, quæ exprimit vnionē, & iō non est factus Deus, licet sit factus hō, sicut hic, natura diuina assumpsit naturā humanā, igit̄ natura diuina assumpsit naturā diuinā, si sequit̄.

B illa regula de cōicatione idiomatū, excipiuntur illa q̄ exprimunt vnionem naturæ ad personā. & rō huius est, quia illa cōicatio in prædicationibus fit p̄ vnionē, & ita p̄supponit vnionē, non ergo fit s̄m illa, quæ exprimit vnionē, & iō non est factus Deus, licet sit factus hō, sicut hic, natura diuina assumpsit naturā humanā, igit̄ natura diuina assumpsit naturā diuinā, si sequit̄.

QVÆSTIO. III.

Utrum Christus sit prædestinatus esse filius Dei.

Vide. g. o. hic.

PERTIO quaritur. Vtrū Christus prædestinatus fuerit esse filius Dei. & arguitur qd̄ nō,

quia non s̄m q̄ filius Dei p̄destinatus est esse filius Dei, quia non præcessit ipsum esse filium Dei prædestinatio, vt prædestinatio dicit præcessionem ad illud quod prædestinatur, neque s̄m q̄ hō, quia s̄m quod aliquid prædestinatur esse aliqualē, s̄m hoc est tale, ergo si s̄m q̄ hō p̄destinatus est esse filius Dei, sequit̄, q̄ s̄m q̄ homo, est filius Dei, qd̄ est falsum. ¶ Cōtra ad Ro. i. Factus est ex semine Dauid s̄m carnem, qui prædestinatus est esse filius Dei in virtute.

R E S P O N D E O. Cum p̄destinatio sit præordinatio aliquis ad gloriam principaliter, & ad alia in ordine ad gloriam, & huic naturæ humanæ in Christo p̄ordinata sit gloria, & vnio ista in verbo in ordine ad gloriam, quia non tanta gloria fuisset sibi conferenda, si non esset vnita, sicut modo collata est, quæ admodum ergo merita cadunt sub prædestinatione, sine quibus non ordinaretur de congruo quis ad tantam gloriam sine eis, sicut cum eis, ita videtur ista vnio ordinari ad tantam gloriam de congruo, licet nō cadat sub prædestinatione tanq̄ meritum, & ita sicut prædestinatum est hanc naturam vniri verbo, ita prædestinatum est verbum esse hominem, & hunc hominem esse verbū, consequentiæ probantur per simile, sicut dictum est de factione passiuā. Et si dicas, prædestinatio primo respicit personam, & ita oportet hic primo inuenire aliquā personam cui Deus primo prædestinauit gloriam, & istam vnionem in ordine ad gloriam. Nulli autem personæ prædestinauit illam vnionem. Non personæ verbi vt verbi.

Abi. patet. Nec illi personæ ut sub
sistenti in natura humana, quia
sic includitur ista unio. *¶* Respo
deo, quod potest negari ista propo
sitiō, quod prædestinatio respicit so
lam personam, sicut enim Deus
potest omne bonum aliud a se
diligere, non tantum suppositū,
sed naturam, ita etiam potest
aliq. a se præordinare vel præopta
re bonum illi conueniens, & ita
potest naturæ huic præoptare
bonum illi conueniens, & ita po
test illi præoptare unionem istā,
in ordine ad gloriam, & non per
sonæ. verum est tamen quod in
omnibus alijs ab isto prædesti
natio respicit personam, quia in
nullo alio præordinauit Deus
bonum naturæ, nisi præordinan
do bonum personæ, & ratio hu
ius est, quia nulla natura præde
stinabilis est non personata per
sonalitate creata, nisi ista, & ideo
nec sic potest præordinari sibi
bonum nisi isti,

SED HIC SVNT. duo
dubia. *¶* Primum, verum ista præ
destinatio præexigat. necessario
lapsum nature humanæ, quod
videtur sonare, multa auctori
tates, quæ sonant, filium Dei
nunquam fuisse incarnatum, si
homo non cecidisset. *¶* Sine præ
iudicio dici potest, quod cum præ
destinatio cuiuscunque ad glo
riam præcedat, ex parte obiecti
naturaliter præscientiam peccati,
vel damnationis cuiuscunque;
sem opm. viciniam dictæ diff. 41.
primilib. multo magis est verū
de prædestinatione illius anime
quæ prædestinabatur ad sum
mam gloriam. Vniuersaliter aut
ordinate volens prius videtur
velle hoc quod est fini propin
quius. Et ita, sicut prius vult glo
riam alicui, quam gratiam. Ita

etiam inter prædestinatos qui
bus vult gloriam, ordinate prius,
videtur velle gloriam illi, quem
vult esse proximum fini, & ita
huic animæ Christi vult gloriam
prius, quod alicui alteri velit gloriam,
& prius cui liber a teri vult gra
tiam, & gloriam, quam præui
deat oppositam istorum habi
tuum. i. gratiæ & gloriæ. i. pecca
tum, & damnationem. ergo a
primo prius vult animæ Chris
ti gloriam, quod præuideat Adam
casurum. *¶* Omnes autem aucto
ritates possunt exponi sic, scilicet
quod Christus non venisset ut
redemptor, nisi homo cecidisset.
Neque forte ut passibilis. quia
non fuit aliqua necessitas ut il
la anima a principio gloriosa
cui Deus præoptauit non tan
tum summam gloriam, sed et
coeternam illi animæ quod vnita
fuisset corpori passibili, nisi re
demptio fuisset facienda. Sed
nec redemptio fuisset facienda,
nisi homo peccasset. Sed non pro
pter solam istam causam vide
tur Deus prædestinauisse illam
animam ad tantam gloriam, cum
illa redemptio, siue gloria
animæ redimendæ non sit tan
tum bonum, quantum est illa
gloria anime Christi. Nec est ve
risimile tam summum bonum
in entibus esse tantum occasio
naturum, scilicet propter minus
bonum. Nec est verisimile Deū
prius præordinasse Adam ad tā
tum bonum quam Christum,
quod tamen sequeretur, immo
viterius sequeretur absurdus,
scilicet quod Deus prædestinan
do Adam ad gloriam prius
præuideret ipsum casurum in
peccatum, quam prædestinasset
Christum ad gloriam. si præde
stinatio illius anime tantum

*Solutio
subtilissi
ma dilige
ter pondē
randa in
qua pluri
mistruba
re videm
tur.*

*Nota ma
xima spe
culatiōne
doctore
sub.*

D

Bar. Quæ

Christus

venisset ut

sanctifica

tor, si A

animæ redimendæ non sit tan

da nō pie

castus, &

non ut re

deptor. vi

de pro hoc

annet. R.

P. F. Am

brosij ca

th. in cō.

Caier. pro

eximia p

de. Christi

& 3. Cap.

gen. sub s

nem.

A esset pro redemptione aliorum, quia redemptio non fuisset nisi casus & delictum præcessisset. ¶ Potest igitur dici, quod prius natura quā aliquid prouidebatur circa peccatorem, siue de peccato siue de pœna, Deus prælegit ad illam curiam cælestem omnes, quos voluit habere angelos & homines in certis, & determinatis gradibus, & nullus est prædestinatus tantum, quia alius prauisus est casurus, ut sic nullum oporteat gaudere de lapsu alterius.

SECUNDVM dubium est, an prius prouidebatur huic naturæ vnio eius ad verbum, vel ordo ad gloriam. ¶ Potest dici, quod cum in actione artificis sit contrarius processus in exequendo ei, qui est in intendendo, & Deus prius ordine executionis vniuit sibi naturam humanam, quā contulerit sibi summam gratiam, vel gloriam, econuerso potest poni in intendendo, ut sic Deus primo voluit aliquam naturam non summā habere summam gloriam, ostendens quod non oporteret eum conferre gloriam secundum ordinem naturarum, & quod * secundum voluit illam naturam esse in persona verbi, & sic angelus non subesset puro homini.

a. l. secundum do.

a. l. quasi.

AD ARGUMENTVM primum potest concedi, quod secundum quod homo prædestinatus est esse filius Dei, potest enim ibi, scilicet secundum quod, determinare actum prædestinandi, cum dicitur secundum quod prædestinatus est esse Deus, secundum hoc est Deus, vel terminum prædestinationis. sic secundum quod est Deus, secundum hoc est Deus. primo modo maior est falsa, &

minor vera. secundo modo minor est falsa, & maior est vera. ¶ Alio modo potest distinguui, prout, scilicet, secundum quod, dicit formalem rationem secundum quam extremum determinate accipitur in se, formaliter enim ille homo est Deus, & secundum illum hominem, & personam ut existentem in natura humana præcessit prædestinatio, ut esset Deus. sicut ille, homo Deus factus est. si autem secundum quod accipitur proprie ut nota reduplicationis, ita scilicet quod dicat causam inhærentiæ prædicati ipsi subiecto, hoc modo non secundum quod homo est Deus, quia non humanitate est Deus. ¶ Tertio modo potest dici, & forte realius, quod neque secundum quod homo, neque secundum quod Deus, prædestinatus est esse filius Dei, quia hoc quod est prædestinari esse filius Dei includit duo, quorum alterum, puta prædestinari, requirit in termino aliquid temporale, alterum, puta esse filium Dei, requirit idem esse æternum. nunc autem nihil idem est ratio istorum amborum in termino, licet enim in termino concurrant duo, vnū temporale, propter quod potest esse terminus prædestinationis. alterum æternum propter quod conueniat sibi esse filium Dei, tamen non propter aliquam vnā naturam conueniunt sibi ambo ista. Si autem concederetur tunc aliquo modo, secundum quod respectu totius prædicati notaretur esse causā respectu amborum in prædicato, & ideo proprie logice loquendo, neque secundum quod homo, neque secundum quod Deus prædestinatus est esse filius Dei.

POST

A POST PRÆDICTA IN-
QVIRI DEBET &c.

DISTIN. VIII.

QVÆSTIO. VNICA.

*Virum in Christo sint duæ filia-
tiones.*

IRCA istam di-
stin. & in qua magi-
ster agit de incar-
natione, quantum
ad idiomatū cōi-
cationem, queritur virū in Chri-
sto sint duæ filiationes. Qd non,
filiatio cōstituit filiū, ergo duæ
filiationes duos filios. Sed Chri-
stus nō est duo filij, ergo nec in
eo sunt duæ filiationes reales.
¶ Præterea, sicut Anselmus filius est in-
carnatus, nō alia persona, ne fie-
ret confusio in proprietatib. ergo
mō nō est illa confusio, quæ
esset, si pater esset incarnatus. ergo
& mō filius nō est filius aliqua
alia filiatione, q̄ eterna, alioquin
mō minus esset confusio pro-
prietatū pp incarnationē filij, q̄
pp incarnationē patris, quia non
magis unica filiatio. ¶ Præterea,
non est filiatio realis ad matrē,
nisi pp relationē realē, quā ha-
buit ad matrē, istā relationē nō
habuit in morte, quā soluta fuit
tūc illa vnio. scilicet ad corpus, ex
quib. vnitis est natura. ergo tūc
non habuit illā filiationē. aut er-
go in resurrectione illā habuit,
& hoc vī inconueniens, quia re-
surrectio fuit alia acceptio il-
lius esse, q̄ gñatio, & ita aliud es-
se acceptum, aut non habuit eā
in resurrectione, & tunc non es-
set mō filius Mariæ, sicut ante
mortē. ¶ Præterea, non oportet
ponere in Christo aliquā rela-
tionē realem ad matrē, nisi sal-

uando ipsum esse verum filium C
eius, sed hoc saluat non ponen-
do in eo aliquā relationē rea-
lem ad eā, sicut Deus est domi-
nus realiter creatura, & tū rela-
tio dñi non est in eo relatio rea-
lis. ¶ Præterea, Deus * producit
creaturas inquantū artifex, hoc
tū solum est inquantum hēt re-
lationem rōnis, quia scia sua est
ars inquantū causat in se ideas
per actum rōnis. ergo ipsum esse
artificem, & potentem creare
dicit in eo tū relationē rōnis.
ergo multo magis Christū esse
filium Mariæ dicit tū in eo re-
lationem rationis, quā vī magis
necessarium, q̄ illa habitudo, q̄
præsupponitur alicui rei sit rea-
lis, q̄ ista, quæ consequitur rem.
¶ Præterea, si eius ad matrē
esset relatio realis, tunc esset
realiter equalis matri secun-
dum naturam humanam, conse-
quens est falsum, quia equali-
tas fundatur super vnitatē vnio-
nis, non est autē ibi realis vnitas
vnionis ad matrē, sicut patet
discurrendo per omnes vniones
reales, igitur &c.

¶ Contra, si pater fuisset incar-
natus, fuisset filius, non filiatio-
ne eterna, ergo tpali. sed proprie-
tas eterna filij, ita abstrahit ab
oī creatura, vt termino, sicut p-
prietas patris. ergo filius Mariæ
filiatione eterna non habet re-
spectum ad matrē, vt proprie-
rea dicatur eius filius. ergo se-
cundum aliam. ¶ Præterea, phi-
s. met. c. de ad aliquid infert p
inconuenienti, q̄ idem bis dica-
tur, sed si est inconueniens, hoc
maxime erit de eodem funda-
mento, & supposito, & relatio-
ne eadem. ergo Christus eadē
relatione non potest dici relatio-
ne ad matrē, & patrem.

F 3 HIC

*Vide ma-
gistrū de
huius.*

p. 6. 20.

*Vide An-
7. met.*

HAEC DICITUR q non sunt in Christo duae filiationes reales, & hoc propter duas rationes. ¶ Vna est, quia filiatio est per se suppositi, non naturae. hic autem non est nisi vnum suppositum, ergo nec nisi vna filiatio.

CONTRA istam positionem, & eius rationem arguo, quia si filiatio tantum est persona, sic non possit plurificari, sed fundamentum plurificetur, aut ergo hoc continet sibi unde ratio talis originis. ¶ Non primo modo, quia tunc si Christus fuisset albus, non fuisset realiter similis alij albo. Nec fuisset realiter aequalis alij hnti tantam quantitatem, quantum ipse habuit.

Tunc etiam in suppositis creatis relationes non possent plurificari plurificationis fundamentis. ¶ Si secundo modo, hoc falsum est, quia non magis repugnat relationem originis plurificari in supposito, quam ipsam originem, quae praecedit istam relationem originis, vt proxima ratio fundandi eam, sed originis plurificantur in eodem supposito secundum Damasc. 53.

duas generationes Christi venimus. ¶ Præterea, pater æternus, & si sit vnum suppositum, tñ habet duas relationes originis, ad filium. s. & spiritum sanctum. Er ita super idem suppositum, & idem fundamentum fundantur duae relationes originis actiue, ergo multo magis super duo fundamenta diuersa possunt fundari duae relationes originis passiuæ. ¶ Item secundum Damasc. 53. Christus habet duas operationes, ratio autem non magis respicit suppositum, quā

operatio, quia suppositi est operari. i. met. igitur &c.

¶ Ex hoc etiam de operatione potest argui ad propositum, quia sicut Christus operabatur naturaliter quibuscumque operationibus naturae humanae, quia comedit, & bibit. Ita si genuisset duos filios, realiter habuisset duas paternitates ad illos propter duas generationes actiuas, ergo mo propter duas generationis passiuas habet duas filiationes. ¶ Item, quod competit Christo præcise secundum rationem personalitatis æternæ, non dicitur de eo in quantum homo, unde hæc est falsa. Christus in quantum homo est persona, igitur & hæc. Christus in quantum homo est filius, si filiatio tantummodo diceretur de eo secundum rationem personalitatis æternæ.

ALIA RATIO quæ ponitur pro prima opi. est, quia duae dispositiones eiusdem speciei non possunt poni in eodem, ergo nec duae filiationes. Antecedens declaratur ab alijs sic. Tum, quia potentia est per se ad formam, non autem per se ad hanc formam, quia est hæc per hoc, q recipitur in isto, ergo si posset esse in actu secundum vnā formam, & in potentia secundum aliam, idē secundum idem, puta secundum formam, cui vt sic accidit esse hanc vel illam, esset primo in potentia, & in actu. Tum, quia oīis distinctio, aut est p naturā diuisionis, aut per naturā oppositionis, p naturā oppositionis non potest esse distinctio in eadem specie, nec p naturā diuisionis, vbi est idē subiectū. quia accidentia non hnt distinctionem numeralem, nisi a subiectis, sicut nec eam tate. ¶ Et confirmatur, quia non possunt

possunt esse plures proprietates absolute eiusdem rationis in diuinis, quia illa non distinguuntur, nec per oppositionem neque per diuisionem, nisi essentia diuina in qua sunt diuidetur, quod est inconueniens, ergo &c. consequentia declarat, quia ois generans primo actu generandi, acquirit paternitatem ad primum filium. secundo actu generandi nullam paternitatem nouam acquirit, sed per eandem paternitatem se habet ad filium secundum: sicut igitur ibi non possunt esse plures paternitates, quae sunt formae eiusdem speciei, ita nec hic plures filiationes propter eandem rationem.

CONTRA istam rationē
secundam, maior vñ talis, & mi-
nor similiter, q̄ maior, probat,
quia in oi ordine essentiali cū
vitate prioris essentialiter pōt
esse pluralitas posterioris natu-
raliter, non per se, nec ad aequa-
ritatem in prioris, subiectum
est prius essentialiter illi dispo-
sitione, q̄ ponit sibi inherens, &
nec p se ei inheret, nec ad aequa-
ritatem, ergo & maior, probat, per si-
mile in cā, & effectus, q̄ vna cū
pōt esse respectu plurium esse-
ctuum, & licet ibi effectus, non
infinat causā, non tū est maior re-
pugnanti in illis posterioribus
q̄ inheret, si tū non per se inhæ-
reat, q̄ in alijs, & q̄ per se existunt,
q̄ tunc vna non est cū intrin-
seca alterius, ita q̄ ad vnitatem
eius sequatur vntas alterius, &
maxime si non sunt ad aequata,
ita q̄ vniui illorum in actualita-
te completa determinet poten-
tialitatem receptiui, non est ergo
contradictio plura absoluta
euidem rōnis per accidens in
eē eisdē, cui nulli eorū ad aequa-

tur. ¶ Illud et probat de facto, quia plures spēs phantasticae sunt in eodē organo phantasiæ, aliqñ delecta specie vnius imaginabilis non possit aliquis perfecte imaginari aliquid imaginabile. Et patet qd iste spēs sunt eisdem speciei, sicut & obiecta a quibus generantur. Et sunt in eadem parte organi, quia organū nō possit in tot partes minimas diuidi, quæ possent p se informari tot speciebus imaginabilibus separatim existentibus, quot possunt simul esse in toto organo. ergo oportet, qd eis non corresponsdeant distinctæ partes organi. Et si obijciat, quare ergo non pter operationem naturæ eadem quantitas alterari ad plures qualitates simul hūdas, quæ sunt eisdem rōnis.

¶ Rñdeo, qđ cū in subiecto sint
plures potentia, ad plures for-
mas eiuſdem ſpeciei, ſi non in-
ducatur aliquis actus continen-
s oēs actus, qui pñt illi perfecti-
telleſſe, nō terminatur tota po-
tentia ipſius ſuſceptum, & iō nō
eſt contradiſſio, qđ aliqua alia
forma ſimilis inſeritur de ſub-
iecto nō inducit alia p agens
naturale, quia ipſum intendit
formam præexiſtentem imper-
fectam perficere, inducit enim
aliquam realitatem, quæ nata
eſt eſſe pars cum realitate præ-
exiſtente, & vnit eā realitati præ-
exiſtenti, vt partē partī, & ita nō
inducit formā oīno alia, non eſ-
ſet tñ repugnantiā, qđ ipſa eſſet
alia, ſubiecto nō pp hoc diuerſi-
ficato, quia ſubiectum hñs pot-
tialitatem, ad plures formas
eiuſdem ſpeciei eſt illimitatum
ad illas, & illimitatum ad aliqua
non oportet commultiplicari
illis. ¶ Hæc ratio diſturbat eedem

*Diabin 773
subtiliss-
773 14773.*

D

F 4 dc

A de pluribus absolutis in eodem periculis, & licet ipsa non concluderet propositum de relationibus eiusdem speciei, tamen illud idem facilius probatur, primo, quia sicut pateritas fundatur super genuisse, ita hæc paternitas super hoc genuisse, & hæc filiatio super hoc genitum esse, pater ergo hac paternitate primo respicit hunc filium hac filiatione.

¶ Præterea, correlatiua sunt simul natura ita quod destructo uno destruitur & reliquum. ergo destructa hac filiatione, in hoc filio, destruitur hæc paternitas in hoc patre. Cum ergo maneat pater respectu secundi filij, mortuo primo, sequitur quod alia paternitas fuit ad secundum filium ab illa, quæ fuit ad primum. nam nulla noua relatio aduenit per hoc, quod primus filius corrumpitur, sicut nec noua generatio aduenit, ponendo quod secundus filius fuisset genitus uiuente primo filio.

¶ Præterea, quando aliquid est in aliquo ultimare tale, non potest illud manere in ipso, nisi ipsum habens illud sit ipso tale. sicut non potest albedo manere in superficie, nisi ipsa superficies sit alba, & maxime si superficies sit ultimare alba albedine, sed relatio est qua habens est ultimare ad aliud. igitur non potest manere eadem in eo, nisi illud in quo manet sit per illam ad aliud, igitur non manet eadem paternitas destructo illo termino ad quem habens dicitur formaliter tale relatione illa. **¶** Præterea, pater aliquo modo aliter respicit ad hunc filium, & illud, si alia relatione, hic propositum, si non alia relatione, sed alio respectu eiusdem relationis, ite-

rum hic propositum, quia illi respectus erunt eiusdem rationis, quia fundamenta eiusdem rationis sunt similiter, hoc est falsum, *hic de* quia respectus non semper fundatur in relatione, ut aliud ab ea, *ad hunc* quia ponere talia duo est super suum, quod si respectus sit idem relationem, in qua fundatur, ergo idem est dicere respectum pluralificari, & relationem pluralificari. ergo hic propositum **¶** Præterea, distinctio prioris naturaliter concludit distinctionem posterioris, sed non tamen suppositum relatum præcedit relationem, sed et fundamentum. ergo multiplicato fundamento multiplicatur relatio, & ita in proposito, cum sint duo fundamenta duæ erunt relationes. **¶** Præterea, minor illius rationis est falsa, quia filiatio æterna & filiatio temporalis non sunt eiusdem rationis, quod maxime verum est secundum eos, quia ipsi negant aliquid eiusdem rationis posse dici de æterno, & temporali.

A D Q V A E S T I O N E M ergo dico, quod alia est filiatio in Christo ad primum. Et alia ad matrem. Et utraq; est realis. **¶** Primum probatur, quia filiatio est habitudo producti naturaliter similis producenti in natura intellectuali. **¶** Ista particula patet, quia sicut pateritas est habitudo producentis, ita filiatio producti, naturaliter est. nam per defectum huius particule, si non est filius similis producendi, & per hoc verum non est filius solis in natura intellectuali, igitur ignis non est filius ignis, nec planta planta, nec proprie bos bonus. **¶** Quod si omnino contendas brutum esse filium bruti, ut vitulum esse filium bouis, tunc filiatio est habitudo producti naturaliter similis

a. r. rōnis.

milis

A milis producenti in natura intellectuali, vel sensitiua. In ista descriptione nihil p se & primo respicit suppositū, nisi rōne productionis passiue, quia oīa alia addita respiciunt naturam, vel in producente, vel in producto, vel in utroq. filiatio ergo rōne nullius magis determinat sibi, ut sit suppositi, q̄ gñatio passiuæ, sed gñatio passiuæ plurificat ad plurificationē ipsarū naturarū actualiter existentium acceptarum p ipsas gñationes, sicut patet p Dam. 53. p Christi sunt duæ gñationes. ergo & ipsa filiatio plurificatur ad plurificationē earundē. Idem, q̄ argutum est ex fundamentis, probatur ex terminis, quia ad duos terminos nō pōt eē eadē relatio, quā tunc eadē simul esset, & non esset. Præterea, *propositū magis in spālī, quantū ad primum ostenditur sic, quia quæcūq; proprietates personales diuina & que non respiciunt aliquid creatum p termino, ergo sicut pñitas æterna non pōt esse relatio, quā p̄ dicere p̄ tpaliter. ita nec filiatio æterna quā filius dicere filiū tpaliter. ¶ Secū dū uidelicet q̄ utraq; sit realis, patet de æternā, quā realiter est filius æternus, probō de tpali, quia illa relatio est realis, q̄ cōsequitur extrema ex natura extremorū sine actu intellectus, posita autē matre generante, & ita supposito hñte naturam per generationem ex natura extremorum sine actu intellectus, sequitur hic filiatio, si cut ibi maternitas. ¶ Quod si q̄s fingat ibi intellectū operari ad cāndum relationem, hoc improbat, quia si Maria genuisset purum hoīem, fuisset vere mater, & ille filius, relatione reali,

sed non minus egit, mō q̄ tunc egisset, nec Christus ut hō, minus realiter accepit naturam ab ipsa, q̄ purus hō accepisset, ergo ita ex natura extremorū est mō filius sicut tunc fuisset, & ita q̄ realis relatio modo, sicut tunc. ¶ Sed est vnum dubium. vtrum ista filiatio realis sit eadē fundamento, s. naturæ acceptæ per generationē, & vī q̄ sic, quia respectus creaturæ ad Deū ut ad cām efficientem, est idem fundamento ex dist. 1. 2. lib. ergo & respectus ad proximū efficiens est idem effectui, consequentia probatur, quia oēs causæ efficiētes ordinatæ hāt rōnem vniū causæ totalis, vna & eadē relatio non est eidem consubstantialis, & non consubstantialis, igitur &c. ¶ Rñdeo, q̄ ista relatio non est eadē fundamento, quia sicut cōtradictio est aliquid manere idem in re, non manente illo, quod est sibi idem realiter. ita cōtradictio est aliquid esse realiter idē alicui, sine quo manente pōt illud manere idē, ergo sicut relatio prima alicuius ad illud, sine quo ipsum nō potest esse, est idē relatio. ita relatio ad quodcūq; sine quo relatum pōt esse, est non eadē relatio, sed ista natura posset esse eadē numero sine habitudine ista ad matrē, & sine matre, ut termino, quia posset eadē natura fuisse creata immediate a Deo, quia quicquid mediante cā sedā potest, immediate per se posset, & eadē natura posset fuisse habita per gñationē tpalem alterius matris, sicut factū fuit 2. lib. vbi dictum est, quod idem qui est filius vniū patris, potuit fuisse filius alterius patris, ergo & cetera. ¶ Si obijcias, quia

Hac in quibuslibet originibus assigatur. 2. q. huius dist. 9. q. 4. & 5.

D

a. l. De n. a. l. qua. a. l. qua.

d. s. 20. q. 2.

A quia licet natura potuisset produci in esse, ita quod non fundaretur in ea illa filiatio, tamen ex quo ipsa filiatio fundata est non in natura posse manere sine hac filiatione, immo ut quod sit contra dictio, quia habentem hanc naturam esse filium, est ipsum esse genitum ab hac matre in hac natura, sed qui genitus ab hac matre in hac natura non potest esse non genitus ab hac matre in hac natura. quodcumque enim præteritum non fuisse includit contradictionem, ergo habentem hanc naturam a genante acceptam, non esse hunc filium hac filiatione, includit contradictionem quod non esset, si filiatio accideret huic naturæ.

Respondeo, aut filiatio est præcise relatio fundata super generationem passivam, quæ iam præterit, ut siue in re, siue in intellectu dicatur aliquis esse filius, quia aliquis fuit genitus, ita quod esse filii non prædicat aliquid de præterito realiter, licet vocaliter, sed tamen aliquid de præterito, sicut forte esse futurum, licet compositio ut esse de præterito, tamen realiter non prædicat aliquid, nisi pro futuro, quia æquiualeat isti, fortes erunt. ita hic, fortes est genitus æquiualeat isti, fortes fuit genitus, & secundum istum intellectum æquiualeat isti, fortes est filius. & hoc modo filius dicit relationem realem, sed non secundum esse simpliciter. factus autem existentia, sed secundum esse præteritum, quod est esse reale secundum quid, sicut forte esse futurum. ¶ Vel magis, quemadmodum potentia ante actum in natura potentiali dicit relationem realem uno modo, sed secundum diminutam entitatem rei, secundum hunc modum ut obiectio illa procedere, quæ secundum

istam viam quicumque fuit aliquis filius, nunquam potest non esse filius, sicut quod fuit, non potest non fuisse, quemadmodum est, quod quicumque est possibile, non potest non esse possibile, quauis non sit actus præteritus. ¶ Secundum istam viam oporteret dicere, quod Ioannes si esset annihilatus, adhuc esset filius? Zebedei, nec Deus posset destruere istam relationem, quantumcumque fundamentum annihilaret secundum existentiam actualem, nec plus realitatis diceret filiatio de filio existente, quam non existentem. ¶ Alio modo posset dici, quod si filius dicit relationem productam passivè complete, manente existentia actuali nature acceptæ per generationem sine interruptione, & hoc modo Christus vique ad mortem fuisse filius Mariæ, sed post resurrectionem non, quia existentia actualis nature humane acceptæ per generationem Mariæ fuit interrupta per mortem, & ipsam existentiam, ut secundo acceptam per resurrectionem consequebat alia relatio ad Deum resuscitatem, secundum hoc & nullus esset filius alicuius post resurrectionem generalem, & hæc opinio videtur absurda. ¶ Tertio ergo modo videtur mediandum inter istas duas vias extremas, videlicet, quod filiatio dicat habitudinem geniti ad generans, fundatam super existentiam actualem nature acceptæ per generationem, vel super ipsam naturam acceptam sic actualiter existentem, & hoc siue continue habitam post acceptionem sine interruptione, siue cum interruptione, ita quod utrumque accidat sibi. ¶ Et hoc modo potest respondere ad argumentum, &

potest

A p̄est dici, q̄ licet ista natura accepta per hanc generationem non possit habere idem esse numero, quod accepit non fundan- do istam eandem relationem numero, non tñ ipsa relatio est sibi consubstantialis, quia posset absolute eadē existētia fuisse numero habita sine ista relatione, puta si accepta fuisset immediate a creatante, vel ab alio generante. ¶ Ad argumentum tamen ad istud dubium dico q̄ relatio nature ad primum efficiens est ei substantialis, quia non posset eadem natura esse, nisi haberet relationem ad primum efficiens. sed ad finem efficiens est relatio tñ accidentalis, quia posset natura manere eadē sine habitudine ad quodcunque efficiens finem, & de ista materia dictū est diffuse prima dist. 2. li. Quid relatio creature ad Deum efficientem est eadē creaturę, & quō non est eadem, quia eadē vere & realiter, non eadem formaliter, neque multo magis sic sunt eadem substantia, & ipsa ratio, ut firmitas fundamenti. Nec ista contradicunt, licet enim entitati absolute sit idem realiter veritas, & bonitas, & huic entitati hec veritas, & hec bonitas, non tamē formaliter & quiditatiue, quia veritas, & bonitas sunt quasi passionēs entis. 4. Met. Ita etiam est de realitate, a qua accipitur differentia. & similiter de quiditate, & entitate individuali, & de alijs multis, de quibus frequenter tactum est de ista differentia ex parte rei, qua hec realitas nō est formaliter illa, licet sit idē esse illa. Nec ēt est contradictio finem dicentē respectū vestigiale esse rationē fundamenti ali-

quid esse idē fundamēto, quod concessum est in 2. lib. de relatione creature ad Deū, & tñ non sic idē, q̄ sit ratio fundamēti, quod negatū est li. 1. dist. 3. q. de vestigio, quia ipse ponit oēm relationem esse eadē fundamēto, nec tñ oēm rationem fundamenti, sed distinguere respectū vestigiale ab alijs in hoc.

A. D. A. R. G. V. M. E. N. T. A.

Ad primū dico, q̄ filius filiatione est filius. sicut pater paternitate est pater, sed p̄ hoc non sequitur ad plurificationē filiationis plurificatio filiorū, quia concreta non plurificant nisi plurificentur tam forma quam suppositum. sola enim plurificatio forme non sufficit, maxime ubi plures forme, siue eiusdem rationis, siue eodem nomine expressę, ut hic possunt esse in eodem, c. 60. vel quemadmodum Christus non est plures volentes, licet habeat plures voluntates finem Dam. vñ de in forma arguendi filiatione est filius. ergo alia filiatione est alius filius. est fallacia consequentis, a destructione antecedentis. ¶ Ad secundum dico q̄ si pater fuisset incarnatus, fuisset confusio, quia filiatione tpalis diceretur de eadē psona in qua ēt paternitas eterna, & ita confusio posset illa persona nunc dici pater, nunc filius, modo non est talis confusio hic, quia p̄ se eadē persona dī filius utraque filiatione, cū ergo nūc absolute dī filius, distincte intelligitur de eadē psona de quacūq; filiatione fuerit sermo, sed tunc cū diceretur filius, non distincte intelligeretur vnica persona, sed nūc vna, nūc alia indistincte finem q̄ sermo fieret de filiatione hac, vel illa. ¶ Similiter argumē-

A tum est ad oppositum, quia nō
esset tunc confusio, quā nō est
nunc, nisi quia pater tūc aliqua
filiatione, & non relatione sua
æterna, diceretur filius matris.
ergo & mō fili? dī filius filiatione
ne alia q̄ filiatione æterna. ¶ Ad
tertiū, patet ex dictis in solutio
ne dubij, quia Christus post res
urrectionē est filius Marię eadē
dem filiatione, qua prius, q̄a fi
liatio fundat super existētia natu
ræ acceptę per generationē
absolūtē, cui accidit interrup
tio, dummodo existētia sit eadē,
& ideo quicūq; illa existen
tia est eadē, & aliud extremum
idē, & filatio est eadē, & eadē
actiōne qua fundamentū redit
idē, & relatio redit eadē. ¶ Et cū
arguitur, q̄ alia productione ac
cepit esse in resurrectione, di
co q̄ illa non tollit filiationē,

B quā fundatur super illud esse ac
ceptum primo per generationē,
sed tantum sunt duę relationes
consequentes duas productio
nes passivas, quæ fuerunt ad idē
esse, & vna fuit interrupta. sicut
& esse fundamenti, altera tunc
primo est noua. Ad aliud dico,
q̄ non tantum realiter, & vere
dī Christus sic filius Marię, si
cut Deus realiter & vere dī do
minus creaturæ, sed reali gene
ratione passiva accepit illam na
turam actualiter existētē, ppter
quod sequitur ipsum reali filia
tione esse filium. ¶ Ad aliud ē
dico, q̄ si Deus dicatur forma
liter creator relatione rōnis, vel
ē nulla * relatione, sed denomi
natione reducta ad genus rela
tionis, nquantū. l.terminat rela
tionē in creatura (sicut dī etum
fuit dis. 30. primi) tñ nō est crea
turius per relationē rōnis. & hoc
intelligendo, non de eo, qđ for

maliter importatur per hoc po
men * creaturius, sed de funda
mento, sicut aliquid dī calefa
ctiui calore, vt fundamēto po
tentia calefactiue, & non rela
tione fundata in calore, & rō ad
hoc posset tangi, quia nulla rela
tio rōnis potest esse formalis ra
tio, qua aliquid pōt procedere
ens reale, quia ens rōnis nō est
in aliquo, nisi vt tñ habet esse funda
in intellectu, sicut cognitū in co
gnoscente. hoc autē esse est di
minutū respectu esse existētia
realis, & ideo fm illud esse non
pōt esse causa alicuius fm ali
quod esse realis existētię, quod
est esse perfectius, neq; produ
cti naturaliter, neq; artificialiter.
¶ Et cū probatur in proposito,
q̄ Deus non est potens creare,
nisi vt artifex. ¶ Rñdeo q̄ sciētia
Dei q̄ est in Deo, quā dī factio
absoluta est in eo ex natura rei,
sed ipsa nō dī ars, nisi ex respec
tu ad alia obiecta, vel aliquo
rū obiectōrū ad ipsam. licet er
go Deus producat creaturas vt
artifex, hoc tñ non est vt in sciē
tia fundatur respectu rōnis, quę
sit rō, qua potest producere, sed
tñ vt ille habitus absolutus, qui
dī esse ars inest ipsi Deo, ita q̄
in forma arguendi est fallacia
accidentis, Deus vt artifex
est productiuius, per relationem
rationis est artifex, ergo per re
lationē rōnis est productiuius.
maior enim est vera, prout me
dium non accipitur pro ipsa re
latione, quam importat artifex,
sed pro fundamento ipsius rela
tionis. & minor est vera tantum
pro ipsa relatione formaliter.
Exemplum, calidum potentia
calefactiua est calefactiuum, po
tentia * calefactiua est relatio.
ergo relatione est calefactiuum.

maior

a. l. p. 10.

a. l. 10.

A maior eſt vera de potentia ſum-
 pta pro eo, quod dicitur poten-
 tia caleſtina, ſive pro funda-
 mento iſtius relationis, non au-
 tem pro ipſa relatione poten-
 tialitatis, & minor eſt vera ſo-
 lum pro ipſa potentialitate, &
 relatione in ſe importata per
 ipſam. & non pro ipſo abſolu-
 to, in quo fundatur. ¶ Qualiter
 autem ſcientia Dei abſoluta, &
 vt abſoluta poſſit ſufficienter
 habere totam rationem artis, in
 quantum ipſa terminat rela-
 tiones omnium creaturarum,
 vt artiſciatorum ad artiſicem,
 dictum eſt diſtin. 35. & diſtin.
 36. 1. lib. in materia de ideis.
 ¶ Ad vltimum, concedo, quod
 ſilius eſt realiter æqualis matri
 ſecundum naturam humanam,
 vel excellentior. Et cum argui-
 tur de illa vnione, probo, quod
 iſta propoſitio accepta, ſcilicet
 quod æqualitas fundatur ſuper
 vnitatem vnionis, eſt falſa, quia
 vnio eſt relatio, non enim poteſt
 intelligi ratio vnionis ad ſe, que
 ro tunc quæ relatio, aut eadem
 quæ æqualitas, & tunc idem fun-
 dabitur in ſe, aut eſt alia. & ſi a-
 lia, aut illa fundabitur ſuper
 vnum, & quæro ſuper quam vni-
 tatem, ſi ſuper vnitatem & non
 ſuper vnitatem vnionis, idē po-
 teſt dici de æqualitate. Si ſuper
 vnitatem vnionis eſſet proceſ-
 ſus in infinitum. ¶ Et ſi dicas,
 quod iſta vnio non eſt materia
 ad formam, neque aliqua mul-
 tarum vnionum manifeſtarum,
 ſed eſt vnio paritatis, hoc vide-
 tur exponere vnum vocabulum
 per aliud eiſdem ſenſus. Idem
 enim eſt æqualitas, & talis vni-
 tas paritatis. negare ergo æqua-
 litatem in diuinis eſſe realem,
 quia non eſt ibi vnitatis pari-
 tatis, eo modo quo antecedens
 poteſt habere aliquem intel-
 lectum probabilem, eſt negare
 idem propter idem. vt q. æqua-
 litas non ſit relatio realis, quia
 non æqualitas. ¶ Et quod addi-
 tur ad iſtam concluſionē, quod
 oporteret eſſentiam bis accipi,
 non autem bis accipitur, niſi vt
 habens vnitatem vnionis. ¶ Im-
 probatur p. hoc, quod eſſentia
 fundat relationes originis, quæ
 ſunt reales, & tamē non eſt bis
 accepta ex natura rei. ¶ Quod ſi
 dicatur, ipſam bis accipi in pro-
 ducente, & producto. ¶ Contra.
 quæro quid eſt bis accipi ex na-
 tura rei, aut habere aliqua ali-
 quo modo diſtincta ex natura
 rei, & abſoluta. & hoc falſum eſt
 in propoſito, aut tantū habere
 relationes diſtinctas ex natura
 rei, & tunc eſſentiam fundare
 ex natura rei relationes origi-
 nis diſtinctas, quia bis accipere
 ex natura rei, eſt ipſam funda-
 re relationes originis reales, quæ
 fundat duas relationes reales,
 quod nihil eſt. ¶ Ad argumen-
 tum ergo dico, quod ſuper vni-
 tatem non vnionis fundatur æqua-
 litas, ſed illa vnitatis in creaturis
 non eſt entis ſingularis, ſed na-
 turæ, de qua duplici vnitatis ta-
 ctum eſt ſatis in q. de indiuidua
 tione. 2. lib. diſtin. 3. & ita in pro-
 poſito vnitatis fundans æquali-
 tem, non eſt vnitatis perſonæ, ſed
 naturæ, nec illam oportet di-
 ſtingui, vel bis accipi ad hoc, q.
 relatio ſit realis, ſed ſufficit q.
 ipſa exiſtente eadem, extre-
 ma realiter diſtinguantur, ſi-
 cut & in relationibus origi-
 nis. ¶ Et tunc ad propoſitum di-
 co, quod in natura humana in
 Chriſto eſt vnitatis aliqua rea-
 lis minor vnitatis numerali
 &

Quare
Tuo.

D

Quæ-
ſtiones

A & similiter vnitas realis in Maria, & ista vnitas est fundamentum mutue æqualitatis in Christo & Maria, si ponantur fuisse æquales in natura humana.

PRÆTEREA INVESTIGARI OPORTET &c.

DISTIN. IX.

QVÆST. VNICA.

Utrum Christo debeatur latría secundum naturam diuinam.

I N CA istam distinctionem, in qua magister agit, & inquit, Utrum caro Christi debeat adorari.

QUÆRITUR, VTRUM Christo debeatur latría, solum secundum naturam diuinam, & sic videtur. latría est cultus debitus soli summo domino, ratione summi domini, sed Christus solummodo secundum naturam diuinam est summus dominus. ergo &c. **P**RÆTEREA, Christus secundum naturam humanam adorauit, quia orauit. ergo secundum istam habuit superiorem, & ita propositum. **P**RÆTEREA, quantumcunque ista natura humana sit vnita verbo, ipsa tamen creata est, nec excedit limites creaturæ. ergo nec cultus debitus Christo secundum istam naturam debet excedere cultum debitum cuiuscunque creaturæ. huiusmodi est latría. igitur &c. **P**RÆTEREA, super illud Psal. adorare scabellum pedum eius. dicitur gloriose illa adoratione latriæ, quæ soli Deo debetur. **P**RÆTEREA solum illud est sic adorandum, quod est super omnia diligendum, quia

a. l. creatura.

idem, & secundum eandem naturam est summus dominus, & finis vltimus, sed Christus tantum secundum naturam diuinam est summe diligendus, quia solum secundum eam est summum bonum, & finis vltimus, ergo &c. **C**ONTRA hoc magister in litera adducit auctoritates.

HIC SVNT TRIA videnda. **P**rimo qualiter accipitur latría. **S**ecundo de debito qualiter debeat Deo. **T**ertio cui, & secundum quam naturam, Christo debetur.

DE PRIMO sciendum est, quod sicut reuereri aliquem actu interiori, est bona propria reputare parua respectu bonorum illius, quem reueretur, cuius bona reputat magna, & est actus virtutis. Ita extollere in corde bonitatem alicuius, tanquam summam respectu bonitatis suæ, & a quo ipse magnificans habet totam bonitatem suam, est actus quidem laudabilis, dummodo habeat obiectum sibi conueniens, illud scilicet cuius bonitas excedit bonitatem illius reuerentis, & a quo ipse reuerens habet bonitatem suam. Hæc reuerentia summa in actu interiori respicit solum Deum pro obiecto conuenienti, ut summum bonum, vel summum dominum. Huic actui interiori correspondent aliqui actus exteriores, qui sunt signa huius actus interioris, puta in quacunque lege aliqua sacrificia, vel aliqui ritus, vel generationes protestantes istam reuerentiam summo domino exhibendam, & summam esse dominationem in eo, cui talia exhibentur, & subiectionem esse ad illum in exhibente. **E**x istis actibus inferioribus frequenter elici-

E. d. u.

citis,

citius, & similiter ex actibus exterioribus potest generari quidā habitus inclinans ad faciliter, & prompte eliciedum tales actus, & sicut tales actus erant boni, quando erant debite circumstantiati, ita habitus generatus ex talibus actibus frequenter elicitis est bonus. ¶ Sic ergo hoc nomen latria potest æquiuoce accipi. ¶ Vno modo pro cultu siue reuerentia exhibita Deo in actu interiori, ratione summi domini vel summi boni. ¶ Vel pro reuerentia exhibita Deo actu exteriori. ¶ Vel pro habitu inclinante ad talem actum. & ille habitus cum sit consonus rationi recte virtus est, & non theologica, quia non habet pro obiecto immediato bonum increatum, sed honorem deferendum domino increato. est ergo virtus moralis, & potissime continetur sub iustitia, qua redditur superiori quod sibi debetur. quæstio autem ista non est de latria virtute, sed de actu, quia rentio, vel debitum non est proprie pertinens ad virtutem, sed ad actum aliquem virtutis generatum, vel a virtute elicatum, quia ille est immediate in potestate nostra.

DE SECUNDO articulo, qualiter, & quādo, debet hoc debitum reddi: Dico quod de isto actu bono est præceptum affirmatiuum. rationabile enim est creaturam intellectualem obligari ad aliquando recognoscendum, & reuerendum summum dominum suum, hoc autem præceptum, sicut alia præcepta affirmatiua obligat semper, sed non ad semper, & potest poni quod obligatio ad istum actum pertinet. Dicitur, ad primum præceptum primæ tabulæ, Non habebis deos alie-

nos &c. quod præceptum non est tantum negatiuum de prohibendo adorationem exhiberi alii, cui non conuenit, sed affirmatiuum ut habeatur Deus verus, & ut tamen dominus adoratur, quod bene exprimit illud Deut. 6. quod allegat saluator. Math. 4. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias, ubi ponitur præceptum affirmatiuum de adoratione, & cum exclusione adorationis, seu seruitutis exhibendæ alijs, sicut & ibi non adorabis Deos alienos. prohibetur idololatria. ¶ Hoc autem præceptum affirmatiuum non potest perpetuo impediri ab executione actus, quasi nunquā occurat oportunitas exequendi actum huius præcepti, sicut de illo præcepto: honora parentes. potest enim perpetuo non occurrere oportunitas necessaria honorandi parentes, & ita potest illud præceptum obseruari perpetuo sine transgressionem, & si nunquā actus huius præcepti fiat, quia non est obligatio ad actum illum, nisi pro tunc, quando oportunitas occurrit. nihil autem potest excludere, pro semper oportunitatē adorandi Deum. Et idem simpliciter ad actum huius præcepti affirmatiui aliquando eliciedum tenetur quilibet adultus. ¶ Et pro tempore legis Moysæ videtur determinatio fuisse facta ad actum huius præcepti per illud tertium præceptum. Sabbatum iustificat, quod etiam fuit præceptum tempore legis naturæ, ut aliquo determinato tempore vacaret homo ab operibus seruilibus, & in hac sola negatione non esset obseruatio præcepti, sed in actu positiuo in iustifican-

Par. quid
Idolum sit
vide magis
glossa. 37.
dis. huius.
Vbi supra
et alijs so-
pe.
D

Acando. i. magnificando Deum.

¶ Pro tempore verò legis euangelicæ cultus illi exhibendus Deo in sanctificatione sabbati, determinatur exhibendus die dominico, & etiam determinatur quantum ad actum illum, secundum quæ debet exhiberi, puta in oblatione illius summi sacrificij. scilicet eucharistiæ, quam debet sacerdos offerre pro se, & pro populo. Et in illa oblatione populus etiam offert spiritualiter. I. qui tenetur audire missam totam die dominico, secundum illud de conse. dist. 1. missas. ¶ Et si aliqua necessitas excuset ab executione huius actus, quem determinauit ecclesia, necesse est implere illi in aliquo equiuallente, ut saltem die illo specialiter deputato cultui diuino aliquis actus habeatur relatus im-

Bmediare in Deum ad eius reuerentiam. ¶ Vtrum autem aliquo alio tempore teneatur quis ad actum huius præcepti. scilicet ad actum adorationis, præter quam in tempore illo determinato primo in lege naturæ, & postea in lege Moysæ in sabbato & iam in in tempore euangelij in die dominico, dubium est, tamen hoc est certum quod istis diebus saltem videtur adoratio aliqua necessaria exhibenda.

D E T E R T I O articulo, cum quaeritur. an debeat Christus solummodo secundum naturam diuinam, dico quod ly, solummodo potest accipi dupliciter. scilicet thegorematicè vel syncathegorematicè. ¶ Primo modo concedo quod sic, quia sufficiens ratio summi adorabilis est in Christo considerato secundum solam naturam diuinam. ¶ Si autem teneatur syncathegorematicè tunc notat ex-

clusionem ab vno extremo respectu alterius extremi. ¶ Hoc etiam modo distinguo, quia solummodo potest excludere aliquid, vel a termino adorationis, vel a ratione adorandi. ¶ Primo modo dico, quod non solummodo secundum naturam diuinam est Christus sic adorandus, quia a termino adorationis non debet excludi natura humana, quasi ipsam includendo non possit totum adorari, hoc dicit Dama. c. 54. Christus Deus perfectus, & homo perfectus, quem adora-

mus cum patre & filio. vna adoratione cum incontaminabili carne eius non in adorabilem carnem eius dicentes. Adorantur enim in vna verbi hypostasi, quæ eius hypostasis facta est. Et paulo post. Vnam personam Dei verbi duabus ipsis reductis naturis exemplificat postea, timeo lignum tangere propter lignum immixtum ignem. In illa auctoritate Dama. ly, cum, accipitur associatiue, non autem copulatiue, ut sit sensus, adoramus verbum cum carne. i. habes carnem sibi unitam, non autem cum carne hoc est carnem adoramus, quasi sit propositio copulatiua, & hoc considerando carnem ut caro est, & non ut unita diuinitati. sic ergo non debet excludi a termino adorationis caro, licet ipsa non sit ratio adorandi. ¶ Exemplum ad hoc est de rege & purpura, quæ & si rex propter se & in se sit adorandus, tamen ipse cum purpura adiuncta, est etiam adorandus. Non quod purpura sibi adiuncta sit causa adorationis. Ita caro non est adorabilis in verbo, ut sit ratio adorationis in verbo. ¶ Aliud exemplum est de toto & partibus, si reuerentor hominem

Lib. m.

D

nem

A nem pp sapientiā, vel virtutes, totum reuereor, corpus. s. & animā, non animam excludendo corpus ab ipso reuerito. Similiter cum totum hominem adoro, non honoro præcise caput excludendo alias partes ab illa adoratione. ¶ Sumendo autē secūdo modo. s. proutly, solummodo, excludit aliquid vt rationem adorandi, potest dici q̄ solummodo secundum naturam diuinā est adorandus, excludendo aliā naturā vt est rō adorandi, quia nulla alia est rō summi domini, nec rō adorationis debite summo dño, sicut nec corpus est ratio adorandi virtuosum.

SED CONTRA hoc arguitur, q̄ summū dñum nō cōsequitur immediate naturā diuinam, quia s̄m Aug. 5. de tri. c. vii. non fuit dñs, nisi ex tpe, sicut creatura fuit serua, summū ergo dñum est rōne creationis, per quam creatura accepit totū esse suum a Deo, sed tāta rō domini videtur competere Deo pp beneficium redemptionis, sicut creationis, ergo ita debetur cultus patriæ redemptori vt redemptor, & ratione redēptionis, sicut creatori ratione creationis. ¶ Assumptum etiam de æqualitate dñi in creatore & redemptore respectu creati redempti, probatur multipliciter. ¶ Primo p̄ illud Apostoli. Gal. 8. Empti enim estis p̄cio magno, glorificate &c. igitur per hoc sum seruus eius, quia redemptus. ¶ Hoc etiam confirmatur p̄ Greg. in illo cātū benedictionis cerei Paschalis. Exultet iam angelica. vbi dicit q̄ nihil nasci profuit, nisi redimi profuisset. tantum ergo boni cōfertur per redemptionem, quātum p̄ crea-

tionem. ¶ Qd̄ ē cōfirmatur, q̄a per redemptionem confertur, bonum gr̄iæ & gloriæ, p̄ creationem tantum bonum nature. igitur &c. ¶ Ex his ergo concluditur, q̄ cum Christus fuerit redemptor secundum naturā humanam, & secūdo illam, vt secundum rationem adorandi nō absolute, sed vt ipsa fuit rō redimendi, debetur Christo adoratio, quæ & creatori.

RESPONDEO & dico q̄ si ad maius summo non possit aliquis obligari ex* alia rōne potest ad idem multipliciter obligari. Exemplum de religio vōtē castitatē, & postea suscipiente ordines sacros. Ita potest concedi, q̄ redimere principaliter, vel melius ipsam redemptionem perficere, si est tantum bonum conferens nobis, quantum cōfert nobis creatio, & per consequens tantam in nobis seruitutem exigit ex opere redēptionis, sicut ex opere creationis. Tunc ei qui principaliter effecit redemptionem, debetur summa adoratio, tanq̄ ex rōne alia. sed non maior adoratio illa, quæ sibi debet ex creatione, quia summa debebatur ex creatione. Et istud est verum, si aliquod bonum communicatum creaturæ sit ratio colendi conferentem vt dñm, & non ipsa bonitas intrinseca conferentis, puta si per impossibile essent plures Dij, & vnus creasset nos, & non alter, si teneremur vnum adorare, scilicet creatorē, & nō alium qui non creasset nos, tūc bene potest dici q̄ si per efficientiam redemptionis collatū sit tantum bonū, quantum per creationē, tanta seruitus debet rōne redemptionis toti trini-

scō. sup. iij. Sdn. G tati,

B. Exemptus si aliquis ex voto ieiunare promiserit in die veneris, & in eadem die fuisset praecipuus ieiunij ab ecclesia, una satisfactio satisfaci ecclesia, & voto.

Atati, que principaliter effecit istā redemptionē, quanta rōne creationis, eo q̄ ista sunt distinctæ rōnes, pp̄ quas debet sibi adoratio, patet. Si aut̄ summa bonitas intrinseca Deo est ratio adorandi, cū ista non sit alia & alia pp̄ alium & alium effectum collatum creaturæ, non sunt plures rōnes adorandi Deum, quotcūque beneficia nobis cōferat. ¶ Si teneatur istud fin, tunc argumētum applicatum ad Christum, vt redemptorem non cōcludit, quia illa natura in qua exercuit opera redemptionis non habet istā bonitatē infinitam intrinsecā, qualitercūque ipsa esset rō, vel principiū conferendi nobis maximū bonum. ¶ Si aut̄ teneatur primū .i. q̄ non tñ bonitas intrinseca sit rō adorandi, sed ipsa vt cōicatiua maximi boni in B nobis. & hoc primarie ex se, &
15. Vide
ma. 1. di
stin. 1.
 retributionem, secundum illud Plal. bonorum meorum non indiges &c. tunc potest responderi q̄ Christus secundum naturā humanam, & si fuit redemptor, non tamen secundū istam naturam principaliter effecit redemptionem, sed tota trinitas, & ita salutem nobis collatam per redemptionem tantum effecit meritorie, vt homo, non autem debetur summa reuerentia ei, a quo non principaliter, sed secundario habemus summū bonū.

Quæ
Adoratio
debeat
Christo secundum
quod Homo.

SED RESTAT vna dubitatio, q̄ adoratio debeat Christo, secundum q̄ homo. ita q̄ illa natura in qua exercuit opera redemptionis nostræ vt meritoria salutis nostræ, sit ratio humanius adorationis. ¶ Et si dicatur quodd Hyperdulia quæ est extrema reuerentia exhibita creaturæ.

¶ Contra hoc arguitur multiplicit̄. primo, quia hæc reuerentia Hyperdulia deberetur sibi absolute secundum illā naturam, secundum quam fuit plenius gratia, & si non redemisset nos. ergo nunc debetur sibi maior, quando in illa natura, vt mediator redemit nos. ¶ Item, secundum illam naturam, est caput ecclesiæ secundum Aug. super illud Ioan. Ego sum vitis. habet ergo influere gratiam in totam ecclesiā, ergo tota ecclesiā sibi specialius tenetur, quam si non esset caput, nec haberet influere, sed si haberet tantum tantam gratiam personalem, quantum habet, deberetur sibi summa Hyperdulia, licet non esset tunc caput, ergo modo debetur sibi maior. ¶ Præterea, vna ratio ponitur ab aliquibus quare non potuit reparatio hominis fieri per puram creaturam, quia tunc non esset perfecte restitutus ad illam excellentiam, quā habuit prius, quia teneretur seruire illi creaturæ, quæ eum reparasset. & non teneretur seruire soli Deo. ex creatione vero tenet seruire soli Deo, ergo oportuit reparatorem esse Deum. ¶ Ista ratio non concluderet, si tñ adoratione Hyperdulia esset adorandus Christus. posset. n. bene homo restitui ad istam excellentiā, vt solū Deum teneretur adorare adorationē latræ, & aliu mediatorē teneretur adorare adoratione Hyperdulia. non autem teneretur aliū adorare latræ, si modo natura humana in Christo non est ratio alterius adorationis Hyperdulia. igitur oportet modo eum non tantum sic adorare. ¶ Præterea, Anselm. ait. Deus homo. c. 14. probat q̄ vita illius

Allius hominis erat melior, siue
malus bonū, quam omnia pec-
cata quæ non immediate erant
in personam diuinam erant ma-
la, vel possent esse mala, loqui-
tur autem de vita treata qua pri-
uabatur per mortem, quia pecc-
tionem eius dicit esse grauius
peccatum omni alio, quod non
immediate committebatur in
Deum. detestabilis enim erat
secundum eum illum hominē
priuare vita, quam omne pecca-
tum non immediate in Deum
committere. sed in omni alio
peccato auertitur voluntas a
summo bono, ergo detestabi-
lius est vitam auferre ab isto ho-
mine, quam in quocunque alio
peccato auerti a summo bono,
si non immediate auertatur ab
eo. ergo & ista vita erat magis di-
ligenda, quam summum bonū,
vel æque, & ita erat vt bonū in-
finitum adorandum. Vel aliter
potest argui ex dicto Ansel. quia
si illud bonum erat tantum bo-
num, quantum erat priuatio eius
malū. & priuatio eius erat ma-
ius malum, quam omnia mala,
quæ possent esse infinita, ergo il-
lud malum fuit peius alijs ma-
lis infinitis, ergo bonum sibi op-
positum fuit bonum æquale in-
finito, ergo Christo secundum
naturam humanam debetur
adoratio eadem, quæ debetur
bono infinito.

QUANTVM ad istum ar-
ticulum potest dici, quod sicut
latræ exhibendæ potest poni ra-
tio, bonitas intrinseca adorati
absolute, vel bonitas illa vt cō-
minutans se adoranti, & hoc pri-
mo & principaliter secundum
maximum bonum adorantis.
Ita etiam potest poni ratio ado-
rationis Hyperdulæ. Vel boni-

tas intrinseca adorati absolute. **C**
Vel vt per ipsum tanquam per
causam secundam communica-
tur adoranti magnum bonum.
¶ Si prima via teneatur, non de-
betur Christo secundum natu-
ram humanam adoratio maior,
vel alia, vel ex alia causā, puta ex
hoc qd est redemptor, quam si
non fuisset redemptor, sicut nec
secundum illam opin. debetur
Deo maior latræ, vel ex alia rō-
ne latræ si est creator, quam de-
beret ei, si non esset creator. ¶ Si
aut alia opin. teneatur, pōt hie
dici de Hyperdulia, sicut ibi de
latræ respectu Dei. t. q. Christo,
quia redēptor, vel debetur ma-
ior reuerentia, q̄ si non esset re-
demptor. & hoc si illa quæ de-
beretur ei, tunc non esset maxi-
ma, vel si illa esset maxima, de-
beretur sibi modo eadē ex alia
rōne, & hoc videtur rōnes pro-
bare. ¶ De prima patet, qd p-
cedit de ipso vt est mediator, &
causa meritoria salutis nostræ,
& de aliā, vt est caput ecclesiæ.
¶ Alia duæ quæ procedūt de au-
thoritatibus debēt solui. Primā
de pfecta reparatione hominis
concludit de congruo, qd perso-
na redimens, & meritorie saluās
fuerit Deus. vt sic eidem perso-
næ debeamus illam summam
Hyperduliam, quæ ei debetur
rōne redēptionis meritorie fa-
ctæ, cui et debemus adorationē
latræ rōne creationis, sed non
essentius pp hoc minus perfecte
reparati, si istam reuerentiā quā
debemus meritorie saluanti, in-
quantū meritorie saluans, debe-
remus exhibere alteri, q̄ ei cui resp. &
debemus latræ. sicut nō Ma. super illud
riam adoramus Hyperduliam, Ps. Confis.
& oēs alios sanctos, dulia. Nec Deo domi-
tanē propter istam adorationē nō.

A magis sumus depressi, si solus Deus esset adorandus. Essemus autem multū depressi, si alicui alteri deberemus illam adorationem quam debemus Deo, quia tunc essemus sibi valde subiecti, quod concluderet maximam infelicitatem, vel infirmitatem nostrā. ¶ Exemplum huius est, magis congruit vti pater nutrit, quam alius, ut sic eisdē personæ debeam eandem reuerentiam, quæ deberetur genitori, & nutritori. Si autē alius nutrirer deberem vnā reuerentiam patri, & aliam alteri, & ita essem aliquo modo subiectus pluribus personis, sed non æquali subiectione. ¶ Ad aliud dico, quod illa vita creata non fuit bonum infinitum formaliter, nec summe diligenda. vnde trinitas voluit eā non esse in morte, ex quo voluit mortē, sed auerti a Deo in vno est grauius, quam auerti ab eo in alio, & tanto grauius, quanto conuersio ad illum esset melior, cæteris paribus. diligendo autem illam naturam humanam in Christo, quæ erat optima creatura, quantum ad plenitudinē gratiæ, summa conuersio potuit esse in Deum, quæ sit per actum vtendi creatura, quia illa creatura erat maxime coniuncta fini, & maxime referibilis in Deum, ut in finem, ergo auersio a Deo circa istud obiectum, odendo scilicet illam vitam in eo quæ Deus noluit odire erat pessima auersio, & ita occisio illius hominis erat grauissimum peccatum, quantum erat ex parte obiecti. Et quod dicitur quod fuit grauius omnibus alijs peccatis, etiam possibilibus non immediate commissis in Deum, potest dici quod cū illa habeat

grauitates distinctas, & vna illarum non includit aliam, grauitas illius quantum ad intentionem maxima erat. sed in alijs peccatis erat maxima, quantum ad extensionem. vtrum autem illa vita fuit tantum bonum, ut eius oblatio sufficeret ad delendum infinita mala, de hoc inferius in materia de satisfactione Christi pro peccato nostro.

A D A R G V M E N T A.

¶ Ad primum principale, & secundum, & tertium, dico, quod probant proutly solummodo, tenetur sine thegorematicæ, & vt excludit omne aliud a natura diuina, ut rationem adorandi, & ita in naturam humanam, quia si natura humana esset ratio adorationis patrie ipsa separata a verbo esset ratio eiusdem adorationis, quod falsum est secundum Augustinum in litera. quia si natura illa separaretur a verbo, illi homini nunquam seruiro, hac seruitute patrie. Ita etiam exponenda est glossa super Psalmum. vel potest exponi de ipsa carne, ut termino adorationis totali, ita quod ibi sistatur in eius consideratione, & adoratione. ¶ Ad vltimum argumentum, qui diceret bonitatem inuiticam summi esse rationem adorationis concederet maiorem, & minor potest distinguere, sicut & quod principalis, & eo modo quo conceditur ad quoniam sic, & minor est vera, & conclusio vera, & in eo sensu quo dictum est ad questionem quod non, minor est falsa. qui aut terneret, quod ratio adorationis sit bonitas summa, ut concilians se summe ipsi adorati, quāuis concedat quod summe adorandū sit summe diligendum, non tamen concedit econtrario.

SED DVBIUM ut quod Christi

Bar. Ex-
emplū cō-
tra illos
qui nō di-
guntur nu-
trire pro-
prios fi-
lios.

B

A Christus secundum naturā humanam, hoc est istud totū non exclusā natura humana sic summe diligendum, sicut hoc totū ponitur adorandum non excludendo naturam humanā a termino adorationis. cum. n. vnio illa non sit summe diligenda, quia est bonum creatum, ergo nec ipsum totum, quod hēt totalitatem suam per istā vnionem.

Primo dicitur **P**ossit dici, q. vel actus diligē di distincte respicit naturam diligibilem, sicut obiectum alicuius in diligendo, & ita non totū summe diligitur q. tñ adoratur summa adoratione, quia adoratio consule exhibetur toti, dilectio autem respicit distincte naturam in termino adorationis.

Secundo dicitur **S**ed si dilectio tendere potest adque consule in obiectū, sicut adoratio, potest concedi quod Christus hñs naturā humanam sic summe diligendus (licet natura humana non sit rō summe diligibilis, neque ē vnio naturæ humanæ ad verbū) qualitercunque sit, sicut trinitatē adoramus vna adoratione, & diligimus vna dilectione, non excludendo proprietates personales ab essentia, quæ tamen proprietates non sunt formaliter infinitæ, ita ē totū est in adoratione non nimis distinguere naturā illam creatā a verbo, sed verbū subsistens in duab. naturis adorare, & ita verbum hñs naturam humanam pōt summe diligere, licet ipsa natura summe, non

Bar nulla dicitur **B**ar nulla diliga, neque ē summe diligatur vnio naturæ ad verbum quæ vnio est creatura. non enim videtur esse forma q. aliquis debeat velle peccare mortaliter, ne illa vnio nō esset, nisi a deo cum pro esse nullius creati sal. r. q. quod, quando sit peccandum mortali-

ter, neque enim illa vnio prae-
cise considerata beatificaret na-
turam intellectualem, licet ter-
minus vnionis beatificaret q. a
est bonum infinitū & ita super
omnia diligendum.

SOLET ETIAM A QVI-
BVS DAM IN QVI-
R I. & cat.

DISTIN. X.

QVAESTIO. VNICA.

Verum Christus sit filius Dei ad-
optatus.

In ca istam deci-
mā dist. in qua ma-
gister agit de cōi-
catione idiomatū
respicientū perso-
nā filij, q. vñū de cōi-
catione idiomatū ad nobilitatē pertinē-
tiū. ¶ Vtrum. s. Christus sit filius
Dei adoptiuus, vñ q. sic, q. a Chri-
stus est pdestinatus esse filius
Dei. Ro. primo. ergo est adopti-
uus. probatio conuectio, pde-
stinare. n. est ad hēditatē adopta-
re, ergo Deus pdestinās Christū
ēē filiū Dei, adoptat pdestinatū
ad hēditatē, q. a pordinat ad hēdi-
tatē, & hoc p actū volūtatē. igit
&c. ¶ Preterea, dignitatis est in
hñe esse filiū Dei adoptiuū, q. a
nō cōuenit alicui naturæ nō in-
tellectuali. ergo hoc Christo cō-
uenit. ¶ Itē, sicut manēt natura,
ita proprietates naturarū, ergo
cū adoptari sit p prietas naturæ
hñtis gram, vñ q. istud possit di-
ci de Christo iōne naturæ hu-
manæ. sicut ē pōt dici de eo, qd
est filius naturalis rōne naturæ
diuine. ¶ Cōtra hoc magister in-
tra ad ducit auctoritates. ¶ Itē,

G 3 tunc

A tunc esset filius trinitatis, quia tota trinitas adoptat, sicut & agit omnem actum ad extra, & ita esse filius sui.

3. Bo. dis. R E S P O N D E O, q^d qui dicitur
8. art. 2.
9. 2. et 1b.
3. par. 9.
23. ar. 2.
quare in
Hen.

Quis di-
catur si-
lius adop-
tius.

Beneratione naturali h^{ab}et ius succedendi in hereditate, sed ex gratia præordinatur, ut habeat ius succedendi, ita q^d ibi tria cōcurrūt, scilicet extraneitas ex generatione naturali, & gratia quæ est gratuita voluntas ipsius adoptantis, & bonum ad quod præordinatur ex ista gratia, scilicet hereditas, ad quam h^{ab}et ius succedendi ex adoptione, patet q^d ista non conveniunt Christo s^{ecundum} generationem naturalem divinam, quia ex generatione naturali divina est hæres naturalis in hereditate æterna, secundum et naturam humanam non d^{icitur} hære sibi convenire, quia secundum istam generationem non fuit extraneus, quia fuit innocens. ¶ Contra, si intelligat^{ur} extraneitas t^{em}pore in habendo peccatū, ergo Maria non fuisset filia adoptiva, si nunq^{uam} contraxisset peccatū originalem, q^{uod} est falsum. ¶ Si dicat^{ur}, q^d ipsa contraxisset peccatū ori-

Primus
modus di-
cendi.

ginale, qu^{oniam} erat ex generatione naturali, q^{uod} est p^{ro}pter rationem feminalem. Iste autem non habuit ex generatione naturali, unde contraheret. Sane Adā in statu innocentie non fuisset nobis Dei adoptivus, quia non contraxit, nec habuit tunc, vā contraheret, quia fuit creatus, vel productus sine ratione terminali. Angeli et non fuissent filij adoptivi, quia semper fuerūt innocentes. ¶ Præterea, patet iⁿ adoptione humana, q^d non oportet adoptivū fuisse extraneū, hoc est inimicū, neq^{ue} ex actu proprio, neq^{ue} ex actu parentis, quia sic, vel sic inimicus cōiter non adoptiatur, sed magis dilectus altero istorū modorū, ergo * sufficit extraneitas, q^{uod} est carentia iuris in hereditate adoptivis, & hoc q^{uod} est ex generatione naturali, sed Christus quātū est ex generatione tpali, non habebat ius in hereditate æterna, ergo habuit extraneitatem illā, quæ requiritur in adoptato, & patet q^d mō h^{ab}et ius p^{ro}pter gratiam, ut filius hoīs, ergo est adoptivus. ¶ Qui istam rationem non concedit, potest dicere, quod in filio adoptato requiritur talis extraneitas, q^{uod} in instanti generationis naturalis non habeat ius in hereditate. Ita q^d prius habeat esse naturale, secundū q^{uod} sit extraneus, anteq^{uam} adoptetur. Christus nunquam fuit sine gratia, ergo Christus non fuit adoptivus. ¶ Sed hæc ratio non vā sufficere, quia tunc Angelus, si fuisset creatus in gratia, non fuisset adoptatus, nec filius Dei adoptivus. ¶ Sufficit ergo prioritas naturalis, ut scilicet persona adoptata in primo instanti nature, in quo generatur, vel creatur ex illa sola generatione, vel creatione non habeat

A beat ius. & in secundo instanti natura ex gratia habeat ius. Ita fuit in proposito, prius enim natura ista natura terminauit generationē, immo erat vnita verbo, antequam in ipsa esset gratia habitualis ex. 2. q. 3. secunda diff. huius tertij. ¶ Si hoc non placet, potest vltimo dici, q̄ requiritur extraneitas in instanti priori temporis, vel naturae talis, q̄ non necessario cōcomitur aliquid generationem naturalem, vt dispositio de congruo conferens ius ad hereditatem, hic aut generationem talem concomitabatur gratia, quae aīa Christi habuit ius in illa hereditate. Et si obijciatur, q̄ concomitabatur, non tñ in primo instanti naturae sed in secundo, & ita in primo instanti fuit extraneitas, quia carentia iuris, qd̄ conferebat in secundo instanti. * Rationē quare.

[B. Hoc dicit Doctor propter duos modos dicendi. Si volumus tenere secundum & quartum modum, qui sunt de mēte eius (vt patet in reportationib.) non oportet soluere argm̄, quia facit pro eo, si autem volumus tenere alios modos dicendi, possumus huic obiectioni dicere, sicut dictum est. 3. diff. huius in solutione illius argumēti de virgine gloriosa, quod virgo in primo instanti naturae non fuit iusta, nec iniusta, sic est dicendum in proposito, quod in illo priori nullus illorum propositionum insuit nec extraneitas nec non extraneitas, sicuti homo in primo modo dicendi per se nō est risibilis, nec non risibilis.]

¶ Ad hoc potest dici (vt patet ex vltimo modo dicendi) q̄ licet in secundo instanti conieratur ius hereditatis, tamen in pri-

mo instanti est illa dispositio necessaria consequens naturam istam humanam, & ideo non est extraneitas, vt ibi dictum est. *aliorum.*

A D A R G V M E N T A. ¶ Ad primū dico, q̄ hō adoptat per nouum actum voluntatis, & ita ipsum adoptare est aliquem ad hereditatem optare, per nouum velle. sed Deus non nouo velle adoptat, sed nouum effectum producendo. scilicet gratiā, praedestinare ergo diuinum, & si sit praedestinare quoddam per actū voluntatis ad hereditatem, & quoddam adoptare ad illud, nō tamen proprie dicitur adoptatio, sed tantum ipsa collatio nouae gratiae, quae correspondet nouo velle in homine adoptante, dicitur adoptatio. non ergo sequitur, Deus praedestinat, ergo adoptat, sed oportet quod illi praedestinato, vt quandoque extraneo conferat gratiam. D

¶ Ad secundum dico, quod est dignitatis suppletis indignitatem, quia extraneus non potest dignificari, nisi adoptetur ad hereditatem, sed indignitatis est quandoque esse extraneum.

¶ Ad tertium concedo, quod de Christo dicitur proprietatis consequens humanam naturam, est enim naturalis filius Mariae, est etiam iustus, & gratus Deo, sed esse adoptatum non dicit proprietatem naturae creatae secundum quam Christus nunquam fuit extraneus ab hereditate paterna, sed naturae deprauatae.

¶ Contra. Ista negatio extraneitatis in Christo, non est nisi propter gratiā habitualē Christi, quia propter illam solam habeat ius in hereditate aeterna, non autem per solam vnionem personalem, quia si illa fuisset

A sine gr̃a habituali, posset Christus secundum naturam humanam non habere ius in hereditate illa, sed si ista gratia habitualis fuisset collata illi naturæ in primo instanti, existenti tamen in proprio supposito, illud suppositum vere diceretur filius adoptiuus. ergo & modo non negabitur propter extraneitatem, quia modo est illa carentia iuris ad illam hereditatem, quæ tunc fuisset. Responsionem quare.

Additio.

✠

Ad istam instanciam dici potest (tenendo quintum modum dicendi) quod negatio extraneitatis in Christo non est propter gratiam habitualem, quam in secundo instanti habuit, sed est propter dispositionem necessariam insequentem generationem talem humanæ naturæ de con-

B gruō, & hoc ex vi unionis illius naturæ ad verbum, quæ dispositio non fuisset consecuta talem naturam in supposito proprio.

✠

SOLET ETIAM QVÆ-
RI & cetera.

DISTIN. XI.

Ex solutione sequens posset alia ratio assignari hic. * personam filij respicientium, & pertinentium ad defectum queruntur tria. Primo, utrum Christus sit creatura. Secundo utrum Christus secundum quod homo, sit creatura. Tercio, utrum Christus incepit esse.

IRCA istam vnde-
cimam distinc. in
qua magister agit
de communicatio-
ne idiomatum ad
personam filij respicientium,
& pertinentium ad defectum
queruntur tria. Primo, utrum
Christus sit creatura. Secun-
do utrum Christus secundum
quod homo, sit creatura. Ter-
tio, utrum Christus incepit
esse.

Utum Christus sit creatura.

IRCA primum ar-
guitur quod sic in
Christo est natura
humana, sicut di-
uina & per conse-
quens proprietates virtusque; na-
tura secundum Damascen. 50. er-
go ita de creatura pp vnam na-
turam, sicut creator pp aliam.
Præterea, Christus est homo
est prædicatio in quid secundum
illud extra de heret. c. cū Chris-
tus. quare quid prædicat hoc
prædicatum homo, aut aliquid
creatum, aut aliquid increatum, si
increatum. ergo idem formaliter præ-
dicat hō de Christo, quā prædicat
hoc prædicatum Deus, hoc est fal-
sum, quia tunc idem formaliter
esset dicere, Christus est hō, &
Christus est Deus. igitur prædi-
cat aliquid creatum.

Præterea, Christus est hō,
aut ergo creatus, aut increatus.
ista sunt immediate opposita
circa omne ens, si sit homo in-
creatus, est homo æternus, si hō
creatus, propositum.

Præterea, de quo prædicat
inferius & superius, siue illud
sit superius essentiale in eodem
genere, siue communis extra
genus, sicut de quo dicitur ignis, &
corpus & creatura, quæ est supe-
rius ad omne aliud a Deo, ut vi-
detur. ergo de quo dicitur homo, de
eodem dicitur creatura.

Præterea, Christus ratione
corporis est conceptus. ergo ra-
tione animæ creatus est crea-
tus. Consequentia probatur,
quia non minus denominatur
totum a proprietate partis per-
fectioris, quā a proprietate partis
minus

A minus perfectæ. ¶ Contra hoc in litera sunt auctoritates. ¶ Itē, omnis creatura rōnalis est fili-
Bar. quia
multis in
scilicet est
filius Dei
ti. q.
ergo non potest dici, vel ef-
filius se creatura. ¶ Item, si Christus
adoptionis
est creatura, & Christus est fi-
lius Dei. ergo filius Dei est crea-
tura. modus arguendi est bo-
nus, quia medio existente hoc
aliquid, necesse est extrema con-
iungi. ergo &c.

¶ Præterea, nihil creatum di-
 citur de Christo. probō, quia ni-
 hil est creatum in Christo, nisi
 natura humana. ista natura non
 dicitur de Christo. ergo &c.

HIC DICITVR ¶ Ista
 propositio. Christus est creatu-
 ra, est neganda, quia communi-
 catio idiomatum non fit in his
 ubi est repugnancia proprietati-
 bus vnius naturæ ad aliam natu-
 ram, talis est hic. quia creatura
 includit inceptionem esse, & ita
 repugnat æternitati, quæ est pro-
 prietas filij Dei.

CONTRA, non plures repugnat illi naturæ esse post non
 esse, vel incipere esse, quam non
 esse post esse, vel etiam desinere
 esse, quia vtriusque repugnat æ-
 ternitati, sed Christus concedit-
 ur mortuus. cum tamen mortu-
 um esse dicat, non esse post
 esse, quia non viuere post viuere,
 & viuere viuentibus est esse.
 2. de anima. igitur.

¶ Præterea, mortale & immor-
 tale ita opponuntur formaliter,
 sicut creatum & increatum, &
 tamen ambo dicuntur de Chri-
 sto. ¶ Præterea, ita formaliter na-
 tura creata repugnat esse crea-
 torem, vel æternam, sicut repu-
 gnat ætrno incipere. ergo & que

negabitur Christum esse creato-
 rem propter repugnantiam ad
 vnam naturam, sicut esse crea-
 turam propter repugnantiam
 ad aliam.

ALITER DICITVR

¶ non fit communicatio idio-
 matum in negationibus, neque
 in his qui dnt respectum vnius
 naturæ ad aliam naturam. ¶ Pri-
 mum apparet, quia aliter dice-
 rentur absolute contradictoria
 de Christo, quia negatio aliqua
 conuenit vni naturæ, cuius op-
 posita affirmatio inest naturali-
 ter ratione alterius, puta natu-
 ra diuina est æterna, natura hu-
 mana non est æterna, sed si per
 hoc Christus diceretur nō æter-
 nus, Christus diceretur æternus,
 & non æternus. negationes ergo
 quæ insunt ratione alterius,
 naturæ. s. humanæ, quia insunt
 secundum quid, puta cum de-
 terminatione distrahente, non
 denominant simpliciter illud
 de quo dicuntur. ¶ Similiter se-
 cundum. s. de dicentibus respec-
 tum vnius naturæ ad aliam de-
 clarat. non. n. si natura humana
 est assumpta, dicit Christus assum-
 ptus. creatura enim non tantū
 includit negationem s. non esse
 ante esse, sed includit respec-
 tum vnius naturæ ad alteram
 sicut ad illam, a qua accipit
 esse. ergo ista non dicuntur de
 toto.

CONTRA, sicut creatura
 dicit respectū vnius naturæ ad
 aliā, vt naturæ humanæ ad diui-
 nam. Ita videtur quod creator
 dicat e conuerso respectum na-
 turæ diuinæ ad humanam. ergo
 si ista quæ dicunt respectum
 non dicantur de toto, Chri-
 stus non erit creator. Negatio
 etiam aliqua potest inueniri,
 quæ

Henri. in
sum. s. bo.
ubi supra
vide Tb.
3. par. q.
16. ar. 8.

D

1. cap.

A quæ importeretur per hoc nomē, quod est creator, puta non accipere esse post non esse ab alio, sicut in hoc nomine creatura. igitur sicut Christus non dicitur creatura propter negationē inclusam, ita nec dicitur creator propter eandem rationem.

¶ Et terea, Christus est minor patre, hoc conceditur absolute, ut dicit Ioan. 14. & tamen hoc dicit respectum vnius nature ad aliam, quia non est minor patre, nisi secundum naturam humanam, ergo &c.

*Var. pr. 4.
sen. di. 9.
11.*

ALITER DICTUR

¶ propositio est simpliciter concedenda, si bene intelligatur, negabatur tamen cōiter a sanctis propter hæreses hæreticorum dicentium Christum esse purā creaturam, cum quibus noluerunt sancti communicare in sermone. ¶ Quod aut absolute de virtute sermonis possit concedi, probatur per Damasc. c. 59. qui dicit, quod Christus est creatus, & increatus, passibilis, & impassibilis. Et per eundem c. 97. conceditur creatura Dei, & per Aug. de sermone Domini in monte, voluit esse creaturam, qui est creator. Et Hiero. super Epistolam ad Ephesios super illud. Ipsius factura sumus, dicit. Multi timore trepidant ne Christum creaturam dicere compellantur, nos autem proclamamus non esse periculum dicere Christum esse creaturam.

*Lit. 4. ca.
10.*

Cap. 2.

CVI ISTA opinio non placet, potest dicere ipsam esse falsam propter istam rationem, quia creati dicit quoddam fieri, ita quod ultra fieri addit aliquid, & quantum ad respectum, quem dicit fieri ad causam efficientē, & quantum ad illum respectum

quem dicit ad oppositum præcedens. ¶ Quo ad primum, fieri respicit efficiens in cōi, sed creati proprie respicit primum efficiens, ut immediate producens, ita quod nihil dicitur proprie creati, nisi quod a solo primo efficiente immediate producit ad esse.

¶ Quo ad secundum, fieri dat in telligere oppositum præcedens qualecunque, siue positivum, siue privativum, sed ultra hoc, creati proprie sumptum, addit quod oppositum immediate præcedens sit contradictorium, puta negatio non in aliquo subiecto, ita quod nec privatio nec contrarium.

¶ Hoc modo a creati stricte accepto, illud dicitur stricte creatura, quod accipit esse a primo efficiente immediate, & post omnino non esse, siue post purum nihil, & sic non esset dubium, Christum non esse creaturam, quia nec humana natura in Christo est sic creatura. Ipsa enim non a solo primo efficiente immediate producebat in esse, sed et a matre, quod aliqua calitate habuit respectu eius, neque et post oppositum contradictorium, quod est omnino non ens, vel nihil, sed post oppositum privativum, quoniam si materia corporis transmutabatur a forma sanguinis ad formam corporis organici avari, hoc enim modo solummodo Angeli, & anima in intellectu, & gratia & quiddam hominū, quod de nihilo producuntur a primo efficiente dicuntur creati.

¶ Alio modo generalius accipit creatur, prout dicitur habitudine ad primum efficiens, licet non ut immediate producens excludendo omnem causam, dicitur et ordinem ad oppositum præcedens, scilicet negationem, sed non excludendo,

do,

A do, q̄ sit in aliquo susceptiuo.

Et a creati hoc mō generalius dicto, dicitur creatura generali ter de omnibus aljs a Deo præ ter quā de Christo. omnia. n. alia a primo efficiente recipiunt esse, & dñr creati, licet etiam sint effectus aliarum causarum, non tñ dicuntur aliarum causarum creatura, quia creatura isto mō non dicit relationem ad aliquā causam secundam. accipiunt et esse sui primum post non esse, siue illud sit nihil, siue in aliquo susceptiuo. ¶ Esse autem primū alicuius, dupliciter potest intel ligi. ¶ Vel illud, quo totum dicitur primo ens, hoc est adæqua te, sicut humanitas dicitur pri mum esse corporis organici ani mati, quia hoc totum esse quod con surgit ex vnione istarum par tium, est esse adæquatum to tius. ¶ Alio modo esse primum alicuius pōt dici esse primū par tis alicuius, in illo toto. puta si corpus organicum præcederet duratione animationem primū esse hominis hoc modo esset esse corporis organici, quæcun que ergo creatura accipit esse primum altero istorum duo rum modorum post non esse, vel totale, vel partiale prima par tis, & ideo si corpus organicum fuisset ab æterno inanimatum, & in tempore animaretur, totus homo diceretur creatura, licet non accepisset totum esse post non esse, quia esse alterius par tis est æternum, sed primum esse totale. ¶ Christus autē nul lo modo accepit primū esse sui post non esse, quia neque primū esse totale, quod resultaret ex natura diuina & humana, quia nullam tale est secundū Dam.

24. c. 49. Quia tunc non manerent

ibi iste natura nisi confusa, sed C sicut sunt due distinctæ nature. a. l. non. ita duo esse distincta, neque pri mum esse partiale, vt esse ver bi, quia illud est æternum, de ficit ergo sibi habitudo illa, quā necessario dicit creatura ad op positum præcedens, quæ est q̄ post non esse sequatur esse, vel primum partiale. si nullum habet totale, vel esse totale ip sius quod creatur, sic non est in proposito.

C O N T R A I S T A M ra tionem obijcitur sic, quia quic quid est terminus alicuius mu tationis, pōt esse terminus crea tionis, natura humana in Chri sto quæ terminauit genera tionem, potest esse terminus mu tationis generaliter dictæ, & per consequens pōt esse termi nus creationis generaliter dictæ. ergo Christus secundum q̄ ha bet eam est creatura, non. n. v. q̄ D creatio plus respiciat primitatē esse, p termino suo, quā quæcunque alia mutatio pro termi no suo, cum ipsa possit habere pro termino quicquid potest alia mutatio habere pro termi no suo. ¶ Præterea. Christus ve re dicitur mortuus, quod vere dicit priuationem esse. & priua tionem primi esse, vt videtur, q̄ non magis vnum oppositum po nit acquisitionem primi esse, q̄ aliud priuationem primi esse.

¶ Ad primum concedo, q̄ natu ra humana pōt terminare crea tionē generaliter dictā, & termi nauit eā. vt ipsa vere dicat crea tura. Nec tamen propter ipsam Christus dr creatura, quia esse propriū vel primum huius na ture hō est esse primū Christi, & iō esse primū huius nature se quit esse primū Christi, q̄a esse

ver-

A verbi, & aliud esse primū nō pōt
xps habere. ¶ Et cū dicit q̄ ista
mutatio. scilicet creatio nō magis po
nit primū esse termini acquiri,
q̄ aliqua alia mutatio. ¶ Dico, q̄
hoc est falsum, quia istam speci
ficationem addit creatio ultra
alias mutationes, vt sicut aliqd
non esset creatura, si esset tantū
a secunda causa, pro eo q̄ crea
ri dicit respectum ad primum
efficiens, & tamē potest dici ge
nitum respectu causa secunda.
similiter licet per generationē
acquiratur aliquod esse simpli
citer, si tū illud non sit primum
esse geniti, & ēt primum esse ge
nitū sequatur non esse tale geni
tū, nō dicitur creatura, & ideo
non sequitur, Christus est geni
tus, prout prædicatū conuenit
ei ratione nature humanæ. ergo
est creatus, nec ēt in alijs sequit
ur formaliter, ignis est genitus,
ergo est creatura gñaliter, nisi
grā materia, quia esse simplici
ter terminās generatione ignis
est primum esse ipsius, quod dī
genitū. ¶ Ad secundū dico, q̄
mortuū non priuat primū esse
Christi, sed esse simpliciter qd
est viuere, ita ēt gñari dicit acq
sitionē esse simpliciter, sed non
necessario primi esse, vnde vere
concedit, Christus mortuus, si
cut genitus tēporaliter. non tū
cōcedit annihilatus, q̄a sicut nō
dī creatus. ita nō dicitur annihila
tus, q̄ enim opponit creationi
dicit annihilationē primi esse.

A D I S T A M conclusionē
etiā ponitur alia ratio talis, q̄a
illud denominatiuum quod na
tū est denominare gñaliter mul
ta, puta totū, & partē, accidēs, &
subiectū, nō denominat totū p
partē, neque subiectū p accidēs,
ēst vñ quod natū est dici de

subiecto & accidente nō deno
minat formaliter subiectū p ac
cidens, non. n. dī fortes vnus vni
tate accidentis, vt albedinis, ita
q̄ si albedo sit vna, & fortes erit
vnus. & si albedines plures, for
tiores, quia fortes est tū vnus.
ergo cum hoc quod est creatu
ra, natum sit dici generaliter de
entibus tam de supposito, q̄ de
natura, non denominabit suppo
sitū ratione nature, nisi conue
niat supposito propria denomi
natione, nullū aut modo conue
nit huic supposito, nisi quia de
nominat ipsam naturam, & per
ipsam non potest denominare
suppositum. igitur &c. ¶ Et per
hoc patet quare Christus dī ge
nitus temporaliter, & nō creatu
ra, q̄a gñari denominat naturā.
& mediāte natura natū est de
nominare suppositum creatura
nata est denominare vtrūque p
pria denominatione. & ita neu
trum est ibi ratio qua respectu
alterius.

A D A R G V M E N T A.
¶ Ad primū dico, q̄ illud qd na
tū est denominare suppositū rō
ne nature, pōt dici de isto sup
posito. puta viuere, intel ligere,
comedere &c. sed creatura non
est tale denominatiuum. Exem
plum. hō secundū caput dī tri
spus, nō tū s̄m caput dī triangu
latus, vel rotundus, quia primū
denominatiuum natū est denomi
nare partē & per illā totū, secun
dū vero nō. ita esse creatorē na
tū est denominare naturā, & sup gñ
positū rōne nature, nō sic crea
tura. ¶ Aliter pōt dici secundū
primā rōnē positā ad q̄onē. q̄ sicut
creator non dicit aliquid repu
gnans nature, vel huic supposito
ro, sicut creatura. creare enim sit
est dare esse prima causalitate
posit

A post non esse. hoc Christo non repugnat. creati est accipere esse primum a primo efficiēte post non esse, hoc Christo repugnat. ¶ Ad aliud concedo qd hō prādicat aliquid de Christo, & illud est creatū, & creatura. ita qd de illa natura vera dr creatura. sed non sequitur. qd de Christo, si enim medium accipitur in maiori in abstracto. & in minori dicat de Christo in cōcreto, erūt quatuor termini. ¶ Ad aliud potest dici, qd est homo creatus. ita qd ly creatus, distrahatur ibi per hoc qd est homo vt dicat creatus homo, & tunc non sequitur. ergo est creatura, sed est fallacia secundum quid & simpliciter, sicut hic sortis factus est albus ergo est factus. ¶ Aliter potest dici qd diuisio est insufficiens, quia licet quodcunque vñ diuidat in se p alterū istorū, nō tñ quod in se implicat duo. scilicet naturam & suppositū, quia rōne naturę repugnat sibi vñ, & ratione suppositi repugnat sibi aliud. ¶ Ad aliud dico qd quęcunque quidditas in abstracto pertinet ad quodcunque genus habet creaturam pro superiori denominatione, sicut & hoc quod est esse effectum, sed non omne concretū cuiuscunque generis habet creatū pro superiori, sed tātum illud concretū cuius primū esse est esse illius denominationi. i. cuius primum esse est creatum. sed esse primum Christi nō est creatum, nec primū totale, nec primū parziale, sicut esse creaturam non est superius ad esse album. vt propter hoc dicat sortis est creatura, qd albedo est creatura. sed ex alia rōne prior. vñ licet de albedine dicat creatura, nō tñ de albo, si albū nō

est esse primum illius, de quo dicitur. ¶ Ad aliud patet, qd dicitur genitus, & conceptus, quia ista nata sunt denominare totum ratione naturę, ita qd respectu istorum natura est vt quo respectu totius, non sic autem respectu huius predicari quod est esse creatura. oportet enim qd propria denominatione dicatur de supposito alio ab alia, qua dicitur de natura, aut saltem competere supposito ratione primi esse eius.

QVÆSTIO. II.

Vtrum Christus secundum quod homo sit creatura.

ECVNDQVARI tur. Vtrum Christus secundum qd homo, sit creatura. Quod sic videtur, quia secundum qd homo est aliquid non increatū, quia tūc homo prādicaret idem de Cl, rīsto quod Deus, quod est falsum. ergo prādicat aliquid creatum. ergo est creatura. ¶ Patet. rea. s. phy. qd conuenit toti fm partē, dr de toto. sicut hō sanat, qd thorax sanat. ergo cū naturę humanę cōueniat esse creaturā, hoc dicitur de Christo & maxime cum determinatione illius naturę. ergo simpliciter dicitur qd Christus est creatura scdm qd hō sicut simpliciter verū est dicere qd hō sanat scdm thoracē. ¶ Cōtra. si fm qd homo est creatura. ergo secundum qd iste homo, quia nō est alius hōmo qd iste homo, sed si secundū qd iste homo est creatura iste homo est creatura. probatio cōsequētia, qd de eo qd sequitur redud-

Argumē
ta vv. fil
ui possant
ex solutio
ne qd. se-
quentis.

D

du.

A duplicatione absolute pōt enūciari predicatum. sicut si homo secundum q̄ coloratus videtur, coloratum videtur. ergo si secundum q̄ iste homo est creatura, vere iste homo est creatura. cōsequens est falsum, quia secundum Damia. 50. c. Iste puer creauit stellas. ergo est creator, & ita non est creatura. ¶ Præterea. si Christus secundum q̄ homo est creatura. igit̄ simpliciter est creatura. consequens est falsum ex precedenti questione. probatio consequentis, quia quod enunciatur de supposito cum reduplicatione speciei, enunciat de eodem simpliciter. sicut si * Petrus est in quantum homo, ergo Petrus est simpliciter. ita in proposito. igitur &c.

B R E S P O N D E O, quando *Regulapul* * propositio affirmatiua est falsa ex repugnantia extremorum, *charisma.* quacunque determinatione, vel *Quare* reduplicatione addita, quæ non *Tho. 3.* tollit repugnantia eorum, non *par. 9. 19.* tollit rationem falsitatis illius. *arti. 10.* reduplicatio autē proprie sumpta non diminuit alterum extremum, quia est determinatio extremi ad extremum. ergo ipsa non verificat aliquam propositionem quæ sine reduplicatione fuit falsa, tamen si addat alteri extremo vt predicato aliquid distrahens ipsum vt distractum non repugnet alteri extremo, si cut prius repugnat non distractum, potest propositio cum tali determinatione distrahente, esse vera, & non sine ea, sicut si albu simpliciter repugnet ethiopi. & propter hoc erit hæc propositio falsa. ethiops est albus. &

Tarto. ex hic ethiops, * in quantum homo *hoc patet* est albus, addito tamē eo quod *dispositio* est secundum dentes ad præ-

dicatum, per quod distrahitur ipsum predicatum, & tollitur distans repugnantia eius ad subiectū. *videtur* propositio est vera, quæ tamen *tempe* sine additione non fuit vera. *de cap* ¶ Ad propositum, si secundum reduplicatiue neutrum eorum, *quid* distrahitur, & ita non tollitur repugnantia si qua est. & ita nō est magis est ista vera Christus secundum q̄ homo est creatura quam ista, Christus est creatura, quia vtrobique manet eadē ratio falsitatis. sed si addat ista determinatio secundum q̄ homo, alteri extremo, puta predicato vt distrahat ipsum respectu subiecti tolleretur illa repugnantia prædicati iam distracti ad subiectum quæ fuit prædicati simpliciter sumpti ad subiectum. hæc ergo propositio accipiendo ly secundum q̄ proprie, vt est nota inherente reduplicationis prædicati, falsa est. secundum autem q̄ specificat siue distrahit ipsum prædicatū vt notet creationem secundum quid sic potest concedi. quamuis tamen sit impropria, & exponenda per istam, Christus secundum humanitatem est creatura. Exemplum huius patet in illo exemplo de ethiopo comparato ad albedinem, quia sicut ista est falsa. ethiops est albus, ita ista. ethiops secundum q̄ habens dentes est albus, secundum q̄ propositio est proprie reduplicatiua. ista tamen est vera. ethiops est albus secundum dentes, & hoc secundum q̄ habens dentes, si istud secundum q̄ distrahat prædicatum, tamen sic non est propria.

A D A R G V M E N T A.
¶ Ad primum principale dico,
con-

A concedendo qd est aliquid, & po-
test concedi qd est aliquid crea-
tum secundum qd homo, quia
tunc distrahitur predicatum p
ly, scdm qd homo, sicut athiops
est albus secundum dentes, sed
tunc non sequitur simpliciter.
ergo Christus est creatura, sicut
nec alibi, ergo est albus. sed est
fallacia secundum quid & sim-
pliciter. ¶ Vel dici potest qd est
aliquid increati, quia aliquid
non ibi stat tantum pro natura,
sed p denominatione illius. scilicet na-
ture. Illud autem aliquid potest
dici increati rōne suppositi, qd
denominatur a natura. Nec se-
quitur qd idem predicaret ho-
mo de Christo quod Deus, qd
ut Deus predicaret de ipso Chri-
sto esse increati per se, & essen-

B. taliter. homo autem tantum de-
nominatiue. ¶ Ad aliud dico qd
si opposita possunt inesse * per
diuersas partes, neutrum deno-
minat totum ex vi sermonis, sed
vtraque est falsa, sicut pater de
fructu, cuius vna medietas est al-
ba, & alia medietas est nigra, fal-
sum est enim enunciare, siue al-
bū siue nigrum simpliciter nec
philosophus. 5. Physi. curauit de
logica, sed de ipsa realitate secu-
dum qd aliquid dicitur triplici-
ter moueri. Quādo aliquid pre-
dicatum natum est inesse to-
ti per aliquam partem, quia
sibi præcise inest, tunc ex hoc
quod denominat partem, se-
quitur, denominat totum, quia
denominat ipsum, sicut natum
est ipsum denominare, quemad-
modum visio nata est inesse ani-
mali præcise secundum oculos,
& ideo si secundum illos inest,
de virtute sermonis inest toti,
ita si sanari natum est præcise
vel principaliter inesse homini;

secundū thoracem. hoc est secu-
dum cor. quod intelligo per tho-
racem, potest sic dici animal sa-
num simpliciter, quia thorax est
sanus, si tamen secundum aliam
partem æque sit natum inesse
hoc, & oppositum secundum
quod denominat hanc partem,
non dicitur simpliciter animal
sanum, quia tunc duo opposita
possunt simul enunciari de eo-
dem. Ita ad propositum dico, qd
si creatura non est nata enun-
ciari de toto ratione partis, nisi
forte illius partis, a qua totum
habet esse primum, vel ratione
totalis esse totius, & humanitas
vel natura humana in Christo
non sit primum esse Christi, nec
esse totale eius. non potest de
Christo ratione naturæ creata
enunciari hoc quod est creatu-
ra, neque simpliciter neque cū
reduplicatione. ¶ Et si obijcia-
tur quod duo opposita conce-
duntur esse vera de Christo, si-
cut mortale & immortale. pas-
sibile & impassibile. ergo crea-
tor & creatura. ¶ Dico quod cō-
tradictoria nunquam conce-
duntur esse vera de Christo, si-
cut nec de quocunque alio, quia
& si ratione duarum naturarū
opposita proprietates affirma-
tiue dicantur de toto, quia suf-
ficat ad hoc quod vtraque af-
firmatiua habeat aliquam cau-
sam veritatis secundum quam
possit inesse subiecto, tamen ne-
gatiue illarum affirmatiua-
rum simul eidem inesse sim-
pliciter est impossibile, & ita
contradictoria nunquam sunt
simul vera, immo sicut est pas-
sibilis, & impassibilis, ita fal-
sum est ipsum non esse passibi-
lem, & similiter ipsum non esse
impassibilem.

In aliquo
bus origi-
nalis po-
nuntur his
duæ ratio-
nes ad pro-
bādū par-
tes thac.
q. negati-
uam quæ
re in repro-
batis.

Bar. vñdo
primā so-
lutionē ad
primū pñ
cipale. q.
preceden-
tis.

A QVAESTIO. III.

Utrum Christus incepit esse.

ERTIO queritur. Vtrum Christus incepit esse? Quod sic videtur. quia Christus nominat suppositum duarum naturarum secundum. Dama. c. 49. Sed suppositum duarum naturarum incepit esse. ergo &c. ¶ Præterea. quod incepit esse. secundum esse substantiæ. incepit esse simpliciter. quia esse substantiæ. est esse simpliciter. Christus incepit esse secundum esse humanum. quod est esse substantiæ. igitur &c. ¶ Præterea. quod generat incepit esse simpliciter. quia secundum Arist. 5. phys. generatio est a non esse ad esse simpliciter. Christus generabatur igitur &c. ¶ Præterea. verbum incepit esse homo. ergo Christus incepit esse. probatio consequentiæ. quia quando de aliquo dicitur incipere determinatum per aliquod prædicatum de illo toto dicitur incipere. sicut si sortes incipit esse albus. sortes albus incepit esse. ergo similiter in proposito. ¶ Contra. Io. 8. antequam Abraam fieret ego sum. ergo ab æterno. ergo. non incepit esse. ¶ Item Dama. c. 50. homo ille fuit sine principio. sed inceptio ponit principium. ergo non incepit esse.

QUARE
1bo. 3. par
te. q. 16.
ar. 9. &
bona. &
ti. ¶ Ex parte subiecti. an totum
albus hic ens per accidens possit stare re-
& maxi- spectu huius prædicati. ratione
me garru suæ totalitatis. an ratione par-
los nomi- formalis. an præcise ratione par-
tialis. principalis. sicut si sortes albus

dicatur incipere esse. vtrum subiectum possit accipi respectu prædicati pro toto ante per accidens an pro ipsa albedine. scilicet. totum dicatur incipere. quia albedo incipit esse in toto. vel solum potest accipi pro ipso subiecto de quo dicitur albedo. ¶ Et quia hæc difficultas non videtur esse in subiecto respectu aliorum prædicatorum. ideo videtur esse difficultas ex parte prædicati videlicet. an inceptio enūciata per prædicatum tale significet inceptionem totius ratione totalitatis suæ vel ratione alterius partis. & si ratione partis cuius partis? Videtur quod de vi sermonis non possit respectu huius prædicati subiectum magis arctari. quam respectu alterius prædicati. quia quod ponitur in vno extremo non determinat illud. D. qd ponitur in altero extremo. posset autem respectu alterius prædicati accipi secundum rationem totalitatis suæ. siue secundum rationem partis formalis. ut sicut si albedo faceret per se unum cum homine esset hæc per se primo modo. homo albus est coloratus. licet hæc non esset per se. homo est coloratus. quemadmodum ista est per se secundo modo. animal rationale est risibile. licet hæc non sit per se aliquo modo. animal est risibile. Ita si Christus imponatur ad significandum verbum hominem secundum Dama. 49. c. poterit de hoc subiecto prædicari aliquid. vel ratione totius. vel ratione partis alicuius. sicut igitur si Christus secundum humanitatem est mortuus. Christus est mortuus. ita si secundum humanitatem incepit esse. Christus incepit esse. ita quod si hoc prædicatur.

A dicatum possit vere enunciari de hoc subiecto rōne illius par-
tis subiecti, vñ q̄ simpliciter pos-
sit enunciari de eo. ¶ Restat er-
go, q̄ totum sit ex parte prædi-
cati, vtum incipere esse dicat
inceptionem secundum primū
esse eius, de quo dī, vel secundū
quodcunque esse simpliciter il-
lius. ¶ Quia si primo modo, ista
propositio est falsa, sicut & illa,
Christus creatur. ¶ Si secundo
modo, cum quodlibet esse sub-
stantiæ sit esse simplice, & Chri-
stus incepit esse s̄m esse huma-
num, qd̄ est esse substantiæ, Chri-
stus incepit esse simpliciter, s̄m
magis vñ esse de virtute sermo-
nis, quia sicut esse s̄m enunciat
esse simpliciter & non ex vi ser-
monis, primū esse illius de quo
dī, si subiectū habeat plura esse
sicut Christus, ita & incipere de
terminatum per secundum esse,
vñ dicere inceptionem in esse
simpliciter, non aut in esse pri-
mo illius subiecti. Simpliciter
ergo de vi sermonis posset con-
cedi, q̄ Christus, s̄m q̄ impor-
tat hoc qd̄ est verbū hō, incepit
esse, hoc est hēt aliqd̄ esse sim-
pliciter, qd̄ prius non habuit, li-
cet illud nō sit primū esse Chri-
sti. ¶ Hoc mō ē posset concedi
ista propositio, iste homo ince-
pit esse, de subiecto demonstrā-
te suppositum, non tñ nude, q̄a
non in natura diuina, sed vt in
natura humana verum est enun-
ciare inceptionem simpliciter
illius subiecti, ita quod non ha-
beat concedi filius Dei incepit
esse, sicut Christus, vel iste ho-
mo incepit esse, quia esse huma-
num est esse simpliciter Christi,
vel istius hominis, nō autem est
esse verbi simpliciter, quia licet
de verbo dicat esse simpliciter,

quia esse substantiæ, non tñ est
esse simpliciter verbi, quia respec-
tu verbi est esse quasi aduenti-
tium, & quasi esse accidentis re-
spectu subiecti, non aut est ita
aduentitium esse respectu Chri-
sti, vel respectu istius hominis.
¶ Et si dicās, q̄ iste homo nō po-
test supponere, nisi pro supposi-
to natura diuine. Dico quod ve-
rum est, tamen potest suppone-
re pro illo, vt est suppositum in
natura humana, sicut sortes al-
bus supponit pro supposito sub-
stantiæ, tamen vt in albedine exi-
stens. Sancti tamen noluerunt
concedere istam propositionē
propter hereticos qui dixerunt
Christum simpliciter incipere,
quantum ad primum esse, po-
nentes eum esse puram creatu-
ram, sed incipere esse non im-
portat hoc quod est creatura.
¶ ARGUMENTA patent,
quia procedunt secundum q̄
de Christo ratione duarum natu-
rarum dicuntur proprietates
vtriusque naturæ, & ita rōne na-
turæ diuinæ & humanæ potuit
simpliciter incipere, & non inci-
pere esse.

*** POST PRÆDICTA**
QVÆRITVR &c.

DISTIN. XII.

QVÆSTIO. VNICA.

Verum Christus potuerit peccare.

In ista dist.
12. in qua magi-
ster agit de condī-
tionibus naturæ
assumptæ quæri-
tur vnum. ¶ Verum. s. Christus
sco. sup. iij. Sen. G po.

a. l. soles
et quare
&c.

A potuerit * peccare. Quod sic. Io.
3. Alia 7. Si dixerō q̄ non noui eum,
 9. *supponi* ero similis vobis mendax, sed
sur hic. potuit dicere, & dixit totam istā
utrum in orationem. ergo potuit dicere
Christo partem. ergo potuit dicere nō
fuisset po- noui patrem, & mentiri. & per
sentia pec- consequens peccare.
aadi. vid. ¶ Præterea. 3. de lib. arb. me-
Bon. i. has lior est natura quæ peccare po-
dis. art. 2. test, quā illa quæ peccare nō
& Doc. in potest, sed Christus assumpsit
3. q. vi. naturam nostram optimam in
 optimo fui. igitur assumpsit eā,
 ut potentem peccare. ergo po-
 tuit peccare in ista natura.

¶ Item, quod quis potest si vult
 potest simpliciter, quia secun-
 dum Augu. de spiritu & ani-
 ma. hoc est in potestate homi-
 nis ut faciat, quod facit. & sumi-
 tur ab Ansel. secundum cur Deus
 homo. cap. 1. vel 10. sed Christus
 potuit peccare, si voluit, quia
 velle peccare est peccare. ergo
 potuit illud simpliciter, ergo &c.
 ¶ Contra. si potuit peccare, er-
 go potuit damnari. consequens
 est falsum. ergo & antecedens.
 consequentia est manifesta, quia
 propter peccatum quilibet dā-
 natur, qui damnatur. ¶ Item
 Christus semper fuit beatus. er-
 go non potuit peccare, nec dam-
 nari. & consequentia est mani-
 festa, quia priuatiua opposita
 non simul insunt magis, quā
 contradictoria, quia sunt im-
 mediate opposita circa aptum
 natum.

RESPONDEO, hic sunt
 duæ difficultates. ¶ Vna, quomo-
 do beatus non potest peccare.
 ¶ Alia, quomodo Christus cum
 esset viator potuit habere natu-
 ram impeccabilem cum beatis.
Dist. 40. ¶ Primus articulus pertinet ad
q. 6. quartum librum, de hoc ibi.

DE SECVNDO dico, q̄
 cum Christus in primo instanti
 vnionis eius cum Deo fuit bea-
 tus, & beatitudo abstulit sibi
 omnem peccabilitatē, vel pos-
 sibilitatem peccandi, quæ potest
 auferri per beatitudinem, licet
 cum hoc dispensatiue staret po-
 testas merendi, plenitudo enim
 gloriæ qua ipse fuit coniunctus
 fini non minus, quā alius bea-
 tus (licet potuit mereri) eque
 excludit omnem potestatem in
 eo auerteri a fine, sicut in aliis.
 Illi tamen, qui dicunt, q̄ ex vi
 vnionis necesse fuit naturā vni-
 tam frui, haberent consequen-
 ter dicere, q̄ non solum ex ple-
 nitudine gloriæ fuit impeccabi-
 lis, sed ex vi vnionis, hoc autem
 improbatum est supra.

AD PRIMVM argumen-
 tum, dico q̄ Christus potuit di-
 cere, & dixit totam illam oratio-
 nem. & per consequens partem
 eius, quia ibi est consequentia
 * necessario, proferens enim il-
 lam conditionalem, proferit
 utranque categoricam, sed hoc
 fuit tantum materialiter dice-
 re, sed non potuit dicere. i. asse-
 rere illam partem, quia hoc nō
 potuit esse, nisi intellectus eius
 posset decipi, si acquiesceret, vel
 animi signum voluntarie prola-
 tum discordare a significato,
 quorum neutrum potest esse in
 perfecte beato, quia utrunque
 est imperfectionis, vnum mor-
 ralis, alterum intellectus.

¶ Ad primum argumentum,
 qui dicit totum dicit materia-
 liter hoc. i. proferit, hoc scilicet
 partes, sed non dicit id est asse-
 rit illam partem, quia inter illā
 partem conditionalem impos-
 sibilem asseri a beato, & maxi-
 me a Christo. Si dixerō, quia nō
 noui

¶ noni eum &c. & aliam, Ero si-
milis &c. est consequentia ne-
cessaria, & ideo si potuit ipsam
asseruisse, potuit & mentitus
fuisse, potest tamen hoc dice-
re proferendo, vt proferens, &
istam conditionalem proferens
profert vtrâque categoricam,
nec tamen eam asserit, nec as-
serere potest, nisi intellectus
eius decipi possit, vel voluntas
damnari. Si enim acquiescat,
cum signum voluntarie prola-
tum viderit discernere a signifi-
cato, peccat, quorum neu-
trum potest esse in perfecta bea-
to, quia vtrumque est imperfec-
tionis, vnum moralis, alterum
intellectualis.

¶ Ad secundum dico, quod
natura, quam assumpsit, erat
de se possibilis peccare, quia
non erat beata ex vi vniouis, &
habuit lib. arb. & ita vertibile
ad vtrumlibet, sed per beati-
tudinem est confirmatum a
primo instanti, vt sit impecca-
bile, sicut beati sunt impecca-
biles.

¶ Ad alterum dico, quod il-
la maior est falsa de virtute ser-
monis, quia notat vnam cathe-
goricam sequi ad vnam condi-
tionalem, quæ conditionalis est
necessaria, & categorica se-
quens est contingens, & ex ne-
cessario non sequitur contin-
gens. ideo enim illa conditio-
nalis quæ antecedit in condi-
tionali totali, est necessaria, quia
antecedens includit consequens.
velle enim respectu huius, quod
est peccare, includit posse, quia
velle non tantum est posse hoc,
sed agere. consequens autem
est contingens, quia alicui na-
turæ conuenit, alicui non. Si
tamen ista maior debeat ali-

quo modo * certificari, oportet
eam exponere: vt antea-
dens illius conditionalis tota-
lis habeat aliquam determina-
tionem, sine qua consequens
non sequitur ex eo, & debet il-
la determinatio esse ista, quod
quis potest, si vult, & debet, vel
potest illud velle. potest simpli-
citer, sine ista enim determina-
tione non sequitur consequens,
puta si non potest hoc velle, ni-
si ex suppositione impossibilis,
quod autem est possibile ex
suppositione impossibilis, non
est possibile simpliciter. Sic
autem minor est falsa, Christus
potuit velle peccare, quia sicut
non potest peccare, ita nec vel-
le peccare.

¶ Aliter potest dici, quod pro-
positio conditionalis potest per
ly si idest per conditionem
denotare, vel potentiam pos-
sibilem, vel impossibilem.
Si impossibilem nihil sequitur
sicut hic. de hoc quære di-
stinc. 2. primi lib. Vtrum Deus
sit vnus, in solutione illius ar-
gumenti. Quæcunque si es-
sent essent meliora sunt po-
nenda.

Additio.

PRÆTEREA SCIEN-
DUM EST &c.

DIST. XIII.

IRCA istam di-
stinctionem deci-
mam tertiam. In
qua magister de-
terminat de pro-
gressu Christi, quæ ad eius cõ-
uersationem, & operationem, quæ
qua-

*B. De gra-
tia vid.
26. & 27.
dist. 2.*

A quatuor. ¶ Primo, vtrum Christo potuerit conferri summa gratia, quæ * potuerit conferri creaturæ. ¶ Secundo, vtrum de facto fuerit collata animæ Christi summa gratia possibilis conferri creaturæ. ¶ Tertio, vtrum possibile fuerit voluntatem animæ Christi habere summam fruitionem possibilem naturæ creatæ. ¶ Quarto, vtrum anima Christi potuerit summe frui Deo sine summa gratia.

QVÆSTIO. I.

Vtrum Christo potuerit conferri summa gratia, qua potuit conferri creaturæ.

B I R C A primum arguitur qd non, aia Christi non potest esse summum gratificabile, quia nō est summa natura intellectus, igitur nec summam gratiam potuit recipere. probatio consequentiæ, quia natura intellectualis excellentior est capax maioris perfectionis & excellentioris, quia capacitas perfectionis est secundum gradum naturæ perfectibilis,

Got. q. 19.
g. 12.

H I C D I C I D V R quod anima Christi dabatur habitus quidam supernaturalis, per quē augebatur capacitas illius naturæ, vt sic possit recipere maiorem gratiam.

¶ Contra, natura excellentior fuit capax eiusdem habitus, vel alterius perfectioris, & p istud esset capax maioris gratiæ, & ita semper natura excellentior est magis gratificabilis, q natura ista, siue ex habitu siue ex se, & ita si proportio est perfectibili

lis ad perfectionē, nunq pōr ista esse maximam gratiam possibilem conferri creaturæ.

¶ Præterea, nec potest ibi conferri ille habitus, quia cum gratia sit actus primus supernaturalis non præsupponit aliquem alium actū præuium supernaturalem. ¶ Præterea, gratia quam aia Christi potuit recipere, necessario esset finita, & in certo gradu, qā in facto esse, & non in fieri, sed vltra istū gradū posset fieri gratia maior. probō, quia si intelligat gratia in aliquo gradu maiori, non pp hoc intelligit infinita, sed finita. gradus enim finitus non repugnat perfectioni creaturæ, ergo non est contra dictio fieri aliquid perfectius isto, & illud non esset aliqua forma in spē alia a grā, quia ista species est suprema in perfectionibus supernaturalibus.

¶ Præterea, si gratia aia Christi esset in termino, vt nō posset oīno maior illa esse, aut hoc esset pp rōnem in se, aut pp aliqd ex parte efficientis, aut susceptiui. ¶ Non primo modo, quia ipsa est participatio charitatis infinite, & ita potest in infinitū crescere anteq deueniat ad charitatem, quam participat. ¶ Nec secundo modo quia efficiens est infinitū. Nec tertio, mō qā forma recepta semper ampliat capacitatem recipientis, quia charitas dilatat.

¶ Præterea, si posset habere gratiam summam creabilem, tūc posset habere gratiam, cui nulla esset equalis. probatio consequentiæ, quia quod per superabundantiam dicitur, vni soli conuenit. s. thopi. consequens cap. est falsum, quia posset Deus aliam naturam humanam equalem, vel angelicam naturam assumere, &

re, &

A re, & ei conferre equalem gratiam. ¶ Contra, ista natura potuit assumi ad summam vni-
nem quantum ad esse, ergo quantum ad operari, summa vni-
quantum ad operari non est nisi per summum habitum gratiæ quæ est principium operan-
di, ergo &c.

Aug. 14. li conuenit, quod sit capax gra-
191. i. 1. tis in quantum imago Dei, sed
Ber. vnde ista natura potuit esse summe
Dist. 1. 1. *imago Dei, ergo summe capax
fin. di. 1. gratiæ, ergo potuit sibi confer-
re summam, si summa gratia.

QUESTIO. II.

Utrum de facto fuerit collata anima
Christi, summa gratis p se habilis
conferri creatus.

SECUNDO quæ-
tur de facto, an
isti animæ fuerit
collata summa gra-
tia, quæ potuit creatu-
re conferri. Quod non, quia 13. de
191. 1. tridicit Aug. quod beatus est
qui habet quicquid vult, & ni-
hil mali vult, hoc non tantum in-
telligitur de velle actuali, quia
tunc aliquis sanctus in via pos-
set esse beatus pro aliquo instan-
ti, quia pro illo potest habere
quicquid vult, & tunc nihil actua-
liter mali vult, ergo intelligitur
de posse velle, ut scilicet habeat
quicquid potest recte velle. po-
test autem Michael recte velle
habere tantam gratiam, quantæ
natura eius est capax, quia velle
liberum semper est rectum quan-
do conformatur voluntati natu-
rali, quæ semper est recta, volun-
tas autem naturalis Michaelis
est ad tantam gratiam, quantæ

natura eius est capax, natura au-
tem animæ Christi non est ita
excellens, nec per consequens
tantæ gratiæ capax. ergo ipsa de
facto modo non habet tantam
gratiam, quantam habet Mi-
chael, si Michael est beatus.

¶ Præterea, non est ponenda
tanta gratia in anima Christi,
nisi quanta requiritur ad beati-
tudinem illius animæ, sed perfe-
cte beatificatur, si tota inclina-
tio eius naturalis terminetur.
potest autem perfecte termina-
ri, & si non habeat summam
gratiam creabilem, cum non
habeat summam inclinationem
ad illam, cum non habeat sum-
mam naturam. exemplum hu-
ius, aqua quietaretur & si non
esset in centro, quia non habet
summam grauitatem.

¶ Præterea, summa natura non
est facta, ergo nec summa gra-
tia. antecedens probatur, quia
quacunque natura facta, possibi-
le est alteram excellentiorem fie-
ri, quia illa posset esse finita, con-
sequenter probatur, quia ordo
vniuersi magis consistit in spe-
ciebus quam indiuiduis, quia
magis attenditur perfectio vni-
uersi secundum species, quam
secundum indiuidua. ergo con-
uenientius videtur esse factam
summam naturam, quæ differ-
ret ab alijs naturis secundum
speciem, quam supremam gra-
tiam esse factam, quæ differret
ab alijs gratijs secundum nume-
rum tantum.

¶ Contra Aug. in 13. de tri. c.
19. Summa gratia in rebus per
tempus ortis est, quod homo in
vnitate personæ sit Deo coniun-
ctus. ¶ Præterea. Io. 1. Vidimus
gloriam eius quasi vnguenti a
patre hoc est qualis decet vni-

Agenitum. illa est summa possibilis dari. ergo. ¶ Præterea. Ioan. 3. non enim dat Deus spiritum ad mensuram, intelligit de Christo. Et ibidem. De eius plenitudine nos omnes accepimus. gratia non ad mensuram est gratia summa possibilis, plenitudo etiam quæ potest participari ab omni alia gratia secundum aliquem gradum, non videtur esse, nisi in summa gratia. ¶ Item magister in litera. Credendum est Deum tantam gratiam contulisse illi animæ, quantum potuit conferre, tantam autem potuit conferre, quantum potuit creare, ut probabitur. ergo &c.

QVÆSTIO. III.

B *Vtrum possibile fuerit voluntatem animæ Christi habere summam fructum possibilem naturæ creatæ.*

ERTIO quaeritur. Vtrum possibile fuerit voluntatem animæ Christi habere summam fructum possibilem naturæ creatæ. Quod non, sic probatur. voluntas elicit actum merendi. ergo & fruendi, quia alias non secundum actum eiusdem potentie mereretur aliquis, & frueretur. voluntas autem animæ Christi non potest habere summam rationem actui in eliciendo actum merendi, quia non potest habere summam virtutem actiuam, quæ consequitur ipsam naturam intellectualem liberam. ergo non potest summe frui.

¶ Præterea. si tanta gratia esset data Angelo quanta est da-

ta animæ Christi, cum ista voluntas Angeli sit perfectior, causalitas eius actiua esset perfectior, quam causalitas actiua voluntatis animæ Christi, & reliqua causa partialis esset æqualis utrobique. ergo tam hoc. voluntas animæ Christi cum tanta gratia, posset in maiore actu fruedi, quæ voluntas animæ Christi cum tanta gratia, quia una causa partialis existeret æquali, si reliqua est maior potest sequi perfectior effectus. ¶ Contra. possibile est illam animam habere summam gratiam, ergo summam fructum. consequentia probatur, quia actus naturaliter elicitus ab aliqua forma æquatur in perfectione illi formæ. fructio est actus supernaturalis & per consequens elicitus a causa supernaturali, quæ est gratia, & patet per naturaliter, quia gratia non est formaliter libera. ergo secundum quantitatem gratiæ potest esse quantitas fructus.

QVÆSTIO. IIII.

Vtrum anima Christi potuerit summe frui Deo sine summa gratia.

QUARTO quaeritur. Vtrum anima Christi potuerit summe frui Deo sine summa gratia, quod non, quia gratia requiritur ad actum meriti in via. ergo ad actum fructus in patria. probatio consequentia. quia quando aliqua forma requiritur ad aliquam operationem, propter imperfectionem alterius causæ partialis, respectu illius operationis, tanto magis requiritur, quanto operatio est excellentior. sed gratia requiritur cum

A cum voluntate propter excellentiam in actu merendi. ergo
a. l. qu. magis requiritur ad actum frui-
 tionis, * quia est excellentior.

¶ Præterea alioquin posset alius
 quis esse summe beatus sine
 charitate, quia posset summe
 frui. ¶ Præterea, sicut ad operari
 naturaliter requiritur esse natura-
 le, ita ad operari supernaturaliter,
 requiritur esse supernaturale.
 ergo & ad summum operari
 summum esse, illud autem esse
 summum habetur per gratiam
 summam. ergo &c.

¶ Contra. non se habet sum-
 ma gratia respectu fruitionis in
 aliquo genere causæ, nisi effici-
 tis, patet discurrendo, sed quic-
 quid Deus potest facere per cau-
 sam efficientem mediam, po-
 test facere sine ea. ergo summam
 fruitionem, quam potest face-
 re mediante summa gratia, potest
 facere sine ea. ergo &c.

AD PRIMAM quæstio-
 nem dico, quod summum po-
 test accipi dupliciter ¶ Vno mo-
 do potest per exceedentiā ad
 omnia alia. ¶ Alio modo nega-
 tiue, per non excedi ab aliquo
 alio. ¶ Primo modo, non est, ut
 dictum est, nisi vnum dictum
 per superabundantiam. ¶ Secun-
 do modo, possunt esse mul-
 ta talia sicut sunt multa genera-
 lissima, quorum quodlibet non
 habet genus superius.

¶ Primo modo loquendo, di-
 co, quod Deus non potuit con-
 ferre animæ Christi summam
 gratiam possibilem, quia potest
 creare æqualem, potuit enim, &
 potest aliam naturam æqualem
 isti assumere, & æqualem gra-
 tiam sibi dare. ¶ Secundo modo
 dico, quod summam gratiam creabilem
 potuit dare huic animæ. Ad quod ob-

standing, proba duo. ¶ Primo, quod
 summa gratia isto modo potuit
 creari simul vnica creatione.

¶ Secundo, quod potuit conferri crea-
 turæ. ¶ Primum proba sic, acce-
 pta aliqua gratia determinata
 infima, puta a quo ascendendo,
 aut est status ad aliquam
 supremam, & hic propositum, aut
 non, sed potest procedi in infini-
 tum, & tunc sequitur, quod quan-
 to aliqua magis excedit a. tanto
 est perfectior, & per consequens il-
 la quæ in infinitum excedit, est in
 infinitum perfectior, & ita in se
 erit intensius infinita, & tunc cum

ipsa videatur ab actu diuino, si-
 cut vnum creabile potest vna
 creatione creari, & ita (præter
 hoc quod inferitur impossibile. scilicet
 sit gratia sic infinita) habetur D

propositum, * quod ista gratia pos-
 sit vnica creatione creari, sicut
 ab intellectu diuino videtur, ut vnum
 creabile. ¶ Ab ista ratione habent eui-
 dentiam suam alia duæ rationes.

¶ Quarum vna accipitur a phi-
 3. phy. c. de infinito, quod quantum
 contingit esse in potentia, tantum
 contingit esse in actu, & ita non
 est procedere in infinitum in

potentia eundo ad formam, &
 ideo necesse est in forma, quan-
 tumcunque perfecta, ponere
 terminum qualitercunque pos-
 sibilem. ¶ Sed contra illam pro-
 positionem instatur, quia possi-
 bile est in numeris procedere
 in infinitum in potentia. nullus
 tamen numerus est actu infini-
 tus. ergo hic non tantum con-
 tingit esse in actu quantum est
 in potentia. ¶ Respondetur se-

cundum Auer. quod appositio in
 numeris est secundum diuisionem
 cōtinui, in diuisione autem cōti-
 nuæ præcedit ad materiā, & per conse-
 quens numeri crescunt ex processu

hæc ad

Quare
 th. vbi su-
 pra. 1. c. 6
 6 p.

1. phy. c.
 60 61. 62
 63. 64

Ad materiam. Sed continuum crescit & augetur cundo ad formam, in processu autem ad formam necesse est esse statim, non autem in processu ad materiam, & ideo in quantitate continui est status in maius non autem in multitudine numerorum. sicut nec in diuisione continui in minus. Sed contra hoc, si quilibet numerus est per se vnus, ergo quilibet numerus habet propriam formam, ergo procedendo ad quemlibet numerum maiorem est processus ad formam propriam includentem virtualiter formas precedentes. ergo non est processus in infinitum, etiam in numeris. ¶ Dico ergo quod ratio philosophi ibi non concludit, nisi de quanto molis, secundum quam quantitatem quantum contingit esse in potentia, tunc contingit esse in actu, immo tunc est in actu, quia non contingit quantum crescere secundum eum, nisi per hoc, quod partes ablatae ab vno continuo per diuisionem apponantur continuo alij crescenti, & ita cum partes illae nunquam possint excedere totum diuulsum, nec totum quantum, cui sit appositio, potest esse maius, nisi secundum quantitatem continenter quantitates diuisim, & eius, cui facta est appositio, probabilitas dicta ipsius philosophi est, quia secundum eum agens naturale, sine cuius actione nihil potest esse nouum, non potest quantum aliquid maiore, nisi accipiat ab alio quanto aliquam particulam opponendo illi quanto. Sed secundum theologos loquendo de potentia diuina, potest esse aliquid quantum maius in potentia, quam sit in actu, quia Deus potest maiore aliquid quantum, non apponendo

*Expositio
singularis
philosophi*

partes ablatas ab alio quanto. ¶ Ad hoc ergo quod dicta probatio philosophi applicetur ad quantam virtutis, oportet hanc aliam probationem philosophi, & non est alia ibi probatio, nisi quod in quibuscunque permanentibus, sicut potest haberi aliquid inferius esse vnum factibile vnica factione, ita & quodcunque infinitorum, si esset factibile, esset factibile vnica factione, & ita posset fieri summum, & esset tunc esset infinitum si esset processus in infinitum. ex hoc ergo quod charitatis, vel gratia est quoddam permanentes, et secundum quaecunque gradum, se quicquid, quod si procedat in infinitum, posset quilibet gradum factibilem erit per se factibilis, & ita quantumcunque contingit esse in potentia, contingit esse simul in actu, quia posset factibilis ad tale, vel tantam formam, non est possibilitas ad aliquid tamen non est fieri. sed ad aliquid in facto esse, D & istud intellectum tangit Com. alibi, quod omnes potentiae, quae sunt in maioratione quantitatis, sunt vnus potentiae demonstratae, vel determinatae, hoc est, est vna potentia ad supremum actum in quo continentur omnes actus, ad quos sunt illae multae potentiae, quarum vna reducitur in actum, post aliam, sed in diuisione continui potentiae multae non sunt partes vnus potentiae demonstratae vel determinatae, i. non est ibi aliquis vnus actus, in quo continentur omnes actus terminantes potentias ordinate reducibiles ad actum, & ideo dicere sunt partes vnus potentiae demonstratae, tantum valet, sicut dicere in quibuscunque actibus ordinatis quilibet actus secundum quemcunque gradum est per se factibilis, ibi supremum in potentia potest simul esse in actu.

a. l. natu. A actu, quia vnica potentia potest reduci in actum, in quibus autem natis esse tantum in fieri, sunt multae potentiae ordinatae, non potest aliquod vnum summum possibile dari in actu, quantum contingit esse in potentia, sed vltra quodlibet factibile in fieri, potest fieri aliquid maius, licet non vnica factione. ¶ Alia rō ponitur ad conclusionē istā talis, quantamcunque charitatem Deus potest creare, tantam potest creare, subiectum includit predicatum, ponatur ergo in esse, quod tantam creet, quantam potest creare. ergo non potest maiorem creare. habetur ergo propositum, quod summa creatibilis potest creari. ¶ Hęc rō de charatur sic. quod prima propositio potest esse hypothetica conditionalis, vel categorica de conditionato predicato, primo modo est necessaria, quia antecedens includit consequens. si tantam potest, tantam potest, & hoc modo debet poni in esse, ita quod tam antecedens quam consequens ponatur in esse, quia si consequens ponatur in esse, & non antecedens, fit fallacia consequentis. non enim oportet quod ad quod sequitur consequens, ad idem sequatur antecedens. illa autem de in esse, est antecedens ad illam de possibili. debet ergo propositio prima sic poni in esse, quantam creat, tantam creat. Si autem accipiaturs secundo modo, vt est categorica de conditionato predicato, iuste est sensus, potest creatantam, quantam potest creat. potest creare summam creatibilem, & sic si notetur potentia vnica modificans compositionem propositam, non est vera de forma, nec sic subiectum in-

cludit predicatum, quia predicatum est specificatum per illā determinationem, quae non est per se nota in esse subiecto, sed tū est vera gratia materiae, quia in permanentibus quantumcunque procedat, summum possibile est ita factibile vnica factione, sicut quodcunque aliud, & ita illae duae rationes tantum habent euentiam ex prima, secundum quod magis est ad propositum. ¶ Secundo supponendo, quod summa gratia possit vnica actione creari. probō, quod ista possit conferri animae Christi, primo, quia subiectum receptiuū accidentis conuenientis habentis gradus quod non determinatur ex se ad aliquem gradū, potest quantum est ex se recipere illud accidens, secundum quemcunque istorum graduum: anima est tale subiectum respectu gratiae. ergo potest quantum est ex se recipere quemcunque gradum gratiae. maior declaratur per oppositum, ideo enim aqua non potest quemcunque gradum caloris recipere, quia calor est accidens disconueniens aquae in aliquo gradu, & aliquis eius gradus non posset esse in aqua manente aqua in sui natura, sed oportet aquam corrumpi, ideo et aer cui calor est accidens conueniens, non potest quemcunque gradum caloris recipere, quia ex natura sua determinatur ad certum gradum caloris habendum, ita et est de mixtis. sed quia accidens est habens gradus, & conueniens subiecto, & non determinatur subiectum ad aliquem gradum certum habendum, non videtur quare non possit sibi quicunque gradus inesse, quia non inuenitur contradi-

A traditio, & vbiunque non inuenitur contradictio illud ponitur absolute possibile. ¶ Vel sic potest formari rō, & breuius, susceptiuum formæ habentis gradus, cui nullus repugnat, potest quemlibet recipere, anima sic se habet respectu gratiæ. probō. si alicui susceptiuo in quantum tale (per quod excluditur quælibet ratio actiui concomitans) repugnat aliquis gradus gratiæ, repugnat & cuilibet eiusdē rationis, quia quodlibet capax gratiæ, est capax vt eiusdem rationis, per secundam rōnem hic, nullus autem gradus gratiæ repugnat cuilibet susceptiuo.

*a. l. respon
deo.*

¶ **E**rgo nec alicui. * ¶ Rñdetur qd maior gradus repugnat subiecto habenti minorem capacitatem. negatur ergo minor, similiter negatur consequentia probans eam, sed bñ sequitur, si alicui tantæ capacitatis repugnat ergo repugnat cuilibet equalis capacitatis, nō aut cuilibet eiusdē rōnis, sed inæqualis capacitatis.

*Quare
ib. ubi su
pra ar. 3.*

¶ **E**xemplum, si superficies corpus continet, ergo qualibet quodlibet, non sequitur, sed maior maius & minor non est capax tanti corporis, & tñ est eiusdem rationis. ¶ Et tunc ad tertiam rōnem, qd esset cōtra istud de primis extremis proportionis. Rñdeo, forma & subiectum sunt extrema adæquata proportionaliter accepta, aliter non, si cut subiectum tantæ capacitatis & forma tanti gradus, vel infra. Si probetur per superficiem ad colorem vel per materiam primam ad omnem formam materiale. Respondeo, ibi equalitas capacitatis non sic in Angelo, & anima, nec tantum differentia excedit differentiā,

sed ratio generis quæ cōmuni-
nis est sub differentijs, & ita magis & minus capax eiusdem rationis est, licet differentiā & differentia sit alterius rationis.

¶ **P**raterea, Angelus & anima comparantur ad gratiam secundum eandem rationem recipienti, quia ipsa vt recipitur est forma eiusdem rationis, & ita recipientia in quantum recipient sunt eiusdem rationis. exemplum si cut albedo est eiusdem rationis in lapide & ligno, ita ista vt comparantur ad albedinem non sunt alterius rationis, in imo accidit eis esse alterius rationis, vt recipient formam eiusdem rationis. gratia aut animæ & Angeli est eiusdē speciei, alioquin vna vniuersaliter excederet aliam, & ita omnis gratia animæ esset maior quacunque gratia Angeli, vel econuerso, vtrūque est falsum. ergo ambo ista comparantur ad gratiam, non vt sunt in substantia alterius rationis, sed ista alteritas accidit eis, vt recipient tale accidens, & ita quantum potest recipere Angelus, tantā potest anima recipere. summā autem creabilem potest aliquis Angelus recipere. ergo & anima. ergo & ista anima.

¶ **P**raterea, quando inter aliqua extrema cōmunia est proportio, vt inter prima extrema illius proportionis, ipsa est inter quæcunque contenta sub altero extremo. exemplum, calefactiuum & calefactibile sunt prima extrema fundata super habens calorem in actu & in potentia. In quibuscunque ergo inueniuntur istæ rationes actualiter calidi & potentialiter calidi, illis potest ineffe-
talis

A talis proportio, sed prima extrema huius proportionis perfectio supernaturalis, & perfectibile super naturale sunt gratia quantum ad propositum & natura intellectualis, ergo in quibuscumque contentis sub alterutro extremo est ratio istius proportionis, & ita quaecunque gratia potest esse perfectio cuiuscunque naturae intellectualis. exemplum ad hoc. si color se habeat ad iuperficiem primo, ut perfectio ad perfectibile, & non determinatur ex natura alterius extremi ad aliquid inferius, ut sit extremum proportionis, qualibet superficies potest perfici a quocumque colore. quod si extrema determinentur aliunde, puta quod superficies unde talis substantia. scilicet lapidis fiat determinatum extremum talis coloris, tunc ista superficies non potest recipere quaecunque colorem, quod non est ex parte eius quae perfectibile est, sed in quantum illud cuius est determinat sibi certam speciem, vel certum gradum coloris, sed si absolute esset perfectibile, & reliquum, perfectio qualibet posset perfici a quocunque gradu.

HIC IVXTA primum mentionem distinctionis. scilicet exponendo superlativum positivum est unum dubium, utrum de potentia ordinata Dei posset fieri alia gratia aequalis istae? & videtur quod non, quia nulla alia natura posset esse caput habentium gratiam, quia non possunt esse duo capita, sicut nec duo suprema in eodem ordine. Similiter si posset dari alicui alij tanta gratia, ergo posset tantum proficere in meritis quod posset tantum mereri, quod videtur absurdum. Hic posset dici, quod licet Deus de po-

tentia absoluta posset tantam gratiam conferre alij naturae siue assumptae siue forte non assumptae, non tamen de potentia ordinata, quia secundum leges iam positas a sapientia diuina non erit nisi unum caput in ecclesia, a quo fit influentia gratiarum in membris.

Q V A N T V M ad secundam questionem de facto, probabile est dicere secundum magistrum, quod Deus tantam gratiam ei contulerit quantum potuit, potuit autem ex praecedenti. quod conferre summam gratiam creabilem ergo &c. In commendando enim Christum malo excedere quam deficere a laude sibi debita, si propter ignorantiam oporteat in alterum incidere. Confirmatur ista *re a. l. inter* sponso per illud Aug. 3. de lib. 11. arbi. quicquid tibi vera ratione melius occurrat, scias hoc Deum magis fecisse quod non fecisse videtur autem simpliciter melius secundum rectam rationem summam gratiam esse alicui collatam quam non esse collatam, quia in hoc manifestatur summa misericordia Dei in dando summum bonum gratiae sine meritis. igitur probabile est hoc esse factum, & non in alio quam in anima Christi. ergo &c.

A D A R G V M E N T A *Codo. ubi supra.* istarum questionum. Ad primum dicitur, quod licet non sit summe gratificabile, quia tamen vnitur personae verbi, ex hac vnione ampliatur eius capacitas ut possit recipere summam gratiam, quam non posset recipere si non esset assumpta. Contra hoc, quia circa istam naturam nihil ponitur absolutum nouum per istam vnionem, quae ipsam vniri verbo non dicit nisi

spe-

A specialem dependentiam eius ad verbū. sicut ergo manet natura quantum ad omnia absoluta, ita & eandem habens capacitatem. ¶ Præterea si angelus fuisset assumptus, habuisset ex vi assumptionis maiorem capacitatem quam nunc habet per te, & ita tantum aucta fuisset ultra capacitatem naturalem eius natura per assumptionem, quantum modo natura assumpta aucta est per unionem ex parte animæ ultra suam capacitatem naturalem vel plus & ita illa natura posset capere plus. de gratia quam modo anima Christi. ¶ Potest dici breuiter. quod quæcumque gratificabile capax est in potentia obedientiali quantumcumque gratia, quia respectu huius accidentis per accidens, & tamen conuenientis non habet unde determinetur ad certum gradum, neque istud inducitur per aliquam alterationem passi vel ab agente naturali, sed tantum secundum quod absolute subiectum est capax, & Deus potest imprimere, illa ergo propositio quod proportio est perfectionis & perfectibilis, si intelligatur secundum proportionem præcisam. scilicet quod perfectius perfectibile capax est maioris perfectionis, falsa est, immo totum perfectibile in communem respicit totam perfectionem in communi, & quodlibet quantumlibet habet tamen ista propositio probabilitatem de subiectis & accidentibus naturalibus, quæ causantur ex eis, quia secundum perfectionem causæ actiue totalis est perfectio effectus, nullam tamen probabilitatem habet de formis substantialibus & materia, quia aliquando recipitur forma perfectior in perfectibili imperfectiori, quia dat simpliciter

perfectionem maiorem & priorem. Sed non oportet hic instare de materia & forma substantiali, quia hic est sermo de subiecto & accidente, sed tantum hic instandum est quod propter accidentalitatem talis accidentis nullam rationem habet terminandi ad talem gradum. ¶ Ad secundum dico, quod aut intelligitur quod ultra istam gratiam finitam supremam possit fieri aliquis alius gradus alicuius gratiæ maior, aut aliquis gradus in natura perfectionis supernaturalis maior, licet sit ultra speciem gratiæ, aut absolute non in natura perfectionis supernaturalis maior, sed absolute aliquis gradus superior ¶ Si primo modo, dico, quod non potest, immo includit contradictionem, quia gratia ista est in termino. Et cum dicitur si intelligatur gradus finitus sibi addi, non erit infinita. Dico quod entium compossibilitas, quia aliquod finitum intelligibile potest repugnare alij finito intelligibili, sicut si intelligatur album addi nigro in aliqua perfectione, hic utrumque componens est finitum, & tamen nihil est factibile, quia ipsa quæ intelliguntur componi secundum intellectum includentem contradictoria sunt impossibilia, unde in talibus non valet, possum hoc intelligere ergo hoc potest fieri, quia non est infinitas. hoc enim non est intelligibile nisi secundum quod intellectus est in se falsus, & hoc includit contradictionem, & licet sic intellectum non sit infinitum, tamen habet aliquam incompossibilitatem & repugnantiam in se. ¶ Si secundo modo intelligatur tunc ponendo gratiæ esse summam perfectionem di-

Aceretur eodem modo quod intellegendum aliquem gradum superiorem gratia summa in genere perfectionis supernaturalis, est tunc intelligere contradictoria, sicut aliquem colorem esse super summum album. Si tamen charitas vel gratia non sit summa perfectio supernaturalis, sed fructio, potest concedi quod ultra summum gradum charitatis potest fieri gradus superior ultra illam speciem sicut gradus fruendi. Si tertio modo intelligatur, potest dici quod supra totum genus qualitatum nobilissimarum, quales sunt istae perfectiones supernaturales, potest poni quod est infinitum generis superioris, puta infima substantia, quia totum genus substantiarum excedit totum genus qualitatis. nec est inconueniens quod minima substantia in perfectione naturali excedat accedens quodcumque, licet aliquod accedens sit in perfectione supernaturali, hoc est in coniungendo obiecto supernaturali excedat substantiam. tale enim accedens non dicitur ex se perfectum, sed ex hoc quod coniungit immediate cum obiecto perfecto, duobus modis ultimis aliquid esse superius summa gratia non est ad propositum. Ad tertium dico quod quocumque illorum modorum considerando gratiam, Christus habet gratiam in termino, ita quod non potest habere maiorem, & possunt etiam ex illa ratione fieri tres rationes ad propositum nostrum. Primo, quia charitas est quaedam participatio Dei. ideo necesse est quod secundum aliquem gradum determinatum capiat partem infinitae perfectionis, ita quod necessario includat determinatum gradum respectu

charitatis infinita, sicut est determinata participatio. alioquin posset concludi, quod calor & quaecumque talis forma posset esse infinita, quia quolibet forma est participatio infiniti. Similiter secundo, ex parte efficientis, quod efficit de nihilo naturam limitatam. Similiter tertio ex parte capacitatis, quia & si capacitas sit respectu cuiuscunque gradus in forma, non tamen capacitas alicuius finiti est ad formam infinitam. Et cum dicitur, quod auget capacitatem, hoc patet esse falsum, quia quando duae causae concurrunt ad constituendum tertium, posterior non dat priori aliquid pertinens ad propriam causalitatem eius, sed materia est aliquo modo prior forma saltem origine ad constituendum compositum, ergo forma non dat materiae aliquid pertinens ad propriam causalitatem ipsius materiae, & ita nec aliquam potentialitatem, vel capacitatem (quae est sua potentialitas) auget sibi. Quod si dicas quod charitas secundum unum gradum auget capacitatem non ad se, sed ad alium gradum. Contra. charitas in quocumque est forma eiusdem rationis. ergo capacitas eius in quocumque est eiusdem rationis. ergo non potest capacitas aliqua augeri per aliquam charitatem receptam, sed tota praesupponitur naturaliter. Ideo dico, quod in natura rei est summa capacitas, vel minima ante omnem formam receptam, nec illa augetur, vel minuitur quamcunque formam recipiat, quia posse habere gratiam secundum Aug. primo de praedestinatione sanctorum. c. 4. inest homini a natura, ita quod ista potest

Atentialitas fundatur in natura animæ, ut est talis essentia, ita quod nihil eam mutat. ¶ Ad ultimum patet quod concludit de superlati-
uo, ut exponit positum.

Bar. Bea. **A D A R G V M E N T A**
tiudo qd alterius questionis dico, quod bea-
vide. q. 1. tus habet quicquid potest recte vel-
et q. 9. dis. le, non de potentia absoluta, sed
q. 1. de de potentia ordinata. ¶ Vel si de
stin. 1. q. potest absolutam potest sic intelli-
penult. gi, quicquid potest absolute re-
ma i. Solu cte velle. hoc est quicquid Deus
tiuo. vult eam velle. Deus autem non
vult aliquam voluntatem velle
libere maiorem gloriam habere,
quod sibi contulit, & ideo non po-
test aliam gloriam recte velle.

¶ Et cum probas per voluntatem
naturalem quæ semper est recta.
¶ Respondeo & dico, quod appetitus
naturalis cuiuscunque voluntatis
est ad summam gloriam, hoc est
ista voluntas posset naturaliter
perfici tanta gloria,
B nec tamen est ibi tanta inclinatio
naturalis ad summam, quod op-
positum forma. i. non summa
gloria, vel potentia isti violenter
insit, sicut graue inclinatur natu-
raliter ad deorsum. Ita quod oppo-
situm eius, i. esse sursum, vel non
esse deorsum non possit inesse
nisi violenter, quia ista inclina-
tio non habet principium intrin-
secum necessitas ad illud ad quod
ipsa est, ita quod oppositum eius non
possit inesse, nisi violenter. Inclina-
tio ad habendum gratiam sum-
mam, & tamen potest quietari in mini-
ma, ratio est quia non habet prin-
cipium intrinsecum determinans eam
ad aliquem gradum determinatum.
¶ Sed cum dicis quod voluntas li-
bera erit recta si consonet volun-
tati naturali. dico quod non semper,
sed tamen quando cum hoc consonat vo-
luntati, & superiori, i. voluntati di-

uina, quod vult quod Deus vult eam
velle, quæque autem Deus vult volu-
tatem libere velle, quod vult appeti-
tum naturale appetere velle, quam
doque autem non, sed vult vo-
luntatem liberam, velle esse con-
sonam voluntati suæ, & dissonam
appetitui naturali, & ideo bea-
tudo recte appetitur libere, quia
Deus vult naturalem appetitum
hoc appetere, & voluntatem li-
beram esse sibi consonam. vult
autem Deus voluntatem non odi-
re mortem in casu, & tamen vult
appetitum naturalem esse ad suam
oppositum mortis, & tunc non
vult voluntatem liberam sequi
eum, sed voluntatem suam, quæ
est regula superior. ita est hic,
quia ipse ex voluntate sua, quæ
est regula suprema præfixit cui-
libet voluntati creatæ, ut ipsa
non plus velit, quam voluntas
uina sibi contulit, & vult eam
velle. ¶ Ad aliud dico, quod licet
habeat ista anima summam in-
clinationem ad summam gra-
tiam, quantum est ex parte fun-
damenti inclinationis, tamen habet
inclinationem ad summam gratiam,
qua posset summe coniungi obie-
cto, & ita licet posset quietari per
quæcunque gratiam, sicut & quæcunque
aia, non tamen summe quæret sine
ma gratia, quia nec summe coniu-
geret obiecto, in quo est perfecta
quies, nisi haberet summam gra-
tiam. ¶ Ad tertium respondeo, quod si
datur antecedens, quod tamen
bius, & contra auctoritatem Aug. 3.
de li. arb. potest negari consequentia.
¶ Et cum quaritur causa, quare
Deus fecit summam gratiam, & non
summam naturam. ¶ Respon-
deo, quod summa natura creatæ, si
esset, non haberet influentiam in
alias naturas, sicut nec modo su-
perior species in vniuerso ne-
cessa.

Bar. pa-
per i. stan-
dia. l. lucif-
ra.

A cessario influit in inferiorę, summum autę in gratia influit secundū esse gratię in inferiora, & ideo dicitur maior necessitas vt ponatur aliquod habens gratiā summam, q̄ aliqua summa natura. ¶ Si tamen, sicut Deus supplet influentiam naturę superioris, si qua esset in inferiorę, quia influit immediate in omnia, ita posset immediate supplere influentiam summi grati, quia ipse influit gratiam in omnes. ¶ Posset poni alia ratio, quia ibi in quocunque opere naturę manifestatur summe potentia & sapientia diuina, quia producit ea de nihilo, & hec sunt quę pertinent ad hierarchiam totius vniuersi, quantum ad esse naturę, sed misericordia & iustitia q̄ pertinent ad hierarchiam naturę intellectualium, quantum ad esse morale non summe manifestatur in quocunque opere gratię, immo videtur q̄ summa misericordia nō manifestat, nisi sine meritis summa gratia, & gloria daretur.

AD TERTIAM questio nem dico, q̄ animā posse summe frui potest intelligi dupliciter, ¶ Vel formaliter. ¶ Vel effectiue, hoc est, vel q̄ summa frutio informet istam voluntatem a quocunque causetur, vel q̄ ipsa voluntas eliciat summā fruitionē, & sit causa actiue respectu eius. primo modo possibile est summam fruitionem creabile conferre animę Christi, quia ipsa est receptiua cuiuslibet accidentis conuenientis sibi, & in summo, q̄a nō determinat sibi certū gradū istius, sicut fuit probatum in prima. q. de gratia. & frutio est quoddā accidēs absolutū possibile creari a primo

causante immediate sine actio-
ne voluntatis create. secūdo modo vt probabile, q̄ cum illa voluntas non possit tantā vim actiuam habere, quātam voluntas creata alia potest habere. vt angelica, nō potest ita perfecte elicere fruitionem, sicut alia voluntas potest, licet enim possit summā gratiam habere, quę vt causa partialis respectu fruitionis eque cāret fruitionē in ipsa & angelo si haberet eā, tñ alia cā partialis erit inæqualis vt voluntas, altera autem causa partiali deficiente deficit effectus, licet reliqua causa partialis sit æqualis, mō tñ de facto est maxima elicitue, quia licet nō sit voluntas eius ita perfecte actiua, sicut voluntas angeli, tñ ipsa cū summa gratia vt alia causa partiali actiua pōt in perfectiorē fruitionē quam voluntas angeli cum minori gratia, quia excedentia gratię excedit in ea efficiētiā voluntatis angeli.

AD QVARTAM qōnē *Vide ut hīs* dico q̄ sine summa gratia posset Deus cōferre summam fruitionem creabilem huic animę, sicut procedit argumentum ad oppositum, quia gratia respectu fruitionis habet tantum rationem causę efficientis secundę, & ita sine ea potest fieri. ¶ Vtrū tñ voluntas ista sine gratia possit tñ agere quātū est ex parte sui ad summā fruitionem quātum cum gratia, dubium est. Supposito enim q̄ obiectū frui bile sit præsens intellectui, & voluntas sine omni habitu præsente tali obiecto possit actū fructu di elicere, ita q̄ gratia nō requiratur nisi ad aliquā pfectionē fruitionis elicendę, sicut aliqua cā partialis dans aliquā pfectionē

actio-

Actionem effectui, nō tamē dans voluntati aliquam causalitatem propriam sibi, immo voluntas causalitatem suam quātum ad potentiam propinquam siue re motam habet ex se, tunc aut ponitur necessaria connexio causarum secundarum, vt q̄ aliqua causa principalis nō possit causare determinatum effectū sine causa secunda determinata, sicut q̄ pater nō possit agere ad esse filij, vt pater absque hoc q̄ mater ageret, vt causa secunda. ¶ Vel ponitur q̄ Deus possit supplere causalitatem cuiuscūque causae secundae non supplendo causalitatem alterius causae, & tunc posset supplere causalitatem matris, & relinquere patri causalitatem sibi competentē. ¶ Vt vere esset p̄ filij, licet nulla esset eius mater. ¶ Si primum istorum teneatur, tunc dicendum est q̄ ad fruitionē tantam, quantum posset elici a voluntate cum summa gratia, non potest voluntas agere sine summa gratia, licet posset illā recipere sine ea. ¶ Si autem secundum teneatur, tunc dicendum est q̄ Deus posset supplere actionem summae gratiae vt voluntas sine illa posset secundum causalitatem suā agere ad summam fruitionem Deo supplente actionem gratiae vt causae secundae. Tamen de potentia ordinata non posset voluntas Christi frui actiue, siue elicitue summe sine summa gratia, quia ordinatum est, vt causa prima quae nata est habere aliquam causam secundam non possit in effectum summū illarum causarum sine tali actione causae secundae. Similiter ordinatum est vt nulla voluntas summe perficiatur actu secun-

do summo etiā vt recipiens, nisi habeat summum actū primū, & ita nec possibile est de potentia ordinata q̄ summe fruatur sine summa gratia.

A D A R G V M E N T A istarum duarum questionū dico, q̄ prima duo concludunt q̄ nō potest summe frui elicitue, & hoc prout actio debetur causis secundis, Deo non supplente actionem alicuius causae secundae. ¶ Argumentum in oppositum concludit, q̄ potest summe frui formaliter, quod concedo. ¶ Tamen illum argumentum deficit in hoc, q̄ videtur probare q̄ fruitio sit a gratia, vta causa totali, quod est falsum. vnde licet illa naturaliter se habeat ad fruitionem, non tamen voluntas quae est alia causa partialis, sed potius libere. Ista tamen voluntas in patria semper cooperabitur secundum vltimum potentiae suae actiue gratiae secundum vltimum eius. ¶ Et si obijciatur contra distinctionem positam ad istam terram: q. quia tunc anima Christi ex ista vnione posset frui absque gratia, cuius oppositum dictū est dist. secunda huius. ¶ Respondeo & dico, q̄ Deus posset immediate causare fruitionem in quacunq̄ anima, & illa formaliter fruere sine gratia habituali, non tamen posset aliqua anima actiue se habere ad fruitionem secundum ordinem causarum iam positum, nisi ipsa haberet gratiam vt causam secundam, non ergo ex vnione posset competere anima Christi fruitio magis quam alteri anima, quia ex vnionis competere sibi elicitue secundum ordinem praefixum causarum se cui-

A cundarum, sed tantum si Deus suppleret actionem gratia: quæ nata esset esse causa secunda respectu voluntatis in producendo istum effectum, & ita posset supplere in alia voluntate posset etiam illa frui formaliter, licet Deus immediate cauaret fruitionem in ea, sed hoc non esset ex vi unionis, quia ita immediate posset cauare fruitionem in alia, non ergo istud contradicit dictis alibi, neque etiã illa fruitio si tantum esset in voluntate vt in subiecto causata a Deo immediate, esset laudabilis, quia non esset in potestate voluntatis fruientis, quia non est in potestate causa secunda: vt prima, sed eo uerso, & ideo tam in via quam in patria ponitur aliqua forma creata vt voluntas possit vt illa forma in operando, & sit in potestate eius vt sic laudabiliter operetur.

AD ARGUMENTA quatruor. ¶ Ad primum dico qd gratia requiritur ad meritum, quia meritum formaliter requiritur vt actus libere & actiue eliciatur a voluntate, & ita habeat eum in potestate sua, & ita etiã gratia requiritur ad fruitionem, vt eliciendam actiue a voluntate. Sed ad habendum formaliter a Deo hunc actum, qui dicitur meritum siue illum qui dicitur fruitio non requiritur necessario gratia, quia gratia non est ratio recipiendi talem formã, sed ipsamet voluntas, sed hoc de potentia dico absoluta. ¶ Ad secundum dico qd concludit de fruitione elicitue habenda nõ formaliter, quia ad summum effectum cauandum secundum ordinem causarum nunc præsum requiritur vt rante cau-

lam partialem esse summe perfectam, nõ sic ad hoc vt passum recipiat summam formam, quæ sine perfectione priori ipsius passus, vel sine aliqua causa secunda partiali potest in passum immediate cauari a Deo.

HIC QVAERI OPVS EST &c.

DISTIN. XIII.

IRCA istam 14. distinctionem. In qua magister agit de perfectionibus altitudinis cum humana natura per comparisonem ad perfectionem naturæ diuinæ quaruntur quatuor. ¶ Primo, vtrum possibile fuerit intellectum animæ Christi primo, & immediate per visionem verbi perfectissimam possibili creaturæ. ¶ Secundo, vtrum possibile fuerit intellectum animæ Christi videre omnia in verbo, quæ verbum videt. ¶ Tertio, vtrum anima Christi nouerit omnia in genere proprio. ¶ Quarto, vtrum anima Christi nouerit omnia perfectissima in genere proprio?

QVÆSTIO. I.

Vtrum possibile fuerit intellectum animæ Christi primo & immediate perfectissime visionem verbi perfectissima possibili creaturæ.

IRCA primū arguitur qd 1.º. Aug. 83. q. 32. cadērem nõ posse aliū aliq. plus intelligere nõ est dubitadū. rō sua ibi ad hoc est, quia quis aliquā rē aliter scio. sup. iij. Sen. I. quā-

A illa res est intelligit, fallitur, & omnis qui fallitur, illud in quo fallitur non intelligit, quisquis ergo rem aliter quam est intelligit, non eam intelligit, non ergo potest quicquā intelligi nisi quomodo est, & hoc sequitur conclusio illa proposita. ergo non potest intellectus animæ Christi perfectius videre verbū quam quæcunque alia anima.

¶ Præterea si perfectissime posset videre verbum. ergo posset videre verbum sub ratione infiniti, quia omni visibili non sub ratione infiniti potest aliquid perfectius videri, cōsequens est falsum, quia obiectum specificat actum, & ita si visio creata esset obiecti secundum rationē infiniti, & secundum eandem rationem obiecti est ipsius visio increata, ergo iste dū visiones

B essent eiūdem speciei. ¶ Similiter tūc intellectus animæ Christi comprehenderet verbum, quia videret ipsum secundum totam rationē visibilitatis eius, quod est inconueniens.

¶ Præterea. omnis visio requirit lumen proportionale prius naturaliter ipsa visione. ergo si cut visio naturalis requirit lumen naturale aliud a se & prius ipsa, ita visio supernaturalis requirit lumen supernaturale aliud ab ipsa & prius ea, & ita non potest visio supernaturalis esse prius perfectio illius qui videt.

¶ Præterea. actus perfectus naturalis elicitur ab habitu, quia non est ita perfectus præcedens habitum sicut sequens secundum philosophum secūdo Eth. ergo & actus perfectissimus supernaturalis præsupponit habitum supernaturalem. consequē-

tia probatur a simili, & ita non potest actus supernaturalis perfectissimus esse prima perfectio intellectus. ¶ Contra hoc est magister in litera. ¶ Item, summa fruitio præsupponit summam visionem, sed ista anima Christi potuit frui summa fruitione possibili creatura, ex distin. præcedenti. ergo &c. Et quod immediate probatur, quia qualibet potentia passiva est immediate perfectibilis illo actu respectu cuius immediate est in potentia. igitur intellectus siue potentia intellectiua est immediate perfectibilis ipso intelligere, & ita non necessario mediante alio.

QVÆSTIO. II.

Utrum possibile fuerit intellectum animæ Christi videre omnia in verbo, quæ verbum videt.

SECUNDO Quæro. Vtrum possibile fuerit intellectū animæ Christi videre omnia in verbo quæ verbum videt, quod nō, quia tunc posset videre infinita, consequens est falsum, quia infinita non contingit pertrāsire. 2. Met. ¶ Præterea. illuminationes bonorū angelorū sunt ordinate, sicut patet per Dionys. de angelica hierarchia, sicut ergo superior angelus prius illuminatur q̄ inferior, ita prius illuminatur q̄ ista anima quæ est infima, & potest istam illuminare sicut superior beatus inferiori. ergo ista potest aliquid de nouo videre in verbo sicut & angelus illuminās, quia illuminatus nō prius videt in verbo quam illu-

e. s. & inde.

mi.

Aminans. ¶ Confirmatur rō, quia ista anima quantū ad illuminatorem aliquem ordinem tenet inter spiritus illuminatos, nō autem illuminat angelos, quia nō habet virtutem actiūam respectu illorum, cum sit inferioris nature, ergo illuminatur ab eis. ergo propositum. ¶ Contra magister in litera. c. 2. Omnia videt quia verbum videt.

IN PRIMA q̄e sunt duo articuli. ¶ Primus est an possit p̄fici visione perfectissima verbi. ¶ Secundus, an primo & immediate absq; alia forma prius p̄ficiente. ¶ Quātum ad primum articulū dico q̄ sic propter eandem rationē propter quam di. precedenti. q. prima, dixi voluntatē eius posse habere summā charitatem, & ita verisimile est esse de facto. ¶ Quod confirmatur per illud Isido. lib. 1. de summo bono. c. 3. trinitas sibi soli nota est & homini assumpto, quod non potest intelligi nisi de notitia in termino vel simpliciter vel possibili creatura.

¶ Quantum ad secundum articulum potest dici quod in quantum intellectus habet rationē receptiui respectu visionis, non est aliqua forma necessario p̄cepta ad hoc ut visio recipiatur in intellectu, quia per illam formā nō aliter esset obiectum p̄sēns quā posset esse sine ea. obiecto autem eodē modo p̄sente intellectui pōt intellectus eodē modo recipere visionem obiecti. prima propositio probatur, quia illa alia

forma posita non est obiectum p̄sēns nisi absolute voluntarie dicitur & se repr̄sēntet, q̄ illa forma nō potest esse necessaria ratio quā obiectum sit p̄sēns ut visum,

quia si vult vī, si non vult nō vī. C
Illa etiā non posita potest obiectum voluntarie se repr̄sēntare intellectui. & hoc actu causando visionem in intellectu. ergo &c. ¶ Preterea si aliqua forma esset necessario in intellectu prior ipsa visione, dicatur. a. aut ergo. a. se haberet ad visionem in ratione cause efficientis, aut in ratione cause materialis, ut proprium receptivum, sicut superficies in substantia se habet ad colorem, quia est propria ratio susceptiva coloris. Si autem. a. primo modo se haberet. ergo sine. a. posset visio inesse intellectui. quicquid enim potest Deus per causam efficientem mediam, potest etiam immediate. & hoc in quocunque quod est receptivum illius. secundo modo nō potest poni. a. necessarium in proposito. tum D
quia tunc intellectus ut est aliquid animæ esset beatus in a. quia receptivum multarū formarū immediate quietat q̄n habet p̄fectissimā formā cuius est capax. hic est h̄mōi, quia intellectus ex se non potest alias recipere nisi per istam. & ita intellectus ut est aliquid animæ quietaretur naturaliter prius quam sibi inesser visio verbi, quod est impossibile secundo quia absolutum, quod est ratio recipiendi aliquam formā, si p se est per se pōt recipere, sicut superficies p se existens pōt per se recipere colorem, ergo ipsum. a. si est absolutū & aliud a visione & rō recipiendi visionē. si per se esset, p se posset recipere visionem, & ita. a. per se existens posset beatificari visione. & per consequens et modo immediate beatificaret, & etiam sequitur q̄ intellectus

A non beatificaretur modo nisi per accidens. sicut substantia quantum ad potentiam passiuam eius quietaretur per accidens per colorem possibilem inesse superficiem. Quod si dicatur totum, scilicet intellectum informatum a. per se beatificari visione. Contra. vnius actus per se est una potentia per se, & vnum per se receptiuum ergo istius visionis, quia est vnus actus per se, non est totum per accidens per se potentia, alterum ergo præcisè est propria ratio & immediata recipiendi, & ita sequitur propositum ut duæ primæ rationes concludunt. Itaque potest dici, quod intellectus animæ Christi potest passiuè recipere visionem verbi primo & immediate, & hoc ita quod non perficiatur prius aliquo lumine tanquam forma absoluta alia a visione, tum quia ipsa visio est lumen perfectum, tum quia in intellectione naturali lumen præcedens visionem requiritur propter imperfectionem obiecti, quod vel non est de se actu intelligibile, sed per intellectum agentem qui est lumen fit actu intelligibile, quod est potentia intelligibile, vel si actu est intelligibile non est per se sufficiens ad mouendum intellectum ad actum secundum. neutrum istorum est in proposito, quia essentia diuina est lux summe ex se & de se intelligibilis, & de se perfectissime motiua intellectus, ergo nullo lumen requiritur cooperatum sibi. quanto enim obiectum magis habet de se rationem & perfectionem luminis quod posset cooperari sibi, tanto minus coëxigit ipsum, ergo & obiectum omnino perfecte habens in se lumen natum coo-

perari obiecto omnino non coëxigit lumen. Similiter ad recipiendum ipsam visionem non requiritur habitus aliquis prior ipsa visione, quia habitus non disponit potentiam ad recipiendum actum, immo actus est natus prius recipi, quam habitus, tamen habitus acquisitus in nobis habet hanc perfectionem, quia est manens in anima transeuntis actu, ut sic intellectus, qui non potest habere perfectam notitiam plurium obiectorum simul, quia non in actu, habeat saltem notitiam eorum permanentem, sicut potest, & ita in habitu, sed si aliquis actus esset ex natura sua ita permanens in actu, sicut ponitur habitus respectu illius, non oporteret ponere habitum, quia actus talis haberet perfectionem actus primi, & secundum, sed visio beata ex natura sua est forma ita permanens in intellectu, sicut habitus, qui ponitur prior, uterque enim permanet semper ex præsentia perpetua obiecti beatifici, & neuter posset aliter permanere. Et si obijciatur contra istud, quia tunc posset intellectus ex puris naturalibus videre verbum, quia sine lumine gloriæ, & sine habitu præcedente visionem. Respondetur, & dico, quod conclusio videtur aliquo modo sequi, ponendo lumen, vel habitum præcedentem visionem, ita quod sit necessaria, vel sufficiens respectu visionis. si enim cæcus miraculose illuminatur, tamen illuminatus naturaliter videt, quia habet formam creatam, qua naturaliter potest vi ad operationem illam. Ita si deus intellectui supernaturaliter aliquis habitus, quo dato tanquam per formam sufficientem.

A scientē intellectus potest videre Deum, & cum ipse habitus sit aliquid creatum, & naturaliter perficiens intellectū, sequeretur, q̄ per aliquam formā creatam possibile esset naturaliter videre Deum, sed non sequitur negando talem dispositionem, vel lumen præcedens, siue dicatur lumen, siue habitus non cu ro, quia in quocunque instanti priori naturaliter ipsa visione, nulla est causa naturaliter prior ipsa visione, vsque enim ad illud instans naturæ quo intellectus videt non habet intellectus unde posset in istam visionem, sed tantum præcedit naturaliter ipse intellectus in se, & obiectum, quod potest elicere ipsam visionem, quia non est motuum naturaliter proportionatum huic passo, nec natū naturaliter mo-

B uere ipsum. ¶ Tunc ad formam argumenti dico q̄ non sequitur nisi q̄ intellectus aīa Christi posset naturaliter in visione, sed nō sequitur, quod visio posset sibi inesse ex naturalib. suis, vel q̄d posset sibi inesse ex aliqua causa naturali, quia non potest sibi inesse, nisi a verbo immediate cauante istam visionem, quia quando cauāt illam, immediate & supernaturaliter cauāt. ¶ Si autem quæretur vtrum sine tali habitu, vel lumine q̄d dicatur a. posset intellectus creatus non tantum passive se habere ad talem visionem, sed etiam active ad eliciendum tantam visionem, & hoc æque perfectā, sicut cum a. ¶ Hic supponendum, q̄ intellectu posset se habere active respectu visionis verbi, sicut & active se habet respectu intellectionis naturalis, in quantum, s. eadem potentia

beatificatur, quæ est principium intellectionis naturalis, & ita in quantum habens eandem rationem operandi circa vtrūque obiectum, tūc potest dici sicut ad 4. q. distinctionis præcedentis, dictum est, q̄ si est necessaria connexio causarum &c. Sed quantum ad receptionem, de qua est q̄o modo proposita, nō videtur simpliciter necessariū concedere a. prius perficere intellectum, quam visionem, sed si intellectus potest recipere duas perfectiones ordinatas. s. a. vt actum primum, & visionem vt actum secundum, cōgruum est vt illis perfectionibus ordinate perficiatur, sed vtraque absolute posset inesse sine alia.

AD PRIMVM argumentum dico, q̄ dictū Aug. potest exponi per illud 2. phys. abstrahentium non est mendaciū. abstrahens enim non intelligit re aliter q̄ est, licet intelligat re aliter esse quam est, ita q̄ alietas in abstractione determinat suā intellectionem, siue dicit modum intelligendi, nō autem determinat obiectum, nec dicit modum obiecti, ita in proposito, prima propositio Aug. qui intelligit rem aliter quam est, fallitur, non est vera prout ly, aliter, determinat non obiectum, sed ipsum esse implicitū, quia tunc esset sensus, q̄ qui intelligit rem aliter esse q̄ est, q̄d facit abstrahens, fallitur, sed prout ly, aliter, determinat obiectum, sic est vera. & sequitur conclusio.

¶ Abstrahens enim non intelligit rem aliter esse quam est, licet intelligat aliter rem quā est, ita quod alietas in abstractione determinat suam intellectionem, siue dicit modum intelligendi,

1 3 gendi,

Additio.

Agendi, non autem determinat obiectum, nec dicit modum obiecti, ita in proposito prima propositio Augustini, qui intelligit rem aliter quam est, fallitur, non est vera, nisi ut ly aliter, determinat obiectum, scilicet ipsum esse implicitum, & est sensus, qui intelligit rem aliter esse quam

aliarum

est, fallitur, & sequitur conclusio, quod idem obiectum secundum omnino eandem rationem unus non intelligit plus, quam alius. ita quod ly plus, determinet obiectum, & hoc sufficit ad propositum suum, ex hoc enim sequitur quod intelligentia non procedunt in infinitum, sed quod sit aliqua intelligentia suprema, quia si obiectum ex parte sui infinitum non potest aliter, & aliter intelligi, & ipsi intelligibili secundum intelligibilitatem suam potest aliqua

B intelligentia adæquari, pari ratione primo intelligibili potest aliqua intelligentia adæquari, igitur est aliqua intelligentia suprema. ¶ Ad secundum licet aliqui negent obiectum sub ratione infiniti videri ab aliquo intellectu creato, & hoc absolute, licet

Egid. de

ro. Henr.

quolib. 2.

q. 1.

concedant infinitatē videri non formaliter, sed tamen concomitantē. ego tamen concedo sicut tactum fuit. 1. dist. primi, quod nihil, nisi sub ratione infiniti formaliter potest quietare intellectum, ita quod si non in quantum infinitum formaliter apprehenderetur, sed infinitas tamen concomitaretur, non plus quietaret potentiam apprehensivam, quam aliud intelligibile accidit. n. sibi infinitas, ut comparatur ad potentiam illam, sicut non plus quietaret visum triangulus, ut albus, quam ut niger, si triangulus solum in quantum triangulus comparatur ad potentiam illam, &

q. 1. &

vi.

non apprehendatur per se illud concomitans. ¶ Similiter essentia non quietatur, nisi ut est essentia visa existens in tribus suppositionibus. hoc autem non convenit sibi nisi ratione infinitatis. ergo &c. ¶ Et tunc ad illas duas probationes in contrarium. ¶ Ad primam dico, quod si obiectum distinctum specie concludat distincti omnem actus specie, non quidem formaliter, quia obiectum non est forma alicuius actus, sed causaliter, quia est essentialiter prior necessario requisita in quantum distincta concludit distinctionem in causa, non tamen unitas obiecti specifica concludit unitatem actus specificam, quia idem obiectum est obiectum omnis intellectus beati, & est omnis voluntatis beate, nec tamen volitio est eiusdem speciei cum intellectione. possunt enim isti actus formaliter distincti, licet non habeant obiecta formaliter distincta, & prout est distincti causaliter aliunde, quam ab obiectis, quia ab ipsis potestis, tanquam a causis suis essentialibus, & ita dato quod ab obiecto in distincto secundum speciem haberent indistinctionem, tamen ab alia causa partiali distinguerentur specie. nec phi. 2. de anima dicit quod actus habent unitatem ab unitate obiecti, sed distinctionem, & hoc, nisi esset aliquod obiectum ita adæquatum actui, quod non excederet, nec posset excedi, sicut est respectu actus sui, forte sic non est in proposito.

¶ Exemplum huius est in motu, & termino, quia distinctio termini motus concludit distinctionem in motu, prout motus est forma fluens, si illa forma sit eiusdem rationis cum forma terminante motum, sed non oportet unitatem terminum

terminum

A termini motus concludere vnitatem motus, quia ubi oīno idem potest acquiri diuersis motib. secundū spēm, vt motu circulari, & motu recto, qui sunt in cōparabilēs secundū phi. 7. phy. ¶ Ad secundā probationem dico, qd Aug. de ciu. lib. 13. c. 18. dicit qd quicquid scia comprehenditur scientis cognitione finis, qd nō est intelligendū qd absolute finitur, quia tunc Deus non cōprehenderet se, sed finitur cognoscēti, quia respectu eius se hēt ac si esset finitum. vñ. n. solus ille intellectus comprehendere aliqd intelligibile, cuius tanta est perfectio in intellectualitate quāta est perfectio vel intelligibilitas intelligibilis & rō ibi est cōmensuratio & adequatio, & pp hoc neutrum est respectu alterius excedens, & citā vtrūque

B quasi finitū est alteri quia simpliciter adequatū, sicut pp equalitatem personarū diuinarū posset dici vna persona finita alteri quia non excedens eā, & tñ simpliciter non est finita. quia ergo nullus intellectus creatus potest habere tantam intellectualitatem neque in actu primo neq; in actu secundo, quanta est intelligibilitas Dei vt obiecti, imo in infinitum excedit, ideo nullus talis intellectus creatus & si videat quodecunque visibile ex parte Dei, potest ipsum comprehendere, quia non est communis hinc inde. ¶ Ad tertium dico qd lumen requiritur sed non aliud lūmē ab ipso obiecto qm obiectum supplet sufficienter vicem luminis, qd n. in intellectualione naturali lumen sit aliud ab obiecto hoc est ex imperfectione obiecti. vnde in talibus similibus ex pluritudine in imper-

fectis non tenet similitudo ad concludendum in perfectis, quia sunt dispersa in inferioribus quandoque sunt unita in superioribus & maxime in supremo.

¶ Ad quartum potest responderi per idem, quia similitudo non tenet de actu naturali & supernaturali. ¶ Potest tñ aliter dici, videlicet qd actus perfectissimus cognitionis potest elici a potentia sine habitu praecedente. potest enim intellectus perfectissime cognoscere quidditates & terminos ante omnem actū intellectus complexum, & eos componere adinuicem, & ex rationibus eorum concludere veritatem cōplexionis principij, quia secundū phi. 1. postea, principia cognoscimus in quantum terminos cognoscimus. ergo perfectissime assentitur principio ex terminis eius ante omnem habitum genitum, licet talem assensum sequatur habitus ille, & habitus est aliquo modo necessarius ad perfectionem naturae nostrae, quia in nobis nō posset manere notitia principij aliquo modo cessante illo actu, nisi maneret ille habitus principij. & ita post intellectualionem principij esset aliquis adeo in potentia essentiali ad intellectualionem sicut prius. Similiter potest dici de scientia conclusionis qd est ex principiis intellectis si conclusione illata ex eis per syllogismum perfectum qui ex se est euidens, per illam definitionem syllogismi perfecti, primo priorum, qui scilicet, nullus eget vt appareat necessitas eius. hoc est vi sit euidenter necessarius ex notitia principiorū & euidentia illationis neces-

A sario assentitur cōclusioni, ita
q̄ primū circa ipsam conclusio
nem est ipsum scire, & ex hoc
sequitur scia q̄ est habitus con
clusionis, & ita non præsūpo
nitur actui perfecto sed iequit̄.

*Th. 1. par
te sum. q.
12. ar. 8.
et 3. par.
et sum.
q. 10. art.
8.*

AD SECUNDAM qua
stionem dicit q̄ non potuit vide
re omnia quae videt verbū, quia
quanto cā perfectius vī tanto
plures effectus possunt videri
in ea & econuerio. sicut pater
de principio & conclusione, q̄a
quanto principium perfectius
vī, tanto plures conclusiones vi
dentur in eo, ergo potens vide
re omnes effectus in cā prima
potest cōprehendere ipsam: nul
lus intellectus creatus pōt se
cundum, ergo nec primū. ¶ Di
stinguitur ergo de scientia Dei,
quia quadam est simplicis no
titię quae est respectu possibi
lium & actualium, & quadam
est scientia visionis q̄ est tū re
spectu habentium existentiam
in aliqua parte ipis omnia co
gnita scientia visionis ponitur
anima Christi cognoscere in
verbo. non autem omnia cogni
ta scientia simplicis notitię.

CONTRA rationem hu
ius positionis arguitur sic. si ip
si a. conueniant. b. & c. ordinate
ita q̄. b. sit tota ratio respectu.
c. si intelligens. b. non compre
hendit. a. multo magis intelli
gens. c. non comprehendit. a.
exemplum de subiecto, diffini
tione & passione. si intelligens
diffinitionem non comprehen
dit subiectum, neque intelligēs
passionem comprehendit illud.
vel pro medio accipiat passio
prior, & pro tertio passio remo
tior quae inest per rationem passio
nis prioris. patet ibi propositio,
scilicet respectu Dei esse infinitum

intensue, & esse in quo infinita
possibilia quomodocunque re
lucent. se habent ordinate ita
q̄ quia est infinitus intensue.
ideo infinita possibilia relucēt
in eo. & ita in infinita possibilia
pōt. sed non econuerio. sed co
gnoscens ipsum sub rōne in
nitatis intensue non pp hoc cō
prehendit ipsum ex dictis in q.
præcedenti. ergo multo magis
cognoscens infinita possibilia
quae relucēt in eo siue eius in
finitos effectus. non compre
dit eum. ¶ Præterea cognoscens
vnum effectum in verbo non
comprehendit illum nec verbū
vt est cā illius. ergo quocumq̄
effectus cognoscat, nullum eo
rum comprehendit, nec verbū
vt est cā alicuius eorum. igitur
multo magis nec simpliciter cō
prehendit eam si oēs effectus
eius cognoscat. ¶ Præterea illud
exemplū de cōclusionē & prin
cipio. accipit falsum. cā em in
quantum cā nullam perfectio
nem accipit a causato quia na
turaliter est prior eo, ergo cogni
tio principij vt est cā cogno
tionis conclusionis nullo mō perf
icitur per cognitionem conclu
sionis. ¶ Confirmat rō. accipiat
aliqd principij vt notum in ali
quo gradu, & quero vtrum per
ipsum potest aliqua concūso
cognosci, ita q̄ maneat cogni
tio principij in intellectu p̄se
non aucta. aut non. Si sic, h̄ pro
positum. quia cognoscens con
clusionem ex principio non per
fectius cognoscit principij, &
sicut de vna conclusione ita de
quibuscumque inclusis in ipso
principio. Si nō, ergo istud prin
cipij vt in hoc gradu cognitū
non est principium, quia respec
tu nullius conclusionis, qd̄ est
falsum.

A falsum. ¶ Itē tunc esset circulus inter illa. ¶ Istud ē confirmat p philosophū primo posteriorū, vbi vult qd oportet maxime cognoscere de subiecto quid est. & rō est, quia in rōne & quiditate subiecti virtualiter includitur tota rō scientiæ. Nec per ipsam demonstratiōē acquiritur aliquo mō de subiecto qd est, immo totaliter præsupponitur. sed tū per demonstratiōē acquiritur cognitio passionum in hærentiū sibi, & ita erit de cognitione respectu principij qd cognitio principij totaliter præsupponit demonstratiōē, & in nullo perfectior acquiri per demonstratiōē. ¶ Ad argm ergo pōt dici qd in ipso est fallacia consequentis. licet n. perfectius cognoscēs eā possit plurā cognoscere, qm est cā perfectius repñtans cāta. non tū ecōuerso, qā potest stare cognitio principij in se, non aucta, conclusionibus pluribus ex ipso elicitis, & ita de cā & effectib. pluribus cognitis. ¶ Contra distinctionem illam qua soluitur qd de duplici scientia visionis & simplicis notitiæ arguo, quia in intellectus aīæ Christi posset cognoscere in verbo aliquid possibile futurum nunquā sciendum. ergo non præcise ponitur ei terminus in cognitione eorum quæ Deus nouit scientia visionis. assumptū probat, quia ē verisimile est alias animas visuras in verbo ipsum posse creare aliquid qd non creat ēt distincte, & ita multo magis hæc aīa poterit videre aliquid possibile in verbo. ¶ Præterea possibile est vt videat in verbo aliquid possibile, & qua ratione vnum & aliud. ergo ad vitādum infinitatē oportet

alium terminum præfigere **C** quam includendo actualia & excludendo possibilia.

ALITER RESPONDETUR *Hic. quol. s. q. 14. quare Bo. & vual. hic ad has.*
ad quæstionem distinguendo qd intellectus animæ Christi potuit in verbo videre omnia habere virtualiter, non autem actualiter. ¶ Secundum membrum probatur, quia virtus infinita non potest in plura quā in infinita obiecta. si ergo virtus finita posset in infinita. * virtus finita æquaretur virtuti infinite, quod est inconueniens ergo &c.

¶ Præterea. virtus finita distincti videt duo q tria, & tria quā quatuor. & sic ascendendo minus distincte videt mille quā centum. ergo in infinitum plura in infinitum indistinctius videt quā pauciora. sed in infinitum indistinctius aliquo gradu finito videre est non videre. ergo &c.

D ¶ Præterea. infinitas extensiuæ præsupponit infinitatem intensiuam secundum Auer. de substantia orbis, & 12. meta. sed anima Christi non potuit habere infinitatem intensiuam cum sit creatura & quoddam finitū. ergo nec extēsiuam ad infinita obiecta.

C O N T R A istud, & primo contra primam partem positionis de habitu, si intelligatur qd vnus habitus sit rō intelligendi infinita obiecta, hoc vñ impossibile & hoc sub suis proprijs rationibus, quia tunc sequeretur talem habitum esse intensiue infinitum sicut probatum est lib. 2. dist. 3. de illo habitu quē aliqui ponunt in angelis representariū quantum est de le infinitorum obiectorum.

¶ Qd si dicas super istū habitum

Par. solutio tur ha rōnes in s. ne. p.

com. q. 1.

par. 2. q. 9.

Atum tantum fundari infinitos respectus ad infinita obiecta, & hoc posset fieri sine infinitate fundamenti. ¶ Contra hoc arguitur. quia tunc secundum hoc secundum membrum contradiceret primo, per hoc enim ponitur fundare infinitos respectus ut non sequatur aliqua infinitas fundamenti in se, ergo a simili non est inconueniens quod aliquis actus sit infinitorum actualiter per infinitos respectus ad infinita, & tamen quod actus non sit in se infinitus. ¶ Illud et de respectibus non concludit, quia aliqui respectus possunt fundari super idem, & aliqui non. si enim essent infinite albedines super istam naturam albedinis fundarentur infinite similitudines, quia unitas ipsa natura quæ est proxima ratio fundandi similitudinem quantum est de se posset esse in infinitis. sed relationes alicuius posterioris essentialiter, non possunt esse infinitæ ad aliquod prius essentialiter, maxime quia illa prioritas est perfectionis, puta efficietis vel finalitatis, quia quanto aliquid simul potest esse talis cum pluribus tanto est perfectius, & ita si potest esse simul infinitorum, potest simul esse infinitum. tales autem sunt respectus habitus ad obiectum ut primo cognitum, quia obiectum est ratio quare habitus habet primo esse.

¶ Præterea. per secundum membrum contradicat primo, probato, quia omnis habitus unus in uno intellectu potest habere actum adequatum, vel actus adequatus illi habitui vel intellectui in quo est, quia omnis causa totalis finita potest intelligi habere effectum adequatum vel effectus adequatos.

Iste effectus unus adequatus si ponatur erit unus omnium obiectorum. vel effectus plures si ponantur, quia habitus ponitur esse omnium in actu primo, & ita actus secundus erit et omnium. vel ergo iste habitus est infinitus, quod est propositum ex una parte, vel actus unus qui esset infinitorum vel plures qui essent respectu infinitorum obiectorum non esset infinitus vel infiniti, quod est propositum ex alia parte. non enim ex totali causa finita potest procedere effectus adequatus infinitus, vel effectus adequati infiniti.

TERTIO MODO potest dici per animam Christi actualiter videt omnia in verbo quare videt verbum, quod declaratur, quia quicumque intellectus est receptivus notitiae cuiuscumque obiecti, quia est totius entis, & per consequens ad quodcumque intelligibile habet desiderium naturale, & si quodcumque cognosceret, in hoc perficeretur naturaliter, & sicut dico de notitia illa de visione in verbo, quia illa est perfectissima notitia possibilis haberi de obiecto. quilibet ergo intellectus est receptivus cuiuslibet visionis in verbo, & hoc loquendo diuissim. ergo & coniunctim quilibet intellectus est receptivus simul visionum in verbo respectu omnium obiectorum. probatio consequens, cuiusque potest quodlibet inesse si ei potest simul duo inesse, quia non opponuntur, & infinita talia simul potest eidem inesse, quia nulla est ratio impossibilitatis vel incompatibilitatis, quodcumque. non illorum potest per se inesse & quodcumque; cum quocumque potest simul inesse, quia non opponuntur, & quodcumque simul

A simul possunt inesse, quia ex pluralitate inhererentium nō sequitur noua impossibilitas. & sic sequitur propositum. sicut enim visio in verbo respectu cuiusque obiecti potest inesse anime Christi, ita & visiones duorum obiectorum simul, quia non repugnant, aliter non posset se uidere beatam, & aliquid aliud in verbo, & ita cū semp uideat se beatā in verbo, nunq̄ posset aliquid aliud uidere in verbo, nec quęcūque multitudo ponit nouā impossibilitatē, patet. nec nouam oppositionem, quia si esset oppositio illa esset alicuius ad aliquid. ¶ Nec ista infinitas est in eo possibilis intellectui creato, probo, quia receptiuū, secundū propriam rōnem receptiuū non est in se perfectius si sit in actu secundū suas potentias q̄ si sit in potētia respectu actus quod apparet, quia ipsi actus sunt extra rōnē receptiuū, & patet i exēplo de materia & forma. ergo intellectus nō cōcluditur esse perfectior si est in actu s̄m oēs suas potētiās passiuas q̄ qñ est in potētia ad illos actus. Sed intellectus est simul in potētia ad infinitas visiones. patet enim q̄ est in potētia ad quęcūq; actū ex natura sua & simul in potentia ad oēs. ergo si esset in actu s̄m oēs istos actus, nō sequeretur maior infinitas q̄ mō. ¶ Quod si dicas q̄ non est capax oīum simultalium est, quia simul est in potentia ad oēs. ergo simul pōt habere oēs in actu, cū nō sit oppositio illorū actū, nec requiratur in receptiuo aliquid sibi repugnans. Præterea sicut dicitur in sequenti q̄ōne, si anima Christi nouit oīa singularia in proprio genere, hoc est per spēs proprias.

& ita infinitas, quia singularia. C. possunt esse in infinita. non plus autem repugnat intellectui infinitas visionum quam specierū intelligibilium, quia & si visiones sint aliquo modo perfectiores speciebus, non tamen requirunt aliam rationem receptiuū. ¶ Confirmatur ista positio, & q̄ etiam hoc sit de facto per illud Augul. 15. de trini. c. 15. fortassis non erunt ibi cognitiones volubiles, quod licet sit dubium de beatis, videtur tamen probabile de ista anima tanquam beatissima, q̄ in ea non erunt tales cogitationes, ergo quicunque nouit habitualiter potest noscere actualiter. ¶ Hoc confirmatur per Damascen. 67. c. dicen- *Lit. 9. c. 20.* tem q̄ ista anima habuit præscientiam futurorum. ¶ Hæc autem scientia non videtur habitualis, quia futura contingentia non sunt nata cognosci siue in se siue in verbo nisi intuitiue. ¶ Præterea, actus secundus est perfectior actu primo, & ita esset perfectior si cognosceret se omnia uidere quā si habitualiter cognosceret. ergo oportet ostendere impossibilitatem huius ad hoc q̄ perfectio ista desit isti animæ. si ergo rōnes adducte ad hoc probandū sunt solubiles, vī q̄ oppositū tanq̄ probabilius sit tenendum. ¶ Præterea, actus gloriæ non videtur interruptus, & ideo non qñque circa vñum, & qñque circa aliud. ergo simul omnia, & ita actualiter.

POTES T D I C I q̄ cōclusio ista posset poni duobus modis. ¶ Vno mō q̄ aīa Christi haberet vnā visionē respectu verbi & primi obiecti, & oīum obiectōrū relucētū in verbo vī secūdario rōrū oīōrū, ad q̄ obiecta se-

cun-

A cū daria hēret respectū distictos, nec sequeretur infinitas actus fundātis respectus huiusmodi, quod non essent nisi in potentia, & isto modo nulla ponitur infinitas in actu, quia obiectum non habet esse in actu. ¶ Alio modo posset poni quod respectu cuiuscunque obiecti est propria visio, ita quod essent simul infinite visiones receptae in actu a verbo causante, & secundum istam viam secundam oportet ponere aliquam infinitas, quod videtur contradicere multis auctoritatibus philosophorum & sanctorum. ¶ Si primus modus ponitur, non propter hoc sequitur visionem illam esse formaliter infinitam, sicut est visio diuina. ipsa enim non esset comprehensua primi obiecti, neque obiectorum secundariorum, nec necessario ex perfectione sua eliceret obiectorum secundariorum, sed posset esse idem actus dato quod esset tantum primi obiecti.

*Vile. 2.
Met. 1. po.
& 2. phy.
6.*

B sed visio diuina ex perfectione sua est necessario sui & aliorum. ¶ Sed dato quod posset recipere unam visionem respectu infinitorum vel infinitas visiones. ¶ Dubium est an respectu illius unius vel illarum plurium si sint, possit habere iste intellectus creatus rationem elicitiui. ¶ Videtur quod sic, quia intellectus elicit intellectiōem ut est prior naturaliter intellectiōe, sed per hoc quod aliqua intellectiō est elicita nihil perfectionis aufertur sibi pertinentis ad ipsum ut est prior naturaliter intellectiōe. igitur nec per unam intellectiōem elicita aufertur sibi potentia elicendi aliam. ¶ Confirmatur, quia quancunque istarum infinitarum posset elicere, si tunc aliam non eliceret, sed tunc aliam eliciat

aque perfectus manet in se in quantum est alterius elicitiuus, ergo potest aliam elicere. ¶ Oppositum videtur, quia quancunque, virtus actiua finita potest habere aliquem effectum ad quantum intensiue & extensiue plures, ita quod plures illis non potest simul causare. igitur nullus intellectus creatus potest elicere * visiones infinitas. ¶ Et tunc ad primam rationem de prioritate principij elicitiui ad effectum esset dicendum quod aliquando prius potest habere aliqua posteriora, vltra quae non potest simul, & ita licet nihil sibi tollatur in se, ut est prius per hoc quod causat unum posterius, non tamen potest simul quodcunque causare.

S E D S I I S T A via tertia non placet neque quod infinita videat elicitiue neque simul recipiendo visiones. scilicet infinitas infinitorum vel unam visionem infinitorum, potest dici quod videtur omnia habitualiter non tamen actualiter, exponendo dist. hoc modo quod per aliquem actum videtur verbum, & per illum actum omnia relucet in verbo sunt sibi praesentia actu primo & per hoc habitualiter sibi nota, quia generaliter loquendo illud dicitur habitualiter notum cuius est actus primus sufficienter ostensius, non est ergo aliquis vnus habitus in anima illa qui vnica sua ratione ostendat infinita, sed actus quo videtur verbum primo est actus primus praesens quo sibi relucet omnia quae lucent in verbo. & hoc quia verbum est sibi manifestatiuum ut speculum voluntarium representans omnia. ¶ Secundum. id est quod non actualiter declaratur, quia experimur

A murq̄ attētio circa plura obie-
cta est minus perfectā, & ideo vi-
detur q̄ impossibile sit poten-
tiam finitam perfectā attētio-
ne videre infinita simul. ¶ Prete-
rea si actualiter videret infinita,
perfectio illius anime in infinitum
excederet perfectionem al-
terius anime, quod videtur in-
conueniens. & per hoc adduci
potest illud Aug. 6. natura par.
4. c. 2. q̄ in sapientia creatoris
non est occultatio nisi secundū
receptacula, quia licet verbum
& voluntarie ostendens omnia
sit præsens voluntarie illi ani-
mæ. ipsa tamen nō potest simul
omnia recipere, sed quodlibet
figillatim, & ita potest videre,
quodcumque de numero infini-
torum ad quod se cōuertit. ¶ Et
si obijciat q̄ ita pōt q̄libet bea-
tus videre quodlibet in verbo
non simul. ¶ Dico q̄ verbū cui-
libet alij beato est speculum re-
præsentans determinata, vltra q̄
non potest velle ordinate vide-
re alia. sed huic est speculum re-
præsentans omnia, & ideo ipsa
potest ordinare velle videre om-
nia quocumque infinitorum ad
quæ est in potentia propinqua
ad videndum, sicut si essent sibi
præsentia per proprium habi-
tum vel per aliquem actum pri-
mum cognitium qui posset di-
ci habitus.

AD ARGUMENTA
principalia. ¶ Ad primum patet
quomodo posset nosse infinita.
¶ Ad secundum. & si illæ illumi-
nationes sint ordinate, non ta-
men secundum ordinem natu-
rarum sed gratiarum, & ideo pri-
mo huic atq̄ & ab hac illumina-
tione angelij. ¶ Ad confirmationē
huius rationis dico q̄ anima
quantum ad illam actionē qua

creatura dicit illuminare crea-
turam potest illuminare ange-
lum sicut econuerso quia in pa-
tria animæ beatorum habebūt
eundem modum loquēdi quē
angeli. & ideo si alicui animæ re-
ueletur prius aliqua veritas in
verbo q̄ angelo potest illumi-
nare angelum de illa veritate
sicut angelus posset illuminare
animam si prius esse reuelata
angelo. ¶ Ad illud de causa &
effectibus, & proportionē cau-
sæ ad effectus & principij ad cō-
clusiones patet ex improbatio-
ne illius opinionis.

AD ILLA Pro secūda opi-
nionē probant q̄ non possit vide-
re infinita. ¶ Ad primum cum di-
citur q̄ virtus infinita nō plus
posset quā videre infinita. li-
cet sit verum extensue, non ta-
men est verum intensue. posset
enim perfectius videre illa quā
aliqua virtus finita, quia actus
eius esset intensior secundum
perfectionem & virtutem maio-
rem potentie. ¶ Ad aliud cū di-
citur q̄ in infinitum indistin-
ctius videret infinita. potest di-
ci q̄ videre indistinctius respec-
tū plurium non necessario est
ex parte intellectus vt receptiu⁹
sed solum vt elicitiuus, posset
enim recipere visiones æque di-
stinctas plurium sicut pauco-
rum, & ita si ratio valeret con-
cluderet solū q̄ intellectus non
posset esse elicitiuus respectu in-
finitarum visionum, sed potest
dici q̄ nec hoc concludit quia
& si de facto intellectus noster in-
distinctius intelligat plura quā
pauca, hoc tamen non necesse-
rio conuenit sibi de ratione sua
qua intellectus est prior actu eli-
cito, sed ex aliquo concomitan-
te, quod non est necesse pone-
re

Mat. 28

a. l. pro-
portionē.

Quæ-
tur. 1.
¶ 7. 4.

A cognitiones si fm propria rōnē

De Ten obiecti vt. si est præsens in se & quomodo in verbo sint duæ cognitiones, de datur vespertina. f. & matutina, acqsi ta de infusa dicuntur habere idē obiectū, f. obiectū, & solum differunt per causas efficientes, sicut hō creatus & genitus naturaliter. sed talis diff. causarū nō diffinita. Ma quit cognitionē formaliter fm rōnē. Aug. ad Deo gratias. & Ambro. est in f. de incarna. disparitas ortus nō facit distinctionē natura, vt patet de Adā & nobis. ¶ Preterea est in cōtra cōclusionē in se. & si duæ cognitiones eiusdē speciei possunt simul esse in eodē, non tñ duæ pfecte eiusdē obiecti & fm eadē rōnē, quia, aut vtraque illarū cognoscit obiectū perfecte quātum est cognoscibile, & tunc altera superfluit, aut nō, & tunc neutra est perfecta. ¶ Contra rationē, quia tunc beatus cū habeat intellectū agentē & possibile poterit tunc acquirere sciētiā, & potētia augmentatiua & alię potētię quæ erūt in beatis eiusdē rōnis cum nostris poterunt habere actus suos, & ita Adā beatus mō potest augeri sicut & Adā in statu innocentie potuit augmentari. ¶ Ex his instantijs & consimilibus patet qd hęc propositio est falsa. potētię perfectę in quocunque possunt in actus suos. hoc enim solum est verū de imperfecto quod est in potentia ad terminos actionū illarū potentiarum, sed si ab aliquo agente preueniente illas potētiās inducti sunt termini ad quos possunt esse actiones illarum potentiarum non poterunt agere ad illos terminos non propter imperfectionem sui, sed propter positionem termini ab alio, nec pro-

pter hoc sunt negādę esse in natura, qā sunt simpliciter perfectiones natura, siue illa habeat terminos perfectionis ab illis siue aliunde.

SI PONERETVR hic alia opi. scilicet qd hęc oīa nouit in habitu modo quo ponit habitū in angelo, vt sufficiens rō ad cognoscendum oīa habitualiter, ita improbat hęc opi. de anima Christi sicut improbat est de angelis in secundo.

AD QVÆSTIONEM Di. 1. 8. potest dici qd duplex est cognitio, scilicet abstractiua & intuitiua, quæ dist. probata fuit in 2. li. & vtraque cognitione potest cognosci tam natura vt pcedit singularitatem quam singulare vt hoc. ¶ De cognitione abstractiua quæ scilicet est obiecti siue singularis siue vniuersalis potest dici, qd illa aīa nouit oīa vniuersalia siue qditates habitualiter p spēs infusas, qā cū illa notitia sit perfectionis in intellectu creato, eo qd sit passius respectu cuiuscunque obiecti intelligibilis, qā nō hēt in se perfectio-

nem oīum intelligibilium & care re pfectione sibi possibili respectu alicuius obiecti sit perfectio nis in intellectu, vī probabile attribui hūic intellectui perfectionē respectu oīs intelligibilis, qualis attribuit angelis, cū nec illa repugnet intellectui creato, nec sit imperfectio in eo, nec etiam impossibilis cognitioni in verbo, quæ ponitur competere huic aīa, qā secundū Aug. 4. sup Gen. simul stant cognitio in verbo & cognitio in proprio genere. Sed hoc mō. f. abstractiue & habitualiter vel nō nouit oīa singularia sub proprijs rōnibus, puta si nō habet spēs infusas ni-

C

Hē. quot.

s. 9. 14.

Di. 1. 8.

¶ seq.

Dist. 8.

9. 9.

D

A

A si quiditatum, quia illę nō sunt rationes cognoscendi singularia sub proprijs rationibus. sicut enim vniuersale nō dicit totam entitatem singularium, sic nec cognoscibilitatem, & ita quod est propria ratio cognoscendi vniuersale non est propria ratio cognoscendi proprie & distincte singulare, vel si ponitur cognoscere habitualiter & abstractiue singularia quantum sunt cognoscibilia ab intellectu creato, concedendū est cuiuslibet singularis propriam esse speciem intellectu illo, & ita plures species eiusdem speciei, & etiā infinitas species infinitorū singularium possibilium. ¶ Quod si alicui non videtur attribuenda huic animę confusa cognitio singularium possibilium nec distincta infinitorum siue per

Dist. 3. q. 9. s. 6. id.

B species infinitas siue finitas, potest dici qd hęc anima nouit habitualiter & abstractiue aliqua singularia per proprias species infusas, & aliqua non nouit habitualiter, potest tamen noscere illa habitualiter si illa fiant in existentia reali eo modo quo dictum fuit 2. li. qd angelus potest acquirere notitiam aliquorum obiectorum per actionem illorum in intellectu suo. nec tamē oportet ponere animam illā noscere actualiter quiditates nec singularia, quia notitia actualis in genere proprio est secundū virtutem naturalem ipsius intellectus in se. nō autem potest intellectus finitus ad quęcunque obiecta simul distincte percipienda conuerti virtute naturali. ¶ Loquendo tamen de cognitione intuitiua quę est de natura, vel de singulari vt conuenit actuali existentia. Di-

co qd illa est vel perfecta qualis est de obiecto vt pſentialiter existens, vel imperfecta qualis est opi. de futuro vel memoria de pręterito. ¶ Primo modo nō nouit omnia in genere proprio & habitualiter in verbo. qd obiectum illo modo non est cognoscibile nisi vt pręsens in se vel in aliquo in quo habeat esse perfectius qd in se, sed cognoscere illo modo non est cognoscere in genere proprio. Nō enim esset nata sic cognosci sessio Petri nisi esset pręsens in se, & ideo cum multa obiecta non fuerint nec esse potuerint pręsentia illi intellectui secundum existentiam actualem illorum non potuit habere notitiam intuitiua. ¶ Et si dicatur qd potuit hanc habere per species infusas. ¶ Hoc falsum est. tum quia species infusa representat obiectū vt abstractit ab actuali existentia, qd eodem modo representat siue obiectum existat siue non existat, & per consequens non est ratio cognoscendi existens vt existens. tum quia veritates cognoscibiles cognitione intuitiua de existentibus vt existentia sunt. si veritates cōtingentes nō possunt cognosci per species quęcunque innatas, quia ex cognitione terminorum non potest cognosci veritas cōplexorū cōtingentium de illis terminis, qd illarum complexionum veritas non includitur in terminis, sicut in speciebus & terminis earum includitur veritas necessaria cōplexionalis scientialis. oportet igitur propter veritates contingentes, quę sunt de existentibus vt existentia sunt, cognoscenda habere aliqua obiecta in se pſentia, vt possint in se intuitiue cognoscere.

Agnosci & videri. & hoc non potest fieri in proprio genere nisi ip-
 sis rebus in se finitua existentia
 presentibus, & ita illa cognitio intui-
 tiva in genere proprio actualis vel
 habitualis non potest dari illi ani-
 me de omnibus, & quo ad hoc ne-
 cesse est dicere quod profecit, sicut
 & alia anima, quia alia & alia obiecta
 alio & alio modo cognovit. Sicut quod
 intuitu ad intuitum imperfectum quod re-
 linquitur ex ista perfecta, quia de
 talibus pluribus perfecte intuiti-
 ue cognitio derelicta sunt plu-
 res memorie, quibus cognoscuntur
 illa obiecta quantum ad conditio-
 nes existentie non ut presentia sed ut pre-
 terita. Ad hoc dico quod et sic non
 novit omnia in genere proprio. ¶ Et
 si obijciatur quod ex re presente non
 relinquuntur species intelligibi-
 lis in intellectu, & in parte sensiti-
 va species imaginabilis ut in vir-
 tute phantastica. Hoc falsum est,
 quia de re presente non tantum relinqui-
 tur species sensibilis in phanta-
 sia, sed aliqua in potentia memo-
 ratiue. & ille potentie cognos-
 cunt obiectum sub alia & alia ratio-
 ne. nam una cognoscit obiectum finem
 se absolute apprehendendo quidi-
 tatem eius. alia apprehendit ob-
 iectum ut in preterito apprehensum.
 ita quod apprehensio preteriti est im-
 mediata obiectum. & obiectum im-
 mediatum illius apprehensionis pre-
 terite est obiectum mediatum re-
 cordationis, ita et presentia aliquo
 sensibili sensui potest virtute illius
 causari in intellectu duplex co-
 gnitio, una abstractiva qua intel-
 lectus agens abstrahit speciem
 quidditatis ut quidditas est a spe-
 cie in phantasmate, quare repre-
 sentat obiectum absolute non
 presentem ut existit nunc vel tunc & hic,
 sed ut erat & alia potest esse in intellectu
 actuali, cognitio intuitiva quare coope-

ratur intellectui, & ab hac po-
 test derelinqui habitualis cog-
 nitio intuitiva importata in me-
 moria intellectiva quare sit non
 quidditatis absolute, sicut
 fuit alia, sed cognitio ut existens.
 * quando in preterito apprehen-
 debatur ut preteritum. Hoc
 modo Christus per experien-
 tiam didicisse dicitur multa, hoc
 est per cognitiones intuitivas, i.
 illorum cognitorum quantum
 ad existentiam & per memorias
 derelictas ab eis.

AD ARGUMENTA,
 patet ad primum per hoc quod tex-
 tus evangelij non est exponen-
 dus ut tantum profecit secun-
 dum apparentiam, quia secun-
 dum Aug. 83. q. 9. contra apol-
 linaristas, evangeliste narrant hi-
 storias, & ideo verba eorum ve-
 ra sunt ut exprimentur, non sic
 de alijs sermonibus tropicis scri-
 ptura sacra. Et hoc etiam de-
 clarat auctoritas Ambrosii. & apo-
 stoli ad Hebreros. quia vere in
 eo aliquis sensus perfecit, non
 quod aliquorum cognitionem
 abstractivam habitualemente ac-
 quisivit, sed intuitivam tam ac-
 tualiter quam habitualemente. ¶ Ad
 illud primo Metaph. 2. posteriorum.
 dico quod illa cognitio quan-
 tum ad aliquid est necessitatis
 in nobis & aliquo modo non.
 quo ad cognitionem intuitivam
 semper est necessitatis, & quo
 ad hoc competebat Christo, quia
 fuit nobiscum viator, quantum
 autem ad cognitionem abstra-
 ctivam non semper est necessa-
 rius ille processus, quia hac po-
 test haberi per species non tan-
 tum abstractas, sed infusas, qui-
 bus habuit eam Christus, & ideo
 quo ad hoc non fuit modus il-
 le necessarius in Christo sicut
 Sco. sup. ii. j. Sen. K in

a. l. q. 9.

D

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

a. l. q. 9.

A in nobis. ¶ Ad tertium dico quod discursus non semper facit acquirere cognitionem de conclusione ad quam discutitur, sed vel sic vel illa cognitione facit præhabita uti, & ita dico in proposito quod Christus potuit discurre ad conclusiones, quarum prius habuit cognitionem abstractiuam, vel potuit addiscere conclusionem scientificam, licet præhabeat omnem notitiam quiditariam terminorum quæ dicitur scientia secundum Aristot. 8. Physicorū. & 2. de anima, licet proprie non sit habitus conclusionis. ¶ Et si obijciatur contra primum membrum, scilicet de cognitione abstractiuam singularium secundum proprias rationes singularium, siue omnium secundum illam secundam viam, siue aliquorum secundum tertiam, quomodo poterat competere Christo & non nobis cum simus eiusdem speciei cum eo?

*Doctrina
singularis
de mente
Ari. 3. de
anima 2.
c. 20. de
inde.*

¶ Respondeo. ista negatio non est in nobis, quia repugnet intellectui nostro, cognoscemus enim singularia sub propriis rationibus in patria eodem intellectu quem modo habemus, sed pro statu isto intellectus noster nihil cognoscit nisi quod potest gignere phantasma, quia non immutatur immediate nisi a phantasmate vel a phantasiabili, entitas autem singularis non est propria ratio gignendi phantasma, sed tantum entitas nature præcedens illam entitatem singularem, ipsa autem entitas singularis non est nata mouere immediate aliquam potentiam cognitionem nisi intellectum, & quod nostrum nunc non moueat est propter

connexionem eius ad phantasiam, in patria vero non est talis connexio, ideo ibi hoc ut hoc intelligitur.

QUÆSTIO. IIII.

Utrum anima Christi nouerit omnia perfectissime siue in genere proprio.

QUARTO quaeritur siue arguentis. ¶ Utrum anima Christi nouerit omnia perfectissime in genere proprio.

¶ Respondeo, quod potest intelligi de cognitione actuali vel habituali. ¶ De habituali dico quod perfectissime nouit, quia sicut positum est dist. 13. istam animam posse habere summam gratiam possibilem creaturae. ita probabile est quod habeat species intelligibiles perfectissimas, per quas intelligit perfectissime res cognitione abstractiuam habitualiter. ¶ Si autem quaeratur de actuali, tunc distinguendum est de abstractiuam & intuitiuam.

¶ Quantum ad abstractiuam, non potest perfectissime noscere ex ea parte qua intellectus est causa partialis respectu intellectus, quia intellectus suus non est perfectissime intellectus creatus, & quanto ista causa partialis est imperfectior, tanto intellectus est imperfectior, illa enim elicitur secundum virtutem intellectus & obiecti presentis siue miraculo speciali, si tamen species infusa alicuius obiecti in anima Christi ponitur tanto perfectior specie infusa cuiusque intellectui, quanto intellectus ualitas animæ Christi de-

ficit

A scit ab intellectu alterius intellectus, tunc totum istud, scilicet intellectus animæ Christi cum illa specie infusa potest equari toti illi. scilicet intellectui alterius cum sua specie. Et si totalis equatur totali, licet utraque partialis sit diuisim in qualis vtrique partiali potest sequi effectus qualis. ¶ De intuitiua autem cum ibi obiectum non ut in specie agat, sed ut in se præsens, & ut in se præsens est idem, & eodem modo cum quocunque operetur, sequitur quod intellectus cuius intellectualitas est imperfectior, habebit illum actum imperfectiorē, sed de intuitiua in verbo potest dici intellectus ille perfectissimè videre, sicut & videtur verbum.

ILLVD QVOQVE PRÆ-
TERMITTENDVM
NON EST &c.

DIST. XV.

QVÆSTIO. VNICA.

Utrum in anima Christi secundum
portionem superiorem fuerit verus
dolor.

IRCA istā. 15. di.
in qua magister ag-
git de defectib⁹ as-
lumptis cū natura
humana q̄ro vnū.
¶ Vtrū. scilicet in aīa Christi s̄m portio-
nem superiorem fuerit verus do-
lor. Qd non, contraria non pos-
sunt esse in eodē, gaudiū & tri-
stitia sunt hmōi. ergo maior p-
t̄ctus b̄at, tum quia contradictio est
maxima oppositio, & iō includi-
tur in omnibus oppositionibus,
& p consequēs sequitur ad oēs,

ita quod ad quēcūque opposita se-
quuntur contradictoria. Tū q̄a
hoc vult philosophus. 4. Met. vbi
dicit quod si cōtraria ponat simul
in eodē sequitur contradictoria
verificari. ¶ Et si dicatur ad ma-
contraria esse simul in eodē mo-
tu vel in mobili, quia terminus
a quo non simul totaliter expel-
lit, nec terminus ad quē totali-
ter acquiri, immo quod mouet
dum mouet partim est in termi-
no a quo, & partim in termino
ad quem ex 6. Phys. & 9. Meta.
¶ Contra hoc quia non sunt si-
mul in summo & in esse perfe-
cto, quia si sunt impossibili-
lia, & etiam quia qñ simul sunt
quomodo cūque vnum dimi-
nuit aliud, hic autem gaudium
non diminueretur, quia non
fuit decens ut fruitio illius ani-
mæ diminueretur p actum me-
ritorium sic acceptum trinita-
ti ut satisfaceret pro genere hu-
mano. ¶ Si dicatur ad mino-
rem quod gaudium & tristitia
non sunt cōtraria in proposito,
quia non sunt de eodem. ¶ Con-
tra, illud circa quod fiunt con-
traria est subiectum idem. Sed
non oportet quod habeant causam
eandē, ita. n. sunt cōtraria & in-
cōpossibilia albū & nigrum, si
fiant a contrarijs causis. scilicet cali-
do & frigido, sicut si possent fie-
ri ab eadem causa. Sed obiectū
se habet ad illas passionē ut cau-
sa effectiua. ergo. ¶ Preterea
secundo. impassibilitas corpo-
ris est in corpore a Deo glorifi-
cante, & tamen non patitur secū
passionem corporis ab alia cau-
sa inferiori, ergo impassibilitas
& passio a diuersis causis sunt
impossibilia. igitur paritō-
ne in proposito. ¶ Preterea ter-
tio impeccabilitas aīæ ex hoc

K 2 prin-

Vide vv.
hic qui se
net contra
ria etiam
in summo
prius se
eodem.
t. c. 7. &
17.
Idē. 4. Ma-
ta.
C
t. c. 23.

Vide Hē.
quol. 8. q.
4. & quo-
li. 12. q. 12

A principaliter conuenit coniungi
tur fini ultimo immediate, & ta-
mē cum hoc non stat q̄ ipsa sit
peccabilis circa quodcūq; aliud
obiectū, ubi tamē est tāta dist.
quanta in proposito, quia obie-
ctorum circa quæ fieret opposi-
ta illa. ¶ Præterea 7. Ethy. delecta-
tio vehemens expellit tristitiam
Cap. 18. non tantum oppositam sed etiā
contingentem, igitur dato q̄
non fuit contrarietas, adhuc tū
gaudium excellens de vno ex-
cludit omnem dolorem. ¶ Con-
firmatur, quia secundum Auic. 6.
naturalium par. 4. c. 5. potentia
naturales intense mutuo se im-
pediūt ex actibus suis intensis.
quod patet in raptu Pauli, i quo
nesciuit vtrum in corpore vel
extra corpus viderit arcana illa
de quibus loquitur secunda ad
B Corin. 12. igitur multo magis v̄
q̄ potentia eadem ex vehemen-
ti operatione & passione circa
vnū obiectum impediatur seipsā
circa aliud obiectum in opera-
tione & passione. ¶ Confirmatur
etiam per 17. propositionem de
causis, omnis virtus vnita maior
est, & per consequens dispersa
minor. ¶ Præterea, gaudiū sequi-
tur dilatatio cordis, & tristitiam
constrictio. igitur nō possunt ef-
se simul, non n. simul pōt cor di-
latari & constringi. ¶ Præterea
Hil. in littera videtur expresse re-
mouere tristitiam veram & do-
lorem a Christo. ¶ Cōtra Ilā. 53.
vere dolores nostros ipse porta-
uit. ¶ Præterea Tren. 1. dī in per-
sona Christi. videte si est dolor
sicut dolor meus. sed omni do-
lore non attingente portionem
superiorem animæ potest esse
maior dolor, sicut & omni gau-
dio in portione alia potest esse
maius, scilicet illud quod est in

portione suprema, sicut patet in C
beatis. ¶ Præterea, Christus me-
ruit in sua passione, meritum
principaliter consistit in supe-
riori portione. ¶ Præterea, ia-
tisfecit pro peccato Adæ. Adā
autem peccauit secundum por-
tionem superiorem. igitur se-
cundum illam satisfecit Chri-
stus. satisfactio enim debet esse
secundum illud secundum quod
peccatur. ¶ Præterea mors Chri-
sti fuit violenta, ergo inuolun-
taria & tristis. antecedens pro-
batur, quia tunc non fuit natu-
raliter mortuus, nec absolute
mors est naturalis, sed pena na-
turæ lapse. Præterea Damascen.
lib. 3. cap. 22. Est timor natu-
ralis nolente anima diuidi a cor-
pore propter eam a principio a
conditore impositam ipsi natu-
ralem compassionem & fa-
miliaritatem, propter quod
enim timeretur malum immi-
nens, propter idem est tristitia
de malo presente, igitur pro-
pter naturalem legem impositā
a conditore tristabatur anima
illa de passione, & per cōsequēs
quantum ad portionem supe-
riore, quia ad illam pertinet re-
spicere legem a conditore im-
positam, * quia iudicatur scdm
regulas æternas. Præterea idem
ibidem. Nequaquam deitas pas-
siones assumit citra patiens cor-
pus, neque turbationem & tri-
stitiam demonstrat citra ani-
mam turbatam & tristatam,
neque mētus est & orat citra
intelligentiam mētā & oran-
tem, per intelligentiam aut signi-
ficat saltē aliquid excedēs sen-
sualitatē. ¶ Præterea, super illud
Ps. Repleta est malis aīa mea. di-
cit Aug. Non vitijs sed penis. igitur
qualibet portio.

A H I C D I S T I N G V I T U R

Hic quid. de superiori portione, ut est natura, & sic doluit, quia fundatur in anima dolente, vel ut ratio, & sic non doluit, quia non per comparationem ad obiectum quod respicit.

C O N T R A illā diarguitur

a. l. quia nullum prædicatum dicitur inesse alicui ratione inhaerentiae alicuius *non dicitur* quod accidit sibi, sicut non dicitur homo prædicari secundum musicam edificare, licet non esset cet. musico, accidat edificare *tur aliquis* cuius finis edificatore esse, igitur *ad hoc* dum dicitur nec secundum portionem superiorem dicitur anima dolere, si trans accidenti alicui accidenti accidentaliter coniuncto, portioni superiori inest dolor, talis est ratio eius ut natura, & respectus fundamenti ad animam ut fundamentum

huius doloris. ¶ Confirmatur ratio, quia sic posset dici anima intelligere secundum voluntatem ut natura non ut voluntas, quia ipsa anima vel natura quæ est voluntas vel in qua est voluntas intelligitur.

¶ Præterea, anima ut distinguitur a potentia vel potentij non convenit dolere, sicut nec respicere obiectum de quo doleat, sed ipsa est trans vna secundum se in portionem inferiorem & superiori, ut non respicit aliquod obiectum, & ut est trans actus primus. igitur ut est vna in illis duabus portionibus non potest esse ratio propter quam altera earum doleat, igitur propter animam quæ est eadem portioni inferiori dolenti, non dicitur dolere portio superior quæ non est ei eadem.

¶ Præterea, si anima ut natura convenit dolere, hoc maxime convenit sibi propter separationem eius a corpore, quia sibi ut natura convenit pericere cor-

pus, & naturaliter inclinari ad corpus, sed consequens est falsum, quia in separatione eius a carne fuit facta impassibilis, igitur tunc non tristabatur.

¶ A D S O L V T I O N E M huius. ¶ præmittenda est auctoritas Augustini. 14. de civi. c. 15. ubi dicit sic. Dolor carnis tantummodo offensio est animæ ex carne, & quadam ab eius passione dissensio. Sicut animi dolor qui tristitia nuncupatur, est eius dissensio ab his rebus quæ nobis nolentibus accidunt.

¶ Ex hoc patet distinctio inter dolorem proprie dictum, quod scilicet inest animæ ex carne, & primo secundum partem sensitivam. Et tristitiam proprie dictam quæ inest animæ secundum se & primo secundum partem intellectivam.

¶ A D huius ergo questionis solutionem. ¶ Primo videndum est quid sit dolor, & quid tristitia, accipiendo vocabula hic proprie. ¶ Secundo quomodo verus dolor fuit in anima Christi & secundum quam potentiam & de quo obiecto. ¶ Tertio de tristitia, & ibi primo si ipsa infuit secundum portionem superiorem, & secundo an infuit secundum portionem inferiorem, & de quibus obiectis.

¶ D E P R I M O dicitur quod prima radix doloris est immutatio offensiva vel corruptiva dispositionis convenientis naturæ. Sicut e contra prima radix delectationis est immutatio saluativa dispositionis convenientis naturæ. ¶ Secunda & proxima radix est apprehensio huius immutationis, nec sufficit secunda radix siue prima, alioquin beatus post resurrectionem pos-

Hic quid.
11. q. 8. c.
9. & quod.
12. q. 9. ubi
de cū qua
11. 6. q. 32.

A set dolere, quia si esset in igne perfectissime apprehenderetur sumum calidum, non tamen lederetur ab eo, & ita si sola apprehensio sine immutatione prima sufficeret, posset beatus dolere existens in igne afflicto. Sed de apprehensione distinguitur, quod aliud est apprehensio, aliud perceptio.

¶ Quia apprehensio sensibilis habet pro obiecto ipsum sensibile. puta apprehensio visus colorem, auditus sonum.

¶ Sed perceptio annexa apprehensioni habet pro obiecto noticiam trahens vel proficuum

a. 2. circa
sensibile.

*Iustificans sensum, & hæc intentio convenientis vel disconvenientis habet vim rei ad movendum ad passiones, quales res ipsa posset facere, sicut patet per philosophum lib. de motu animalium.

Vide 14.
de anima lib.
hic. Vide
Aug. 11.
tri. c. 2.
a. l. in pro
ra.

B malium quoddam phantasma movet aliquando ut res ad calefactionem quidem & frigectionem, & modica immutatio cordis facit magnam immutationem corporis, sicut magnam immutationem in navi facit modica immutatio in gubernaculo navis. igitur illa intentiones virtutem obiecti habentes possunt movere ad passiones animales ut dolorem & gaudium quæ concomitantur immutationem cordis ad passiones naturales corporis secundum calidum & frigidum.

a. l. con
comitantur
et ad pas
siones.

¶ Sic ergo dicitur quod apprehensio est tantum causa sine qua non ut radix secundæ respectu doloris, sed perceptio est causa propter quam fit, ipsum autem obiectum præcedit ut causa per se, & propter istam rationem motui, quæ habet intentio convenientis & nocivi ad passionem ani-

malem (sicut & obiectum quod illa intentio circumstat) habet rationem motui ad istam passionem naturalem corporis, quam concomitantur illa passio animalis.

CONTRA ista. primo quod illa prima radix sit nulla quæ secundum eum sicut in dolore est immutatio corruptiva dispositionis convenientis naturæ, ita in delectatione est immutatio inductiva vel saluatiua eiusdem, sed ista immutatio nulla videtur esse, quia quæ ad quem terminum est, non ad primam sensationem, quia præcedit eam sicut prima radix secundæ. nec multo magis ad passionem sequentem sensationem, quia ista sequitur utramque radicem. igitur ipsa est ad utramque dispositionem ut ad proximum terminum, quæ naturaliter præcedit omnem actum tam sensus quam est potentia delectantis vel tristantis. sed nihil tale videtur necessarium ad delectationem, quia nihil præcedit ambo ista, nisi forte species obiecti, sed si species præcesserit in virtute phantastica conservata speciebus. nihil minus posset esse conservatio necessaria, & omnis radix necessaria ad delectationem deberet tunc conservari. Si etiam sensatio sola fieret non minus posset esse aliqua delectatio, quia non minus esset operatio perfecta quæ concomitantur delectatio secundum philosophum 10 ethicorum.

¶ Præterea quod secunda radix sufficit sine prima, probatur, quia licet organum sit corpus naturale, & ideo passibile passione naturali, tamen in quantum organum est mixtum, ita quod est in media proportionem sensibilibus hoc modo natum

est

A est immutari immutatione intentionaliter ab obiecto in quantum sensibile, & hoc modo ali quod obiectum est sibi conueniens, & aliqd disconueniens, & p consequens est aliquod delectans & aliquod affligens. igitur licet circumferibatur ois actio prior ista actione intentionaliter ab obiecto, si ipsa sit alicuius obiecti disconuenientis in organum vt est organu sensus vel in sensu sequitur dolor. Et hoc vt manifeste in quibusdam sensibus, quia licet a sensibilibus

Sensu de coram inducatur dispositio talis, vt est organu sensus vel in sensu sequitur dolor. Et hoc vt manifeste in quibusdam sensibus, quia licet a sensibilibus coram inducatur dispositio talis, vt est organu sensus vel in sensu sequitur dolor. Et hoc vt manifeste in quibusdam sensibus, quia licet a sensibilibus

Quod adducunt de motu animalium, non est ad hoc quod illi intentiones conuenientis, & nocui causent ipsas passiones corporales cordis, quas eo comitantur animales, nec ipsas passiones animales, sed magis est ad hoc, quod illa obiecta sensibilia quod relucunt in phantasmatis, de quibus ibi loquitur, siue ipsa phantasmata virtute obiectorum causent tales passiones,

Vnde apprehensio dicitur quando. scilicet propter distractionem sentientis intus occupati intentionaliter propter operationem vel circa actionem aliarum potentialium, operatio sensus est imperfecta. Et quoniam potentia superior concurret, copulans potentiam inferiorem cum obiecto, facit attentionem, & per consequens actus est interior qui dicitur intentionalis perceptio. Si etiam ista deberent distingui, magis ut perceptio remota a dolore quod apprehensio, quia magis ut delectabilis operatio, quam exprimit perceptio, quod passio, quod ut exprimit apprehensio.

Quod est ut dicere de obiectis perceptionis sensitiua, sunt intentiones, non ut verum, quia nullus sensus potest illas relationes percipere, sed tamen aliqua absoluta quod sunt principia mouendi, relationes autem non sunt principia mouendi sensum aliquem ad actum quemcunque. Similiter, si ista ponantur esse obiecta alterius actus ab apprehensione, ut oportet ponere duos sensus visus, & duos sensus auditus, & sic de alijs, quorum alter percipiat colorem, vel sonum, & alter percipiat intentiones illas circumstantes, quia si ipsa obiecta distinguuntur potentia.

Quod adducunt de motu animalium, non est ad hoc quod illi intentiones conuenientis, & nocui causent ipsas passiones corporales cordis, quas eo comitantur animales, nec ipsas passiones animales, sed magis est ad hoc, quod illa obiecta sensibilia quod relucunt in phantasmatis, de quibus ibi loquitur, siue ipsa phantasmata virtute obiectorum causent tales passiones,

A & ideo ista litera facit ad hoc, *
a. l. quod q non oporteret ponere alias
pater. rationes obiectiuas causantes
a. l. rela- *dolorem, quam quæ sunt in
tionem. phantasia.

ALITER POTEST dici,
 q sicut generaliter actiua &
 passiua sunt quedam nature ab
 soluta, puta calidum, & aliquod
 absolutum, puta calefactibile,
 & super ista absoluta fundan-
 tur quedam relationes, secun-
 dum q hæc passiua inclinatur
 ad hæc actiua, vt ab eis recipiât
 formam ad quam sunt in potē-
 tia passiua, & quando ipsa sic p-
 portionata approximantur, ibi
 est alia relatio approximationis
 mutua ad quam sequitur
 passiuum recipere formam ab
 actiuo, huius tamen actionis in
 actiuo non fuit ratio relatio ali-
 qua præcedēs, puta relatio acti-
 ui siue approximationis, sed istæ
 relationes erant causæ sine qui-
 bus non, sed ratio fuit ipsa natu-
 ra absoluta actiui. Sic in proposi-
 to potest dici q hoc absolutū,
 vt visus inclinatur ad aliquid,
 vt ad extrinsecum perfectiū,
 puta ad album perfectum siue
 pulchrum, & e conuerso ad con-
 trarium visibile, vt corruptiuū,
 vel non inclinatur, sed declinat-
 tur, & tunc relatio terminantis
 relationem inclinati ad inclinās
 di conuenientia, & alia vocatur
 disconuenientia, quæ vt accipi-
 tur in omnibus sensibilib. non
 est relatio æquiparantia, sed di-
 squiparantia, prout conueniens
 di illud, ad quod sensus incli-
 natur vt ad aliquod perfectiū
 extrinsecum, & disconueniens
 a quo declinat vt a corruptiuo,
 & offensiuo extrinseco, nec est
 alia ratio quare visus inclinat-
 tur sic ad album, nisi quia talis

visus est talis natura, & *album C
 talis, sicut nec est aliqua ratio a.
 quare materia inclinatur ad for-
 mam, vt ad perfectionem extrin-
 secam, nisi quia materia est ta-
 lis entitas *absoluta, & forma ta-
 lis. Hunc autem respectū funda-
 tum in absolutis istis sequitur
 approximatio, quæ tunc est ma-
 xima, quando album in se præ-
 sens, & vt præsens vt a visu, vel
 percipitur. Ex hac autē appro-
 ximatione sequitur, q illud qd
 inclinatur recipiat a perfectio
 illo ad quod inclinatur aliquā
 perfectionem, quæ perfectio di-
 citur delectatio, quæ quia non a.
 est in potestate passiu in præ-
 sentia agentis dicitur esse pas-
 sio, licet sit vere qualitas, & non
 de genere passionis, vt est prædi-
 camentum (vt alias dictū fuit)
 & propter similem rationem di-
 citur ipsa intellectio actio, licet
 sit vere qualitas, & sicut intelle-
 ctio habet aliquid aliud præter
 illam rationem scilicet, quod re-
 spectu obiectum, vt actio, ita & p-
 illud respicit causam effectiui
 a qua est, sicut passio, ita quod
 ex istis duobus dicitur, q hoc
 est actio & illud passio. Ratio
 igitur cauendi delectationem
 itam non est conuenientia, quæ
 fuit relatio in obiecto, nec etiā
 presentia per perceptionē, quæ
 est alia relatio, quasi approxima-
 tio agentis ad passiu. sed sola
 forma absoluta, super quā fun-
 dabatur relatio obiecti, est ra-
 tio cauendi istud absolutum,
 quod est delectatio in illo ab-
 soluto, quod inclinabatur ad
 hoc absolutum vt ad perfectiū
 extrinsecum. Ita etiam per
 oppositum de dolore, quia ab-
 solutum quod inclinatur ad ab-
 solutum conueniens, declinat
 ab

A ab absoluto corruptiuo, quod dicitur disconueniens, vt refertur ad potentiam, & si secundo sequitur approximatio, tunc tertio sequitur ex hoc impressio huius passionis, quæ est dolor quæ est contra inclinationem ipsius recipientis vt forma intrinseca, sicut actiuum est contra eius inclinationem, vt extrinsecum. Quod ergo communiter dicitur quod conueniens delectat, & disconueniens tristet, hoc non debet intelligi casualiter, quasi conuenientia & disconuenientia sint rationes cauſandi delectationem & dolorem in potentia, sed abstrahimus quasdam rationes generales ab ipsis absolutis distinctis, quibus conuenit effectus ille, qui est delectare, & ab illis quibus conuenit effectus ille, qui est cauſare. ^{1. delectationem} dolorem, & illas rationes conueniens vel disconueniens vocamus, sicut dicimus omne actiuum, approximatum passio agit in illud, actiuum & passiuum non sunt rationes agendi nec patiendi, loquendo de istis relationibus ^{2. delectationem} sed vt per illas circumloquimur absoluta.

¶ Si queritur cui imprimitur illa forma, quæ est delectatio, vel illa quæ est dolor, & cuius sit talis inclinatio in anima, an scilicet sensitua, vel appetitua.

¶ Respondeo. Possumus distinguere potentiam qua anima potest hoc apprehendere, & qua inclinatur in hoc, vt in perfectiuum extrinsecum, quæ inclinatio nata est terminari, apprehensione sola præcedente, & ita sicut sensui per se attribui-mus apprehendere, ita videtur quod sic inclinari, ita scilicet, quod

terminatio talis inclinationis se-quens apprehensionem conueniat appetitui sensitua. Nam propter nihil aliud ponimus appetitum sensituum quam propter talem inclinationem, & eius terminationem, siue delectationem consequentem apprehensionem, & ita cum eiusdem potentia sit forma terminans, cuius erat inclinari, delectatio erit in appetitu qui inclinabatur. ¶ Hoc confirmatur per ^{Lib. 3. 6.} Damascen. animalium passionum terminus, id est diffinitio est iste passio est motus appetitua virtutis sensibilis in imaginatione boni & mali, sensibilis ponitur pro perceptibili, quia sensibilis non perceptibilis, non dicitur proprie passio animalis, in imaginatione boni & mali ponitur vt causa, quia illud absolutum quod est bonum, vel malum quod dicitur conueniens, vel disconueniens est causa huius passionis. imaginatio, id est sensatio in communi est quasi approximatio agentis ad passum.

¶ Præterea, virtutes morales ponuntur in appetitu, & non in parte cognitiua, vt distinguitur contra appetitum, & ponuntur potissime propter delectationes, & tristitias vitæ. igitur huiusmodi passionibus sunt in eadem parte, & non in cognitiua. ¶ Quod igitur dicit Auicenna. mera. quod delectatio est coniunctio cuiuslibet virtutis cum conuenientia, accipit ibi virtutem vt includit cognitiuam & appetitiuam suam propriam, quia quilibet virtus cognitiua habet suam propriam appetitiuam, nec potest perfecte coniungi cum conuenientia, nisi secundum utranque con-

Lib. 3. 6.

22.

D

Cap. vlti.

lib. 1.

et

A coniungatur, & pp propinquitatem accipiuntur, tanq̃ vna potentia sunt enim inseparabilius coniuncta, q̃ operatio & delectatio, quas phi. 10. Ethic. dicit non posse abinuicem separari, & iō videntur eadem. vnde tales prædicationes sunt causales, vt sit sensus, delectatio est coniunctio cuiuslibet virtutis cum suo conuenienti, quia causatur ex obiecto conuenienti sensui.

¶ Vterius, de tristitia quantum ad aliquid est similiter dicendum, & quantum ad aliquid non. *Vide 1. d. fin. 1. q.* Nam appetitus sensitivus est ali-

quid, quod absolutum ex natura sua conueniens, vt perfectiū extrinsecum, & aliquod disconueniens, vt corruptiū extrinsecum, & quantum ad hoc similiter in voluntate, sed quantum ad aliud pro eo, q̃ ille appetitus naturaliter se habeat ad obiectū.

B Vnde secundum Damia. vbi supra, ducitur, & non ducit. nō sic obiectum comparatum ad voluntatē, quæ libera est. licet aliquid ex natura sua sit conueniens voluntati, puta vltimus finis. tamen sit vltimate conueniens sibi per actum voluntatis acceptantis, & complacētis sibi in illo, & tali conuenientia posita puta per velle obiecti, & dis-

*Specula-
tio subti-
lissima.
a. l. con-
mitantib.*

*a. l. dici-
tur.*

conuenientia per nolle, & ita relationibus conuenientis & disconuenientis* conuenientibus relationes voliti & noliti sequitur approximatō huius obiecti, scilicet apprehensio circa volitum, vel nolitum, & ex hoc vltimo * videtur sequi in voluntate passio ab ipso obiecto sic præsentē, scilicet gaudium, vel tristitia.

¶ Quod autem tristitia proprie sumpta sit passio volunta-

tis vī, quia non est aliqua eius operatio, quia non velle, patet, nec est non velle, vel nolle. probo, quia Deus & beati possunt summe nolle, & non velle, non tamen possunt trīstari, quia non pōt euenire illa respectu quorū habent nolle. tristitia autem est de his quæ nobis nolentibus accidunt secundum Aug. Quod * apparet quia Deus summe nolens aliquid prohibet, ne illud vnquam eueniat. sed posito talē nolle in viatore, & ponatur illud nolitum euenire, tristabitur, & eo magis quo magis noluit, ex diffinitione tristitiæ secundum Augu. erat igitur in eo aliquid quod prius non fuit, quia prius non tristabatur, sed nō est in eo aliqua operatio nec simpliciter, nec secundum aliquem gradum secundum quem non pōt. Nō est etiam passio illa in voluntate te ab ipsa voluntate effectiue, quia tunc esset immediate in potestate voluntatis, sicut volitio & nolitio, sed hoc est falsū, quia nolens aliquid, si illud eueniat non videtur immediate habere tristitiam in potestate sua, si esset etiam a voluntate, vt a causa effectiua esset eius operatio, vt velle quod est ab ea, & in ea. ¶ Si obijciatur, q̃ tunc obiectum necessario ageret in voluntatem, imprimendo illā passionem, quod videtur esse contra libertatem voluntatis.

¶ Respondeo, voluntas non necessitatur simpliciter ab obiecto, sed inter ipsam & obiectū est aliqua necessitas consequentis, sicut si volo, necessario volo, & ita si stat nolitio alicuius obiecti, & illud nolitum euenit, videtur necessario sequi tristitiā posse fieri in voluntate. Exemplum,

A plum, ponitur de libero * volente te: ere terram oneratam feruiture, in cuius potestate non est immediate non ferui, sed in eius potestate immediate est non tenere terram illam; & mediante hoc non teneri ad feruiturem. Ita in proposito, immediate in potestate voluntatis est non nolle, & mediante hoc, non triftari de nolo, si eueniat, quia non erit tunc sicut nolitum, quia si nolit, & illud euenit, ita te nolle necessario necessitate consequentia sequitur triftitia.

Et si queratur quare non pot voluntas recipere * nolitionem ab obiecto, sicut passionem illam a nolo? Respondeo. voluntas vt voluntas libera est, sed vt nolens non est formaliter libera, quia habet formam determinatam ad vnum, quare est ipsa nolito. licet autem liberum, vt liberum non immediate patitur ab alio, tamen vt determinatum ad vnum oppositorum, quod est sibi forma naturalis. potest per illam formam determinate se habere ad vnum oppositum, & non ad virumque, & ita pari.

PRÆTERILLVM modum triftandi, qui videtur manifestior, quando si obiectum fit disconueniens per nolle voluntatis, videtur dubium de disconuenientia alia ipsius obiecti, vt rum sufficiat ad cauendum triftitiam, vt si est obiectum disconueniens naturaliter, & nolitum libere, vel si obiectum est disconueniens appetitui sensitiuo, & sibi triste erit per hoc sufficienter disconueniens voluntati propter colligantiam voluntatis cum appetitu sensitiuo, dum tamen ostendatur sibi per intellectum.

QUANTVM ad primum **C** dubium, posset dici, quod disconuenientia naturalis obiecti, siue nolitum ab ipsa voluntate, vt naturali potentia, abque hoc quod illud obiectum sit nolitum nolle elicitio sufficit ad triftitiam voluntatis, quod declaratur, quia secundum Aug. in Ench. Voluntas ita vult beatitudinem, quod non potest velle miseriam. illud autem velle beatitudinis est naturale (vt dictum est. r. dist. primi) igitur velle naturale alicuius sufficit ad non posse velle oppositum illius, per consequens ad non posse gaudere de illo opposito, & ad necessario triftari de illo, sicut naturale velle beatitudinis sufficit ad triftandum de miseria naturaliter. Sed obieitur contra hoc, quia vitia sunt contra naturam, & tamen omnis vitiosus sine triftitia agit. Et si obieciatur contra hoc, quia virtutes sunt diuise contra naturam. Et tamen omnis virtuosus sine triftitia agit virtuosus, igitur non obstante disconuenientia obiecti naturaliter ad potentiam, potest esse conuenientia per virtutem, & ita sola disconuenientia illa non sufficit naturalis.

Respondetur. inclinatio naturalis duplex est, vna ad commodum, alia ad iustum, quarum vtraque est perfectio voluntatis libera, tamen vna inclinatio magis dicitur naturalis quam alia, quia immediatius consequitur naturam, vt distinguitur contra libertatem, & illa est inclinatio ad commodum, & ideo non potest esse inclinatio naturalis ad commodum, quin sufficiat ad nolle oppositum, & ad triftitiam de opposito, potest tamen esse inclinatio naturalis ad

c. 104. q.
q. id. 49.
dist. 4. q.
9. et inde.

a. l. iustitiam.

*a. l. in 71-
11470.*
A ad * iustum, quæ non sufficit ad
nolle liberum, siue ad tristitiam
de opposito.

QUANTVM ad secundā
potest dici, qd etiam illa connec-
tio voluntatis cum appetitu sen-
sitivo (præsentato appetibili p
intellectum volūtati) sufficit ad
hoc vt cōueniens appetitui sen-
sitivo sit conueniens voluntati,
& disconueniens sit disconue-
niens, & triste. Sic enim ponitur
aliqua delectatio surreptitia pre-
cedere in voluntate omnē actū
liberum voluntatis, & sicut po-
nitur in delectationibus surrep-
titij, ita poni potest in tristi-
tis vel doloribus respectu obie-
ctorum tristium, vt sicut intelle-
ctus cooperatur sensui fortiter
immutato (si non sit circa alia
distractus) ita ponit aliquis vo-
luntatem non necessariō coope-
rari, sed vniuersaliter compari
appetitui sensitivo patienti, &
hoc circa idem obiectum, si nō
impediatur voluntas, per nō cō-
siderationem intellectus, vel per
aliud impedimentum vincens.
hæc modo diceretur qd corru-
pta violenter, licet delectaretur
in voluntate ex delectatione ap-
petitus sensitui, non tamen pec-
caret, quia delectatio & delecta-
bile posset esse non * volitum,
quantum ad omnem actum eli-
citum voluntatis. secundum au-
tem aliam viam oporteret dice-
re, qd licet delectaretur secun-
dum tactum, non tamen secun-
dum voluntatem, nisi obiectum
esset libere volitum.

P R A T E R duos modos
prædictos tristandi, vel tres si se-
cundus diuidatur in duos, vide-
tur posse poni tertius, vel quar-
tus modus tristandi propter nol-
le conditionatum, quando .i. ali-

quis noller aliquid, quantum in
se esset, tamē in aliquo caso vult
illud. Exemplum. mercator peri-
clitans in mari, noller proijcere
merces, si posset e fugere peri-
culum. Sed hoc nolle est condi-
tionatum, quia .i. quantum in se
est noller simpliciter, tamē vult
proijcere, quia nō coactus proj-
cit, licet enim propter aliquid
non volitum. puta periculum,
eijciat, tamen non cogitur ini-
tus eijcere, hæc volitio absoluta
enunciaretur per volo, nolito
conditionata per nolle, si * pos-
sem aliter. Et talis nolito condi-
tionata videtur sufficere, ad
tristandum de sic nolito eue-
niere, sicut ille tristis eijcit mer-
ces, nec ibi velle oppositum fa-
cit tantum gaudium, sicut nol-
le conditionatum facit tristitiā,
talis quidem volitio & nolito
conditionata sufficit etiam ad
peccatum mortale, (quale forte
fuit angelorum, non prius dece-
ptorum, quam peccarent, & ad
meritum, quale est in militan-
te ex corde proximo, non poten-
te tamen subuenire in opere.)
igitur sufficit ad passionem con-
sequentes velle & nolle (maxi-
me quando actus voluntatis cō-
ditionatus est intensus) igitur
sufficit ad tristari. ¶ Sic igitur re-
colligendo istud membrum po-
test dici, quadrupliciter esse tri-
sticiam ex disconuenienti, appie.

¶ Vno modo de simpliciter
nolito actu, & habitu euenien-
te. ¶ Secundo modo, de habitu
nolito, & actu conditionaliter
licet tamen absolute volito con-
tra inclinationem habitualem.
Tertio modo, quia disconue-
niens volūtati, vt natura. ¶ Quar-
to modo, quia disconueniens
appetitui sensitivo. cui comun-
gitur

Agitur voluntas non habituada ad oppositum vehementius, q̄ sit inclinatio eius ad appetitum sensitiuum.

¶ QVANTVM ad secundū articulū dico q̄ in Christo fuit verus dolor in parte sensitiua, q̄a obiectum approximātū tactui suo, & appetitui sensitiuo erat disconnemēns illi sensui, & ille sensus erat p̄fecte perceptiuus, quia secundum proportionem bonæ dispositionis corporis est dispositio existentia tactus. 2. de anima. & illud corpus fuit optime complexionatum, sicut anima illius corporis erat perfectissima. Vterius * dolor excellens in parte sensitiua natus est impedire vsum rationis, quod probatur, quia plus impedit vsum rationis dolor vehemens, quam delectatio secundum Aug. 33. q. 36. Nemo est qui non plus lugeat dolorem, quam appetat voluptatem, quando quidem videmus immanissimas bestias ēt asperitatibus terreri dolore & metu, sed aliqua vehemens delectatio sensibilis impedit vsum rationis secundum Aug. 14. de ciui. Dei. c. 15. quia maior in corporis voluptatibus nulla est, ita ut in ipso momento tēporis quo ad eius peruenitur extremum pene omnis eius acies, & quasi vigilia cogitationis obruatur, & philosophus. 7. Ethy. dicit q̄ futuratur intellectum etiam * sapientissime sapiētis. igit̄ multo maior dolor vehemens sensibilis natus est de cōi lege impedire vsum rationis. ¶ Ex hoc sequitur, q̄ si in martyribus expositis maximis tormentis, intellectus habuit vsum suum, q̄ hoc fuit ex speciali gratia creatoris. ¶ Et si obijciatur, q̄ tunc fortis politi-

cus non virtuose exponit se talibus passionibus excessiuis, quia in eis non potest vti virtute propter vehementiam earum, & ita priuat se virtute. ¶ Respondeo, ipsum pati tales dolores est obiectum bonum eligibile propter bonum finem, & ideo electio habens illud pro obiecto, bona est adhibitis circumstantijs debitis circumstantibus eam, licet bonus actus formaliter, q̄ est electio voluntatis non maneat cū talibus tormentis passionibus coniunctis, ad quæ se exponit, ita etiam exponens se fornicationi, si in momento summe delectationis non utatur ratione, nec per consequens voluntate, peccat tamen mortaliter exponendo se illi passioni, in qua nō potest vti ratione, quemadmodum aliquis potest meritorie vel demeritorie exponere se dormitioni propter bonum finem, in qua non potest vti ratione. ¶ Tertio, quantum ad istum articulum dico, q̄ si sensu vehementer patienti a delectabili vel tristabili intellectus possit esse in vfu suo, naturale videtur esse, ut vehementer cooperetur potentia inferiori, & voluntas compariatur delectando, vel tristando ipsi appetitui sensitiuo iuxta modum tactum in tercia via posita in primo articulo de tristitia voluntatis. ¶ Sic igitur ad propositum potest dici q̄ (cum in Christo ratio permanisset in vfu suo, & voluntas non absorpta a dolore appetitus sensitiui, & intellectus per consequens intuitiue dolorem illum apprehendit & voluntati ostendit) illa voluntas condoluit, siue, quia naturaliter inclinabatur ad oppositū, quæ inclinatio sufficit ad tristitiam de

A de opposito s^m secundā viā in primo articulo. ¶ Quod ē declarat hic, quia affectio cōmodi, q̄ est cōcupiscentia præsūponit affectionē amicitie, q̄a oīs concupiscēs bonū. alicui prius vult illi bene esse in se, q̄ illi concupiscat. si ergo aliqua inclinatio ad cōcupiscendū cōcupitū potest esse rō necessaria tristandi de opposito, multo magis inclinatio ad amandū illud, cui bonū concupiscitur, pōt esse ratio tristitie de opposito boni ipsi⁹ amati, sed voluntas cū sit appetitus principalis personē, p̄prie summe naturaliter inclinā in bonū cōmodū, & appetit illud, quia q̄a multa sunt in eodē, superius dicitur principale inter illa illius suppositi, sicut cum sint multe cognitiue in homine, suprema cognitiua. s. intellectiua potissime dicitur cognitiua hominis vt homo, ita appetitus supremus hominis dicitur appetitus hominis, vt homo, igit^r naturaliter summe appetit bonū p̄sonē, cuius est tanq̄ eius quod diligit amore amicitie, in quo fundat oīs amor cōcupiscentie, & ita illū amorē amicitie necessario sequit^r tristitia de opposito, & ita corruptio personē necessario erit tristis volūtati. Alio modo, quia voluntas necessario colligatur appetitui sensitiuo secundum vnā op̄i, quā fuit tertia via in primo articulo, & illa colligatio fuit perfectissima in Christo, & intellectus apprehendit illud obiectū tristabile, quia non fuit impeditus. ergo sequit^r passio tristitie siue doloris fuit in voluntate. Sic igit^r patet duplex via, quō Christus potuit doluisse in voluntate, siue appetitu rōnali, vna p̄p inclinationē

volūtatis naturalē ad salutē per Cōsone, alia p̄p colligantiā intellectus & voluntatis cum appetitui sensitiuo dolēte. ¶ Si obijciatur contra primā viā, quia tunc in morte fuisset summe tristata illa anima. ¶ Pōt est dici q̄ si in illo instanti anima fuit impassibilis, tunc non tristabatur, sed prius de illo tristi prauiso, quādo. s. ipsa fuit tristabilis.

¶ Contra hoc erat futurū cōtingens. igit^r non * noluit illud, nisi in verbo ex distin. 14. igit^r nec de illo tristabatur secundū voluntatē, nisi vt ei ostendebat^r in verbo. illa est volūtas s^m portionē superiorē. ¶ Rēdeo, portio inferior intellectus bene ostendit passionē futuram.

¶ Quia similiter (q̄ minus vⁱ) imaginatiua potuit illud, vt terribile imaginari, & ita appetitus illius potentia apprehendit terri^r, & ille est appetitus qui cōter d^r sensitiuus, quando fit sermo de vitijs & virtutibus.

Q V A N T V M ad tertiū articulū principale. s. de tristitia, q̄ est de nolito a voluntate libera, nō tū ex carne. ¶ Primo, videndū est de quibus tristabat Christus, s^m portionē superiorē, ista enim dupliciter accipit. Vno modo stricte, vt respicit sola creatura, hoc secūdo modo loquitur Aug. 12. de tri. ¶ Primo modo, non potest portio superior volūtatis ordinate tristari, quia talis tristitia sequitur ad nolle Deum in se, vel nolle aliquā perfectionem intrinsecam sibi in esse tale nolle a Deo est inordinatum q̄ forte est peccatum in

A in scilicet sic vix peccant damnati, si enim nolunt Deum esse iustū, hoc tñ forte non absolute nolunt, sed quia nolunt effectū iustitiæ, scilicet punitionem quam sentiunt, hoc non pertinet ad portionem superiorum stricte sumptā. Secundo modo, loquēdo de portione superiori, de tribus posset tritari talis portio. Primo, scilicet de carentia fructus respectu obiecti aterni. Secundo de peccato suo, vel alterius voluntatis. Tertio de alijs malis suo supposito discōuenientibus, vel alijs personis dilectis, patet ordo, quia sicut superior portio large sumpta primo vult suam fructificationem respectu Dei, secundo iustitiam quācūque ad fructificationem ordinatam, & hoc in se vel in alio tertio vult secundum regulas aternas bona media & minima sibi alijs pro inordine ad maxima, ita habet nolle respectu oppositorum tristitiā, de illis si accidunt.

QVO AD primū istorum, quia Christi nō tristabat, quia nō fructio vel nō perfectio eius quae fuit nolita non euenit in morte, quia nō fuit cognitū, vt per illud quo meruit alios fini cōiūgi, ipse minus fini coniungere.

QUANTVM ad secundū de peccato proprio non tristabatur, quia nullū habuit, sed de alieno, puta de peccato infidelitatis discipulorum dubitantū, & de incredulitate & credulitate Iudeorum persequentium ipsum. Vnde Ambrosius super Lucam, & ponitur in litera. Doles domine, non tua vulnera, sed mea. id est. i. tristaris de meis peccatis naturam meam vulnerantibus, non de tuis.

¶ Sed hic est dubium, quia cū

nulli meruit, nisi quia actu voluntatis suae passionem suam ad ipsum retulit, & magis voluit in nocetiam discipulorum, quam aliarum alias non videretur tristatus, quomodo non meruit illos pseruari a lapsu nolito. Cōfirmatur, quia meruit eis relurgere ab illo. igitur potuit eos pseruare &c.

¶ Quo ad ista duo prima obiecta, fructificationem. scilicet & iustitiam nō oportet distinguere inter portionem superiorem, & inferiorem. sicut enim inferior intellectus potest habere illa pro obiectis, ita & voluntas inferior. de quibusdam tamen non tristabatur sicut superior, quia non eueniebant nolita, & de quibusdam euenientibus tristabatur, vt de peccatis, quia * sic erant nolita, cum enim esset recta, neque placuerunt, neque neutra fuerunt sibi peccata peccantium, si erāt sibi ostensa vt mala.

SED QVO ad tertiū obiectum, scilicet passionem Christi oportet aliter dicere de portione vna & alia, & hoc scdm quatuor vias positas ī primo articulo de disconuenienti, & contristante, de quibus videndum est si omnes poni possunt in * vtraque portione. ¶ Quantū ad hoc videtur quod est duplex tristitia nō sequens actualē nolitionē, nec habitualē siue conditionalem. sed quasi naturalem, qualis est ista quae est circa voluntatem, vt natura. & illa quae * est ex cōiunctione voluntatis cum appetitu sensitiuo patiente, quae quidem duplex tristitia videtur appropriata duplici portioni, ita quod nolle naturaliter, & sic tristari conuenit voluntati tantum secundum portionē superiorem tritari

C in 4. dist. 14. solutio nō huius dubij. xii. ponitur quoddam extra in aliquibus originalibus. sed non necessariū id eo &c.

a. l. sibi. D

a. l. circa vtraque portionem.

a. l. in qua etc.

A flari verbo præcise ex compa-
sione ad appetitum sensitivum
conuenit voluntati secundum
portionem inferiorem. ¶ Proba-
tio primi, quia illud quod respi-
citur a portione superiori large
sumpta ut prædictum est (secu-
dum Aug.) est quod respicit in
ordine ad æternum, (& hoc * a
ratione) ut * a quo eterno ipsa ra-
tio accipit principium cognos-
cendi, & a voluntate ut ipsa vult
in ordine ad ipsum ut ad finem
vltimum, sed voluntas nihil vult
naturaliter primo, & * propter
se nisi finem vltimum, & per cō-
sequens omne aliud vult nō pri-
mo, sed in ordine ad ipsum, ergo.
Minor patet ex rectitudine
inclinationis naturalis, quæ non
esset recta, si esset maxime, &
principaliter ad minus bonum,
B & non ad vltimum. Qui * ta-
men diceret voluntatem, ut est
a. l. qui ta
men dice-
re quod
voluntas
tā
tum esset
ad bonū.
¶ Probatio secundi, intellectus,
Vide in
fi. distin.
27. & 1. e.
dist. 1. e.
dist. 49.
4. q. 9. &
6. dist. 2.
natura, esse tantum ad bonum
propriū primo, discordaret a
dictis in isto membro, ideo op-
positum hic supponitur ex illa
questionē, alias pertractanda.
¶ Probatio secundi, intellectus,
Vide in
fi. distin.
27. & 1. e.
dist. 1. e.
dist. 49.
4. q. 9. &
6. dist. 2.
quia sensus cui coniungit
illud sentit, de portio inferior,
igitur similiter de appetitibus. An
tecedens patet, quia in quātum
sic cognoscens, nihil cognoscit
per regulas æternas, quia eodē
modo cognosceret, si non pos-
set de hoc scdm illas iudicare.
¶ Contra ista, secundum mem-
brū videtur repugnare primo,
quia voluntas comparatur appe-
titui sensitivo, ut natura, & non
ut libera, quia non est in eius po-
testate ista subita compassio,
sed hæc non potestas est pro-
pter naturalem connexionem
appetitus superioris ad inferio-

rem. igitur voluntas, ut natura
non conuenit præcise portioni
superiori, & compatiens appe-
titui sensitivo præcise inferiori.
¶ Respondeo, voluntas ut natu-
ra dupliciter accipitur. ¶ Vno
modo ut tendit naturaliter in
obiecta propria huius potentie,
ut hic (vniuersaliter circumscribē-
do alia) ut. f. inclinatur tanquā
perfectibilis ad sua propria obie-
cta, & hoc modo intelligitur pri-
mum membrum, quia sic incli-
natur naturaliter ad obiecta or-
dinate secundum naturalem or-
dinem obiectorum, in quantum
sunt ipsius aequaliter perfectiua.
¶ Alio modo dicitur voluntas
ut natura, includendo omnem
ordinem eius ad quodcunque
consequens naturam volunta-
tis (& hoc proprie non ut libe-
ra, sed ut tantum appetitus in-
tellectiui, siue ut habens affe-
ctionem commodi non iusti-
tia) & sic habet ordinem ad cō-
patendum appetitui inferiori,
non tantum in ordine obiecti
lius ad primum obiectum vo-
luntatis, ut voluntas est, sed cir-
cumscripto illo ordine circa quod-
cunque, sic compatitur, & ita
in hoc se habet, ac si ad æternū
referre non posset. non sic autē
est ipsius (ut est talis potentia)
inclinatio naturalis ordinata præ-
cise ad sua propria obiecta, quia
illa inclinatio ut sic, non est præ-
cise ad aliquid nisi in quantum
est vltior inclinatio ad æter-
num, sicut materia non incli-
natur ad dispositionem, nisi ga-
vterius inclinatur ad formam
perfectam. ¶ Breuiter, voluntas
ut natura primo modo est vo-
luntas ut naturaliter inclinata
tantum ad sua propria obiecta.
secundo modo est voluntas in-
clina.

A clinata ad obiecta alterius appetitus, cui coniungitur median-
te inclinatione illius. ¶ Primo
modo, est tantum portio supe-
rior. ¶ Secundo modo, tantū
inferior. generaliter autem po-
test accipi voluntas ut natura, se-
cundum quod includit vtrunque,
& sic pertinet ad vtranque por-
tionem. ¶ De alijs duabus tri-
stitijs sequentibus nolitatem
actuale abolutam, & cōditiona-
lem, siue habitualement, videtur
quod cum vtraque portio possit sic
& sic nolle quādam, quā eue-
niant, vtraque poterit illo dupli-
ci modo tristari. De illis igitur
quatuor vijs tristandi positus in
primo articulo de modo tristandi
duæ sunt cōmunes vtrique por-
tionem, duæ propriæ duabus, ita
quod vtraque portio tristari ha-
bet de obiecto tripliciter no-
lito.

B ULTERIVS ad propo-
situm applicādo voluntati Chri-
sti, quantum ad hoc obiectum
quod est passio. videndum est
quæ portio de hoc obiecto po-
tuit tristari, & hoc secundum
quem trium modorum tristandi
sibi possibilem, & primo de
portione superiori, patet de vo-
luntate ut natura, quia ipsa, ut
sic voluit bonum huic personæ.
& in ordine ad æternum, & sic
oppositum fuit nolitum tanquā
contra affectionem commodi,
non tamen contra iustitiam, no-
litum autem contra affectionē
comodi, si euenit, est sufficiens
cā tristitiæ ex primo articulo.
igitur hoc modo voluntas, ut
natura tristabatur de passione.
Nec obstat quod bonum illud, quod
ad mortē illam sequebatur, vel
ad quod mors illa ordinabatur,
fuit maius, quā vitæ suæ con-

servatio ad tempus, quia licet
ex hoc plus esset volendum libe-
re secundum affectionem iusti-
tiæ, non tamen a voluntate se-
cundum affectionem commo-
di, nisi posset ostendi illam
salutem hominum fuisse maius
bonum huic personæ, quā cō-
servatio vitæ suæ. & hoc magis
commodum naturaliter ex se.
non * tantum ex ordinatione ali-
qua huius, tanquam vtilioris ad
finem vltimum. ¶ Si obijcia-
tur hic, quia tunc voluntas, ut
natura, non est portio superior,
quia non respicit omnia in ordi-
ne ad æternum, nec æternū * pri-
mo, quia aliquid proprium vide-
tur naturaliter esse magis com-
modum huic personæ, quā ali-
quid extrinsecum. Hoc vltimū
est negandum, quia æternū nō
tū est summum iuste amandū, D
sed etiam summū cōmodū om-
nis volūtatis, ut est appetitus in-
tellectivus, circumscripta liber-
tate, & iustitia, & ideo in vtraq;
ordinatione naturali obiectōrum
est primum.

SED VIDENDVM est
secundo, de portione superiori
voluntatis, ut libera est, & de tri-
stitia consequente in ipsa actua-
lem nolitatem obiecti trista-
bilis, videtur quod per principia sum-
pta a fine vltimo nō possit cōclu-
di de passione, & eius opposito
inquantum referuntur ad finē
illum, quod ipsa sit nolenda, quā cū
opposita non possit demonstra-
ri, si referendo ad finem vlti-
mum concluditur simpliciter,
vita esse pro tunc volenda, &
mors nolenda. igitur voluntas
diuina recte non voluisset aliam
passionem, quia contra rationē
rectam, nec etiam volūtas Chri-
sti recte voluisset illam, nec in
Sco. sup. iij. Sen. L. tali

a. l. iam.

a. l. aliud
a primo.

A tali velle meruisset, quæ omnia sunt absurda. videtur ergo quod si cut rō superior non potuit iudicare hoc esse malū pro tunc referendo ad finē vltimū, sed determinate bonū, vel quia immediate ordinabat ad finē vltimū propter eius veritatem velle mori, vel mediate. scilicet mediante salute humana, pro qua * procuranda fuit mors volita, ita etiam voluntas superior, vt libera non potuit ordinate illam pro tunc nolle, sed determinate velle,

a.l. prouocanda.

& ita nec de illa tristi tristitia consequente absolum nolle liberum. ¶ Contra, igitur nec illa portio modo gaudet de vita Christi, quia non est ratio concludendi illam simpliciter esse volendā, vt refertur ad alterum. quia illa ratio pro tunc æq̃ conclusisset. ¶ Respondeo, conclusio demonstrationis practice est de actu circumstantionato. & sicut pro tunc velle mortem fuit bonum simpliciter, quia pro tunc a trinitate fuit volita, & ideo pro tunc sustinenda, et

a.l. confirmanda.

pro iustitia * conseruanda, & p̃ salutem hominum procuranda, ita pro nunc eius vita est bona. ¶ Et quod * obijcitur quod demonstratio semper æque concludit. Verum est eandem conclusionem, & in practicis eodem modo circumstantionatam. Sed si concludit pro nunc, vt nunc dicit circumstantiam conclusi, nō sequitur, ergo pro semper, quia non est eadem conclusio eodē modo circumstantionata. nec * se

a.l. compositio, ergo & diuisio prout nunc determinat &c.

quiritur, ergo pro tunc, nisi vt tunc determinat illationem vel illationem. ¶ **TERTIO VIDENDUM** est de portione superiori voluntatis, vt libera, & de nolitione cō

ditionata, siue habituali, & dico habitualē in cuius actu voluntas, prona ex se est exire, nisi aliud obstat. Sic videtur dicendum, quod illa portio noluit passionē, hoc est noluisse quantum in se erat. si omnia prospera, & iusta secundum se appetibilia æque fuissent sine ea.

¶ Hoc autem probatur duplici auctoritate, & ratione. ¶ Vna est Aug. 13. de trini. & quāuis iustus per fortitudinem sit paratus excipere, & æquo animo ferre quicquid aduersitatis acciderit, mauult tamen vt non accidat. Et si potest facit, atque paratus in vtrunque est, vt quantum in ipso est alterum optet, alterum vitet, & si quod vitat incurrerit, ideo volens ferat, quia fieri non potuit quod volebat, supple quantum in ipso erat, parat autem quod intendit, secundum * quod littera sonat,

quia per hoc probat nullum, quantūcunque virtuosum posse hic esse beatum, quia hic potest pati aduersa, & ita non habere quicquid vult, quia vt iam recitatum est, alterum optat quantum in ipso est. scilicet. prosperum.

¶ Alia auctoritas est philosophi. 3. Ethic. cap. 11. mors & vulnera tristia forti, & volēti erunt. sustinet hæc autem quoniam bonum, vel quoniam turpe non. & quanto vtiq̃ue magis habeat virtutem omnem & felicius sit, magis in morte * tristior erit, quod non esset, nisi quia quantum in ipso est, vult oppositum. & illa auctoritas ostendit quod dictum est in primo membro tale nolle sufficere ad tristitiam.

¶ Ratio ad hoc est, quia obiectū patiētiae non vltimū se eligibile quia tunc non requireretur ibi

A patientia. nec beati aliqua talia eligunt. ¶ Si dicatur ad auctoritates, quod loquuntur de fortitudine moraliter, quae fortitudo disponit portionem inferiorum non superiorem.

¶ Hoc non obstat, quia portio superior secundum regulas eter nas, nihil aduersum videtur iudicare esse eligibile, in quantum in ipso est, quin oppositum esset eligibilis, si illud iustitia non videretur. alioquin quare alligari, & iuncti fini ultimo, vt beati nihil eligunt aduersum.

ULTIMO videndum est de portione inferiori respectu huius obiecti, quod est passio. patet autem quod ipsa, vt natura, & vt coniuncta appetitui sensitiuo compatiendo tristatur.

¶ Sed dubium est, si vt libera tristatur propter nolle liberum absolutum, vel conditionatum. ¶ Et quantum ad conditionatum videtur similiter dicendum, sicut dictum est de superiori. & auctoritates eque, vel magis ostendunt de ista, sicut de illa. ¶ Non restat igitur videndum, nisi vtrum ratio inferior possit concludere illam esse absolute nolendam. & sic voluntas inferior possit eam ordinate nolle absolute, & ita tristiari. ¶ Quantum ad hoc videtur dicendum, quod non. & de ratione & consequenter de voluntate. quod probatur multipliciter. ¶ Primo, quia eadem potentia circa idem obiectum non potest habere actus oppositus, quorum alter sit in summo, quia oppositum in summo non compatiatur secum reliquum. sed portio superior & inferior sunt vna potentia fm Aug. 13. de tri. & ostensum est lib. 2. di. 24. superior au-

tem portio dicat in summo ipsam passionem volendam, quantum ad intellectum, & fm voluntatem summe vult, igitur inferior non potest * nolle. ¶ Preterea, ex principio & conclusione non sequuntur opposita. principium rationis practice inferioris est conclusio rationis superioris. ergo, probatio minoris. prima principia practica sumuntur a fine ultimo, ad quem sunt fines a quibus sumuntur principia rationis inferioris, ita quod bonitas illorum finium est ex illo fine. igitur & principia sumpta ex illis concluduntur ex sumptis ab * illo fine. ¶ Preterea, quocumque principia rationis inferioris se habeant, puta, siue sint conclusa, vt * processit praecedens argumentum, siue immediare, licet posteriora primis immediatis sumptis a fine ultimo, nam

D inter immediatas propositiones tam practicas, vt videtur, quae speculativas, est ordo dignitatis vel esse potest, saltem hoc certum est, quod opposita demonstrari non possunt, sed alterum tantum sophisticè arguetur. igitur si ratio superior demonstrat hoc esse volendum, ex nullis principis potest interior arguere, nisi si sophisticè hoc esse volendum absolute, supponimus autem rationem Christi rectam non errantem per sophismata, & voluntatem esse conformem rationi rectae non non sophisticè. ¶ Preterea, ratio iudicans de actibus virtutum politicarum est ratio inferior. sed illa indicat pro bono communi mortem esse voluntarie sustinendam, igitur considerando bonum commune hominum, ratio inferior Christi non potuit concludere mortem suam

L 2 esse

A esse nolendam, sed oppositum.

¶ Si dicatur ratio iudicat mortē esse sustinendam, non tamen volendam, & ideo tristatur de illa, cui videtur consonare Aristo. in auctoritate supra posita, quia licet actus patientiae virtutis sit volibilis, non tamen obiectum, circa quod est actus. ¶ Contra ratione concluditur mors nunc sustinenda, igitur aut voluntas non vult quod conclusum est, & tunc non est recta, aut vult, & tunc videtur non absolute nolle mortem, quia absoluta, & efficax volitio. a. non stat cum absoluta nolitione & efficaci eius, sine quo non potest esse. a. quia tunc idem simul fugeret, & nō fugeret, nam absolutum nolle efficax est causa fugiendi nolitum. sicut absolutum velle efficax est causa prosequendi volitum. ¶ Præterea, ad conclusionem principalem videntur auctoritates. Nam Augu. super illud psalmista. Clamabo p̄ diē, & non exaudies me, miles coronandus non timet, scilicet Paulus, & dux. s. dominus timet coronaturus? quasi diceret, non timor enim est de nolito qđ scit vel creditur esse futurum. ergo.

¶ Præterea, magister in litera adducit Hieronymum, qui vult qđ in Christo non fuit passio, sed propassio. si autē absolute noluisse, cum tale nolle sequatur apprehensionem rōnis, tristitia sequens illud nolle videre habere plenam rōnem passionis.

¶ Cui placeret conclusio istarū rōnum, & auctoritatum posset dicere qđ voluntas inferior, vt libera, non noluit absolute, sed

a. l. tamē. * tantum tristabatur, quia noluit conditionaliter, quantum s. in ipsa fuit. si aliter diuinum

beneplacitum impletur. Et illud tale dicitur voluntariū mixtum in voluntario. Et illud est simpliciter volitum, qđ quis vult quantum in ipso est, & illud est quid, quod quis vult p̄ necessitatem præsentē, puta simpliciter voluntariū est periclitanti nō proijcere merces, ideo tristatur de projectione, & proijcere est voluntariū s̄m quid, & sic in proposito dicerent, qđ Christus absolute noluit mortē, quia quantum in ipso fuit, & s̄m quid tā voluit. ¶ Hoc credo fallum, tam generaliter, qđ in proposito, primi ostenditur in exemplo illo. cum n. ille sit dñs actū suū per voluntatem in cuius p̄tate est vt virtute motiua ad proijciendum & non vt, & hoc ita in periculo sicut alias, igit simpliciter volēs proijcit, quia a nullo coactus vt vi motiua. patet. n. qđ voluntas posset ita inordinate amare merces qđ nollet eas proijcere etiam pro periculo euadendo. Ita in proposito Christus dicit nolle mortem cū determinatione distrahente. s. si bene fieri posset, & ideo distrahit, quia conditio non extat. conceditur autē s̄m * istam viā ipsum velle mori sine conditione distrahente, quia si additur propter honorem Dei, vel propter iustitiam vel salutē hominū, non est distractio. finis enim actus nō distrahit actu in talibus, igitur quod quis facit, vel patitur, non est simpliciter nolitū, sed s̄m quid. ¶ Motuē autē forte pro parte opposita. qđ tale vt simpliciter trahit, sicut proijcere periclitanti, & mori forti. Sed hoc nō cogit, qđ ad simpliciter trahendū iustitiam nolle cōdonatum, qđ cōdō est nolita, & ita velle consequens

A aliquid nolitum, non sufficit ad gaudere, sicut ibi velle proiecit sequitur ad tempestatem fore, quod est nolitum illi. ¶ Sed tunc non vult Christi mors tristis, quia non fuit volita propter aliquid nolitum præsuppositum. ¶ Respondeo, sicut fortis politici cas nolle ciuitatem suam talem necessitatem incurrere, a qua eam liberari oporteret per mortem eius, & sic præsupponit quoddam nolitum, sic Christus noluit auditores esse tales coram quibus non posset veritas prædicari, nisi scandalizarentur vique ad odium mortale, ideo si voluit mori pro veritate doctrine, supponitur quoddam nolitum ex parte audientium. Si autem pro salute humani generis, supponitur aliud nolitum. scilicet homines esse in tali statu, a quo per mortem Christi eripiendi essent. Si autem propter beneplacitum diuinum, & ibi supponitur, videtur quoddam nolitum primo, quia beneplacitum illud fuit respectu huius obiecti (ut videtur) propter aliquem finem ad quem hoc obiectum ordinabatur, puta vel propter veritatem prædicandam, vel salutem hominum procurandam.

¶ Sic itaque si rationes ultimo concludant, ut esse dicendum, quod secundum portionem inferiorem noluit passionem, & hoc voluntate, ut natura, hoc est in quantum coniuncta appetitui sensitivo patienti, & voluntate, ut libera noluit tantum conditionaliter & non absolute, quæ admodum de portione superiori dictum est prius, quod noluit ut natura, & ut libera noluit tamen conditionaliter, & non absolute, & ita secundum utranque portio-

nem eisdem modis tristabatur. ¶ Nec valet non noluit absolute, igitur non tristabatur, quia nolle naturaliter, vel conditionaliter sufficit ad simpliciter tristari, unde tamen potest argui, absolute non noluit, igitur non tristabatur ex illa causa, sed cum hoc stat quod ex alia causa vnica, vel duplici simul simpliciter tristaretur.

¶ Sicque saluat gl. illa, Repleta est malis &c. i. tristitia hinc pennis. quia tota anima secundum voluntatem secundum utranque portionem tristabatur, & ut natura, & ut libera ex nolitione conditionata, quantum. scilicet in ipso fuit, & quantum ad intellectum secundum utranque portionem apprehendebat disconueniens voluntati naturaliter & conditionaliter. ¶ Si quis tamen velit assignare in voluntate inferiori aliquam causam tristitia, quæ non fuit in superiori, dicendo quod inferior absolute noluerit illam penam, quod de superiori non est verum, poterit ita ponere, portio inferior considerat passionem absque ordine ad finem ultimum, quia sub ista circumstantia considerare est rationis superioris, sed circumscripta illa circumstantia simpliciter est nolenda, quantum propter illum est volenda. igitur ratio inferior non distat eam volendam, & ita nec voluntas inferior vult eam.

AD PRIMVM alterius via pro isto articulo, ultimo potest dici, quod bonum morale est ens per accidens aggregans in se aliquem actum & circumstantias multas actui accidentis. ita quod totum ratione circumstantiarum vnius, potest concludi eligibile, quia circumscripta ratione alterius circumstantiarum non erit eligibile residuum.

Aug. ser.
Psal. 17.

a. l. pro se
lutione rō
natura.

a. l. reli-
quum.

A. ¶ Per hoc ad argumentum primum pro *alia concedit maior circa idem obiectum per se. sed

hic est tñ idem obiectum p accidens. ¶ Per idē ad secundum,

q conclusiones rōnis superioris sunt principia ad concludendum vt per se sumpta, & vt illa

te ex principijs rōnis superioris, & sic bene possunt lumi op-

positū minores sub principio de eodem per accidens, quarū

vna sit vera rōne vnius partis totius, & alia rōne alterius. ¶ Per

idem patet ad tertiū, q sophis-

ma esset aliud, si concluderet oppositum. Sed de toto eodem

per accidens concludit pp vnā circumstantiā oppositum p-

dicatum eius qd inest ei secundū aliam circumstantiā. ¶ Ad aliud de

forti qd procedit de circumstan-

tijs pertinentib. ad rōnem inferiorē, & iō directē contra istā

viā pōt dici sicut rāsum fuit. Et

ad illud cōtra. dici pōt q simul

stant absolute nolle. a. & absolute nolle sustinere. a. p. supposit-

to tamen quodam nolito. i. necessitate sustinendi. a. Et cum

dicis nolle absolutum est causa fugiendi nolitum, verum est

a se non ab alio illatum a quo non vult inferri. ¶ Ad Augu. dico,

quod non habuit eandem causam timendi, quā nos, quia

non peccata sua sicut nos nostra. ita potest intelligi illud Am-

bro. doles domine &c.

¶ Ad magistrum & Hieronymum respondeo, si non patie-

batur tantum voluntas surre-

ptitio motu prauemente consensum, qualis passio conuenit

ei, vt natura, & potest dici pro passio, sed etiam patiebatur mo-

tu sequente nolle libere elicitum, tunc intelligenda est pro

passionem esse, et distinguitur contra passionem illam, quæ cōturbat rationem qualis nulla fuit in Christo.

¶ Cōtra istam viam potest sic argui, primo quia rō cui inni-

tur ostendit tñ possibilitatē huius, q voluntas inferior non ve-

lit istud, quod vult superior absolute, quod non est propositū,

quia non velle absolute non infert nolle absolute, quale nolle

negat alia via. ¶ Præterea, q non possit concludi propositū de

nolle, probatur, quia si vna circumstantia quā considerat ratio

inferior sufficiat ad concludendum hoc esse nolendum, ergo

non est determinabilis per alia, quæ concludit illud esse volendum, quia per se nolendum per

nihil aliud potest esse volendum. hoc declaratur, quia si rō inferior ostendat. a. sine circumstan-

tia finis vltimi, propter quam. a. est volendum, ostendit a. nō vt

vt volendum nec vt nolendum, sed quasi neutrum, quia deter-

minabile circumstantiis volubilitatis, non autem determina-

tum ad nobilitatem, quia tunc non esset per aliud volibilis.

¶ Videtur etiam tertio, quod ratio inferior possit ostendere

illud cum circumstantia volubilitatis, quia alias inferior pra-

ctica non posset dirigi per principia sumpta a fine vniuersali-

ori, quia dirigi per illa principia est considerare finem a quo su-

muntur, alias fortis moraliter in quantum prudens, cum pruden-

tia sit rationis inferioris, nō posset se dirigere in actu fortitudinis ex consideratione felicitatis, quod si sit inconueniens,

ergo ratio inferior complete ostendens quantum potest &

A non partem obiecti prætermis-
sa alia circumstantia ostender
hoc, vt volibile.

Præterea stat ratio quarta
de forti moraliter, quia nolle
absolutum videtur esse causa
fugendi nolitum, ne eueniat,
non determinando ne * sibi
eueniat, sed ne eueniat sim-
pliciter.

Quantum ad istum articu-
lum * pertinet, non videtur ne-
cessitas saluandi portione in-
feriorem absolute noluisse pas-
sionem, quia sine hoc saluatur
eius trinitas de passione, tam
vnaturata est, quam vt libera pro-
pter nolle conditionale, sicut su-
pra dictum est. Ad argumenta
principalia quære.

Ad primum principale quoniam
arguitur quod gaudium & tristitia
sunt opposita, & opposita non
sunt in eadem potentia, & sic

non fuerunt in portione supe-
riori voluntatis Christi, dicen-
dum quod minor est falsa, gau-
dium enim & tristitia non sunt
opposita, nisi sint respectu eius-
dem obiecti. Ratio est quia quoniam
aliqua essentialiter dependent
a quo se non tantum causaliter, illa non
habent oppositionem, nisi respi-
ciant idem, vt scire & ignorare
aliquid dependet essentialiter ab extrin-
seco, non tantum causaliter, quia
causantur ab aliquo extra, vt ab
albedine, sed essentialiter depen-
dent ab obiectis, quia licet sci-
re sit qualitas absoluta, tamen
sui respectus ad seibile est sibi con-
substantialis, quia vt dictum est
in 2. lib. quando fundamentum
passionis non potest esse sine respectu,
tunc ille respectus est consub-
stantialiter idem illi fundamen-
to, licet non formaliter idem, &
ideo quia scientia non potest

esse sine obiecto seibili, ideo nec
sine illo respectu ad seibile, ideo
sequitur quod est sibi consubstan-
tialis, & ideo scientia & ignoran-
tia non sunt opposita, nisi vt idem
respiciunt, nam in eadem ani-
ma cum ignorantia lapidis stat
cognitio trianguli habetis tres
&c. Nunc autem velle & nolle
includunt respectus ad obie-
cta, sicut scire & ignorare, ideo
non sunt opposita, nisi sint re-
spectu eiusdem. vnde summe
amare Deum, & odire pecca-
tum non sunt opposita. sicut
nec gaudium de passione Chri-
sti circumstantionata, & tristi-
tia de eadem passione nude
ostensa, ita nec velle & nolle il-
lam passionem sic & sic sunt op-
posita.

Ad illud in oppositum,
quando dicitur quod contra-
ria dicuntur esse circa idem sus-
ceptivum, vt non ex eadem cau-
sa, dico quod non requiritur
quod contraria habeant ean-
dem causam, sed idem suscepti-
uum quando sunt mere absolu-
ta, quia a quibuscunque causis
causentur contraria sunt, & op-
posita, vt albedo & nigredo, quia
non dependent essentialiter ab
aliquo extrinseco, sed si ista con-
traria sunt absoluta, & dicant
necessario respectum consub-
stantialem ad obiecta, & ad cau-
sas, non erunt opposita, nisi
comparentur ad idem obiectum
formale, sicut dictum est.

Ad secundum quando ar-
guitur de passibilitate, & im-
passibilitate dicendum, quod
non est simile, quia dos impassi-
bilitatis est qualitas per quam
formaliter repugnat corpori
glorioso passibilitas, sic au-
tem non fuit in proposi-
to,

Aro, quia nō fuit aliqua talis qualitas, vt impassibilitas in portione inferiori. ¶ Ad aliud, qñ arguitur de peccabilitate & impeccabilitate, dicendum quod illa ratio bene est ad propositum, quia peccabilitas & impeccabilitas essentialiter dicunt ordinem ad aliud, vt ad obiectum, sicut gaudium & tristitia, & ideo dico ad rationem quod non est contradictio, q̄ voluntas ordinate sit coniuncta fini ultimo, & sic cū hoc posset habere alium actum inordinatum circa aliud, quod est ad finem, quia posset habere actum inordinatum circa illud quod est ad finem, sed q̄ hic ita non sit, hoc est ex ordinatione diuina, quod quilibet beatus sit in termino. quando per beatitudinem coniungitur fini ultimo. vnde dico quod non repugnat impeccabilitas circa illud, quod est ad finem, sicut nō repugnant cognitio principij, & error conclusionis, & multo minus hic, vnde quod damnatus non recipiat gratiam, hoc non est quia non habet potentia, & sibi formaliter repugnet, sed hoc est ex ordinatione diuina, quia est in termino suo.

¶ Ad aliud, quando arguitur per philosophum quod delectatio magna excludit tristitiam, non tantum oppositam, sed etiā contingentem, dicendum quod hoc verum est de facto, vnde secundum naturam, summa delectatio excludit tristitiam, & hoc propter colligantiam potentiarum ad inuicem, tanta enim potest esse delectatio in vna parte animæ, quod excludat vium alterius partis animæ. licet ergo in proposito fuit maximū gaudium in portione superiori vo-

luntatis Christi, tamen non excluderebat dolorem in appetitu sensituiuo, nec esse tristitiam in portione inferiori, quia illa delectatio non redundabat in portionem inferiorem. vñ hoc fuit factum per nouum miraculum quod gloria in portione superiori voluntatis non redundauit in corpus, sed permixtum esse passibile, nec etiam redundabat in eandem potentia, vt comparatur ad aliud obiectum. vnde sicut per miraculū fuit quod simul erat viator & comprehensor, ita fuit miraculosum quod ista gloria non redundabat in corpus, nec in vires inferiores, sicut in beatis redundat. ¶ Ad aliud de Auicenna dicendum, q̄ verum est de facto q̄ potentia intenta vni operationi impedit aliam sua operatione, & hoc verum est naturaliter, tamen contrarium fuit dispensatiue in Christo, sicut dictum est.

¶ Ad aliud, quando arguitur de dilatazione cordis Christi, credo quod non habuit cor magis dilatarum quam alij. vnde potest dici vno modo, quod gaudium nō redundabat in cor. quia etiam non redundabat in portionem inferiorem, cum gaudium potentia voluntatis Christi qd̄ habuit circa obiectum eter num, non redundabat in eandem potentiam circa aliud obiectum, quod fuit per miraculum, sicut dictum est, & ideo nec est mirum si non redundabat in cor. vel aliter quod gaudium, & tristitia circa cor aut fuerint equalia aut non. si sic, ergo nec cor mouebatur motu dilatationis nec contractionis, quia tunc impediret actionem alterius, sicut

A sicut si ponatur aqua & ignis
penitus æquales secundum vir-
tutem agendi & patiendi, & po-
naturalignum in medium quod
natū est pari æqualiter ab vtro-
que, nec frigescit nec calefit. si
autem fuerint inæqualia, tunc
vnum dominabitur & qualiter-
cunque fuerit, cor eius contrin-
gebatnr vnde contristatur cor
cum non dilatatur per gaudiū,
sicut si esset tristitia amota, &
ideo non tantam redundantia
habuit gaudium super corpus
sicut dolor & tristitia.

¶ Ad auctoritatem Hylarij pa-
tet per dicta superius, quod di-
cit eum non doluisse, quia non
habuit causā vnde *doleret qua-
lem nos habemus.

¶ Ad primum in oppositum
potest dici si sustineatur alia via
quod dolores nostros ipse vere
portauit in appetitu sensitiuo,
q̄a sicut nō habuit corpus phi-
asiticum, ita nec animam nec
sensum phantasticum, in quo
potuit esse verus dolor.

¶ Ad aliud quando dicitur q̄
fuit maximus dolor, quia non
habuit salutem, & ita fuit in por-
tione superiori. Dicendū quod
ille dolor fuit maximus q̄ fuit
in appetitu sensitiuo, & iō ille
dolor qui infuit nō habuit salu-
tem in appetitu sensitiuo, q̄a ha-
buit corpus optime dispositū,
& sensum optime perceptiuū,
& appetitum summe ad contra-
rium inclinatum, & ideo fuit
maior dolor in appetitu sensi-
tiuo, non tamen doluit in con-
solabiliter sicut damnati.

¶ Ad aliud quando arguitur
quod meritum est in volunta-
te, ergo & dolor de passione
per quam meruit. Dicendum
quod meritum inquantum est

actus elicited, est in voluntate, C
sed tamen quando est actus im-
peratus ille actus qui exequitur
secundum imperium volunta-
tis non oportet quod sit forma-
liter in voluntate, licet meritum
sit in voluntate, sicut Petrus ex
passione crucifixionis suæ me-
ruit inquantum imperata a vo-
luntate. ¶ Ad aliud quando di-
citur quod Adam peccauit in
portione superiori, ergo secun-
dum istam debet fieri satisfac-
tio in Christo per tristitiam.
Dicendum quod non sequitur,
quia quando dignior persona
satisfacit pro indigniori non
oportet quod in illo sit pœna &
satisfactio in quo alius deliquit, D
sed minor posset sufficere in di-
gniori ad satisfaciendum. & iō
quia Christus dignior persona
fuit quam Adam, ideo ipsum
non oportuit pati secundum
portionem superiorem volun-
tatis, sed sufficiebat pati in ap-
petitu sensitiuo inferiori, vnde
passio in solo sensu Christi sa-
tisfecit ad delendum peccatum
Adæ. ¶ Ad aliud Damia. dicen-
dum est, quod ipse dicit quod
Christus naturaliter timuit, sed
hoc non est timere sicut nec na-
turaliter velle est velle, quoniam
simpliciter velle est velle elici-
tum, nec oportet quod velle
elicited sit conforme velle na-
turali, quia Paulus volitione eli-
cita voluit dissolui & esse cum
Christo, & tamen suum velle na-
turale erat ad oppositum, vnde
voluit libere & actu elicited dis-
solui, & esse cum Christo secun-
dum regulas æternas, & non se-
cundum inclinationem natu-
ralem, & ideo secundum hanc
viā non timuit timore pertinen-
te ad partē intellectuam, quia
tamen

A tamen phantasia habuit speciē passionis & mortis, ideo apprehendebat hoc & secundū partem sensitiuam vere timuit.

¶ Ad aliud de Dama. quia habuit intellectuam mestam. Dicendum quod omnes ille auctoritates quæ dicunt quod habuit tristitiam, possunt exponi de tota voluntate secundū portionem superiorem & inferiorum, quia hoc verum est respectu peccati aliorum de quo tristabatur, vt supra dictum est. Et nota quod Dama. accipit intellectuam pro parte rationali, vt distinguitur contra sensitiuam, & non pro parte intellectuā apprehensiuā.

HIC ORITVR QVÆSTIO EX PRÆDICTIS & cæ.

B

DISTIN. XVI.

QVÆSTIO. I.

Utrum Christus habuerit necessitatem moriendi.

I N CA istum. 16. distinctio. in qua magister agit de modo quo filius Dei assumpsit defectus humanæ naturæ, quaeritur vnum. Vtrum scilicet Christus habuit necessitatē moriendi. Quod non, Roma. 8. Corpus mortuum est propter peccatum, id est habuit necessitatē moriendi. Similiter Gene. 2. In quacunque die come. mor. Sed Christus nec habuit peccatum originale nec actuale. cum igitur mors inflicta sit propter peccatum, vt patet per auctoritates

dictas, sequitur quod Christus non habuit aliquam necessitatē moriendi. ¶ Præterea, anima Christi fuit omnisciens, sicut patet, igitur fuit omnipotens, & si hoc, igitur non habuit necessitatē moriendi, quia potuit prohibere omnem causam mortis. consequens prima patet, quia non minoris perfectionis est omnia scire quam omnia posse, cum vtrunque respicit omnia & includit potētiā respectu actus tendentis in omne possibile. ergo. ¶ Præterea, corpus eius fuit temperatissimum & optime complexionatum, aliter non fuisset proportionatum animæ suæ, quæ fuit nobilissima inter omnes formas perficientes materiam, sciuit autem anima eius omnia quæ poterant nocere & quæ cōferre sanitatem, & tenebat saluare vitam suam. igitur accipiendo pro alimento conferentia dimittendo noxia & præcauendo ab extrinsecis corruptiuis, potuit semper vixisse, quod bene sciuit facere. igitur nulla fuit in eo necessitas moriendi.

¶ Præterea, anima sua fuit perfectissima inter omnes formas perficientes materiam. igitur perfectissime perficiebat materiam, & per consequens abstulit omnem priuationem a materia quam perfecit, quia hoc potest forma imperfectior, scilicet forma cœli, ita quod cœlum sit naturaliter incorruptibile. igitur hoc fecit anima Christi respectu suæ materiae.

¶ Contra. Omne corruptibile necessario corrumpetur, 6. metaphy. Et causa est, quia contraria in eodem semper agunt & patiuntur adinuicē. cum igitur corpus Christi fuerit cōpositū ex contrari-

contrari-

1.4.9.12. A contrarijs, tandem corrumpere-
 tur naturaliter. ¶ Præterea, ma-
 6.11. teria est qua res potest esse &
 1.1.10. non esse. 7. Meta. & hoc ratione
 priuationis in ea. 1. Physi. quia
 priuatio siue materia priuata
 machinatur ad maleficium .i.
 ad corruptionem compositi cu-
 ius est, sed materia fuit eiudem
 rationis in Christo & in nobis.
 sed in nobis est causa necessa-
 ria corruptionis, igitur & in
 ipso.

QVÆSTIO. II.

*Utrum in potestate anima Christi
 fuit non mori ex violentia pas-
 sionis.*

EXTA hoc qua-
 ro. Vtrum in pote-
 state animæ Chri-
 sti fuit non mori
 ex violentia passio-
 nis. Quod sic, quia anima sua se-
 cundum voluntatem perfecte
 dominabatur appetitui sensiti-
 uo & omnibus viribus inferio-
 ribus, quia in ipso nulla rebellio
 ipsarum fuit. igitur dominabat
 plene super corpus vt posset im-
 pedire oēm violentiā corpora-
 le. probo, quia dñabatur corpo-
 ri principatu politico sicut do-
 minus seruo, appetitui autē sen-
 sitiuo & alijs viribus inferiori-
 bus principatu politico, sicut
 rex vel princeps dñatur ciuibus.
 quare pfectius dñatur corpori q̃
 alijs viribus, quia seruus nihil
 potest cōtra dñm. cuius aliquid
 pōt contra principem, & cōtra
 dicit sibi aliqñ. ¶ Præterea. Io. 10.
 dicit Christus. Potestatem ha-
 beo ponendi animam meā. Et
 iterū. Ego pono animam meā
 in meipso, & nemo tollit eam a

me. Quæro quō intelligit cum C
 dicit a meipso, non enim a se
 Dei verbo, quia nunquam fuit
 deposita vel separata a verbo ani-
 ma illa, igitur hoc dicit vt ho-
 mo, q̃ posuit animam a se se-
 parando ipsam a corpore. igitur
 in potestate animæ fuit se-
 parari vel non separari. ¶ Simi-
 liter infra Ioan. dicit. Hoc man-
 datum accepi a patre. scilicet
 ponere animam meam, sed nō
 accepit mandatū nisi vt hō, quia *Matt. 27.*
 in diuitate equalis erat patri. *Mar. 15.*
 go vt homo & minor patre po-
 suit animā suā. ergo vt homo
 habuit in potestate sua pone-
 re, vel non ponere. ¶ Præter-
 ea, in multis euangelij habetur
 quod cum clamore valido emi-
 sit spiritum. hoc autem non po-
 tuit esse quod sic valide clama-
 ret, nisi præuenisset gratis ho-
 ram mortis quæ accidisset ex
 violentia passionis, igitur ante
 horam illam siue intrans po-
 tuit ex potestate sua animam
 suam, & eadem ratione potuit
 etiam non posuisse pro tunc nec
 postea, & ita in potestate eius
 fuit mori vel non mori ex vio-
 lentia passionis. ¶ Contra. fuit
 in eodem statu secundum cor-
 pus in quo nos & viator. igitur
 secundum corpus potuit sibi
 violentia inferri, vnde necessa-
 rio dissolueretur corporis ar-
 monia, parer in nobis. & ita
 vnde corpus priuatur vita.

¶ Præterea, si in potestate
 sua fuit præseruare corpus ab
 omni violentia extrinseca. er-
 go cum tenebatur se custodi-
 re a morte, sicut quilibet, se-
 quitur quod in moriendo pec-
 casset, quia post dilectione Dei
 & animæ proprię & aliarū, pri-
 morū tenebatur suū corpus dili-
 gere

*Vid. 1.
 p. 11. c. 2.*

Agere lege charitatis, & ita si po-
luit animam vel poni permittit,
cum potuit hoc praeferuasse vt
homo peccasset, quia qui nō p-
feruat dissolutionem sui corpo-
ris cum possit, peccat.

S. Bona. AD PRIMAM quaestio-
praesentis nem dicitur a multis q̄ habuit
dist. ar. necessitatem moriendi, quia in
1. q. 3. eo fuit potentia materię eius-
dem rationis sicut in alijs homi-
nibus, & fuit priuata alijs for-
mis, & materia priuata est ne-
cessaria causa corruptionis. er-

Uita vv. go. ¶ Præterea, in copore Christi
dist. præ- fuit cōtrarietas qualitātū, quia
fem. 8. & qualitates elementares nō sunt
haberi gno in omnimoda pportione equa-
lib. 3. 9. li in corpore mixto proportiona-
to anima, quia aliter complexio

RATIONES istę non cō
cludunt, quia omnes æque, præ
ter vltimam concludunt de cor

pore Christi modo, vel de corpore post iudicium sicut ante. ¶ Prima non, quia corpus istud habet modo eandem potentiam materię quam prius, & simili modo priuatum, quia nō habet alium actum modo q̄ ante, & ideo sicut anima ante non abstulit priuationem communicando se per essentiam corpori, sic nec post, quia non communicauit se materię post resurrectionem nisi sicut ante. ¶ Præterea, secunda & tertia ratio non concludunt, quia corpus Christi in cælo est mixtum, & est ibi contrarietates quæ ante, & elementa nata sunt esse in regionibus proprijs cuius sunt extra, & magis est præterea q̄ prius in corpore Christi.

A nis. Sed si mixta sunt necessario corruptibilia, hoc est ex causa intrinseca, & maxime animata, quia in talibus aliqua qualitas domiatur ut calor, qui tamen continuo fouetur in humido tendente in corruptionem continue per actionem caliditatis, ideo tandem ex tali actione sequitur defectus & corruptio humidi radicalis in aliquo citius in aliquo tardius, secundum quod actio est fortior & minus fortis. & ideo nihil facit ad peryodum determinatam extrinsecum, corruptiuum. & ita est peryodus ipsius maior & minor in ipsis ex causa intrinseca, ita quod aliquid interest causa peryodi & corruptionis magis quam econuerso. Similiter elementa simplicia

B non corrumpuntur secundum totum. quod autem corrumpantur secundum partem, hoc est ex actione alterius contrarij in ipsum, & subtractione causae conseruantis & generantis. sicut ignis de inferiori sphaera corrumpitur in hyeme in regione ista ex actione frigidi dominantis ex elongatione solis. econtra in estate generatur pars ignis, & corrumpitur frigiditas propinqua igni. Et causa est accessus solis excludentis actionem talem, & corpus simplex non corrumpitur propter peryodum certam quam in se habeat sed peryodus rei sequitur causam corruptiuam, & est maior vel minor ex causa alia quam ex hoc quam peryodus.

AD QVÆSTIONEM igitur dico. Primo comparando verbum assumens ad naturam assumendam. Secundo comparando naturam ad qualitatem consequentem. Tertio comparando naturam assumptam

ad gloriam & penam. Primum potest esse tripliciter. Primo modo comparando verbum assumens ad naturam gloriosam assumendam, quia potuit accipisse naturam simpliciter gloriosam, & illa nullo modo habuisset causam simpliciter corruptionis. Secundo modo comparando verbum ad naturam innocentem assumendam sine peccato originali, & cum iustitia originali, ita quod esset innocentia ex parte nature in se, & sic adhuc non fuit hic aliqua causa demeritoria mortis. Tertio modo comparando verbum ad naturam assumendam gloriosam, sic quod gloria non redundaret in corpus per miraculum, & sic facto illo miraculo in tertio instanti sequebatur in quarto causa necessitatis dissolutionis illius corporis & separationis huius animae a corpore. Dico ergo ad propositum quod comparando verbum ad naturam gloriosam assumptam in tertio instanti sine redundantia gloriae animae in corpus necesse fuit corpus suum esse mortale, licet hoc fuerit speciale & nouum miraculum quod gloria animae non redundauerit in corpore, facto tamen miraculo isto corpus illud habuit necessitatem moriendi, quia nec gloria redundauit in ipsum, nec secundum corpus habuit iustitiam originalem praeseruantiem a corruptione. Hoc confirmatur per Aug. de baptismo paruulorum, ubi expresse dicit quod facto illo miraculo habuit necessitatem moriendi. Sed unde fuit haec necessitas moriendi. Respondeo, quia corpus sibi dimissum per priuationem redundantiae gloriae fuit animale, & ideo non

A non sub pleno dominio animæ ad prohibendum passionem in corpore. iō fuit in corpore eius corruptio & restauratio p sumptionem alimenti, sed non potuit fieri restauratio ita perfecta q corpus semper maneret nisi anima perfectum dominū habuisset supra corpus. ¶ Contra, sciuit quantum necesse fuit sumere ad tantam restaurationem deperditi, vt * tantum restauraretur quantum fuit deperditum. ¶ Respondeo, quāuis sciuerit hoc, attamē duo sunt. quare hoc non sequitur. ¶ Silicet potentia nutritiue debilitatio in conuertendo. ¶ Et impuritas alimenti quod assumpserit de impuritate alimenti dīco q si Adā habuisset alimentum nostrum

*a. l. ad tā
im.*

*x. phy. &
alibi se-
pe.*

B liber habet generari ex quolibet, sicut ex termino. sed determinatū ex determinato, & ideo ex alimento puriori & meliori generatur melior sanguis, & quod sanguine puriori generatur caro solidior & permanen-
tior. vnde ex alimento corrupto

*Dubiū cu
rio sum.*

& impuro generatur caro valde fluida. igitur impuritas alimenti Iesu Christi respectu alimenti Adā fuisse in Iesu Christo sicut in nobis causa extrinseca corruptiua, quia non fuisset ex parte alimenti ita perfecta restauratio sicut deperditio. ¶ Sed posito quod habuisset esum ligni vite, fuisset ne corpus eius incorruptibile. Dico quod non sed habuisset causam inuisibilem moriendi, quia omnis virtus naturalis relicta sibi, nō præseruata per aliquod donum collatum agendo in aliud naturale, repatur & debilitatur, & tā-

tum agere posset quod debilitatur intantum quod nō posset sufficienter agere ad conseruationem sui indiuidui, vt patet de virtute nutritiua in nobis, quæ longa actione in alimentis & ex conuersione diutina tandem debilitatur ita vt non possit plus connertere, talis fuisset nutritiua Christi sibi derelicta, & ideo tandem debilitata non potuisset amplius restaurare. ¶ Igitur debilitas virtutis & impuritas alimenti extrinseci fuisset sufficiens causa sue mortis naturalis.

S E D C O N T R A ista sunt aliqua dubia, videtur enim quod ex perfecta vnione Christi ad verbum sine omni alio miraculo nouo præseruaretur corpus eius ab omni corruptione, quia assumptio fuit talis, vt assumptum nunquam dimitteretur secundum Damascenū. igitur nō dicitur potuit esse quod stante vnione corporis ad verbum aliqua pars carnis eius fluere, & corrumpere. quia sic assumptū fuisset dimissum. Immo si fluere partes, hoc videtur fuisse per miraculum, igitur magis fuit * miraculum Christum fuisse mortuum quam naturalem.

¶ Preterea si partes fluebant, tunc fuit restauratio partis nouæ. hoc autem non fuit sine nouo miraculo, quia illa pars nouæ vniebatur verbo, hoc non potuit fieri nisi a verbo, quia tantæ potentia est vnire partem verbo sicut totum corpus, sed totū nō vnitur nisi per miraculū. igitur nec illa pars. ¶ Dico ad ista quod factō illo miraculo quod gloria animæ non redundabat in corpus, necessitas fuit quod partes corporis fluere

per

A per sudorē, & alias consumptio-
nes, quia actiuo & passiuo natu-
ralibus approximatis necesse
est sequi consumptionem. si al-
terum habeat dominium. sed
in copore Christi fuerunt cali-
dum & humidum, & aliquod
dominium vnus super alterum
& virtus nutritiua non suffice-
bat ex alimentis restaurare
deperditum ex mutua actione,
ideo necessario fuit fluxus par-
tium & corruptio. ¶ Ad primum
cum dicitur quod semel assu-
ptum nunquam fuit dimissum,
verum est de principalibus par-
tibus corporis, quæ concurrūt
ad perfectionem hominis, cu-
iusmodi sunt partes etheroge-
neæ, scilicet cor, caput, manus
& huiusmodi, & tamen aliq̃
partes dimisse sunt, vt si inci-
dit sibi vngues vel rasit sibi ca-
pillos, & sic de partibus car-
nis & alijs. immo totum sub ra-
tione totius fuit dimissum, quia
totum integrum ex partibus
non semper fuit vnitum, vt su-
pra patuit, tamē principales par-
tes semper fuerunt vnite, & de
illis loquitur Dama. ¶ Ad aliud
cum dicitur quod tunc ex no-
uo miraculo fuit alia pars vni-
ta, dico quod non nouo sed an-
tiguo. Circa quod sciendum quod
sicut virtus generatiua habet ge-
nerare distinctum secundum ei-
se & secundum locum etiam se-
paratum, sic nutritiua habet ge-
nerare idem & vnitum, quia nu-
tritio est aggeneratio vnus ad
aliud per identitatem & vnita-
tem cum eo, & dico quod gene-
ratio nouę partis vnite corpo-
ri fuit naturalis, & quod caro ge-
nerata esset pars corporis præ-
existentis naturale est vtique,
sed quod pars ista vniatur ver-

bo fuit miraculum, non qui-
dem nouum sed eodē antiquo
quo primo corpus totū vnitur
verbo, vnitōis pars illius totius,
& omne illud quod est actu pars
eius, sed tamen virtus naturalis
fecit aliquid præambulum ad
antiquum miraculum quia fe-
cit quod aliquid esset actu pars
corporis quod prius non fuit,
sed hoc antiquo miraculo fa-
cto illa pars est vnita verbo vnio-
ne totius & effectiue a verbo &
a tota trinitate.

AD PRIMVM principa-
le dicitur quod corpus propter
peccatum mortuū est demeri-
torie, & ex hoc sequitur quod cū in
Christo nullū fuerit demeritū,
quod in primo instanti in quo as-
sumptio naturā innocentē non
fuit cā demeritoria mortis in
eo, & sic procedit illud Gen. quod
postquā comederūt, habuerūt pri-
mi parentes necessitatē morien-
di ex demerito, sed alia causa
fuit in Christo, sicut dictū est in
pede quæstionis. ¶ Ad aliud con-
cesso antecedente, nego conse-
quentiā, & causa est quia oīpo-
tētia ad omne passibile produ-
cendū non pōt conferri creaturę,
vel alicui nisi illud habeat in
se formā vnā vel plures in qua
vel in quibus radicetur potētia
omniū possibilium passibiliter
fiendorum, hæc autē forma non
potest esse accidentalis nec vna
nec multe, quia accidens secun-
dum se nō habet in se nec habe-
re pōt manēs accidens produ-
ctiua virtutē omniū substantia-
rū vel alicuius. dico de se, igitur
oporret quod illa omnipotentia in
esset ei per aliquam formā sub-
stantialē virtualiter & perfe-
cte continentē omnem formā
& oēs ens possibile fieri, sed ta-
lis

*a. l. for-
ma.* A lis * potentia non potest conferri anima Christi manente anima, nec angelo, quia animamans anima, vel angelus manens angelus non potest infrigidare, & ideo repugnat sibi talis forma virtualiter continens omnia, sed posse cognoscere omnia cognoscibilia cum hoc non sit pducere ipsa in esse, non requirit nisi potentiam intellectiuam, & habitus vel species quorum anima est capax, ideo intendendo inscibilia non cauendo ea, sed tantum cognoscendo non requirit tanta perfectio in fundamento quo absolute cognoscit, sicut requiritur in fundamento omnipotentis quo potest omnia possibilia causare. ¶ Ad aliud cum dicitur qd sciuit se custodire & restaurare aequaliter, concedo qd sciuit si habuisset pro statu isto in quo fuit alimentum purum, & virtutem nutritiuam non debilitatem, sed virtutem defuit, ideo non fuit conuersio alimenti in ita puram carnem ut semper maneret, nec fuit virtus eius eque intente in conuertendo. ¶ Ad aliud cum dicitur qd eius anima fuit perfectissima forma, ideo absulit omnem priuationem a materia sicut forma coeli, dico qd sicut forma coeli non continet virtualiter vel causaliter & perfecte omnes formas, ita non potest auferre a materia (si in coelo sit materia) omnem priuationem, & potentiam materiae ad aliam formam. Ideo si in coelo sit * materia eiusdem rationis cum materia hic necessario est ibi priuatio & possibilitas ad alias formas, ideo si coelum sit incorruptibile oportet dicere consequenter qd vel sit forma simplex, vel qd si habeat materia

q illa sit alterius rationis & de o se tantum in potentia ad formam quam habet. ¶ Responde. Dist. re ad formas argumentorum supra pro prima opin. quomodo elementa sunt in corporibus gloriosis, & tamen sunt incorruptibilia, pertinet ad quartum librum ideo ibi vsque differatur.

AD SECVNDAM q. dico qd si anima Christi fuisset sibi absolute dimissa ex quo fuit gloriosa, gloria anima redudisset in corpus, & per consequens in potestate anima fuisset non mori ex quacunque passione. ¶ Sed quia in tertio instanti fuit praedenti. q. ideo in quarto instanti illud corpus necessario fuit corruptibile. ¶ Nec fuit in potestate anima a passione praeseruari, cuius ratio est, quia ex prima institutione naturae est qd aliqua actiua sunt nata dominari ab aliquibus passiuis, tunc sic. omne corpus alterabile & corruptibile per approximationem actiui dominantis potest corrumpi. corpus Christi fuit tale a primo instanti vnionis vsque ad mortem, igitur per actiuum approximationem potuit in corpus illud induci dispositio vel qualitas inco possibilis animationi passivae illius corporis, & ita potuit per mortem priuari vita, quia anima non perficit nisi corpus dispositum, & proportionatum ei. ¶ Si dicas, qd sicut anima a solo Deo creatur & vnitur, sic solus Deus potest eam separare, & ita nihil aliud inferens passionem potest eam separare a corpore. ¶ Pratererea, si praeservare corpus a passione non fuit in potestate anima Christi, igitur passio

*R. ex hoc
loco collige
opinione
docto-
ris de ma-
teria coe-
li.*

A passio & separatio animæ non fuit voluntarium nec per consequens meritorium.

¶ Præterea si sic, tunc passio illa fuit simpliciter violenta & si hoc non fuit meritoria. ¶ Ad primum istorum cum dicitur quod solus Deus potest vnire animam corpori, de hoc posset esse dubium an in resurrectione cum corpus fuerit summe dispositum, anima posset se vnire, vel an generans hominem vniat animam intellectuam necessitando vnionem per organizationem corporis & dispositio nem conuenientem vltimate perfectibili ab anima intellectuā.

Sed quantum ad primum habet locum in quarto lib. concessum lo tñ antecedente nego consequentiā, si solus Deus potest vnire & igitur & separationem causare, quia agēs creatum potest inducere aliquā qualitatē in corpore.

Ad quam necessario sequitur necessitate absoluta examinatio corporis, nulla tñ qualitas vel dispositio creata in corpore ab agente naturali est causa necessaria simpliciter animationis.

¶ Passio corporis. Exemplū, ignis per actionem suam potest inducere qualitatem necessitante ad separationem animæ a corpore, non autem aliquam necessitatē ad vnionem animæ intellectuæ ad corpus. Ignis dico de se solum.

¶ Contra communiter dicitur quod agēs naturale inducit dispositionem in corpore organico scilicet perfectam, organizationem & debitam elementorum complexionem, quæ est dispositio necessitas simpliciter ad inductionem animæ. ¶ Respondendo, nulla dispositio inducitur ab agente naturali in mate-

riam est dispositio necessitans simpliciter ad animæ infusionem, sed quæcunque sit illa cum se teneat a parte materiæ in ratione receptiui & in potentia ad formam, est in potentia contradictionis ad ipsam animam intellectuam. Aliter dispositio aliqua inducta in materiā ab agente naturali necessitaret Deum ad causandum animam & informandum corpus, quod falsum est, licet philosophus haberet hoc dicere, quia ipse posuit Deum naturaliter agere ex necessitate nature omne quod agit. Erideo sicut aere existente summe calido & summe disposito ad formam ignis, sequitur necessario quod ignis ignitæ aërem corrumpeudo formam aëris, ita posuit Philosophus quod corpore organico existente disposito per actionem agentis naturalis Deus necessario creat animam in corpore animando ipsum. Sed sicut philosophus errauit in illo principio ponendo Deum causare omnia extra se ex necessitate nature. Sic theologi negantes ipsum in illo principio debent consequenter negare illud in quodlibet quod sequitur ex principio illo, scilicet quod agēs naturale possit simpliciter necessitare materiā ad animationem passiuam, sed quælicet dispositio inducta in materiā ab agente naturali est in potentia contradictionis ad animationem & formam respectu Dei, quia Deus voluntarie & contingenter causat quicquid extra se causat.

¶ Ad secundum dico quod voluntas potest habere actum meritorium circa aliquod obiectum quod non est in potestate sua, imo

D
Documen
tū notabi
le contra
philoso
phos.

A quod est necessarium, & impossibile aliter se habere. Sicut potest amare Deum amore amicitiae volendo sibi bonum, puta ipsum esse iustum, sapientem & huiusmodi, & tamen velit nolit voluntas, Deus est iustus & sapiens, sic ergo mereri potuit voluntas Christi de passionibus Christi, quamvis non fuerit in eius voluntate impedire eam, complacendo .i. illi passioni, & acceptando ipsam pro bonum consequens ex ipsa, quia accepta fuit Deo. ¶ Ad tertium dico, quod violentum uno modo opponitur naturali, sicut violentum est lapidi sursum esse, quia naturale est sibi esse deorsum. & illo modo loquendo passio Christi fuit violenta animæ ut naturaliter inclinatur ad perficiendum corpus. ¶ Alio modo violentum opponitur voluntario. & illo modo sicut dictum est supra, eo modo quo passio nolita fuit ab anima, fuit violenta, & sic non meretur patiendi. Sed eo modo quo fuit volita & accepta a voluntate fuit meritoria & non violenta. Et hæc patent in pede quæstionis dist. 15.

Dist. 15. AD PRIMVM principalem dico quod anima non plus dominatur corpori quantum ad omnem potentiam quam se tenet cum corpore, quam dominetur appetitui sensitivo, immo minus, quia quantum ad potentias animæ vegetatiue non dominabatur super corpus, quāvis quantum ad potentiam motuā dñetur ut anima possit mouere corpus hinc inde localiter, & ad hoc opus & ad illud sicut videtur q. de praxi. in prelogo, et sup. 9. Metaph.

testate sit exhibere eis materiā in quam agant, in materia exhibita non subiacet dominio animæ in actionibus suis, & ideo ex sumptione alimenti impuri & debilitate virtutis in conuertendo fuisset corpus mortuum. Similiter anima non sic dominabatur appetitui sensitivo quod ipse appetitus fuerit impassibilis, sed vere doluit, igitur nec corpori, ut non posset pati ex dominio animæ, & ita argumentum assumit unum falsum, scilicet quod anima dominatur appetitui sensitivo, ut non patiat, & ita plus corpori. ¶ Ad secundum de Jo. dico quod ly ego in supposito & appposito stat pro eadem persona, sed non secundum eandem naturam, quia ego, scilicet suppositum verbi secundum naturam diuinam pono animam meam a meipso secundum naturam humanam, quia animam separauit a corpore non a verbo. ita quod ponere vel separare effectiue attribuitur verbo, sed terminatiue, ut a quo separet anima .i. a corpore conuenit sibi ratione humanæ naturæ. ¶ Per idem ad eandem confirmationem, quia ut homo accepit mandatum ponendi animam .i. de complacendo & patiendi animam poni, sed non effectiue, ita quod ponere animam & non ponere fuerit in potestate animæ eius, & talis expositio non est extorta. quia eadem autoritas potest exponi partim de capite partim de membris, sicut hic, qui potuit transgredi & non est transgressus, quantum ad posse transgredi exponitur de membris, quantum ad non transgredi exponitur de capite, ita idem secundum aliquid potest exponi de Christo ratione

A ne naturæ increatæ . & secundū

Paul. 1. r. aliquid ratione naturæ creatæ .
 ¶ Ad aliud de clamore valido di-
 co q̄ alterum fuit miraculum,
 ſ. q̄ clamauit valide i hora mor-
 tis, & ex potētia verbi, ſed q̄ ani-
 ma fuerit ſeparata per violentiā
 paſſionis, hoc fuit naturale ſup-
 poſito miraculo primo de non
 redundantia gloriæ in corpus,
 nam omnia quæ paſſus eſt fue-
 runt quodammodo miraculo-
 ſa, licet naturalia, quia quod nō
 poteſt fieri niſi præſuppoſito mi-
 raculo, & ſi factō miraculo poſ-
 ſit naturaliter fieri, in relatione
 tamen ad miraculum neceſſa-
 rio præſuppoſitū eſt aliquo mo-
 do miraculoſum. Sed quod pati-
 tur Chriſtus ſecundum ani-
 mam & corpus, vel ſecundū por-
 tionem inferiorem rationis hoc
 fuit ex miraculo primo, quo glo-
 ria animæ non redūdabat in cor-
 pus, ideo totum quod patitur
 fuit miraculoſum, & tamen na-
 turaliter patitur factō illo mira-
 culo, ſicut cæcus natus natura-
 liter videt facta illuminatione
 miraculoſe.

POST PRÆDICTA CON-
 SIDERARI OPOR-
 TET &c.

DIST. XVII.

QVÆSTIO. VNICA.

*Virum in Chriſto fuerunt tātum dua
 voluntates.*

IRCA iſtā. 17. diſ-
 in qua magiſter a-
 git de his q̄ p natu-
 rā humanā opera-
 tus eſt Chriſtus, ga
 principii operationis humanæ

eſt voluntas, ſine qua nec opus
 eſt meritorii nec laudabile. *Quæſt. 1. r.*
 ¶ Iō primo quaro de voluntate.
 ¶ Et diſtin. ſequenti de merito.
 ¶ Queritur ergo circa p̄ntē diſt.
 vtrū in Chriſto fuerunt tām due
 voluntates. Quod non. quia oīs
 voluntas eſt dñā ſui actus, ſed ſi
 in Chriſto eſſent duæ volunta-
 tes, altera non eſſet voluntas, ga
 non dñā ſui actus probo, quia il-
 la potentia nō eſt dñā ſui actus
 quæ ſequitur motū alterius po-
 tētiae, quia ſic ſequi non eſt dñā
 ri ſuo actui, ſed ſubdi alteri re-
 ſpectu ſui actus, ſed ſi fuit i Xpo
 voluntas creatā, illa ſequit mo-
 tum voluntatis verbi increatæ,
 quia verbū egit actionem natu-
 rā humanā. igitur non fuit vo-
 luntas. ergo &c. ¶ Præterea, q̄ in
 Chriſto non ſunt tantū due vo-
 luntates probat, quia cū ibi ſit
 voluntas libera ſequens intel-
 lectum creatum, & præter hanc
 voluntas naturalis, & voluntas
 libera & naturalis habeant op-
 poſitum modum ferendi vel tē-
 dendi in obiectum, ſequitur q̄
 erunt duæ voluntates, & in ip-
 ſo eſt voluntas increata. ergo.
 ¶ Contra, habuit tantum duos
 intellectus, ſcilicet increatum &
 creatum. igitur tantum duas
 voluntates.

ISTAM QVÆSTIO-
 nem ſoluit Dam. c. 60. in ſen. *Li. 3. c. 14.*
 di. q̄ ſicut ſim fidem firmiter te-
 nēdum eſt in Chriſto eſſe duas *Quare*
 naturas & vnam hypotaſim, ita *Th. 3. par*
 oportet concedere ſicut conſe- *re. qd. 1. 2.*
 quens ex illo q̄ in ipſo ſunt pro- *Vide i ca*
 prietates naturales & poten- *no. diſ. 6.*
 tiae vtriuſque naturæ, ſed po- *et 16.*
 tētiae perfectiſſimæ naturæ ra-
 tionalis ſunt intellectus & vo-
 luntas, igitur in ipſo ſunt intel-
 lectus creatus & voluntas crea-

A ta, & ratione naturæ diuinæ est in ipso intellectus increatus & voluntas increata.

¶ Præterea supra dist. 13. habetur quod in Christo fuit summa gloria, & summa fruitio. ¶ Et dist. 14. quod in Christo fuit omnis scientia ratione naturæ assumptæ. cum igitur cognitio & fruitio præsupponant intellectum & voluntatem, oportet ponere in Christo vtramque potentiam optime dispositam. ergo. ¶ Sed est ne vna tantum voluntas creata in Christo? ¶ Dico quod voluntas potest accipi sub propria ratione. ¶ Vel sub ratione generali & nomine. scilicet pro appetitu. ¶ Et secundo modo fuerunt in Christo ad minus tres voluntates vel appetitus.

¶ Scilicet intellectualis increatus, Rationalis creatus. Et irrationalis, scilicet sensitivus.

B ¶ Sed quia voluntas addit super appetitum, quia est appetitus cum ratione liber, sic strictè loquendo fuerunt in Christo tria duæ voluntates, sed cōiter accipiendi voluntatē pro appetitu, sic puto quod in ipso sicut in nobis fuerunt tot appetitus distincti quot sunt potentie apprehensivæ in nobis, quia sicut alia apprehensio est gustus, & visus, & tactus, & odoratus, ita est alia inclinatio & delectatio consequens hanc apprehensionem & illam, communiter tamen loquimur de appetitu sensitivo, sicut de vno, & ille est qui sequitur virtutem imaginatiuam, & sicut illa virtus imaginatiua imaginatur obiecta omnium sensuum, & in præsentia illorum & absentia, ita suo appetitu delectatur in illis si sint conuenientia, vel dolet de illis si sint disconuenientia. Sed sicut non obstante quod

virtus imaginatiua sic posset et imaginari obiecta omnium sensuum, tam in præsentia quam in absentia, nihilominus tamen ponimus alios sensus particularis & eorum apprehensiones particularium obiectorum distinctorum. Sic non obstat quod ille appetitus consequens imaginatiuam possit appetere conuenientia omnis sensus particularis & non appetere disconuenientia, oportet præter illud ponere, appetitum distinctos particulares, & est eadem necessitas ponendi appetitus distinctos sicut apprehensius distinctas. ¶ Sed quid de naturali voluntate & libera, sunt ne duæ potentie? Dico quod appetitus naturalis in qualibet re generali nomine accipitur pro inclinatione naturali rei ad propriam perfectionem, sicut lapis naturaliter inclinatur ad centrum, & si in lapide talis inclinatio sit aliquid absolutum aliud a gravitate, tunc consequenter credo quod naturalis inclinatio hominis scilicet quod homo ad propriam perfectionem est aliud a voluntate libera. sed primum credo falsum. scilicet inclinatio lapidis ad centrum sit aliquid absolutum aliud a gravitate, & aliqua potentia qua lapis habeat aliquam operationem in centrum, sicut aliqui imaginantur. Mirabilis enim esset illa operatio, cum non esset dare terminum illius, & esset actio transiens, & cum centrum sit sibi conueniens non agitationem corruptiuam eius, nec etiam saluaticam, quia non posset poni qualis esset illa operatio, vel quis terminus illius, non naturalis inclinatio lapidis nihil dicit ultra gravitatem lapidis nisi relationem. nec potest poni

*Vide cō.
12. Met.
ca. 39. ad
propositū.*

poni

¶ ponit aliqua operatio nisi forte respectu ubi, conseruando proprium ubi, quia forte suum proprium ubi in centro continue est in fieri, sicut lumen in medio, sed tunc actio illa non est in centrum, quia ubi non est in locante, sed in locato. tunc dico qd sic est de voluntate, quia voluntas naturalis non est voluntas nec velle naturale est vel le, sed naturale distrahit ab utroque, & nihil est nisi relatio consequens potentiam respectu proprię perfectionis, unde eadē potentia dī voluntas naturalis cū tali respectu necessario consequente ipsam respectu proprię perfectionis, & dī libera sūm rōnem propriam & intrinsecam qd est voluntas specificē. ¶ Aliter pōt dici voluntas naturalis vt distinguitur contra porentiam vel voluntatem supernaturale, & sic ipsa in puris naturalib. existens distinguitur contra seipsam vt informatam donis gratuitis. ¶ Adhuc tertio dī voluntas naturalis vt elicit actum cōformem inclinationi naturali, qd semper est ad commodum. dī autem libera inquantum in potestate eius est ita elicere actū oppositum inclinationi sicut conformem, & non elicere sicut elicere.

AD PRIMVM principalem concedo maiorem, qd omnis voluntas est domina sui actus. ¶ Et cū dī in minori qd voluntas loquens motū alterius poterit, non est dīa sui actus quia subdistinguit. Dico sicut alias in. i. q. huius qd verbū nullā cālitatem hēt super actum volūtatis creatę in Christo, quā nō habeat tota trinitas. iō voluntas creata in Christo non priuat dīno respe-

ctu suorū actū plus pp vnio. ¶ nem ad verbum qd si non vniret ei. ¶ Tunc vltra ad argm secundum duplicem opinionem in secundo lib. tactam. si voluntas sit tota causa & immediata sui actus, dico qd non sequitur motum trinitatis causantis cū voluntate actū voluntatis, sed trinitas tū ponit voluntatem in esse & finit ipsam mouere in actibus suis, ita qd non comparatur ad operationem voluntatis nisi inquantum operabatur ad esse primum voluntatis, & secundū illā opinionē minor rōnis est falsa qd voluntas in operatione sequat motū alterius agētis circa operationē suā. licet. n. sequatur motum alterius in esse non tū in operari, immediate dico.

¶ Si aut teneat qd voluntas immediate causet operationē suā, & nihilominus ēr Deus cāt immediate cū voluntate, sicut immediate cāt esse voluntatis, qd vt dixi, verbum nullam operationem hēt aliā a tota trinitate circa actū volūtatis creatę, & de nominatū verbū & non tota trinitas ab operatione voluntatis creatę pp vnionem quę facit cōicationē idiomatū. Tunc dico qd voluntas in Christo, ita libere elicit & dominatur actui suo, sicut voluntas mea suo, qd Deus non operatur ad operationem illam nisi voluntate libere agente & determinante se ad operandum, & tunc Deus operatur cum ea, licet tamen illic non sit prima libertas & dominium, sed in voluntate Dei qd non habet causam aliam operātem cum ea ad actum suū, sed tū est ibi tanta quanta pōt esse in creatura. ¶ Ad secūdu dico qd voluntas naturalis vt sic non est

A voluntas neq; potentia, sed tñ dicit inclinationem potētē ad recipiendum perfectionē, non ad agendum, & iō vt sic est imperfecta nisi sit sub illius perfectione, ad quam illa tendentia inclinat potentiam. vnde naturalis voluntas non tendit, sed est ipsa tendentia qua voluntas absolute tendit, & hic passiue ad recipiendum, sed est alia tendentia in eadem potentia, vt libere & actiue agat & tendat eliciendo actum, ita q̄ in vna potentia est duplex tendentia actiua & passiuā. ¶ Tunc ad formam argumenti dico, q̄ voluntas naturalis secundum formale quod importat non est potebtia vel voluntas, sed inclinatio voluntatis & tendentia qua tendit in perfectionem.

B DE MERITO ETIAM CHRISTI PRÆTERMITTENDVM NON EST & cætera.

DISTIN. XVIII.

QVÆSTIO. VNICA.

Utrum Christus meruit in primo instanti sue conceptionis.

25. 1.

IRCA istam. 18. distinc. in qua magister agit de merito Christi quod processit ex eius voluntate quærentur duo. ¶ Primo vtrum Christus meruit in primo instanti sue conceptionis. ¶ Et arguit q̄ non, quia non potuit peccare. igitur nec mereri. antecedens patet ex dist. 12. vbi probatum est q̄ non potuit peccare, consequentia probat,

quia voluntas coniuncta perfectione finivltimo non meretur, aliter beati mererentur, vel si sic, eadē rōne posset peccare. sed voluntas Christi fuit perfectē coniuncta Deo p̄ fruitionem in primo instanti. ergo &c. ¶ Præterea, voluntas Christi semper fruebat. igitur nunq̄ meruit, consequentia probat, quia aut fruitio & meritum essent duo actus, aut vnus, non duo, quia actus fruitionis est actus adequatus potentia, quia voluntas creata fruit quantum pōt, sed vna & eadem potentia circa idē obiectū nō hēt actū adequatū vnū & per hunc aliū distinctū, quia si sequebatur contradictio. sed primum obiectū meriti est ipse Deus diligibilis p̄ se amore amicitie volendo sibi bonum, & similiter est obiectū fruitionis, igitur nō sunt duo actus, nec vnus, q̄ de d rōne actus meritorij est q̄ contingenter eliciat, ita q̄ voluntas vt prius natura illo actu possit cōtingenter elicere actū vel nō elicere pro illo nūc, pro quo elicit, sed actus beatificus non elicitur contingenter, sed necessario, aliter non esset beatificus, cū igitur habeant oppositas conditiones. scilicet contingentes & necessarias, non possunt esse idem actus. ¶ Præterea præmiū excedit meritū sicut finis illud quod est ad finem, quia præmiū est finis per se, eius ad quem ordinatur, & finis ipse est melior eo quod est ad finem, nō, sed nullus actus Christi secundum naturam creatā pōt esse finis perfectior illo quo voluntas Christi tendit in Deū & fruit eo, igitur talis actus non pōt esse meritorium, quia tunc oporteret dare alium actū voluntatis creatæ meliorem, qui esset præmiū & finis illius

Abus quod non potest esse, nec idem est melius seipso.

¶ Præterea, q̄ non meruerit in primo instanti arguit specia- liter, quia omne quod est, quan- do est, necesse est esse, quia si il- lud quod est esset contingens, hoc non est pro illo instanti in quo est, sed pro illo in quo cau- se præcedens posset illud con- tingenter causare, sed voluntas si meruerit in primo instati nõ præcessit actum, & ita si actus il- le non potuit non poni, non po- tuit non fuisse igitur fuit sim- pliciter necessarius, & per con- sequens non meritorius.

¶ Præterea, duæ mutatio- nes quarum terminus vnus præ- cedit terminũ alterius, nõ sunt simul duratione, sed creatio vol- untatis in esse primo, & motio voluntatis ad proprium actum

B sunt duæ tales mutationes, quia terminus creationis, vt esse vo- luntatis, præsupponitur termi- no alterius. si ipsi actui. igit̃ non potuit mereri in primo instati.

¶ Præterea, si sic, igitur Angelus potuit peccare in primo instan- ti, probatio consequentia, quia

A. 12. s̄m phi. 4. phy. eadem est mensu- ra oppositorum. Vnde sicut sim- pliciter necessaria sũt supra t̄ps, ita & impossibilia, igit̃ meritum & demeritũ eadẽ mensura mē- surantur, & ita si Christus in pri- mo instanti potuit mereri, & Angelus in primo instanti po- tuit peccare, consequens est fal- sum, quia tunc peccatũ Angeli redundaret in Deũ, quia omne coequũ effectũ est causaliter a cã talis effectus. Exemplum de igne & eius splendore, quia vter que est a gñante ignẽ. ¶ Hoc et̃ probat Anf. de casu diaboli. ca. 12. q̄ Angelus non potuit habe-

re a se primum velle, quia si eli- cit primam volitionem a se, aut hoc est volendo aut non volen- do. Non potest dici q̄ non vo- lendo, quia tunc nihĩ elicit. igit̃ volendo, & tunc ante primũ velle erit aliud velle, igitur pri- mum velle habet a Deo, & ita non posset peccare nisi pecca- tum redundaret in Deum, sicut in causam eius.

¶ Præterea. in primo instanti fuit in Angelo motus naturalis rectissimus voluntatis, qui natu- raliter præcedit velle liberũ, cu- iusmodi est peccare, igitur non potuit simul in primo instanti eẽ motus naturalis rectissimus volũtatis & velle deordinatum, quia tunc simul essent *cõtradi- a. l. effe- ctoria. s̄ q̄ esset rectissimus, & contradi- ctio.

D ta in potentia. s̄ grã, pñtia obie- cti apprehensi, & vsus potentia circa illud. oĩa illa fuerunt in Christo in primo instanti, patet de potẽtia gratuita, & pñtia ob- iecti, de vsu potẽtia. s̄ q̄ potue- rit vti grã eliciendo actum. pro- batur, quia s̄m Augu. 6. de tri. c. 1. splendor genitus ab igne esset æternus, si ignis esset æternus. Dicit genitus ab igne, igit̃ res, & operatio sua possunt esse si- mul pro quo cunque instanti.

I N I S T A Q V Æ S T I O N E primo videndum est, quomodo Christus meruit. difficile ta- men videtur saluare quod me- ruerit, cum fuerit beatus, & perfectus coniunctus fini se- cundum voluntatem in primo instanti, vnde si in primo vel ali- quo alio potuerit mereri, v̄ q̄ alij beati mercantur, vel mereri possint in infinitũ, & ita eorũ p-

A mium nunq̄ perfecte h̄r. ¶ Vidē dum tū est primo quid sit meritum. Et dico q̄ meritum est aliquid acceptatum, vel acceptandum in alio, pro quo ab acceptante est aliquid retribuendum illi, in quo est quasi debitor illi pro illo merito, vel alteri, pro quo meruit, non enim meritum dicit semper actū, qui sit in potestate eius, cui sit retributio, sed hoc solum est, q̄ ali qd meret sibi ipsi, q̄ aut vnus meret alteri p̄ orones, vel alias affectiones acceptas Deo, quāuis illa sint in potestate merentis, nō tū sunt in potestate eius, pro quo facit, & tunc meritum formaliter dicit ordinem alicuius actus laudabilis in merente ad acceptantem, quod acceptans acceptat, vt retribuat ei p̄ quo acceptatur, & ex hoc sequitur, q̄ vnus potest mereri pro alio, quia tū in Deo nihil est acceptandum non acceptatū, iō in descriptione meriti, nō oportet addere acceptandum in ordine ad Deum. Deus igitur acceptans bonum factum, vel bonum velle alicuius tribuit sibi, si indigeat. si tamen sit ita perfectus, q̄ non indigeat perfectione, sicut Christus, retribuit alijs pro quibus meretur. ¶ Tūc ad propositum loquēdo de merito, prout consistit in bono vel le voluntatis, dico q̄ Christus meruit bonis tali velle, & dico q̄ radix omnis meriti consistit proprie loquendo de merito in affectione iustitiæ voluntatis, nō autem in affectione commodi, nec in affectione iustitiæ, vt ordinat affectionem cōmodi, hoc pater, quia primum obiectum circa qd aliquis meret primo, est ipse Deus, secundum q̄ affectione iustitiæ vult Deo bonū, vt esse, & bene esse. scilicet iustum, sapientem &c. sed voluntas affectione commodi respicit propriū bonū, & aliq̄ inordinate, nisi regulet, & ordinet affectione iustitiæ, ideo meritum non consistit primo in affectione iustitiæ, vt moderatur, & ordinat affectionem cōmodi circa propriū bonum, sed sicut primum demeritum Angelorum fuit inordinatus motus, & desiderium beatitudinis circa Deū, ita meritum est ordinatus motus circa Deum, volendo sibi bonum, & post volendo cum debitis circumstantijs sibi coniungi ipsum in se, & in alijs, & iō omne amatum affectione commodi, si non ordinetur & moderetur affectione iustitiæ, est demeritum, quia est immoderatus appetitus proprii boni, vel indifferens, si posset esse indifferens, de quo non mō, forte. n. pōt fm q̄ puenit affectionem iustitiæ. iō in affectione commodi, nisi referatur ad vltimum finem affectione iustitiæ non consistit meritū. Sed alij beati a Christo quia fm totam voluntatem coniuncti sunt vltimo fini. scilicet Deo affectione iustitiæ perfectissime, & h̄nt summū cōmodū cōiunctū sibi, qd appetunt affectione cōmodi. iō cōiunctionē summi boni. ideo non p̄nt h̄re actum oppositum affectioni commodi, vt libere velint aliquid, quod non sit eis commodum. nullum. n. est obiectum in patria, quod possint velle, quod sit eis incommodū. quod affectione commodi nolunt. Sed Christus secundū aliquid fuit viator, & passibilis fm partem sensitiuam, & portionē inferiorē voluntatis, iō multa habuit

a. l. alijs.

q̄d i. a.

q̄d i. a.

Bar. id est
pro se offe
ral.

LIBRI

A habuit obiecta pñtia sensibus, & portioni inferiori, circa qua potuit libere velle contra affectionem commodi, q̄ semp̄ est ad conueniens illi, cuius est. iō ieiunando, vigilando, orando, & multis alijs talibus potuit mereri, vel exercēdo talia exterius, vel volendo interius talia propter Deum. Tunc dico, quod licet Angeli habeant bonas operationes circa nos, vel alij beatitudines circa nos, vel alij beatitudines, quia tamen illi actus sunt inclinati in beatitudine illorum, hoc est in ratione beatitudinis, & ex illius plenitudine & collatione obligantur nobis a Deo, potest dici quod non merentur, sed huiusmodi operationes Christi prædictæ non includuntur in sua beatitudine, ideo per illos actus meruit, q̄a quantum ad illos actus fuit viator, nō comprehensor, ita quod radicaliter includantur in sua beatitudine.

q̄. Alter pōt dici, si hoc nō placet. i. quod meruit tantum actibus partis sensitivæ, impletis a voluntate secundum primam op̄i. supra, sed q̄ etiam patitur secundum partem intellectivam, tūc potest dici, quod quantum ad omnes actus portio inferioris, potuit mereri, de his dico qui respiciant ea, q̄ sunt ad finem. Sed quomodo? dico, q̄ & si portio superior fuit perfecte coniuncta Deo secundum actum beatificum, fuit tamen eadem voluntas passibilis secundum portionem inferiorem, & ut sic fuit viatrix, & potuit mereri. Cōtra, illud quod est in termino simpliciter, non potuit mereri, sed portio inferior fuit simpliciter in termino, quia non potuit habere actum

inordinatum circa aliquid ad finem. igitur fuit quietata & beatificata quantum potuit, quia non est ipsius partis inferioris habere actum circa obiectum æternum immediate, sed circa alia in relatione ad illud obiectum. Præterea, sicut in nobis meritum respicit partem intellectivam, sic in Christo. sed in nobis non est meritum in portione inferiori, nisi fuerit in superiori complete, sicut nec peccatum igitur nec Christus potuit mereri secundum portionem inferiorem tantum, nisi mereretur secundum superiorem. Ad primum horum, cum dicitur, q̄ portio inferior fuit simpliciter in termino, & ideo non potuit mereri. Dico q̄ portio inferior in Christo dī esse in termino ex hoc, q̄ portio superior coniungebatur Deo perfecte. s. q̄ affectione iustitiæ non potuit velle, nisi ordinatum & iustum, & ideo non potuit peccare, sed tñ non fuit secundum partem inferiorem ex coniunctione cum Deo in termino. sic q̄ habuit impassibilitatem, nec habuit omne, quod habere potuit secundum affectionem commodi, quia ex miraculo non habuit summum bonum sibi coniunctum, quantum potuit coniungi, sicut est in simpliciter beatitudine, & in Christo, modo de facto in patria, quia igitur sic fuit, potuit aliquid accidere sibi cōtra affectionem commodi, qd̄ tñ accipit, & ita mereri potuit, & præter hoc etiam portio inferior meruit elicendo operationem circa creatura, ut diligendo matrem, & alios bonos in Deū, & malos propter Deum. ideo quando dicitur, quod secundum

por-

A portionem inferiorem fuit in termino, si intelligitur omni modo in termino, falsum est.

¶ Ad secundum, cum dicitur qd meritum complete non est, nisi in superiori portione. Dico pp argumētum, qd Christus meruit secundum portionem superiorem, & secundum oēm actū eius. hoc tñ est difficile tenere propter alios beatos, qui tunc vñr posse mereri in infinitū, probo autem illud, quia oīs actus acceptatus a Deo, tanq̃ actus bonus & laudabilis, pro quo Deus velit aliquid retribuere illi, cuius actum acceptat, vel alteri, pro quo fit, est meritorius. huiusmodi est oīs actus Christi secundum naturam humanam. etiam actus beatificus, quo secundum portionem superio-

Brem fruitur Deo: quia persona illa non secundum omnē conditionem sui fuit simpliciter in termino. ideo potuit Deus oēm actum creatum illius personæ acceptare, tanquam dignū aliquo bono, pro eo retribuendo illi personæ, si indignislet, vel alteri. s. nobis pro quib. meruit. & hoc tenendo, oportet dicere qd si actus beatificus secundum portionem superiorem Christi fuit meritorius, qd non includit contradictionem actum beatificum Michaelis, vel alterius beati posse acceptari, tanq̃ aliquid dignum retributione, quod retributum daretur propter meritum, puta Michaeli daretur aliquid propter actum meritorium custodiæ, quam exercet circa me. contradictio dico nō esset, tamen de facto Deus non sic acceptat actum illum, quia persona illa est totaliter extrastatum merendi secundum to-

tum subiectum, non sic Christus, sed secundum aliquid fuit in statu viatoris, vt propter hoc oīs actus eius creatus, acceptus erat, & meritorius illis, pro quibus offerebatur Deo. ¶ Sed quō hoc, ex quo fuit extra viam secundum portionem superiorem, non vñ, qd secundum illam posset mereri plus, quam alius beatus in patria. ¶ Respondeo. sicut meritum non respicit nec cōsistit tñ in ipso actu elicito, sed in conditionibus aliquo modo personę, siue suppositi elicientis. sic acceptatio diuina non solum respicit actum, sed condiciones accidentales suppositi elicientis. ¶ Exemplum; aliquis offendit me. veniunt duo, & rogant pro offensa veniam tertij offendentis. pono qd vterque æque gratiose, & efficaciter roget. ro. Dgatio est causa, quare dimitto offensam, formaliter loquendo, tamen aliqua accidentalis conditio potest esse in alterius illorum supposito, propter quam citius, & magis dimittam offensam propter rogationem vnius, quam alterius, puta qd sit amicus, vel aliquid tale, & tñ supplicatio est causa præcipua, quare offensam dimitto. Ita in proposito, qd persona sit secundū aliquid extra simpliciter terminū, est aliquo modo causa quare eius actus etiam beatificus est meritorius, & non alterius, s. Angeli, vel animæ Petri, & maxime cum talia dependant ex liberalitate diuina acceptante vnum actum & non alium, non tamen est contradictio vtrumque acceptari, tanquam meritorium secundū viam istam, quod videtur difficile. ¶ Sed tunc ultra posset esse dubium, an fructio respectu verbi

A verbi in se, sit actus meritorius, vel actus ille vt tendit in obiecta alia relucientia in verbo, scilicet dilexit matrem visam in verbo, & alios electos ita visos propter Deum & in Deum, & alios inimicos propter Deum. Et posset dici, quod viroq; modo, & maxime vt actus tendit in alia obiecta a Deo visa, & dilecta ibi. ¶ Habemus igitur, q tripliciter potuit mereri, eligatur via magis grata.

EST IGITUR videndū an poterit mereri in primo instanti, & potest dici quod sic, nec video oppositum, quia omne habens actum primum perfectum, & obiectum præsens in ratione obiecti, si non impeditur, & non sit actus eius secundus successivus, sed permanens potest agere pro quocunque instanti, si omnia ista concurrant, quia non plura requiruntur ad actum, & hæc omnia fuerunt in Christo in primo instanti conceptionis, scilicet potentia, perfecta gratia, obiectum præsens per intellectum, scilicet tota trinitas, cui poterat velle bonum propter se, & nō impediatur. & actus volendi est permanens, ergo. Contra rationem hanc in isto, vt magis declaretur, & probō, quod adhuc omnibus istis politis, non esset actus meritorius, quia ad talem actum requirit deliberatio & electio, electio autē præsupponit syllogismum practicum, & discursum, & discursus moram, est enim actus meritorius electivus, ergo. ¶ Respondēdo. huiusmodi discursus & syllogizatio practica est ad hoc, vt habeatur actus electivus voluntatis, & factio iudicio per cognitionem practicam, volun-

tas eligit, & quando voluntas eligit, ratio practica non discurret, quia facta conclusionē practica sententiat de eligendo. si ergo sententia ultimatā possit haberi sine discursu præcedente, ita perfecte poterit voluntas libere eligere in instanti, sicut præcedere illo discursu, sed perfectus in cognoscendo non discurret. sicut artifex in citharizando perfectus, non discurret in percutiendo chordas, nec syllogizat, alias videretur imperfectus. hoc habetur. 3.^a Eth. 4. l. Philosoph. cap. 10. cum igitur Christus a principio suæ conceptionis fuerit perfectus in cognitione omnium, saltem abstractivā, potuit sine tali syllogizatione eligere, 2. Thysse. quia electio de se est actus simplex.

HOC VISO videndum est quid meruit, & dico quod D non meruit sibi fruitionem, quia si sic, aut operatione elicitā circa ea, quæ sunt ad finem, aut circa ipsum finem. Non primo modo, quia primum actum habuit circa finem, fruendo prius scilicet quā aliquem actum haberet circa aliquid, quod est ad finem, & si meritum fuit circa aliquod, vel aliqua obiecta visa in verbo, vt dictum est secundum viam præcedentem, vel circa matrem, vel circa electos multos, volendo eis beatitudinem, naturaliter tamen præcessit operatio circa ipsum finem, scilicet trinitatem, vel essentiam in tribus. ¶ Nec actu fruitionis, quo fruebatur trinitate, meruit eandem fruitionem, quia hoc non esset aliud dicere, quā meruit fruitionē, quia habuit fruitionē. Vel meruit, quia Deus dedit

4. l. Philosoph. cap. 10.

2. Thysse. 1. c. 86.

Vide Th. 3. par. 9. 19. art. 3. & 4.

Adit actum, quod nihil est dicere, quia nullus actus est meritorius sui ipsius, licet possit esse alteri. Igitur Deus liberaliter sine aliquo merito præcedente coniunxit voluntatem istam fruitionem ultimo fini, & ita non meruit sibi fruitionem. Vnde Aug. 13. de trini. c. 19. dicit quod summa gratia est, quod homo in unitate personæ est Deo coniunctus, & quāvis loquatur de gratia unionis. i. gratuita Dei voluntate veniente, tamen ad unionem istam concomitanter sequitur gratia fruitionis de facto. ideo fuit summa gratia sine meritis præcedentibus. ¶ Sed contra, Gloriosius est habere præmium pro merito, quam sine merito, igitur ponendum est in Christo. ¶ Præterea, prioritas naturæ videtur succedere ad meritum, cum igitur inter voluntatem & actum elicitem possit esse prioritas naturæ, videtur quod hoc sufficeret ad merendum fruitionem, vel idem actus, ut prior natura seipso potest esse meritorius respectu sui ipsius. ¶ Ad primum istorum, cum dicitur quod gloriosius est &c. Dico, quod verum est de premio, quod potest haberi ex meritis, sed hæc coniunctio animæ Christi cum Deo per actum fruitionis fuit tanta, & tam excellens, quod ad ipsam non potuit præcedere meritum. & nobilius est habere actum, ad quem non potest præcedere meritum ex liberalitate dantis, quam habere actum debiliorem cum multo merito præcedente. ¶ Et videtur hoc rationabile, quia sicut Deus creavit in esse naturam angelis, ad quam creandam non potuit cooperari causalitas causæ secundæ propter perfe-

ctionem talis naturæ, ita in genere moris creavit Deus aliquem actum beatificum, ad quem non potest esse actus aliquis meritorius prior, & huiusmodi fuit actus beatificus animæ Christi. & hoc propter nobilitatem, & excellentiam actus, & modi habendi actum, quia immediate antequam haberet aliquem actum circa ea quæ sunt ad finem. ¶ Alio modo dicitur, ponendo quod actus ille potuerit cadere sub merito, & si gloriosius fuisset habenti actum meruisse illum, quam non meruisse, non tamen simpliciter est gloriosius, quia decet est propter alios beatos & propter perfectionem illius status, quod illic inveniatur omnes gradus * principales in actibus beatificis, ut actualis beatitudo Christi sit maior beatitudine omnium creaturarum. Nam ibi sunt aliqui beati, qui nunquam fuerunt inimici actualiter peccato actuali, ut multi innocentes. Et multi alij qui aliquando fuerunt inimici, ut mortaliter peccantes, & postea penitentes. Est ibi etiam beata virgo mater Dei, quæ nunquam fuit inimica actualiter ratione peccati actualis, nec ratione * originalis, fuisset tamen nisi fuisset præservata. igitur decet cens fuit, quod esset beatitudo aliquius personæ sine omni merito præcedente. nec ideo anima Christi fuit ingloriosior, quia si actus potuisset cadere sub merito, anima illa potuisset mereri illum, nisi fuisset præventa actu beatifico. Et sic præveniri ex liberalitate dantis, est maioris nobilitatis, sicut si mihi daretur illud, quod habeo in fine totius laboris meritorij * tunc, & illud magis est ad decorum status beato-

Vide glo.
ubi supra.

a. 2. ratio.
nalis.

A torum, vt dictum est. ¶ Ad secundum dico, q̄ prioritas naturalis precedentis actus non sufficit, quia non est meritum, nisi in aliquo actu vel passione accepta, sed voluntas vt prior naturalis, non habet aliquem actum, vel passionem acceptam a voluntate, ratione cuius potuit mereri actum beatificum, quia actus ille præcessit omne meritum, nec idem actus est meritum & premium, quia alterum excedit vt premium, tum etiam, quia hoc esset dicere, q̄ meruit, q̄ Deus dedit meritum, licet actus in Christo possit esse premium sibi, & cum hoc meritorius alijs, vt dictum est. ¶ Præterea, talis distinctio non est, nisi rationis considerationis actum illum diuersimode, quæ non sufficit ad actum meriti, & premij. ¶ Sed nunquid meruit sibi impassibilitatem animæ & corporis? Magister dicit in littera q̄ sic. ¶ Contra, illud qd inuisisset si non fuisset per miraculum impeditum, quantum est ex ratione sui ante omnem actum casum illius personæ non cadit sub merito illius personæ, sed gloria & impassibilitas corporis & animæ inuisissent in primo instanti vnionis, nisi per miraculum fuissent * prohibita. ergo. ¶ Potest dici, pie sentiendo cum magistro, & pie glorando, q̄ quamuis non meruerit directam impassibilitatem vtriusque, ¶ meruerit tamen amotionem impediendi, propter quod non inuenerunt statim. i. de iustione miraculi prohibentis redundantiam gloriæ in portionem inferiorem, & in corpus. De alijs q̄ possent hic tangi, scilicet quid meritis, & quibus, dicitur distinctione sequenti.

AD PRIMVM principalem, cū dicitur q̄ nō potuit mereri simpliciter, * sic nec peccare. Nego consequentiam in Christo. Nam licet perfecta coniunctio fini perfecte quietans secundum omnem modum ipsum coniunctum. i. secundum affectionem iustitiæ & secundum affectionem commodi (secundum q̄ affectione iustitiæ vult primo bonum Deo, & secundario sibi, & affectione commodi vult semper sibi bonum, quomodo alij sancti a Christo coniunguntur Deo, quia sunt totaliter extraviam, & in termino) prohibeat sic mereri, sicut & peccare. quia tamen affectio iustitiæ potest separari ab affectione commodi, vt si aliquis affectione iustitiæ summe coniungatur fini, ita q̄ nullo modo possit iniuste velle, vel peccare, tamen non coniungatur affectione commodi, vt habeat summum bonum commodum summe sibi coniunctum, & in tantum possit pati. primo portio superior in Christo coniungitur Deo per gloriam quietantem illam portionem, & per affectionem iustitiæ totus homo, vt peccare non posset, potuit tamen pati, quia aliquid accidere potuit contra affectionem commodi, & illud potuit Christus ordinate velle, & acceptare, & ita mereri. & sic patet, q̄ non est simile de Christo, & beatis. ¶ Ad secundum, tenendo q̄ meruit secundum portionem inferiorem. Dico q̄ actus beatificus & meritorius sunt duo actus, quia vnus respiciebat æternum, & alius temporale in ordine ad finem vltimum. nec oportet q̄ vniuersaliter omnis actus meritorius sit primo, & immediate

A in executione circa Deum, sed sufficit quod intentione. unde in executione potest aliquid immediatius diligere, & finaliter in Deum reduci. ¶ Hoc dicendo, argumentum solutum est. Sed si teneatur quod meruit secundum portionem superiorem. tunc potest dici, quod fuit circa obiecta relucientia in verbo, sicut diligendo electos, & volendo eis bonum.

*Resolutio
notabilis.*

¶ Et quando dicis, quod hoc non fit uno actu, verum est, sed duobus.

¶ Et cum probas, quod non quia portio superior habet actum adequatum beatificum respectu obiecti beatifici, & non interruptum. igitur non potest simul habere alium actum circa alia relucientia in verbo. Nego consequentiam, quia licet actus ille fuerit adequatus intensiue, ita ut perfectiorem habere non posset, non

B fuit tamen adequatus extensiue, quin simul alium perfectiorem habere posset. alioquin nullus beatus posset cognoscere res in proprio genere, quia eadem potentia cognoscit Deum visione beata, & alia in genere proprio.

Dist. 1. q.

3.

¶ Ad aliud responderetur in 2. li. ¶ Ad quartum argumentum. Dico tamen quod actus fuit contingens in primo instanti. Contingens enim nunquam est formaliter contingens, nisi quando est. ideo contingens, quando est, contingenter est, non tamen loquor in sensu compositionis. Non enim omne ens quod est, est necessarium voluntas ergo in primo instanti prior natura suo actu, ita contingenter elicit actum suum, sicut si per diem exarsisset actus elicitum. Unde sicut entia antiquam sint, quedam sunt contingencia, & quedam necessaria, sic etiam quando sunt, quedam

sunt contingenter, & quedam necessario. Tamen ad formam argumenti alias, respondetur, quare. unde non est ratio quare contingencia sunt contingencia, quia eorum causa duratione precessit, sed quia causa quando causat contingenter causat. Tamen potest propositio distingui secundum compositionem, & diuisionem dicendo sic. Omne quod est, quando est necesse est esse, falsa est & diuisa. Vel sic. Omne quod est, quando est necesse est esse, vera est & composita. praterca, aliter est fallacia secundum quid, & simpliciter patet. ¶ Ad aliud cum dicitur, quando dux mutationes sunt ordinate secundum prius & posterius, & termini similiter, verum est si tempore, & tempore. & si natura & natura. Dico hic autem tantum est ordo naturarum inter mutationes, & talis est inter terminos. ¶ Ad aliud cum dicitur, quod si Christus posuit mereri in primo instanti, & angelus peccare. de consequente posset esse magna altercatio. Dico tamen pro nunc, quod posuit peccare in primo instanti, & libere, & voluntarie, ut voluntas est prior natura actu elicitu, quia habens * primo esse perfectum, & obiectum approximatum, & obiectum si non impeditur, & actus eius sit permanens, potest habere actum, omnia ista poterant esse in angelo in primo instanti, ut supra dictum est de merito Christi. & æque tenet de velle inordinato, sicut de ordinato. Et hoc est quod Augustinus dicit. 11. de ciui. c. 13. Qui sentiunt malum angelum peccasse a principio, hoc est quod semper fuerit sub peccato, non ex hoc cum Manicheis sentiunt ponentibus unum Deum

A Deum malum, & ita non Deus
 auctor illius mali, sic igitur fe-
 cundum tenētes, quod peccare
 potuit in primo instanti, dicere
 tur quod peccasset, non inquan-
 tum effectiue a Deo, sed vt est
 de nihilo aliās eius peccatum re-
 di daret in Deum. ¶ Etcum dicitur
 quod omnis effectus cognus
 causā secundā est a causā pri-
 ma, & sic peccatum angeli esset
 a Deo, sicut ignis est a Deo, ita
 & calere. ¶ Dico quod si propo-
 sitio sit vera, intelligendā est de
 posituius, & non de priuatiuis,
 peccatum autem formaliter est
 priuatio boni, quod deberet in-
 esse actui elicto, quando elici-
 tur, & non inest. ¶ Aliter potest
 dici, quod propositio est falsa. s. q
 omne eorum causā secundē
 effectiue inest sibi a causā sua,
 quia non est contradictio de
 opposito. Vnde si Deus crearet,
 vel agens creatum generaret so-
 lam substantiam ignis, illa ha-
 beret in se causalitatem respec-
 tu quantitatis, & caloris. vnde
 in eodem instanti temporis,
 in quo esset secundum substan-
 tiam, esset quantus & calidus
 quamuis non in eodem instan-
 ti naturā, posito etiam, quod gene-
 rans ignem annihilaretur, ita quod
 nunquam esset nisi per vnum in-
 stans. Vnde posito, quod genera-
 retur calidus, quod non posset
 generare in se calorem alium in
 eodem instanti, hoc non esset ra-
 tione alicuius contradictionis,
 sed solum quia duo accidentia
 eiusdem rationis non possunt
 esse in eodem subiecto, quod
 tamen est falsum fundamen-
 tum.

¶ Præterea, non est verum vni-
 uersaliter, quod sicut generans
 dat substantiam rei, ita dat acci-

dentia causaliter immediate, C
 sed si verum sit, hoc nō est verū,
 nisi in generatione vniuoca. in
 proposito autē nihil valet. ideo
 potest substantia esse a Deo, &
 actus, maxime quia a deformi-
 tatem potest esse a voluntate
 ipsa. ¶ Ad * aliud Ansel. ipse vide
 tur fingere vnum angelum fa-
 ctum in affectione commodi,
 non in affectione iustitiæ, ita quod
 deficiat sibi esse primum affec-
 tionis iustitiæ, & tunc dicit quod
 non potest habere primum vel-
 le de se, vocando primum velle
 esse primum affectionis iustitiæ.
 & quid mirum? nec talis ange-
 lus, si fieret posset mereri, plus
 quod bos, sequeretur enim * citra-
 nate apprehensione intellectus,
 sicut nec appetitus sensituius. &
 hoc affectione commodi. vnde
 in angelo, & homine ipsa volun-
 tas secundum affectionem iustitiæ
 & comodi, est totale principium
 perfectum in esse primo respectu
 actus volendi. ¶ Ad rationem autem
 eius cum dicit, si habet primum
 velle a se, aut hoc esset volēdo,
 aut nō * volēdo. Dico, quod si in-
 telligas volēdo actū elicto, ita
 quod nō potest habere actū elictum
 volendi, nisi præuia volitione
 sua, qua mouet se ad volēdum,
 falsissimum est, immo iretur in in-
 finitum, & non esset dare aliqd
 velle, sicut nec primum velle, sed
 dum vult aliquid actū elicto,
 saltem prius naturā, vult habitua-
 liter sic se velle, id est prius ha-
 ber principium volendi in esse
 primo, quo vult actū elicto, &
 iste est sensus verus. & quia an-
 gelus a Deo factus non habet a
 se tale principium, ideo dicit, & be-
 ne, quod non potest habere primū vel-
 le a se, accipiendo velle pro per-
 fecta voluntate in esse primo,
 &

a. l. ad il-
 lud.

Bar. volū-
 tas qua
 non potest
 moderari
 a ratione, di-
 citur effra-
 nata.

a. l. nolo
 do.

A & si hoc probat, concedatur.

¶ Ad aliud cum dicitur, quod in primo instanti fuit in angelo motus naturalis rectissim⁹ &c. Dico, quod si concludit de primo instanti, & de quolibet, quia in quolibet instanti motus naturalis est prior ipso actu libere elicto saltem natura, & ut est sic prior est rectissimus, & non potest in eodem instanti oblique velle per actum libere voluntatis. & ita in nullo instanti peccabit voluntas. Ideo dico ad argumentum quod motus naturalis non est aliquis actus elicitus, sed solum dicit inclinatio nem naturalem voluntatis in bonum. & illud nihil reale aliud a voluntate dicit. sed si est relatio, est idem voluntati per identitatem realem, nec separari potest sine contradictione. & ideo in demonibus manet ille motus

B sic rectissimus, sicut & natura, quia non est realiter aliud a voluntate, licet non sit idē sibi formaliter, vnde ille motus non est, nisi habitus motus, id est natura in esse primo. Si autem accipias motum naturalem pro actu elicto conformi tali inclinationi, certe ille potest esse malus, & immoderatus stante natura integra, nec actus malus inuit inclinationem naturalem, sicut nec natura.

vnde angelus potest esse perfectus in

naturalibus quo ad esse primum, & peccare actu secundo elicto, & inordinato.

VNC ERGO QV ARA
MVS. &c.

DIST. XIX.

QV AESTIO VNICA.

Utrum Christus meruit omnibus nobis gratiam, & gloriam, & remissionem culpæ, & penæ.

¶ I R C A secundum quod pertinet ad distin. 19. ubi quæritur. ¶ Vtrum Christus meruit omnibus nobis gratiam, & gloriam, & remissionem culpæ, & penæ. &c. ¶ Arguitur qd non. quia primum excedit meritum, & meritum ordinatur ad primum, sicut ad finem. sed primum omnium aliorum non excedit meritum Christi, igitur meritum Christi non ordinatur ad illud, sicut ad finem, cū sit nobilius, quā illud primum. ergo. ¶ Præterea, meritum Christi fuit quoddam bonum finitum, cum fuerit eius secundum naturam humanam, sed peccatum aliorum fuit infinitum malum, quā tanta fuit offensā & peccatum, quantus est ille qui offenditur, siue contra quem peccatur, vel a quo per ipsum separatur. ille est infinitus. s. Deus, igitur cum finitum non sit proportionatum infinito, nullum meritū Christi potuit mereri deletionem offense. ¶ Præterea, per idem potest probari, qd non meruit deletionem penæ pro reatu infinito aliorum, quia penā quæ debetur illi peccato est infinita, & meritum Christi finitum. ergo. ¶ Præterea, de possibili possunt esse homines infiniti, si mūdus

&

A & generatio semper duraret, quilibet natus de Adam cōtra-heret originale peccatum. igitur foret tunc in mūdo in post sumendo infinita culpa, igitur cum meritum Christi fuerit finitum, non sufficeret pro remissione offense, & collatione gratiæ & gloriæ omnium.

¶ Præterea si sufficeret ad merendum omnibus gratiam

& gloriā, omnibus conferretur gratia & gloria, quod falsum est, quia multi sunt vocati, paucivero electi, quia paucus est numerus fideium, nec omnes fideles, vel baptizati saluantur.

¶ Contra. Leo Papa in sermone de nati, sicut a creatu nullum liberum reperit, sic liberādis omnibus venit.

AD QVÆSTIONEM dicitur, quod meritum Christi potest dupliciter considerari, scilicet secundum sufficientiam, & secundum efficaciam. ¶ Primo modo meruit omnibus de-lectionem culpæ, & collationem gratiæ & gloriæ. ¶ Sed secundo modo non, scilicet secundum efficaciam, quia non omnes cōsecuti sunt redemptionem. Meritum enim Christi, ut dicunt, habet quandam infinitatem ex supposito Christi, quod eliciebat, & exercuit operationes illius naturæ assumptæ, & ideo vi-tilius suppositi, & operationes fuerunt bonum infinitum, propter quod & mors & passio & aliæ operationes habuerunt quandam infinitatem, ut sufficeret pro infinitis peccatis de-legendis, & infinitis gratijs & glorijs conferendis. ¶ Confirmatur hoc per Anselm. 2. cur Deus homo. c. 14. ubi vult, quod homo deberet potius eligere omne aliud

a Deo destrui, & perire, quā mortem vel aliquam lationem inferre illi homini, quia vita ei⁹ erat tanta, ut in infinitum esset plus amabilis, quā peccata et infinitorum hominum, si esse possent, sint odibilia. Ideo eius mors fuit sufficiens pro redemptione omnium. Et multa dicit ibi de excellentia vitæ. & per cōsequens de acceptatione mortis, quia tātum acceptatur mors pro illis redimendis, quantum valuit vita illius, sed vita eius fuit ita amabilis, ut homo potius deberet eligere omnia peccata mundi cadere supra se, quā scirent aliquam violentiam intulisse corpori Christi, secundū doctrinam suam. ¶ Quantum vero ad efficaciam, non meruit omnibus, quia actus actorum sunt in patiente, & disposito, & vnito agenti, sicut patet in agentibus, & patientibus corporaliter. igitur sic erit in actione meritorie quantum ad influentiam in alios, sed coniunctio cum Christo requisita, ut meritum Christi valeat eis est per cognitionem & dilectionem, secundum quod hō disponit se ad ad gratiam cognoscendo & diligendo Deum, non autem omnes sic se disponunt, quare non omnibus meruit secundū efficaciam.

CONTRA hunc modum dicendi arguo, quia dicta ista, quibus dicitur, quod vita Christi fuit ita excellens, ut haberet quandam infinitatem, videtur hyperbolica, & exponenda, quia nunc loquimur de bono velle Christi, quo meruit, & Deus acceptavit passionem pro omnibus quantum ad sufficientiam, ut dicunt. quia aut bonū

Sco. sup. iij. Sen. N velle

A velle Christi tantum erat acceptatum, quantum erat persona verbi. aut si non, ergo non habuit necessitatem acceptabilitatis. ut posset sufficere pro infinitis. si bonum velle Christi erat tantum acceptatum, quantum erat persona verbi. tunc cum persona verbi sit simpliciter infinita, illud bonum velle Christi fuit infinite acceptatum. sed

B. Tange cum * Deus nihil acceptet, nisi
quæ inter
gratiam et
meritum est
proportio
geometri-
ca, & non
arithmeti-
ca.
A. l. ex

Confirmatio. B sumpta potuit mereri, quod falsum est. Et ultra sequitur, quod trinitas tantum diligeret velle naturæ assumptæ, sicut verbi increatum, quod nihil est dicere,

Varie in quia hoc est ponere creatum
diversis o-
riginali-
bus ponun-
tur hic ar-
gum.

¶ Præterea. huiusmodi velle, non est plus acceptatum Deo, quàm sit bonum, si igitur infinite fuit acceptatum, vel pro infinitis, tunc velle illud cum relatione ad suppositum verbi fuit formaliter infinitum, igitur anima Christi potuit ita perfecte frui Deo, vel velle cum tali respectu, sicut verbum suo velle proprio, quod nihil est, nisi ponere animam verbum.

¶ Præterea, per se principium illius velle sumptum cum omnibus respectibus ad verbum, vel ad aliud est finitum, igitur & velle fuit formaliter finitum, &

limitatum, & per consequens finite acceptatum, nec habuit verbum causalitatem aliquam super illud velle, quam non habuit tota trinitas. Et si detur, quod verbum habet specialem efficientiam super actum illum, adhuc non sequitur, quod sit formaliter infinitus, & infinite acceptatus, quia actus sic infinitus, non potest essentialiter dependere ab aliquibus causis finitis, in perfectione cum causa infinita coagente, & ita quod creatum habeat essentialem causalitatem super illum actum, & non accidentalem tantum, sicut natura assumpta super velle verbi, & sicut albedo in edificatore super edificare, sed natura assumpta habuit super velle essentialem causalitatem, & non tantum accidentalem, quia secundum illam naturam meruit. igitur esto, quod verbum specialiter egerit ibi aliter, quàm trinitas, adhuc non sequitur quod actus ille habeat, unde infinite acceptetur, ita quod secundum sufficientiam valeat pro infinitis redimendis, sed sicut meritum fuit finitum in se, ita secundum iustitiam commutativam fuit finitum, reticendum. igitur non meruit infinitis secundum sufficientiam in acceptatione divina, sicut nec fuit infinite acceptatum, quia in se finitum.

¶ Præterea. contra secundum, quando dicitur quod non meruit omnibus secundum efficaciam, quia agens non agit nisi in disposto & unito. ¶ Quæro a te, virum Christum tantum meruit, quod habentes gratiam & quomodocunque & vndeunque hoc esset, haberent gloriam ex merito Christi, & si hoc solus. igitur non

A non meruit nobis primā gratiā baptismalem in nouo testō, nec gratiā datam in sacrificijs & circuncisione in veteri testō, quod est falsum, quia vnde veniret nobis gratia illa prima? oportet igitur dicere, q̄ meruit nobis gratiā primam, quā coniuncti esse-mus sibi, igitur meruit vt nō cōiuncti coniungerentur sibi. & in hoc potissime consistebat meritū, igitur non solū meruit, vt coniuncti vterius cooperentur ei, & sic tandē glorificaretur, sed meruit, vt non vniri vniuerentur, et qui nunquā se disposuerūt. Vnde magis meruit gratiā baptismalē, & primā, quā quodcunq̄ue opus postea ex gratia.

Itē, si dispō est necessāria, aut ergo ex parte Dei vt agentis, aut creaturæ vt patientis, si ex parte Dei, ergo non fuit causa sufficiens, quod est cōtra primū.

Si ex parte creaturæ. ergo gratia non est gratia. si ex meritis reddatur recipientis. Et p̄terea, quibet anima est capax talis gratiæ, quia non habet contrariū.

IN ISTA QVÆSTIO-ne igitur ista tria sunt videnda. Primo, quō meruit quantum ad efficaciam. Secundo, quantum ad sufficientiam aliter intelligendo vocabula ista. Tertio quid meruit. Quantum ad primum, dico, q̄ incarnatio Christi non fuit occasionaliter prauila, sed sicut finis immediatus videbatur a Deo ab æterno, ita Christus in natura humana, cum sit propinquior fini ceteris, prius prædestinabatur loquēdo de his quæ prædestinantur. Tunc iste fuit ordo in p̄uisione diuina. Primo enim Deus intellexit se sub ratione summi boni. In secundo signo un-

tellexit omnes alias creaturas. C. In tertio prædestinavit hos ad gloriam & gratiam, & circa alios habuit actum negatiuum, vnde prædestinando. In quarto præiudicauit illos caluros in Adam. In quinto præordinauit sine præiudicio de remedio, quomodo redimeretur per passionem filii, ita quod Christus in carne sicut & omnes electi prius præuidebatur & prædestinabatur ad gratiam & gloriam quā præiuderetur passio Christi, vt medicina contra lapsum, sicut medicus prius vult sanitatem hominis, quā ordinet de medicina ad sanandum. Sicut autem prius prædestinantur electi, quā passio Christi præuideatur, vt remedium contra lapsum eorum, ita tota trinitas prius præordinauit prædestinatos & electos ad gratiam & gloriam finalem, quantum ad efficaciam, quā præiuderit Christi passionem, tanquā medicinam acceptandam pro electis cadentibus in Adam prius prædestinatis ad gloriam finalem, & sicut verbū præiudicauit passionem patri offerendā pro prædestinatis, & electis, & sic eā efficaciter obtulit in effectu, ita tota trinitas pro eis passionē efficaciter acceptauit, & pro nullis alijs fuit efficaciter oblata, nec ab æterno acceptata, & tantum meruit eis primam gratiam ordinantem ad gloriam consummatam, hoc quantum ad efficaciam meriti. Quantum ad sufficientiam dico, q̄ meritū Christi fuit finitum, quia a principio finito essentialiter depēdens, et accipiēdo ipsum cū oibus respectibus, siue cū respectu ad suppositū verbi, siue cū respectu ad

A finem, quia omnes respectus isti erant finiti, & ideo quocumque circumstantionatu finitu erat, aut si fuit infinitu, tunc non fuit meritum plus secundum velle creatu, quam secundum velle verbi increatu. Quantum ergo valuit illud meritum ad sufficientiam? Dico, quod sicut omne aliud a Deo, ideo est bonum, quia a Deo voluit, & non econuerso, sic meritum illud tamen bonum erat, pro quanto acceptabat, & ideo meritum quia acceptatum, non erat, pro quanto econuerso, quia meritum quod autem econuerso, quia meritum voluit, et est & bonum, ideo acceptatum, & tantum potuit acceptari passum, siue, quantum tota trinitas potuit & voluit acceptare actiue. Sed ex formali ratione sua, quam habuit non potuit acceptari in infinitum, & pro infinitis, sed pro finitis. Tamen ex circumstantia suppositi, & de congruo, ratio-

B ne suppositi habuit quandam rationem extrinsecam, quare Deus potuit acceptare illud in infinitum, scilicet extensiu pro infinitis. Si autem illud meritum fuisset alterius personae, tunc nec ratione operis, nec ratione operantis fuisset congruitas acceptationis illius pro infinitis, pro quantis autem & pro quot Deus voluit passionem illam, siue bonum velle acceptare, pro tot sufficit. sed quantum est de formali ratione rei acceptabilis in se non fuit acceptabilis pro infinitis, sicut nec in se fuit formaliter infinita. Sed quid & quibus meruit? Dico quod Christus meruit omnibus qui primam gratiam accipiunt, collatione illius, ita quod ibi non cooperatur voluntas nostra, nisi in adultis baptizatis, ubi requiritur aliqua bona dispositio voluntatis, & hoc fuit potissimum in merito suo, quod meruit

non coniunctos coniungi. & illud obuiat secundo membro distinctionis superioris. Sed quantum ad gratiam penitentialem post lapsum in mortale actuale, licet meritum Christi sit principale in merito, & totalis causa de condigno, tamen requiritur ibi aliquid a parte recipientis gratiam, ut contritio & compunctio de peccato de congruo. Similiter dico quod Christus meruit nobis, ut totalis causa a pertionem ianuam paradi, ut omnibus in gratia decedentibus aperiretur. Nec ad amotionem huius obitaculi intrandi cooperamur ei, siue illud obitaculum fuit originale peccatum, siue aliquod aliud, quod patet, quia Abraham fuit tamen meriti, sicut aliquis christianus, qui sit mo. Sed nec Abraham, nec aliquis alius antiquorum patrum, nec etiam beata virgo potuit amouere obitaculum, quin omnes transirent in limbum, igitur &c. Sed quamuis obitaculum amouetur per passionem Christi, nullus tamen actu ingreditur in ecclesiam nisi cooperetur & utatur prima gratia, quam sibi meruit Christus. Similiter pres cooperabatur passioni Christi passus ad habitualē ingressum, ut amoto obitaculo ingredi possent. Nos autem passioni exhibere, et amoto obitaculo cooperamur ad actuale ingressum, nisi potentia excuset, sicut in paruulis, quibus Deus dat immediate introitu in caelum, & ideo habent minimam gloriam.

SED HIC SVNT quedam dubia. Si. non omnibus electis meruit Christus prima gratia igitur meruit eam primis parentibus, & ita primum. scilicet collatio gratiae antiquis patribus praecessit meritum Christi, quo illis meruit illa gratia

*Quid, &
quibus me-
ruit Chri-
stus.*

A gratia collationem. ¶ Et per eā
dem rōnem. potest dici fū ma
gistrum sen. li. 2. q. Angeli pri
mo receperunt prēmium, & de
inde ipsum meruerunt p. bona
velle elicita circa custodiam no
stram. ¶ Præterea, si passio Chri
sti, vt præuisa ab æterno, & acce
pta trinitati fuit meritoria, & rō
conferendi gratiā patrib. anteq
passio exhiberetur in effectu, ea
dem ratione passio Christi ab
æterno præuisa, & acceptata tri
nitati potest esse ratio prædesti
nandi alios, & ita prædestinatio
electorum potuit habere cau
sam meritoriam.

¶ Ad primum illorū dico, q
meritum Christi præuidebatur
ab æterno, & vt sic pñsum acce
ptū fuit, vt aliquid boni cōferre
tur electis, rōne illius anteq
exhiberet, vt. i. eis qui pccesserat ex
hibitionē passionis eius dimit
teretur originale, & conferretur
gratia. Exemplum de hoc Anl.
i. cur Deus hō. c. 16. Eto quod
multi offenderint vnum regem,
& pro offensa exulāt, venit vnus
inocens de sanguine illorum,
& promittit facere vnum opus
pro rege placitum ei certo die
statuto, vt rex remittat eis of
fensam, & reconcilietur eis, rex
acceptando seruitum promissum
remittit offensam, & si ali
quis eorum deliquerit, si fati
facere, & penitere voluerit, pro
mittit ei iterum offensam illam
dimittere, protestando tñ quod
nullus eorum qui fuerunt ini
mici intrabunt palatium suum,
quouique seruitum innocētis
promissum impleatur. Sic hic
passio Christi hōis innocētis ab
æterno pñsa, vt exhibēda in cer
to tpe, tuit multum accepta tri
nitati, & pro ista omib. creden

tibus illam exhibendam in tpe
remisit offensam, quā contraxe
rant ex Adam, & quam postea
cōmiserant si penitere volue
rint, non tñ acceptauit eam tñ,
vt aliquis ingrederetur palatū
suum æternum, anteq passio ex
hiberetur in effectu, isto modo
remisit paribus offensam in cir
cuncisione, sicut nobis in bap
tismo, sed nullus est ingressus
in palatium ante passionem ex
hibitam. ¶ Ad formam argumē
ti, cum dicis, q si prēmium præ
cessit meritum Christi exhibitū
in patrib. igitur in angelis præ
cedere potuit. Dico q cōsequē
tia non valet, nec est simile hic
& ibi, nā gñaliter verū est quod
summum bonū ad qd ordinat
meritum, non dēt conferri ante
meritū exhibitū, & expletū. Sū
mū aut bonū ad qd ordinatur
meritum Christi, respectu eorū
pro quib. meruit, est ingressus
eorū in Paradisum, & ille non
dabatur actualiter ante passio
nē exhibitā, licet pro passione p
uīsa remitteret offensa & daret
tur gratia illis patribus credēti
bus passionem exhibendā. Sum
mum aut quod Angeli mereri
possunt per merita sua. est glo
ria & introitus actualis in regnū,
quæ gloria dari non debuit an
te merita exhibita. ¶ Vnde quā
uis Deus dederit aliquid pro
merito pñsū, nō exhibitū, nō
tamen summum, quod sequitur
meritum, q est apertio iannæ
Paradisi. ad cui⁹ obstaculi am
tionem non potuit aliquis no
strum cooperari, quamuis ad in
troitum quilibet adulus coope
retur, aliud enim est aperire ian
nuam, & aliud ingredi, & quāque
difficilius est aperire ianuam, q
aperta porta introire. ideo ad
N 3 ingreſ.

A ingressum possum cooperari, ad apertionem vero nec pres potuerunt, nec nos possumus, sed illius præcisa causa fuit passio. ¶ Ad secundum, nego consequentiam, quia omnes pres prius natura erant prædestinati quod passio Christi esset præuisa, sicut patet in 1. art. q. voluit enim Deus prius omnes electos habere gratiam & gloriam, quam præuiderit eos casuros, & prius lapsuros quam præordinaret medicinam contra lapsum, & ideo passio ut præuisa post diuisionem lapsus potuit esse ratio remittendi offensam, & conferendi gratiam reconciliantem, non autem potuit esse ratio prædestinationis.

AD PRIMVM principale, Si detur quod Christus meruit secundum portionem inferiorē, tunc potest dici quod præmium aliorum, quod receperunt pro merito Christi, fuit melius formaliter, quam aliquis actus meritorius portionis inferioris Christi, & potuit tale meritum Christi ordinari ad præmium aliorum, sicut ad finem sub fine. ¶ Si autem tenetur quod meruit secundum portionem superiorem, & hoc vel circa obiectum æternū, vel circa aliam reuerentiam in verbo, vel utroque modo, ita quod omni actu suo meruit secundum modum superius tactum, tunc potest dici quod non oportet semper præmium excedere meritum, nisi quando idem meretur pro seipso. sed si nobilior mereatur pro ignobiliore, tunc meritum potest excedere præmium, quoniam enim meretur aliquis pro seipso contra Deum præmiat ultra condignum, ideo præmium excedit tale meritum eius. ¶ Ad secundum, cum dicitur meritum Christi

est finitum, peccatum est infinitum, ergo non potuit meritorie auferre peccati reatum, dico quod etiam Christi passio & meritum ipsius totum sit formaliter finitum, quia tamen coniunxit per gratiam & gloriam obiecto infinito, ideo potuit delere peccati reatum, siue peccatum auertens a bono infinito. ¶ Et cum dicis, quod non, quia peccatum illud erat infinitum, si intelligis quod erat malum formaliter infinitum intentione sue, falsum est, tunc enim oportet ponere summum malum, & Deum Manicheorum. ¶ Et cum probas quod tamen est peccatum, quantus est ille in quem fit, si, ly, tamen & quantum, referantur ad rationes formales utriusque in se, falsum est, tamen secundum terminum a quo auertit peccatum fortitur quandam denominationem extrinsecam, ut sicut per quandam denominationem extrinsecam actus beatificus Michaelis dicitur infinitus, quia coniungit terminum ad quem infinito, in se formaliter tamen actus est finitus. sic peccatum mortale, quia auertit a termino a quo infinito, fortitur quandam denominationem extrinsecam, grauius enim peccatum est peccatum in Deum, quam alium in & in regem terrenum, quam in militem suum. nunquam tamen potest esse, quod sit formaliter infinitum malum. Exemplum aliud si ponatur per impossibile infinitum corrumpi, diceretur quod illa corruptio esset infinita, non quidem intentione sue & formaliter, sed ratione termini a quo corruptionis, quia corruptio inciperet ab infinito, sic in proposito, quia peccatum auertit ab infinito &c. ¶ Vnde bene dico probabiliter opinando, quod tanto

amore

A amore intensius potest aliquis sanctus ferri in summum boni diligendo, quanta inordinatio intensius auerteretur, & quantum vnum adduxit a termino a quo, tñ aliud coniungit ei, & maxime hoc est verum de amore animæ Christi. ¶ Ad tertium cum dī, q̄ p̄na debita mortali est infinita, verum est, si voluntas finaliter maneat in peccato, illa p̄na est infinita intensius, & hoc quia subiectum manet semper sub culpa, & hoc est ex ordinatione diuina, q̄ vbi ceciderit lignum ibi erit, non quin Deus possit punire aliter peccatum illud. Vnde si Deus puniret animam per diem tñ pro culpa mortali, & post annihilaret animam, non faceret iniuriā.

¶ Tunc ad formam p̄na est infinita extensius ex ordinatione diuina, non tñ quin aliter posset punire peccatum si vell. er.

¶ Ad quartū dico, q̄ bonum velle Christi, vel passio eius cōsiderata secundum se formaliter, posset recompensari per aliqd bonum finitum sicut ipsum, vel ipsa fuit non nisi finitum, in se præmiat tamen Deus vltra condignum, ideo potest rōne alicuius bonitatis & personæ patientis acceptare bonū vere Christi, & eius passionem pro infinitis, quia tñ & pro tot, videlicet quantum & pro quot acceptatur a Deo, quis aut posset acceptare passionē illā pro infinitis, non tñ infinite, quia non pōt diligere aliqd creatū a parte diligibilis infinite, quia non est infinitū de facto, tñ nō fuit accepta nisi pro electis, quia pro eis tñ fuit oblata Christo efficaciter dico. ¶ Per idē patet ad vltimū, q̄a non meruit oībus quantum ad

efficaciam, quia ex intētiōne acceptantis & offerentis passionē, seu bonum velle Christi, fuit accepta & oblata pro electis & prædestinatis tantum, & non pro alijs.

SI VERO QVÆRITVR
& cetera.

DISTIN. XX.

QVÆSTIO. VNICA.

Verum necesse fuerit genus humanum reparari per passionem Christi.

IRCA istam vigesimam dist. in qua magister agit de cōuenientia & modo passionis quaritur vnum. Vtrum. si necesse fuerit genus humanum reparari per passionem Christi. ¶ Quod non, quia si nobilius ens lapsus nō necesse est reparari per passionem Christi, nec minus nobile, sed Angelus, qui est nobilior homine, lapsus est, & non est necesse ipsum reparari passionē Christi, nec alia, igitur nec hominem.

¶ Responderur ad hoc dupliciter. ¶ Primo, quia non tota natura Angelorum cecidit sicut hominum, & ideo ne tota species hominum periret, necesse fuit hominem reparari, & non Angelum.

¶ Contra, si quilibet Angelus est alterius speciei ab alio, sicut dicunt sicrīdentes, tunc tot sunt species, quot indiuidua, & quilibet species est nobilior specie humana sē se. cum igitur multi Angeli ceciderunt, maius inconueniens est tot spēs non re-

parari,

Tho. præ-
senti dist.
q. 1. in sol.
3. ar.

Quare
magister
dist. 21. s. 8
cundi.

Vide Th.
3. d. 1. 2.
q. 2.

A parari, sed perire in eternū, quā
vnā spēm infimam cuiusmodi
est tota species humana. respec-
tu cuiuscunque Angeli, & ma-
ximè respectu tot cadentium.
¶ Confirmat, quia si essent duo
celi, & alterum annihilaretur, &
essent multa multa & annihila-
rentur dicere, q̄ necesse est spe-
ciem multarum reparari, & nō
cælum, friuolum videtur, cum
cælum sit multo nobilius, sic
hic de comparatione Angelo-
rum cadentium & hominum.

Tho. in 1. di. 1. q. 2.

¶ Ideo aliter rīderetur, q̄ quia hō
alterius tentatione cecidit, & dia-
boli non, sed propria vo-
luntate solum. ideo debuit ho-
mo reparari, & non Angeli. Vnde
Ans. 1. cur Deus homo. c. 21.

a. l. s. c. 22 Sicut Angeli ceciderunt nullo
alio nocente, ita nullo alio adiu-
uante surgere debent.

B. ¶ Contra, factum est prælum
magnum in cœlo & c. ergo vide-
tur quod sicut draco pugnavit
cum Michael, sic eum tenta-
uit. ¶ Præterea, videtur q̄ draco,
id est lucifer peccando tentauit
alios sibi consentientes.

¶ Præterea, ad principale. qui-
libet actus Christus sufficiens
fuit ad redimendum genus hu-
manum, igitur non fuit necesse
redimi hominem per passionē.
antecedens probat, quia actus
est laudabilior passione, quia
laus consistit in actu, modo illa
passio Christi, non habet quod
sit sufficiens meritorie, nisi in
relatione ad personam verbi,
eo autem modo, & actus eius
elicitus in relatione ad ver-
bum fuisset sufficienter meri-
torius.

¶ Præterea, 2. ethi. c. 5. passio-
nibus, nec laudamur, nec vitu-
peramur. igitur videtur quod

passio non sit meritoria sed a-
ctio. ¶ Præterea Ans. 2. cur Deus
homo. c. 14. approbat dictum
discipuli sui, quod minima le-
sio illius persona fuit peior quā
peccatum omnium hominum
sit malum, sed quanto pena sa-
tisfactoria, dummodo esset suf-
ficiens posset esse minor lesio il-
lius personæ, tanto conuenien-
tior esse. igitur non necesse nec
decens fuit hominem redimi
morte Christi, cum minor pe-
na suffecisset.

¶ Præterea, per passionē Chri-
sti non potuerunt redimi occi-
dentes Christum. igitur nec ge-
nus humanum. antecedens pro-
batur, quia tū malū erat actio
illorum priuans vitam Christi,
quantum bonum erat vita Chri-
sti, & tunc tanta erat inimicitia
occidentis, quanta erat amicitia
Christi reconcilians. igitur
vita quam posuit moriendo nō
sufficit ad redimendum pecca-
tum occidentium, quia meritū
debet excedere culpam, & rea-
tum si sit satisfactio. ¶ Contra
Ans. secundo cur Deus hō. c.
15. Ecce vias, quō rōnabilis
necessitas exigit ex hominibus
perficiendum esse ciuitatem lu-
pernam. nec hoc fieri posse, nisi
per remissionem peccatorum,
quam nullus homo hīe potest,
nisi p̄ hominem, qui idē ipse hō sit
& Deus, atque morte sua Deo
homines peccatores reconcili-
et. expresse enim vī dicere, q̄
necesse erat hominem redimi p̄
mortem Christi, idem potest ha-
beri ibidem. c. 13. & 16.

AD ISTAM QUÆSTIONEM
qua est mere theologica, pro-
pter quam solum videtur Ans.
fecisse totum librum. cur Deus
homo, & ibi vī eam soluisse.

¶ Primo

A Primo, videndum est secundū
Anse. q. necessarium fuit homi-
nem redimi. q. Secundo, q. non
potuit redimi sine satisfactio-
ne. q. Tertio, q. facienda erat sa-
tisfactio ab eo homine. q. Quar-
to, q. cōuenientior modus fuit
hic. I. per passionē Christi. q. Pri-
mū oādo secundū eum. Quia
Deus & natura nihil faciūt fru-
stra. sed frustra fieret creatura
rationalis, nisi posset summum bo-
nū pp se amare, & ei per cogni-
tionem, & amorem pp se inhere-
re. aut ergo Deus deducit ho-
minem ad hunc finem, aut nō.
Si non, frustra igit factus fuis-
set. Si sic, cum iam lapsus fuerit
p peccatū, necesse est ipsum re-
parari. hoc. c. 1. 2. cur Deus hō,
& iō in 4. c. concludit. ex his est
facile cognoscere, quod aut hoc
perficiet Deus de natura huma-
na quod incepit, aut inuānum
fecit tam sublimem naturam.
q. Secundum probat sic. c. 24. &
25. primi lib. Cur Deus homo.
iniustus est omnis qui non red-
dit Deo qd dēt, q. iniustus est,
et si non reddat homini qd dēt,
sed nullus iniustus admittitur
ad beatitudinem eternam, igit
qui non soluit Deo quod debet
non saluabitur, sed omnis pec-
cator abtulit a Deo honorem
sibi debitum. igitur quousque
satisfecerit est debitor & inius-
tus. ergo. q. Si dicatur cōtra hoc
q. non oportet hominem esse
iniustum, licet non satisfecerit,
quia pōt excusari per impoten-
tiam. q. Pōt et remitti offensa p
summam misericordiā Dei re-
mittentis sine satisfactioe.
q. Ipse excludit vtranque respon-
sionem. q. Primo, primam dīl. p
impotentia excusaret, si in ip-
sam non sponte se deiecesset hō

peccando, quia igit sic se in im-
potentiā proiecit iō ipsa impo-
tentia est peccatum, quia debet
eam nō hīc, dēt enim posse red-
dere honorem Deo, quem ab-
tulit, & ideo si per peccatū fa-
cit se impotentem ad reddendū
non excusā, sed vituperatur, &
ponit exemplum. Si dās praci-
piat seruo facere aliquod bo-
num opus, & praciipiat sibi ne
se praciipiter in foueā sibi mon-
stratam, de qua non poterit fur-
gere, si seruus sponte proijciat
se in foueam contemnens man-
datum dñi sui, vt sic non posset
perficere opus sibi praeceptum
a domino, non excusatur ex im-
potentia, quia ipsam impoten-
tiam ipse fecit sibi. Sic in pro-
posito, impotentiam satisfaciē-
di fecit sibi homo per peccatū,
ideo ex impotentia non excusa-
tur, sed est ei peccatum, & inius-
titia. nullus autem iniustus ad-
mittitur ad beatitudinem, qua-
re oportet satisfacere vt fiat ius-
tus. q. Secundum excludit sic.
cum dicitur, quod remittitur
p misericordiā. Quaro, aut re-
mittit debitum. vt nō teneat ad
reddendum Deo honorem, quē
peccando abtulit, & hoc pro-
pter impotentiam reddendi, q. a
non* potest reddere, aut dimit-
tere poenam pro peccatis dando
beatitudinem. Si primum de-
bitum sibi, illud non est aliud dicere,
nisi quod Deus dimittit debi-
tum, quia homo reddere non
potest. talem autem misericor-
diam attribuere Deo, derisio
est. Si autem remittat poenam
& facit hominem beatum, tunc
beatificat hominē propter pec-
catum, quia scilicet habet impo-
tentiam reddendi & satisfaciē-
di, quam debet non habere, qd
est

a. l. hono-
rem debi-
tum sibi,
dimittit
quem ha-
bere non
potest.

est

A est habere peccatum. ¶ Tertium, scilicet quod illa satisfactio que debeatur non potuit fieri ab homine puro. probatur. 22. ca. lib. primi. Nullus satisfacit pro peccato hominis, nisi reddat aliquid maius eo, pro quo peccatum facere non debuerat, sed per omnino eo quod est citra Deum, vel esse potest, non debuit peccasse, igitur non potuit satisfacere, nisi redderet Deo aliquid maius omni creatura facta & possibile fieri. Sed maius omni creatura simul sumpta, sicut arguit ibi non potest reddere purus homo, igitur oportet Deum satisfacere pro peccato.

¶ Preterea, ad idem si homo peccator reddat Deo solum illud quod debet si esset innocens & nunquam peccasset, non est satisfactio pro peccato.

B omnia que potest homo facere, scilicet Deum honorare, cor Deo humiliter offerre, misericordiam in dando, & dimittendo, & obediendo, & quicquid videtur posse, totum debet Deo etiam si non peccasset. igitur hoc exhibendo Deo, non satisfacit pro peccato. igitur requiritur aliquid maius omnibus his offerri Deo ad hoc, quod satisfactio valeat, quod non potest fieri a puro homine.

¶ Preterea. capit. 23. & 24. lib. primi, arguit ad idem sic homo non potest satisfacere Deo pro peccato, nisi reddat Deo totum quod abstulit, sed abstulit Deo quicquid de natura humana Deus facere proposuerat, proposuerat autem de omnibus iustis facere numerum electorum, ad quem numerum perficiendum homo factus est, sed nullatenus potuit hoc reddere ho-

mo peccator, quia peccator peccatorem iustificare nequit. Nec decuit quod aliquis innocens non descendens ex Adam redimeret nos per mortem, nisi Deus, quia tunc non fuisset homo restitutus ad pristinam dignitatem, ut soli Deo seruieret, sed fuisset obligatus illi homini, quasi tantum pro redemptione, quantum Deo pro creatione, & ita posset reputare ipsum Deum pro reparatione, sicut verum Deum pro creatione, & præter hoc, ille purus homo quantumcumque innocens non potuit satisfacere, sicut probant argumenta in 3. art. igitur oportuit Deum esse hominem, quia nullus potuit nisi Deus nec debuit nisi homo. de ista materia loquitur. cap. penul. secundilibrum, in simili de Angelo.

¶ Quartum, scilicet quod oportuit Christum satisfacere per mortem, licet non esset debitor mortis, probatur. 2. capit. secundilibrum sic ratio docuit, sicut patet in 3. art. quod oportebat illum qui satisfacere debebat per hominem habere aliquid maius omni eo quod est sub Deo, quod sponte, & non ex debito deberet homo, ut sicut sponte homo peccauerat per suauitatem se subiiciendo diabolo, ita vincat contra per asperitatem ipsum diabolum, nihil autem asperius, aut curius difficilius, aut maius sub Deo potest homo ad honorem Dei sponte, & non ex debito pati quam mortem. igitur Christus homo qui maior erat omnibus sub Deo, per mortem, quam non debuit pati, satisfacere debuit.

¶ Hoc idem patet capitulo 14. 2. lib. scilicet quod mors sufficit

A sufficiat pro omnibus, ubi appro-
bat responſionem diſcipuli di-
centis iſtum recte exiſtimare in
hoc, q̄ dicit ſe malle infinitos
mundos, ſi eſſent, redigi in ni-
hil, quam offendere Deum, &
potius deberet ſe velle magis
omnia peccata quæ ſunt & fue-
runt permittere cadere ſuper,
quam hominem Chriſtum oc-
cidere. & concludit ſic Anſel. vi-
demus ergo quòd violationi vi-
tæ corporalis huius hominis
nulla immenſitas, vel multitudo
peccatorum extra perſonā Dei
comparari valet. hæc Anſel. quia
igitur fuit tam nobilis vita eius,
mors eius fuit multum accepta
Deo, ut per illam ſatisfacere poſ-
ſet. hæc veraciter ut pōtui ex di-
ctis eius collegi.

Uidem. IN ISTIS DICTIS An-
ſel. ſolentur aliqua dubia. ¶ Pri-
ma. quia mo enim ipſa conſuſio in ſe vi-
detur dubia. cum velit quòd re-
demptio non poſſit eſſe niſi per
mortem Chriſti. & per aliquid
ſponde oblatum excedens om-
nem creaturam. prima, probò,
q̄ aliter potuit homo redimi, q̄
per mortem Chriſti. Augu. 13.
de trin. cap. 10. Alius modus re-
dimendi hominem Deo nō de-
fuit. eius enim poteſtati cuncta
ſubiacent. non ergo fuit neceſ-
ſitas in conſuſione.

¶ Preterea non eſt aliqua ne-
ceſſitas q̄ Chriſtus homo redi-
mar hominem per mortem niſi
neceſſitas conſequentiæ, ſcilicet
poſito q̄ ordinaverit ſic illum
redimere, ſicut ſi curro, mo-
utor. hæc eſt neceſſitas conſe-
quentiæ, ſed antecedens eſt ſim-
plicitate contingens. & ſimiliter
conſequens. ſine currere, & me
moneri. ſimiliter Chriſtum pa-
ti mortē fuit contingens, ſicut

contingens fuit iſtum p̄ideri C
paſſurū, nulla eſt ergo neceſſi-
tas, niſi conſequētia. ſi ſi p̄iſus
fuit pati patier, ſed tā antecēdēs,
q̄ conſequens fuit contingens.
¶ Preterea. nulla eſt neceſſitas
gentis humanum reparari, igit̃
nec Chriſtū pati. cōſequētia de
ſe pater. aſus probat, quia ſi ſic,
hoc nō eſt, niſi q̄ hoīes p̄deſti-
nati ſunt ad gloriā, & lapſi non
p̄t intrare niſi p̄ ſatisfactionē,
ſed mō ita eſt q̄ p̄deſtinatio ho-
minis contingens eſt, & non ne-
ceſſaria. ſicut. n. Deus ab æterno
cōtingenter p̄deſtinavit hoīem,
& non neceſſario, quia nihil ne-
ceſſario operat reſpectu aliquo-
rū extra ſe, ordinando illa ad bo-
nū, ſic potuit non p̄deſtinare,
nec eſt inconueniens hominem
fruiſtari a beatitudine, niſi præ-
ſuppoſita p̄deſtinatione hoīs.
igitur nulla fuit abſolute redē-
ptionis eius neceſſitas, ſicut nec
p̄deſtinationis eius.

D
C O N T R A ea quæ dicun-
tur in ſecundo articulo, an ho-
mo poſſit reconciliari ſine ſatis-
factione, tangetur in 4. trac. de
pœni. ſed dato quòd ſatisfactio
requiratur, non tamen requi-
ritur neceſſario quòd ſatisfa-
ciens ſit Deus. nec hoc proba-
tur. ¶ Et quando in tertio arti-
culo dicitur, q̄ non ſatisfacit
quis Deo, niſi offerat Deo ali-
quid maius formaliter, q̄ pro
quo peccare non debuit, quòd
eſt maius tota creatura. ere-
do ſalua reuerentia ſua, q̄ hoc
nō eſt verum. non enim opor-
tuit ſatisfactionem pro peccato
primi hominis excedere totam
creaturā formaliter in magni-
tudine, & p̄fectione, ſuffecit. n.
obruſit. dico maius bonum
q̄ fuerit malum illius hominis
pec-

Diff. 128

q. 1.

Vide diſt.

1. & 16.

q. ad his.

peccantis. Vnde si Adam p gratiam datam, & charitatem habuisset vnum, vel multos aqus diligendi Deum propter se: ex maiori conatu liberi arbitrii q̄ fuit conatus in peccando, talis dilectio suffecisset pro peccato suo remittendo, & fuisset satisfactum. Et tunc propositio illa est falsa, q̄ debuit offerre Deo aliquid maius omni, p eo quo peccare non debuerat, sed sicut pro amore creature vt obiecti diligibilis non debuit peccare, ita satisfaciendo debuit offerre Deo aliquid maius attingendo per actum obiectiue, q̄ sit creatura. scilicet amorem attingentē Deū propter se. & ille amor obiectiue, vt terminatur in Deum, excedit amorē creature, sicut Deus

creaturam. Vnde sicut peccauit
per amorem ignobilioris obie-
cti in infinitum, ita debuit satis-
facere per amorem nobilioris in
infinitum. & hoc sufficeret sal-
tem de possibili. ¶ Dico igitur,
q̄ amor quem offerre debet sa-
tisfaciēdo, debet excedere amo-
rum cuiuscunque creature, qđ
verū est. Et diligere magis obie-
ctum nobilis satisfaciēdo, qđ di-
lexerit ignobilis peccando. ta-
men ille actus, quo conuerter
ad Deum per amorem in sua for-
mali ratione non est maior om-
ni creatura. nec etiā amor Chri-
sti creatus, quo dilexit Deum,
fuit talis. Vnde ipse vult omni-
no infinitatem habere, vbi non
est ex formali ratione rei.

CONTRA illud quod dicitur in * quarto articulo, qd nullus nisi homo debuit satisfacere. hoc non videtur absolute necessarium, quia vnus qui nō est debitor potest satisfacere pro alio, sicut pro alio orare. Vnde

sicut Christus homo innocens non debitor satisfecit. Sic si placuisset Deo potuisset vnus bonus angelus satisfacisse, offerendo aliquod placitum Deo pro nobis, quod ipse acceptasset pro omnibus peccatis, quia tantum valet omne creatum oblatum pro quāto Deus acceptat illud, & non plus, sicut supra dictum est. Præterea, vnus purus homo potuisset satisfacere, omnibus, si fuisset conceptus sine peccato, sicut potuisset fieri de possibili, operatione spiritus sancti & matris, sicut fuit Christus, & Deus dedisset sibi summam gratiam, quam potuisset recipere, sicut dedit Christo sine meritis præcedentibus ex liberalitate sua, talis enim potuisset mereri delectionem peccati, fidei & beatitudinem. Et cum dictum tunc obligaremur ei tantum quantum Deo, fallum est, immo impletur Deo, quia totum quille haberet esset a Deo, obligaremur tamen multum sibi, sicut obligamur beate virginis, & sanctis, qui meruerunt pro nobis, semper tamen finaliter & summe Deo, tanquam ea quo aliorum bona procedunt. Altere ratio, videt, de possibili dico, quod quilibet potest satisfacere pro se, quia si data fuisset quilibet homini prima gratia sine meritis, sicut modo, licet quilibet si filius ire, quilibet tamen dat primam gratiam sine meritis proprijs, & tunc meretur beatitudinem. igitur potuit etiā meruisse delectionem culpæ.

TVNCAD. Questionem dico ꝑ omnia huiusmodi quæ facta sunt a Christo circa redemptionem nostram, non fuerunt necessaria nisi præsupposita ordi-

A dinatione diuina, quæ sic ordinauit fieri, & tunc tantum necessitate consequentia necessaria fuit Christum pati, sed tamen totum fuit cõtingens sicut præcipit, & antecedens, & consequens. Vnde credendum est quod ille homo passus est propter iustitiam. vidit enim mala iudeorum, quæ fecerant, & quomodo inordinata affectione, & distorta afficiebantur ad legem suam, nec permittebant homines curari in sabbato, & tamen extrahebant ouem, vel bouem de puteo in sabbato, & multa alia. Christus igitur volens eos ab errore illo reuocare per opera & sermones, maluit mori, quam tacere, quia tunc erat veritas dicenda iudeis. & ideo pro iustitia mortuus est. Tamen de facto, sui gratia passionem suam ordinauit, & obtulit patri pro nobis. & ideo multum tenemur ei, ex quo enim aliter potuisset homo redimi, & tamen ex sua libera voluntate sic redemit, nullum ei tenemur, & amplius quod si sic necessario, & non aliter potuissimus fuisse redempti. Ideo debemus ad aliciumdum nos ad amorem merito suo suum, ut credo hoc præcipue fecit dicere. Et quia voluit hominem amplius teneri Deo: sicut, si aliquis genuisset primo hominem, & postea in iustitiam eum in disciplinam, & sanctitatem, amplius obligaretur ei, quam si tantum genuisset sine iustitia, & alius instruxisset. & hæc est congruitas, non necessitas. Si autem volumus saluare Aniel, dicamus, quod omnes rationes suæ procedunt præsupposita ordinatione diuina, quæ sic ordinauit hominem redimi. & sic videtur procedere, ita quod Deus ex præordinatione non voluit

acceptare per redemptionem hominum, nisi mortem filij sui, nulla tamen necessitas absoluta fuit. Vnde in psal. Copiosa apud eum redemptio.

AD PRIMVM principale secundum apostolum ad Hebr. Nunquam angelos apprehendit, sed semen Abraham. tunc dico quod argumentum illud est bonum, sicut morale contra illos, quod ponit angelos singulos in singulis speciebus. sed hoc credo falsum, ideo non cecidit aliqua species angelica tota. licet forte de qualibet specie ceciderit aliquis. tunc teneo illam responsionem, quod quia tota species humana cecidit, ideo magis debuit reparari. Alia etiam responsio ibi data sumitur ab Aniel. ideo potest etiam valere, quia homo peccauit suggestionem diaboli, quæ fuit alterius rationis, & suggestionem vxoris, & forte non ita efficaciter fecit angelus malus, quia licet aliqua tentatio fuit alijs ruina luciferi, tamen non ita efficax, sicut hominis a diabulo. Ad secundum, concedo absolute, quod per bonum velle potuit satisfecisse, sed tamen aliter voluit. Et cum dicis quod actus sunt laudabiliores passionibus. dico quod verum est loquendo de actu virtutis, quæ distinguitur contra passionem, quæ non accidit ex virtute: & sic loquitur philosophus. tamen passionibus penales, & maxime mors, quando est ex actu virtutis accepta, & impleta de sapientia peracta peracta. Vnde actus virtutis circa delectabile separabile est magis meritorius quam actus virtutis circa delectabile, & passionibus voluntaria concomitantes actum virtutis simul desidero.

129.

a. l. m. 107. 16.

a. l. quæ. D

* B. exemptum de d. Lauren. tio qui habuit actum virtutis contra passionem concomitantem. * B. exemptum de sapientia peracta peracta. Fracisco, qui fuit martyr de desiderio.

A simul acceptæ, sunt magis meritorie, q̄ actus tm̄. Vnde saluator de Pau o dixit. Ostēdā ei quanta oporteat eum pati. non dixit quāta oportuit eū agere. Quod ergo Christus voluit sic pati, p̄cessit ex amore intenso finis, & nostri quo dilexit nos p̄p Deū. ¶ Ad aliud, cū dī q̄ minima læsio istius p̄sonæ fuit maius malū, q̄ oīa peccata, hoc pbat propositū. s. q̄ aliter potuisset redimere q̄ p mortē. dico tū q̄ læsio ista sicut & vita, & illusio valuisse tm̄, p̄ quāto fuisset accepta. ¶ Ad aliud, dico q̄ peccatū occidentium Christum potuit redimi. tamen Ansel. dicit. 15. c. 2. q̄ non potuerunt eum scilicet occidisse. hoc tamē nō credo, sed credo, q̄ licet sciuissent eum Deū per vnionē, adhuc potuissent eum occidisse, & si hoc fecissent, adhuc eorum peccatum fuisset remediabile p̄ passionem Christi, quia plus dilexit Deus illam passionem acceptando, quā odisset eorū malum. vnde non potuerunt habere actū tā difforme in malitia, sicut fuit bonus bonitate morali actus voluntatis, quo Christus voluit pati, quia actus ille habuit bonitatem non solum ex potentia volitiua, sed ex summa charitate, quo voluit mori, & aliquo modo ex illa persona, sed actus aliorum malus nō habuit tantam malitiam ex habitu precedente deordinato. Et quod apostolus dicit. Quod si cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. loquitur nō de iudeis, sed de principibus mundi. s. de demonibus, quia si sciuissent eum esse verum Deum, non instigassent homines ad eius mortē. & hoc

propter bonum securum ex morte. s. redemptionem. hominibus, quod bonum nolebant accidere. Vnde primo, quando ignorauerunt hoc instigauerunt iudeos ad mortem. postquam vero sciuerunt ipsum esse verū Deum, persuaferunt contrarium. vnde vxor Pilati misit ad eum dicens. Nihil tibi, & iusto illi, multa enim passa sum. in ista nocte in visū propter eū. bene tamen voluissent ipsum mori sine redemptione humani generis, si fieri potuisset.

POST PRÆDICTA
CONSIDERANDUM
EST &c.

DISTIN. XXI.

QUÆSTIO VNICA.

Utrum corpus Christi fuisset putrefactum si resurrectioni non fuisset accelerata.

IRCA istam. 21. distin. in qua magister agit de statu Christi in morte, & de consequenti

bus corpus Christi post separationem animæ. ¶ Quæritur vñ, vtrū scilicet corpus Christi fuisset putrefactum, si resurrectioni non fuisset accelerata. ¶ Quod sic. natura non incipit motum, quem terminare non potest. 2. T. 1. Metaphy. & 6. Phycosi. in fine. c. 1. terminus autem corruptionis mixti viuientis est putrefactio. secundum philosophum. 4. Metaphy. sed natura incipit illam in separatione animæ a corpore. illa enim separatio est inchoatio ad putrefactionem, & resolutionem in

1. Cor. &
2. clar⁹
hoc habet
in 4.
cipibus mundi. s. de demonibus, quia si sciuissent eum esse verum Deum, non instigassent homines ad eius mortē. & hoc

A in elementa, sicut patet in alijs hominibus. ergo videtur quod corpus fuisset putrefactum, si resurrectione non fuisset accelerata.

Præterea. Christus assumpsit passiones naturæ humanæ viuentis secundum Damascen. 66. Totum hominem & omnia quæ sunt hominibus assumpsit præter peccatum. scilicet esuriem, sitim, laborem, dolorem, lachrymas, corruptionem mortis, agoniam, timorem. & talia, quæ vniuersaliter insunt homini. omnia enim assumpsit, ut omnia sanctificaret. hæc ille. igitur per eandem rationem assumpsit passiones naturæ mortuæ, quæ naturaliter omnibus insunt, talis passio est putrefactio, & resolutio. ergo. ¶ Contra psalm. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem.

AD QUESTIONEM III. illam respondet. H. quolibet. 12. 1. q. 12. dist. 1. quod aliquid est futurum ad causas naturales, si non prohibentur, sed dimitterentur lux causalitati. quod tamen non est futurum, nec euenire potest propter causam superiorem prohibentem causas naturales inferiores suam causalitatem exercere. Et ideo simpliciter illud dicendum est esse futurum, quod est futurum secundum causam superiorem vincentem. Non autem quod esset futurum secundum causas inferiores, si suæ causalitati relinquerentur. ¶ Exemplum de hoc ponit Isaias. 38. de Ezechia, cui Isaias nuntiavit mortem, & mortuus fuisset naturaliter secundum causas inferiores, sed tamen Deus ab æterno vidit orationem suam, & deuotionem, & lachrymas, ideo prohibuit causalitatem causarum inferiorum, & ultra terminum naturale addidit sibi. 15. annos. ut patet, ubi supra. Sic dicitur in pro-

posito, & totum bene usque huc, quod corpus Christi in morte fuisset putrefactum quantum est ex parte causarum inferiorum naturalium, si non fuissent prohibite, quia habuit causam intrinsecam resolutionis. scilicet calorem, & humorem, & extrinsecam, sicut alia corpora. scilicet calorem, frigus, & alia, quorum causalitatem prohibuit Deus, & prohibuisset etiam si corpus illud non fuisset viuificatum usque ad generalem resurrectionem, & quia illud dicendum est esse simpliciter futurum, quod futurum est secundum causas superiores vincentes causalitatem inferiorum causarum, quantum in eis esset, ideo simpliciter dicendum est, quod illud corpus nunquam fuisset putrefactum, & secundum illam viam tenendum est, & vere quod etiam illa sunt simpliciter possibilia, quæ sunt possibilia secundum causam superiorem, non autem quæ secundum inferiorem, nisi secundum quid usque huc, bene dictum est. ¶ Sed ultra, quomodo fuisset corpus illud preseruatum a corruptione, & resolutione in elementa? dicitur quod per miraculum, non quidem nouum, sed antiquum, quo. scilicet illud corpus Christi fuit vnitum primo, verbo indissolubiliter secundum Damascen. li. 3. c. 3. vel. 49. secundum aliam quotationem. Contra, probatur, quod hoc fuit nouo miraculo, quia naturaliter actiuo appropinquato naturaliter passiuo non impeditur per causam supernaturalē impediētem, actiuum naturaliter agit in passiuum, & passiuum naturaliter patitur, & si impeditur eius actio per causam supernaturalem, hoc erit per miraculum nouum, sicut patet de igne trium puerorum in Daniele. Sed corpus Christi in morte fuit naturaliter passibile, & resolubile, quia non fuit gloriosum. constat.

Nec

9. Meta.

Cap. 8.

1. 19.

A Nec illa vnguenta. s. mirra, & aloes prohibuissent semper resolutionem, quin aliquando alteratio fuisset inchoata, & terminata, licet non ita cito, sicut si non fuisset corpus illud vntū, & habuisset sibi approximatum ætium naturale intrinsecum, & extrinsecum non impeditum per aliam causam naturalem. igitur si corpus illud nō fuisset ali quando resolutum, hoc fuisset nouo miraculo. ¶ Sed dices q argumentum bene probat, q per miraculum, sed non per nouum. ¶ Contra. verbum antiquo miraculo, quo primo sibi vniuit corpus illud, non impediuit passionem corporis sui animati, quia stante illo miraculo corpus illud patitur clauationem, lanceationem, & mortem, immo si impediuisset illius passibilitatem, ex quo corpus erat passibile, hoc fuisset necessario nouo miraculo, ex quo per antiquum non fuit prohibitum. ergo eodem modo, si prohibuisset, sicut prohibuit resolutionē corporis sui, ex quo fuit resolvable. hoc fuit nouo miraculo, nō antiquo. ¶ Præterea duplex est processus naturæ. ¶ Vnus, quo ab imperfecto tendit, & proficit in perfectū, & hæc est via generationis. ¶ Alius, quo a perfecto deficit, & tēdit in imperfectum, & hæc est via corruptionis. in primo processu, pater, q in feminaliter generatis natura incipit a semine, & alterando inducit sanguinem, & vitra per alterationes ducit sanguinem in carnem, & ossa, & hæc in organizationem, & figuram convenientem animæ. Si ergo verbum vniuiset sibi naturam, ita quod natura habuisset cursum suū. s.

q primo vniuiset sibi sanguinem, & mediante sanguine lucessine carnem, & mediante carne, carnem organizatam. si sic fecisset, tunc non impediuisset cursum naturæ successiuū, nisi per nouum miraculum aliud ab illo, quo primo vniuit sibi sanguinem, quia illo stante potuit natura habere cursum suū. ideo si cursus impediretur, hoc esset necessario nouo miraculo. Eodem modo oportet dicere de processu naturali defectiuo, quia non obstante primo miraculo, quo corpus fuit vntū verbo, fuisset corpus naturaliter putrefactum, nisi alio miraculo fuisset preseruatum. ¶ Præter ea, diuinitas in carne viuā non prohibuisset fluxum carnis per sudores, & labores non obstante prima vnione, nisi fecisset nouum miraculum, igitur nec resolutionem corporis mortui, nouo miraculo. Nec dictū Damasceni facit pro eo, non enim loquitur de vnione corporis ad suppositum, sed de vnione duarum naturarum in supposito, quod expresse patet per verba sua. dicit enim sic in translatione. Loco. inuertibiliter, & inalterabiliter vnite sibi inuicem naturæ, neque natura diuina exeunte a propria simplicitate, neque vitæ humana vertēte in diuinitatis naturam. illa igitur aduerbia inalterabiliter, & inuertibiliter non referuntur ad corpus, & suppositum, sed ad istas duas naturas, quia vult q neutra versa est in aliam, sed manserunt distincte in supposito. Si enim referantur ad indepositionem naturæ a supposito, ita q nunq dimiserit quod assumpsit, & hoc per antiquum miraculum. tunc

A antiquo miraculo semper conseruasset vnionem partium naturæ humane. sanima cum corpore, & si vnquam fuerunt separata sicut fuerunt, tunc oportet dicere q̄ nouo miraculo fuit mortuus, ex quo n. antiquo miraculo, si nō lupuenisset aliud, semper fuissent partes inter se vnite, sicut fuerunt in verbo, sequitur ex quo fuerunt separate, q̄ hoc fuit nouo miraculo.

TVNC DICO cum eo in primo, non autem in secundo. Sed nouo miraculo fuit corpus preseruatum a putrefactione, ita q̄ alia volitione s̄m rōnem voluit corpus vniri verbo, & alia corpus p̄seruari a resolutione, impediendo actiones cārū, naturalium. & non ponit aliud p̄ miraculo, nisi alia volitio s̄m aliam & aliā rōnem respectu di-

Bn̄torum obiectorū. & s̄m illā viā plus valerō beati Petri, quā a. n. 11. probauit corpus eius non esse putrefactū, quia ita cito accelerauit resurrectionē. ¶ Quantum autem ad depositionē pro verbo Dam. dico q̄ Christus nunq̄ aliquam principaliū partiū deposuit, sed semp vtrāq; fuit sibi vnita in morte, tñ licet partes manerent vnitæ verbo, nō tñ inter se. & s̄m hoc pōt dici deposuisse quod assumpsit, quia assumpsit totā materiam vnitā, & integratā ex partibus, & in morte talis natura non sic fuit vnita & integrata ex partibus, sicut erat qñ fuit assumpta.

AD PRIMVM principale dico, q̄ maior est vera, si natura non prohiberet a fortiori agente. sed Deus voluit inchoare motum illum per separationem animæ, quia cōsonabat effectui redemptionis, nō autem

voluit illum terminari per putrefactionē corporis. q̄a talis putrefactio nullo modo nobis fuisset proficua, quia non meritoria. ¶ Per idem ad secundum, quia assumpsit passionēs naturæ viuētis, quia illis nobis meruit, sed non naturæ mortuæ, cuius modi est putrefactio, non quin posset putrefieri, si non prohiberetur per nouum miraculū, sed hoc prohibet pp̄ commodū nostrū, q̄a putrefactio nihil nobis valuisset. nec fuit decens, immo fuisset cā erroris & incredulitatis resurrectionis eius. ¶ Ad illud Plal. in oppositum. Non dabis sanctum tuū vi. cor. verū est de facto, q̄a sicut voluntate æterna voluit corpus illud vniri verbo, quod fuit miraculum. ita etiam voluit, q̄ illud corpus inanimatum non putreficeret, & si resurrectio fuisset prolongata. & ē D ne in illo triduo inchoaretur. bene n. fuisset ibi aliqua inchoatio resolutionis, non obstātibus illis vnguētis, nisi fuisset nouū miraculum. ¶ Ad Dam. eodem modo dicendum est.

HIC QVÆRITVR &c.

DIST. XXII.

QVÆSTIO VNICA

Utrum Christus fuerit homo in triduo.

IRCA istam 22. dist. in qua magister agit de statu Christi in morte quantum ad tempus sequens horam mortis queritur vnum. ¶ Vtrū scilicet Christus fuerit homo in triduo, q̄ Sco. sup. iij. Sen. O sic.

A sic. Christus in triduo fuit Christus, igitur Christus fuit tunc homo. antecedens patet, quia idem prædicatur de se. consequentia patet, quia ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. ¶ Similiter aliter probatur, ab inferiori ad superius tenet consequentia, antecedens est inferius ad consequens. ¶ Præterea, Christus in triduo habuit humanitatem. igitur fuit homo. consequentia patet. antecedens probatur, quia habuit animam, & formam hominis, sed forma dicit totam quiditatem rei secundum Philosophum.

7. Met. & Cōmen. expresse. ¶ Similiter Christus habuit totam entitatem humanitatis, igitur humanitatem. hæc consequentia patet. antecedens probatur, quia Christus habuit corpus & animam, & illa sunt tota entitas humanitatis. nam in morte non corrumpitur aliqua entitas, cum mors sit tantum separatio, & dissolutio vnitorum, non autem corruptio alicuius absolute. hoc dicit Dion. 5. c. ecclesia. Hierar. & Dam. c. 73.

Lid. 3.
c. 26.

¶ Præterea. & hoc potest ponderari. omne suppositum subsistens in natura creata potest ab illa natura denominari, sed verbum in triduo subsistebat in natura creata. habuit enim naturam creatam sibi vnitam, scilicet corpus & animam, sed non potest dici anima nec animatum, nec corpus nec corporeum. igitur videtur, quod potest dici homo, cum non possit haberi alia denominatio a natura in qua subsistebat. ¶ Contra, Christus in triduo non habuit animam vnitam corpori, ut formam perfectiorem proprium perfectibile.

Compositum enim cuiusmodi est homo, non est, nisi forma vniatur materia ut perfectio per se habili, quare in triduo non fuit homo.

HIC PRIMO videndum est de realitate. q. in se, ut est theologica. ¶ Secundo, ut est aliquantum logica. theologi. non querunt. q. de vi sermonis utrum hæc sit vera, Christus fuit homo in triduo, sicut queritur an fortes sit homo, nullo homine existente ex vi sermonis, scilicet an superius prædicetur de suo inferiori, nullo inferiori existente, quia posset stare, quod superius prædicaretur de inferiori suo, siue illud esset siue non. & tamen dubitari de isto, an scilicet Christus fuerit homo in triduo, sicut dicam infra. loquuntur igitur theologi de realitate rei. ¶ Et secundum hoc fuit opin. Hug. de sacra. lib. 1. par. 2. quod Christus fuit homo in triduo, quia habuit animam sibi vnitam. ideo posuit Christum fuisse hominem in triduo. nam secundum ipsum homo dicitur tantum animam vnitam corpore, sed quod vniatur hoc, accidit ad hoc quod sit homo, quia igitur Christus in triduo habuit animam sibi vnitam. ideo posuit Christum hominem in triduo. ¶ Magister sententiarum aliter motus fuit ponendo Christum esse hominem in triduo. voluit enim quod ad hoc, quod aliquid esset homo, oportet quod illud habeat corpus & animam, & quod utrumque requiritur ad esse hominis, sed posuit, quod non requiritur necessarium ad hoc, quod habes corpus & animam sit homo, quod corpus & anima vniantur mutuo, sed sufficit vnio illorum in supposito habente.

A bentē illa vnita sibi, ideo dicit
 An. Christum esse hominem in tri-
 duo, quia habuit ista vnita, quia
 & si non inter se, tamen in ver-
 bo fuerunt vnita. ¶ Aliqui
 alij sunt qui in conclusione in-
 cidunt cum Hug. tamen gene-
 ralius loquuntur, volētes quod
 nihil sit per se de ratione quidi-
 tatis rei, nisi forma, & tunc ha-
 bens formam haberet quidita-
 tem rei, vt qui haberet animam
 intellectuam haberet humani-
 tatem. & cum Christus habuit
 eam sibi vnitam in triduo fuit
 homo. ¶ Probatio assumpti,
 scilicet quod nihil pertineat ad
 quiditatem rei, nisi tantum for-
 ma, & non materia, quia secun-
 dum Philosophum. 7. Met. c. 5.
 materia est qua res potest esse,
 & non esse. Ideo secundum q̄
 vult ibi, in omnibus generatis
 siue a natura, siue a casu, quod li-
 bet talium est possibile non esse
 ratione materia. igitur si mate-
 ria esset pars quiditatis, quidi-
 tas posset generari, & corrumpi,
 quod est contra Philosophū in
 eodem. 7. c. de per. dif. vbi vult q̄
 quæcunque concipiuntur sine
 materia, vt rationes speciei, solū
 hæc non corrumpuntur. ¶ Præ-
 terea probatur idem, ex parte
 cognoscibilitatis rei, quia quod
 quid est, est per se principiū co-
 gnoscendi illud, cuius est. igitur
 quod secundum se est ignotū,
 non includitur in ratione ipsius
 quod quid est. huius est mate-
 ria s̄m Philosophū, ideo. 7. c. de
 per. dif. ¶ Præterea, in per se ha-
 bentibus quiditatem quiditas
 est idem cum eo cuius est, quod
 expresse dicit Philosophus in 7.
 c. 4. quod igitur prohibet quidi-
 tatem esse idem cum eo cuius
 est, nō est de per se ratione qui-

ditatis, h̄mōi est materia s̄m ip-
 sum ibidem. c. 4. in quibuscun-
 que conceptis cum materia, nō
 est idem q̄ quid est cum eo cui-
 us est. ¶ Præterea ad hoc sunt
 auctoritates. nam in 7. c. de par. *t. c. p.*
 dif. dicit q̄ anima est substan-
 tia animati, & species, & quod
 quid erat esse. igitur quiditas
 animalis est tantum anima.
 ¶ Præterea ibidem. c. 2. materia
 & cōpositum ex materia & for-
 ma dimittendum est, quia hu-
 ius substantia posterior est qui-
 ditate rei, aperte excludens per
 hoc materiam a quiditate rei. *t. c. 40.*
 & post hoc in epilogo conclu-
 dit, q̄ partes & materia non in-
 erunt diffinitioni, vel quiditati
 substantiæ. ¶ Hivltius dicūt
 animam dicere totam quidita-
 tem hominis, & ideo si anima in
 resurrectione vniretur alteri ma-
 teriæ, quam prius, adhuc esset
 idē homo numero propter vni-
 tatem animæ, quæ dicit totam
 quiditatem hominis.

CONTRA ISTA, pri-
 mo, q̄ conclusio in qua isti cō-
 ueniunt cū Hug. s̄. q̄ Christus
 fuerit homo in triduo, quia. s̄. ha-
 buit humanitatē. i. aīam q̄ dicit
 totā quiditatē, sit falsa, probo.
 ¶ Nam q̄ nihil dicat homo ab
 anima patet p̄ Aug. 3. de ci. vlt.
 hoc, inquit, verum est, q̄ non to-
 tus homo, sed pars melior aīa
 est. nec totus homo corpus, sed
 inferior pars hominis. ¶ Hæc
 contra Hug. ¶ Et sequitur con-
 tra magistrum sententiarū, sed
 cum est vtrunque coniunctū si-
 mul habet hominis nomē. hæc
 Aug. ¶ Nota etiam in ista au-
 thoritate, q̄ corpus est pars ho-
 minis, contra alios dicentes ani-
 mam esse totā quiditatem ho-
 minis, q̄d non est verū, quia q̄ di-

Atas dicit totum quod dicit homo, & homo includit corpus, ut patet. igitur & quiditas eius.

¶ Præterea Dam. c. 49. plures hypostasies hominum sunt omnes autem eandem recipiunt rationem naturæ, omnes enim ex anima compositi sunt, & corpore. Nota quod vult, quod omnes hypostasies hominum participant eandem rationem naturæ, per hoc scilicet quod quælibet hypostasis componitur ex corpore & anima. igitur sic componi conuenit naturæ quam participant. ¶ Et hoc contra Hug. & alios, qui dicunt quod alterum tantum est homo. ¶ Contra magistru est, quia ista composita faciunt ho-

Lib. 3. minem. ¶ Præterea Dam. c. 58. contra hereticos dicentes Christum habuisse corpus de celo assumptum, & tamen per virginem transiens, arguit quod habuit veram carnem de virgine

*Quare in
symbolo
Athana-
si. & 3.
Met. A-
ni. c. 2. &
in Amb.
de incar-
nati.*

substantialiter sumptam, aliter non esset homo vniuocæ nobis. cum, sed hoc argumentum nihil valet, si caro non est de ratione hominis, quia habendo animam eiusdem rationis, esset homo eiusdem rationis, si corpus vel caro esset extra rationem hominis. ¶ Sed ultra, contra conclusionem in generali sensu, quo dicunt, quod materia est extra rationem quiditatis substantiæ. scilicet ignis, vel hominis, arguo sic. Essentia substantiæ ignis est sufficiens ratio intrinseca igni essendi substantiam, circumscrip-
*Nota per
thum. &
sunt in-
stantias.*
tuacunque alia re ab essentia, non dico modo alia realitate, quia bene facio differentiam inter rem & realitatem, igitur si essentia ignis dicit solam formam circumscrip-
tam omni alia re a forma, forma erit sufficiens

ratio igni ipsi essendi ignem, & substantiam. igitur ignis esset vere ignis si sola forma ignis esset, & hoc dicerem si tenerem opin. & hoc est destruere omnem materiam. Maior patet de se, quia sicut albedo est sufficiens ratio essendi album, ita humanitas essendi hominem, & igneitas ignem. Si ergo sola forma ignis esset, & nulla materia, forma esset sufficiens ratio habenti eam essendi ignem.

¶ Præterea, cuius essentia est secundum se incausata, ipsum est secundum se incausatum, quia quod aliquid causetur per se, & non eius essentia, quæ est idem sibi per realem identitatem omnino, nihil est dictum. patet igitur maior, ergo eodem addito vtrouque, illud cuius essentia est incausata a causis intrinsecis, est incausatum a causis intrinsecis, sed si quiditas, vel essentia rerum materialium non includit materiam esset incausata a causis intrinsecis, quia non habet materiam (* tanquam) causam sui, & per consequens est incausata materialiter. sed frustra poneretur materia in substantia materiali, nisi esset causa sui, ergo sequitur quod si verum est quod concessum est, quod materia nihil est. Præterea, ens completum in genere nulli alteri vnitur, ut faciat per se vnum cum eo. sed tantum faciet cum alio vnum per accidens, vel aggregatione. Et ratio est, quia illa quæ faciunt per se vnū, non sunt entia completa per se in genere, sed tantum principia rei completæ in genere. Si igitur forma ignis est quiditas completa in genere, ut tu dicis, quæ non potest contrahi, ut sit per se

per se
vnu
cum eo

per se
vnu
cum eo

A Thor per materiam, vel aliquid
rale, tunc forma ignis nulli alte
ri poterit vniri, vt faciat cum eo
per se vnum ens in genere per
se. Igitur hic ignis non erit ens
per se, vel si sic, non habet mate-
riam, sed solam formam, quod
est æque inconueniens, & si ha-
bet materiam est ens per acci-
dēs, vel aggregatione, sicut acer-
nus, quod est contra philoso-
phum. 7. met. c. 5. quia compo-
situm per se generatum, per se est
vnum. 8. meta. aliās esset minus
vnum, quam terminus augmen-
tationis, vel alterationis.

¶ Præterea, quod non inclu-
dit aliquam quiditatem in ge-
nere nec aliqua quiditas in ge-
nere includit ipsum. illud non
est in genere nec per se, nec per
accidens. Non per se, patet, quia
sola illa sunt in genere per se,
quæ includunt quiditatem, vt
indiuina, vel quæ sunt ipsa qui-
ditas, vt homo, vel humanitas.
Nec per accidens, vel per redu-
ctionem, quia quod est sic in
genere includitur in aliquo, qd
est per se in genere. Si igitur
materia non includitur in qui-
ditate hominis, nec includit,
hoc est certum, nullo modo igitur
est in genere, sed quod nullo
modo est in genere nihil est,
vel est Deus, sed materia nō est
Deus, igitur est nihil.

¶ Præterea, rationi materiæ
secundum se non repugnat esse
communis diuersis materijs in
diuersis indiuiduis, sicut nec re-
pugnat rationi formæ esse com-
munis diuersis formis in di-
uersis indiuiduis. Igitur ab hac
materia ignis, & ab illa potest
abstrahi communis ratio ma-
teriæ, sicut ex hac forma & illa
communis ratio formæ. Sed ex

forma & materia sic abstracta
fit compositum per se, abstra-
ctum in genere, quia fit ex eis
per se vnum, quia hæc potentia
& ille actus in communi, sicut
hæc materia & hæc forma, quia
hæc potentia, & hic actus in spe-
ciali faciunt vnum hoc signatū,
illud ergo compositum sicut
est per se vnum, ita habet quidi-
tatem per se vnam, & sicut sua
entitas vel vnitas includit per se
materiam, & formam, sic & sua
quiditas. Et hoc probatur per
philoso. 5. meta. c. de causa. & 2.
physi. causa & effectus propor-
tionantur si genere, genere, si
numero numero, & hoc expref-
sius dicit philosophus & Com.
12. metaph. igitur sicut illud est
vnum compositum in genere,
sic habebit causas componen-
tes in genere, scilicet materiā,
& formam in communi, & illa
duo, sicut includuntur in quidi-
tate eius, sic & in vnitate.

¶ Præterea. 7. metaphysi. vult
Philosophus, quod sicut ex hac
materia contracta cum hac for-
ma fit hoc indiuiduum vltima-
te, ita ex materia communi, &
forma communi resultat quidi-
tas communis, cuius probatio
est, quia facere per se vnum in
singulari, conuenit huic mate-
riæ, & huic formæ, & illi mate-
riæ & illi formæ. Igitur hoc con-
uenit eis per aliquid commu-
ne, cui primo conuenit facere
per se vnum cum alio, & hæc
est materia in communi, & for-
ma in communi. Nam ratio
quare hæc forma facit per se
vnum cum hac materia est, quia
hic est actus, & illa potentia, &
hæc ratio, scilicet esse potentia,
& esse actus conuenit per se
pluribus, igitur per aliquid cō-

A mune eis, quod non est, nisi per materiam & formam, quæ primo faciunt vnum, sed omne per se vnum habet per se quod quid est, igitur.

RATIONES QVAS faciunt sunt ad oppositum. cum dicitur, quod materia est per quod res potest esse, & non esse. igitur non includitur in diffinitione, vel quiditate. Arguo, quod ex hoc eodem debet includi, quia scientia naturalis quæ est vera scientia, non est, nisi de quiditatibus rerum secundum philosophum. 7. met. in fine, sed de quiditate corporis physici potest aliqua passio demonstrari, passio autem corporis mixti compositi ex elementis est corruptibilitas. igitur potest ostendi corpus esse corruptibile, non solum quod hoc corpus est corruptibile, quia demonstratio est vniuersaliū, sicut scientia ex. 7. meta. & primo posteriorum. igitur hoc erit per medium commune, & vniuersale. hoc autem non est dare, nisi materiam in resolutione tanquam medium primum, & immediatum, quia quamuis mixtum corrumpatur, quia est ex contrariis, non tamen esset mutua actio, nisi quia aliquid in potentia est, quod possit aliam formam recipere, & si etiam corpus simplex agat in simplex ratione contrarietatis, prima tamen radix est materia cum priuatione, quæ est in potentia, ut transmutatur ad aliam formam, ut aer ad aquam, & e converso. Ita quod medium immediatum ad quod fiat resolutio, ut corruptibilitas demonstraretur de corpore aliquo, est materia. Igitur materia includitur in quiditate corporis, aliter hæc conclu-

sio corpus est corruptibile, non C plus sciretur de aliquo composito, vel quiditate composita, quod de Angelo, quod falsum est, unde de corruptibilibus potest esse vera demonstratio in vniuersali, ita quod demonstratio ostenderetur talia esse corruptibilia, nec est medium ad hoc, nisi quia habent materiam. cum igitur scientia naturalis sit vera scientia & vniuersaliū, sequitur quod corpus mixtum in sua vniuersali siue generali ratione, & quiditate includit materiam, licet enim nunquam corrumpatur actu, nisi in hoc corpore, tamen de hoc corpore non demonstratur passio primo, sed de corpore in communi. Præterea, secundum argum. cum 14. 11. arguitur, quod quod quid est, est principium cognoscendi illud cuius est, ex hoc concluditur materiam includi in quiditate, quia potest res non potest cognosci, nisi cognitis causis, secundum philosophum. 2. per. 1. meta. dicit enim quod si causa esset infinita, nihil contingeret cognoscere, & exemplificat tam in causis materialibus, quæ in alijs, & ratio sua est, quia tunc cognoscimus rem, cum causam eius cognoscimus, infinita autem causa si esset non posset pertransiri. igitur nihil posset cognosci. si ergo nihil est necessarium ad cognitionem rei, nisi quod quid est, & materia est necessaria secundum philosophum, sequitur quod materia includitur in quod quid est, quia si materia non includitur in quod quid est, quod est principium cognoscendi, tunc perfecte res posset cognosci, quamuis causæ materiales essent infinitæ. homo enim perfecte cognosceretur, non obstante

Doctrina
resoluti
214.

Astante infinitate causarū materialium. ¶ Ad tertium cum arguitur, quod in habentibus per se quod quid est, idem est quod quid est eū eo cuius est illud. ergo quod prohibet &c. sed materia prohibet quod quid est esse idem cum eo cuius est, minor est falsa. loquendo de materia quocunque modo, sicut infra patebit magis. Nam sicut quod quid est in immaterialibus est idem cum eo cuius est primo, sic in materialibus quod quid est idem cum eo cuius est primo, ut quod quid est est hominis cum homine, & est idē cum hoc homine per se, sed nō primo, sicut hic homo habet per se definitionem, sed non primo unde eo modo quo res habet definitionem, & quod quid est. sic est idem sibi, vel non idem. ¶ Quod autem quod quid est cōpositi materialis, ut hominis includit materiam probatur per phi. 7. meta. c. de par. dif. ubi dicit, quod definitio est ratio. & omnis rō habet partes. sicut autem se habet tota ratio ad exprimendam totam rem, quā definitio, sic oportet partem definitionis exprimere partem rei. ex quo definitio exprimit totam substantiam definiti. cum igitur materia sit pars rei, nisi definitio includeret materiā, non haberet unde exprimeret totā rem, nec quod pars eius exprimeret partem.

¶ Pro ista etiam parte sunt auctoritates expressæ, philosophi. 1. 1. 6. plus enim. 8. metaph. cap. 3. & 1. 1. 12. primo de anima recitat opinio nem quorundam diffiniētum res materiales, aliquorum per materiam tantum, aliquorum per actum tantum, aliquorum

per vtrunque, & isti ultimi secun dum ipsum perfecte diffiniunt, unde commendat Architam, qui tam materiam, quam formam complexus est in diffinitione. ¶ Præterea, 8. meta. ca. 4. 5. vult q terminum id est diffinitionem oportet esse rationem longam, & hoc quidem, ut materiam, illud vero, ut formam esse in diffinitione.

¶ Præterea in 7. c. de par. dif. concludit conclusionem probatam, quod materia est pars speciei, speciem autem dico, quod quid erat esse.

Q V A N T V M ergo ad istū articulum. q. an scilicet materia sit pars quiditatis rei, siue substantiæ materialis. dico q sic, quia sicut in genere causæ efficientis aliqua causata diuersimode se habent ad causalitatem effectiuam extrinsecam, quia ali

qua hnt tm vnā cām immediatā effectiuam, ut aīe rōnales, & Angeli. si ipsum Deū creatē, ali qua hnt cās effectiuas subordinatas primæ cāæ, & et hnt ordinē in gñe suo sūm mediatus, & immediatus. Similiter ēt & in gñe cāæ finalis, quia aliqua hnt multas cās finales subordinatas vni fini vltimo, aliqua pauciores, eodē mō de causis intrinsicis, quia aliqua entia hnt cālitate intrinsecā p cās inexistentes, materiā. l. & formā, ut entia materialia composita, & aliqua entia simplicē entitatē non cālitate intrinseca ex diuersis causis, materiali & formali realiter distinctis, ut Angeli secundum communio rem doctrinā, sicut igitur hō includit materiam & formam, tanq causās intrinsicas sui, sic quiditas hominis includit materiam, & formam.

Materia est pars quiditatis rei, siue substantiæ materialis. dico q sic, quia sicut in genere causæ efficientis aliqua causata diuersimode se habent ad causalitatem effectiuam extrinsecam, quia ali

D

A AD PRIMVM argumen-
tum alterius opi. licet sit ad op-
positum. Respondeo tamen ad
formam, cum dicitur materia est
qua res potest esse, & non esse,
dico quod philosophus in 7. c. de par. d. lo-
quitur vario modo de istis tri-
bus, species simul totum, & ma-
teria, & æquiuocatio nominum
multoties decipit. ¶ Ideo pri-
mo videndum est de æquiuoca-
tione istorum, & post per hoc
ad formam argumenti. Speciem
enim aliquam accipit pro forma,
quæ est altera pars rei compo-
sitæ. Aliquando pro forma totius,
ut humanitate, de qua in eodẽ.
c. Speciem autem dico quod d. erat
esse, ubi et dicitur quod materia est
pars talis speciei. aliquando ac-
cipit speciem pro vniuersali ab-
stracto, cuius. l. vniuersalis ab-
tracti primo est ipsum quod quid
B est, sicut. c. de par. dif. quali in
principio mota. q. de par. dif. di-
cit ex quibus est speciei ratio, &
accipit ibi spiritum pro vniuersali
abstracto, ut concauitatis, sicut
infra. c. 9. vniuersalis & speciei
est diffinitio. ¶ Similiter, simul
totum aliquam accipit pro compo-
sito vltimate contracto. Aliquan-
do pro composito in vniuersali,
strictè autem accipit simul totum
non pro indiuiduo substantiæ com-
positæ, quia illud nihil in sua ratio-
ne continet, quare sibi repugnet
recipere prædicationem naturæ,
siue quod quid est, immo quod quid
est homines prædicat de hoc homine,
licet non primo, sicut. n. substan-
tia composita abstrahit a tempore, &
ab esse existentia, ita hic homo, &
tota coordinatio illius generis,
& ita indiuiduum hominis, ut
hic homo abstrahit a tempore, sicut homo,
sed strictè per simul totum intelli-
git hunc hominem, vel apud exi-

stentem, & talia generantur & cor-
rumpuntur, & de talibus non est
proprie diffinitio nec scia, quia
talium dum abstracta sunt a sensi-
bus, nescitur an sint, vel non, sed
illorum in absentia est tantum
opi. ¶ Et si arguatur, quod hic homo exi-
stens est tamen ens per accidens, et
ergo solum ens per accidens gene-
ratur, & non ens per se. ¶ Dico, quod
actio generantis terminatur ad
esse, & quod esse existentia huius
hominis non sit res alterius ge-
neris, & pro tanto cum eo cuius
est non facit ens vere per acci-
dens, tamen hic homo abstrahit
ab esse existentia, & ideo non est
de intellectu eius, propter quod
logici dicunt quod faciunt vnum
conceptum per accidens, tamẽ
realiter loquendo hic homo exi-
stens corrumpitur, & generatur, &
hoc vult philosophus ibidem. ita
quod quamuis hic homo possit di-
ci generari, tamen non nisi ne-
cessario concomitante esse exi-
stentiæ, tanquam termino gene-
rationis. ¶ Similiter, materia ali-
quam accipit ibi, ut non contractam
per aliquid adueniens sibi, sed
solam ut est principium poten-
tiale eius, cuius est, & sic accipie-
do materiam, materia est pars
quiditatis in compositis mate-
rialibus. Aliquando accipit ma-
teriam contractam per indiui-
dualitatem, & sic est de esse si-
mul totius, ut distinguitur con-
tra formam, ut forma accipitur
pro vniuersali abstracto, & hoc
est accipere materiam, ut est pars
indiuidui substantiæ, non autem
ut est pars ipsius quod quid est.
Aliquando accipit materiam
magis contracte, ut contrahitur
per accidens, sicut materia syllaba-
rum dicitur cera, sed hoc
accidit, quia cera potest esse sine
sylla-

8. c. 3. 4.

8. c. 37.

sylla-

A syllabis, & syllaba sine ea. Sumitur etiam aliter per accidens, & tamen necessario, sicut semicirculus est pars materialis circuli, quia non cadit in diffinitione circuli, nec est pars essentialis, sed integralis, tamen circulus semper habet semicirculum, & est materia propinquius se habens circulo quam es, cum in se sit rotunditas illa, hæc in illo. c. supradicto.

¶ Per hæc, ad formam argumenti, cum dicitur quod aliquid dicitur corruptibile ratione materię. Dico quod corruptibile potest dicere potentiam propinquam ad corruptionem, vel remotionem. ¶ Illud est corruptibile potentia remota, quod habet in se unde possit dici corruptibile, non tamen potest exire in actum nisi prius fiat in potentia propinqua, sicut calefactum dicitur quod habet calorem, non tamen potest calefacere, nisi sit approximatum passio. Illo modo dicitur ignis corruptibilis, & est prædicatio de secundo modo, sicut color est visibilis, sed tamen ignis non est in potentia propinqua ad corruptionem, nisi sit in esse existentia, sicut nec ignis generatur proximo, sed hic ignis existens.

¶ Tunc dico, quod illud quod est generabile & corruptibile proximo, habet materiam contractam per esse existentia, sic enim materia est causa proximo corruptionis, isto modo quod quid est non est proximo corruptibile, & ideo nec habet in sua ratione materiam, ut est proxima ratio corruptionis, v. l. est sub actuali existentia. nec plus concludit ratio.

¶ Ad secundum, cum dicitur

quod quid est, est principium cognoscendi, & materia est secundum se ignota. Dico quod habens materiam partem sui non cognoscitur nisi cognita materia, nunquam enim homo haberet scientiam de substantia composita, nisi cognosceret materiam, aliter omnis cognitio scientifica esset simplicium & immaterialium, secundum quod scientia est de rebus, quamvis ergo requiratur cognitio materie ad hoc quod cognoscatur substantia rei materialis, aliter tamen est causa cognoscendi materia, & aliter forma. Sicut enim causæ differunt in perfectione & entitate & causalitate in causando entitatem causati, Ita & in causando cognoscibilitatem eius, sicut enim forma est magis ens quam materia, ita magis causat & entitatem & cognoscibilitatem. Similiter quia materia non habet esse perfectum in effectu, nisi per formam dantem esse tale ultimatum in effectu, ita forma facit cognoscere etiam materiam. utraque tamen sunt una causa integra cognoscendi perfecte compositum. Est igitur materia ignota, quia non est perfecta ratio cognoscendi illud cuius est nec potissima. Et hoc concludit ratio, & non plus. ¶ Et cum dicatur, quod materia est ignota, hoc pro tanto dicitur, quia forma est aliquo modo ratio cognoscendi materiam.

¶ Vel aliter, quod loquitur de cognitione scientifica, & de materia contracta per esse existentia, & ita materia est ignota scientificæ, & est causa contingentia, & ideo non facit cognitionem scientificam eorum, quorum est materia, sed causat contingentiam

Atiam in eis & non possunt sciri, sed illorum est tantum opi. quia cum sint extra sensum non habetur de eis nisi opi. & per hoc non excluditur materia a quiditate rei, quia de illis mutabilibus & corruptibilibus potest haberi scientia in vniuersali, sciendo talia esse mutabilia.

¶ Ad tertium cum dicitur quod in conceptis cum materia, non est idem quod quid est &c. ¶ Dico, quod aliquid habet quiditatem per se, & primo. ¶ Aliquid per se, sed non primo. ¶ Et aliquid per accidens. Generaliter, ergo in his quæ habent quiditatem per se & primo, quod quid est, est per se primo idem cum eo cuius est, habenti autem quiditatem per se non primo, idem est quod quid est per se non primo, habenti vero quiditatem per acci-

Bdens solum per accidens, est idem quiditas. Tunc ad propositum dico, quod homo habet quiditatem per se & primo, & sic est sibi idem quiditas hic homo habet quiditatem per se non primo, & sic quiditas est idem sibi, hic autem homo existens habet quiditatem per accidens, & ita quiditas est idem sibi, sed hic homo albus habet quiditatem magis per accidens, & ideo quiditas magis per accidens est idem sibi. ¶ Tunc ad formam argumenti dico quod in conceptis cum materia contracta per existere, quiditas non est idem per se cum eo cuius est, sed per accidens, ita ad philosophum, sed in substantiis compositis conceptus cum materia vniuersali abstracta est idem quod quid est cum eo cuius est, secundum quod expresse dicit philosophus. 7 me-

*Expositio
notabilis.*

1. c. 20. ta. cap. 4. Singulum enim non

aliud videtur esse a sui met substantia, & quod quid erat esse singuli dicitur substantia. sicut igitur aliquid habet quod quid est. sic est idem sibi.

¶ Ad alias auctoritates, cum dicitur quod anima est substantia animalium, & quod quid erat esse dico quod accipit substantiam & quod quid erat esse, per notiori parte distinctionis, non autem pro tota distinctione quæ probo per eundem glossantem se infra, & eodem. c. si quidem altera & non est anima animal, & sic quidem hoc dicendum hoc autem non dicendum sicut dictum est. Sicut igitur vult quod non est anima animal, sic nec est distinctio animalis, sed principalis pars, ideo dicit sic autem dicendum, sic autem nota quod vno modo est distinctio alio modo non.

¶ Ad aliud dico, quod loquitur de materia contracta, ut supra dictum est. Similiter alibi dicit, anima est animalis esse, sed loquitur contra Platonem. Auctoritates alia si adducantur possunt solui per distinctionem superpositas.

¶ Modo ad propositum contra magistrum, dico quod Christus in triduo non fuit homo, quia licet habuit partes nature vnitas sibi, non tamen habuit naturam humanam sibi vnitam. Natura enim humana, non est partes nec partes vnitas, quia potest quod natura in se dicitur entitatem absolutam ultra partes, ut probaui distinctio. 2. huius, unde humanitas non dicitur solum respectum vnionis partium, ultra partes. Non enim illud, quo homo formaliter est homo est relatio. est autem homo formaliter

A maliter homo humanitate. Si enim homo nihil esset nisi partes vnite sibi, homo non esset vnum nisi aggregatione, sicut nec quinaris est vnitates. §. sed est illud totum * quod resultat ex illis. ex §. vnitatibus, aliter si esset illud quod lae vnitates, esset vnum, sicut quod lae aceruus. ¶ Dico igitur quod quia di. homo habet vnitatem quandā, & entitatem aliam ab istis partibus etiam vnitis, non tamen partialem entitatem, quā cum istis faciat compositum, tunc enim procederet in infinitū, & illud totum siue forma totius, non fuit vnita verbo in triduo, ideo tunc verbum nō fuit homo, & quamuis illud totum non sit sine vnione partium, tamen vnio illa, vel relatio non est formalis ratio illius totius, hoc de realitate. q. in se.

SED QUID LOGICE

loquendo est ne vera? Dico qd non, nec illa. Christus fuit homo in triduo. nec ista si aliquis illam protulisset in triduo, Christus est homo, nec propter hoc nego istam. Cæsar est homo, nullo homine existente, quia in illa Christus est homo alterum extremum, vt Christus, non habet vnum conceptum secundum Damasc. cap. 49. Christus autem ait nomen hypostaseos dicimus nō vnimode dictum sed ut vtriusque, quarum naturarum existens significatum, dicit igitur duos conceptus, scilicet Deum & hominem, & ex alia parte Cæsar dicit vnum conceptum. ¶ Modo ad propositum dico. quod quando * subiectum respectu prædicati, non habet vnum conceptum, sed duplicem includit, oportet rationem illius subiecti esse in se veram, & non includere

re repugnantiam. alioquin si ad verificationem propositionis sufficeret prædicatum esse de intellectu subiecti, & non requireretur quod ratio subiecti includentis duos conceptus esset in se vera, tunc esset hæc vera. maius Deo est, quia esse est de intellectu subiecti. sed quia hoc subiectum maius Deo, includit in se repugnantiam. ideo non est verum de aliquo, nec aliquid de ipso, igitur oportet qd ratio subiecti non habentis conceptum vnū sit vera in se, anteq̃ verificetur de aliquo, vel aliquid de ipso. & si sit impossibiliter vera aliquid impossibiliter verificatur de eo, sicut rō huius subiecti, maius Deo, est impossibiliter vera, ideo impossibiliter verificatur de aliquo, vel aliquid de ipso, & si possibiliter, possibiliter. & si actu, actu. cum igitur hoc nomen Christus significet suppositum existens in duabus naturis, & in triduo non existeret in natura humana tota, quamuis partes naturæ essent sibi vnite. ideo hæc propositio, Christus fuit homo in triduo, est falsa, quia ratio subiecti pro tunc, erat in se falsa, & ideo nō potest homo verificari de eo, vt hæc sit vera. Christus est homo, quia ratio subiecti, scilicet Christi, non fuit in se vera, quia non * includebat suum significatum. Exemplum, hæc est falsa, homo albus est homo, nullo homine existente, quia ratio * subiecti in se est falsa. hæc scilicet homo albus probatio, quia sequitur per conuersionem simplicem, homo albus est homo. ergo homo est homo albus. & ultra homo est homo albus igitur homo est hō, & ita a primo ad

a. l. incl. debatur.

a. l. huius.

A ad ultimum, nullo homine existente hæc est vera, aliquis homo est. ¶ Et si dicatur, qd hæc est per se vera. Christus est homo, sicut supra dictum fuit, & si per se ve-

Distin. 7.
q. 1.
ra, igitur necessaria. ¶ Respon-
deo, sicut supra dictum fuit, si
ad perfectatē propositionis suf-
ficit qd subiectum includat in
suo intellectu causam inhæren-
tiæ prædicati ad subiectum, &
non requiratur qd subiectū di-
cat conceptum vnum, posset cō-
cedi qd hæc, Christus est homo,
semper fuit vera. Sed * magis cre-

Bar. pen-
denda duas
cōditiones
requiritas
ad propo-
sitionē per
se.

do qd requiritur hoc, & plus. f.
qd subiectum habeat conceptū
vnum. vel si non, sed includat cō-
ceptus plures, oportet qd rō eius
sit in se vera, antequam aliquid
verificetur de eo.

B AD PRIMVM principa-
le cū dicitur. Christus est Chri-
stus, ergo Christus est homo, ne-
go consequentiam. sicut nec se-
quitur, nullo homine existente
homo albus est homo albus, igi-
tur homo albus est homo. quia
sequitur per conversionem qd
aliquis homo esset albus, nullo
homine existente. similiter sequi-
tur sicut supra dictū est, de ho-
mine albo si Christus est homo
in triduo, qd homo est Christus
per conversionem. & ita nullo
homine existente, homo esset
Christus. ¶ Aliter dicitur, qd hæc
est falsa, Christus est Christus in
triduo, quia Christus includit
duos cōceptus, & significatum
alterius conceptus non fuit in
triduo. scilicet homo. ideo hæc
fuit in se falsa, Christus est Chri-
stus. & ideo non sequitur conse-
quens, nisi sicut ex impossibili qd
libet. ¶ Aliter concessio antece-
dente consequentia non valet,
nec ex opposito cōsequentis se-

quit oppositū, antecedētis nisi cō-
ratione alterius partis. nā conse-
quens fuit Christus est homo,
ex opposito Christus non est ho-
mo, non sequitur oppositum an-
tecedentis. f. Christus non est
Christus, nisi rōne alterius par-
tis. f. hominis. ¶ Ad secundum,
cum dicitur qd anima dicit to-
tam quiditatem hominis, & ha-
bens quiditatem est homo. Di-
co qd illud est falsum. sicut pa-
tet in q. nec etiam ambæ partes
dicunt quiditatem, sed quiditas
est entitas absoluta alia a parti-
bus etiam vnitis, & sic patet ad 4.
illam probationem antecedentem
tis. ¶ Et quando dicitur qd enti-
tas hominis non est aliquid abso-
lutum aliud a partibus vnitis, non
alioquin aliquid absolutum cor-
rumpitur in Christo in mor-
te. Dico enim qd verum est, quia
tota entitas corrumpitur, non
tamen corrumpitur aliqua for-
ma partialis, quæ cum anima &
corpore faciat vnum, sed ipsum
totum corrumpitur & corru-
ptio terminatur ad non esse to-
tius, & tamen partes manebant.
¶ Ad tertium cum arguitur. ver-
bum habuit corpus, & animam
sibi vnitā. igitur potuit denomi-
nari. ¶ Dico, qd quamvis hoc ve-
rum sit, tamen non placuit do-
ctoribus, vt denominaretur ab
illis. sic vadit argumentū, & for-
te non sine ratione, quia quod
nō denominatur ab anima vel a
carne in triduo, ratio est. quia
partes quæ natæ sunt esse par-
tes alicuius totius non substi-
stunt naturaliter, nisi in suo to-
to, cuius sunt partes. huiusmo-
di partes sunt corpus & anima,
& * tunc corpus vel caro potest
considerari in maxima abstra-
ctione secundum qd natura ab-
stra-

Absrahitur a supposito, & dicitur
carneitas, vel corporeitas, & sic
non denominat suppositum pro-
prium nec alienum, quia sic est
abstractum maxime ab omni con-
cretionem. ¶ Aliiter potest abstra-
hi, sicut vniuersale abstrahitur a
proprio supposito, ut caro ab hac
carne indiuidua, & sic potest ca-
ro predicari de hac carne, & hoc
modo caro minus abstrahitur,
& potest concernere proprium
indiuiduum carnis. ¶ Tertio mo-
do accipitur caro magis concre-
tue ut concernit suppositum,
cuius est pars. scilicet suppositum ho-
minis, & ut sic accipitur, nata est
aliquid denominare. scilicet suppositum
proprium ut dicatur carneum,
vel carnosum, & ita potest totum
denominari a parte, & quia illo
modo non fuit in triduo ipsa ca-
ro in verbo ut actu pars illius, cu-
ius nata fuit esse pars, scilicet na-
tura humana, ideo Christus rati-
one illius non potest dici cor-
pus vel corporeus, caro vel car-
neus, non caro quia sic non de-
nominat nisi indiuiduum, cuius
caro est vniuersale abstractum
non carneus, quia sic non de-
nominat nisi concurrente toto, cu-
ius caro nata est esse pars. scilicet na-
tura humana. Christus igitur in
triduo non potuit dici caro, quia
non erat indiuiduum carnis. Nec
carnalis, quia secundum usum
loquentium hoc sonat in vitium,
nec carnosus quia hoc sonat in
superfluum. Si autem denomi-
natum esset impositum sine
defectu sonans, ut corporeum,
vel aliquid tale non posset de-
nominari Christus ab eo tunc, quia
deficit sibi totum compositum
humanum, cuius caro est pars,
& non denominat sic, nisi sit in
toto suo, nec totum suum pro-

prium, nec suppositum alienum. C
¶ Exemplum de albedine. po-
test enim considerari albedo in
maxima abstractione & potest
dici * albedinitas. & sic nihil de-
nominat. ¶ Alio modo, prout non
abstrahit ab indiuiduo proprio,
& tunc aliquo modo concernit,
& dicitur albedo. ¶ Tertio mo-
do, potest considerari, ut concer-
nit alienum suppositum. & dici-
tur albus, tunc quamuis albe-
do denominet hanc albedinem,
quia hæc albedo est albedo. ta-
men non denominat aliquid ef-
se album, nisi cum albedine co-
currat proprium subiectum, &
similiter de quantitate. Vnde si
Christus assumpsisset quantita-
tem, ut solam quantitatem, non
diceretur quantus in triduo. quia
nihil denominatur quantum, nisi
concurrente in illo proprio sub-
iecto quantitatis. scilicet substantia
materiali. non igitur diceretur
Christus in triduo corpus, quia
non fuit indiuiduum corporis,
nec corporeus, quia non habuit
totam naturam sibi unitam, cu-
ius corpus natum erat esse pars,
& sic denominare totum & habere
notitiam totam, ut totum deno-
minatur a parte. ¶ Sed nunquid
potest aliquo modo, denominari
ab illis. scilicet anima & corpore. Di-
co quod sic, si essent nomina im-
posita, sicut si accidens depen-
deret ab aliquo. sicut a supposi-
to tantum. non sicut a subiecto.
ut si aliquod * supportaret vel
sustentaret ipsum accedens, ita
tamen quod non informaretur ab
accidente. adhuc posset deno-
minari ab illo, si esset nomen im-
positum non posset tamen dici albus,
nisi informaretur. possent tamen dici
habere albedinem. ita Christus
in triduo vel verbum potuit di-
ci

a. l. albe-
dinitas.

D

a. l. sus-
tinetur,
vel suppo-
situs.

A ci habere animam & corpus, sed nec fuit anima nec corpus, nec aiatu nec corporeu pp di-ctas causas. pot etia denomi-nari a toto illo quod resultat ex partibus illis, videlicet ex corpo-re & anima, tñ cū determinatio-ne distrahere. f. q fuit hō mor-tuus. ¶ Tunc ad formā argumē-ti suppositum subsistēs in natu-ra pot ab eo denominari. conce-do sicut in eo subsistit. & hoc diuersimode vt dixi, sed non se-quif omni denominatione, qa non * omni modo subsistebat, non enim sic subsistebat, vt pos-sit dici, homo nisi cum determi-natione distrahente.

al. nō o m
nino.

CVM VERO SVPER &c.

DISTIN. XXIII.

QVÆSTIO VNICA.

B

Vtrum de credibilibus nobis reuelatis necesse sit ponere fidem infusam.

IRCA istā. 23. dist.

In qua magister ag-it de virtutibus, & primo de fide quā-tum ad eius essen-tiam queritur vnum. ¶ Vtrum f.de credibilibus nobis reuelatis necesse sit ponere fidem in-fusam. Quod non. quia ad om-nem certitudinem actus credē-di, quam experimur in nobis ta-lium credibilium, sufficit nobis fides acquisita. igitur superfluit ponere fidem infusam. conse-quentia patet, quia nō ponit ha-bitus, nisi pp actū & superfluit, ponere plura, quando vnū suffi-cit. antecedēs probat, qa sicut firmiter inheremus historijs, &

1. phy. cō:
so.

gestis scriptis de rebus bellicis, & alijs quā scribuntur in croni-cis, fide acquisita per hoc credi-mus veraces eos esse q talia re-ferūt. ita fide acquisita firmiter adharemus historiæ scripturæ sacre & euangelio, quia firmi-ter credimus eos esse veraces, q libros canonis condiderunt, igitur præter fidem acquisitam lu-perfluit omnis alia pp certitudi-nem actus credendi. ¶ Præterea, magis est supra inclinationem intellectus, immo contra assen-tire falsis impossibilibus oppositis necessariorū, q assēire obiectis neutris quā licet sint vera, nō ta-men habent euidētiā ex ter-minis, sed aliquis fide acquisita per falsigraphum assensit oppo-sito conclusionis demonstratæ, vel demonstrabilis, sicut habēs ignorantiam dispositionis. qui s. est in errore firmiter adhæret illi falso, igitur multo fortius fi-de acquisita potest firmiter cre-dere vera neutra, cuiusmodi sūt credibilia a nobis. ¶ Sed dices q forte ideo assentit quia persuasus est aliqua apparetia argumē-ti, ideo pono, aliud exemplum. Ecce aliquis hareticus firmiter adhæret suo errori, credens il-lum esse verum. in tantum q mori paratus est pro eo, & fide sua sic assentit illi quod euident ex terminis esse non potest, cū sit falsum, & haresis. & illa fides non est nisi acquisita & est in rō-ne inclinans ipsam firmiter in il-lum ergo errorem, nec talis est persuasus ratione, sed credit au-ditu aliquorum vt proprie con-ceptui, igitur aliquis potest fidee acquisita firmiter adhære alicui credibili sine fide infusa a Deo. ¶ Item, si ponitur fides in-fusa a Deo, illa non potest cor-rupti

A rumpi in nobis nec amitti, hoc est falsum, igitur & illud ex quo sequitur. q. aliqua talis fides sit in nobis antecedens pbatur, q. sicut habitus infusus creatur a Deo, & non potest creatura in caritate ipsius, quia non generatur ex actibus nostris, ita quoniam corrupti per annihilationem totaliter, & sicut creatura non potest aliquid creare, ita nec annihilare. igitur nullus habens fidem quocumque errore posset effectiue fidem annihilare attingendo essentiam habitus, nec demeritorie, quia si sic hoc esset per maximam demeritum. scilicet per

1. a. x. odium Dei, sed sic non perditur, quia *Quare?* demones credunt & contremiscunt, & habent fidem informem, & *ut et ibi* in odium Dei. igitur si poneretur fides infusa, non posset corrumpi *ut autem* nec amitti. igitur nulla est fides infusa. *ut de fide* *de dem.* *non.* Præterea, & hoc argumentum potest ponderari. ille habitus ad quem non potest homo ex omnibus naturalibus suis attingere est simpliciter perfectior omni habitu ad quem potest attingere generatio ipsum in se ex suis principijs naturalibus. Si ergo ponitur fides infusa, cum homo ex tota coordinatione virtutum naturalium suarum & earum actuum & obiectorum non possit in se generare fidem illam, esset homo inferior perfectior habitus omni habitu acquisito. scilicet scientia conclusionum & habitu principiorum, & cum perfectiori habitui correspondeat perfectior actus, actus credendi fidei infusæ esset perfectior, quam actus intelligendi prima principia per habitum principiorum, quod viriliter inconueniens. Contra ad Heb. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. sed certum est quod multi placent, & multi placent Deo. igitur necesse est

ponere fidem, respectu credibilium nobis reuelatorum, & quod loquatur de fide infusa pater per eundem. 1. ad cor. 12. ubi dicit. Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. & post subdit de istis virtutibus theologicis, quæ sunt viæ excellentiores omnibus habitibus acquisitis, ibi enim loquitur de fide infusa sicut de charitate infusa.

IN QVÆSTIONE ista. Primo dicam quod certum est, quia certum est quod in nobis est fides acquisita & ex hoc sequitur vnum correlarium. Secundo, dicam aliud quod non est ita manifestum, & ibi duo secundum quod dupliciter potest dici de fide infusa, & eligentis partem quam volueritis. Tertio, dicam ad quaestionem.

DE PRIMO certum est, quod in nobis est fides reuelatorum credibilium acquisita, quod pater per Aug. in epistola contra fundamentum manichei, qui dicit quod non crederet * euangelio, nisi crederet ecclesie catholice. patet igitur per eum, quod libris canonis sacri non est credendum, nisi quia primo credendum est ecclesie approbanti, & auctorizanti libros istos, & contenta in eis, quamuis aliqui libri auctoritate habeant ex auctoribus suis, non tamen adheremus eis firmiter, nisi quia credimus ecclesie approbanti, & testificanti veraces esse eorum auctores. Unde dicit Aug. ibidem, quod euangelium * nazaræorum non admittam, quia non admittitur ab ecclesia. Sicut igitur si nulla fide infusa esset in me, crederem firmiter historiis librorum canonis propter auctoritatem ecclesie, sicut fide acquisita, credo alijs historiis,

Cap. 18.

Bar. vide idem. 14. q. quolib. art. 1.

Bar. quod nuncupatur de In fan'sia Sal matoris.

rijs,

Arijs, a quibusdam famosis viris scriptis, & narratis. Credo igitur fide acquisita euangelio, quia ecclesia tenet scriptores veraces, quod ego audiens acquiro mihi habitum, credendi dictis illorum. ¶ Præterea. si vnus puer iudeus nunquam baptizatus nutritur inter nos, & discipulari more nostro, habitu acquisito ex auditu crederet, & adhereret omnibus, quibus & nos. sicut etiam ego fide acquisita ex auditu parentum, & aliorum credo multa te tempora transisse mundum etiam non incepisse mecum, credo etiam Romanam esse, quam non vidi ex relatu fidedignorum. Sic & reuelatis in scriptura per fidem acquisitam ex auditu firmiter adhareo, credendo ecclesiæ approbanti veritatem auctorum illorum. ¶ Præterea. hic est aliquis baptizatus credens omnes articulos, postea errat circa vñ tantum. scilicet trinitatem personarum, & vnitatem essentiae, tamen sentit se firmiter adherere omnibus alijs credibilibus. Non enim oportet errantem circa vnum articulum, errare circa omnes, quia hereses non sunt necessario connexæ. ille igitur sine fide infusa credit alijs articulis, quia fides infusa corrumpitur cum heresis generatur, aliàs staret simul fides & heresis, igitur fide acquisita credit alios articulos, quæ fuit cum infusa præcedente, si aliqua talis fuit, non enim in illo instanti, in quo corrupta fides infusa per heresim, generatur primo fides acquisita. Nam ille error non disponit ad fidem pro tunc, immo est indispositio, ut pro tunc non generetur, igitur præfuit ante illum errorem,

& sic certum est esse in nobis fidem acquisitam. ¶ Præterea, a Rom. 10. Quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo adient sine prædicatore? quomodo prædicabunt, nisi mittantur? igitur secundum Apostolum. fides est ex auditu, auditus autem est ex prædicante. prædicare autem nullus potest, nisi mittatur, igitur de primo ad vltimum non potest homo credere, nisi audiat aliquem prædicantem sibi credibilia. Hoc argumentum non valet nisi loquere de fide acquisita, quia hic fides generatur in homine ex hoc, quod audit verba prædicantis, adhibendo fidem dictis suis, quia non oportet quemlibet tale esse bonum moraliter per charitatem infusam, sed potest esse in peccato mortali, & audiendo prædicantem, & videndo miracula fieri credit ei, & hoc quia dicat sibi naturaliter ratio, quod Deus non assistit falsitati alicuius operando miracula ad falsa alicuius prædicata vel dicta, igitur fides illa præcedit charitatem. & per consequens est acquisita, quia infusa non infinditur, nisi cum charitate. ¶ Existis sequitur correlatiuum, quod propter credulitatem articulorum reuelatorum. ut homo firmiter credat omnibus articulis reuelatis, & determinetur ad alteram partem sine oppositi formidine, non oportet ponere fidem infusam, nec necessitas fidei eius potest ex hoc concludi, quia fides acquisita est super opinione, adhæret vni parti contradictionis cum formidine alterius, licet non sit infra scientiam quæ est ex euidētia obiecti se habet, quæ non re enim non dico mundum.

incepisse mecum, non quia scio ipsum præcessisse me, quia prætorum non est scientia secundum Augu. nec opinor mundum præcessisse me, sed adhæreo firmiter huic, mundum præcessisse me per fidem acquisitam ex auditu aliorum, quorum veracitati credo firmiter, nec dubito mundum præcessisse me, & esse partes mundi, quas non vidi, quia non dubito de veracitate narrantium mihi talia, & asserentium vera esse. Ideo sicut nec hæsito de veracitate eorum quæ est quasi principium, sic nec de dicto eorum, quod est quasi conclusio sequens eodem modo, quia homo non dubitat de veracitate Dei, quia hoc cuilibet naturaliter inferitur. (i. Deum esse veracem, nec dubitatur de approbatione ecclesiæ, quæ approbat dicta & scripta virorum præcedentium.) Ideo non dubitatur de his quæ in scriptura reuelantur, sed fide acquisita ex auditu firmiter eis adhæret, hoc igitur tenendum est tanquam certum quod reuelatorum in scriptura est in nobis fides acquisita, generata ex auditu & ex actibus nostris, quia eis firmiter adheremus.

SECUNDO, de fide infusa quæ sit ponenda in nobis, & hoc non est ita certum, an sit, vel quæ sit ponenda in nobis, tamen potest dici quod fides infusa similis est in aliquo fidei acquisita, immo in multis. Nam sicut fides acquisita assentit, vel credit dicto alicuius, quia credit veracitati asserentis illud esse verum, sic fides infusa assentit alicui reuelato, quia credit Deo, vel veracitati Dei asserentis illud. Et quia quod Deus asserit supernaturaliter reuelat, ideo fides assentit reuelato, quia assentit vera-

citati reuelantis est habitus supernaturalis, reuelat autem credibilia, quando infundit habitum. Et hoc modo dicendo, fides non habet certitudinem ex obiecto, sed ex veracitate testis, scilicet Dei. Et hoc modo facile est videre, quomodo fides est cum enigmate, & obscuritate, quia habes fidem non credit articulum esse verum ex euidencia obiecti, sed propter hoc quod assentit veracitati infundentis habitum, & in hoc reuelans credibilia. Similiter hoc modo teneri potest quod sit una fides omnium credibilium, quia non respicit credibilia sub proprijs rationibus illorum, sed ut reuelata sunt a Deo, & credit omnia reuelata ab ipso tanquam vera esse eodem habitu quo credit reuelantem esse veracem. Si enim habeo habitum, quo credo te esse veracem, per eundem habitum credo hæc quæ asseris esse vera, quantumcunque illa sint diuersarum rationum, quia illis non assentio, nisi per accidens, per hoc scilicet quod assentio veracitati tuæ, & ita assentio illis ut sunt a te asserita. Ita hic non credibilibus reuelatis a Deo assentio quia assentio veracitati Dei, & sic fides respicit omnia credibilia, ut reuelata a Deo non autem sub proprijs rationibus, & ideo una fides posset esse de omnibus credibilibus, quamuis geometrica, physica, & physica & quantumcunque diuersa, & alterius rationis introducerentur hic, tanquam credibilia, in omnibus enim esset una ratio credendi esse vera, quia reuelata sunt a Deo.

CONTRA, Si fides infusa respicit primam veritatem, ut reuelantem articulos & causas sup. iij. Sen. P. lau-

A uelantem articulos & causan-
tem assensum de credibilibus,
& non sit aliud de quo est fi-
des, vt de obiecto, sequitur qd
nunquam aliquis fidelis sua fi-
de assentiet huic, Deus est tri-
nus & vnus, quia secundum te
non assentio illi nisi quia est re-
uelatum a prima veritate.

¶ Quæro igitur a te quomodo
assentio huic. scilicet hoc esse reuela-
tum a Deo, quia si assentio huic
Deum esse trinum & vnum, quia
est reuelatum, magis assentio
huic. scilicet hoc esse a Deo reuelatū,
sicut assentiens conclusioni pro-
pter principia magis assentit
principijs. ¶ Si dicas, sicut oportet
dicere, quia reuelatum est
a Deo, Deum esse trinum & vnum,
esse reuelatū a Deo, adhuc que-
ram, quomodo assentio huic secundā.
& si in infinitū, & p cōsequēs nū-
quam aliquid firmiter credam
de articulis fidei. sicut si sciētia
cōclusionis resolveretur in prin-
cipia, & illa principia in alia, &
sic in infinitum, nūquā sciretur
aliquid, sicut nec aliqd esse po-
test, quod depēdet essentialiter
ex causis infinitis. ¶ Si dicas qd
huic. scilicet Deū esse trinum & vnū ef-
se reuelatum a Deo, assentio ex
fide acquisita.

¶ Contra igitur
tunc fides infusa depēderet in
esse, & in faciendo adharere ali-
cui articulo a fide acquisita, si-
cut a principio, quia non potes
dicere qd per sciētiām eius ad-
haream ei, quia Deū esse trinum
& vnum esse reuelatum a Deo
non est euidentius ex terminis, plus
q̄ ista, Deus est trinus & vnus.
¶ Præterea, formaliter ratio obie-
cti habitus realis, non est rō, vel
ens rōnis sed esse reuelatū Deū
esse trinum & vnum, non dicit
vltra Deū trinum & vnū nisi re-

spektū rōnis, sicut esse cognitū, &
nō dicit nisi respectū rationis
vltra rem quæ cognoscitur. igitur
si assentio Deo trino, quia
reuelatum: formalis ratio obie-
cti, cui assentio per habitum rea-
lē, est ens rationis, quod est inco-
ueniens, cum habitus realis ha-
beat obiectum formale reale, si-
cut potentia realis obiectū for-
male reale. igitur reuelari passiuē,
cum sit res rōnis non potest esse
formalis ratio tendendi in hoc,
Deus est trinus & vnus. ¶ Præ-
terea, in primo cui articuli sunt
reuelati sufficit fides acquisita,
vt firmiter credat eis, sicut in
Paulo. igitur in alijs posteri-
bus sufficit fides acquisita, vt fir-
miter credant talia credēda. cō-
sequētia probatur, quia secun-
dum Aug. super illud Psal. Suffi-
piat montes. p. p. & c. iustitiam.
inferiores illuminantur per su-
periores, & non magis illumina-
tur quam superiores illuminan-
tes ipsos. probatio antecedētis.
Ex puris naturalibus includen-
do habitum acquisitum, potest
aliquis assentire omnibus asser-
tis, & reuelatis ab aliquo, quia
ex puris naturalibus assentire
potest illi esse veracem quia
illa asserit, & reuelat, sed ex puris
naturalibus credit homo, & as-
sentit, qd Deus est verax magis q̄
omnes homines, & hoc scire, &
assentire potuit Paulus, igitur nō
de acquisita ex puris naturalibus
potest assentire omnibus re-
uelatis a Deo, & per cōsequēs
quilibet alius. igitur pter fidē ac-
quisitā nō requiritur necessario p-
pter assentire aliqua alia fides.
¶ Præterea, qd sufficiat fides ac-
quisita cum alijs naturalibus p-
bo. quāuis. n. aliqua sciētia pro-
pter sui difficultatem, vt geome-
tria,

*B. vide
24. q. 2. quo
lib. ubi di-
cit doctor,
quod quā-
do fides in-
fusa &
acquisita
cōcurrūt
ad vnum
actum, co-
tā certū
do illius
est a fide
infusa.*

Atria, vel alia, nō possit sciri ab isto homine propria inuentione, & in suo lumine naturali, tamen postquam est inuēta, & ordinata tradita, pōt homo iste ex puris naturalibus naturaliter acquirere, & scire eā. igitur eodē modo quamuis nemo naturali lumine intellectus possit ppria inquisitione venire ad notitiam huius, Deus est trinus & vnus, tñ postquā est reuelatū alicui, potest alius & ille cui reuelatū est et firmiter assentire illi, & adherere fide acquisita. ¶ Præterea, fides infusa si ponitur est certior quā acquisita, aliās frustra poneretur, sed q̄ sit minus certa, probō, quia conclusio est minus certa quā principium, ex quo tota certitudo eius est a certitudine principij, sed huic, Deū esse trinum, & vnum, assentio si de infusa (si ponitur) quia hoc reuelatū est a Deo, sed hoc esse reuelatum credo, quia Ioan. vel alius Apostolus dixit hoc sibi esse reuelatum, sed si audiuissem eū asserentem hoc sibi esse reuelatū, credidissim sibi fide acquisita, credēdo, si ipsum esse veracē, & nihil falsum velle asserere, igitur & modo credo fide acquisita ex auditu scripturarū, vel lectione, esse reuelatum Apostolo Deum esse trinum & vnū. igitur tota firmitas quā ponis hoc modo in fide infusa, est a fide acquisita, ergo non videtur ponenda fides infusa modo supra posito.

ALITER POTES-
T. ni fides infusa in nobis sic, * cre-
dibile posunt accipi, & cogno-
scere sci a nobis naturaliter in quoli-
bet gñe credibiliū in cōceptib⁹
gñalibus entis, & veri, & sic de
alijs, possumus, n. hanc, Deus est

trinus & vnus, cognoscere in ter-
minis suis gñaliter cognoscēdo
Deum sub conceptu gñali, &
similiter trinum, & sic de alijs ter-
minis, sed * hāc, Deus est trinus
in personis, & vnus in essentia,
nunquam cognoscimus euiden-
ter, nec est nobis euidens exter-
minis, nisi termini eius apprehen-
dantur a nobis in particula-
ri sub proprijs rationibus, licet
* igitur isti termini apprehēdan-
tur * in vniuersali a nobis, vt ta-
men sic apprehensi non sunt ter-
mini propositionis immediate
simpliciter primæ, sed mediatae.
Ideo * hæ propositiones, Deus
est trinus & vnus, filius Dei est
incarnatus, & huiusmodi, præ-
ter omnem cognitionem quam
naturaliter possumus habere ex
terminis illarum in vniuersali,
adhuc remanent nobis neutra-
ita q̄ non possumus naturali-
ter scire eas esse veras, nec fal-
sas. * Sed si possemus concipe-
re terminos in particulari, pri-
mo mouerent intellectum ad
simplicem apprehensionē sui,
sub proprijs rationibus eorum.
secundo ad compositionē ter-
minorū in propositione imme-
diata vera, * cū igitur de facto
hæc in via non moueant intelle-
ctū nostrū. sic in particulari, &
sub proprijs rōnibus, p cōsequēs
non habemus assensum eis, tan-
quā propositionibus immediatis
ex euidētia terminorū, quē
tñ assensum nati essent termini
apprehēsi causare in intellectu,
sed habemus vnum assensum
alium imperfectum respectu il-
lius, & inclusum in illo, sicut im-
perfectum in perfecto. * Et ideo
ille assensus imperfectior pōt cārī
in nobis per aliquid supplens
causalitatem terminorū imper-

Diā. 1.
pro quo vi-
de 14. q.
quolib. pro
lix.

Diā. 2.
Diā. 3.

Diā. 4.

Diā. 5.

Diā. 6.

Diā. 7.

A fecte cognitorum, sicut ex frequentia actû cognoscendi terminos illos cognitione imperfecta causaretur in nobis habitus causans assensum, propositio-
nibus complexis ex illis terminis, sic imperfecte cognitis, sed

Distin. 8. *quia nihil mouet intellectum nostrum naturaliter ad causandum assensum intellectus istis credibilibus. id Deus supplet vice obiecti, ut sicut ex frequentia actû cognitionis imperfectæ terminorum in articulis generaretur in nobis assensus imperfectus de credibilibus, si tamen terminis mouerent imperfecte ad huius assensum causandum, sic Deus infundit nobis habitum fidei inclinantem intellectum nostrum in assensum articulorum, ita quod fides respiciat ipsum Deum, de quo formantur arti-

B daries assentimus per habitum,

Distin. 9. *sed ille assensus non est ex cuius dentia terminorum, quia omnia credibilia, vel sunt necessaria simpliciter, sicut Deum esse trinum & unum, & omnia alia quæ respiciunt Deum intrinsece, vel sunt contingentia, ut illa quæ respiciunt extrinsece, cuius modi est incarnatio filij, resurrectio mortuorum, & huiusmodi, quæ dependent a voluntate diuina, quæ contingenter ordinauit illa ab æterno, quamuis sint necessaria ex præsuppositione diuinæ voluntatis. si ordinauit ea fieri, & tunc necessitas illorum est conditionata, & talium credibilium siue necessariorum simpliciter siue contingentium, necessitas, vel contingentia, vel ipsamet credibilia non sunt nobis nota intuitiue, sicut nata essent videri.

Idcirco assensus quem causat in

nobis fides infusa a Deo non est ita perfectus, sicut erit quando videbimus eum sicut est. Deum, sed est imperfectus. Et iste modus ponendi fidem infusam, non innuitur alteri, sicut procedens est modus, scilicet quod ideo assensio huic, Deus est trinus & vnus, quia prius assensio Deo reuelanti hanc veritatem, & sic respicit Deum, ut causantem assensum, non autem ut obiectum habitus, sed fides respicit Deum sicut primum obiectum, de quo sicut de obiecto primo continente huiusmodi veritates, formamus huiusmodi veritates complexas. Deus est trinus & vnus, nec credo hoc esse verum, quia prius credo hoc esse reuelatum a Deo, sed ille habitus immediate inclinat in articulos fidei, sicut si ex articulis cognitis immediate acquireretur, eodem modo, quantum ad hoc quo sciamus inclinatur intellectus in cognoscibilia, nec cognoscibilia sunt præntia in habitu, ita quod repararet ea, sed sunt præntia per ipsas, & in si obiectum non esset præns per species, adhuc staret habitus, sicut si species possent esse deletæ stante scientia, adhuc scientia magis inclinaret in illa obiecta, quæ fuerunt sibi aliquæ præntia in speciebus, quæ in alia, & similiter si essent præntia, huiusmodi facilius intellexeret, & concluderet conclusiones ex eis, quæ ex alijs obiectis quorum nunquam habuit habitus, sed hæc credibilia, sicut non sunt præntia per fidem infusam, ita quod responderet obiecta, sicut nec aliquis habitus facit, sed aliunde præntia per auditum vellectionem inclinatur tamen fides infusa in credibilia primo, sicut in sua obiecta, ita quod fides respiciat primam veritatem, ut de qua est, sicut

¶ sicut de obiecto primo, & tunc dissimilis est fides ista ab acquiritur, quia ratio tendendi in aliquod creditum fide acquisita, est veritas testis asserentis illud esse verum. hic non sic, sed de ipsis credibilibus. articulis respicientibus primam veritatē, in qua sunt omnes veritates humani modi sicut obiectū primū, non sicut illud a quo sunt cāliter huiusmodi veritates reuelata secundum primam viā, quamuis articuli non sint pntes, vt obiecta, nisi quia prius reuelati, tñ intellectus non tendit in eos, quia primo credit ea reuelata. iō nō respicit pro formali obiecto in eis reuelari, sed ipsos articulos in se. adhuc tñ est obscura, quia licet firmiter inclinet intellectū in talia, vt obiecta, tamen non facit ea præsētia ex euidētia dei, nec aliud facit ea sic euidētia, vel præsētia, tamen habitus fidei inclinat in veritate obiecti, secundum quod inclinat firmiter intellectū, in talia obiecta.

CONTRA, quia sic dicendo sequitur, quod fides sit potentia, & non habitus, quia illud est potētis, quo simpliciter possumus in actū, habitus est quo sic vel sic possumus. scilicet faciliter, & expedire, vel intensius, sed fides secundum hanc viam esset simpliciter potentia, quia nullo modo possum assentire huic, Deus est trinus & vnus, nisi per fidem. igitur fides est potentia, & non habitus.

¶ Præterea, tunc sequitur quod actus fidei acquisita, & infusa sint alterius rationis, quia habet principia alterius rationis, nam actus fidei acquisita de peccato ab intellectu, & veracitate

asserentis aliquid credibile, sed actus fidei infusa ab intellectu, & fide infusa. igitur ex quo principia saltem partialia sunt alterius rationis. sequitur, quod actus sint alterius rationis.

¶ Sed hoc forte conceditur, quia non est inconueniens multis, sicut de actibus intelligendi respectu obiectorum formaliter distinctorum. ¶ Sed ad argumētum præcedens, potest dici quod fides non est potentia, quia potentia se tenet a parte actus, fides a parte obiecti, vt partialis causa respectu actus. ideo non est potentia actus, sed causat assensum totum, vt tenet vicem obiecti.

¶ Contra & est ad principale.

Sit totus assensus sit ex habitu fidei, tñ habitus omnibus que concurrunt ad actum credendi in esse primo, sequitur necessario actus credendi. sed posito aliquo nunc baptizato, cui occurrant phantasmata terminorum illorum simplicium. scilicet mortis, & resurrectionis, cū potentia tunc sit habituata habitu necessario inclinante, & obiectum sit præsens in phantasmate, sequitur necessario actus. scilicet quod talis assentiret huic complexo, mortui resurgent, quod fallum est. nunquā enim omnib. istis positis, plus assentiret, quam ante, nisi prius edocereretur de illo articulo, quod esset credendus. igitur videtur quod sufficiat fides acquisita ex auditu, nec aliquis experitur alia in tali assensu.

¶ Præterea, si fides infusa præbeat talem assensum per modū naturæ inclinans potentiam in actum, cum termini articulorum possint apprehendi ante omnē actum voluntatis. sequitur quod homo firmiter assentiret credē

A dis ante omnem actum voluntatis, quod negat August. super Ioannem homi. 26. Cætera inquit potest homo nolens, credere autem non nisi volens, sequitur etiam quod sine fide acquisita, quia habitus perfectus non eget alio per quod non præstatur eius obiectum. ¶ Præterea. si fides infusa ponitur præbere talem assensum, cum in ipsa non sint credibilia præstia, oportet ponere aliam fidem, vel habitum in quo illa credibilia continentur, ut neutra, & præstia intellectui, & aliam fidem per quam fieret assensus in talia credibilia, cum termini eorum, & complexio sit neutra, & sic quilibet perfecte credens, ut theologus haberet in se duos habitus intellectuales, ut per unum credibilia essent sibi præstia, ut neutra, & per alium assentiret.

AD QUÆSTIONEM
tamen dico, quod oportet ponere fidem infusam propter auctoritatem scripturæ & sanctorum, sed non potest demonstrari fidem infusam inesse alicui, nisi præsupposita fide quod velit credere scripturæ & sanctis, sed infideli nunquam ostenderet, sed sicut credo Deum esse trinum & unum, ita credo me habere fidem infusam, qua hoc credo, & hoc a Deo, ut perficiat animam in actu primo, quia Dei est perfecte perficere, quando perficit. Unde sicut quando sanat aliquem secū dum corpus, perfecte sanat profectum in quo est, ita et secundum animam, & quia in anima est imago Dei secundum tres potestates, quæ deformata erant per peccatum. ideo Christus reformando sicut perficit voluntatem per charitatem, sic intellectum per fidem, quamvis

voluntas possit diligere Deum, & clare visum ex parte obiecti, non tamen eodem modo sine charitate, & cum charitate, ideo non solum per actum primum dat charitatem, sed per secundum ut sit perfectior & intensior actus diligendi ex potentia & charitate, quæ ex potentia tantum, sicut patet lib. 1. dist. 17. Et similiter de fide suo modo, quia sicut charitas facit secundum actum perfectiorem, sic fides. sed charitas ultra hoc facit acceptum actum suum, & actum cuiuslibet alterius potestatis. Unde sicut dictum fuit ibi, si fieret una voluntas perfectissima, & non haberet charitatem, tanto magis deficeret a propria perfectione in actu secundo, quem posset habere secundum proportionem geometricam per carentiam charitatis proportionate potestatis, quanto magis excederet aliam voluntatem inferiori in perfectione prima, perficit igitur has potentias per habitus supernaturales in eam quodam supernaturali, sicut nata sunt et perfici naturaliter habitibus supernaturalibus. Nec pono habitum fidei infusam solum per gradum in actu, sed et per assensum, quia assensus non est totaliter a voluntate. Aliqui. n. sunt qui vellent magis assentire, & tamen minus assentiunt. Et ideo periebant apostoli. Dñe adauge nobis fidem. & in quadam collecta petitur augmentum eius. Omnipotens. scilicet. Deus da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum. Istud non oporteret perire, si totus assensus esset a voluntate, nec fides excludit omnem dubitationem, sed dubitationem vincentem & trahentem in oppositum credibilis. ¶ Quod autem requiratur fides infusa, non solum

Alum pp intentionē actus, sed ē
pp assensum, & certitudinē, pa-
ter, quia hoc non pōt esse a fide
acquisita. s. firmus assensus, q̄a
fide acquisita nullus credit ali-
cui, nisi quem scit posse falli &
fallere, & credat ipsum non vel-
le fallere. Sed nemo pōt perfe-
ctē assentire dictis eius, quem
nōnt posse falli, & fallere in his
q̄ dicit, cuiusmodi est quilibet
homo, cui & non alij assentitur
per fidem acquisitam propter
veracitatem illius. ex quo igitur
ita est, oportet ponere fidem in
solum propter firmū assensum
ut respiciat Deum pro obiecto
primo, de quo sicut de obiecto
formantur aliæ veritates, quæ
continentur in articulis media-
tius, vel immediatius secun-
dum quod ipsum sic, vel sic re-
spiciunt.

B Contra hoc vltimū sic. Aut
intelligis, q̄ per fidem infusam
assentit quis firmiter, ita q̄ non
possit non assentire, vel dubita-
re de eo cui assentit. Aut quod
assentit infallibiliter. i. indece-
ptibiliter, ita q̄ non decipitur
in suo assensu. ¶ Si primo modo
sic est de fide acquisita, quia
stante fide acquisita, & dum hō
assentit per eam alicui obiecto
non potest dubitare vel non as-
sentire, aliter de eodē obiecto
& sub eadē rōne est fides, siue
adhæsiō & dubitatio, & ita op-
posita, quod est falsum. igitur
propter firmam adhæsiōnem non
oportet ponere fidem infusam.

¶ Si secundo modo. i. quod in-
deceptibiliter adhæret, & non
fallitur adhærendo per fidem
infusam, potest autem falli per
adhæsiōnem fidei acquisitā.

¶ Contra. decipi & non deci-
pi non est a parte habitus, nec a

parte assensus quem facit, sed a
parte obiecti secundum q̄ ob-
iectum, cui assentit, vere vel fal-
se p̄ntatur habitus inclinanti,
sed in proposito uterque habi-
tus inclinatur naturaliter, & p̄ mo-
dum naturæ præbet assensum,
sed error in assensu est a parte
obiecti sic vel sic occurrentis. si
cut habitus principiorum incli-
nat a parte sui naturaliter in ve-
rum, & si sit deceptio, hoc est ex
obiectis falso occurrentibus, &
præsentatis intellectui. ideo nō
est certior quantum ad non de-
cipi fides infusa, quam acquisi-
ta. ¶ Dico, tunc quod fides in-
fusa est propter actum primum
& propter perfectionem gra-
dus actus secundi, quem gra-
dum non posset habere intel-
lectus cum fide acquisita solū,
& si propter aliquam certitudi-
nem maiorem velitis dicere, **D**
soluatis argumentum factum,
quod non.

S E D Q U I D D I C I S *Vide aliā
de fide infusa, quod non pos-
sit demonstrari in esse, cum
Augul. 13. de trini. capit. 1. di-
cat, quod homo fidem suam te-
net firmissima scientia & cer-
tissima, eamque in se videt, cla-
matque conscientia, quia rerū
absentium fides est præsens, &
rerum quæ foris sunt intus est
fides, & rerum quæ non vident,
vī fides. ¶ Respondeo, q̄ accipie-
do fidem prout dicit habitum
generatum, inclinantem in ali-
quid non evidens ex se, tanquā
in verum, & hoc determinate,
ut assentit illi tanquam vero. sic
potest aliquis scire se habere
fidem, generaliter loquendo de
fide, sicut potest scire se habere
scientiam arguendo habitum
esse in se ex * iuis actibus, sed*

al. ipsi:
¶ + quod

A q̄ aliquis sciat vel scire possit se habere fidem certam determinate inclinante in verum, ita q̄ sciat fidem esse veram, & illud in q̄ inclinatur esse verum, ita q̄ facit assentire vero, & non solum inclinatur in aliquid tanquam verum secundum primum modum, sic nullus scire potest in hac vita, nisi reuelet sibi. probatio huius, quia non possum scire me assentire vero, nisi prius sciam esse verum illud cui assentio. scire aliquem articulum esse verum impossibile est pro statu isto de lege communi. Ideo sicut credo Deum esse trinum & unum, & non scio, nec scire possum illud pro statu isto, sic credo me habere fidem infusam inclinante in illud, sicut in verum quod est in se verum. ¶ Ad argum. dico, q̄ Aug. loquitur de scientia non qua fides fitur actu secundo, sed actu primo, quia fides in anima, sicut & omnia quæ sunt in anima & ipsa anima sunt presentia in memoria, ita quod de illis si respectu eorum posset exire in actum, haberet certam scientiam, sed pro statu isto non potest habere actum secundum de fide secundo modo dicto supra propter rationem tactam. ideo credo me habere fidem, qua assentio vero in se, sicut credo verum esse illud cui assentio. ratio autem huius est, quia anima intelligit cum phantasmatum, & talium non sunt phantasmatum in se.

AD PRIMVM principale antecedens est falsum. licet enim fides acquisita sufficiat ad assensum & certitudinem actus, prout credere opponitur opinari, tamen non est ita perfectus certus, sicut cum fide infu-

sa, nec esset adus ita intensus, nec sufficit in esse primo, quia fides acquisita non perficit animam ita perfecte, sicut infusa. oportet igitur ponere utranque fidem. ¶ Ad secundum dico, q̄ aliquis potest assentire per syllogismum opposito conclusionis demonstrabilis per apparentem syllogismum, sed nunquam firmiter, & tunc causa adhesionis est apparentia syllogismi, & causa prima deceptionis est defectus in forma non in materia, quia tunc nunquam stare ad aliquod principium verum, sed iretur in infinitum in principiis. ¶ Sed cum dicitur, q̄ heretici assentiunt falsis sine ratione, dico q̄ non est verum, quia nullus hereticus (proprie loquendo, excludendo simpliciter infideles) est qui non reputet se Christianum, & omnis talis errat male intelligendo aliquam doctrinam auctoritatem scripturæ, & ex illo falso intellectu concludit conclusionem falsam, cui pertinaciter adhæret. sicut si aliquis male intelligendo illud Apostoli. Qui infirmus est olus manducet, ex hoc inferret anathema esse omnem infirmum, aliud manducantem quam olus, nihil esset ad intellectum Apostoli, quia non loquitur de infirmitate corporali, sed spirituali in fide. ¶ Ad aliud, concedo q̄ fides non corrumpitur in nobis effectiue, sed de meritorie. ¶ Et cum dicitur, igitur per maximum demeritum. Dico quod non, sed per illud quod ex ratione sua opponitur fidei, cuiusmodi est infidelitas huius error circa credibilia.

¶ Ad aliud concedo, quod fides infusa est perfectior habitus simpliciter quocunque habitu acquisito, eo quod ratione suaper-

*Resolutio
notabilis.*

*Nota dicitur
quod fides
in anima
est presentia
in memoria
ita quod de
illis si respectu
eorum posset
exire in actum
haberet certam
scientiam*

Rem.

Nota

A perfectionis non potest causari nisi a Deo in ratione causæ, vt causat obiectum, vel per alium modum supplendo vicem obiecti, quod non est perfecte præsens in ratione obiecti respectu fidei. Et cum dicis, igitur actus credendi est simpliciter perfectior, quam actus intelligendi elicitus ab habitu naturali perfecto primorum principiorum. Dico, quod est loqui de actibus istis in se, & sic actus credendi est perfectior, quia a perfectiori principio elicitus, & in perfectius obiectum tendit, & est loqui de eis secundum quod plus, vel minus attingunt obiectum, in quod tendunt quantum ad intelligibilitatem obiecti, & sic dico quod actus intelligendi est perfectior, quia eius obiectum non tantum excedit ipsum in intelligibilitate non intellecta, quantum Deus excedit actum credendi in intelligibilitate non intellecta per actum fidei. Exemplum oculus aquilæ videt solē. oculus meus videt candelam, tunc simpliciter loquendo videtur aquilæ est perfectior, quia a perfectiori & acutiori potentia est elicitus, sed loquendo de actu secundum proportionem ad obiectum est e conuerso, quia visio mea magis attingit ad totam visionem candelæ, quam visio Aquilæ ad totam visionem solis in se, & ita secundum proportionem Geometricam visio mea est perfectior. secundum autem Arithmeticeam visio Aquilæ, quia nobilior est parum attingere de nobilioribus obiectis, quam multum de alijs, vt dicit Aristot. 11. de animalibus.

HIC. QVÆRITVR, SI FIDES &c.

DISTIN. XXXIII.

QVÆSTIO VNICA.

Utrum de credibilibus reuelatis possit aliquis habere simul scientiam & fidem, loquendo de scientia, vs accipitur pro omni notitia certa accepta ex euidencia rei.

IRCA istam 24.

dist. in qua magister agit de fide quantum ad eius obiectum & naturam, queritur vnum. ¶ Utrum. scilicet de credibilibus reuelatis possit aliquis habere simul scientiam & fidem, loquendo de scientia, vt accipitur pro omni notitia certa accepta ex euidencia rei. ¶ Quod sic. Ioā. 20. Quia vidiſti me Thoma credidi, Thomas simul habuit de Christo certam notitiam intuitiuam, & tamen fidem, ergo simul &c.

¶ Præterea, Petrus & Ioannes viderunt Christū crucifigi, sed vnus articulus est de Christo homine crucifixo. igitur simul habuerūt notitiā intuitiuā, quia ille hō crucifixus est, & fide, quia non est dicendum eos fuisse extra fidem, vel cognitionē fidei, quia hoc viderunt, igitur stant simul de eodem scientia & fides. ¶ Præterea, ad eandem conclusionem probandam pōt aliquis hñc demonstrationem & syllogismum dialecticum, quia diuersa pōt esse media ad eandem conclusionem probandam & simul igitur de eodē pōt esse scia & opinio, quia quæ causæ aliquorū sunt composibiles in eodem,

25. r.

D

dem,

A dem, vñt, q̄ ipsi effectus sint
compossibiles. igitur scientia &
fides p̄nt esse simul de eodem,
quia minus repugnant q̄ scia &
opinio. ¶ Præterea. 1. ad Cor. 12.
distinguit Apostolus dona col-
lata membris Christi, & distin-
guit scientiam contra fidem di-
cens. alij datur scientia. alij fi-
des, sed scientia (vt ibi distingui-
tur contra fidem) est theologia,
& scientia scripturæ sacræ. igi-
tur habens theologiam, habet
scientiam vt distinguitur con-
tra fidem, sed huiusmodi scien-
tia non destruit fidem, sed nu-
trit, roborat, & defendit. Vnde
Augu. 14. de trini. c. 1. allegans
verbum Apostoli supradictum,
& loquens de theologia dicit.
Huic scientiæ tribuo illud, quo
fides saluberrima gignitur, nu-
trit, defenditur, & roboratur.
D igitur scientia theologiæ vt di-
stinguitur contra fidem simul
stat cum fide, & est de eisdem
de quibus fides. igitur de credi-
bilib. reuelatis simul stant scien-
tia & fides.

¶ Præterea, si cur se habet lu-
men naturale ab obiectum sibi
proportionatum cognoscibile
in illo lumine, sic lumen super-
naturale ad obiectum sibi pro-
portionatum cognoscibile in il-
lo lumine, sed intellectus noster
in lumine naturali potest habere
scientiam de cognoscibili-
bus proportionatis illi lumini,
igitur & intellectus in lumine
supernaturali, cuiusmodi est lu-
men fidei, potest habere scien-
tiam de cognoscibilibus in illo
lumine, & certum est quodd de
credibilibus est fides. igitur si-
mul potest homo habere fidē
& scientiam de credibilibus,
aliter lumen naturale esset vir-

tuosius, quàm lumen super-
naturale.

¶ Præterea, nullus est cui non
sit magis notum q̄ Deus non
potest falli nec fallere, quàm ho-
mo in lumine naturali, non pos-
sit decipi in iudicando de ali-
quo cognoscibili, sed aliquis in
solo lumine naturali potest ha-
bere iudicium certum, quod
sufficit ad scientiam de aliqua
conclusionē geometrica, igitur
potest aliquis habere iudicium
certum in lumine supernatura-
li de aliquibus credibilibus. qd
quidem iudicium sufficit ad
scientiam, cum certius sit Deū
non posse falli, nec fallere, quod
confert lumen supernaturale,
quàm sit de lumine naturali.
Sed constat q̄ de credibilibus
habet quis fidem. igitur simul
de eodem potest esse fides, &
scientia.

¶ Præterea, prima principia
sunt immediata & necessaria, &
nota ex euidentiā terminorum
apprehensorum, sed in credibi-
libus sunt aliqua principia sim-
pliciter prima, & immediata,
aut nihil esset creditum. si em̄
in credibilibus procederetur in
infinitum, non esset dare aliqd
primum credibile, & in essentia
liter ordinatis, vbi non est dare
primum nec aliquod* postero ad
rum. 2. mer. igitur est aliqd pri-
mum credibile, vel aliqua, & p̄
consequens necessaria, aut nul-
lum posteriorum esset neces-
sariū. cū igitur prima sint nota ex
euidentiā terminorū apprehen-
sorū, & ex principijs sic notis
possit h̄i scientia deducendo
ex illis conclusiones. igitur ex
credibilibus pōt h̄i scientia &
fides. ¶ Sed dices, q̄ aliqua cre-
dibilia sunt simpliciter prima,
sicut

sicut Deum esse trinum & vnū,
 A sed in hoc non est cognitum ex
 euidencia terminorū apprehen-
 sorū, quia non possumus tales
 terminos apprehendere. ¶ Con-
 tra, nisi termini apprehenderent
 nunquā formaremus hanc com-
 plexionem, Deus est trinus &
 vnus, & per consequens de com-
 plexo non haberemus fidem, q̃
 falsum est, igitur stat ratio. ¶ Cō-
 tra secunda ad Corin. quinto.
 Per fidem. n. ambulamus, non p̃
 speciem. glo. modo per fidē tan-
 tum illuminamur, si tm̃ p̃ fidē,
 igitur non habemus nec habere
 possumus in via simul scientiā
 & fidē de credibilis reuelatis.
 ¶ Præterea, omnis cognitio vel
 conclusio quæ pōt deduci ex cre-
 dibilibus reuelatis est obscura,
 & enigmatica de cōi lege. igit̃
 talis cognitio de tali conclusio-
 ne non attingit ad illam cogni-
 tionem perfectam, quæ est de re
 ex euidencia rei, cuiusmodi est
 cognitio scientialis. igitur cog-
 nitio illa, & scientia non stant
 simul.

QVÆSTIO ISTA in-
 cludit duos articulos. Vnum an
 de credibilis reuelatis pos-
 sit esse scientia, & dico reuelata
 ad differentiam illorum credi-
 bilium quibus credo ex testimo-
 nio alicuius, non reuelantis ali-
 quā sup̃naturalē, sicut credo Ro-
 mam esse, & hmōi. ¶ Scdm̃ an de
 illis possit esse simul scia & fi-
 des. ¶ Loquendo de credibili-
 bus in se, vtrum de eis sit scien-
 tia, vel esse possit non disputo,
 sed de eis in cōparatione ad fi-
 dem, vtrum. s. simul cū fide pos-
 sit, sit de eis esse scientia. Sic intelli-
 gendo quæstionem, dr̃ ad cam.
 Summa q̃ si cū fide possit scientia
 esse de credibilis, non tamen

subalternans, sed subalternata
 tantū. ¶ Et primo narro aliqua.
 ¶ Postea formabo rationem.
 ¶ Scientia subalternans habet
 principia immediata & prima,
 quæ non habent resolu nisi in
 terminos simplices notos ex eui-
 dentia rei in se, & ideo princi-
 pia sunt nota propter quid ex
 terminis per se notis ex eui-
 dentia rei. ¶ Scientia autem subal-
 ternata, non habet principia im-
 mediata & prima resoluibilia im-
 mediate in terminos simplices
 notos ex euidencia rei. & ideo
 non sunt nota propter quid in
 scientia illa, sed in subalternan-
 te in qua sunt conclusiones de-
 monstratæ. & ideo scientia subal-
 ternata accipit principia sua a
 scientia subalternante, & suppo-
 nit ea esse vera, & sunt nota sibi
 non propter quid. ¶ Scientia pri-
 mo modo non stat cum fide,
 qualem habent beati de credibi-
 lib⁹, quæ nos credimus, & iō nō
 habet fidem, sed visionem & co-
 gnoscunt pp̃ quid, sed scientia
 subalternata scientiæ beatorū
 bene pōt esse cū fide. ¶ Ad hoc
 arguitur sic, & rōnes sunt aliq̃-
 tulū rediosæ in forma. Scientia
 subalternata, fm̃ q̃ subalterna-
 ta, & sub propria rōne qua sub-
 alternata est scientia, sed inquā-
 tū subalternata supponit princi-
 pia sua & accipit ea a scia sub-
 alternante. & ideo non hēt princi-
 pia nota sibi ex euidencia rei,
 & propter quid. igitur potest sta-
 re vera rō scientiæ subalternatæ
 Quis supponat sua principia. igit̃
 tur theologia potest esse & est
 vera scientia, quamuis ipsa cre-
 dibilia quæ sunt principia eius
 sint supposita & non nota ex
 euidencia rei, & propter quid in
 ipsa igitur stat theologia vt
 scien-

*Nota de-
 scriptionē
 scientiæ
 subalter-
 nantis, &
 subalter-
 nati.*

D

*Ueluti lu-
 cis fuga at
 gumenta-
 re solent.*

A scientia subalternata sub propria ratione talis scientia cum fide de eisdem. ¶ Præterea perspectiua inquantum perspectiua, & sub propria ratione sua est scientia. igitur perspectiuus inquantum perspectiuus reduplicando illud, quo formaliter denominatur, est sciens denominatiue a scientia perspectiua. sed aliquis potest esse perspectiuus circumscripita geometria, ex quo enim sunt habitus distincti, non sunt necessario connexi in eodem, igitur aliquis potest habere perspectiuam, non habendo geometriam & tamen principia perspectiue non sunt nota in ipsa propter quid, sed in geometria a qua illa accipit & supponit, ex illis tamen suppositis, & creditis deducit conclusiones, & generat in eo scientia conclusionum. igitur eodem modo potest aliquis habere theologiam, quamuis supponat principia sua, & accipiat ea a scientia beatorum, & non sint nota in ea ex euidencia terminorum propter quid, sed credita, & supposita tantum & nota, quia non propter quid. possunt tamen ex eis deduci conclusiones, ex quibus habetur scientia subalternata, qua nunquam est nisi in viatore, igitur simul stant fides & scientia de eisdem. ¶ Præterea philosophus. 6. Ethy. c. 4. dicit sic. Cum enim aliquo aliter cognita & credita sunt ipsa principia & sufficit igitur secundum philosophum habere aliquo aliter cognitionem de principiis ad hoc, quod aliquis sciatur, & scientiam acquirat deducendo conclusiones ex ipsis. ¶ Et commentator. vult quod ad scientiam habendam sufficit inductio, quæ est a singularibus ad vniuersale. & cognitio

sic principijs vniuersalibus ex inductione ex necessitate sequitur scientia, & dicit, quod hæc scientia sic habita est alterius modi a scientia quæ habetur per syllogismum & demonstrationem, sufficit enim ad scientiam habendam quod principia sint aliquo liter nota, ut scilicet sint credita, & supposita, & accepta a superiori scientia in qua sunt nota propter quid. igitur theologia est scientia & in viatore est simul cum fide de credibilibus reuelatis.

CONTRA istam opinionem & primo contra opinantem, nam in secunda secunde. q. 1. arti. 5. vbi dicitur quæritur hoc ex intentione, dicitur quod fides & scientia non stant simul, sed theologia, si inquantum subalternata scientia beatorum sit vera scientia, & ut subalternata non sit, nisi in viatore, tunc scientia sub propria ratione scientie subalternata stat cum fide in viatore, & de eisdem scilicet creditis, nec potest soluere contradictionem istam, nisi in secunda sed avelit dicere, quod loquitur de scientia subalternata, non subalternata. ¶ Præterea contra opinionem in se. Scientia non dependet essentialiter ab aliquo, sicut causatum a causa, non enim loquor de dependentia accidentis ad subiectum, nisi ab eo quod est causa illius essentialiter, sed notitia beati quam habet de Deo trino & vno, euidenter viso ex euidencia terminorum, non est essentialiter causa nostre theologie, quia scientia non dependet essentialiter nisi ex potentia & obiecto in se, vel in specie sua, sed scientia illa beati non est obiectum scientie meę, ita ut cognita notitia eius cognoscam Deum trinum & vnum, nec est potentia animæ, nec ipse

Scilicet
Eustracius.

Aries obieci, nec aliquid mei quod possit esse causa scientie meae in aliquo genere causa, efficientis maxime, sicut modo loquimur, igitur habitus in me in nullo dependet, sicut a causa essentialiter a visione beatorum, nec sequitur, quod si scientia beatorum sit de creditis a nobis, quod in nobis sit scientia cum fide, immo esset simile si diceretur in me esse geometriam, quia in Ioanne quia ego credo Ioannem habere scientiam geometriam. **P**reterea, omnis sciens scientiam subalternatam, quae est de intelligibilibus potest scire & subalternantem, quia principia subalternantis sunt priora, & in intelligibilibus illa quae sunt priora simpliciter sunt priora nobis, licet in sensibilibus non sunt eadem priora simpliciter, & priora nobis, quia sensibilia posteriora sunt nobis magis nota, sed haec scientia, si est scientia est de intelligibilibus, ut distinguitur contra sensibilia, quia de sensibilibus non est scientia, nec demonstratio ex 7. Meta. Si ergo haec scientia potest simul stare cum fide, sequitur, quod aliquis potest scire scientiam subalternatam cum fide, & ita potest esse comprehensor ratione scientiae, & viator simul ratione fidei simul stantis.

ALIA EST OPTICA. Gaudet, quod s. q. 14. sed tamen hic plura, quam ibi, quantum ad aliquid, scilicet de lumine in quo est scientia, dicit enim quod est triplex lumen. primum sufficiens ad apertam visionem habendam de his quae nunc credimus. secundum gloriæ, in quo credita a nobis clarescent. **O**pinio revidetur cognitione intuitiva, et propter quid. Aliud est lumen quod requiritur ad cre-

dedum articulis fidei. **E**t aliud est lumen medium, clarius lumine fidei. & infra lumen gloriæ, quod est ad hoc quod credibilia de quibus habemus fidem, intelligantur, & de ipsis habeatur scientia. Et licet cognitiones extremæ in proprijs luminibus, scilicet cognitio fidei, & aperta visio in lumine gloriæ non stent simul, tamen cognitio media quae est scientia in lumine in media stat cum cognitione fidei, quia extremum & medium minus repugnant, quam extrema inter se. **E**xempli, sit de aliqua eclipsi iam stante, dicat aliquis non videnti lunam, quod iam luna eclipsatur, ille si praesumat de veritate dicentis credit quod nec videt praesens oculis, nec intelligit, quia per cursum mortuum coelestium non scit quod in tali instanti de necessitate debeat luna eclipsari, ille vero qui hoc novit illo modo, intelligit lunam eclipsari, sciendo esse aliquam eclipsim in singulari vago, & ita in uniuersali, non autem in singulari signato, nisi videat illam praesens oculis eam particulariter apprehendendo ille vero qui videt eam certissimum intellectum habet de hac eclipsi, ut est particulariter signata, de qua in particulari signato astrologus non videt eam, non habet nisi fidem siue opinionem, quamquam de ipsa in particulari vago, & in uniuersali scientiam habeat, & talis scientia & fides, siue opinio de particulari signato simul stant absque corporali visione in particulari signato, sed cum est talis visio de particulari signato euacuatur de eodem fides, vel opinio praecedens, ita quod nunquam euacuatur opinio quouique veniat

A nia visio, quantumcunque formetur cognitio in vniuersali, & particulari yago per demonstrationem ita per omnia in proposito fides nostra est de particularibus vagis, quia de particularibus indeterminatis nobis in hac vita, vt q̄ aliquis vnus homo est Christus, aliqua vna femina est Maria, & aliqua vna natura singularis, est deitas, sed nihil de terminatum in re, vel in nobis fide percipimus, sed hoc in visione expectamus, & de illo signato quod tunc videbimus est proprie fides, quando modo nō cognoscimus nisi indeterminate, & in hoc consistit enigma fidei. patet igitur fmi cum q̄ visio excludit fidem sed scientia non, & hac scientia de credibilibus habetur in lumine medio inter lumen gloriæ & lumen fidei. ¶ Cōfirmatur per Aug. 14. de tri. c. 1. qua scientia inquit non pollent plurimi fideles, quis polleant ipsa fide. Et post. Aliud enim est scire tantummodo quid homo credere debet propter vitā æternam adipiscendam. Aliud est scire quemadmodum hoc ipsum, & pijs opituletur & contra impios defendatur, quanti proprio appellare vocabulo scientiā videtur apostolus. hec ille. Hęc igitur scientia quæ stat cum fide sicut est cognitio clarior, q̄ cognitio fidei, ita est in clariori lumine q̄ sit lumē fidei. aliter nisi esset clarius lumen, qui plus haberet de fide plus haberet de hac notitia. ¶ Præterea. Aug. super illud Ioan. 1. vita erat lux hominum, dicit. Erat Ioannes de illis montibus de quibus scriptum est. Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam. p̄ pacē intelligit sapientiā qua

maiores illuminantur. appellat iustitiam fidem, qua minores. vult enim ibi q̄ maiores in ecclesia habeant scientiam cū fide, minores fidem tantū. ¶ Vltterius dicit q̄ lumen maris in quo credibilia intelliguntur, & in quo scientia habetur de illis, non inest homini nisi cum fide præsupposita, nec illa scientia credibilium potest haberi non præsupposita fide.

CONTRA HÆC, PRIMO contra opinantē, nā vbi facit sermo de illo lumine. s. in sum. q. 1. ma. vult q̄ maiores habeat scientiam, vt fides defendatur contra hereticos, & pijs minoribus exponatur, aliter nisi essent aliqui qui talia facerent & scirent, citro quod deficeret fides simplicium & caderent in errorē, & vult q̄ iste sit quod ordinis acquirendi notitiam credibilium. ¶ Scilicet, q̄ homo primo debet inuestigare sensum literæ in scriptura. ¶ Secundo, hoc habito ex sensu literæ conclusiones explicitas deducere. ¶ Tertio studere debet vt ipsa credita intelligat. & ibi vult expresse quod propter istud tertium, scilicet vt credita intelligatur non requiritur aliquod lumen aliud a fide, & ego tunc infero q̄ multominus propter primum & secundum, quia ad intelligendum sensum literæ, & conclusiones ex illo deducere & explicare potest homo attingere per perspicacitatem naturalis ingenij. hoc enim posset iudæus facere de epistolis Pauli, sicut ego possem, & si ego credo dictis Pauli, & ipse non in hoc habeo firmiorem adhesionem ipsi conclusioni, q̄ ipse, ego credo sensui literæ, & ipse non, sed opinatur. & ipse elicit con-

Primo cap.
viii. 12.

A conclusionem opinatam, sicut ego creditam. igitur si propter tertium. s. vt credita intelligantur non requiritur aliquod speciale lumen, vltra lumen fidei, nec propter notitiam literæ & conclusionum explicandarum ex illo sensu requiritur aliquod tale lumen, & ita nullo modo requiritur necessario tale lumen.

¶ Contra conclusionem in se. ipse dicit qd ista duo lumina simul stant, & illud lumē, in quo habetur scientia innititur lumini fidei. hoc vñ falsum qd stent simul, quia lumen illud non facit cognitionem intuitiuam de credibilibus, sed scientiam abstractiuam, & tunc tota sciētia geometriæ posset ab aliquo haberi simul cum fide. pono enim qd aliquis sciens geometriam ex-

¶ primat alicui ignorantia conclusiones geometriæ. s. qd oīs triangulus habet &c. ille præsumens de scientia & veritate exprimentis credit ei, hētigit fidē qd triāgulus habet &c. Ponatur vltra quod ille sciens geometriā doceat cum cognitione abstractiuā demonstrando sibi conclusiones quas prius credidit. tunc ille simul habebit scientiam abstractiuā de conclusionibus geometriæ, & fidem, si verum dicit qd cognitio abstractiuā non euacuat fidem. ¶ Præterea. scientia & opinio non simul stant de eodem, igitur nec fides & scientia. ¶ Respondet, qd opinionis ad scientiam est duplex differentia. ¶ prima, quia scientia dicit certitudinem, & opinio formidinem. ¶ Alia, qd scientia habet euidētiā ex parte rei. opinio autem non, sed fides sicut sciētia habet firmam adhesionem ad certitudinem, ideo fides mi-

nus repugnat scientiæ, ideo pos-
sunt simul stare, non autem opinio & scientia. ¶ Contra quolibet duo extrema contradictionis de eodem sunt in compossibilia æque inter se, sed certitudo & non certitudo de eodem sunt talia extrema. igitur sunt impossibilia. & p cōsequens opinio, quæ habet non certitudinē, & sciētia quæ habet certitudinē. cum igitur sciētia habeat euidētiā ex parte rei, & fides nō euidētiā, cū euidētiā, & non euidētiā de eodē contradicant nō stabūt simul fides, & scientia de eodē. ¶ Cōtra hoc ē, qd dicit, qd sciētia nō pōt præcedere fidē, sed necessario sequitur. arguo sic. ¶ Aut hoc est pp formālē repugnantiam illorū habitūū inter se. s. qd fides nō posset inesse post scientiā habitā. ¶ Aut hoc est pp formalem repugnantiam obiectorum. primum non pōt dari, quia si sic tunc scientia non posset inesse post fidē, cuius oppositū ponis. cum igitur ponas istos habitus cōpossibiles, vñ qd scientia possit præcedere fidē, & causare assensum fidei sicut sequi. si hoc ponis pp formālē repugnantia obiectorum, hoc est propositum. quia obiecta æque distinguuntur ēm formales rōnes post fidē positam sicut ante. Nec valet dicere, qd sunt simul sicut cōtraria in medio vt colores extremi in rubore, quia sic esset vna cognitio mixta & media ex scientia & fide, tunc enim illa cognitio nec esset fidei, nec scientiæ. sicut rubor nec est albedo, nec nigredo. ¶ Præterea, quod illud lumen clarius lumine fidei non innititur in suo effectu. s. in causando sciētiā lumini fidei siue ipsi

A ipsi fidei, dicit Aug. super Io. ho. mil. 26. Cetera autem potest homo nolens, credere autem non nisi volens. tunc sic. Illud quod ex propria ratione sui non dependet essentialiter a voluntate, non dependet essentialiter ab aliquo essentialiter dependente a voluntate. ista est plana de se, sed scientia saltem speculatiua in quocumque lumine habetur, non dependet essentialiter a voluntate sed precedit voluntatem, sicut prius posterius, sicut intelligere velle, naturali ordine. igitur nec ab eo quod essentialiter dependet a voluntate, cuiusmodi est fides. igitur cognitio faciens scientiam non dependet essentialiter a fide in quocumque lumine habearur, nisi dicas illam haberi in solo lumine fidei, cuius oppositum dicis, sed in alio.

B Præterea. comparando illud lumen ad scientiam. arguo quod non sufficit ad causandam scientiam in homine, quia impossibile est intelligere aliquam conclusionem mediatam, nisi prius natura saltem intelligantur aliqua principia immediata, ex quibus illa concluditur, quia tota euidencia conclusionis dependet essentialiter a principiis. sed principia immediata non possunt intelligi nisi prius apprehendantur termini, ut sunt termini principiorum immediatorum. igitur illud lumen, quod non facit apprehendere terminos principiorum immediatorum, secundum quod huiusmodi, non facit nec facere potest intelligi principia immediata, nec per consequens conclusionem, quæ sequitur ex illis principiis intellectis. Sed lumen istud quod ponis non facit concipere, vel apprehendere

terminos huiusmodi. Deus est trinus & vnus, ut sunt termini propositionis immediate. sed tantum in generali, & indistincte. cuius probatio est, quia nulum conceptum habeo in aliquo lumine de Deo trino & vno, quem non possit habere hereticus, & simpliciter infidelis. Quod patet ex hoc. quia eundem conceptum, quem ego affirmo de istis terminis, & de conclusione facta, ipse hereticus negat, sed certum est quod hereticus non habet conceptum terminorum distincte sub proprijs rationibus, igitur nec ego habeo. sed talis apprehensio terminorum principiorum requiritur ad hoc quod conclusio sequens sciat. igitur tale lumen non sufficit ad scientiam. Præterea, ad hoc arguo sic. si lumen istud causaret apprehensionem terminorum principiorum sub proprijs rationibus, tunc ipsa principia essent certissima, non solum ex adhesionem per fidem, sed etiam ex euidencia terminorum abstractiue apprehensorum sub proprijs rationibus, & per consequens conclusio sequens esset euidencissima. & ita theologia esset certissima scientia ex euidencia terminorum, & esset certior alijs scientijs abstractiuis. ex quo enim termini apprehenduntur sub proprijs rationibus, & in ipsis est tota necessitas, & certitudo principiorum & conclusionum. theologia esset certissima scientia ex euidencia obiecti, quod impleret. Præterea. alij arguunt contra eum, quærentes quid sit tale lumen, & respondens dicit quod est quid spirituale, sicut charitas. ideo non potest ostendi, sed illi percipiunt hoc lumen quod recipiunt.

*Ex primo
posita. s. c.
s.*

A pūnt. ¶ Contra. charitas potest

adur. et ostendi & actū interiori. quo in-
venit hō se promptū ad diligen-
tiam vbi dūm Deum, & exteriori quo ser-
vatur in actibus extrinsecis pro-
prie contra
hōe desig-
nasti.

tem ad dilectō, sicut aliqua sciē-
tia ostenditur actū interiori in-
telligendo, & exteriori in bene-
docendo. sed tales qui habent
hoc lumen secundum eos non
melius docent, nec firmius ad-
herent in mente credibilibus
propter lumen istud, quā alij
simplices non habentes huius-
modi lumen, sed frequenter mi-
nus, igitur non debet poni.

¶ Præterea contra hoc est Philo-
sophus. 2. poste. contra Platonē,
qui ponebat omnem scientiā in
nobis a principio, sed q̄ esset
quasi obnubilata & obruta pp
impedimenta aliqua. Dicit n.
Philosophus, hoc esse inconve-
niens. h̄c tam nobilishabitus,
& tamē latere nos. igitur est in-
conueniens ponere tale lumē,
& tamen latere nos. nam haben-
tem fidem, non latet se h̄c fidē
aliquāter, quin. s. sciat se h̄c ha-
bitum quo credit in generali.

Quod aut ille habitus inclinet
ipsum in verum simpliciter, hoc
credit. cū igitur habitus iste sit
manifestior & clarior. s. lumen
quod ponis, non lateret haben-
tem quin sciret se illud habere,
& posset illud ostēdere actū ex-
trinsecō. ¶ Præterea, quæro qñ
lumen hoc infunditur, si in ba-
ptismo cum fide. tunc homo si-
ne doctore existens in deserto
posset invenire totam theolo-
giam, saltem quantum ad me-
dia necessaria, quæ sunt in ea.
quia posset in illo lumine termi-
nos apprehendere & comple-
xionem facere, & ex principijs
conclusionem deducere, & ita

totam theologiam scire, quantū
ad ea q̄ necessaria sunt, qd dico
ga multa sunt cōtingētia in ea,
(sicut alias fuit dictum.) si nō
infundit in baptismo, sed post-
ea, quando homo applicat mē-
tem ad intelligendum scriptu-
ram. ¶ Contra. quia tunc eius
infusio non esset miraculosa.
quando n. Deus assistit, & gene-
ralis causa ad aliquem effectum
causandum. si natura disponit,
non dicitur miraculose cōferri.
nec illud collatum dicitur esse
supernaturale, sed magis natura-
le. vt patet de corpore organiza-
to, & infusione animæ. si igitur
assistet cuilibet inquirenti ve-
ritatem scripturæ ad dandū ta-
le lumen. illud non diceretur da-
ri miraculose, nec diceretur lu-
men supernaturale. & tunc nō
fuit miraculum q̄ montes. i. ma-
iores habuerunt istud lumē, & D
non minores. ¶ Si dicas q̄ nō
dat sic, sed quibus vult. tunc
frustra laboraremus in studio, &
inquirendo veritatem. & esset
multo melior via veniendi ad
sciētiam theologiæ sedere in ec-
clesia, & rogare Deum, vt daret
nobis hoc lumen.

A D QVÆSTIONEM
igitur aliter respondeo, q̄ scien-
tia multipliciter potest accipi.
¶ Vno modo, prout aliqua noti-
tia cū adhesionē firma dī scien-
tiæ, & q̄ talis scientia possit sta-
re cum fide. vult Aug. primo tra-
cta. c. 13. Sed isto modo nō quæ-
ritur quæstio de scientia, quia non
tū de credibilib⁹ reuelatis pōt
esse scia hoc mō firmiter adha-
rendo testimonio alieno, & sic
stare cū fide. sed ēt ipsa fides est
scientia isto modo, sicut patet p
Aug. 1. de ciu. c. 2. Profecto in-
quit ea, quæ remota sunt a sen-
sco. sup. liij. Sen. Q. sibus

In primo
s. vbi su-
pra.

Vide Au-
gu. 15. tri-
c. 27.

Idem 1. 4.
c. 15. tri-
ni. c. 1. 2.
vel 3.
Idem 1. 5.
trini. c. 12.

Alibus nostris, qm̄ nostro testimo-
nio scire non possumus, de his
alios testes requirimus. eisque
credimus a quorū sensibus re-
mota esse vel fuisse non credi-
mus. & sicut est in sensu q̄ cre-
dimus alijs de his quę viderunt,
sic est in intellectu fm̄ ipsum de
his quę mente sentiuntur, quia
& ipse sensus mentis rectissime
sensus dr̄. ¶ Similiter adhuc pōt
esse scientia, siue assensus nō so-
lū per credulitatem adharendo
testimonio alieno, sed potest es-
se sicut veritati scitę assentitur,
licet non ex eisdem causis. sc̄i
dentia necessaria. de quo assen-
su loquitur philosophus. 6. Ethic.
Cap. 4. dicens q̄ habitibus intellectu-
7. alibus dicit aliquis determinate
verum, & assentit vni parti, sicut
aliquis assentiret cōclusioni de-
monstratę, & ita fides qua assen-
titur parti alteri contradictionis
B determinatę esset sciētia fm̄ phi-
losophum, & si esset de specula-
bilibus reduceretur ad sciētia,
si de agibilibus reduceretur ad
prudentia, si de factibilibus ad
artem. Et isto modo fides infu-
sa, & scientia de reuelatis stant
simul, quia sic non accipitur p-
prie sciētia. ¶ Sed accipiendo sciē-
tiam proprie, vt accipitur. 1. po-
sterio. requiruntur quatuor cō-
1. 3. ditiones in scientia. ¶ Prima, q̄
sit certa excludendo oēm dubi-

*Vide cla-
ruius 3. q.
prologi.* rationē, & deceptionē. ¶ Secun-
da, q̄ sit de cognito necessario.
¶ Tertia, q̄ sit per cām evidentē
in intellectu. ¶ Quarta, q̄ sit per
causam necessariam euentem
applicatā ad cōclusionē per di-
scursum syllogisticum, p̄p̄a di-
cit philosophus. 1. posterioram,
tunc scire opinamur vni quodq;
simpliciter, & nō sophistico mō,
qui est fm̄ accidens. per hoc ex-

cludendo oēm dubitationem, &
& incertitudinem, cum causam
arbitramur cognoscere. si cau-
sam necessariā, & quia illius est
cā per applicationē principiorū
ad conclusionem. & hoc modo
subiungit demonstratiuā scien-
tiam procedere ex primis & ve-
ris & notioribus, causisque con-
clusionis. & illo modo accipien-
do sciam impossibile est de eo-
dem esse simul sciam, & fidem.

A D P R O P O S I T V M tū
magis dico, quā aliqua notitia pōt
haberi cū fide, & alius habitus a
fide. ¶ Et primo videndū est, quā-
lem habitū pōt h̄re homo cum
fide. ¶ Et primo, de habitu quē
hō pōt h̄re ex sensu literę scri-
pturę sacre de creditis reuela-
tis. ¶ Secundo, quālē habet ex-
ponendo scripturā & explican-
do conclusiones, & soluendo ea
quę videntur contraria. ¶ Tercio,
qualis habitus fuit in mon-
tibus recipientibus primo scien-
tiā. ¶ De primo dico, q̄ notitia
quam habet aliquis de his quę
traduntur in canone biblia, nō
est tradita per modum scientię
demonstratiuę, mendicando. si
notitiā illam, siue habitū de in-
tellectu literę ab aliquibus prin-
cipiis ex quibus demonstratiue
concluditur, q̄ expresse patet p̄
Aug. 18. de ciui. c. 41. in fi. vbi lo-
quens de traditis in scriptura, di-
cit q̄ illa commendata sunt nobis
diuinis eloquijs, quamuis
per homines. non argumēto-
rum concertationibus inculca-
ta, vt non hominis ingenium,
sed Dei eloquium contemne-
re formidaret, qui illa cognos-
ceret, scilicet quę tradita sunt
in scriptura. habet igitur habitū
de sic traditis in sensu literę, nō
quidē habitū scientię, sicut de-
sci-

Vbi supra

A Scripta est scientia, sed habitum, quo immediate assentit omnibus, & singulis, & non vni propter aliud, de his, quæ traduntur in scriptura, quinimmo si aliqua ibi tradita probarentur ex alijs, non assentiret eis, quia sic probata, sed cuilibet dicto in canone assentit, non quia probatur modo dicto, sed solum propter auctoritatem Dei, ratione cuius assentit immediate omnibus traditis in scriptura, non vni propter aliud per syllogisticum dictum. ¶ Si dicas, quod scriptura arguit, & procedit diffinitive, & diuisiue, sicut alia scientia, hoc non video, nec scio vbi. ¶ Si dicas, quod Paulus arguit. 1. ad Corinth. 15. Si mortui non resurgent, nec Christus resurrexit, sed Christus resurrexit, igitur mortui resurgent. Et beatus

Ioannes. Diligamus nos inuicem, quoniam ipse prior dilexit nos.

¶ Respondeo, quod argumentum est de aliqua refaciens fidem de ea, quæ alias erat dubia, ideo in argumento proprie dicto creditur, & consentitur conclusioni propter argumentum, & eius euidentiam. Sed si Paulus dixisset solum istud, mortui resurgent tantum, credidissent ei tunc, sicut modo. nec est maioris firmitatis illa conclusio, quam si simpliciter narrasset eam. similiter sicut credo conclusionem, vel consequenti. sic & antecedenti. & e conuerso, sicut enim credo, quod mortui resurgent, ita credo Christum resurrexisse, quia nullam certitudinem habemus de Christi resurrectione, nisi ex testimonio aliorum, sicut pater per Apostolum ubi supra qui dicit. Si Christus non resurrexit, inuenimur

falsi testes, & ideo tota certitudo quæ habetur de resurrectione Christi, & mortuorum, non est nisi certitudo fidei, & non ultra. Similiter quod dixit Ioannes. Diligamus nos inuicem &c. hoc dixit ad mouendum animos nostros ad Christi dilectionem, quod tam Christus dilexerit nos tali dilectione de qua loquitur. hoc est nobis creditum. & si habet certitudinem de conclusione, non tamen maiorem quam de principio, & ideo cum principium non cognoscatur ex euidentia rei, non potest habere scientiam de conclusione, sed si aliquis habet habitum ultra fidem, illo assentit omnibus & singulis quæ dicuntur in canone, & nulli vni propter aliud, quia & si vnum posset sequi ex alio, non habet tamen maiorem certitudinem de illo, quod sequitur, quam de illo ex quo sequitur.

¶ SI LOQUAMUR de secundo modo habendi habitum cum fide, ut sciat quis exponere scripturam, & conclusiones explicare, & contraria soluere, talis potest esse maior in ecclesia. Tunc quaro de tali. ¶ Aut enim exponit scripturam, per scripturam, scilicet vnum locum per alium, & obscurum per manifestum, & sic non habet maiorem certitudinem de scriptura exposita, quam de exponente, de qua expositione loquitur Aug. 11. de ciui. cap. 19. Quamuis itaque diuini sermonis obscuritas etiam ad hoc sit vilis, quod plures sententias veritatis parit, & in lucem notitiæ producit dum alius cum sic, alius sic intelligit, ita tamen ut quod in obscuro loco intelligitur, vel attestatione re-

Arum manifestarum, vel locis minime dubijs asseratur: siue cum multa tractantur. ad illud quoque perueniatur, quod sensu ille qui scripsit. hæc ille, semper stat tamen, quod non est maior certitudo de exposita quam de exponente, & ideo nunquam habet scientiam proprie. ¶ Si autem exponit per alias scientias ad quod ultimo deueniunt doctores immiscendo philosophiam scripturæ sacræ, quod sine dubio multum valet. & præcipue Metaphysicæ, ut veritas scripturæ de trinitate, & intelligentiis & abstractis intelligatur, tunc dico quod conclusio modo habet maiorem certitudinem, quam altera præmissarum, quæ minus certa est, sicut in omni mixtione certitudo conclusionis est certitudo præmissæ minus certæ. ut ex maiore de necessario, & minore de contingenti, non sequitur conclusio de necessario, sed de contingenti, & cum præmissa sumpta ex scriptura non sit evidens ex terminis sed credita. igitur nec conclusio erit demonstrata generans scientiam, quantum possit generare habitum alium a fide. Et sicut loquor de expositione, sic loquor de contrariorum solutione, quia solutio habet tantam certitudinem ex qua procedit in accipiendo, quia si accipitur de scriptura habet certitudinem quam dixi, si aliunde certitudinem quam hæc potest cum scriptura cui innititur, nunquam tamen certitudinem ex evidentiali. ¶ Si quis autem habeat intellectum exponendi magistraliter ad ædificationem. ille habet explicatiorem intellectum, quam qui scit sensum literæ tantum. sed nunquam in tali expositione, vel

explicatione poterit aliquid de eo mostrare ex evidentiali rei.

SED SI LOQUAMUR de tertio modo habendi habitum cum fide, qualem scilicet certitudinem habuerunt illi, quibus scripturæ veritas primo reuelabatur. ¶ Dico quod omnem effectum, quem potest Deus facere mediante causa effectiva secunda potest facere immediate. Nunc autem si res ipsæ de quibus scriptura tractat essent clare apprehensæ & intuitivæ, generarent notitiam certam absque omni dubitatione. & hæc notitia, quia evidens est diceretur scientia. Sed Deus absque motione obiecti potest sic causare notitiam certam absque omni dubitatione. ita quod habens talem notitiam reuelatam a Deo, non possit dubitare de veritate illius cuiusmodi notitiam creditur prophetas habuisse, & multos alios sanctos in scriptura. & tales habuerunt habitum præbeantem magnum assensum. ita quod illo instanti non potuerunt non assentire veritati, illa tamen certitudo non fuit evidens ex evidentiali rei, quia tunc contradictio esset, quod huiusmodi notitia, & fides simul starent. fuit tamen certitudo illa firma, sicut est certitudo scientialis, quæ causatur ex principiis notis ex evidentiali terminorum, sed non causabitur a talibus principiis, sed aliunde ideo scientia non potuit dici ex evidentiali rei, fuit tamen maior certitudo, quam certitudo fidei, quia fides non excludit omnem dubitationem, sed aliqua dubitatio potest stare cum fide. ¶ Dico igitur, quod cum fide stare non potest scientia.

a. l. moraliter.

A scientia proprie dicta, quia termini non apprehenduntur in particulari sub proprijs rationibus, ideo principia non sunt nota ex euidencia rei, & per consequens conclusio non est scientifica, alias tota geometria, & fides starent simul. habetur tamen cum fide a multis alijs habitus, quo assentitur veritati scripturę firmiter, & non vni veritati propter aliam, sed cuiuslibet immediate, licet sit ordo in dignitate veritatum, secundum quod inter se comparantur.

AD PRIMVM pro prima opinione, dico quod non plus probatur, nisi quod est scientia in se, quia sicut principia sua essent in se principia, si possent reduci ad principia simpliciter prima, & nota ex euidencia terminorum, ita sunt modo siue reducuntur ab aliquo siue non. sed sicut subalternata non esset scientia, nisi sua principia possent reduci in principia prima nota ex euidencia terminorum, sic non est huius scientia, nisi ite possit eius principia reducere in principia prima, ex quibus demonstrantur quod nunquam potest, nisi sciat subalternantem, & sicut non essent principia subalternata, nisi essent conclusiones demonstrata in scia subalternante, ita nec essent isti principia, nisi essent demonstrata sibi in scientia subalternante. ita quod aliquis sciat perspectiuam, nisi sciat geometriam, nihil est dictu. potest tamen habere opinionem, vel fidem de traditis in perspectiuam, sine hoc quod sciat geometriam, quia de eisdem potest esse fides, opinio, & scientia, sed non simul. Ad cognoscendum

autem principia huius habitus theologiae sic, ut ex primis & immediatis illa demonstret, nullus attingit nisi comprehensor.

¶ Ad secundum concedo quod perspectiuam est scientiam, & perfectiorem est scientiam. ¶ Sed cum dicis quod aliquis potest esse perspectiuus, nesciens geometriam, nego, quia nunquam est perspectiuus, nisi sit geometer. ¶ Et cum dicis, quod sunt distincti habitus, verum est, sed sicut non potest esse habitus ille, nisi causetur ex principijs geometriae non immediate, sed mediantibus conclusionibus, ibi demonstratis ex principijs euidentialibus, ita non potest esse habitus huius homini, nisi causetur in ipso ex principijs illis, quae habent certitudinem isti ex principijs primis notis in scientia superiori, sicut igitur in se non est illa scientia, nisi causetur a principijs superioribus mediante tamen, ita nec isti est scientia, nisi causetur in ipso ex principijs, quae habent respectum sui intellectus euidentialia ex principijs superioris scientiae.

¶ Si autem scientia subalternata habet aliqua principia prima, quae non accipit a superiori scientia, quantum est ex parte illorum posset scire non scientia superiori, sed hoc nihil ad propositum. quia in hoc quod habet talia principia non est in alternata.

¶ Ad commentum dico, quod inductio potest accipi dupliciter. *In theopis.*

¶ Vno modo, prout in ipso argumentationis est quod loquitur Boetius de inductione. ¶ Alio modo prout inductio dicitur omnis cognitio, quae oritur ex sensu, sicut principia cognoscimus, quia terminos apprehendimus per sensum. ¶ Si primo modo loquitur Commentator, dico quod inductio

Alio non sufficit ad scientiam, nec ideo scitur vniuersale, quia ex particularibus deducitur. vnde magis sequitur scientiæ, oñ totum est maius sua parte. igitur hoc totum, q̄ econuerso. s. hoc & illud totum. igitur oñ, vnde euidencia principiorū in scientia modo dependet ex singularibus. sed si nullum singulare esset cum scientia sit necessario, adhuc staret vera scia, sed principia sunt nota ex terminis apprehensis secundum q̄ terminum vltro se offerunt intellectui, & resolutio certitudinis stat in hoc, quod ille est talis intellectus. & hi tales termini. q̄ si secundo modo loquitur. verum est, q̄ notitia principiorum dependet ex sensu, tñ non sufficit quæcunque notitia terminorū ad hoc q̄ cognoscantur principia esse prima seu talia ex quibus possit conclusio necessaria concludi, quæ habet generare scientiam. Sed requiritur cognitio terminorum sub proprijs rationibus ex euidencia illorum, sed non semper immediate & distincte, sed in aliquibus scientijs sufficit notitia terminorum confusa, sicut in subalternatis, sed requiritur quod eorum cognitio confusa possit reduci in distincta. Similiter scientia naturalis prout præcedit metaphysicam habet suos terminos confuse notos, sed metaphysicus mediante diffinitione exprimit distincte notitiā illorum, & tñc est perfectior, quando est cum metaphysica.

AD ALIUD PRO OPI. secunda, quod hac scientia non pollent plurimi fideles &c. Dico, quod simplices credunt omnia quæ ecclesia implicite, nec

sciunt fidem explicare, nec defendere, ideo illi qui hoc sciunt habent habitum distinctum a fide, sed non alio lumine, quam sit fides, nec iste habitus innotatur principijs euidenter notis in aliquo lumine, isto tamen habitu non pollent plurimi fideles, quia ille habitus distinctus est a fide, non tamen est scientia, vt describitur a philosopho, nec est scientia habenti fidem. Ad omnes auctoritates Augustini si essent mille de ista materia q̄ sit tale lumen, in quo credibilia cognosci possunt ultra lumen fidei. audiat eum 15. de trinitate. vlti. Cum inconcussè crediderint scripturis sanctis, tanquam veracissimis testibus agant orationem, querendo, & bene viuendo vt intelligant. i. vt quantum videri potest videant mente quod vñ fide, hoc est videndo concordiam vñ cum alio in scriptura, sic ex conformitate intelligant vtrumque.

¶ Si aliquis velit adducere Ric. quod non deficiunt demonstrationes de trinitate probanda. Dico quod verū est, deficiunt tamen nobis rationes necessariæ ex principijs euidenter notis, iō dicit phil. 1. thopi. q̄ demonstratio, vel est ex primis sicut idem. 1. poste. vel ex his quæ ex primis & veris & immediatis fidem acceperunt, sed dico, quod principia quæ habemus hic non acceperunt fidem quo ad nos, quamuis simpliciter acceperint fidem, sicut credimus ex primis & veris & immediatis, ideo non possumus trinitatem demonstrare, & hoc vult Ric. ibidem. 1. de trinitate. cap. 4.

AD PRIMVM principia. respondet Grego. in homilia 12. in octa-

A in octaua Pasche diffinc. quod aliud vidit, & aliud credidit, vidit hominem & credidit Deū. Sed contra hoc est secundum argumentum, q̄ Petrus & Ioannes viderunt istum hominem crucifigi, & tamen de hoc est articulus.

¶ Siteneretur q̄ omnium articulorum sit vna fides, potest dici q̄ habuerunt fidem de alijs articulis, & ita credidissent ipsum esse crucifixum, si non vi-

videtur in littera. dissent, sed ex quo viderunt, nō crediderunt pro tunc, nec vnq̄ postea recogitando illius crucifixionem habuerūt fidem de ea, sicut nec dum viderunt intuitue habebant tamen habitum quo illud credidissent si non viderissent.

¶ Ad aliud dico, quod quando effectus sunt in aliquo simul impossibiles,

B & cause eorum simul sunt impossibiles in causando, quia non possunt simul causare, sed si altera causat alia non causabit impedita a fortiori causa illius, cum igitur scientia & opin. sint simpliciter impossibiles in eodem de eodem, si aliquis habeat primo opin. de aliquo, & superueniat demonstratio corrumpitur opin. si enim ambæ causæ sint in eodem. s. medium dialecticum, & demonstratiuum. dialecticum, nihil faciet impeditum a medio demonstratiuo, ita quod nunq̄ effectus erunt simul, nec causæ simul causabunt.

¶ Ad quartū patet ex dictis, q̄ habet habitū quo scit exponere sic, vel sic distinctum a fide, sed non hęc sciām descriptā a philo sopho. ¶ Ad quintū dico, q̄ si accipit lūmē vtrobiq; in gñe suo p̄dictū, nō procedit argm, & iō

in lumine gloria habetur scientia de obiectis proportionatis, sed sicut argm procedit nihil valet, quia lumen naturale in quo habetur scientia naturaliter est supremum lumen & perfectissimum in suo genere, lumen fidei est infinitum inter lumina supernaturalia, ideo non sequitur, si in hoc pōt hūi scientia, & in illo. ¶ Ad aliud dico q̄ procedit de maiorib. hūi bus habitū, quo assentiunt veritati reuelata, tñ quāntū hō in lumine naturali assentit primis principijs vel conclusioni probata ex illis, quæ excludit oēm dubitationem, sed illa certitudo nō fuit in eis ex euidētia obiecti, & quamuis aliquis posset forte demonstrare Deū, nō posset fallere, nec falli, quia pōt probari naturaliter, sicut pōt probari Deum esse, non tñ pōt sciri nec probari ab aliquo, q̄ Deus dedit nobis lumen supernaturale, in quo de reuelatis non possumus falli, sed hoc credimus, quia dare tale lumen dependet ex mera voluntate Dei, hoc tñ oporteret ad hoc, q̄ in lumine supernaturali haberetur scientia ex euidētia rei.

¶ Ad aliud cō cedo, q̄ in credibilibus est aliqđ primū & immediatū & necessarium. s. q̄ hic Deus sub propria rōne est trinus in personis, & vnus in essentia hac, sub rōne huius, sed ad illam propositionem immediatā non attingimus, quia nec terminos sub proprijs rationibus eorum intelligimus, sed solum in conceptibus vniuersalib. in illis proprijs conceptibus inclusis virtualiter vnde noscimus trinitatem, s̄m q̄ abstrahitur a trinitate in numeris, vel in rebus

A corporalibus numeratis, & concipimus Deum, non sub propria ratione eius in se, sed in ratione entis, & causæ, & sic de alijs conceptibus generalibus in quos deuenimus ex conceptibus cōmunibus sibi, & creature. Sed ad cōceptus proprios Dei in se, sicut est deitatis trinitatis personarum, & vnitatis nature non denemus in via clare nec confuse, sed intelligimus in communi, quid essentia, & quid persona, & postea credimus ibi esse tres personas & vnā essentiam in tribus. non igitur deuenimus in credibilibus ad aliquam propositionem immediatam, quamuis aliqua sit talis in se, aliter nulla posterior esset. & ideo scientiam de credibilibus non habemus, sed oportet resoluerē omnem conceptum, quem nos habemus in plures conceptus parciales, ante quam deueniretur ad conceptū simpliciter primum de essentia, & personis.

PRÆDICTIS ADI-
CIENDVM EST &c.

DISTIN. XXV.

QVÆSTIO VNICA.

Virum ante Christi aduentum fuerit fides necessaria de his, quæ modo credimus.

IN istam. 25. distin. in qua magister agit de fide quantum ad eius sufficientiam quæ

25. 1. suntur duo. Primo, virum ante Christi aduentum fuerit fides necessaria de his, quæ mo-

do credimus. Secundo, posset esse quæstio, a quo fides habeat suam vnitatem.

¶ Circa primum arguitur, quod non. Exod. 3. dicit Dominus ad Moysen. Ego sum Deus Abrahæ, Deus Isaac, Deus Iacob, & nomen meum Adonay, hoc non indicaui eis. Moysi igitur aliquid ostendit Deus, quod non ostendit alijs. igitur alij non tenebantur ad habendum fidem de omnibus, de quibus Moyses habuit fidem, qui tamen fuit in eadem lege cum eis. igitur multo minus tenebantur ad habendum fidem de his, de quibus nos habemus fidem, cum si minus alterius testamenti.

¶ Præterea, ante Christi aduentum non fuit necessarium homini credere quod Angeli ignorauerunt, quia intellectus Angeli excedit intellectum hominis, sed Angeli ante Christi aduentum, & prædicationem ecclesiæ non nouerunt incarnationem Christi, quā modo nos credimus. ergo. Minor patet per Apostolum ad Eph. 3. vbi dicit quod sacramentum incarnationis Christi fuit absconditum principibus, & potestatibus in cælestibus, & per ecclesiam eis innotuit. Et Is. 63. Querunt Angeli, quis est iste qui venit de Edo, tinctis vestibus de boira.

¶ Præterea, ad perfectam obedientiam sufficit implere quæ deus præcipiuntur cum promptitudine, ut ne implendi alia, si præcipiuntur. igitur ad perfectam fidem sufficit credere, quod explicat credendum, cum voluntate credendi alia, si explicarentur sibi, sed ante Christi aduentum non fuerunt tot credibilia reuelata quot modo sunt a nobis credita, non enim

¶ Anim fuerunt tunc sacramental nouæ legis instituta, nec pro tunc fuerit reuelata multa contenta in nouo testamento, quæ non continebantur in veteri testamento. ergo.

¶ Contra, pro omni statu fuit necessarium homini diligere omnia diligibilia ex charitate, quia cuilibet necessarium fuit charitatem habere, & charitas in quocunque gradu ad omnia diligibilia se extendit. ergo similiter pro omni statu necessaria fuit fides respectu omnium credibilium. quia charitas non perficit sine fide.

AD QVÆSTIONEM

¶ Primo, videndum est quæ fides fuit necessaria viatori pro omni statu. ¶ Secundo, videndum est de actu fidei, an. scilicet aliquis actus fuerit necessarius pro omni statu, & quis. ¶ Tertio, an actus aliquis fuerit necessarius circa eadem credibilia, circa quæ est necessarius pro nunc.

DE PRIMO dico, quod fides infusa fuit necessaria homini saluando pro omni statu, quia sicut anima non est accepta Deo, nisi ornetur, & perficiatur per charitatem quo ad voluntatem. sic non acceptatur a Deo nisi perficiatur habitu supernaturali quo ad intellectum, & sicut potentia illæ sunt naturaliter ordinatæ in actibus suis, quia intelligere præcedit velle, sic in perfectionibus, quia prius natura perficit intellectus supernaturaliter, quam voluntas, licet simul duratione. ista autem supernaturalis perfectio, qua anima determinate assentit vero, & credit verum, est fides infusa. sicut igitur necessarium fuit hominibus ante Christi aduentum

habere charitatem, sic & C habere fidem, non quod sit contradictio ea separari, quia separantur modo in via. manet enim modo fides informis sine charitate, & in patria manebit charitas sine fide. sed quia Deus de lege ordinata, quam statuit non perficit animam, nisi perficiat eam secundum totum. id non perficit voluntatem charitate, nisi perficiat intellectum fide. ex vno igitur credito scilicet, quod credimus fidem infusam esse in nobis, qua assentimus simpliciter vero, concludimus fidem fuisse in patribus ante Christi aduentum.

SED POSITO, quod sic habuerint fidem infusam, videndum est an actus fidei fuerit necessarius pro omni statu, & dico primo in generali, quod sicut actus virtutum moralium fuerunt necessarii cuilibet saluando, sic actus precepti affirmatiui sunt necessarii qui obligant semper, sed non pro semper, sed pro aliquando, quando. scilicet concurrunt debite circumstantiæ. scilicet quando propter quid, sicut oportet. & quomodo &c. Et sic actus virtutum theologiarum sunt pro aliquando necessarii, quia actus virtutum moralium non ordinantur in finem, nisi per actus theologiarum, unde sicut quilibet tenetur diligere Deum pro omni statu, si habuerit usum rationis, & hoc pro aliquo quod scilicet circumstantiæ debite diligendi Deum concurrunt. ita eodem modo dicendum est de actu fidei, quod habens usum rationis pro omni statu tenetur credere in vnum Deum factorem cæli, & terræ, & hoc pro aliquando.

¶ Sed

A ¶ Sed habito in generali, qd actus fidei necessarius fuit pro omni statu in habente vltum rationis. videndum est primo, circa quæ credibilia. ¶ Et propter hoc videndum est circa quæ credibilia sit mō necessarius actus fidei. ¶ Circa quod sciendum, quod si articuli distinguantur quantum ad ipsa credita sic sunt 14. articuli. Si autem distinguantur secundum numerum illorum, qui primo articulos distinguunt, sic sunt. 12. secundū numerum. 12. Apostolorum. ¶ Si primo modo tenetur. ¶ Aut articuli fidei sunt de Deo tantum. ¶ Aut de Deo ratione naturæ assumptæ. ¶ Si primo modo, hoc conuenit tripliciter. ¶ Quia aut de Deo ratione naturæ, vel essentiali, & sic habetur hic articulus. Credo in vnum Deum. ¶ Aut ratione personarū, & sic sunt tres articuli, secundum qd sunt tres personæ. Primus, Patrem omnipotentem. Secundus, Et in Iesum Christum filium eius vnicum dominum nostrum. Tertius. Credo in .i. f. ¶ Aut ratione effectus Dei, & sic sunt. 3. articuli de Deo. primus quantum ad creationem. Creatorem cœli & terræ. secundus, quantum ad gratificationem. Remissionem peccatorum. tertius quantum ad glorificationem. Carnis resurrectionem, & Vitam eternā. & sic habentur. 7. de Deo ratione Dei tantum. Aliqui tamen includunt opus creationis in primo articulo, quod pertinet ad vnitatem essentiali, & vltimū opus diuidunt in duos articulos. i. Carnis resurrectionem, dicentes vnum articulum, & Vitam eternam, alium. Sed prima distinctio est melior, quia Apo-

stolus ponit vnum articulum de creatione per se ad Heb. 11. Fide intelligimus aptata esse secula verbo Dei, vt ex inuisibilibus visibilia fierent.

¶ Articuli pertinētes ad Deū ratione naturæ assumptæ sunt etiam 7. ¶ Primus pertinet ad conceptionem, Qui conceptus est de spiritu sancto. ¶ Secundus ad natiuitatē. Natus est ex Maria virgine. ¶ Tertius ad passionem. Passus sub pontio Pilato. ¶ Quartus ad descensionem ad inferos. Descendit ad inferna. ¶ Quintum ad resurrectionem. Tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Sextus ad ascensionem. Ascendit ad cœlos &c. ¶ Septimus ad iudicium, Inde venturus est iudicare viuos, & mortuos.

¶ Horum articulorum Petrus tres in vnum complexus est dicens. Credo in vnum Deū, quantum ad vnitatem essentiali. Patrem omnipotentem, quantum ad omnipotentiam patris. Creatorem cœli & terræ. quantum ad opus creationis. ¶ Ioannes posuit articulum de persona filij. ¶ Articulos autem de conceptione, & natiuitate coniunxit Iacobus Zebedei in vnum articulum. ¶ De passione posuit Andreas. ¶ De descensu ad inferos Philippus. ¶ Resurrectionem Thomas. ¶ Ascensionem Bartholomæus. ¶ Aduentum ad iudicium Mattheus. ¶ De persona spiritus sancti Iacobus Alphai. ¶ Opus gratiæ dixerunt duo Apostoli. Nam Simon posuit effectum gratiæ, quo ad collationem boni, scilicet sanctam ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, Iudas Iacobi, quo ad malitiam motionem, scilicet remissionem pecca-

Bar. Articuli quā ad creationem sunt. 14. Speculatio subtilis. vna de articulis fidei sufficientia.

A peccatorū, & Effectū glorie posuit Matthias vel secundum aliquos Thom. Sed est ne necessarium habere actum circa omnia hæc vel aliqua eorum? Dico qd necessarium fuit pro omni statu habere actū implicitū de omnibus. tunc enim h' actus implicite, qñ habetur habitus. & Sed habere solū talē actum non sufficit, sed in habente vñm rationis requiritur actus distinctior, & explicitus. Sed non requiritur necessario in quolibet pro isto statu. s; q omnes illos articulos explicite, & distincte credat, quia Deus nullū obligat ad impossibile, & iō si sit aliquis rudis q nō possit cōcipere quid est natura, & quid persona, non est necesse q habeat actum explicitum de articulo pertinente ad essentie vnitatem, & personarū trinitatem distincte. sicut habet

B clerici literati, sed sufficit q si non potest talia intelligere, quia nec terminos, q credat, sicut ecclesia credit. ¶ Quilibet tamen habens vñm rationis tenetur pro aliquā ad aliquem actum explicitum, & maxime ad illa quæ sunt grossa ad capiendum, sicut q Christus natus est, & passus, & alia quæ pertinent ad redemptionem. Sic igitur omnes tenentur ad aliquem actum explicitum pro aliquando, & ad alios in generali, vt. f. credat, quod ecclesia credit. ¶ Sed ad omnia credenda explicite tenentur maiores in * ecclesijs q pñciunt alijs,

& tenentur alios in fide instruere verbo veritatis, & exēplo honestatis. & de huiusmodi loquitur Aug. 14. de trini. c. 1. Aliud est scire tantummodo quid homo credere debeat propter adiutendam vitam beatam, quæ

non nisi eterna est. Aliud est sci-re quemadmodum hoc ipsum & pijs opulētur, & contra impios defendatur. quod est maior in ecclesia. aliter cito desiceret fides simplicium. maiores igit qui habet alios instruere, tenentur fidem explicitā habere de omnibus, & pro tempore, illa quæ credenda sunt alijs explicite secundum capacitatem eorum.

SED HIC OCCVRRVNT quædam dubia. Si enim simplices non tenentur de necessitate omnia credibilia explicite, & distincte credere vt dictum est. igitur non tenentur quemlibet errorem contrarium articulis cauere. non enim tenetur oppositum illius cauere, cuius oppositum non tenentur agnoscere, & ita posset aliquis licite cadere in errorem repugnantem alicui articulo. ¶ Præterea, si sufficiat simplicibus habere fidem explicitam de aliquibus, & de alijs implicitam, & tūc si ille cui incūbit instruere simplices, prædicaret aliquid oppositum fidei, posset simplex licite adherere doctrinæ eius. credendo tanquā verum, aliquid falsum, & tunc esset simul fidelis & infidelis. fidelis quidem, quia non tenetur actum explicitum habere de articulo contrario. infidelis, quia credit aliquid esse verum quod repugnat fidei.

¶ Præterea. videtur q maiores in ecclesia nō tenent explicite credere magis, q alij minores, qā de necessitate salutis nō tenetur vnus plus, q alius, nisi ad plus obligetur, non obligatur aliter ad credendum maior, q minor, quia omnes obligantur in baptismo ad credendum vbi

om-

A omnes aequaliter obligantur. igitur non magis explicitè tenetur credere vnus, quam alius. ¶ Ad primum istorum, nego consequentiam primam, quia quilibet simplex tenetur cauere non solum omnem errorem contrarium articulis numeratis, sed etiam omne quod est contrarium veritati scripturæ. scilicet canonis biblicæ, quia non posset aliquis pertinaciter adhaerere contrario aliquius veritatis in biblia, quin iudicaretur hæreticus. ¶ Et cum arguis, non tenetur ad cauendum errorem, nisi teneatur ad credendum explicitè eius oppositum. Dico quod hæc consequentia non valet, sicut patet in moralibus alijs, quia tenetur cauere quilibet omne peccatum mortale, & tamen non tenetur scire, & cognoscere explicitè in quo gradu superbia est peccatum mortale, vel gula, quia nec multi experti in scientia sciunt hoc. sed circa hoc sunt altercationes. ¶ Dico tunc ad propositum quod aliqua sunt quæ communiter prædicantur in ecclesia, & talia sunt necessaria simplici ad credendum explicitè. scilicet quod Christus natus est de virgine Maria. quod fuit crucifixus pro redemptione generis humani. sed si sit aliquid credendum quod tamen non prædicatur communiter in ecclesia, sed si prædicatur specialiter in vno loco de nouo, non est necessarium simplici credere illud adhærendo illi firmiter tãquam vero, immo necessarium est magis illi non adherere, quousque sciat illud credi ab ecclesia tantum verum, & cùm hoc sibi constiterit tenetur illi firmiter adherere sicut in moralibus, quando sunt altercationes de aliquo pec-

cato quando primo est mortale, & ut si vnus peritus in scientia dicat, quod non licet sic mercari, & alius dicat, quod licet tutius est non procedere sic nec sic, sed expectare quousque veritas pateat aliunde. Si enim ita esset, quod vnus doctor diceret aliquem peccare mortaliter nisi sic faceret, & alius quod peccaret, si sic faceret, tunc simplex foret perplexus. ideo bene videndum est in moralibus ante quam aliquid asseratur, & per hoc patet ad secundum. ¶ Ad tertium dico, quod maiores tenentur ad credendum magis explicitè, & ad veritatem scripturæ magis intelligendam, quam simplices. sed non in hoc quod obligauerunt se in baptismo ut procedit argumentum, sed in hoc, quod curam animarum suscipiunt. ex quo. n. sunt in statu altiori quam simplicis. ideo obligant se ad illuminandum. alios, & per consequens ad veritatem scripturæ capiendam & explicitè credendam. omnes igitur tenentur pro quolibet statu ad fidem mediatoris post lapsum hominis, quia nullus saluatur, nisi sit membrum ecclesiæ post lapsum, quod non est nisi in fide mediatoris, sicut patet per apostolum ad Hebræos 11. diffinitur per Vultum de fa. li. 1. ¶ Præterea, sicut creator est principium elidendi in natura condita, ita & redemptor est principium reparationis in natura lapsa. ergo nullus potest recreari, sine recreatore, vel redemptore, sicut nec esse sine creatore. sicut igitur fides de creatore semper fuit necessaria ad salutem, ita fides redemptionis semper fuit necessaria ad salutem post lapsum humani generis. Sed illa fides de mediatoribus potest esse explicita sicut

A ¶ Dei filius Deus & homo, redimeret genus humanum per hoc, q̄ nasceretur de virgine & moreretur in cruce, sed sic explicite credere in redemptorem, non fuit necesse pro omni statu, sed hoc idē potuit credi magis confuse. s. q̄ Deus ordinaret aliquam viam redēptionis, sed quod hoc fieret per filium suū incarnatum, vel per angelum, vel hominem purum, non fuit necesse credere, sed sic generaliter credere fuit necessarium omni homini ad salutem. Sed habentes legem moysaycam tenebantur credere magis explicite, quam non habentes, quia ipsi habuerunt fidem redemptoris, magis explicite traditam in prophetis, & psalmis. ¶ Ad actum autem fidei duo concurrunt necessarii. s. habitus inclinans determinate in verum, & ipse credibilia a quo modo presentia: credibilia enim non sunt presentia in habitu. ideo requiritur doctor qui aliquo modo ipsa explicet. s. Deus, vel aliquis alius qui liber. igitur tenetur ad tot credenda ex habitu, quot credibilia sūt sibi explicata ab alijs sciētibz, & quia nullus in veteri lege habuit tot sibi explicata quot habemus nos in legē noua, ideo nullus tenebatur ad tot explicata credenda, & si aliquis habuerit sibi tot reuelata, vt forte Abraham tenebatur illa credere, & alijs credenda explicare p̄ ea prout mentis suę pro statu illō.

VLTIMO, VIDENTVM est. Vtrum actus fidei antiquorum fuerit de eodem credibili, de quo est noster actus, & loquor de actu credendi in redemptorem. ¶ Qui diceret quod idē verum est de presenti, de pręte-

rito, & de futuro, diceret q̄ sic. **C** & quia eadem fuerunt extrema simplicia credita, igitur eadem fuit vnio extremorum, & ideo idem credibile fuit, quod antiqui crediderunt futurum, & qđ nos credimus pręteritum, quia ipsi crediderunt redemptorem venturum, & nos credimus iam venisse. Aliter tamen potest dici, q̄ eadem complexio non est simul vera, & falsa, nec est formaliter eadem complexio cum dicitur a nobis. Christus natus est, quia hæc est vera nunc, & hæc, Christus nasciturus est, q̄ hæc est modo falsa. Similiter prima est non contingens, quia de pręterito. Secunda erat contingens, quia dependebat ex libera Dei voluntate. non est igitur eadem complexio de redemptore, quā crediderunt antiqui, & quam credimus nos, potest tamen dici eadem complexio materialiter, & eadem vnio terminorum si abstrahitur significatum complexionis. a modo significandi, quam ipsi crediderunt, & quam nos credimus modo de redemptore, vt. s. concipiatur significatum nominaliter, & non virtualiter, sicut cursus vt concipitur sine tempore significato p̄ verbum pręteritis temporis & futuri, & abstrahitur complexio ab omni mō significandi cum tempore. ¶ Similiter, si intelligitur complexio sic pro aliquo instante determinato, & abstrahat illud instans, a respectibus ad tempus pręteritum, & futurum, quia huiusmodi respectus non includuntur in ratione instantis. tūc eandem complexionem potuerunt ipsi cōcipere, & pro eodē instante, quem nos credimus de redemptore, quia tamen comple-

ple-

Aplexiones non sunt formaliter eadem, nisi concipiatur significatū eū mō significādi, & modus significādi rōne verborū est con significare tps, iō non est formaliter eadem complexio, quā crediderunt antiqui de mediatore, & quā nos credimus mō, sed ipsi Christum nasciturū, nos Christum natum, & vna est mō falsa, & alia vera, vna modo necessaria de praterito, alia tunc cōtin gens de futuro.

A. l. quia non sunt præsens habitus.
AD PRIMVM principale, concedo qd actus credēdi dependet ex duobus. s. ex habitu inclinante, & præsencia credibilis, quod * non est præsens in habitu. & ideo sine doctore & reuelatore non tenentur simplices, quibus non erant tot credenda explicita tot credere sicut Moy ses, Nec Moy ses forte sicut tenentur modo maiores in ecclesia, quia tot credibilia non erant sibi reuelata.

B Opposito modo est de scientia, quia habens habitum sciētię eo qd generatur ab obiecto, sicut a partiali cā habet obiectū sufficienter præsens, quis nō ex vi habitus, sed per spēs, quæ manent quādiu manet scientia. ideo pōt considerare qñ vult, & in potestate eius est post scientiā habitā cōsiderare qdcunq; contentorū in habitu, non sic est de fide, patet, nec sufficit qui cunq; occurrit credibilū ad intellectum, ad hoc qd habitus inclinet in actum firmiter eliciendum, sicut patet de baptizato nunc, cui si statim occurrat phantasmata illorum terminorū mori, & resurgere, & cōponat apud se, mortui resurgent, non crederet nisi prius sibi constiterit per aliquem quod sit articulus credendus. ideo necessario requiritur

cum fide infusa fides acquisita ex auditu. ¶ Ad secundum dico, qd quamuis communiter prius illuminentur angeli, quā homines de fiendis, hoc tamen nō est necessarium, sed potest Deus aliter ordinare, vt prius reuelat aliquid hominibus per infusum nem fidei, & credendorū reuelationem qd angelis, ideo nō valet consequentia, angeli non cognouerunt incarnationē ante Christi aduentum. igitur nec homines crediderūt eā. ¶ Et quod dicit qd angelus est perspicacioris intellectus, nihil est ad propositum, quia procedit de cognitis naturaliter, tamen angelus, qui annunciauit eam nouit ipsam, an requā esset cōpleta. ¶ Ad aliud concedo conclusionē modo dictā in pede quasi, credo tñ, qd nō sunt aliqua in nouo testamento, quæ non possunt extrahi de veteri in aliquo sensu allegorico, vel tropologico, vel anagogico. tñ nō oīa cōcipiunt in sensu hystorice, & literæ in vere. t. est. ¶ Ad aliud in oppositū, pōt dici qd accipit falsum. s. qd quilibet tenetur pro omni statu diligere omnia diligibilia ex charitate, quia saluator dicit in Matthe. Audistis quia dictum est antiquis dilig. a. tuum. & odi. ha. mi. tuum. ergo videtur qd non tenebantur inimicos diligere, tamē posito qd sic dico quod tenentur omnes implicite diligere, sed non explicite, sicut non tenent omnes omnia diligibilia explicite cognoscere, & sic tenentur omnes implicite omnia credibilia credere. ¶ Præterea Dico nō est simile, quia fides est in intellectu subiectiue. ¶ Et si obijciatur, ergo aliquis potest credere nolens, quia quæ sunt in intel.

A intellectu præcedunt velle. Dico

*al. ultra q non sequitur, quia actus cre-
ditur pro densi dependet ex duobus. s. ha-
bitu inclinante, & credibili præ-
sentato. non quomodo cunque
ita quid sed præsentato tanquam credi-
bile, & sic communiter non præ-
sentatur, nisi per doctrinā, & ad-
huc si sic præsentat, non necessa-
rio credit intellectus, vt credere
præcedit velle, quia proponens
credibile intellectui non demō-
strat, ita vt cogat intellectu ad
assentiendum. ideo non credit
nisi volens, quamuis autem vo-
luntas sic habeat imperiū super
actū credēdi, nō tñ habet impe-
riū super oppositū actū stante
fide, vt intellectus dissentiat ere-
dibili proposito per imperium
volūtatis, sed solum pōt impedi-
re intellectum ne exeat in actū
suum credendi elicitem circa
credibilia propofita.*

QVÆSTIO II.

*Vtrum ad hoc quod fides sit in intel-
lectu, necessa sit aliquem habitum
insulsum esse in voluntate.*

IN VTRA hoc posset
quari. Vtrum ad
hoc q fides sit in
intellectu, necesse
sit aliquem habi-

*Tñ in tñ insulsum esse in voluntate. ¶ Et
p. 1. dicit aliqui q sic, q vt dicit in
1. m. 12. intellectus pro statu isto nō mo-
uēti nisi a duobus. s. ab obiecto
& voluntate que est vniuersalis
motor. & credibile non est ita
efficax vt moueat ipsum intelle-
ctū ad assensum, ideo ad hoc q
intellectus assentiat oportet ip-
sum a voluntate moueri, sed a
voluntate moueri nō potest ad
assentiendū aliqui supernaturali,*

nisi in voluntate vt aliquis ha-
bitus supernaturaliter inclinās ad
illud volendum, sicut ergo req-
ratur in intellectu habitus su-
pernaturalis ad assentiendum,
ita & in voluntate vt velit ipsum
assentire. ¶ Præterea ad hoc q
actus dependens a duobus agē-
tibus sit perfectus, necess est
principale agens perfecti super-
naturaliter vel tantum vel plus
sicut instrumentale. sed volun-
tas respectu actus credendi est
motor principalis intellectus
autem instrumentalis. igitur si
habitus supernaturalis requiri-
tur in intellectu ad hoc quod
assentiat, magis requiritur in vo-
luntate habitus supernaturalis
ad hoc vt moueat, & velit ipsum
assentire. ¶ Sed cōtradictionem
non video, quin intellectus si fie-
ret mere per se, & haberet obie-
ctum præsens, posset intelligere
vel credere sibi præsentato.

IDEO DICO AD argu-
mentum primum, quod actus
credendi est ab obiecto præse-
nte sicut ab efficiente actum, nō
sic autem est a voluntate, ali-
ter si voluntas esset causa actus
credendi, & proponeretur in-
tellectui astra esse paria, nul-
la persuasione facta, posset vo-
luntas imperare intellectui,
credere determinate astra esse
paria, & hoc nihil est, sed o por-
tet obiectum habere causali-
tatem super actum, nec vo-
luntas mouet, nisi moueat obie-
ctum, tunc dico quod credibi-
lia vt sunt præsentia in se, siue
in fide acquisita vel insula, licet
hoc vltimo modo non sufficiat.
ad mouendum intellectum ad
actum, sed voluntas vt dicis si-
mul mouet & verum est pro
quanto mouebat ad acqui-
ren-

Arendum fidem acquisitam. Sed posita fide acquisita credibili praesente, potest intellectus per habitum infusum credere, dum modo voluntas non contra moueat, nec plus requiritur. & esto quod requiratur motio positua voluntatis, etiam sufficit voluntas ad sic mouendum in puris naturalibus, quia posito vero supernaturali praesente intellectui, posset voluntas mouere intellectum ad intelligendum illud, dummodo in intellectu esset habitus inclinans intellectum in illud, sicut est in proposito. ¶ Et ad secundum, quando * dicitur quod principale agens debet esse dispositum, dico quod sicut in instrumento artificiali sufficit acuties ad hoc quod virtus motiua moueat ipsum ad sciendum, nec requiritur similis dispositio in principali mouente, vel dispositio illi proportionata. ¶ In virtute motiua, ita hic ad hoc quod voluntas moueat intellectum ad credendum credibile, sufficit dispositio intellectus, & non est necessarium supernaturalem dispositionem proportionalem illi poni in voluntate, nec ad hoc quod difformiter operetur per instrumentum requiritur talis dispositio proportionalis in voluntate, quia is est in actu credendi perfectior & minus perfectior, sed sufficit proportionalis dispositio in intellectu differens secundum quod gradus differentes in perfectione sunt in actibus.

Scilicet supra in princ. huius diff. Dist. 1. Dist. 2.

AD SECVNDVM quia situm potest dici * quod quilibet habitus intellectualis habet unitatem ex unitate sui primi obiecti, in * quo habitus virtualiter continetur, sicut in sua causa partiali, sicut geometria dicitur unus

habitus ex unitate lineae, in qua linea omnia alia quae deducuntur in scientia illa virtualiter continentur mediatus vel immediatus. ¶ Item quod se habent ad illam, tamen * si alia explicita in scientia considerentur sub propriis rationibus in se, non autem ut continentur in aliquo uno primo subiecto, forte tot sunt habitus, quot conclusiones distinctae specie sunt demonstratae. ¶ Et non * potest autem dici quod habes infusa habeat unitatem ex obiecto primo. ¶ Deo, quia Deus non mouet in ratione obiecti ad cognitionem omnium credibilium, nec in Deo, ut in obiecto concipiuntur omnia credibilia, ut ex illo deduci possunt, licet contineantur omnia ut causa effectiua omnium. ¶ ideo oportet dicere quod habeat unitatem, vel ab unitate reuelantis credibilia, quia omnia reuelantur a fide ut reuelata a Deo, & haec formalis ratio est una in omnibus secundum opus supra dictam, vel quod habeat unitatem in se formaliter ex seipso, quam uis illa effectiue habeat a Deo & non habeat unitatem ex aliquo ut obiecto, sicut scientia cauatae ab obiecto.

EST AUTEM SPECIES &c.

DISTIN. XXVI.

QUESTIO VNICA.

Vtrum species sit virtus theologica distincta a fide, & charitate.

IRCA istam, 25. ¶ Vtrum dist. in qua magister agit de hoc, quod quantur unum, dicitur Vtrum. ¶ I. species, secundum sit virtus theologica distincta a fide,

A fide, & charitate. Quod nō, quia
*et in. xx. nulla passio est virtus. spes est
 vi. vide passio ex. 2. Ethicorum. ergo.*

¶ Præterea nulla virtus theo-
 logica determinat medietatem
 inter duas malitiarum, spes deret
 minatur tale medium. ergo. pro-
 portio batio ma. quia ubicunque est
 medium duarum malitiarum
 i. di. aia. ibi potest esse defectus & ex-
 cessus, sed intendendo in Deum
 per desiderium non potest esse
 excessus, sicut patet in alijs vir-
 tutibus theologicis. non enim
 potest homo nimis credere in
 Deum vel diligere Deum. pro-
 batio min. quia spes determinat
 mediū inter p̄sumptionē & de-
 sperationē, sicut inter duas mali-
 tias. ¶ Præterea, virtus theologi-
 ca non est in nobis, nisi a Deo
 immediate infundere illam sed
 absque infusione Dei convenit
 hīc sp̄e respectu corū respectu
 quorū ponitur cōiter. p̄bo, q̄a
 per sp̄e acquisitā convenit spe-
 rare promissum hominis vera-
 cis. igitur multo maius per sp̄e
 acquisitam convenit sperare
 promissum Dei, qui est summe
 verax.

¶ Præterea, duo perfectibili-
 lia respectu eiusdem obiecti
 numero sufficienter perficiuntur
 duabus perfectionibus, sed
 in anima non sunt nisi duæ po-
 tētiæ perfectibiles respectu ob-
 iecti increati, scilicet intellectus
 & voluntas, igitur sicut intellec-
 tus sufficienter perficitur vno
 habitu, qui est fides talis ob-
 iecti, ita & voluntas respectu eius-
 dem sufficienter perficitur vno
 habitu qui est charitas. igitur
 nō erunt nisi duæ virtutes theo-
 logicæ. ¶ Quod si dicatur esse
 tres partes imaginis, & secun-
 dū eas tres requiri habitus eas

perficientes. ¶ Contra. quia C
 duæ partes imaginis pertinent
 ad intellectum, & vna sola ad
 voluntatem, igitur si secundum
 illam distin. requirerentur * di-
 stincti habitus, tunc duo habi-
 tus theologici ponerentur in
 parte intellectiva, & vnus solus
 in voluntate, quod est manife-
 ste falsum, quia spes secundum
 aliquos non ponitur esse virtus
 intellectualis. ¶ Contra. prima
 ad Corinth. 13. Nunc autem ma-
 nent fides spes charitas, tria
 hæc.

IN ISTA QVÆTSIO.
 ne fundamentum est auctoritas
 apostoli iam dicta, cui innitun-
 tur sancti tractando de ista ma-
 teria, tñ si * auctoritas contem-
 neret innitendo rōni naturali
 tñ, cū fm eā pluralitas sit vitan-
 da vbi non apparet necessitas po-
 nendi pluralitatem, & in propo-
 sito non videatur esse necessi-
 tas ponendi tertiam virtutem
 theologicam distinctam a fide
 & charitate, * negaretur sp̄e esse
 virtutem distinctā a fide & cha-
 ritate. ¶ Minor autem huius ra-
 tionis posset fm eos probari ex
 parte voluntatis dupliciter.
 ¶ Primo probatur. quia volun-
 tas eadem virtute disponit suf-
 ficiēter ad velle ordinatū & nol-
 le ordinatū. probō, quia nō pōt
 esse ordinatū nolle nisi respec-
 tu eius cuius oppositū est ordi-
 natum velle, quod confirmatur
 p̄ illud primo de animal. Rectū
 est iudex sui & obliqui. eodem
 etiam sufficienter disponitur ad
 amandū bonum præsens, & de-
 siderandū bonum absens. Hoc
 etiam probatur rōne & auctori-
 tate. Rōne sic, quia eodē tendit
 aliquid terminū non habitū, &
 quiescit in habito, sicut patet
 Sco. sup. iij. Sen. B de

a. l. qui au-
 floritatē
 contemne-

u. Phy. 12.
 50.

a. l. nega-
 res.

1. c. 25.

de graui. Et auctoritate Aug. 9.
 A de trin. c. ult. Appetitus inhi-
 ans sit amor fruētis. Igitur si sit
 aliquis habitus quo voluntas
 sufficienter disponitur ad ordi-
 natum velle respectu frui vel vel-
 le respectu boni præsentis ille
 sufficiet ad omne velle ordinatum
 quod est desiderare, & ad
 omne nolle ordinatum, sed per
 solam charitatem sufficienter
 disponitur voluntas supernatu-
 raliter ad amandum omne dili-
 gibile vel fruibile præsens. ¶ Se-
 cūdo. ista minor probatur, quia
 amicitia acquisita sufficit ad
 omne velle ordinatum circa ami-
 cum, & hoc tam ad velle deside-
 rij quàm ad velle quod est ama-
 re præsens, q̄ ē ad nolle quod
 est oppositum * amico. sed nō
 est minus sufficiēs amicitia in-
 fusa quantū a multitudine ob-
 iectorum quàm amicitia acqui-
 sita cum * charitas * latissime se
 extendat ad omnia diligibilia ex
 charitate. ergo. ¶ Secūdo ex par-
 te intellectus, quia si esset ali-
 quis habitus non posset poni in
 intellectu. quia actus intellectus
 in cōi est intelligere. ergo om-
 nis habitus in intellectu erit cir-
 ca aliquod intelligere. Intellige-
 re autem respectu obiecti sup-
 naturalis non est nisi credere.
 ergo &c. ¶ Tenendo conclusio-
 nem istam posset dici q̄ spes
 aggregat in se quodammodo
 duas virtutes. scilicet fidem & chari-
 tem, actus enim spei qui est ex-
 pectare includit certitudinem,
 & hæc certitudo pertinet ad in-
 tellectum & fidē. includit etiam
 desiderium quod pertinet ad vo-
 luntatem. & si sit desiderium
 meritorium pertinet ad chari-
 tatem quæ perficit voluntatem.
 Sicut igitur expectatio perfecta

& meritoria includit certitudi-
 nem intellectus & desiderium
 voluntatis ordinate, ita spes vt
 virtus perfecta diceretur inclu-
 dere per quandam aggregatio-
 nem fidem & charitatem. Et
 secundum hoc poneretur vir-
 tus tertia non formaliter nec
 simpliciter. sed secundum quod
 aggregat formaliter in se duas
 virtutes. ¶ Quia tamen deside-
 rium non habiti potest esse vo-
 luntatis sine charitate, & totus
 actus spei, & ipsa spes potest esse
 informis, ideo melius videtur
 esse ponendum quod species
 intantum conuenit cum fide q̄
 nō est alia virtus. Nō. n. est alius
 habitus formaliter vniuersalis
 & particularis, sicut patet in
 omnibus habitibus intellectu-
 alibus, sed fides est respectu vni-
 uersalis, quia fide teneo omne
 iustum finaliter esse saluandū.
 & spes est respectu particularis. p
 quia spe teneo me iustum fina-
 liter esse saluandū. igitur non
 est alius habitus huius & illius.
 ¶ Confirmatur, quia desperans
 non dicitur odire, sed dissi-
 dere. Nec persuadetur vt amet vel o-
 paret. quia optaret si crederet il-
 lud esse possibile. sed persuadet
 vt credat illud esse possibile a se
 attingi. Secundum hoc dicitur
 fides esse omnium articulorum
 reuelatorum pertinentium ad
 quascunq; personas & ad que-
 cunque tempora. Spes autē est
 quædam fides. quia de reuelatis
 pertinentibus ad seipsum, q̄
 habet fidem. & tantum perti-
 nentibus ad futura. nec illa spe-
 cificatio variat habitum. hinc
 nec in alijs habitibus intellectu-
 alibus, sed est idē habitus speci-
 ficationem quandam habens ex
 parte obiecti. Nō ergo ponitur
 ter-

a. l. am-
 si.

a. l. volun-
 zas.

a. l. per la-
 siudine.

A tertius habitus, sed fides quantum ad quædam . puta quantum ad futura pertinentia ad ipsum credentē, dī spes, cū tñ fides se extendat ad personam credentem & ad alias. ¶ Quod si dicat futuritionem in aliquo variare obiectū, & ita distinguere spem ab alijs virtutibus. ¶ Cōtra. ¶ Primo, quia idem est habitus vniuersalis & particularis, sicut patet in omnibus habitibus intellectualibus, cū igitur de ista, omnis finaliter iustus saluabitur sit fides, igitur & de ista. ego si sim finaliter iustus saluabor. est fides. ¶ Secundo, quia si futuritio sit formalis rō obiecti . ergo spes non est virtus theologica, quia nō respicit eternū pro obiecto sū hoc sed aliquid tēporale, quia temporalitas esset formalis rō obiecti. ¶ Tertio, si futuritio requirat propriū habitū.

¶ pari rōne & pteritio . & ita non erit idem habitus fidei de pteritis & futuris. ¶ Qui teneret viā istam posset dicere qd sicut in aīa sunt duæ potentie nate attingere Deū in rōne obiecti, s. intellectus & voluntas, & hoc p actus elicitos ab eis. Ita & sufficienter perficitur utraq; potentia unico habitu respectu vnius obiecti, & ita sicut intellectus superficialiter perficit respectu illius obiecti p habitū fidei infusum, ita & voluntas p charitatem, & saluarentur dicta de spe, quia est tertius habitus includens per aggregationē hos duos habitus. ¶ Vel probabilius qd est quædam fides particularis respiciens bona futura ab illa persona attingenda, & quo ad hoc distinguitur a fide absolute sumpta quæ interminate respicit omnes personas & omnia

credibilia quorumcunque temporum. ¶ Via ista nō placet, quia videtur obuiare auctoritaribus sanctorum innitentibus dicto Pauli. Quare.

ALIO MODO posset dici *r. Cor. 13* qd cū contingat excessiue sperare bonū futurū sicut patet in presumente, & diminute, vt patet in desperāte, illa passio, q̄ est spes futuri boni, indiget moderamine, & per consequēs ille habitus moderatiu⁹ cū sit respectu obiecti æterni, qd consequitur sperans, pōt esse habitus theologicus, & vocatur spes quia p hoc intelligit habitus moderās passionem quo quis tendit in bonum æternum consequendum.

CONTRA hoc obicitur. ¶ Primo, quia tunc esset spes virtus moralis, non theologica, quia virtus moderatiua passionū moralis est. quilibet enim moraliter pfectus indiget omnibus habitibus respectu passionum, quæ nate sunt esse diminute vel excessiue. ¶ Secundo, quia tunc esset aliquis timor infusus qui tamen non esset virtus theologica, quia non esset respectu boni increati, sed respectu mali tantum, habitus autem theologicus est respectu boni increati.

ALIO MODO dicitur *Hen. vidi* quare. 8. quodlibet. *Hen. qd. 15.* qd spes distinguitur a charitate licet habeat perficere eandē potentiam, scilicet voluntatem. quia spes est in irascibili, charitas in concupiscibili, & illa non solum in appetitu sensitivo sed etiam in voluntate distinguuntur, quod probatur quadrupliciter. ¶ Primo per obiecta. ¶ Nā obiectum concupiscibile est bonū delectabile. ¶ Obiectū autē

R 3 ira.

*Hic in lē-
teramag-
& alijs
copiose.*

D

*Hen. vidi
Bo. di. pra
sent. q. 5.*

1
2

A irascibilis est bonum arduum. Bonum delectabile est bonum concupitum a concupiscente pp modum eius. bonum arduū ē bonum appetitum quo voluntas appetit superare oīa sibi contraria, sed iste duē conditiones quæ sunt eiusdem boni nō sub eadem rōne obiecti, nō tm sunt conditiones boni vt nunc, sed ēt boni simplr. igit non tm sunt boni vt est appetitus sensitui, sed ēt vt est obiectū voluntatis. sic igitur iste duē conditiones accidentales distinguūt irascibile & concupiscibile nō tm in appetitu sensitui, sed ēt in voluntate. ¶ Secundo sic, irasci est actus solius irascibilis, conuenit autem irasci non tantum ex passione, quæ est in appetitu sensitui, sed ēt quæ est in voluntate. Irascimini & nolite peccare. in Psal. igitur actus ille est respectu voluntarij, & ita irascibilis erit in voluntate.

¶ Tertio probatur hoc ex cōparatione diuersorum actuum adinuicem, quia concupiscibili volenti in contemplatione quiescere qñque insurgit voluntas ad impugnandum vitia impedientia contemplationē, & sic impugnando impedit contemplationē. nulla aut eadē vis hēt actū impeditiui sui ipsius in actu principali. igit concupiscibilis q̄ querit delectari nō insurgit expugnando per quam expugnationē impediāt sua delectatione. igitur est alia vis.

¶ Quarto declaratur hoc per actus diuersos pertinentes ad irascibile in appetitu sensitui. quare in H. quia oēs illi actus vñr q̄ue necessarij in voluntate, igitur quæ rōne ponit irascibilis in appetitu sensitui, pari

rōne & in voluntate. ¶ Additur C q̄ concupiscibilis est principalis potentia, irascibilis aut est quædam vis eius, sicut in sensitiua omnes passionēs irascibilis oriuntur ex passionibus concupiscibilis, & terminant ad eas, sic in voluntate irascibilis est propugnatrix concupiscibilis.

C O N T R A illam opi. ar. guo. Et primō contra primam rōnem quæ procedit de obiecto, & quia illud de bono arduo posset bñ & male intelligi. q̄to quid intelligitur per bonum arduū. ¶ Aut bonum absens. ¶ Aut non solum hoc, sed excedens facultatem potentie, cui dicitur arduum.

¶ Aut tertio bonū appetibile id est amabile excedens omnia alia sibi cōtraria. ¶ Si primo modo. igitur irascibilis non erit in patria, & per cōsequens spēs nō succedit tentio, quia oporteret q̄ tentio esset in eadem potentia & vi cum spēs, quia succedit sibi. Et ita haberet pro obiecto suo arduum quod est bonū absens, si hoc esset q̄ intelligeret per nomen ardui quod est falsum. In patria. n. non erit bonū desiderabile absens. ¶ Si secundo modo, igitur in Deo non esset irascibilis, quia nullum est obiectū excedēs respectu eius, igitur nec tentio. cōsequens est falsum, quia non vñ negandum q̄ in Deo sit tentio respectu sui ipsius. igitur & antecedens. s. q̄ in habentibus spēm, spēs sit habitus irascibilis. ¶ Si tertio modo, sic male ponitur bonum arduum obiectum spēs distinctū contra obiectum charitatis, quia charitas inter oēs virtutes maxime respicit Deū sub rōne appetibilis, quia sub rōne boni infiniti.

Amiti. q. Præterea aut intelligitur
 11. tri. a. * appetibilis ista in obiecto
 11. aptitudinaliter aut actualiter.
 a. l. appe. q. Si aptitudinaliter, quia. scriptū
 ualiter natum sit * appeti. hoc maxime
 a. l. appe. pertinet ad obiectum charita-
 11. tri. tis, quia ut dictum est, charitas
 respicit Deum vel obiectū suū
 suo rōne infiniti in se. Si actua-
 liter, hoc est, quia voluntas sic
 appreciatur, tunc male assignat
 appreciatio ista esse rō obiecti
 potentia vel vis, quia ipsa appre-
 ciatio actualis est, quia voluntas
 p actū suū appreciatur tū obie-
 ctum, hæc aut appreciatio pas-
 sua actualis sequitur in obiecto
 rationem formale obiecti, for-
 malis autē rō obiecti alicuius
 potentia vel vis præcedit natura-
 liter actum illius potentia vel
 vis, igitur talis appreciatio non
 potest esse rō formalis obiecti
 D talis potentia vel vis.

q. Præterea, actus adæquatus
 irascibilis est irasci, sicut actus
 adæquatus intellectus est intel-
 ligere, sed irasci non pōt respice-
 re pro obiecto bonum arduum
 aliquo prædictorum modorū,
 q. irasci est appetere vindictā
 sue punitionis, ut dicitur scdo rēto-
 ri hoc autē appetere primo re-
 spicit pro obiecto, vel ipsam pu-
 nitionem vel ipsum punibile, &
 a. l. p. a. neutrum est * appetibile. igitur
 a. l. appe. irascibilis non respicit arduum.
 11. tri. Et hæc ratio improbat secundā
 rōnem pro opi. prædicta, quia si
 irasci est actus irascibilis, ex hoc
 sequitur q. non distinguitur a
 concupiscibili per rōnem boni
 ardui distincti a bono delecta-
 bili. Contra tertiam rationem
 arguitur, quia & si illud quod
 natum est impedire delectationem
 alicuius potentia per actū
 positivum sit expugnandum p

i quem actū ad hoc ut potētia
 quiete delectetur, tū quod natū
 est impedire tantum priuatiue
 nō oportet expugnare positivē,
 sed tantum priuatiue. i. fugien-
 do. Sed actus vitiosus non im-
 pugnat nec impedit positivē
 delectationem ordinatam con-
 cupiscibilis, quia non simul in-
 surgit talis actus quasi impe-
 diens actum concupiscibilis,
 igitur non oportet actum illū
 expugnare nisi tantum priuati-
 ue. i. fugiendo ne talis actus in-
 sit. Sed cuius est concupiscere
 obiectum honestum, eius est fu-
 gere obiectum inhonestum, igitur
 concupiscibilis expugnat. Præ-
 terea in ista opi. primo ponitur
 q. concupiscibilis non propu-
 gnat, quia illa pugna impedit
 delectationem, & postea nar-
 rando dicit q. concupiscibilis de-
 fenditur per irascibile, ne in sua
 delectatione perturbetur. ista vñ
 duo opposita, q. i. potentia pro-
 pugnant impedit concupiscibi-
 le, & q. non impedit, sed sal-
 uet eam in delectando. Ex isto
 ēt improbat quarta rō qua as-
 signantur illi diuersi actus in
 irascibili, posset ēt argui q. ali-
 qui istorum actuum nō conue-
 niant irascibili saltem in parte
 sensitiua, quæ non habet actum
 circa futurum ut futurum est.
 Qd addit in prima rōne q. con-
 cupiscibilis appetit aliquid con-
 cupitum a concupiscente ut cō-
 modum sibi, non ut probabile,
 quia in Deo non negatur cōcu-
 piscibilis, sicut nec delectatio
 perfectissima, & tamen non con-
 cupiscit aliquid tanq. comodo-
 dum sibi. Quantum ergo ad
 hoc, an in voluntate sit irascibi-
 lis & concupiscibilis pōt dimit-
 ti dubium vñ; ad dist. 34. Et si
 R 3 debeat

Quare
 Henr. viij
 supra.

debeant poni in voluntate ponuntur per distinctionem virtutum moralium perfectiuntur voluntatē, non autem per distinctionem virtutum theologicarum spiritus & charitatis, sicut ponitur ista operi. ¶ Præterea, sicut vis præsupponit potentiam, ita & obiectum præsupponit obiectum eius, igitur actus ipsius vis includit actum potentie circa obiectum eius & aliquid additum, sed istud additum vniuersaliter est nobilius, apparet in omnibus actibus consequentibus & aduentibus sibi inuicem, igitur si irascibilis est vis & concupiscibilis est potentia, actus spiritus erit simpliciter nobilior actu charitatis, quod est falsum.

ad dñs

In aliquibus origines potius ponitur vniuersale non quod ex pluribus his.

26

AD QUÆSTIONEM igitur dico quod ipse est virtus theologica vnica & distincta a fide & charitate, quod persuaderetur sic, experimur in nobis hunc actum, id est desiderare bonum infinitum inesse nobis bonum, & hoc a Deo seipsum nobis liberaliter conferente, non quidem primo sed per aliquid aliud acceptum sibi ordinatum ad aliud, ut propter merita. Iste actus est bonus, quia debite circumstantionatus, igitur ad ipsum potest esse virtus inclinans. ¶ Assumptum patet per circumstantias omnes discurrendo. ¶ Nam obiectum huius actus est bonum infinitum. Prima circumstantia includitur in hoc quod est desiderare quod est velle non absolute, sed absentes in ratione obiecti perfecte habendi, igitur velle tendens in ipsum sub tali ratione habet ex ista parte circumstantiam debitam. ¶ Quod autem additur inesse nobis bonum, est circumstantia debita cui, quia istud bonum est debitum illi cui app-

petitur esse bonum, nullum autem bonum sufficienter quietat appetitum, nisi sit infinitum bonum.

¶ Quod additur a Deo &c, notat circumstantiam debitam ex parte eius a quo, non enim potest hoc bonum concitari nisi a Deo liberaliter se conferente. ¶ Quod additur non primo &c, notat dispositionem ex parte eius, quod ad istud bonum perueniat, quod notat dispositionem convenientem secundum ordinationem diuinam ad hoc bonum consequendum, quia disposuit sapientia diuina non perfecte concitare se nisi aliquo pæcepto. ¶ Patet igitur quod ille actus est rectus, quia debite circumstantionatus, igitur ad ipsum potest esse virtus inclinans. Et hæc virtus est virtus appetitiua, quia actus hic expressus est actus appetitiuus, & circumstantie sunt circumstantie actus appetitiui. ¶ Hæc etiam virtus inclinans est virtus theologica, probetur, quia respicit Deum pro obiecto immediato, nam per omnia alia quæ adducunt ipsi obiecto non tollitur ratio obiecti, ut obiectum est, quia enim desidero illud mihi vel tali, vel tali, non tollitur quin desiderem illud ut obiectum, igitur illud circa quod est actus spiritus, est bonum infinitum & ita æternum, igitur est virtus theologica.

¶ Quod si diceretur desiderium includere absentiam obiecti, & ita conditionem temporalem in obiecto, ¶ Hoc non videtur probabile, quia secundum eandem rationem formalem respicit species obiecti & tentio, sicut eadem ratio formalis est tendendi in illud & quiescendi in eo, sed desira est quia illud obiectum est diuersimode approximatum, quia absens vel

vel

A vel approximatum imperfecte desideratur. pñs autem vel perfecte approximati amatur, sicut in naturalibus, ignis magis & minus approximatus caulat calorem remissum & intensum, non tñ calor in igne est minus

*Quare in
astris
et per se
hinc.*

ro actui in caulando vel calefaciendo hoc vel illud. Similiter sol caulat radium rectum & reflexum, magis & minus distans. Ex hoc potest argui in proposito, quia sicut in effectuius non variat rationem efficiendi quod non pertinet ad per se rationem efficiendi, ita in finib. illud non variat rationem finis, quod non variat rationem terminandi, tale est esse abiens vel pñs modo praedicto. igitur non variat formalitatem obiecti siue rationem formalem eius. ergo.

¶ Confirmatur hoc quia talis pñtia vel absentia non est nisi mediante actu intellectus, qđ intuitiue non vñ hoc est voluntati pñs, vt amabile quod videtur enigmatice hoc est sibi pñs vt desiderabile. diuersa autē pñtia obiecti alicui potentia aliqua non variat rationem formalem obiecti.

¶ Si dicatur quod desiderare bonum mihi variat formalem rationem obiecti quia commutat bonum honestum in bonum vile. Hoc fallum est, quia conditio illa vel circumstantia, cui non est conditio obiecti per se, imo talis conditio potest addi sup obiectum stante formali ratione obiecti. sicut patet in fide, non enim credendo Deum esse saluatorem & beatificatorem omnium bonorum, habeo aliud obiectum formaliter a Deo de quo credo qđ est trinus, & ceteros articulos. Sed per ista tantum compa-

ro eternum ad aliquod tempore, quae comparatio non dicit nisi respectum rationis, & hoc modo in proposito desiderare mihi non dicit nisi respectum voluntatis, de quo respectu aliquid modo tangam. ois enim potentia collatiua potest obiectum suum comparare ad aliud, & in eo sic comparato causare respectum rationis qui non inest ex natura rei sed ex actu potentiae, & ita sicut ratio comparandi obiectum suum, potest causare in eo respectum rationis, sic & voluntas comparando obiectum suum potest causare in eo respectum aliquem qui potest dici respectus appetitus, & talis caulatur in obiecto vñbili per actum vñus, quando voluntas vñtur aliquo, & talis potest dici caulari in Deo quando vollo illud bonum infinitum in se esse mihi bonum, quia voluntas comparat istud bonum obiectum ad aliud quadam comparatione, quae non est in eo ex natura rei. ¶ Si obijciatur. ergo voluntas sperans est mala, quia vñtur fruendo referendo illud ad aliud.

¶ Respondeo. non omnis comparatio obiecti per voluntatem ad aliud obiectum est comparatio quae est vñus, sed tñ qñ comparatur vt minus bonum ordinatum ad aliud tanquam ad maius bonum consequendum per illud. sic aut non est in proposito, sed voluntas comparat illud vt abundans bonum ad minus bonum, cui liberaliter conceditur tanqđ perficiendū ab eo. Et hac est comparatio liberalitatis, de qua loquitur Aug. 6. met. ¶ Si obijciatur contra hoc qđ non sufficiat ad virtutē theologicā

R. 4 habere

A habere bonum increatum pro obiecto, quia tunc fides acquisita & charitas acquisita essent virutes theologice. habet enim idem obiectum & sub eadē rōne obiecti cum fide & charitate infusus. ¶ Rñdeo, tres conditiones ponuntur pertinere ad virtutem theologicam. ¶ Prima est respicere Deum pro primo obiecto. ¶ Secunda habere pro regula primam regulam humanorum actuum, non autem regulam acquisitam.

¶ Tertia immediate infundi a Deo sicut a causa efficiēte, hæc distinguuntur, sicut alia est ratio obiecti, alia regula, alia efficientis. Si omnes tres requirantur ad virtutem theologicam, pater quod fides & charitas acquisitæ non sunt virtutes theologice, nec spes acquisita, quia deficiunt in tertia conditione, si prima sufficiat, vel etiam prima cum secunda sit spes acquisita potest poni virtus theologica, quia est circa Deum immediate, vt circa obiectum desiderando ipsum, vt bonum speranti, & si non speret illud in se fore, tamen sperat. i. desiderat illud sibi & non aliud. Similiter secunda conditio cōcurrit ibi, quia hñs spem acquisitam innititur immediate primæ veritati vt primæ rñe nostrorū actuum. Non. n. desiderat qđ prudentia acquisita dicat desiderādo, sed qđ veritas prima supernaturaliter ostendit esse desiderādum. ¶ Si obijciatur quod regula spei acquisita est fides acquisita, & non veritas prima.

¶ Dici potest, qđ si fides acquisita non sit in se prima regula, tñ in se respicit primam regulam, & ita omnis virtus hñs eam pro

regula non habet prudentiam naturalem pro regula sed primā veritatem, & si non in ratione habitus tamen in rōne obiecti habitum regulantis. ¶ Quid si illæ duę conditiones non sufficiant, oportet dicere consequenter qđ theologia nō sit habitus theologicus. pōt. n. esse & non immediate infusa a Deo sed acquisita, & hoc tā ad assensum actuale qđ habituale qui est fides acquisita, qđ ēt quantū ad apprehensionē qđ hñ ex doctrina, & tunc oportet multum restringere habitum theologicum, si duæ primæ conditiones de obiecto & regula non sufficiant sine tertia quæ est de agente, & tunc concludendum est qđ spes licet ad hoc qđ sit virtus theologica requiratur duas primas conditiones, & inquantū habet illas habeat pars propositi. completi. ¶ ue tñ hñ qđ sit virtus theologica ex tertia conditione, ex hoc. qđ ipsa est nata infundi, & si nō infundatur, non hñ ita perfecte sicut nata est haberi ex infusione, cum enim suprema portio communis immediate subdat Deo, non perficitur perfectissime ab aliquo creato, sed immediate a Deo perficiente habitus aut qui natus est esse circa Deū immediate vt circa obiectū, & inniti sibi vt primæ regula immediate natus est perficere supram portionem, igitur licet aliquis habitus acquisitus possit hñi, non tñ perfectissimus, & per consequens sicut dictum est supra de fide, qđ est aliqua acquisita, & cū hoc ēt necessario requirit infusa, licet necessitas illius infusæ non possit probari prout naturalē, eodē mō dicendū est in proposito de spe. Et sicut

illa saluatur theologica pp obiectum & regulam & aptitudinem, vt infundatur, quæ concluditur ex proportionem superiore recipientem, ita et arguitur in proposito de spe, licet aliqua spes possit esse acquisita sicut & alia.

ad. vii. quæ fides. ¶ Hæc est igitur prima conclusio solutionis quod respectu actus sperandi potest esse aliqua virtus theologica. ¶ Huic adiungitur quod ipsa non potest esse nec habens nec charitas, igitur tertia distincta ab istis. probatio minoris.

¶ Primo de fide, quia omnis actus fidei est credere, nullum desiderare est credere, ergo.

¶ De charitate probatur, quia charitas est suprema virtus affectiua, & per consequens supremus amor habitualis. Amor autem amicitie est simpliciter perfectior amore concupiscentie, igitur charitas inclinat ad amandum simpliciter amore amicitie, sed desiderare bonum infinitum esse bonum meum, non est amor amicitie, nec est nobilissimus, quia nobilissimus esse habet illud obiectum in se quam habeat in alio, vel quod sit comparatio eius ad aliud a se, igitur illud desiderare quod conclusum est prius non est actus charitatis.

ad. l. Theologice ¶ Præterea, sine tali desiderio potest esse actus charitatis intrinsecus & remissus & medius. ¶ De remisso patet, quia possum remissive velle Deum in se esse bonum non desiderando illud mihi. ¶ Similiter patet de medio.

¶ De supremo patet, quia summè diligit se Deus, & summè beatus est, & tamen in hoc non desiderat formaliter se esse bonum alij amanti, nec oportet potentiam libere agentem necessario agere quantum potest.

¶ Probatum est hæc membra omnia per hoc quod non est necesse voluntatem habere duos actus in se, sed actus amandi Deum in se & desiderandi eum amanti sunt duo, igitur vnus potest esse sine alio. ¶ Hoc etiam probatur tertio, quia secundum Anselmum de casu diaboli. 14. & de concordia. c. 9. In voluntate sunt duæ affectiones. iustitiæ & commodi. Nobilior autem est affectio iustitiæ non solum intelligendo de acquisita & infusa, sed etiam de innata, quæ est libertas ingenerata, secundum quam aliquis potest velle aliquod bonum non in ordine ad se, secundum autem affectionem commodi non potest velle nisi in ordine ad se, & hanc haberet si esset præcise appetitus intellectiui sine libertate sequente cognitionem intellectiui, sicut appetitus sensituius sequitur cognitionem sensituiam. Ex hoc volo habere tantum quod cum amare aliquid in se sit actus liberior & magis communicatiuus quàm desiderare illud sibi, & magis conueniens voluntati in quantum habet affectionem iustitiæ saltem innatam. alius autem conueniat voluntati in quantum habet affectionem commodi, sequitur quod sicut illæ affectiones sunt distinctæ in voluntate, ita habitus inclinantes ad actus istos erunt distincti. Dico igitur quod charitas perficit voluntatem in quantum est affectiua affectione iustitiæ, & ipse perficit eam in quantum est affectiua affectione commodi, & ita erunt distinctæ virtutes, non tantum ex actibus qui sunt amare & desiderare, sed etiam ex susceptiuis quæ

quæ

A quæ sunt voluntas secundum illam duplicem affectionem affecta. Ex obiectis autem non distinguuntur. scilicet per arduum & delectabile, ut dixit præcedens op. immo est omnino eadem ratio formalis utriusque obiecti, licet aliqua addantur hic quæ non ibi. Siquidem, esse excedens dicit conditionem non eius quod est esse obiecti, sed eius quod est esse a quo esse absens, dicit conditionem concomitantem istam tam in causa efficiente quam in fine, scilicet remotionem obiecti. Non autem dicit rationem formalem obiecti velle mihi, dicit conditionem cui, & velle ex meritis, dicit conditionem qualiter, sicut prius expositum est.

CONTRA VIAM ista quæ ponit desiderare actum spei, arguo quadrupliciter. **P**rimo sic. Desperans desiderat beatitudinem, quod probatur, quia tristatur de amissione beatitudinis, non autem tristatur de amissione alicuius nisi amati vel desiderati, igitur desperans desiderat aliquid, & non sperat, ergo.

Præterea. eodē possum amare aliquem amore amicitie & concupiscere illi bonum, nulum enim in se amo cui non velim bonum. igitur si ex charitate amatur quodlibet diligibile in se, ex charitate concupiscitur sibi bonum, & eodem etiam concupiscitur sibi bonum præsens & absens secundum illam autoritatem Augu. 9. de trini. c. viii. igitur desiderare non est sperare.

Præterea. beatitudo naturaliter concupiscitur secundum Augu. 13. de trini. c. 5. igitur ad

hoc non est necessaria virtus supernaturalis.

Præterea. si spes est virtus inclinans ad desiderandum, igitur desiderare quod actus eius potest esse meritorius, præcipue cum sit virtus theologica, sed nullus actus est meritorius nisi elicitus vel imperatus a charitate. Si eliciatur a charitate, habetur propositum quod spes est charitas. si imperetur, igitur simul spes elicit, & charitas imperat illum, & per te verque est actus voluntatis. igitur voluntas habebit simul duos actus circa idem obiectum. quod videtur inconueniens.

AD PRIMVM horum dico, sicut dictum est, distin. 15. huius, quod velle conditionatum sufficit ad tristitiam, si non eneniat volitum conditionatum, desperans autem conditionaliter vult beatitudinem. id est desiderat eam si possit eam attingere, & quod intellectus errans ostendit sibi illam, tanquam impossibile attingi tristatur. Exemplum huius est ibi tactum de projiciente merces in mare timore repestatis, nisi cum absolute vellet, non projiceret, cum non cogaret, & tamen, quia elicit velle conditionatum ad non projiciendum, quia vellet non projicere si posset. igitur tristatur projiciendo illam. conditio propter quam vult projicere est simpliciter non voluita. Ita in proposito. ille desiderat beatitudinem, & vellet ipsam si esset sibi possibile. sed intellectus eius ostendit sibi contrarium. hæc conditio, sub qua vult, quia vult, si posset esse sibi possibilis, est voluita. ideo tristatur de opposito illius conditionis volute, & de illo quod sequitur ad illam. **D**ico igitur ad formam argumenti, 7

Idem 8.
871. c.

A tūq̄ desperans desiderat deside-
rio conditionato. quia vellet si
posset. nō autem desiderat ab-
solute, quia ad absolute deside-
rare prælupponitur conceptio
intellectus ostendens sibi desi-
deratū sicut possibile desideran-
ti. q̄q̄ d. n. ostendit volūtati tā-
vel q̄ impossibile. vel voluntas oīno
vult illud. vel si vult illud te-
nuerit vult. Et hoc mō forte ve-
rū est q̄ dictū est in 2. lib. q̄ an-
gelus voluit aqualitatem Dei,
non absolute q̄ appeteret hoc
tanquā impossibile. sed velle cō-
ditionato, in quo sufficienter est
rō meriti & ē peccati. & ē si-
cut nunc tactū est rō gaudij &
& tristitiæ de opposito. igitur
actū spei præcedit aliqua fides
infusa vel acquisita pro quanto
desiderare absolute non pōt ēē
nisi eius quod ostendit possibi-
le. & illa possibilitas boni conse-
quendi ostenditur a fide appli-
cata ad bonū desiderabile. qd si
ostendatur tanquā impossibile
tunc eius non est desiderii ab-
solute, sed tñ conditionatum.
quia scilicet desideraret si non
esset talis apprehensio vel osten-
sio, & tale desiderare conditi-
onatum non est sperare. ¶ Ad se-
cundum dico q̄ sicut charitas
in actu recto habet pro primo
obiecto Deum vt in se. ita etiā
in quocunque actu reflexo est
quodammodo principium ten-
dendi in Deum vt in se. princi-
pium enim actus recti est prin-
cipium omnium actuum reflexo-
rum tendentium in finem vl-
timum sub eadem ratione. sicut
ergo ex charitate diligo Deū in
se, ita ex charitate diligo me di-
ligere Deū in se. quotiescunq;
igitur reflecto nunq̄ habeo ob-
iectū vt commodū mihi, sed tñ

bonū infinitū, vt in se bonū, & C
ille est actus pfecte meritorius
in desiderando beatitudinē nō
vt cōmodū sibi, sed vt est perfe-
ctus amor Dei, vt in se boni. con-
cedo igit. q̄ eodē quo amo cō-
cupisco bonū amato, sed nō cō-
cupisco quodcūque bonū, sed
bonū cōmodi, quod principaliter
terminatur ad illud bonum,
qd ex charitate diligo in se, hoc
est, q̄ cuicunque amato concu-
pisco amare Deū pp se. i. inquan-
tū est bonū in se, non inquantū
bonū huic. ¶ Ad tertiū dico q̄
beatitudo in vniuersali est ex na-
turalib⁹ cōcupita ex affectione
cōmodi, quia fm Anf. de cōcor.
cap. 10. vel 9. Comoda nolle
non possumus. sed beatitudo in
particulari non est sufficienter
ex naturalibus concupita, sed ē D
cū spe acquisita sed nec sic per-
fectissime & sufficientissime si-
ne spe & charitate infusa, quem
admodum dictum est de fide
acquisita, qua non perfectissi-
me assentitur sine fide infusa.
¶ Ad quartum concedo q̄ vo-
luntas meritorie desiderans ha-
bet duos actus, vnū sperandi eli-
citū a spe, aliū imperantē illum
elicitem a charitate, nec est in-
conueniens in actibus subordi-
natis plures in eē vni, immo for-
te est necessarium scientem cō-
clusionem dum actu speculatur
scientifice intelligere simul
principium & amantem ordina-
ta illud quod est ad finem vten-
do simul frui sine.
AD ARGVMENTA. Pro
prima via q̄ vñr sequi rōnē natu-
ralē. Rñderi pōt q̄ hic est neces-
saria pluralitas. ¶ Et ad primam
probationē in oppositū patet ex
dictis, quia concupiscere hic. s.
huic ibi sistēdo nō pōt esse act⁹
cui⁹.

A ciuſdē virtutis cuius eſt velle illud ordinare in ſe, ſed concupiſcere hic huic vt p hoc ille tēdat in illud vt eſt bonū in ſe ſit act⁹ eiufdem virtutis. ¶ Quod addit de amicitia acquiſita poſſet dici, q illa ſ. acquiſita & infula eſt alius & alius habit⁹ formaliter. ¶ Quod additur poſtea de habitu ſpei & de certitudine ſperātis dico, q illa præcedit actum ſpei & deſperationis. non enim efficaciter & abſolute deſiderat niſi poſſibile attingi. ideo pſuadet deſperanti, vt credat, non vt diligat, quia prima radix huius erroris. ſ. q non abſolute deſiderat nec efficaciter, non eſt in voluntate ſed in intellectu, quia ſi intellectus non oſtendit illud efficaciter tanquā deſiderandum. ¶ Per idem patet ad illud de vniuerſali & particulari, quia credere me iuſtum ſinalliter ſaluādū non eſt niſi fides applicata ad aliquid particulare. ſed deſiderare hoc eſt actus ſpei. ¶ Sed tunc obijciunt. igitur deſiderare alteri proximo bonum eiufdem rationis eſt actus ſpei, immo quod plus eſt velle bonum præſens eiufdem rationis b. Petro erit actus ſpei quod eſt abſurdum. Reſponſione quære.

Aduerte quia iſta replica quam non ſoluit doctor, ſoluitur per diſtinctionē actus ſpei, qui dicitur q eſt deſiderare, per quam particulam ſoluitur ſecunda replica, quia intelligitur q non ſit præſens licet abiens, & ideo non dicitur ſpes ſi ſit de præſente. ¶ Ponebatur etiam deſiderare bonum infinitum in eſſe mihi a Deo. & per illud mihi qd eſt circumſtantia qui. ſoluitur prima replica & totum argumentum, quia non eſt ſpes

deſiderando alteri bonum, C ſed potius eſt charitas vel amor *deſiderans* acquiſitus. ſed infra diſtinctionē. *Act⁹* 31. vide expreſſe intētionē doc.

A D PRIMVM principale dico quod nomina ſunt impoſita ad placitum. vnde ſpes poteſt imponi, & impoſita eſt ad ſignificandum talem paſſionem ipeſſam appetitui ſenſitui ex delectabili præſente non in ſe, ſed in phantaſia. quod ſi eſt in ſe præſens natum eſſet imprimere delectationem, ſicut ex alia parte. malū præſens in imaginatione imprimi timorem. præſens in ſe imprimi dolorem, hoc modo concedo, q ſpes non eſt virtus moralis nec theologica, tamen idem nomen poteſt ſignificare habitum prædictum cuius eſt inclinare in talem actum, qui eſt deſiderare bonū infinitum eſſe mihi bonum a Deo liberaliter conferre ex meritis quæ habeo vel mihi ſpero. ¶ **Ad ſecundum**, licet dicatur q non eſt medium participans extrema, ſed diminuens vel eliminans ea. Poteſt tamen concedi q virtus theologica eſt proprie media non ex parte obiecti, ſed ex parte exceſſus qui poteſt eſſe in actu, virtus quidem moralis habet exceſſum & defectum non tantum ratione modi actus, ſed etiam ratione obiecti in quod tendit actus, non ſic theologica, quia obiectum in quod tendit eſt infinitum. Sed in hoc po- teſt tendere actu immoderato aut in maius aut in minus. virtus autem moderatur vt medio modo tēdat in illud. Et hoc modo poteſt concedi fides eſſe media inter leuitatem, qua quis nimis firmiter aſſentit ei qd nō eſt eſt credendum iuxta illud. Qui

*Ad idem
vol.*

Qui

A cito credit levis est corde. & interperitiam qua quis nimis resistit credendis nolens alicui assentire nisi per rationem naturalem ostendatur. sic etiā nimio amore pōt q̄s tendere in ali-

Vlt. 2. quod diligibile. & nimis reniſſe. *Id. 1. 4.* scilicet non in nimis bonū nec in nimis verū possit aliquis amādo & credendo tendere in Deū. Téperātia vera moralis requirit mediū vtroque modo, quia potest in obiectum excedens & deficiens & tendere pōt actu deficiente & excedente. & ille secundus modus est communis virtuti morali & theologice, primus non. Ad tertiu patet ex dictis in q. de fide & etiam in hac. q. quia non pōt probari naturali rōne q̄ sic aliqua virtus sic infusa, q̄ actus quos experimur in nobis possunt inesse eiusdē rōnis, & forte cō pfecti dato q̄ nullo virtus infusa esset, sed credendo aliquā virtutē infusam esse tene q̄ actus nō est ita pfectus sine ea sicut ut ea, licet. n. spe ac glita possit aliq̄ sperare a deo pmissa, sicut & fide acquisita credere illa, in nata est eē aliqua virtus pfectiōis portionē superiorē voluntatis in desiderādo bonū infusitū sibi, qua habita pfectius desiderat illud bonū q̄ sine ea.

Ad quartū dico q̄ voluntas habet duas affectiones & vtraque attingit Deū immediate. scilicet affectionē iustitiæ qua per actum amicitiaē redit in Deū immediate ut est bonū in se. & affectionē cōmodi qua per actū concupiscentiæ tendit in Deū immediate ut est bonū huius, & vterque actus pōt esse ordinatus & habere habitū inclinātē ad ipsum ē theologice, q̄ respicientem Deū immediate pro obiecto non

sic ex parte intellectus, q̄a non est nisi vna potentia nata habere actū sūm attingentē Deum. scilicet intelligentia. & illa sufficienter perficitur vno habitu tendente in verū cui assentiendū est propter reuelationē. Et per hoc patet ad illā obiectiōnē de partibus imaginis, quia & si sint duę ptes imaginis ex parte intellectus & vna ex parte voluntatis, hoc non est, quia intellectus duplici actu elicit attingat obiectum voluntatis. memoria enim & si habeat actionē de genere actionis, non tamen habet actionem de genere qualitatis qua attingat Deum. sed sola intelligentia habet huiusmodi actionem quæ est operatio circa tale obiectū. & pro tāto intellectus est ratio parentis, cui competit actio de genere actionis & produci, q̄ duo representant in diuinis patrem & filium, in voluntate aut non est talis ratio originandi naturaliter sed libere. & in quantum habet rōnem originantis pōt poni voluntatē concurrere cū memoria, sicut dictum est distin. 3. primi lib. q. vlti. Dico igitur breuiter q̄ isti habitus non correspondent partibus imaginis, sed tantum sunt duę potentia, quarum est attingere Deum immediate per actus elicitos, tales autem sunt intellectus, qui ut distinctus per vnicum actum elicitum immediate attingit Deum credēdo, & voluntas ut hūis rōnem affectionis iustitiæ & cōmodi amando, & sperando.

A D A R G V M E N T A.
Pro illa opi. quæ ponit charitatem in concupiscibili & spem in irascibili, quæ ponuntur ad probandum. distincti irascibilis & concupiscibilis in voluntate vbi forte

Idem dist.
31. ad fi.
A forte concedetur distiu. illarum
correspondens dist. virtutū mo-
ralium perficiendum volunta-
tem, vt dicitur distin. 34. patebit
ibi, sed ad propositū non est ne-
cessaria illa distin. ad hoc vt ille
duæ virtutes sint in voluntate,
immo spes est magis concupi-
scibilis accipiendo concupisce-
re strictē pro desiderare com-
modum concupiscendi absolute
enim sunt ambe ille virtutes
appetitiue theologice in concu-
piscibili, quia irascibilis non est
nata habere Deum pro imme-
diato obiecto, sicut tangit vnū
argumentum contra illam opi-
nionē rationē
Mon.

CVM AVTEM CHRIS-
TIVS FIDEM ET
SPEM NON HABVE-
RIT &c.

DIST. XXVII.

QUESTIO VNICA.

*Vtrum sit aliqua virtus theologica
inclinans ad diligendum Deum
super omnia.*

21. 1.

Ca. 7.

IRCA distin. 27. in
qua magister agit
de charitate qua di-
ligimus Deū qua-
ritur vnum. Vtrum
sit aliqua virtus theologica in-
clinans ad diligendum Deum
super omnia. ¶ Quod non, quia
talis virtus esset quædam amicitia.
quod patet ex actu, quia eius
actus esset amare, sed secundū
philosophum. 8. Ethico. non est
amicitia ad Deum, quia Deus
incomparabiliter excedit & ta-

lis excessus secundum eum pro C
hibet amicitiam, quia amicitia
est inter aliquo modo aequales.
¶ Præterea. nulla virtus inclina-
tur in actum impossibilem ha-
benti, sed impossibile est nos ama-
re Deum super omnia. quod p-
batur dupliciter. ¶ Primo ex p.
Ethy. Amicabilia ad alterū men-
surantur ex his quæ sunt ad ip-
sum, mensuratum aut non exce-
dit mensuram in mensuris ac-
ceptis cum perfectione. igitur
amicitia ad alterum non ex-
cedit illam quæ est ad seipsum.
¶ Secundo, quia amicitia funda-
tur super vnitatem. impossibile
autē est aliquid esse eque vnā
amanti sicut ipsemet sibi. ¶ Præ-
terea. homo sine virtute potest
diligere Deum super omnia. igitur
non est ad hoc necessaria vir-
tus theologica. probatio antee-
dentis, quia cum habitu potest, sed
habitus non dat posse simplici-
ter, quia tunc esset potentia. tū
etiam quia ex naturalibus po-
test aliquo frui & non necessa-
rio inordinate, non autem frui-
rio est ordinate circa aliud obie-
ctum a Deo, ergo &c. ¶ Præterea.
ex actibus diligendi Deum su-
per omnia frequentatis potest
acquiri habitus similis inclinans
ad diligendum Deum super om-
nia. igitur charitas non potest
in esse habenti talem habitum,
quia si sic. tunc duo habitus eius-
dem speciei inessent eidē. quod
videtur inconueniens. antee-
cedens patet. quia si ex præceden-
ti ratione conuenit Deum dili-
gere ex naturalibus super om-
nia, ex talibus actibus potest ac-
quiri habitus quo conuenit sic
agere. ¶ Nec potest dici quod isti
duo habitus se comparantur, quia
sunt alterius speciei præter
cau-

A causas efficientes diuerfas, quia sola causa efficiens diuerfa non distinguit effectum specie. sicut per Aug. patet. 3. de trin. ca. 9. & per Amb. de incar. verbi. q. vult q. differentia originis non diuersificat speciem. patet de homine per creationem & generationem, quia Adam fuit eiusdē speciei mecum. ¶ Contra magister in litera. & Aug. de doctrina christiana. 4. & 5.

Ord. dicitur
derum do
uiculis
maxime
speculatio
ni.
IN ISTA Questione tria sunt videnda, quia enim habitus manifestantur ex actibus.

¶ Videndum est primo de illo actu qui est diligere Deum super omnia an sit rectus, ita q. ad eum possit esse virtus. ¶ Secundo de formali ratione obiecti: ipsius actus & habitus inclinantis ad ipsum. ¶ Tertio vtrum natura sine habitu infuso possit in illum. ¶ De primo dico q.

diligere Deum super omnia est actus conformis rationi natura li rectus, quia dicitur optimum esse summe diligendū. igitur est rectus. immo eius rectitudo est p se nota. sicut rectitudo primi principij in operabilibus. aliquid enim est summe diligendum, & non nisi summum bonum, sicut nihil aliud a summo vero est maxime tenendum vel credendum

Dei. Ma
16. 11.
tanquam verum apud intellectum. ¶ Confirmatur, quia praecepta moralia sunt de lege naturae & p consequens illud praeceptum. Diliges dominum Deum tuum, est de lege naturae. & ita naturaliter notū est hunc actū esse rectum. ¶ Ex hoc sequitur q. ad ipsum potest esse aliqua virtus inclinans, & hec theologi ca quia est circa obiectum theologicum. scilicet Deū inmediate. nec hoc tantū, sed innuitur imme-

diatē primae regulae humanorū actū, & infundi potest a Deo, & sic nata est perficere supremā portionem animae, quae non per fecitissime perficitur, nisi immediate a Deo. haec virtus distincta est a fide, quia actus eius non est credere. similiter a spe, quia actus eius non est concupiscere bonum amanti in quantum est commodum amantis, sed tēdere in obiectum secundum se. etiam si per impossibile circumscriberetur ab eo commoditas eius ad amantem hanc virtutē affectiuam perficientem voluntatem in quantum habet affectionē iustitiae voco charitatē.

DE SECVNDO dico q. huius habitus obiectum posset poni Deus in se secundū rationem eius absolutā. ¶ Vel Deus in quantum bonum conueniens amanti. ¶ Vel tertio modo in quantum includit vtrūque. prout. scilicet est quoddam bonum infinitum in se, cuius amās est quaedam participatio sicut finitū est

quidam participatio infiniti. ¶ Secundum poneretur hoc modo, quia Deus & si in quantum bonum creaturae prout dat esse ei per creationem diligatur amore naturali, tamen in quantum dat ei esse beatificum diligitur amore charitatis, ideo obiectū charitatis est Deus in quantum est obiectum beatificum amantis. ¶ Tertium poneretur ppter illud quod nunc tactum est, quia non sufficit sola bonitas infinita in se, vt summe diligatur, sed oportet concurrere q. sit bonum huius in quantum participatur ab isto.

CONTRA primam viam arguitur sic, quia tunc si per impossibile esset alius Deus, esset

Vide 16.
secunda se
cunda. q.
23. art. 4.

D

Vide 16.
secunda se
cunda. q.
62. ar. 3.
& alios
antiquos.

A ser super omnia diligendus ex charitate, quod videtur inconueniens ex se, & etiam per rationem, quia non possunt esse duo diligibilia super omnia, quia vñ super alterum diligeretur, & tñc vñum & idem diligeretur super omnia & non diligeretur. ¶ Secundo quia si ratio boni simpliciter est ratio diligibilis super omnia, igitur ratio maioris diligibilitatis, & ita quilibet tenetur magis diligere proximum, quod non videtur probabile. ¶ Secundū improbat, quia actus charitatis, qui est perfectus, respicit Deum sub perfectissima ratione diligibilitatis, nō est autem perfectissima ratio diligibilitatis in Deo, comparatio aliqua sui ad creaturam, sed aliqua ratio eius absoluta in se. absolute enim est melius in se quā posset esse. ¶ Quacunque habitudo ad alterum. ¶ Præterea, si inquantū est beatificum est principale obiectum charitatis. quæro quid est esse beatificū. aut respectus aptitudinalis, quo natus est beatificare, aut actualis quo actu beatificat. ¶ Si primo modo aptitudo non est ratio terminandi actū perfectum perfecte nisi ratione naturæ cuius est talis aptitudo sicut nec vniuersaliter aptitudo est perfectio, sed necessario complicat secum naturam cui inest. non est igitur dicendum Deum esse sic obiectum charitatis. ¶ Nec secundus modus videtur probabilis, quia illa relatio quæ est in obiecto inquantum actu beatificat, sequitur actum. non enim est differentia in obiecto inter actuale & aptitudinale, nisi quia actus est circa ipsum

elicitus. igitur hoc esset dicere quod inquantum terminat actum a charitate elicito haberet rationem formale obiecti actus. Similiter appetere bonū ut huic pertinet ad affectionem commodi secundum quam voluntas non perficitur a charitate. ¶ Præterea, beatificatio tā actualis quā aptitudinalis si dicit aliquid in Deo dicit præfinitionem rationis aptitudinalis vel actualem. nullus autem respectus rationis potest esse formalis ratio terminandi actum charitatis. ¶ Et ad hoc possunt fieri aliqua argumenta, quæ tacta sunt in præmio primi lib. q. 3. de subiecto theologie. ¶ Contra tertium arguitur, quia eiusdem actus non videtur duplex formalis ratio obiectiua. altera igitur illarum rationum ponetur formalis ratio terminandi actum charitatis. ¶ Et ex hoc arguitur vterius, quia illud quod est formalis ratio, quando coniungitur cum altero si per se esset, esset obiectum formale, sicut patet in alijs rationibus formalibus, puta si calor cōiūctus est ratio formalis calefaciendi, si per se esset, esset calefactum per se. igitur alterum illorū quod nunc est per se ratio obiectiua, si per se esset terminaret, & per consequens reliquum non terminaret nec modo terminat. ¶ Præterea, si aliqua creatura intellectualis esset a se. i. non ab alio effectiue. & esset de se infinita sicut imponitur philoso. 2. apho quod asserit hic de intelligentijs alijs a prima talis creatura in se posset diligere aliquid super omnia, & non aliud secundum rectā rationē nisi primam. & tñc non esset participatio primi effectiue.

QVAN.

A QUANTVM ad istum articulum dico q ratio obiectiua actus charitatis & habitus potest intelligi tripliciter. ¶ Vel prima quæ secundum se accepta nata est per se esse ratio terminandi. ¶ Vel secunda, quæ est aliqua rō præcedens actum pp q natus est actus elici circa obiectum. ¶ Vel tertia, quæ quasi cōcomitat immo sequitur ipsum actū elicitū. ¶ Prima rō est propria rō obiectiua, & nō alia stri-cteloquendo & hæc rō obiectiua est rō Dei in se, præcisā enim ratio huius essentia est rō formalis terminandi oēm actum & habitū theologicū, & hoc in quacunque natura intellectuali sicut tactum est in 1. q. de obiecto theologia. ¶ Quod probatur breuiter ex hoc quia potētia respiciens aliquod obiectū cōe siue in rōne motui siue in rōne termini nō potest perfectissime quietari nisi eo solo in quo est perfectissima ratio obiecti adæquati, omnis autem potentia intellectiua & volitiua respicit pro obiecto adæquato terminā-tetotum ens. igitur in nulla natura siue creata siue increata potest perfecte quietari nisi in illa in qua est perfecta rō entitatis, tale autem est solum ens primum non sub rōne aliqua relatiua, sed sub rōne quæ est hoc ens. ergo &c. ¶ Secunda rō potest aliquo modo dici rō obiectiua actus alliciens ad amandū, nam ipsa nata est allicere aliquo modo ad amandum, & talis in proposito est rō relatiua huius naturæ ad amantem in quantum est cōueniens bonum cōicatiū sui illi. sicut. n. in nobis primo amatur aliquis pp bonum honestū, secundo quia scitur redamans,

illa redamatio in eo est vna specialis rō amabilitatis in eo alliciens ad amanda alia q pp bonū honestū, ita in Deo non sola bonitas infinita vel hæc natura vt hæc natura allicit ad amandū, sed q hæc bonitas amauerit me cōicādo se mihi, secundario hoc allicit. & in isto gradu amabilitatis potest poni omne illud in quo inuenitur ratio amabilitatis, & potest se demonstrare redamare siue creando siue reparando siue disponendo ad beatificandum, ita quod inter hoc sit distinctio nec charitatis respiciat magis vltimam quā secundam nec secundam quā primā, sed oēs sicut rationes quasdam nō solum boni honesti, sed boni cōicatiui & amantis, & ga amantis ideo digni redamari. ¶ Iuxta illud Iōā. Diligamus Deū quoniam ipse prior dilexit nos. ¶ Tertia ratio quæ est esse obiectum finiens actum non est proprie ratio formalis obiectiua, ga naturaliter sequit actū elicitū, & tamen pro quanto semper concomitatur actum, posset poni aliqua rō obiecti, & hoc mō diligitur in quantum est bonū beatificū diligētis. sicut diceretur, Deus diligit in quantum summe diligitur, qd non est ex rōne formalis obiecti, sed sequitur rōne in obiecto cōcomitatē actū. ¶ Exemplum huius diff. trimembris esset si poneretur vnum, quod esset pulcherrimum visibile ex natura rei secundo q illud daret virtutē visuā oculo qua videretur tertio si esset quietans visum in quantum attingit ab oculo per actum videndi, quæ est rō formalis terminandi amorē visuum, si visus posset amare tale obiectum. ¶ Prima ratio quæ

Sco. sup. iij. Sen. S vi-

D. I. ca. c. q.

Exemplum
notabile.

A visus tendit in obiectum est prima ratio talis naturæ pro eo q̃ in tali natura est perfecte ratio obiecti adequati tali potentie quantum potest esse in aliquo. ¶ Secunda est quadam ratio alliciens ad amandum pro quanto communicatur se huic, dando potentia videndi. ¶ Tertia est ratio concomitans actum in quo perfecte quietatur visus absolute. igitur prima ratio in visu respectu amare, si posset amare, esset ratio huius naturæ minime & impropiissime ratio eius q̃ attingitur per actum. Ex quo videri sequi q̃ impropiissime dicunt dicentes Deum inquantum est obiectum beatificū esse obiectum charitatis, si intelligatur per beatificum respectū actuale, inquantum scilicet terminat respectū actus, beatificandi. Si autem intelligat respectum aptitudinalem tunc fitur argumentum est, illa non est ratio terminandi nisi quia natura est ratio terminandi.

Vide Th. DE TERTIO articulo
a. 2. q. 23.
et 1. 2. q.
56. ar. 1. ob
a. et He.
quoli. 1. q.
q. 1. 1. 2.
de gene. 8.
a. 5. b. 1. o.
59.

ponitur q natura nō sufficit ad
actum istum sine habitu infuso.
¶ Primo quia natura determinat
tur ad vnum. determinat autem
ad esse proprium appetendum
ex 2. de generatione. igitur non
potest appetere sui non esse, &
hoc quocunque posito nisi dica
tur q determinatur ad appeten
dum sui esse tm cōditionaliter,
quod nō videtur probabile. igit
quæcunque natura intellectualis
magis determinatur ad appe
rendum se esse quam ad appetē
dum Deum esse, si non posset
vtrunque simul stare, quia ad ap
petendum se esse determinatur
tantquam ad vnum naturale, ad
cuius oppositum non potest in

clinari quacunque conditione
posita circa aliud, quia tunc non
appeteret se nisi cōditione.
¶ Præterea naturalis appetitus
non vñ esset in respectu conueni-
entis appetenti, & per conse-
quens esset primo respectu illius
cui appetitur conueniens illud,
est ipse amās, sed si esset primo
respectu eius non potest esse ma-
gis respectu alterius. ¶ Contra
hoc arguitur primo, quia pars
magis diligit esse totius quam
esset sui ipsius, quod declarat
et in maiori mundo & in mi-
nori. In maiori, quia aqua ascendit
nē fiat vacuum in vniuerso (si-
cut patet multis experimentis)
sicut patet de vinali euerlo &
candela infra posita & in multis
alijs. quod tamen est contra na-
turalem inclinationem particu-
larem huius naturæ aque, cū sit
naturaliter grauis, & per conse-
quens tedit deorsum, sed vincit,
tu ab inclinatione naturæ vni-
uersalis. saluatur enim in hoc bo-
nū totius vniuersi, scilicet conser-
nuitas vel cōtiguitas partiu eius
ad q̄ bonum, vt videtur in isto
exemplo, magis inclinatur aqua
quàm ad suum bonum particu-
lare. patet etiam in minori mun-
do, quia magis exponit se ma-
nus ad saluandum caput quam
se vel aliud membrum, tanquā
magis appetens salutem capitis
quàm aliorum. & in hoc ma-
gis quàm suipsius, quia salus
capitis est salus omnium mem-
brorum quantum ad operatio-
nem vite & influentias vitales.
ex hoc vitra, quālibet crea-
tura sit participatio bonitatis
diuinæ, magis appetit esse bo-
ni Dei quam suipsius, & per cō-
sequens natura rationalis pote-
rit ex naturalibus magis dilige-
re

re bonum diuinum quam aliud quodcunque. ¶ Præterea naturalis summe diligit beatitudinem, sicut colligitur ab Augu. 13. de trini. cap. 5. sed non magis diligit beatitudinem quam obiectum beatificum. igitur summe diligit obiectum beatificum. igitur super omnia & super se. ¶ Confirmatur, quia desperans & occidens seipsum, odit suum esse, & tamen non odit beatitudinem, quia appetit eam si possit eam habere. igitur plus amat beatitudinem & per consequens obiectum beatificum quam seipsum.

ISTÆ RATIONES non cogunt. ¶ Prima, non, quia exemplum illa non ostendunt propositum. solum enim ostendunt quod totum diligit magis bonum suum ipsius vel partis principalioris quam minus principalis totius. patet in primo exemplo, quia impossibile est aquam se mouere ad sursum propter quodcunque bonum vniuersi, quia ex quo habet formam naturalem quæ determinata est ad vnam actionem, illa forma manens eadem numero, nunquam potest esse ratio formalis agendi opposita actioni. ipsa igitur aqua non se mouet sursum, sed solum mouetur ab aliquo mouente extrinseco, cui est nihil confert, quantum ex natura sua. violenter igitur mouetur comparando ad propriam naturam aquæ. pars igitur illa non amat bonum totius plusquam suum, nec ex amore saluat totum, sed totum, siue virtus regitua in toto cui attribuantur partes vniuersi, mouet quolibet partem vniuersi, sicut congruit bene esse totius. ex hoc igitur non habetur nisi quod to-

tum vniuersum magis diligit bene esse totius quam bene esse proprium huius partis. ¶ Idem etiam habetur ex alio exemplo, non enim manus ex suo appetitu exponit se pro toto corpore, sed homo habet illas partes, vnam tanquam principalem, & aliam tanquam minus principalem, exponit minus principalem, quam potest amittere sine periculo totius ad saluandum totum & aliquam partem principalem, quam non potest perdere sine periculo totius, & ita potes habere in proposito quod Deus magis diligit bene esse vniuersi quam bene esse vnius vel bene esse partis principalis quam alterius minus principalis. sed non potes habere quod aliqua pars vniuersi magis diligit bonum alterius partis quantumcunque principalis vel totius quam suum esse proprium, sicut in illis exemplis pars sibi dimissa & considerata secundum inclinationem suam, nunquam exponit se ad non esse pro alio. ¶ In alio

etiam peccat similitudo, quia & si verum esset quod accipitur de partibus istis, istæ sunt aliquid totius realiter in saluando totum saluant seipsas in quantum habent esse in toto, non sic autem creatura est aliquid Dei quasi partialiter. licet sit aliquid Dei ut effectus vel participans ipsum. ¶ *a. l. in hco*

¶ Secunda ratio de beatitudine non concludit, quia procedit tantum de affectione commodi, nam inter concupita ipsi amanti beatitudo maxime concupiscitur, sed non maxime diligitur, immo illud cui concupiscitur magis diligitur sicut finis, quod est ad finem.

A ¶ Similiter ꝑ assumitur de beatitudine non est verum nisi loquendo de ipsa in vniuersali nō determinando illud in quo consistit. & ex hoc non habetur ꝑ aliquid diligat aliud a se plusquam se, quia nō determinatur ꝑ illud in quo est beatitudo sit aliud ab amante.

ISTIS IGITUR rationibus non innitendo pono alias duas rationes ad conclusionem principalem. ¶ Prima est ista, ratio naturalis ostendit naturā intellectuāli esse aliquid summe diligendum, quia in omnibus actibus & obiectis essentialiter ordinatis est aliquid supremum, & ita aliqua dilectio suprema, & ita supremum obiectum sic diligibile, ratio autem naturalis nō ostendit aliud a bono infinito esse summe

B diligendum. quia si sic, igitur charitas inclinat in oppositum eius, quod dicitur ratio recta & ita nō esset virtus. igitur dicitur solum summum bonum infinitum esse summe diligendum, & per consequens voluntas hoc potest ex puris naturalibus.

Nihil enim potest intellectus recte dictare, in quod dictatum non possit voluntas naturalis naturaliter tendere, alias voluntas esset naturaliter mala vel saltem non libera ad tendendum in quodlibet secundum illam rationem boni secundum quam ostenditur sibi ab intellectu. Et hoc est quod arguitur in speciali de angelis, quia in statu innocentie non fuerunt non recti, quia tunc non potuerunt habere actum, ꝑ actum, potuerunt autem de se habere aliquem actum eligendi, & supponendum est quod non habuerunt,

& hoc rectum, & non potuit esse se aliquis actus rectus diligendo se super omnia. ergo.

¶ Præterea. ¶ Ethic. vult Phil. Cal. philosophus quod fortis politicus, secundum rectam rationem de eo, habet se morti exponere pro bono reipub. philosophus tamen non poneret talem habiturum aliquod præmium post hanc vitam. sicut patet ex multis locis, in quibus dubitat animam esse immortalem, & magis videtur declinare ad partem negatiuam saltem si quilibet sequendo rationem naturalem dubitat de vita futura, propter eam de qua dubitat nullus debet exponere se morti, sed si debet exponere se, hoc est, quia in nō exponendo est certissima amissio boni virtutis, ergo circumscripto omni præmio futuro, hoc est consonum recte rationi ut fortis politicus velit se nō esse nec perire bonum reip. sicut autem rectam rationem magis est diligendum bonū diuinū quam bonū alicuius particularis. igitur sicut rectam rationem quilibet debet velle se non esse ꝑ bonum diuinum. ¶ Dicitur ꝑ fortis in exponendo se morti propter bonum virtutis experitur maximū bonū virtutis & maximā delectationē, & ꝑ hanc bonā licet breuiā debet eligere talem actum, melior est enim vnus actus excellens quam quotcunque remissi, in hoc igitur fortis politicus non eligit suum non esse, sed optimū esse sicut est virtutis, quia sicut rectam rationem magis est eligendum non carere vno actu virtutis quam nō carere multis alijs modis. ¶ Contra hoc, simpliciter magis amatur illud, pro cuius salute vult aliud

Aliud non esse, vel cui ne male sit, volo aliud non esse, q̄ illud aliud, quod volo pp̄ ipsum non esse, sed talis fortis ne male sit reip. vult se & actum virtutis non esse. igitur simpliciter magis diligit bonum publicum, quod vult saluari, quam se vel actum virtutis pro cuius salute non se exponit, sed pro salute reip. & ita stat argumentum.

¶ Additur quædam persuasio theologia, quia si nullus potest habere actum virtutis perfectū diligendi Deum super omnia ex puris naturalibus. igitur qui inueniret se primum ad talem actum, posset scire se esse in charitate, quia sine charitate nō est talis prinitas. consequens est falsum, ergo.

QUANTVM ad illum articulum propter istas duas rationes de conformitate voluntatis & rationis rectæ, & de forti politico concedo conclusionem quod ex puris naturalibus potest quæcunque voluntas saltem in statu naturæ instituta diligere Deum super omnia.

¶ Ad cuius declarationem.

¶ Primo expono qualiter sit intelligendum illud super omnia. ¶ Secundo qualiter ad hoc teneatur creatura naturalis.

¶ Tertio, q̄ hoc non obstat habitus charitatis est necessarius, & ad quid.

DE PRIMO dico quod illud super omnia potest intelligi extenſiue, puta quod plus diligit Deum quam omnia alia, & citius vellet omnia alia non esse quam Deum non esse.

¶ Et intensiue, puta ex maiori affectu vult Deo bene esse quā alicui alteri. De primo membro conceditur communiter quod

nihil aliud a Deo nec omnia simul sunt æque apprecianda sicut Deus. De secundo ponitur vna distinctio. quod amor excedit amorem. ¶ Vel quia feruentior siue tenerior. Vel quia fortior siue firmior, & dicuntur isti amores sese excedere sicut mater dicitur tenerius & ardentius diligere filium, pater vero fortius & firmius, quia maiori periculo se exponeret pro amore filij. Hoc modo dicitur quod dilectio Dei debet esse super omnia quantum ad firmitatē, ne scilicet aliquid aliud possit ab hoc euellere, sed non oportet quod sit super omnia quantum ad feruorem & teneritudinem & dulcedinem, quia aliqui inueniunt se quis feruentius diligere creaturam quam alias Deum.

¶ Confirmat hoc, quia si posset pro statu isto utroque modo diligere Deum super omnia, igitur posset implere illud præceptum Dei. 6. di. do. de. tu. &c. cuius oppositum habetur in littera a magistro & Aug. & Ansel. qui nolant q̄ hoc præceptum sit, nec q̄ teneamur illud implere, sed quod implebimus.

¶ Contra istam distinc. arguitur, quia solum hoc magis diligitur quod firmius diligitur. hoc enim magis diligo cui minus volo malum accidere, & pro cuius bono saluando magis me expono ex amore, quia exponere sequitur amorem, & hoc loquendo de amore qui est actus voluntatis, non de illo qui est passio appetitus sensitui, & si aliqui igitur dicantur diligere feruentius vel tenerius, tamen firmius non diligunt, hoc non est ex aliquo excessu amo-

Quare

Henr. dr
alios ante
quos hic
et vv. pra
cipue ubi
que.

Aris intellectui in eis, sed forte alicuius passionis amoris sensitui. Sicut aliqui qui dicuntur deuoti sentiunt aliquam maiorem dulcedinē quam alij multo solidiores in amore Dei, qui centuplum promptius sustinent martyrium. Nec dulcedo est actus voluntatis elicitus, sed passio quædam actui retributa, qua Deus, allicit & nutrit paruulos ne deficiant in via.

¶ Dico igitur quod illud super omnia debet intelligi utroque modo. sicut enim teneor diligere Deum super oia alia extensiuē, ita etiam maiori affectu quā aliqd aliud, & dico maiori simpliciter, quia. s. magis repugnat effectui opposito, quia facilius posset inclinari ad oppositum dilectionis cuiuscunque alterius quā Dei. ¶ Quod

B additur de illo præcepto, non valet, quia pari ratione fuissetandum præceptū de visione Dei non ut impleteretur, sed ut sciremus quomodo esset tenendum, cuius oppositum satis patet.

¶ Dico igitur illud præceptum extensiuē & extensiuē s. in viam prædictam pōt impleri in via, sed non quantū ad oēs cōditiones q̄ exponuntur per illas additiones ex toto corde, & ex tota aīa &c. quia non potest esse in vita ista tanta recollectio viriū ut amotis impedimentis possit voluntas tāto conatu ferri, quāto posset si vires essent vnite, & non impedire, & quo ad talē intensionē actus expulsus impedimentis, & recollectis virib. dēt intelligi dictū Aug. & magistri ¶ pceptū illud non impletur in via, nam pronitas viriū inferiorum pro statu isto impedit superiores ab actibus perfectis.

QUANTVM ad secundū dico, quod illud præceptum affirmatiuum, Deutero. 6. & Mar. 22. di. do. de. tu. &c. non tantum obligat semper ad oppositum fugiendum, ne. s. insit actus odij, sed obligat pro aliquando ad actum elicitem, quia ille actus est circa finem, ex cuius bonitate descendit omnis bonitas moralis in actibus qui sunt ad finem. sicut igitur hō tenet habere aliquē actum virtuosum, ita tenetur habere aliquem actum illius præcepti circa finem grauitate diligendum. qñ autem sit hoc forte determinauit hoc illud præceptum diuinū, sanctificā sabbatum, & maneat vnusquisque apud se. i. recolligendo se & ascendendo ad Deū suum. Et ecclesia specificauit quantū ad missam audiendā in die dominico. de consē. dist. 2. c. missas. D non est autem simile de præcepto diligendi proximū, sicut patebit dist. sequenti.

DE TERTIO dico sicut dictum est dist. 17. primi lib. q̄ ille habitus charitatis quantum ad substantiam actus dat aliquam intensionem viteriorem, quam eadem potentia & ex equali conatu dare non posset actui suo, & quanto potentia creata est perfectior, tanto plus deficit in actu, si non habeat charitatem correspondentem. sibi secundum proportionem, dico Arithmetica, quia s. geometrica est equalitas. quantum enim deficit voluntas minor, si non hēt charitatē sibi proportionabilem, tñ deficit voluntas maior geometrica, si non habeat charitatem sibi proportionabilem. Quantū vero ad illam circumstantiā actus quæ est esse acceptum

Apud Deo, dictum est in primo
ibi supra, qd hoc est a charitate
principaliter, & minus principa-
liter a voluntate vniformiter.
igitur sicut ibi dictū est de ne-
cessitate habituum pp actus &
pcepue charitatis quantū ad
aliquid quod est de circumstan-
tia actus, quantum aut ad sub-
stantiam actus dico sicut dictū
est illic. ¶ Quantū ē ad hanc cō-
ditionē habitus. s. qd ipse sit in-
fusus. Dico sicut prius dictum
est de fide & spe qd non pōt pro-
bari per rōnem naturalem esse
tales habitus infusos, sed solum
fide tenetur, & congruitas bo-
na apparet, quia quantum ad
actus circa Deum immediate
probabile est quod non pos-
sit perfectissime percipi. su-
prema portio nisi immediate
a Deo.

B AD PRIMVM argumen-
tum principale, concedo qd cha-
ritas proprie potest dici amicitia,
licet non oīno accipiendo
amicitiā stricte sicut accipit phi-
losophus ibi, sed aliquantulum
extendendo, sicut fm intentionē
eius ad Deū est aliquid excel-
lentius amicitia, illa n. excel-
lentia obiecti non tollit qd est
perfectionis in obiecto, sed il-
lud qd est imperfectionis. hōne-
stas quippe in diligibili & redam-
atio in dilecto sunt conditio-
nes per se in diligibili, non quin-
de imperfectionis, immo non
esset perfectior si nō redama-
ret, sed æqualitas in istis est con-
ditio concomitans, Deus autē
hēt honestatē & redamationē
sicut amationē, & excellentius
pōt esse amicitia ad ipsum, ita
ut dicatur superamicitia. ¶ Et si
arguitur qd æqualitas est rō ami-
citiae. ¶ Verum est supposita ho-

nestate, quæ est prima rō amabi-
lis, æqualitas aut est rō amicitie
stricte sumptæ, sed excellentia est
rō habitus magis similis vel per-
fectioris quā sit amicitia, talē
in proposito voco charitatem.
¶ Ad secundo dico, qd non solū
ex charitate pōt Deus super oīa
diligere, sed ex naturalibus saltem
in statu naturæ institutæ. ¶ Et ad
illud principium phi. di. 9. ethi.
Dico quod debet intelligi quā-
tum ad innotescētiā. innote-
scit quippe amicitia ad alterū
quando appeto alteri similia
his quæ mihi, sed non quantum
ad per se rōnē quāsi non sit alia
amicitia, in amicitia tamen stri-
cte accepta quæ est inter æqua-
les, ibi siquidem amicitia ad se
est mensura amicitie ad alterū,
& non econuerso. ¶ Et cum ar-
guitur ibi de vnitatē. Dico qd
duæ conditiones concurrunt in
obiecto amabili. s. vnitās & bo-
nitas, & licet vnitās quandoque
superet vnitatem, tamē bonitas
ex alia parte recompensat. ¶ Ad
tertium concedo conclusionē,
nec tñ superfluit charitas ut di-
ctū est. ¶ Ad quartū dico qd non
potest acquiri ex actib. aliquis
habitus eiusdem speciei cum
charitate, licet possit acquiri ali-
qua amicitia tendens in Deum
sub eadem rōne obiecti, & ē p
actum similem, quia super om-
nia diligendo, quæcunque enī
natura nō potest esse ab aliquo
efficiente eiusdem speciei cum
efficiente alterius, non est ei-
usdem speciei cum illa alia, sicut
est in proposito.

AD DVO ARGUMENTA.
pro primo membro in articulo
de obiecto formali charitatis.

¶ Ad primum dico, quod il-
la positio duorum decorum de-

Astruit naturam charitatis, quicūque enim habitus ex se tendit in vnum ponere ipsum tendere in plura est ponere ipsum non esse ipsum, sicut si aliquis habitus proprius simpliciter primi principij poneretur esse alterius primi principij, esse ponere hunc habitum esse huius obiecti vt proprii & non proprii, ita dico in proposito, quod plures esse deos includit vtrumque esse diligendum ex charitate & neutrum.

¶ Ad aliud dico, quod nō est simile de magis & minus in aliquo ordine, & de supremo in illo ordine quo ad omne extrinsecum operans circa illa illius ordinis, potest enim operatio aliquis necessario requirente supremum, vt sit perfectissima, & tamen non necessario habet

Bordinem ad alia ordinata in illo ordine. Exemplum in coloribus non potest esse perfectissima visio nisi perfectissimi coloris, & tamen non oportet necessario, quod sit perfectior visio circa colorem propinquorem illi, & ratio est, quia ratio quietationis ex parte perfectissimi coloris est ratio totalis eius quā in alio est diminute, & ideo licet in proposito vnum aliquale ter excellat alterum, in nullo tamen est ratio quietandi, licet potentia naturaliter sit libera, licet ergo solum infinitum bonum quietet voluntatē, & hoc inquantum infinitum bonum, non tamen oportet quodlibet bonum finitum secundum gradum suum in bonitate magis & minus quietare, quia isti gradus sunt accidentales per comparisonem ad extrinsecum quietandum.

**HIC POTEST QUÆRI
VTRVM ILLO MAN-
DATO &c.**

DISTIN. XXVIII.

QVÆSTIO VNICA.

*Vtrum eodem habitu sit diligendus
proximus, qui diligitur Deus.*

In ista. 28. dist. in qua magister agit de diligendis ex charitate, dicitur vnum. ¶ Vtrum scilicet eodem habitu sit diligendus proximus quo diligitur Deus. Quod non, quia vnus habitus est vnum obiectum for male, in Deo autem & proximo est alia & alia ratio formalis bonitatis.

¶ Præterea, ille habitus quo diligitur Deus est habitus theologicus, igitur respicit solum Deum pro obiecto, non autem aliquid creatum. ¶ Respondet, quod hoc verum est, principaliter tamen respicit aliud, prout attribuitur ipsi Deo. ¶ Contra. si attributio sufficeret, igitur osium posset esse vnus habitus intellectualis, & et appetitiuus, quia omnia attribuitur ad vnum, si militer omnes virtutes morales attribuantur ad vnum. scilicet felicitatem, tanquam ad per se appetibile. ¶ Præterea. ad principale aliud est habitus principij, & conclusionis, igitur similiter in appetitiuis aliud est habitus finis, & eius quod est ad finem. charitas est finis. ergo &c.

¶ Contra. 1. can. 10. 4. ca. Hoc mandatum habemus a Deo, vt qui diligit Deum, diligit & fratrem suum.

HIC

A HIC SVNT TRIA videnda. Primo, qualiter ille habitus, quo diligitur Deus, respiciat proximum. Secundo, de habitu habendo circa proximum. Tertio, quis sit ille proximus.

DE PRIMO dico, quod charitas (sicut tactum est dist. 37. primi.) dicitur habitus quo Deus habetur charus, posset autem haberi charus aliquo amore privato, quo amans nollit habere condiligentem, sicut in zelotipis habetibus mulieres charas, sed ille habitus nec esset ordinatus, nec perfectus. Non quidem ordinatus, quia Deus qui est bonum commune, non vult esse bonum privatum alicuius. Nec secundum rectam rationem daret aliquis sibi appropriare istud bonum commune, & ideo amor ille inclinat

B ad hoc bonum, ut bonum proprium, non diligendum, nec habendum ab alio, esset inordinatus, esset etiam imperfectus, quia perfecte diligens vult dilectum diligere, sicut patet per Ricardum. igitur Deus infundens habitum, quo anima ordinate, & perfecte tendat in ipsum, dat habitum quo habeatur charus, ut bonum commune & condiligendum, ab alijs, & ita habitus ille qui est Dei, inclinat et ad velle ipsum huius charum, & diligere ab alio. scilicet cuius amicitia sit ei grata, vel non displicens pro tunc, pro quod est grata. sicut igitur ille habitus inclinat ad diligendum Deum in se ordinate, & perfecte, ita inclinat ad velle eum diligere a se, & a quocunque alio, cuius amicitia sit grata ei. Ex hoc patet qualiter habitus charitatis sit unus, quia non respicit primum obiecta, sed solum Deum

respicit pro primo obiecto ut in se bonum primum, & secundario velle eum diligere & per dilectionem haberi a quocunque quantum est in se, quia in hoc est perfecta, & ordinata dilectio eius, & hoc volendo diligo me & proximum ex charitate volendo mihi & sibi velle & per dilectionem habere Deum in se, quod est bonum simpliciter iustitia, ita quod primum obiectum est solus Deus in se, omnia autem alia sunt quidam obiecta media, quasi actuum reflexorum mediantibus quibus tendo in infinitum bonum quod est Deus, idem autem est habitus recti, & reflexi. Contra hoc obijciatur, quia non eodem habitu intelligo Deum, & alium intelligere Deum, igitur a simili non eodem volo Deo bene esse, & alium velle Deo bene esse.

D Respondeo. actus super quem fit reflexio potest significare nominaliter, & tunc significat actum suum secundum quiditatem, vel verbaliter, & tunc significat actum suum, ut in superposito, vel ut concernentem superpositum. Primo modo, uniuersaliter eodem habitu potest dici actus, & fieri reflexio super illum non solum in intellectu, sed etiam in appetitu, quo enim intelligo aliquid, intelligo intellectionem illius, siue inherenter mihi, siue alteri. Secundo modo, ex primitur per infinitum, & tunc si comparatur ad velle non necessario accipitur sub ratione presentis, possum enim velle te currere, licet non pro nunc, sed pro Speculare alias. Si autem comparatur ad sciendum, quia diligenter sciendum non est nisi respectu vespontandari, nec sciendum respectu agere, nisi do. sit

A sit agere respectu illius supposito, scire non reflectit super actum sic significatum, nisi actus insit supposito, cui significatur inesse, & quia possibile est in me esse scientiam actus recti, & reflecti in se absque hoc, quod actus ille inexistat alij a me, ideo non habeo actum reflexum illius suppositi super actum istum, ut significatur verbaliter, & dictum de aliquo supposito. patet igitur quod licet non eodem sciam Deum & sciam te scire Deum, tamen eodem volo Deum, & volo te vellem Deum, & in hoc diligo te ex charitate, quia secundum hoc volo tibi bonum iustitiae, & secundum hoc non assignat proximum, quasi secundum obiectum charitatis, sed quasi omnino accidentale obiectum, quia ut aliquid potens condiligere mecum perfecte & ordinate dilectum, & ad hoc eum diligo, ut condiligat, & in hoc quasi accidentaliter eum diligo, non propter eum, sed propter obiectum. quod volo ab eo condiligere. & volo hoc ab eo diligi. volo sibi simpliciter bonum, quia bonum iustitiae.

D E S E C U N D O dico quod sicut negatio conclusionis non necessario sequentis ex principio necessario, non arguit negationem principij, sed potest stare cum assertionem principij, quia non omnis error circa conclusionem destruit assertionem principij. Ita et non necessario sequitur ex dilectione infiniti boni dilectio boni finiti, nec in actibus dilectionis sequitur ex natura rei destructio dilectionis Dei ex destructione dilectionis proximi, & hoc siue intelligatur destructio dilectionis, contrarie, vel contradictorie, & multo ma-

gis ex natura habitus non esset contradictio, quod est respectu alij Dei, & non respectu proximi. est igitur iste habitus circa aliud, quatenus praeceptum est datum de diligendo illud aliud, & ad illum actum oportet ut illo habitu, aut saltem non contra agere illi habitui. alioquin destrueretur actus, & habitus circa Deum, non quidem ex natura contradictionis, sed per naturam demeriti, transgressio enim precepti non corrumpit positivum habitum, nec actum diligendi Deum, sed demeretur, ut Deus se subtrahat, & sic nec habitus, nec actus posset inesse, quia quantum talis, quod ex natura sua natus est est inclinare ad amandum, non privativus, & ideo actus amandi privativus, qui. id destruit amare proximum, nullo modo potest esse talis habitus. Et in hoc d'apparet magna perfectio huius habitus, quia & si zelus acquisitus possit esse maior, quam minima charitas infusa, quantum ad intentionem actus elicendi hinc inde, tamen ille habitus infusus, quia ordinatus, & perfectus in genere habituum appetitivorum non potest esse Dei, nisi ut boni consens, & condiligendi, ideo non potest esse principium alius actus, quo diligit Deus cum contrarietate dilectionis proximi. Patet igitur de actu, qualiter est necessarius ex natura habitus, si aliquis debeat elici de illo habitu, hoc tamen intelligendo, quod non potest elici ut privativus, nec ut contrarius actui circa proximum. ex natura precepti supradicti habitus potest elicere actum circa proximum positivum, vel saltem non contrarie, ne. id demereatur quis corruptionem

a. l. reflectit
actum.

B

Alia

etiam

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

qui

est

habitus

Aruptionem habitus, qui est circa Deum.

¶ QVANTVM ad tertium dico, q̄ proximus est quilibet, cuius amicitia est grata dilectio, scilicet ab eo diligitur. non enim debeo summe dilectum a me velle diligi ab aliquo, cuius dilectio non est sibi grata, & a quo non vult diligi. quia igitur certum est beatorum dilectionem esse Deo gratam, absolute debeo velle ipsum ab eis diligi, & quia de quocunque viatore signato est dubium, debeo hoc sibi velle ex conditione, scilicet si placet ei ab eo diligi, vel q̄n placet ei ab eo diligi, circa viatores autem in communi, quia semper supponendum est esse aliquos sibi gratos, potest haberi absolute actus volendi Deum ab eis diligi.

¶ AD PRIMVM argumen- tum patet, quomodo hic est vnus obiectum tantum. ¶ Et cū probatur q̄ sit alia ratio bonitatis in Deo, & in proximo, dico q̄ ratio bonitatis proximi non est ratio terminandi actum, sed tantum ratio bonitatis diuine, quia si in bonitatem proximi tēdat, hoc non est nisi actus reflexo, qui semper vterius tendit in obiectum actus recti, sicut prius dictum est. ¶ Ad secundum patet per idem, quia hæc virtus habet pro obiecto quietatio tantum Deum, tamen pro obiecto proximo in actu reflexo potest habere aliquid creatum, & ita forte visio in patria poterit habere pro obiecto aliquid creatum, non tamen sistendo ibi, sed vterius tendendo in Deum. ¶ Ad tertium dico, q̄ per habitum principij tenditur in principium secundum propriam veritatem, quā

habet exterminis, & per habitum conclusionis tenditur in conclusionem, secundum propriam veritatem eius, quam hēt ex terminis aliā veritate principij. non sic in proposito, sed tū est vna bonitas, quā est ratio tendendi. nō enim mouet me plus bonitas proximi, quā festuca, si festuca posset Deum diligere. si enim perfecte diligo eum, volo eum diligi ab omni potente diligere eum ordinate, cuius dilectio ei placet, nec est generaliter simile in obiectis intellectus, & ostensis, & in obiectis voluntatis * al-
a. l. affectiui.

POST PRÆDICTA &c.

DISTIN. XXIX.

QVÆSTIO VNICA. D

Utrum quilibet teneatur maxime diligere se post Deum.

IRCA istam vigesimam nonam distine. in qua magister agit de ordine diligendi ex charitate, queritur vnum. Vtrū quilibet teneatur maxime diligere se post Deum. Quod nō. 9. Eth. Quæst. 1. vituperatur amator sui. & multa ibi de hoc.

¶ Præterea. Grego. in Homil. super illud. Luc. Misit illos binos. Nemo ad seipsum proprie charitatem habere dicitur, sed dilectio in alterum tendit, vt charitas dici possit. ¶ Contra, mensura est perfectior mensura to, sed dilectio sui est mensura dilectionis proximi. Iuxta illud Mat. Diliges proximum tuum, sicut teipsum.

EX

A EX DICTIS in quaestio-
 19. q. 2. ne precedere patet solutio huius
 quaestionis. Charitas. n. ex hoc,
 q. est principium tendendi in
 Deum actu directo est princi-
 pium reflectendi super actus il-
 los quibus tenditur in Deū. &
 in hoc sicut dictum est ibi, est
 principium volendi cuilibet po-
 tenti diligere Deum, q. diligit
 ipsum. inter omnes autē actus
 eiusdē rōnis rēdentes in Deum
 charitas est principium immedia-
 te reflectendi super actū, quem
 elicit habēs charitatē, quo ten-
 dit, & diligit Deū. igit post Deū
 immediatissime vult quis ex cha-
 ritate se diligere illud, quo ten-
 dit in Deum. s. se diligere Deū,
 & hoc volendo diligit se, quia
 diligit sibi bonum iustitiae. igit
 tur immediate post Deum tene-
 tur se diligere ex charitate. Hoc
 confirmatur, quia pensatis ratio-
 nibus bonitatis, & unitatis quae
 sunt rōnes diligibilis post Deū,
 qui est bonū infinitum in quo
 est perfectissima ratio bonita-
 tis occurrit in seipso alia ratio
 maxima. s. unitatis, quae est perfe-
 cta identitas. igitur quilibet
 inclinatur naturaliter ad dilectio-
 nem sui post bonum infinitum.
 inclinatio autem naturalis est
 recta.

AD PRIMVM argumen-
 tum dico, quod philosophus ex-
 ponit se ibi, quomodo viturabi-
 le est esse immoderatum ama-
 torem sui, non autem modera-
 tum. ¶ Ad secundum dico, quod
 omnis diligens se ex charitate
 diligit se in ordine ad bonum
 infinitum, quia diligit sibi actum il-
 lum, vel habitum, quo tendit in
 illud bonum, & in hac dilectio-
 ne tendit in alterū, quia in Deū,
 tanquam in principalem obiectū

actus, & tñ ad se habet charitatē, C
 licet non ut ad obiectum finale,
 sed proximum ordinatum ad
 obiectum ultimum, quod est ab
 eo distinctum.

HIC SOLET QVARI &c.

DIST. XXX.

QVÆSTIO VNICA.

Utrum necesse sit ex charitate dilige-
 re inimicum.

CIRCA istam. 30.
 distin. in qua ma-
 gister agit de cha-
 ritate quantum ad
 perfectionem me-
 riti, quaritur unum. Utrum ne-
 cesse sit ex charitate diligere ini-
 micum. Quod non. Luc. 10. Pha-
 risæo interroganti. Quis est me-
 us proximus? Respondit Christus.
 Qui fecit misericordiam cum il-
 lo, videtur ergo determinasse q.
 solus ille habendus est prox-
 mus, qui talia facit. sed inimi-
 cus non facit talia. ergo. ¶ Præ-
 terea. 3. Regum 7. super illud.
 Fecit quoque mare. Glo. decē
 præceptis in lege dominus om-
 nia quae facere debemus expre-
 sit, sed ibi non est aliquod præ-
 ceptum de diligendo inimicū.
 ¶ Præterea Luce. 6. Glo. quare.
 & Aug. super illud Psalmi Re-
 uela oculos meos. Et Matth. 5. et
 Audistis, quia dictum est anti-
 quis. Odio habebis inimicum
 tuum. Sed moralia præcepta ma-
 nent eadem in noua lege, quae
 in veteri. igitur manet hoc no-
 ua lege.

¶ Præterea. 2. Thopi. in contra-
 rijs tenet consequentia in seip-
 sis. igitur si amicus est diligendus

A dūs, inimicus est odiendus, ista enim sunt contraria de contrariis. Contra Matth. 5. Ego autē dico vobis. Diligite inimicos vestros &c. & pbat illud ibi. Quia si diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Præterea Matth. 6. Dimmittite &c. Et subiūgit probationem illius argumenti. igitur quilibet de necessitate ad hoc tenetur. Præterea Matth. 18. in parabola de seruo, qui petijt debitum subiungitur. Sic & pater vester celsitis &c.

RESPONDEO, inimicus potest considerari per se. i. in quantum inimicus. & per accidens in quantum homo. Primo modo, dico quod inimicus non est tantum malus priuatio ne boni, sed habitu positio vitij. sicut iniustus dicitur non tantum carens habitu iustitiæ. sed etiam habens habitum iustitiæ contrarium causatum ex actibus iniustis. sicut habet a Boetio sup. predicamētis. c. de qualitate. hoc modo cū amicitia respiciat bonum virtutis in amato, & hoc conueniens actui virtutis in amate, inimicitia respicit malum disconueniens bono, quod est in eo qui est inimicus, inimicus ergo in quantum talis est malus, & vitiosus, & per consequens nullo modo est sic diligendus, hoc enim modo odit inimicu, qui dixit. Deficiāt peccatores a terra, & iniqui, ita ut non sint. non sint quidem inimici siue iniqui, quia, verte impios, & non erunt. Prouer. 12. Loquendo autem de inimico per accidens. s. de hoc homine qui nūc est inimicus. habet qd diffcultatē. Et * isto mō possum⁹ loq. de dilectione. ¶ Vel positue,

quasi per modū actus eliciēdi. ¶ Vel quasi prohibitiue per modū actus cōtrarij arcēdi. ¶ Secū dū est magis necessariū, qā pcepta affirmatiua magis obligant ne contraria eorū fiant. Et isto modo accipiēdo diligere. s. pro non odire, distingo, q. duplex bonū possumus non odire sibi. ¶ Scilicet bonum spirituale. s. quo attingit, vel natus est attingere Deum. ¶ Vel aliud bonum indifferens, quod potest ordinari ad illud, & ad oppositum. vbi gratia de primo, ipsum diligere Deū amore amicitia ut est bonū honestū. vel concupiscere sibi Deum, ut est bonum cōmodi, ipsum audire missas, prædicationem, correctionē, instructionem, per quē cōuertitur ad diligendum Deum. Exemplum de secundo, ipsum viuere vita corporali, esse sanum, diuitem, fortem, & huiusmodi. ¶ Quantū ad prima bona non videtur, q. possumus illa sibi odire, vel nolle, quia hoc non stat cum perfecte diligere Deum. s. nolle ipsum cōdiligere ab alio, cuius amicitia non nōscitur ei displicere, & hoc condiligere tam ratione boni honesti. s. propter se, quā ratione boni commodi eius. Nec pari ratione stat cum perfecte diligere Deum, nolle alij illa, p quā inducatur ad condiligendum Deum. ¶ Sed de alijs bonis indifferentibus, videtur quod possum odire illa proximo. ¶ Tū, quia possum ordinate odire, vel nolle illa mihi.

¶ Tum etiam, quia potest ordinate nolle sibi ea, & quæcunque ipse potest ordinate nolle sibi, vel ego mihi, si essem talis, qualis est ipse, possum sibi ordinate nolle. Assumpta patent, pos-

A possum enim ordinate nolle mihi diuitias, sanitatem, & vniuersaliter necessaria ad vitam corporalem, & hoc dupliciter, vel continendo ea, sicut si siā pauper voluntarie, vel volendo Deū infligere illa mihi pp peccata mea, vel voluntate consequente vt si sint inflicta acceptare ea, & gaudere de his iā nūctis. ¶ Cōsimiliter ergo possum tot modis velle opposita corū sibi, vt paupertatem voluntariam, & ita cauere diuitijs insigi sibi a Deo aliqua mala ad correctionem, si crederem ipsum per talia commoda semper addere ad peccata, possum velle sibi opposita illorum commodorum. Et quo ad conformiter est dicendū de bonis fortunæ, & de bonis corporis. ¶ Sed de vita corporali videtur dubium, an possum illam sibi odire, vel nolle, & videtur qd sic. ¶ Tum, quia iudex in causa criminali potest iuste sententiare contra eum, actor etiam in eadem cā pōt licite agere cōtra eum, vterque igitur potest velle effectum illius sententiæ, qd effectus est occisio rei. Similiter, si quis impugnet ecclesiam, cū talis quātum est in se impediatur bonum commune. sc. pacem ecclesiæ, vt bonum commune saluetur, vt qd aliquis possit ordinate velle tali persecutori mortem corporalem, propter bonū commune, quod impedit. si pacem ecclesiæ. ¶ Quātū ad hoc dici potest, qd non potest quis absolute velle proximo mortē corporalem, vel nolle sibi vitam, quia post mortem non est presentia, vt tenetur, nec conuersio ad diligendum Deum, sicut est post priuationem diuitiarum, vt fortitudinis, & talium, immo

priuatio talium potest esse occasio penitentiæ, non autē priuatio vitę corporalis. Non videtur autem qd possum ordinate velle alicui illud, per quod simpliciter excluditur a possibilitate diligendi Deum. ¶ Potest tamen aliquis ordinate velle proximo mortem corporalem sub conditione, puta si credat eum finaliter futurum malum, & tunc sibi potest optare mortem, vel vt det locum sanctis quos impedit, vel ne addat peccata peccatus, propter quę post mortem actius puniatur. Et illarū duarū causarū colliguntur ex legenda beatę Anastasie, quę scripsit Grisologo, de viro suo Publio, vt si Deus prauideret eum in infidelitate mansurum iuberet eum dare locum sanctis. hoc quo ad primum. Et sequitur quo ad secundum, quia melius est ei animā exhalare, qd Dei filium blasphemare. Et ita nec in isto casu, nec in duobus precedentibus de iudice & tyranno potest quis absolute velle proximo mortem corporalem, immo magis, quantum in se est, debet nolle. ¶ Vbi sciendum qd sicut tactum est distin. 13, huius & alias sæpe, quando expositione alicuius conditionis simpliciter nolite aliquis vult aliquid, non simpliciter vult illud, sed magis respicit, sicut patet de proieciente merces in mare, qui propter tempestatem exorram, quę est simpliciter sibi nolita, voluntarie proiecit merces, istud voluntarium non est meritorium, quia non est volūtū, nisi ex suppositione cuiusdā noliti, quod autem est possibile tantum ex suppositione impossibilis, non est simpliciter possibile. ¶ In omnibus autem prędictis cali-

A casibus, illud propter quod mors
est volita, est simpliciter nolen-
dum, tenetur. n. iudex, & actor
in causa nolle ipsum esse reum
ex suppositione criminis, tene-
tur etiam patiens persecutionē
tyrannorum nolle eos esse tyrā-
nos contra ecclesiam. tenetur
etiam in tertio casu quis, quan-
tum est in se, nolle ipsum esse fi-
naliter reprobum. Et ideo, si po-
nantur opposita istorum, po-
test velle sibi potius mortem, ta-
men cum quadam tristitia, qd
non est simpliciter velle, dictum
est enim saepe supra, qd velle con-
ditionarum sufficit ad causan-
dum tristitiam, si oppositum ve-
niat. ¶ Patet igitur ad primum
argumentum, de iudice & acto-
re, & licet per idem possit dici
ad secundum de tyranno, tamē
ibi aliter potest dici, qd tyrānus
non potest inferre, nisi persecu-
tionem extrinsecam iuxta illud.
Salua. Nolite timere eos q occi-
dunt corpus, & postea non ha-
bent amplius quid faciant. talis
autem persecutio exterior fre-
quenter est electis materia pro-
ficiendi in virtutibus, praecipue
in patientia, quae secundum la-
cobum opus perfectum habet,
hoc enim modo a principio q-
libet ecclesia persecutionē pas-
sa est, & ex hoc profecit, & ideo
in casu illo non videtur q liceat
optare tyranno etiam mortem
corporalem, nisi forte esset ali-
quid a quo iuste esset sibi talis
mors iniungenda propter pecca-
ta sua. & tunc posset aliquis op-
tare, qd a tali iudice fieret iusti-
tia, tamen cum tristitia. qd sem-
per tenetur nolle ipsum esse di-
gnum tali poena. ¶ Sed loquen-
do de alio intellectu precepti. s.
de actu positivo diligendi ini-

micum. posset dici, qd non tene-
tur quis aliquando elicere actū
diligendi proximum, quia nec est
teneri cogitare de eo, puta si el-
set aliquis ita occupatus circa
contemplationem Dei, qd nun-
quam cum plena deliberatione
cogitaret de proximo. Si etiam
cogitet, non est necesse elicere
actum diligendi circa ipsum. qd
absque hoc potest habere circa
finem actus ordinatos, & circa
ea quae sunt ad finem consequē-
dum necessaria. & si hoc, igitur
multo magis non tenetur elice-
re actum diligendi circa ini-
micum, quia nec cogitare de
eo. ¶ Tamen moderando illud,
potest dici, qd si appareat alicui
evidens necessitas proximi, vel
inimici, puta qd sine ipso nō po-
test habere sibi necessaria ad at-
tingendum ad dilectionē Dei,
puta si est infidelis, & sine eius
doctrina non possit conuerti ad
veritatem, vel si est malus, & si-
ne eius correctione non potest
conuerti ad bonum, quod ta-
men forte nunquam continge-
ret, ibi tenetur quis non solum
ad velle bonum finale, spiritua-
le proximo, immo etiam ista bo-
na necessaria sibi ad consequē-
dum finale bonum non solum
velle, sed etiā exequi operatione
efficaci. si adest facultas. ¶ Quan-
tum autem ad diuitias, vel sani-
tatem & huiusmodi, quorū op-
posita potest sibi velle (vt tactū
est prius) non tenetur quis in ali-
quo casu positivē velle sibi ista.
Quantum autem ad bona spiri-
tualia, tenetur etiam quis velle
sibi, non solum interius, sed etiā
exteriorē efficaciter in opere, spe-
cialiter quantum ad hoc, qd qui-
libet tenetur orare Deum suū
pro se, & pro tota ecclesia Dei,
&

A & tenetur velle istam orationē bono, & malo ad bonum spiri-
tuale. sicut enim esset malus sto-
machus, qui noller sustentationem
suam valere sustentationi
manus, ita nō esset bonus in ec-
clesia, qui noller bonum actum
suum, si quem habet, valere om-
ni membro ecclesie, pro quibus
Deus illum acceptat, & pro quā-
to potest valere sibi, & alijs. nū-
quam autem tenetur quis velle
simpliciter illud, cuius opposi-
tum potest bene. ¶ Sed de vita
corporali, forte tenetur quis vel-
le, quo ad actum interiorem, &
eam saluare simpliciter quo ad
actum exteriorem, si non adsit
alius proximus, qui possit eum
iuvare, puta si quis moreretur
fame, vel in fluuiio, & vnus solus
adesset, qui posset liberare eū
B tenetur forte non tantū huic
velle vitam, sed vt eam habeat
pro viribus laborare. Vnde tamē
probetur ista tentio, non vide-
tur manifestū ex scriptura, nec
ex ratione, quia si tunc pericli-
tetur, posito qd esset bonus per-
tingere ad diligendum Deum
perfecte in patria, & saluatus ad
vitam corporalem, forte fuisset
postea lapsus ad peccatum, &
forte finaliter malus. pium ta-
men est laborare pro vita proxi-
mi saluanda, quia supponendū
est, si est bonus qd erit melior. &
valebit sibi, & alijs sua bonitas
& si est malus, supponendū est
qd corrigetur. hoc enim est pie
iudicare. s. interpretati semper
melius, quando non est opposi-
tum manifestum.

AD PRIMVM argumen-
tum dico qd illa responsio Chri-
sti ad Pha. qd est proximus: debet
sic intelligi, proximus dicit rela-
tionem equiparantia, sicut ami-

cus vel frater, igit si faciens mise-
ricordiam est proximus, quod
habebatur ex response pha-
risai, sequitur qd ille cui facta est
misericordia habebatur apud
eum, tanquam proximus, non
erat autem gentis suae, nec sibi
ligatus ex natione, sed extraneus
ex patria. igitur quilibet, quan-
tumcunque extraneus, cui ego
possum seruire in necessitate,
est habendus vt proximus. &
hoc est quod dicit ibi Saluator.
Vade, & tu fac similiter. i. habe
proximo omnem cui potes be-
ne facere, etiam si sit tibi extra-
neus. non igitur benefaciens est
tantum proximus, sed etiam om-
nis potens bene pati a nobis. &
hoc siue passione exteriori, siue
bona dilectione passiva, qui est
motus interior, & hoc mō bea-
ti quibus non possum benefa-
cere possunt bene diligere, & esse
proximi. Deus autē licet bene di-
ligatur, nō tamen ex dilectione
alicuius potest addi sibi aliqd
bonum, & ideo non comprehen-
ditur sub proximo. ¶ Ad secun-
dum dico, qd omnia praecepta
secundae tabulae explicant illud
praeceptum. Diliges proximi.
quia specificant illa in quibus
non debeo odire inimicum. nā
non occidere includit non odi-
re sibi iniuste vitam corporalem.
non furari, non mechari inclu-
dunt non odire sibi donum for-
tunae vel fama. & sic de alijs.
¶ Ad Auctoritates Augu. quare
¶ Ad illud Matth. s. dictum est
antiquis, signanter loquitur Sal-
uator, dictum est & non scriptum
est, quia & si scriptum erat. Dilectus
ges amicum tuum. non tamen
erat scriptum odies inimicum,
sed inde peruerentes scrip-
tam arguunt, hoc per locum a

A contrario sensu. & ita seruabant.
 Quod autem male intellexerint
 probat Sal. fin. tñ diligitis illos
 qui vos diligunt, quam merce-
 de habebitis? sic et male intel-
 lerunt in pluribus alijs locis, si-
 cut pater ibi de illo præcepto,
 Honora patrem tuum, & matrem,
 de quo redarguit eos Saluator
 quia interpretabantur, qd si quis
 offeret substantiam suam in tem-
 plo, & non daret patri egenti, qd
 seruatur præceptum, quia Deus est
 pater spiritualis, sed Deus hoc
 reprobatur, irritum inquit fecistis ma-
 datum Dei per traditionem ve-
 stram. Per hoc patet ad illud de
 secundo Thopico, quia illa re-
 gula non intelligitur, nisi de co-
 trariis præcis, hoc est ubi non
 ambo contraria ex vna parte
 subsunt vni extremo alterius co-
 trarietatis. Si enim color habe-
 ret contrarium, puta. a. non se-
 quitur album est coloratum: igitur
 nigrum est. a. sic est in pro-
 posito, quia sub ratione diligibilis
 continetur amicus & inimicus,
 loquendo de inimico per acci-
 des, quia eadem ratio diligibilitatis
 est in utroque. scilicet. possibilitas dili-
 gendi primum obiectum charitatis,
 in quantum sunt imago Dei.

ILLVD QVOQVE NON
 EST &c.

DIST. XXXI.

QVÆSTIO VNICA.

*Virum charitas maneat in patria,
 ita quod non euacuetur.*

IRCA istam. 31.
 di. in qua magister
 agit de charitate,
 quantum ad eius du-
 rationem. Quæritur,

virum charitas maneat in pa-
 tria, ita qd non euacuetur. Quod
 non. Nam ratio Apostoli. 1 ad
 Corinth. 13. quare aliqua do-
 na euacuatur est quia sunt ex
 parte, sed charitas nunc est ex
 parte, quia imperfecta, alioquin
 cum in ea sit beatitudo, esset
 nunc aliquis hic perfecte beatus.
 Quod si dicatur beatitudinem
 non consistere in habitu chari-
 tatis, sed in actu eius. Contra,
 si perfectione habitus potest eli-
 ci actus sibi proportionatus, &
 ita si habitus est nunc equalis ei,
 qui est in patria, eo similiter erit
 & actus; & ita fructus ita intes-
 & perfecta nunc, sicut tunc. Pre-
 terea, fides euacuatur, quia est
 circa obiectum latens, circa idem
 vero est charitas. Præterea, Au-
 gu. 83. q. 48. quædam sunt cre-
 dibilia, quæ nunquam sciuntur,
 sed tantum creduntur, sicut hy-
 storiarum, sed talium quorum nunc
 habetur fides in via, aliqua co-
 gnitio potest haberi in patria, &
 non nisi fides, quia tantum pos-
 sunt credi, igitur fides, saltem quæ
 ad illa non euacuatur. Præter-
 ea, eodem habitu concupisco ali-
 quid, & quiesco in habito. Nam
 secundum Augustinum. 2. de tri. c. ult. appetitus
 inhians sit amor fruents, &
 multo magis pater de habitu.
 Probatur et in simili in natura
 libus, quia eadem forma est prin-
 cipium motus ad terminum, & ge-
 nis in termino. Cum igitur spes sit
 habitus tendendi in terminum,
 erit habitus quiescendi in ipso
 habito, & ita non euacuat. Co-
 tra. 1. Cor. 13. v. auctoritas apo-
 stoli expressa ad oppositum.
 Charitas nunquam excidit &c.
 RESPONDEO. Nul-
 lus habitus ponendus est ibi ma-
 nere frustra, frustra autem esset
 Sco. sup. iij. Sen. T ibi

A ibi habitus, cuius inclinatio esset tunc impossibilis. Fides autem ex ratione sua inclinatur tantum in verum latens, *fm gl. sup illud Heb. 11.* Fides est substantia rerum sperandarum argumentum non apparetium, & spes tantum inclinatur in bonum commodum absens, iuxta illud Ro. 8. Spes quod videtur non est spes, accipiendo spem pro sperato id est pro obiecto. Inclinationes autem istae non poterunt haberi in patria ubi erit verum patens & bonum habitum, igitur isti habitus non manebunt, quia essent superflui. Sed hic est vnum dubium, an scilicet istae virtutes euacuentur, quia succedant eis aliqua impossibilia. Respondeo, non oportet ponere quod succedant eis alij habitus, loquendo proprie, sicut habitus differunt ab actibus, quia (sicut dictum est supra in materia de anima Christi) non est necessarium ponere aliquem habitum in patria, creatum in ipsa anima, qui sit principium videndi vel tenendi obiectum saltem alium nisi charitatem, quia habitus non ponitur in potentia nisi ad facilitandum & habilitandum potentiam ad eliciendum actum vel saltem in intellectualibus ut obiectum sit praesens intellectui, ut intellectus possit prompte operari circa illud quod non posset si obiectum esset in quolibet actu de nouo adipiscendum, sed ibi obiectum semper erit praesens, semper agens in potentia, & potentia erit summe facilitata & inclinata. Quod si succedant alij qui actus repugnantes illis, qui nunc habentur, ut videre & tenere succedant credere, & sperare, illi actus succedentes non

habent proprie impossibilitatem ad habitus fidei & spei, quod probatur, quia Paulus in rapto habuit saltem actum visionis, & tunc non erat in eo euacuatus habitus fidei, igitur ille actus non repugnat habitui fidei, non ergo euacuatur fides & spes quia succedat eis aliquid impossibile, sed quia essent superflui. Sed adhuc restat aliquid dubium circa obiectum istarum virtutum, quia videtur quod earum formale obiectum non sit Deus, ut latens, siue ut absens, ita quod latentia vel absentia sit formalis ratio obiecti, sed sola ratio obiecti est Deus, ut Deus, sicut tactum est dist. 26. huius, & in primo. Quod de obiecto theologiae, & tunc non videtur quod formali ratione obiecti careant habitus isti, & ita poterunt manere & inclinare in obiectum proprium. Et eodem modo potest argui de actibus, nam idem sub eadem ratione est obiectum habitus, & actus proprii illius habitus. Preterea, sicut argumentum est saltem de spe, videtur quod possit esse inclinans ad delirandum absens, & amandum praesens. Dico quod respectu eiusdem obiecti, & sub eadem ratione formali possunt esse multi actus, & non solum potentiarum ordinarum, sed eiusdem potentiae differentes secundum perfectum & imperfectum, nec tantum secundum quod perfectum & imperfectum, se habent sicut magis & minus in eadem specie, sed sicut se habent diuersae species in eodem genere, puta media & extrema hoc modo dico quod respectu Dei in se, non solum sunt actus intelligendi, & volendi qui sunt actus subordinati, sed etiam actus di-

A ligendi sic & sic, scilicet non tantum differentes secundum magis & minus in eadem specie, sed sicut media & extrema in eodem genere, quod potest sic poni in proposito. Quando n. perfectio actus est a duobus. scilicet a potentia & obiecto, quando variatur propria ratio istorum vel alterius eorum in se vel conjunctione cum reliqua causa, vel secundum approximationem ad reliquam causam, quia minus perfecte agunt causa partiales respectu effectus quando non sunt sufficienter approximare & coniuncte variabitur tunc perfectio huius actus, & ita est in proposito, respectu enim actus tenentis obiectum voluntaris est in se praesens, respectu autem actus desiderij est absens, & secundum rationem formalem talis actus obiectum non est in se realiter coniunctum. potentia, est igitur ille actus imperfectus respectu illius & hoc in alia specie quae est ut media ad extremum, non propter aliam rationem in obiecto, sed propter approximationem obiecti ad reliquam causam partialem, quae sufficit ad distinguendum specie effectus illarum duarum causarum, sicut si alia actio sequeretur solem, in quantum precise est praesens secundum rationem reflexum, & alia secundum quod est praesens precise secundum rationem rectum, isti effectus distinguuntur specie, non ex distinctione passivi, vel agentis quantum ad rationem formalem agentis, sed ex approximatione alia & alia eiusdem agentis ad idem passum. Quando ergo arguitur obiectum est idem formaliter concedo obiectum virtutum in se & in parte, nec ex hoc sequitur,

quod actus sint idem specie, etiam qui sunt eiusdem potentiae, immo possunt esse diversi in eadem vi, si per se sint circa obiectum diversimode praesens potentiae, & similis distinctio potest poni habituum inclinantium ad tales actus. * Nam ad omnem actum alicuius speciei in natura rationali, quae potest frequenter elici, potest esse aliquis habitus realiter inclinans ad tales actus. Quantum ad aliud quod tangitur de spe, dici posset quod si cut quilibet actus distinctus specie ab alio, potest habere proprium habitum in voluntate, vel in intellectu inclinantem ad ipsum, ita etiam potest esse unus habitus generalis inclinans ad unum actum in genere & multos in specie, quemadmodum si iustitia ponitur virtus una secundum genus non secundum speciem, habet actum similiter unum, & hoc modo posset esse unus habitus, qui per se respiceret Deum in quantum conveniens naturae rationali, & sic indistincte inclinaret in ipsum, & si huius actus esset habitus sic indistincte tendens in ipsum, id est non sub propria ratione, in quantum scilicet est sic approximatus, vel sic coniunctus potentiae tendenti, ille habitus non variaretur, siue potentia tenderet in obiectum desiderando vel tenendo, talis habitus non ponitur spes, sed spes ponitur precise inclinans ad istum actum imperfectum, qui est desiderium. concedo igitur quod bene posset unus habitus tendens in ipsum Deum, ut est bonum commodum, & non oporteret illum evacuari, sed spes ponitur precise inclinans ad actum imperfectum,

B. Doctor
loquitur
de possibili
ut patet

D

*actum, qd hoc imperfectione alte
r. l. qua. s. r. ius rationis * quam facit absen
tia obiecti, respectu potentia
sentia. tendentis.*

VISO DE FIDE, ET
spe, qd euacuantur, videndum
est de charitate qd manet eadē
in patria; suppono .n. qd hac
sit ratio charitatis. s. qd est amici
tia Dei, vt in se bonū iste habi
tus non distincte inclinatur ad ac
tum perfectum amandi Deū,
sicut amatur, quando est in se p
sens, nec ad actum imperfectū,
sicut amatur, quando est imper
fecte praesens, sicut in enigma
te, sed inclinatur ad hunc actum,
& ad illum * licet indistincte.

a. l. sed.

Et qd talis habitus possit haberi,
patet ex dictis, nunc de spe, ra
tionabilius enim est hic de ha
bitu tendente in Deum, vt est bo
num in se, quam de habitu ten
dente in Deum vt est bonum
mihi, quia non variatur actus il
le, qui tendit in Deum, vt est in
se bonum ex praesentia perfecta
Dei, sicut ille qui tendit in Deū,
vt est bonum commodum. pri
ma enim variatio, vel non est se
cundum speciem, vel si est, non
tamen non est secundum speciem
ita remotam, sicut secunda. Ex
quo enim inclinatio manebit in
patria ad diligendum Deum in
se, manebit etiam inclinatio ad
actum illum, qui ponitur esse
charitatis, vt actus eius, & ita ha
bitus ille poterit manere. Si
obijciatur, qd praesentia obiecti ta
lis, vel talis potest variare actus
secundum speciem, igitur pos
sunt esse duo habitus distincti
specie, quorum vnus sit princi
pium diligendi Deum in se, vt
praesentatus est per fidem, & ille
euacuabitur, alius vt est praes
ens per visionem, & ille succedet.

Concedo, qd duo tales habitus
possunt esse simul in voluntate,
sed hac non ponitur ratio cha
ritatis. qd sit praecise principium
actus imperfecti circa obie
ctum latens, sed quod sit indi
stincte principium tendendi in
Deum, vt in se bonum praecise.
Breuiter igitur, quicquid sit
de fide, de istis tamen duabus
virtutibus appetitiuis spe, &
charitate, concedi potest, quod
potest esse vnus habitus appe
titiuus, respectu commodi ma
nens, sicut charitas manet, &
possunt esse duo habitus appe
titiuus respectu * Dei vt est bo
num honestum, sed vnus euac
uaretur, sicut ponitur nunc fi
dem euacuari, sed supponimus
nunc ex dictis sanctorum distin
ctionem illorum habituum. spei
& charitatis, ita quod spes non
inclinatur ad actum tendendi in
bonum commodum absolute,
sed ad actum imperfectum ex
absentia obiecti, ita quod il
la imperfectio non accidat ac
tui, in quantum est huius habi
tus, sed sit de ratione eius, cha
ritas autem sit principium, &
habitus tendendi in Deum, vt
est bonum in se, ita quod actui,
vt est eius accidat perfectio &
imperfectio ex praesentia vel ab
sentia obiecti. Sed ad actum
perfectum inclinatur ex praesentia
obiecti, & ad actum imperfe
ctum ex absentia.

AD PRIMVM argu
mentum, quod aliae virtutes
sunt ex parte, quia includunt es
sentialiter in actibus suis ali
quid. quod necessario determi
nat sibi imperfectiorem, quae
tunc euacuabitur. charitas au
tem non necessario determi
nat actum suum ad aliquod, ad

quod

Ad sequatur imperfectio, sed actus in quantum est eius, est indifferens, ita quod accedit ibi talis imperfectio, vel perfectio posita, Quod arguitur contra illam solutionem datam ibi, quia bona est, in quantum negat beatitudinem posse hic haberi. nam & si aliquis haberet hic æquale charitatem, sicut in patria, non propter hoc esset hic beatus,

quia non posset habere æquale actum, sicut tunc habebit, & in actum consistit beatitudo, nec sequitur, si habitus est æque perfectus hic, & ibi, igitur & actus similiter, quia actus diligendi Deum dependet sicut a causa partiali, non solum a voluntate, & charitate, sed etiam ab obiecto, & sic præsentem per actuale in habet si reflectionem, sicut dictum est in præfatione. 2. 5. secundi, & hoc secundum determinatam perfectionem, secundum quod est determinate præsentem si magis, magis, si minus, minus in via de communione, in lege non potest esse obiectum præsentem, sicut in patria, etiam præsentia speciei eiusdem. * Nec ex hoc sequitur quod actus non sit perfectus, & si habitus sit æqualis, quia habitus est principium non erit totale principium illius actus, sed partialis, & eo modo quo ipse habitus est principium veri, semper æqualiter se habet ad actum, sed nec semper enim quantum est ex se per actum suo, quod sit quoddam amare Dei, in quantum est summum bonum, nec habitus dat quod sibi, quod sit Dei ut præsentem, vel absens, nec dat sibi perfectionem, quia quam habet ex obiecto, sic veri, sic præsentem.

Ad secundum patet, quod ratio in obiecto fidei, vel spei, tamen actus fidei & spei est talis per se quod necessario concomitatur ipsum imperfectio, & ideo fides determinate inclinatur ad actum talis spei, ad quem non potest esse determinatio in patria. charitas autem, & si nunc sit determinata ad actum circa illud, quod latet, & per consequens circa imperfectum, non tamen inclinatur ad actum sic imperfectum, sed ad actum cui accedit imperfectio. Ad tertium potest dici, quod credibilia sunt in triplici differentia.

¶ Quædam enim sunt quorum visio per se pertinet ad beatitudinem, sicut est visio trinitatis, & talia sunt scibilia, extendendo scire, & sunt visibilia, extendendo videre, & de istis per se intelligendum est, quod fidei succedet visio.

¶ Alia sunt, quorum visio aliquo modo pertinet ad beatitudinem, non tamen essentialiter, sed concomitanter, quæ etiam non sunt scibilia, quia sunt quædam facta temporalia, sicut sunt credibilia de incarnatione, & de talibus concomitanter succedet fidei visio, non tamen rei in se, quia non videbitur in patria Christus in cruce, nec in utero virginis, sed in verbo.

¶ Alia sunt nec unquam visibilia nec scibilia, quia facta temporalia, nec pertinentia ad beatitudinem principaliter, nec concomitanter, cuiusmodi sunt aliqua vera pertinentia ad actus humanos. de talibus autem si quis viator haberet fidem, potest concedi, quod in illo potest manere fides, Ad ultimum patet ex dictis in corpore questionis.

T 3 PRÆ

APRÆMISSIS ADHICIEN-
DUM EST DE DILE-
CTIONE &c.

DISTIN. XXXII.

QVÆSTIO VNICA.

Virum Deum diligat ex charitate
omnia aequaliter.

IN CA istam. 32.
distin. in qua ma-
gister agit de cha-
ritate, qua Deus
diligat creaturam.

¶ Queritur virum Deum diligat
ex charitate * omnia aequaliter.

Qd. 1.

Bar. Tan

ge differe

ntiam in

ter totu

quodlibet

& omne

B

& dic con

sequenter.

¶ Quod non, charitas est habi-
tus, & per consequens perficiens
potentiam formaliter, igitur sup-
ponit eam esse imperfectam, vo-
luntas autem Dei est perfectissi-
ma, ergo &c.

¶ Præterea, non omnia sunt di-
ligibilia ex charitate, quia non
inanimata, nec irrationalia, er-
go. ¶ Præterea, Deus non omnes
diligat, sed quibusdam irascit,
igitur electos, & quibus irascit
non æque diligit.

¶ Præterea, non omnibus dat
bona æqualia. in omnibus enim
impletur voluntas beneplaciti
eius. igitur non omnibus vult
bona æqualiter. ¶ Contra, om-
nia intelligit æqualiter, quia p-
vniat rationem formaliter. igitur
a simili de diligere ex charitate.

HIC SVNT tria viden-
da. ¶ Primo, quod Deus diligit
omnia. ¶ Secundo, quod ille actus
non est proprius alicui perso-
næ, ¶ Tertio, quod est vnus actus,
& in hoc dicitur quomodo æ-
qualiter & inæqualiter est re-
spectu omnium. ¶ Primum pro-
batur, quia sicut ostensum est

9. 1.

distin. 2. primi. Deus est intelli-

gens, & volens, & per consequens
beatificabilis. non autem præ-
cedit in eo potentia actum, quia
tunc esset imperfectus. igitur
est beatus, & non nisi intelligen-
do, & volendo se, quia nullum
aliud obiectum potest creatu-
ræ rationalem beatificare ex
distin. 1. q. 1. primi. igitur actus
intelligit & diligit se.

¶ Quod etiam aliter proba-
tur, quia sicut omnis intelli-
ctus potest in quolibet intelli-
gibile, ita omnis voluntas in quolibet
volubile, igitur voluntas di-
uina potest diligere omnia dili-
gibilia alia a se. ¶ Obijciunt hi,
quia tunc simul diligeret con-
traria, quia vtrunque habet ra-
tionem diligibilis. ¶ Hæc con-
clusio est concedenda de se in
naturalis quæ sunt contraria, sed
non diligit ea simul eadem sus-
ceptione, quia hoc non est di-
ligibile. Quædam tamen diligit
dilectione efficaci, puta illa, quæ
aliquando producit in esse, quæ
dam volitione quadam compa-
centia non efficaci, quæ tamen
nunquam produceret in esse,
ostenduntur tamen ab intelle-
ctu suo, ut possibilia habere tan-
tam bonitatem, sicut illa quæ
diligat dilectione efficaci. ¶ Ad
hanc autem conclusionem, quæ
supponitur probata ex distin. 2.
primi, scilicet, quod Deus sit
formaliter volens, ponitur vna
ratio, quia esse volentem est per
fectio simpliciter, in omnibus
enim, diuidentibus ens no-
bilius diuidens ens est perfe-
ctio simpliciter, si enim
ens diuidatur per voluntarium
& non voluntarium, simpliciter
perfectius diuidens est volun-
tariu, ergo est perfectio simp-
liciter.

EX ISTO SEQUITUR

secun-

A secundum, quia nulla perfectio simpliciter est propria alicui personae. ¶ Hoc enim probatur aliter, quia si esset proprium alicui personae, esset proprium spiritui sancto, & ita vel spiritus sanctus non necessario procederet, vel Deus amaret necessario aliquid aliud a se. ¶ Pari ratione sequitur de verbo quod non dicat * aliquem respectum distinctum & proprium necessario ad aliquid aliud quam ad Deum. ¶ Pro utroque est una ratio communis, quia respectus non potest esse magis necessarius extremo, quia utrunque extremum praerigit, sed nihil aliud a Deo in quocunque esse est ex se necessarium, igitur nullus respectus ad quodcunque aliud a Deo in quocunque esse, est necessarius simpliciter. igitur nec potest esse intrinsecus alicui personae divinae, in quantum habet naturam divinam determinato modo habendi. ¶ De verbo et arguitur aliter, quia si verbum diceret proprium respectu ad creaturam, ut declarativum, aut hoc esset in quantum creatura haberet esse in memoria paterna, & sic exprimit verbum sui. Sed hoc est falsum multipliciter. ¶ Primo, quia nulla creatura habet esse proprie in memoria ut memoria est, sicut tactum est. q. 1. secundi. non enim primo actu intelligibile per actum intelligentiae divinae, & in illo est primo. ¶ Secundo, quia tunc esset ratio movendi intellectum infinitum ad verbum exprimendum, in quantum eius, & ita finitum moveret intellectum infinitum, & ita vilesceret ille intellectus, saltem si per impossibile in memoria divina esset unus lapis, sicut in me-

moria nostra est aliquando unum intelligibile, ille cum essentia in memoria esset ratio exprimendi verbum, quia verbum producit de his quae sunt in memoria patris, & tunc sequeretur propositum, quod finitum esset ratio intelligendi intellectum infinitum, & ratio producendi notitiam infinitam, quod videtur falsum. illud est, quod non est formaliter infinitum, nec in memoria, nec in intelligentia, non videtur probabile, quod fundaret relationes originis oppositas, videretur etiam sequi quod essent tota verba, quot intelligibilia essent in memoria paterna, & similiter distincta, quia si ipsa essent in memoria, & sic exprimerentur, non exprimerentur, nisi ut quodlibet est sic intelligibile. Quod si detur alius intellectus prius dictis, quod verbum declarat alia in quantum alia habent rationem termini respectu actus declarationis in quodam esse intelligibili. sicut dictum est in prima. q. secundi. tunc non erit proprium verbi, quia tota trinitas producit ea in esse intelligibili, quia qualibet persona sibi meminit cuiuslibet. ¶ Qualiter autem concedatur pater dicere verbo proprie, dictum est distinct. 32. primi. quia dicere ibi importat duplicem respectum, unum realem originis, qui est expressi ad exprimenterem, alium rationis, qui est declarantis ad declaratum, ut sic per illud connotetur, & expressum a dicente ipso & declarans dictum per ipsum, & ille respectus, qui est declarare tantum est appropriatus verbo, quia procedit per modum notitiae genitae, & ita declarativa, est tamen communis tribus ac-

Accipiendo declarare formaliter, sed accipiendo principatiue potest esse proprius patri, quia pater principatiue declarat in quantum exprimit notitiam generalem, qui duplex modus accipiendo declarare scilicet formaliter, & principatiue. patet in alijs reatiuis. sicut in assimilatione, & adæquare, forma enim qua aliquid est simile formaliter assimilatur ipsi alteri, sed agens dans formam illam assimilatur effectiue, vel principatiue eodem modo: potest concedi, quod pater diligit spiritum sanctum, modo quo expolitum est

9. 1. dist. 32. primi. & hoc est appropriatum spiritui sancto, non proprium, & notatur ibi duplex relatio realis, scilicet spiratio, & alia rationis in spiratio. ad amatum ipso, qui respectus rationis est appropriatus spiritui sancto, vere tamen communis est tribus.

TERTIVM PATET, quia una est potentia, unum obiectum primum, & habet unum actum infinitum adæquatum sibi. nec oportet illum unum esse omnium, quasi omnia requirantur ad perfectionem huius actus, sed solum ex perfectione huius actus sequitur, quia perfecte tendit in primum terminum, quod etiam perfecte tendat in omnia, circa quæ primus terminus est totalis ratio agendi. Sola autem essentia diuina potest esse prima ratio agendi tam intellectui diuino, quam voluntati, quia si aliquid aliud posset esse prima ratio agendi vilesceret illa potentia.

Ex hoc patet, quomodo est æqualitas in Deo in diligendo omnia, comparando actum ad

agens, sed comparando actum ad connotata, siue ad ea super quæ transit, est inæqualitas, non tantum quia illa volita sunt inæqualia, vel inæqualia bona sunt eis volita. sed etiam, quia secundum quandam ordinem transit super illa. nam omnis rationaliter volens vult primo finem, & secundo illud, quod immediate attingit finem, & tertio alia quæ remotius sunt ordinata ad attingendum finem. eum igitur Deus rationalissime vult, licet non diuersis actibus, sed tantum uno, in quantum illo diuersimode tendit super obiecta ordinate. primo vult finem, & in hoc est actus suus perfectus, & voluntas eius beata. secundo vult illa quo immediate ordinantur in ipsum prædestinando. scilicet electos qui immediate attingunt ipsum, & hoc quasi reflectendo volendo alios diligere idem obiectum secundum, sicut prius dictum fuit de charitate dist. 28. huius. Qui enim amat se primo ordinate, & per consequens non inordinate, zelando, vel inuidendo isto modo. Secundo, vult habere alios diligentes, & hoc est velle alios habere amorem suum in se, & hoc est prædestinare eos, si velit eis hoc bonum finaliter. Tertio, vult illa quæ sunt necessaria ad attingendum hunc finem. scilicet bona gratiarum. Quarto vult propter alios, alia quæ sunt remotiora. puta hunc mundum sensibilem, ut seruiat eis, ut sic verum sit illud. 2. physic. Homo quodammodo est finis omnium sensibilium. scilicet quia propter ipsum volitum a Deo, quasi in secundo signo naturæ sunt omnia sensibilia volita quasi in quarto signo, illud etiam quod est

A est propinquius fini ultimo con-
suevit dici finis eorum q̄ sunt
remotiora. siue igitur quia De-
vult mundum sensibilem in or-
dine ad hominem prædestina-
tum, siue quia quodammodo
vult immediatus hominem ama-
re se, q̄ mundum sensibilem ef-
fectus erit finis mundi sensibilis.
patet igitur inæqualitas volibi-
lium quantum ad ipsa volita, non
volitio est ipsius voluntatis,
sed ut transitus super obiecta
modo prædicto. nec tñ illa in-
æqualitas est pp bonitatem præ
suppositā in obiectis. quibuscū
que alijs a se, quæ sit quasi ratio
sic, vel sic volendo. sed ratio est
in ipsa voluntate diuina, quia si
cum ipsa acceptat alia in gradu,
ita sunt bona in tali gradu, &
non e conuerso. vel si derur, q̄
in eis ostensa sunt ab intellectu,
B ostenditur aliquis gradus boni
tatis essentialis, secundum quē
rationabiliter debet complacere
voluntati. hoc saltem est cer-
tum, quod complacentia eorū,
quantum ad actualem existen-
tiam est mere ex voluntate di-
uina absque alia rōne determi-
nante ex parte eorum.

AD PRIMVM dico, q̄
habitus habet aliquid perfectio-
nis, & quo ad hoc ponitur in
Deo, quod autem requirit im-
perfectiōem, imperfectibili,
hoc est per accidens, & sic non
est ibi. Vnde in Deo est per idē
tatem cum potentia, cum qd li-
bet sit infinitum.

Ad secundum dico, q̄ licet
inanimata non sint proprie dili-
gibilia ex charitate, quæ est ami-
cia, & ad ipsa non est amicitia
proprie habenda. potest tamen
haberi ad ipsa aliquid vellet ex
charitate, quale scilicet haberi-

dum est ad ea. possum enim ex
charitate velle arborem esse, &
arborem mihi seruire ad talem
actum, in quantum talis adus
iuvat me ulterius ad diligendū
Deum in se, & hoc modo po-
test concedi, quod Deus ex cha-
ritate diligit omnia, non voli-
tione amicitie, sed tali, qua-
lis est habenda respectu co-
rum.

Tertium concludit in-
æqualitatem, quantum ad bo-
na volita ipsis dilectis, non em̄
vult non prædestinatis tanta
bona, quanta prædestinatis, nec
illis quibus dicitur irasci vult
tantum bonum pro tunc, pro
quando dicitur irasci quantum
vult alijs, quibus dicitur non
irasci, & ista inæqualitas dile-
ctionis hoc est effectus dilectio-
nis concedenda est, non so-
lum quantum ad gradus spe-
cificos, sed etiam in indiui-
duis eiusdem speciei, nec ra-
tio huius est natura in isto, &
in illo, sed sola voluntas diui-
na. **A**d argumentum in op-
positum non concludit æqua-
litatem, nisi ut actus est ope-
rantis, non autem ut transit su-
per obiecta.

**POST PRÆDICTA DE
QUATVOR VIRTU-
TIBVS &c.**

DISTIN. XXXIII.

QVÆSTIO VNICA.

*Utrum virtutes morales sint in vo-
luntate sicut in subiecto.*

CIRCA istam. 33. distin-
ctio. in qua magister agit
de virtutibus moralibus,
vel

Quaest. 1. A vel Cardinalibus. Quæritur, utrum virtutes morales sint in voluntate sicut in subiecto. Quod non, Philosophus. 2. Eth. dicit, qd sunt in parte irrationabili anime. & Commun. exponit, qd in ea quæ est media inter plantatiuam, & rationalem, talis non est voluntas, sed appetitus sensituius. *Cap. 9. & 10.* Præterea. 3. Eth. ponit philosophus fortitudinem, & temperantiam in appetitu sensitui. Præterea. 6. Eth. commen. 6. Prudentia est &c. quare ibi. Præterea, laud prud. fortitudo & temperantia dicuntur esse in irascibili, & concupiscenti. Scibili, hæc aut non distinguuntur. *Vide. 6.* tur in voluntate, sed tantum in Eth. 6. 3. appetitu sensitui, quia conditiones obiecti quas respiciunt, *Auar. ibi* scilicet bonum arduum, & bonum delectabile, non per se valens obiectum voluntatis, sed tantum bonum sensibile, quod obijciatur appetitui sensitui. *B.* Præterea voluntas sufficienter dū præse perficatur per virtutem theologiam. ergo &c. Præterea. 1. Rationis cap. 3. Ratio dominatur appetitui inferiori principatu politici, & iudici, ita qd appetitus ille sic perfecte contra moueri. igitur adibile per hoc, vt delectabiliter moueatur *fectibili*, a ratione recta, est necessarium sicut infra ponere illo tales habitus. *Cap. 3.* in solutio. virtus est habitus electiue ne princip. ex diffinitione sua. 2. Eth. 6. 6. electio autem est actus voluntatis vel rationis. 6. Eth. cap. 3. est enim appetitus consiliatus, *Idem. 9.* hoc autem pertinet ad voluntatem. 6. 6. tem, quæ operatur præsupposita. 1. 3. cognitione rationis. habitus *feri. præ-* autem est illius potentia, cuius *senti. dis.* est per se talis operatio, igitur habitus moralis est per se voluntatis. *Cap. 2. 9. 4.* Præterea, virtus habet pro *Ro. 1. 9. 1.* per se obiectum bonum hone-

stum. illud autem est per se obiectum voluntatis. Præterea virtus est per se principium actus laudabilis. 2. Eth. 6. 5. nulli autem debetur laus, nisi voluntarie agenti, igitur eius est virtus. cuius est per se libere agere, illud est voluntas.

HIC DICITUR, qd philosophus sensit partem negatiuam, alias insufficienter locutus est de virtutibus moralibus, qd vbiq; loquitur de virtutibus moralibus dicit concedere, qd sunt in parte sensitui, nullo autem qd sunt in intellectu, nisi. 5. Eth. 6. 1. de iustitia. Ad hoc ponunt rationes, prima est hæc, voluntas est ex se determinata ad bonum simpliciter, quia vel illud est proprium obiectum eius, vt distinguitur contra bonum vt nunc, qd est obiectum appetitus sensitui, vel si potest tendere in bonum vt nunc, potest sufficienter determinari tendendo, vel non tendendo et ostensione rationis, vt enim qd obiectum moueat solum, sicut est apprehensum, ipsam voluntatem, & ita non est necesse ponere in ea habitum, sed sufficit qd intellectus sufficienter perficiatur ad recte ostendendum. *Secundo,* arguitur ex libertate voluntatis, quia voluntas cum sit libera potest sufficienter se determinare, igitur non indiget alio determinante, vt habitu aliquo. *Hoc* et arguitur aliter, quia si libera agere pugnat sibi determinati ad agendum p modum naturæ, sed virtus inclinatur p modum naturæ, & ita repugnat modo agendi ipsius voluntatis, & ita non est in ea. *Tertio* sic, vbi sunt extrema & mediū. igitur vbi sunt passionum excedentes, ibi erit virtus, qd moderatrix earum, sed passio-

nesunt in appetitu sensitivo, que erit, ut ergo & hic cōis ho-
 non autem in voluntate, ergo. mini, & equo, & boui, & omni
 Quarto, quia si in voluntate animali, relinquitur ergo ope-
 posset ēē virtus exactibus eius ratiua quadam rationem habē-
 rectis moralibus, aliis ab acti- ris, hic autem hoc quidē ut be-
 bus appetitus sensitui acquisi- ne persuasibile rōne, hoc autē
 ta, igitur angelus ex rectis voli- ut habens & intelligens. Ex ista
 tionibus moralibus posset ac- litera patet, q̄ primo excludit
 quire virtutes morales. conse- partem sensitivam, quia in ista
 quens ut inveniētiens & cōtra non est operatio hominis s̄m q̄
 philosophū. 10. Eth. vbi manife- homo, qualis est operatio s̄m
 ste negat ab eis tales virtutes. virtutes morales, & per conse-
 H. A. C. OPTIMO impro- quens non sunt principaliter pō-
 batur vijs similibus his, quā po- nendā in ista parte, igitur illud
 sitū sunt ab eis pro ea. Ex pri- quod relinquit. Operatiua hu-
 mo. per philosophum. 1. Politi. jus. s. rōnem habentis est perse-
 Necesse est inquit principantē excellens super totam partem
 hē virtutem, ut recte principetur sensitivam, & illud diuidit ipse
 & principalem quā in in intelligens, & in bene persua-
 sentio, ut recte subijciatur, & ap- sibile a ratione, igitur p̄ persua-
 plicat ad partem superiorem, & sibile a ratione intelligit volun-
 inferiorem in anima. Præter- tatem, quia per intelligens con-
 ea, isti concedunt iustitiam esse stat, q̄ intelligit intellectum. Sic
 in voluntate, igitur rationes cōes D
 de voluntate, & virtute morali igitur patet: expresse ex dictis
 non concludunt, nec ēē auctori- suis, q̄ obediibile rationi vocat
 tates philosophi. 1. Eth. de obe- aliq̄n appetitū sensitivum, ali-
 dibili rōni debēt intelligi de sō q̄n voluntatem, sicut in fine pri-
 lo appetitu sensitivo, quia si sō mi, & sicut obediibile rōni dupli-
 lum illum intelligeret per obe- citer accipitur, ita & rōnale ac-
 dibili rōni, igitur insufficenter cipit dupliciter. Vno mō stricte
 diuidit a sām, inquantū est ca- & primo, & sic conuenit soli in-
 pax virtutis moralis, & quantū tellectui. Alio modo nō stricte,
 tractat de ipsa, tractat enim de nec primo, sed simpliciter, & sic
 ea, ut est susceptiua virtutis mo- conuenit etiam voluntati. Sed
 ralis, & tamen voluntas est su- tertio, s. appetitui sensitivo non
 sceptiua iustitiæ, propter quam conuenit per essentia, sed trans-
 saltem est susceptiua virtutis sumptiue, igitur illud mediū
 moralis, quā nec est in ratione, quod est voluntas, nunc vocatur
 nec in obediibili rationi, ut ipsi rationalis, appetitus aut sensit-
 intelligunt illa duo membra. uus nō est persuasibilis a rōne,
 Præterea, ante definitionem sed obediibilis rōni, & hæc verba
 virtutis circa medium primi, vo- bene p̄t pōderari, quia liberū
 lens philosophus inquirere dif- bene
 finitionem felicitatis dicit sic.
 Separandum igitur nutritiuam
 & augmentatiuam vitam, se-
 quens aut sensitua quadā vti-

ca. 13.

A bene est persuasibile, nō tñ pro-
prie obedibile. appetitus autē
sensitius, nō est liber, nō est p-
suasibilis, sed obedibilis, q̄a pro-
prie sensibilis, imperio volunta-
tis. ¶ Præterea, ad hoc sunt mul-
tæ auctoritates Aug. vna de mo-
ribus ecclesiæ. vbi vult q̄ qua-
tuor virtutes morales nō sunt
nisi amor ordinatus, vel amoris
ordinati. quare ibi. Item. 14. de
ci. c. 5. & 6. diffuse. quere ibi. De
hoc etiam Aug. 9. Met. ca. vii.
¶ Præterea, rationes adductæ pro
opinionem dicuntur ad opposi-
tum. prima sic, voluntas est in-
determinata, non tñtū ad op-
posita, sed etiam in modo agen-
di. recte, & non recte. igitur in-
diger aliquo inclināte determi-
nate ad recte agendū, & illud est
virtus. consequētia patet, q̄a ad
hoc ponunt virtutes in potētis,
vt potētē q̄ de se possunt recte
¶ **B** & non recte agere, regulentur
per virtutes. probatio antecede-
tis, quia voluntas pōt velle sibi
quodcūq; bonū, in quo osten-
dit rō sui primi obiecti, & in di-
ligendo, & in volēdo talia potest
nō recte agere. ¶ Quod si dicas,
q̄ sufficit rōnē recte ostendere.
ideo nō requirit virtus in volū-
tate, sed in ratione. ¶ Hoc est fal-
sum, quia tunc oporteret prius
rationem errare in ostendendo,
q̄ voluntatē male eligere. & ita
ante primum peccatum volun-
tatis erit error in intellectu, qđ
est irrationabile, quia tunc po-
na esset ante culpā. ¶ Præterea,
dato q̄ volūtas possit sufficiēter
determinari per intellectum
ad recte eligendum. non tamen
sequitur, q̄ non generetur habi-
tus in ea, quia intellectus magis
determinatur ad recte iudican-
dum, quia intellectus, inquantū

habet operationem primam
actui volūtatis, mere naturaliter
agit, & tñ nō negatur in intelle-
ctu ex frequentibus actibus habi-
tū gnari ad recte iudicandū. s.
prudētiā. Cū igitur voluntas nō
sit magis determinata. ex se ad
vñū, q̄ intellectus, pōt in ipsa ex
actibus eius, frequenter elicitis
quādā habitus gnari inclinās
ad similes actus, & illā voco vir-
tutem. ¶ Præterea, habitus nō tñ
tū ponitur in potētis, vt p. eos
potētis agāt recte, sed vt dele-
ctabiliter, & prompte, quia re-
cte pōt agere q̄s sine habitu p-
prie acquisito, sicut pater in vi-
tioso nouiter cōuerso ad bonū,
cui si rō recta dāctet aliquid op-
positū vitio consueto esse elige-
dum, sicut istud eligat, nō tñ de-
lectabiliter. non enim statim in
primo actu corruptus vel totus
habitus vitiosus, immo vel nihil,
vel parum remissus, hoc patet p.
experientiam, q̄ talis difficulter
eligit bonū honestū, & delecta-
bile sibi esset eligere oppositū,
sīm malam consuetudinē prece-
dentē, igitur ad hoc, q̄ voluntas
delectabiliter agat dictatū a rō-
ne, requirit habitus ad eliciendū
actū cōformiter illi habitui.

AD RATIONEM igitur
primam Rādeo, q̄ procedit ex
equiuocatione eius, quod est
bonū simpliciter. illud enim po-
test intelligi, vel vt distinguūt cō-
tra bonū apparens, vel vt distin-
guitur contra bonum in singu-
lari acceptū. ¶ Si primo mō, sic
bonū simpliciter non est obie-
ctum voluntatis, quia tunc vo-
luntas non posset habere actum
circa aliquod obiectum appa-
rens. nulla enim potentia potest
habere aliquem actum circa il-
lud, in quo non saluatur ratio
sui

A sui primi obiecti, & ita voluntas
cuiuscunque viatoris esset cōfir-
mata ex obiecto suo, ne posset
peccare. ¶ Secundo modo, pōt
cōcedi, quia bonū sub rōne bo-
ni in vniuersali est obiectum ap-
petitiue, & suae propriæ cog-
nitæ, sensus autē fm cōter loquē-
res cognoscit singulare, & intel-
lectus vniuersale. ideo appetitus
sensitiuus habet pro obiecto
bonum, vt tunc. i. bonum singu-
lare cū conditionibus indiuiduā-
tibus. voluntas autē habet pro
obiecto bonū offensum ab in-
tellectu, quod est bonū vniuersa-
le, qd est bonū simpliciter. ¶ Qd
addicibi, qd sufficit rōne recta
ostendere. ¶ Contra, quia tūc vo-
luntas nō posset in oppositum,
Vnde error. ¶ Secunda rō ducit ad op-
positum, sic magis indiget di-
uinitate, ad spon per virtutē habēs actionē
diuinitatē, suā i potestate sua, q nō habēs,
q nō quia non habens, nō operat lau-
dabiliter, vel vituperabiliter, sed
B habens sic. igit indiget illo per
quod possit laudabiliter opera-
ri. hic autem ponitur virtus, sed
voluntas habet in potestate sua
actionē suam, & non appetitus
sensitiuus, ergo vī etiā mirabi-
le, q illud pp quod homo lauda-
tur in operādo sit praeclis in co,
qd est sibi cōe cum brutis, nec
valer hic arguere q naturalē
agens determinatur ad agen-
dū, igitur & voluntas, cum non
sit potentia actiua naturaliter.
nā a puris agentibus naturali-
bus omnes remouent habitus,
quia ex se sunt summe inclinata.
in intellectu tamen, qui magis
naturaliter agit, q voluntas, non
negatur habitus, quia non est ex
se summe determinatus, vel in-
clinatus, nec ista indetermina-
tio est ex imperfectione acti-

ui, sed ex illimitatione quae est
perfectio actiui, alia enim mere
naturalia determinantur sic ad
vnū, q non pnt in oppositū con-
trarie, vel salte cōtradictorie. vo-
luntas autē nō sic determinat, si-
cut dictū est dist. 25. secūdi. Il-
la ē pbatio quae ibi addit, q vir-
tus inclinatur per modū naturae.
quod est cōtra modū voluntatis,
concluderet charitatē & spem
nō esse in voluntate, qd est cō-
ter contra oēs theologos. ¶ Ad
primā igitur istarum probatio-
nū dico, q licet voluntas ex sua
libertate posset se determinare
in agendo, tamen ex actione sua
est receptiua alicuius habilita-
tis derelictae inclinātis ad simi-
lem actionem. illa enim deter-
minatio eius, non est per formā
naturalem, qualis est in igne ad
operandum, sed ex libera actio-
ne quae procedit a potentia in-
determinata, & ita determina-
bili per habitum. ¶ Ad secundā
probationem patet ex dictis di-
stin. 27. primi. & 25. secūdi. qua-
liter eā scda naturaliter agēs po-
test cōcurrere cū eā priori libe-
re agente. & qualiter effectus dē
liber, pp libertatē & causae princi-
palis. habitus autē, si est eā sub-
stātia actus, est causa scda respe-
ctu voluntatis. ¶ Tertia ratio de
moderatione passionum duci-
tur ad oppositum sic. primo quia
in voluntate sunt passiones secū-
dum Aug. 14. de ci. c. 5. & 6. igitur
si propter moderationem
passionum ponenda sit virtus
in supremo illius potentiae, in
qua est passio, sequitur q cum
in suprema parte animae scilicet
voluntate sint aliquae passiones
quod ibi ponentur virtutes,
¶ Præterea, moderatio passionis
intelligi potest dupliciter, aut
in-

et. 2. 1. 1. 1.
10. 2. 1. 1. 1.
10. 2. 1. 1. 1.
10. 2. 1. 1. 1.

D

A inexistens aut futura. ¶ In existentem moderari conuenit dupliciter. vel minuendo passionem, quæ nata est fieri ab obiecto secundum se, ne sit immoderata, sicut obiectum esset natum delectare potentiam sensitivam sibi derelictam. aut referendo delectationem illam in finem conuenientem rationi rectæ, ad quem non refertur ex ratione absoluta obiecti appetitus sensitui. ¶ Futuram etiam moderari, potest dupliciter intelligi. vel fugiendo obiectum, quod natum est delectare potentiam immoderate, vel assumendo sola obiecta, quæ nata sunt moderate delectare, & tunc passio futura non moderatur in se, sed ne immoderata insit præcauetur. quocumque istorum modorum intelligatur moderatio passionis, magis potest voluntati competere, quam appetitui sensitui, si passio inest, vel inest illi appetitui sensitui. Nam de passione inexistente, si possibile est minui, magis potest eam minuire voluntas, quæ libere agit, quam appetitus sensitivus qui patitur ab obiecto, vel qui coagit sibi, quatum potest, magis etiam potest voluntas referre ad finem consonum rationi recte, quam appetitus sensitivus, quia voluntas est proprie appetitus rationalis, & ita proprie collatiua ad finem, quæ ratio ostendit, ut enim quod est referre ali quid ad finem debitum, non est actus appetitus sensitui, sed voluntatis, proprie enim non conceditur, conferre appetitui sensitui conuenire, vel cuiuscunque sensui, sicut voluntati, & intellectui. Si enim intelligatur de passione, quæ immoderata debet præcaueri, & moderata assumi, satis videtur planum, quia circa futurum magis videtur voluntatem posse habere actum rectum, quam possit appetitus sensitivus, quia cognitiva voluntatis quæ est ratio magis potest consiliari de futuris quam sensus. ¶ Ex his rationibus adductis proprie prædicta, patet, quomodo concluditur oppositum. ¶ Tum, quia voluntas est rectificabilis respectu proprie operationis, & non est de se recta. ¶ Tum, quia est indeterminata, & determinabilis, non minus quam intellectus, a quo non negatur habitus. ¶ Tum, quia eius est principalitas in operando operationes humanas, quia libera est, & operationes humanæ requirunt in principali agente virtutem, ratione cuius habetur laus. ¶ Tum, quia nata est proprie delectari sua operatione, & ita habere habitum, quo delectabiliter operetur. ¶ Tum, quia voluntas magis potest per habitum moderare passiones debito modo, quam appetitus sensitivus si eos haberet. ¶ Præter istas rationes arguitur contra opinantem sic. Si quod secundum eum in statu innocentie non esset in appetitu sensitivo aliqua passio repugnans recte rationi, non esset necessarium ponere virtutem in illo appetitu, & tamen virtutes tunc fuissent, quia tunc fuisset homo perfectus secundum eas, sicut patet per magistrum in littera. ¶ Pro Tertio hoc etiam est Augustinus in epistola ad Romanos 35. vel 36. ¶ Item in soliloquio virtus perfecta est ratio in anima perveniens ad finem. ¶ Item, 1. de civitate dei c. 15. ¶ Item, magister assignat rebus in littera actus virtutum in quos possunt remanere in præteritis, & qui possunt remanere in præteritis, & illi non sunt appetitus sensitivi.

AD

*Vide. 2. Eschy. c. 1. et ex-
plum de Helena.*

-RI

A AD QVÆSTIONEM
 potest dici, qd licet voluntas sine
 habitu possit in actum rectum.
 etiam moraliter bonum, nec tā-
 tum hoc, sed intellectus potest
 in rectum iudicium, sine omni
 habitu intellectuāli, primus. n.
 actus rectus intellectus, & pri-
 ma actio voluntatis recta præce-
 dunt habitum etiam secundū
 quemcunque gradum, quia ex
 eis generatur quicquid primo
 inest de habitu. Tamen sicut in
 intellectu, vel per primum actū
 vel per plures actus, elicitos, re-
 ctē generatur habitus prudenti-
 æ, ita etiam per ipsum rectum
 eligere consonum rectē rationi,
 vel recto dictamini rationis, vel
 per multas tales electiones ge-
 neratur in voluntate virtus re-
 ctā inclinans ipsam ad rectē eli-
 gendum. Hoc probatur, quia
 prius naturaliter eligit voluntas,
 quam ipsa, vel ratio, aliquid im-
 peret appetitui sensitivo. ratio
 enim non videtur attingere ap-
 petitum sensitivum, nisi mediā
 te voluntate, quæ proprie ap-
 petitus rationalis. voluntas autem
 prius vult aliquid in se, qd impe-
 ret potentia inferiori actum cir-
 ca illud, non enim quia impe-
 rat potentia inferiori, ideo vult.
 sed conuerso, igitur in illo prio-
 ri potest voluntas, cum sit inde-
 terminata, & determinabilis si-
 cut intellectus generare in seip-
 sa ex rectis electionibus habitū
 inclinantem ad rectē eligendū,
 & hic habitus propriissime erit
 virtus, quia propriissime habi-
 tus electivus inclinans ad rectē
 eligendum, sicut ex rectis ele-
 ctionibus generatur. Potest ta-
 men concedi, qd si voluntas vo-
 lens potest imperare appetitui
 sensitivo, vel moderando passio-

nem eius, vel imperando prose-
 cutionem, vel fugā, si sint actus
 appetitus sensitivi, pōt derelin-
 quere ex imperio rectis aliquē
 habitum in appetitu sensitivo
 inclinante ad hoc, vt appetitus
 sensitivus delectabiliter mouea-
 tur ad sensibilia ex imperio vo-
 luntatis, qui habitus derelictus,
 licet non sit proprie virtus, quia
 non habitus electivus, nec incli-
 nans ad electiones, potest tamē
 concedi aliquo modo esse vir-
 tus, quia inclināt ad illa q sunt
 consona rationi rectæ.

CONTRA, primum me-
 brum obijciunt, quia tunc in
 angelo possent esse virtutes mora-
 les, nam angelus potest habere
 velle rectum circa ea, circa quæ
 appetitus sensitivus natus est
 passionari, & ita ex multis tali-
 bus velle generaretur virtus in
 eo. Confirmatur, quia non so-
 lum circa passiones inexistentes **D**
 in parte sensitiva conuenit re-
 ctē eligere, sed circa passiones
 ostensas ab intellectu, etiam si
 nunquam inerunt, nec insue-
 runt, sicut tactum est in q. de
 sciētia practica in proœ. primi.
 igitur ex talibus electionibus
 generatur virtus in voluntate, &
 nulla concomitatur in appetitu
 sensitivo. Præterea, si virtus
 moralis esset in voluntate, igitur
 ipsa esset nobilior, q prudentia,
 quia nobilioris perfectibilis
 nobilior est perfectio, consequēs
 est contra philosophum, igitur,
 & antecedens. Contra aliud
 membrum arguitur, quia si ex
 hoc solo, q appetitus sensitivus
 mouetur ab imperio voluntatis,
 potest generari in ipso quedam
 qualitas inclinans ad similes ac-
 tus, & illa sit virtus, igitur pari
 ratione in parte corporis fre-
 quen-

6. Ethic.
 c. 6. & in
 de copio-
 so.

A quenter mota ex imperio volū-
tatis, pōt generari habitus mo-
ralis, & etiam inanimatis & ra-
tionabilibus, quibus voluntas
virtut.

AD PRIMVM concedi
potest q si angelus esset crea-
tus in puris naturalibus nō ha-
bens in voluntate virtutes mo-
rales, possent generari in eo ex
multis rectis electionibus. non
quidem circa passionibus in appe-
titu sensitivo sibi inexistentes,
nec etiam, quæ infuerunt, vel in-
erunt, vel possunt inesse, sed so-
lum circa tales passionibus in vni-
uersali ostensas per intellectum.
qua ostensione posita, & dicta-
to quid esset eligendum, si possi-
bile esset eas haberi ab eis, volū-
tas eius consona tali dictamini
ex multis electionibus posset ha-
bere habitum moralem rectū.

Hoc probatur, quia omnem
voluntatem non necessario ca-
rentem perfectione conuenien-
tem voluntati, conuenit habere
quamcunque perfectionem vo-
luntatis, velle autem bonum cir-
ca agibile, non solum sibi, sed
etiam alteri. & hoc non tantum
in ordine ad bonum diuinum,
sed in quantum est quoddā bo-
num proprium, est quedam per-
fectio voluntatis, & voluntas an-
geli non est necessario imperfe-
cta. igitur potest sibi competere
habitus, quo velit mihi bonum
temperantie, in quantum est mi-
hi bonum conueniens. Habitus
iste non potest dici charitas. ga-
ui dictum est, iste habitus nō est
tantum bonum, vt quoddam or-
dinatum ad diligendum Deū,
sed sub ratione propriæ bonita-
tis in eo, nec est alius habitus, q
temperantia; quia per mihi &
tibi non variatur ratio formalis

habitus. igitur sicut habitu tem-
perantie formaliter eligo mihi
hoc bonum, ita habitu eiusdē
rōnis pōt mihi qlibet velle hoc
bonum. ¶ Hoc modo consequē-
ter posset poni in Deo esse ratio-
nem virtutum moralium, sicut
in eo conceditur charitas sine
accidentalitate eius. & ita ex ista
ratione de angelo, quæ adduci-
tur contra propositum sumitur
ratio ad propositum. Nam vo-
luntas angeli potest velle mihi
bonum temperantie in quantum
est tale bonum, quod velle est
proprius actus temperantie igitur
habitu temperantie pōt illud velle,
sicut arguitur est. & ita erit in eo
temperantia, & nō ī parte sensitua,
igitur in alia. ¶ Si obijciat, qd est cō-
tra philosophum. 10. Ethy. qui
negat a dijs virtutes morales. Re-
spo deo, ita forte negaret ab eis
omnem habitum accidentale,
si secundum aliquos poneret
eos naturaliter esse beatos. ¶ Al-
ter, si non placeret ponere in eis
virtutes morales, potest negari
consequentia illius rationis si-
cut contra propositum. &
hoc altero istorum modorum,
vel quia virtus non est circa qd.
cunque bonum, sed circa bonū
difficile. bonum autem tale qd
ponitur obiectum virtutis, non
est difficile, nisi habenti appeti-
tum sensitivum, qui natus est
ferri in oppositum illius boni,
saltem quantum ad aliquam cir-
cūstantiam. & ex hoc, q appeti-
tus sensitivus sic inclinatur, vo-
luntas in eodem nata est sibi cō-
delectari. & ex hoc difficile est
voluntati tendere in bonum de-
bite circūstantiarum. volun-
tas autem angeli, quia non est
coniuncta appetitui sensitivo,
non est nata condelectari sibi. &
ita

A fine difficultate tendit in bonum morale. i. recte circumstantionatum. Alio modo dici potest, quod duplex est volitio. ¶ Vna simplex, quae est quadam complacentia obiecti. ¶ Alia efficax, quia volens persequitur ad habendum volitum, si non impediatur. Sola autem secunda est proprie electio, eo modo quo philosophus loquitur. 3. Eth. voluntas est impossibile, electio non. Nullus enim eligit impossibile. i. efficaciter vult, ex qua volitione persequatur illud, licet aliquis posset simplici volitione velle impossibilia, quoniam forte peccavit, vel peccare potuit primus angelus volendo aequalitatem Dei. ¶ Potest igitur dici, quod in habentibus appetitum sensitivum, voluntas potest esse principium multarum electionum respectu obiecti moralis, & ista volitio efficax est electio, quae sola nata est generare habitum, qui licet sit prior omni habitu in appetitu sensitivo, tamen natus est esse principium imperandi tali appetitui. In angelo autem potest esse volitio simplex, non nata imperare. ¶ Ad secundum, quamvis posset negari, quod oportet omnem perfectionem nobilioris perfectibilis esse nobilioris quacunque perfectione perfectibilis minus nobilis, sed sufficit supremam nobilioris excedere supremam minus nobilis. virtus autem moralis non est suprema perfectio voluntatis, nec prudentia intellectus. Sed charitas voluntatis, & fides intellectus, & charitas videtur excedere fidem. Tamen, ista ratio non videtur sufficere, quia respectu eiusdem obiecti nobilior potest etiam habere nobiliorem actum,

quando utraque agit secundum totam virtutem sui, quia ibi non est excessus ex parte obiecti, quia id est est, igitur ex parte potentiarum tantum, & eatenus nobilior excedit, cum igitur circa bonum morale, quod est idem obiectum, sit actus intellectus practici, & voluntatis, si utraque perfecte agat haec dictando, illa eligendo, simpliciter nobilior erit electio recta, quam dictamen rectum, & per consequens habitus generatus ex electionibus rectis erit nobilior habitu generato ex dictaminibus rectis, quod concedo. ¶ Et ad philosophum praferentem prudentiam, Respondeo, prudentia quodammodo est regula aliarum virtutum, pro quanto ipsa, vel actus eius praecedit generatione habitum & actum virtutis moralis, ex ista prioritate actus, & habitus moralis conformatur sibi, tanquam priori & non e converso. Similiter haec prioritas apud philosophum videtur concludere rationem regulae & mensurae, & in hoc dignitatem, sed non sequitur. ergo simpliciter dignior. ¶ Ad tertium conceditur quod in parte corporis potest esse virtus & habitus, sicut patet in manu scriptoris, & pictoris. Manus enim mea inexercitata inhabilis est in illa facultate, quae est ad citharizandum, exercitata autem est habilis, quod non est nisi habilitate, inhaerente manui, qua habilitas conceditur esse quadam virtus, quia quadam qualitas habilitans ad opus virtutis moralis, conceditur autem hoc ulterius de irrationabili, ut de equo ad actus quosdam, ad quos est assuefactus, sed in mere inanimato.

Sco. sup. ij. Sen. V tis

A tis non inuenitur. Non enim ex cōsuetudine projicitur facilius lapis fursum.

A D A R G V M E N T A
principalia, ad omnes auctoritates. Concedo q̄ affirmant. s. q̄ in appetitu sensitiuo est quadā qualitas, quā pōt dicitur virtus, licet minus proprie q̄ illa q̄ est in voluntate inclinans ad electio-

*Quare mo-
strum hu-
ius i. Phy-
et apud
alios hic
quia nō po-
nitur in li-
bera ex-
presso ut
patet.*
nem. ¶ Ad illud de irascibili, & cōcupiscibili, dico quod sunt non tantum in appetitu sensitiuo, sed in voluntate. Et cum obijciatur de obiectis arduo, & delectabili siue illa sint obiecta, siue non, de quo. q. sequenti. ita potest inueniri distinctio ex parte obiectorum, comparando ad voluntatem, sicut comparando ad appetitum sensitiuum. ¶ Ad aliud, cum dicitur, q̄ voluntas sufficienter perficitur per virtutem theologicam. Respondeo.

B verum est respectu boni diuini, & respectu nullius alterius, nisi in ordine ad diligere Deum, ita q̄ nullus actus elicitur ex charitate, nisi cuius obiectū, ad quod sistitur est Deus, licet per alia obiecta media, non solum autē possum ordinate velle Deum, vel hoc bonū in ordine ad Deū, sed etiam bonum hoc, in quantum habet talem bonitatem cōuenientem mihi sē propriā rationem, & sic velle hoc bonum est ex alio habitu. ¶ Si obijciatur, ille habitus non erit ratio referendi in Deum, igitur nō erit reatus, quia actus eius vī frui bono creato. ¶ Respondeo, habitus inferior non habet de se actum habitus superioris, charitas autē quē est habitus superior habet referre hunc actum immediate in Deum, nullus igitur alius habitus habet proprie ex se sic

referre, sed tantum habet ex se suum actum proprium diligendi hoc bonum, q̄ bonum debet ulterius referri per charitatē, nec ex hoc sequitur q̄ inferior sit maior, nec q̄ sit principium fruendi bono creato. Quia, & si non referat tantum negativē fruendo, tamen non refert contrarie. s. repugnando legationi, & hoc non est frui, quia frui non tantū includit non referre negativē, sed oppositū eius, quod est non referre contrarie. s. vī sicut dictum est dist. 1. primi. ¶ Ad illud de principatu despotico, & politico, dicitur q̄ philosophus putauit conditionem naturę corruptā esse conditionem naturę institutā. Tamen de hoc aliter dictum est in 2. li. qualiter appetitus inferior natus erat habere suam delectationem, & qualiter potuit concorditer voluntati moueri, ita tamen q̄ pōt poni aliqua virtus in virtute appetitū. nisi forte iniustitia originalis faceret in voluntate perfectius dominium respectu appetitus sensitui, ita quod posset statim vī appetitū sensitiuo seruiliter, sed adhuc non saluaretur, vī videtur quod appetitus sensituius delectabiter moueretur, quantumcumque voluntas dominaretur super eū, nisi in ipso appetitu esset aliquis habitus inclinans ad realem actum eliciendum, sicut ego volens te recte eligere circa passionem aliquam, possem generare in me virtutem moralem ex hoc. ¶ Tenendo igitur viam illam distinguunt de voluntate, vī natura, vī libera, & vī deliberatiua. primo modo negatur ab ea virtus, quia sic naturaliter tendit in finem, & in

a in bonum quodcunque ostendunt, ut in ipso relucet finis, & propter talem determinationem non requiritur virtus in ea ut sic, nec etiam requiritur in ea ut libera, quia virtus inclinatur per modum naturae, & ipsa ut libera non est nata moveri naturaliter si enim posset inclinari naturaliter, igitur posset necessitari, ut libera. ¶ Tertio igitur modo, scilicet ut deliberativa non est respectu finis, sed est respectu eorum, quae sunt ad finem. & respectu huius erit in ea habitus moralis. ¶ Additur etiam, quod virtus movet per modum naturae, quia subito. *cap. n. vñ fm philosophū 3. Eth.* Si in repentinis sit impavidus maxime apparet fortis. ¶ Contra hæc, primo quia voluntas ut natura nullum actum elicit, ut dictum est dist. 15. huius tertij. igitur ut natura non tendit in aliquod obiectum, nec finem, nec aliud per actum elicitum, sed tantum tendit per inclinationem naturalem, sicut graue de tendere deorsum, etiam si quiescat sursum. ¶ Contra alia duo membra arguitur, quia vñ videtur includere aliud, nā ut est deliberativa est libera. Aut n. dicitur deliberativa, inquantum precipit deliberationem, aut inquantum eligit praeuia deliberatione, & utrumque convenit sibi inquantum libera, quia libera imperat illam deliberationem, & libere eligit, igitur negando in ea esse virtutem, ut libera, & concedendo in ea esse virtutem, ut deliberativa, est contradictio, nec illa probatio, quod non sit in ea virtus, quia tunc posset necessitari, concludit, quia agens superius in cuius potestate est actio inferioris, non potest necessitari

ab inferiori agente. virtus autem si aliquo modo est agens ad actum, est inferius agens, ut dictum est dist. 17. primi de habitu. ibi etiam dictum est, qualiter non repugnat, quod libere agat, & tamen habitus agat in ea per modum naturae. ¶ Consimiliter etiam posset probari, quod non sit virtus in ea, ut deliberativa, si illud est verum, quod virtus sit repentine praeueniens deliberationem, nam voluntas ut repentina, non videtur deliberative agere, sed praevenire deliberationem. tamen non oportet huic inniti, quia oportet quod illud verbum exponatur, absolute enim nullus vitiose vel virtuose agit, nisi agat ex deliberatione. sicut n. non humane agit, nisi agat intelligendo. ita circa illud, quod est ad finem non humane bene agit, nisi intelligendo illud, propter quod agit. & istud intelligere est deliberare, unde virtuosus non sic agit repentine, & sine deliberatione, sicut agit natura. ex 2. Physi. Debet igitur sic intelligi dictum philosophi. quod sicut virtuosus obiecto ostenso inclinatur ad recte agendum ex recto habitu, ita etiam per prudentiam ordinatus est ad statim recte dictandum circa illud eligibile, & quasi imperceptibiliter deliberat propter promptitudinem eius in syllogizando practice. Alius autem imperfectus cum difficultate, & mora syllogizat practice, & si tandem recte eligat non dicitur repentine agere, sed morose, & alius perfectus, quasi repentine agere respectu illius, quia agit, quasi in tempore imperceptibili.

ANUNC DE VII. DONIS
S. S. AGENDVM &c.

DIST. XXXIII.

QVÆSTIO VNICA.

Vtrum virtutes, dona, & beatitudines & fructus sint idem habitus inter se.

Quæst. I.

li. i. c. 18
in verba
expositio-
ne.

I R C A istam .34. dist. In qua magister agit de septem donis. Queritur vtrum virtutes, dona, & beatitudines, & fructus sint idem habitus inter se. Qd sic. Grego. super illud Iob. primo. Nati sunt ei septem filij & tres filia. quare ibi. ¶ Præterea, si isti essent alij ab alijs, nullus ex vna parte esset idem alij ex alia parte. consequens est falsum, quia fortitudo est donum, & virtus. Et si dicatur quod fortitudo hæc & illa sunt alterius rationis. Contra, quia habent actum eiusdem rationis. ¶ Contra, non est idem numerus donorum beatitudinum, & virtutum numerata etiam non concordant, sicut patet, quia aliquid est beatitudo, quod non est donum, & econuerso, & aliquid donum, quod non est virtus. & sic de alijs.

Henricus.

A D QVÆSTIONEM dicit Hen. quoli. 4. q. 33. qd sicut circa delectationes vitiosas venit tripliciter se habere. scilicet modo humano, super humano, & in humano, qd similiter sicut circa tristitias inordinatas, ita similiter circa tristitias ordinatas.

¶ Modo humano, vt quando circumstantijs debitis sustinet

quis terribilia, & ad hoc est vir-

tus moralis acquisita, vel infusa, quæ tamen non facit sustinere sine tristitia secundum philosophum. 3. Ethic. & secundum Augu. 13. trini. cap. 7. ¶ Modo superhumano, vt quando terribile sustinetur cum gaudio, sicut fuit in quibusdam martyribus. ¶ Modo inhumano, & vt quali diuino, quando mors non solum non timetur, sed cum gaudio appetitur, sicut Paulus cupiebat dissolui, & esse cum Christo, quod probatur per Augu. super Ioan. Homil. prima tractantem illud. 1. ad Corinth. 1. Cū sint in vobis schismata, nõne homines estis? dicit Augu. voluit, quod essent dij, sicut dicitur in Psalm. Ego dixi dij estis. ¶ Ad hunc tertium modum est virtus heroica, quam virtutem * coniecturatur philosophus opponi bestialitati, quæ est inhumana circa delectationes vitiosas, de qua virtute dicitur 7. Ethic. dicit igitur, qd virtutes perficiunt hominem modo humano, & dona modo superhumano, & beatitudines modo inhumano.

S E D C O N T R A hoc obijciatur multipliciter. ¶ Primo, quia charitas est excellentissimum donum Dei, fm Aug. 15. de tri. c. 19. & fm apostolum. 1. ad Cor. 13. Si fortitudinem habuero, & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, quod videtur esse modo inhumano velle ardere p Deo, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. igitur non velle esse aliquod donum, quod excellentius perficiat, q charitas, & tñ est virtus, & hoc si in primo gradu loquitur de virtutibus moralibus, & theologis. ¶ Præterea, circa terribilia conuen-

nis

A mit virtutem humanam recte te-
nere medium, igitur rectius, &
rectissime, quantum possibile est
tali naturæ, sed hoc ex habitu
fortitudinis eiusdem speciei, q
potest intendi secundum gradus,
qui non variant speciem, igitur idem
habitus specie disponit ad sustine-
dum modum perfectum, & supremum,
sicut & infimum. Si dicas, quod non
eodem, sed alio, igitur ille qui di-
ponit ad sustinere in infimo
gradu, de necessitate est imper-
fectus quantum ad actum suum
& obiectum, quia circa sustine-
re terribilia non potest habere perfe-
ctiorē, sed ad hoc quod aliquis perfe-
cte se habeat ad illud, oportet
quod habeat habitum alium in specie.
Sed pluralitas specierum non vi-
ponenda sine necessitate mani-
festa. ubi. si una species non sufficeret,
quod non apparet in proposito.

Præterea Christus tristabatur in

passione sua (sicut dictum est diffi-
cultate 1. et 15. huius) & vult omnis martyr
sibi dimissus. i. si non fiebat cir-
ca eum miraculum, quantuncum

que sustineret voluntarie, non
sine tristitia quacumque sustinuit,
sicut probatur Aug. 13. de tri. c.
7. ubi arguit contra philosophos
dicentes se esse beatos, quia ha-
buerunt quicquid voluerunt,
quia si prospera acciderunt illa
voluerunt, si aduersa, similiter,
quia patienter sustinebant. Ar-
guit autem contra eos di. quod in ad-
uersis non habuerunt quod vo-
luerunt, quia quantum erat ex
sepoluerunt ea accidere, si ta-
men accidebant, voluerunt ea
patienter portare, ne amissa pa-
tienti meliores essent. & hoc
miserabiliter persuaderetur, quia
patientia non potest esse circa se-
cundum se appetibilia. miseri
ergo erant in vita ista, quia su-

stinendo aduersa habuerunt ali-
quid, quod non omni modo voluerunt
quia obiectum patientie ipsorum
non erat absolute ratione volubi-
le, sed supportandum patienter.
Præterea impossibile est eun-
dem agere simul aliquem actum
humane, superhumane, & inhu-
mane. igitur acquisito dono euacuabitur
virtus prius acquisita
vel infusa in baptismo, vel si ma-
neat non erit possibile exire in
actum suum, vel non erit neces-
saria, quia ex perfectiori dono
poterit exire in actum suum. eodem
modo beatitudines euacua-
bunt virtutes, & dona, vel saltem
necessitate eorum, quod videtur in conueni-
ens, potissime si sit sermo de
virtutibus theologicis, quia chari-
tas non euacuabitur in prius, nec fi-
des, nec spes in via. Præterea, ista
vocabula superhumane, & inhu-
mane, sunt metaphorica. nam
omnis actus hominis proprio loquendo
est humanus, sicut. non necessarium
est actum rectum conuenire obie-
cto fini, & alijs circumstantijs, ita
est necessarium est, quod conueniat
ipsi operati. non. non. conuenit mihi
agere quod conuenit regi, & mul-
to minus quod conuenit angelo, igitur
necessarium est ad rectum actum
hominis, quod agat illum modo humano.
igitur quicumque habitus disponit
hominem simpliciter ad agendum modo hu-
mano, disponit ipsum absolute
ad agendum circa quodcunque.
Præterea, si quis semper oraret, &
daret sibi donum intellectus, &
non exercitaret se circa credibi-
lia, quia non habet fidem acquisitam, sine
qua fides infusa non exiit opus,
posset operari modo superhumano
per te, quia haberet donum
intellectus, igitur posset excel-
lentius agere circa credibilia,
quam alius exercitatus in scriptura.

A sacra, q̄ non experimur, immo quicunque talis forte facilius erraret circa credibilia, q̄ alius bene exercitatus in scriptura. Præterea, circa tot conuenit bñ ordinari humane, circa quot superhumane, & inhumane, igit̄ est idē modus vbique. Item, tūc beatitudo vera esset in actū alicuius beatitudinis, quasi supremi habitus.

f. 60. ar. 1.

4. 1. præ-

sensu d. f.

Th. 1. 1. 2.

q. 68. ar.

1. Et fra-

ger Ricar-

de media

villa. ar.

1. q. 1. præ-

sensu d. f.

ALITER DICITVR, q̄ conuenit per virtutes agere recte, per dona perfecte, & per beatitudines expedite.

CONTRA hoc, eadē virtute recte ago, quia virtus est reſtitutio potentia, & perfecte ago, quia virtus est perfectio habitus in se, & qua opus eius perfectum redditur. & expedite, quia virtus est habitus faciēs expedite, & faciliter operari.

B ALITER DICITVR, quod oportet aliquid disponere voluntatem, vt est mobilis a ratione recta, quod fit per virtutem, & aliud disponere eam, vt est mobilis a s. f. quod fit per donum. Hæc enim duo ponuntur mouentia voluntatem.

CONTRA hoc, quia etiā falsum est qd supponit, q̄ ratio mouet voluntatē, ita q̄ virtus nō fit, nisi dispositio mobilis in voluntate. Et secundo, quia p̄ hęc nō ponit̄ distinctio beatitudinū a donis, & virtutibus. Et tertio, ex quo Deus dedit habitū voluntati, semper assistit voluntati, & habitui ad actus sibi conuenientes, sicut postq̄ illuminauit cecum miraculo, semper assistit illuminato, vt possit mouere illam potentiam. igitur per idem est aliquid proportionatū mouenti primo, & secundo. igitur si p̄ habitū proportionat̄ poten-

tia sibiipsi, per idē sufficienter proportionat̄ spiritui sancto, vt alij mouenti. non igitur p̄ istā motionem oportet ponere necessario alios habitus.

AD ISTAM q̄onem pot dici sine assertionē, q̄ non sunt necessarij in via, nisi illi habitus qui sunt virtutes morales, intellectuales, & theologice, qd ostēditur sic. Nam ratione naturali concluditur necessitas habitus intellectualis perfectientis intellectum circa speculabilia, & habitus perfectientes intellectū circa operabilia, & ita hī habitus intellectualis speculatiui, & practici. consensu ratione naturali concluditur necessitas habitus perfectientis appetitum circa ea quæ sunt appetibilia in ordine ad se, & vltimus circa appetibilia in ordine ad alterum, & ita hī prima distinctio virtutis appetitiuæ ordinantis talem potentiam in actibus ad se, & ad alterum. Præter istos habitus, & si forte concludatur per rationem naturalem, q̄ homo nō sufficienter perficitur istis habitibus, sicut nititur ostendere solutio. 1. q. 1. primi. necessitatem alterius cognitionis, q̄ acquiritur, tū ratio naturalis non sufficienter concludit, quis habitus intellectus distincte, & quis appetitiuus sit necessarius alius ab istis, sed rationabiliter tenetur propter illas persuasiones, quæ posite sunt in quæstione illa primi. quod præter istos habitus est necessarius ille habitus cognitionis, & illi habitus appetitiui quos ecclesia catholica docet esse necessarios, & fide tenemus, tres virtutes theologice esse necessarias, perfectientes immediate animam respectu ob-

iecti

A iusti increati. ¶ Ex istis arguo
sic. Illi habitus tantum ponen-
di sunt in viatore, quibus perfici-
tur circa omnem obiectum,
quantum perfici potest in via.
huius sunt septem virtutes in
genere, non curando de scien-
tijs speculatiuis acquisitis, igitur
præter scientias speculatiuas
acquisitas nullus erit habitus
in viatore ponendus alius sim-
pliciter a septem virtutib. Pro-
batio maioris. Obiectum circa
quod perfici potest viator, non
potest esse nisi Deus vel creatura,
sed circa Deum sufficienter
perficitur tribus virtutib. theo-
logicis, & hoc perfectissime quā-
tum perfici potest, si illi tres ha-
bitus sint perfectissimi in suo
genere. circa creaturā vero non
loquendo de speculatiuis, in-
tellectus perfectissime perficitur
per prudentiam, si prudentia sit
perfectissima, ipsa enim est de
omni agibili, & quantum ad om-
nem conditionem agibilis per-
fectissima notitia. ¶ Similiter,
quantum ad appetitum, perfectissime
perficitur tribus virtutibus
moralibus, si sint perfectissime,
quia tam circa alium,
& appetibile alteri, quā circa se, &
appetibile se sibi, & hoc vel primo,
& directe, vel secundo propter
illa prima, & hoc intelligendo
de istis quatuor virtutibus
cardinalibus, quod non sint in ali-
quo vnus habitus numero, qui
sit sibi vniuersalis temperantia,
vel vniuersalis iustitia, hoc est
circa omnia, sed quod singulae spe-
cies iustitiæ insint in iustis pro-
prijs singularibus. ¶ Per tres au-
tem virtutes theologicas suffi-
cienter perficitur viator circa
Deum immediate. ¶ Quia circa
ipsum, ut immediate cognoscent

dum in via sufficienter perficitur
fides, quia de Deo in via non po-
test haberi nisi cognitio fidei,
sicut dictum est supra in isto
tercio distinctio. 24. ¶ Circa autem
ipsum ut diligibilem in se, suffi-
cienter perficitur charitas. ¶ Et ut
appetibilem, ut commodum mi-
hi sufficienter perficitur spes, sicut
patet in questionibus superio-
ribus de fide, spe, & charitate,
sed non conuenit viatorem ha-
bere circa Deum actus ordina-
tos alios, quam intelligere dili-
gere ipsum in se, & appetere eū
mihi, ut bonum meum, ergo.

¶ Cōsimiliter, circa omne aliud
bonum a Deo, ut circa obiectū
sufficienter perficitur viator ha-
bitibus intellectualibus, & appe-
titiuis. Sed isti habitus intelle-
ctui pericientes intellectum
sunt virtutes intellectuales, &
illa sufficienter perficiunt viato-
rem, quantum possibile est, &
ad considerandum, & ad syllo-
gizandum practice, habitus ē
appetitiui sunt virtutes appeti-
tiuæ, quæ virtutes sufficienter
perficiunt viatorem ad apperen-
dum, vel ad diligendum, siue
in ordine ad se, siue ad aliud.
Igitur homo perfectus tribus
virtutibus theologis, & virtu-
tibus intellectualibus, speculati-
uis, & practicis, & virtutibus mor-
alibus ordinantibus ad se, &
ad alterum, perficitur quan-
tum potest competere viatori.
Igitur non vñ aliqua necessitas
ponendi aliquos alios habitus
ab istis, qui sunt virtutes theo-
logicæ intellectuales, & mo-
rales.

NOTANDVM viterius,
quod sicut habitus in genere
qualitatis est quoddam genus
intermedium, ita habet sub se

A multa intermedia, antequam veniat ad species specialissimas, siue enim primo diuidatur per intellectuale & appetituum, quod videtur probabile, & vterque virtutum horum per acquisitionem, & infusum, siue econuerso, primo per acquisitionem & infusum, & vterque per intellectuale & appetituum, sicut vterque intellectuale acquisitionem diuiditur per speculativum, & practicum, & appetituum acquisitionem in ordine ad se, & ad alterum, acquisitionem autem speculativum diuiditur per reale, & rationis, vel quia est circa ens reale, vel rationis.

Ex hoc patere potest
vanitas
philosophia
philosophia
phantasium
de diminutione
natus
guirionis
suarum
uisionibus.
S. C. 2.

Btis diuisionibus, antequam deueniatur ad species specialissimas, habitus est practicus acquisitionem diuiditur in eum, qui est circa agibile, & in eum qui est circa factibile, & qui est circa factibile, plures habet diuisiones, antequam deueniatur ad species specialissimas, qui autem est practicus circa agibile diuiditur multiplici diuisione, sicut patebit in quod de connectione virtutum. siue n. sit scientia practica, siue sit prudentia practica, non est vnicus circa omnia agibilia, sicut ibi tangetur. De tota illa diuisione habitus intellectui non accipitur in numero virtutum, nisi vna virtus infusa, quæ est fides, & quoddam genus intermedium, ad multas practicas acquisitiones, quod dicitur prudentia, & sic continetur in speciebus satis communes possunt haberi. fides, prudentia, & scientia speculativa. Scientia autem speculativa, quia non

perficit hominem ad bene operandum, ideo non connumeratur inter virtutes cardinales. minus enim est necessaria homini ad recte viuendum humane, quod prudentia, & est quod fides ad recte viuendum pollicita ecclesie. appetituum est potest ponere quatuor, duas acquisitiones, & duas infusas, stando in ipsis speciebus sub habitu appetituum infuso, & acquisitione. Sub infuso quidem primo sunt spes, & charitas. Sub acquisitione autem virtus disponens appetituum ad se, & ad alterum, quæ ad alterum vocatur vno nomine communi, quod est iustitia, quæ autem ad seipsum non habet nomen commune, & forte illa est ratio, quare non statuitur in illa enumeratione virtutum cardinalium, sed descenditur sub illa ad alias proximas sub eis. Appetituum enim ad seipsum, quædam sunt appetibilia, ex se quæ sunt ex se statim conuenire, & quædam etiam sunt primo fugibilia, quæ, si nata sunt ex se statim disconuenire. Alia sunt appetibilia non primo, & alia non primo fugibilia, sed secundario propter illa primo appetibilia, & primo fugibilia. virtus in communi, quæ disponit circa prima, vocatur temperantia, quæ circa secunda, fortitudo, & prima pertinet ad concupiscibilem, & secunda ad irascibilem. Quorum distinctio, ut aliquantulum videatur, est notandum quod concupiscibile respicit illud, quod ex se natum est esse conueniens, vel disconueniens, ita quod nullo alio posito circa ipsum, nisi sola apprehensione facta, natus est se qui actus delectandi, vel trahendi, siue prosequendi, vel fugiendi.

A disquantum est ex parte eius, talia non respicit irascibilis, actus enim irascibilis, est irasci, quod secundum phi. 2. rhetoricorum est appetere vindictam secundum rationem apparentem, propter apparentem parumpensionem. igitur obiectum irascibilis est vindicare. vel verius, si hoc est actus eius, vindicabile seu punibile, quod posset dici irascituum, vel vltiori modo loquendi offendens, quod offendens non dicitur statim disconueniens concupiscibili, sed quia impedit illud quod est primo conueniens appetitui, puta gustatio canis, ut cibum. ideo concupiscitur primo, prohibes autem cibum, & remouens, offendit animal concupiscens, obiectum igitur irascibilis est tale offendens, circa quod irascibilis habet quoddam nolle, non quidem proprie refugientis, sicut concupiscibilis nolens refugit, sed magis respicientis, siue repellentis, quia irascibilis nolens repellit, non enim concupiscit tantum amouere illud impediens, sed etiam vltra punire. quare supra dist. 26 huius. q. tamen eius actus est velle vltimae vel nolle, & obiectum nolitum non punitum est adhuc preterens, ideo semper irasci est cum tristitia, non tantum concupiscibilis, sed etiam cum tristitia irascibilis, & hoc non, nisi tunc, quin irascibilis habet actum imperfectum, quando scilicet desiderat vindicare, non vindicat, quando autem vindicat, tunc actus eius perfectus assimilatur frustrationi ex parte concupiscibilis, & tunc irasci irascibilis est sine tristitia, immo est cum magna dilectione propria se-

cundum Aristo. 2. rhetorica. Ita viri quasi mel. Sicut ergo concupiscibilis indiget ordinari circa ea, quae sunt nata primo appeti, ne ea ordinate appetat, sed secundum moderamen recte rationis, ita etiam irascibilis indiget moderari per habitum, ne immoderate velit propellere offendens, & vltimae de illo, sed moderate velit propellere repellenda, & non propellere non repellenda, habitus autem quo disponitur ad propellendum repellenda, non est nominatus, licet posset dici bellicositas, vel aliquid tale. habitus autem quo disponitur ad non repellendum repellenda, sed ad sustinendum dicitur patientia, & quia difficilius est non repellere offendens, quam repellere, ideo patientia est nobilissima fortitudo. Iuxta D illud poetæ Nobile vincendum est patientia. vincit enim quod patitur. Irascibilis igitur non habet pro obiecto arduum, siue appetibile, quod est obiectum concupiscibilis. sed ipsum offendens, ita quod actus eius adaequatus est velle vindicare, vel nolle offendens, velle quidem quasi imperfectum dum irascitur. ante repulsionem, vel sustinentiam, quod assimilatur ei, quod est desiderium, ex parte concupiscibilis, & velle vel nolle perfectum, quod assimilatur frustrationi in concupiscibili, bene moderate repellit vel moderate sustinet. Si dicas, quod cuius est velle vnum oppositum, ipsius est nolle alterum oppositum, sed ipsius concupiscibilis est velle vnum oppositum. igitur ipsius est nolle alterum. Respondeo, semper quando irascibilis habet actum suum, sunt ibi duo nolita,

p. ethi. 6.

rr.

D Per sive.

Hic ponitur quædam littera aliqua in aliquibus originalibus.

A nolita, vnum concupiscibilis, & aliud irascibilis, vt in exemplo posito, nolitum concupiscibili, est carere cibo, ex qua nolitione sequitur in concupiscibili tristitia, qua quasi refugit nolitum, & nō repellit, est ēt ibi aliud nolitum. Illud quod aufert cibū, & illud est nolitum ab irascibili, non actū refugitiuo, sed repulsiuo, & dū non actualiter repellitur est tristitia propria irascibilis. Pater autē q̄ ist. dolores. f. irascibilis, & concupiscibilis non sunt idē dolor, quia si offendens illud offeratur sub rōne impossibilis repellendi, erit maior tristitia in concupiscibili, & tñ non erit proprie ira. nullus enim maxime timens irascitur secundum phi. 2. retho. & tamē timens quanto magis timet tanto minorem dolorē hēt ipsius concupiscibilis refugientis, qđ timetur, & licet aliqn doleat irascibilis de non posse vindicare, qñ. f. non est ptās vindicandi, tñ de alio dolet concupiscibilis. f. de carentia obiecti concupiti, dolor ēt concupiscibilis sit cū alia mutatione organi in parte sensitua, qđ dolor irascibilis, qđ ille concupiscibilis est cum restrictione, sicut delectatio opposita sit cum dilatactione, dolor autem irascibilis sit cum celeratione, quæ est accensus sanguinis circa cor. & ex hoc sequitur qđ irascibilis, & concupiscibilis in parte sensitua habent diuersa organa, quia idem non posset moueri simul diuersis moribus talibus, in parte autē rationali possunt hēre similem distinctionem obiectōrū, sicut in parte sensitua. Nam voluntati est aliquid primo delectabile, puta bonum sibi conueniens

secundum se, vel conueniens appetitui sensitui, cui coniungit in eodem supposito. potest etiā habere voluntas obiectum offendens, & secundum rectam rōnē, & contra rectā rōnē, & respicere illud, vt offendens actū, nolendi repulsiuo, & imperloso, non tñ est tanta distinctio horum in voluntate quanta est in appetitu sensitui, quia voluntas non est organica, nec oportet dicere magis qđ alterum istorū sit vis, & alterum potentia, q̄ econuerso. sed sicut rō distinguit in portionem superiorem, & inferiorem p cōparationem ad obiecta diuersa, & tñ est simpliciter eadem potentia, de vi autē nescio quid oporteat loqui, est. n. verbum superfluum. Idem. n. simpliciter est rō operādi circa ista obiecta distincta superius. f. & inferius (sicut dictū est dist. 16. p. & 24. secundi.) q̄ Eodē ēt modo pōt dici circa primo & secundo delectabilia, vel tristabilia, q̄ ea de potentia vel vis oīno est rō operādi. Nam potētia est illud, quod potens est potēs, & quo potens est fortis, in spiritualib. ēt idem est esse potētem, & fortē non erit igitur hic distinctio, nisi ex parte obiectōrū in quæ tendit, sicut si diceremus intellectum distingui in principia, & conclusiones, inquantū tendit in conclusiones p principia, sed pp talem distinctionem principiorum, & cōclusionum, nullus distinguit intellectū, nec in potentia, nec in vires.

HIS SUPPOSITIS de irascibili, & concupiscibili, redeo ad virtutes, & dico qđ proprius habitus perfectius concupiscibilis est temperantia, & proprius perfectius irascibilis est fortitudo

a. l. accensus.
fo.

A fortitudo in communi, & hoc loquendo de habitibus acquisitis & non infusis, ambæ autem infusæ perficiunt concupiscibile, quia Deus quem habet pro obiecto est tantum volibilis, & non nobilis. Et si utraque istarum specierum intermediarum tam .i. fortitudo, quam temperantia, possint subdividi, tñ in connumeracione virtutum cardinalium remanent indivisæ. secundum hoc cigitur in connumeracione omnium virtutum sunt tres theologicæ, & quatuor cardinales. De theologicis habetur ab Apostolo. 1. Corin. 13. De moralibus. Sap. 8. Iste numerus septennarius simpliciter perficit viatorem, ita q̄ fin gradus itarum in specie sua, est ipse perfectus. secundum enim q̄ ite sunt intensiores, & remissiores, fin hoc est magis vel minus perfectus, & si sunt intensissimæ, quantum possunt esse in via, est homo simpliciter perfectus, quantum potest esse in via, non curando modo de ista perfectione, q̄ habetur per virtutes speculativas acquisitas, quæ prius exclusæ sunt. Per istas quippe septem virtutes intelligendo de eis & de speciebus earum necessarijs, per finem de quibus postea dicitur, si sunt in se perfectissime, est hō simpliciter perfectissimus, & circa se finem Deum in se, & circa omnia alia se etiam a Deo, vt intelligibilia ratione, aut, seu practica, & vt appetibilia, vel finis, i. bi vel alteri, & hoc in ordine ad per, circa se in quem possunt virtutes acquisitæ ex se, vel in ordine ad finem vitium, in quem possunt virtutes acquisitæ cum charitate. Vltimus ad videndum de beatitudinibus, donis, & fructibus. Notandum est quod, tres

virtutes morales acquisitæ .i. fortitudo, temperantia, & iustitia, sunt genera intermedia. Nam prima concupiscibilia videntur esse duo. .i. honor & voluptas, vel delectatio striete sumpta. aliter ponitur, q̄ primo bonum est conueniens, & hoc vel honestū, vel delectabile, siue ēt vile. Sed vile non potest esse primo motuum ad concupiscendum, quia non concupiscitur, nisi in ordine ad aliud. Idem concludit illud primæ Ioan. 2. Omne quod est in mundo &c. Nam concupiscencia oculorum, quæ respicit diuitias, non potest esse prima, loquendo de diuitiis inquantum sunt bonum vile, & non delectabile, q̄ si loquamur de diuitiis, inquantum sunt pulchre, hoc est inquantum sunt bonum delectabile, sic possunt primo concupisci sicut aliud pulchrum visibile, ita q̄ prima concupiscibilia (vt dictum est) a naturali sunt honor & delectatio striete sumpta. Igitur primæ species temperantiæ q̄ moderatur circa concupiscibilia erunt due, quia q̄ moderatur circa honores, dicitur humilitas, q̄ circa voluptates retinet nomen generis. & quot pnt esse voluptates distincte, circa quas voluntas moderatur, tot pnt esse species illius temperantiæ, quæ moderatur ipsas voluptates, puta altera circa gustabilia, altera circa tangibilia, nec solū de voluptatibus sensitiuis, quibus delectatur voluntas coniuncta, sed et de voluptatibus proprijs ipsi voluntati, vt volūtas est. Vnde voluntas angeli potest appetere bonum delectabile, licet non habeat appetitū sensitiuum coniunctū. Et q̄ ille temperantiæ distinguant. probatur quia circa

D.

Metina
horum
quod
per finem
tunc per
latas ut
et finem
et etiam
aut, seu
prout, i.
per, circa
proprietate
concupiscit
finem
tunc per
latas ut
et finem
et etiam
aut, seu
prout, i.
per, circa
proprietate
concupiscit
finem

A circa aliqua pōt esse summa delectatio, circa alia nulla, pōt. n. esse aliq̄s rēperatus simpliciter circa venerea, vt volēs vti tñ sua, vel simpliciter nolēs vti, & intēperatus circa gustabilia, volens comedere nō comedēda, vel nolens comedere comedēda pōt ēt aliquis esse temperatus circa sensibilia, & intemperatus circa speculabilia, puta si volūtas sua delectetur in hoc, q̄ intellectus summe speculat̄ intelligibilia, quorū speculatio nō est multū vtilis s̄m sē, hęc delectatio ē immoderata & moderāda. Quę autē sunt species fortitudinis, non oportet ad propositū ita explicare, quia nō tangit inter alia, nisi fortitudo in se, vel patiētia, quę (vt dictū est) est nobilissima fortitudo, quę nō repellit repellenda, ita q̄ pati est quoddā pmittere, & sic diceret de pmissione q̄ sit actus positivus velle. s. vel nolle, vel fortē nihil velle, vel nō impedire, ita diceretur qualis actus sit pati in voluntate respectu terribilis. ¶ Iustitia vero subdividenda est propter ea quę se quuntur. Vbi sciendum est, q̄ in ordine ad alterum, potest aliq̄s primo recte se habere, cōicādo se illi quantum potest se cōicare, vel cōicando illi aliqd aliud. virtus inclinans ad primum est amicitia, qua q̄s dat seipsum proximo, quantum potest se dare & in quantum potest proximus habere eū. ¶ Et hęc pfectissima virtus moralis, q̄a tota iustitia est perfectior his quę sunt ad seipsum. & hęc est pfectissima iustitia. ¶ Si autem communicet sibi alterum, aut igitur bona extrinseca, aut intrinseca pertinentia ad vīctum humanum. ¶ De bonis extrinsecis quę indigent ho-

mines cōmutare dī iustitia cōmutatiua, & hęc frequenter dī iustitia pro tanto, quia ea ei cōmutatur aliquid equivalens. Si aut cōmunicet sibi aliud necessarium adiunctum, aut igit regi men. & hoc conuenit p̄sidentī, & hęc species iustitię est imminata. posset tamen dici p̄sidentia, vel denominatio iusta, aut al. cōicat ei subiectionem iustam, & hęc denominatur a subiecto, & pōt vocari obedientia. ¶ His intellectis, dico, q̄ beatitudines quas ponit Saluator Mat. s. sunt idem habitus cū habitibus virtutum. Tamen aliqñ nominant species speciales virtutum, q̄ sumantur in numero illo lepreuario virtutum prius assignato. ¶ Duas quidem species temperantia enumerat Saluator inter beatitudines. ¶ Scilicet humilitatē, quę moderantur circa primum delectabile. s. honorem, & hanc exprimit ibi. Beati pauperes spiritu, vbi s̄m Aug. rē dī intelliguntur pauperes spīritu, redī, ac timentes Deū, nō habentes inflātē spīritū. ¶ Aliā species moderatē voluptates in cōi se exprimit illud Beati mundo corde, &c. Mūditiā enim cordis est immunitas voluntatis ab omni inordinata affectione, vel delectatione, tā rōne sui, q̄ rōne appetitū sensitiuorū, quibus cōi gatur fortitudinem exprimit in sua specie perfectissima ibi. Beati qui persecutionem patiuntur p̄ iustitiā. ¶ Iustitię exprimit tres species. ¶ Vnā quidem quę est in cōicādo seipsum p̄ amicitia, & hanc exprimit cum dicit. Beati mites. Quis enim amicitia plus sit q̄ benivolētia s̄m philo sophū. s. Ethy. Quoniā amicitia est non latens in contra p̄ssis, &

A & beneuolentia plus sit, q̄ mi-
 ritas, quia mites sunt qui non
 offendunt, nec resistunt in ma-
 lo. in hoc minimū, qd̄ est quasi
 infimū in amicitia exprimit il-
 lam, quā quis communicat se p̄
 ximo. ¶ Aliam speciem quā di-
 midit in dominationē iustā,
 & obediētiā exprimit p̄ illud.
 Beati pacifici pax quippe seruā
 in hoc, q̄ p̄sides recte regit, &
 subditus recte obedit. ¶ Tertiā
 speciem iustitię, quā est quan-
 tū ad exteriora communican-
 da exprimit ibi. Beati misericor-
 des, nullo enim alio mō potest
 aliquis esse perfecte dispositus
 circa exteriora communicanda
 proximo q̄ per misericordiam
 misericors enim comunicat nō
 vt reheat, nec vt prius rebene-
 ficatus ab eo cui communicat
 liberalis quidem & si commu-
 nicet amico, potest tamen esse
 aliqua liberalitas inferior q̄ mi-
 sericordia, & ita liberalitas est
 imperfectior species iustitię q̄
 misericordia. Hanc aut̄ iustitiā
 quę est circa temporalia cōicā
 da exprasit saluator Lucę. 8.
 Cum facis conuiuium. ¶ Sic igitur
 habemus tres virtutes mora-
 les expressas in se vel in suis spe-
 ciebus. ¶ Duas autem theologi-
 cas exprimit. ¶ Charitatem ibi.
 Beati qui esuriunt & sitiunt ius-
 titiam. Esurire quidem non
 etiam sine misericordia, sed ha-
 bitus quo elicitur est charitas,
 propriissimū enim charitas
 vix est habitus, quo esurimus
 iustitiam, & diligimus Deum
 in se, quod est vera iustitia. ¶ Spē
 exprimit per illud. Beati qui
 lugent. Luctus enim est habi-
 tus desiderandi illud. Sic ita-
 que in octo beatitudinibus duę
 exprimuntur virtutes appetiti-
 uę theologicę. & tres morales. C
 fortitudo in se, & temperantia
 in duabus speciebus, & iustitia
 in tribus speciebus, duę autem
 virtutes intellectuales, vna ac-
 quisiua vt prudentia, & alia in-
 fusa vt fides, quę non exprimun-
 tur in se nec in suis speciebus, la-
 tis dantur intelligi per appeti-
 tinas, quia non est voluntas op-
 time disposita sine virtute cor-
 respondente in intellectu. ¶ De
 bonis dico q̄ ibi enumerantur
 quatuor virtutes cardinales. Pru-
 dentia, per donum consilij, pru-
 dentia enim est habitus consi-
 liatiuus, quia est habitus recte
 syllogizandi practice, & tale syl-
 logizare est consiliari. vnde ha-
 bitus quo quis est consiliatiuus
 est prudentia. ¶ Fortitudo ex-
 primitur suo nomine inter do-
 na. ¶ Timor autem est species
 temperantię, idem enim est om-
 nino timor quod humilitas, li-
 cet alio nomine nominetur, si-
 cut patere potest per Aug. super
 illud Matth. 5. Beati pauperes
 spiritu. Frequenter enim nume-
 rantur nō nominibus proprijs.
 q̄ ideo scriptura frequenter cō-
 mendat timorem. vnde illud.
 Initium sapientię timor domi-
 ni. Nihil aliud est nisi humilitas
 quę est principium virtutum. ¶ *precep. 1.*
 ¶ Et cum inter dona ponit pie-
 tas hic est quę apud saluatorem
 vocatur misericordia, & ista est
 species iustitię. ¶ Exprimuntur
 ergo inter dona quatuor virtu-
 tes cardinales, duę quidē vt pru-
 dentia per consilium, fortitudo
 proprie nomine suo. Duę autē
 alię non sub rōne illarum spē-
 rū intermediarū, quę enumeran-
 tur in illo alio septennario, sed
 quibusdā spēbus earū, puta tē-
 perantiā in timore & iustitia in
 pie-

¶ *Esay.*

D

¶ *precep. 1.*¶ *Eccle. 1. 4.*¶ *In malis*¶ *animi*¶ *intermediarū*¶ *quę enumeran-*¶ *tur in illo alio*¶ *septennario, sed*¶ *quibusdā spēbus*¶ *earū, puta tē-*¶ *perantiā in timore*¶ *& iustitia in*¶ *pie-*¶ *cie-*¶ *pie-*¶ *cie-*¶ *pie-*¶ *pie-*¶ *pie-*

A pietate. ¶ Duæ infusæ exprimuntur ibi. ¶ Charitas quidem p spiritum sapientiae. Vniuersaliter enim quando in scriptura commendatur sapientia, ut Beatus vir qui in sapientia morabitur, & huiusmodi, ibi sapientia est charitas, est enim habitus quo sapit habenti illud obiectum quod est in se sapiendum, quo scilicet mihi bonum eius in se, & illud volo mihi. ¶ Per alia duo dona, intellectum & scientiam, exprimitur fides infusa, in qua illa duo non circuloquuntur duos habitus, sed vnum tantum secundum perfectum & imperfectum, & vnus potest dari sine alio, sed non e converso. potest enim intellectus dici fides imperfecta, quæ est notitia articulorum primorum, & scientia fides perfecta, quæ est explicita notitia de articulis, sicut in scibilibus naturalibus intellectus dicitur esse principij, & scientia conclusionis. ¶ Spes autem explicite non enumeratur hic, sed datur intellectus per charitatem, quæ est sapientia. Sapientia enim est qua sapit mihi Deus in se, & qua sapit mihi, ut bonum, nam qui sapit, & saporem in se approbat & sibi appetit. ¶ De fructibus dico, quod quidem illorum sunt virtutes secundum illam regulam, secundum quam enumeratae sunt in illo septenario. Quædam autem sunt species virtutum ibi de enumeratarum, quædam nec sic, nec sic, sed delectationes consequentes actus, verbi gratia, charitas exprimitur ibi proprio nomine, & similiter fides, spes autem in hoc, quod dicitur longanimitas, unde legitur de patriarchis: Longanimis in spe, quasi in longum animose expectantes. ¶ Virtutes

morales exprimuntur ibi. ¶ Fortitudo quidem in patientia, iustitia in sua specie, quæ est misericordia, in hoc quod dicitur bonitas sicut communiter dicitur bonus qui communicat se proximo. ¶ Et in alia specie quæ est amicitia, exprimitur ibi benignitas, quæ est quasi benevolentia, & bona igneitas. ¶ In tertia specie, quæ pertinet ad regimen, vel ad subiectionem ibi. Mansuetudo, vel specialiter exprimitur ibi obedientia. Mansuetudo enim est quæ requiritur iniuncta sine murmure. ¶ Temperantia exprimitur in duobus speciebus suis, in continentia & castitate. Si placeat dicere continentiam, circa alia delectabilia, & circa venerea castitatem, vel potest poni vna species temperantia, ut continentia dicatur vna species, & castitas circa quæcunque delectabilia, quomodo philosophus 7. Ethic. ponit castitatem esse quendam gradum in qualibet virtute. ¶ Prudentia exprimitur per modeliam. Modestus enim est qui modum debitorum tenet in agendo, & prudentie est inuenire modum in actione, & præfigere, & terminare. ¶ Sic igitur habemus tres virtutes in se, fortitudinem in patientia, iustitiam in tribus speciebus, temperantiam in vna specie, vel duabus, prudentiam in vna specie, & ita omnes virtutes tam intellectuales, quam morales. Alia quædam enumerantur ibi, quæ sunt delectationes concomitantes, vel consequentes actum, ut gaudium, quod proprie est delectatio in voluntate, & pax, quæ est securitas habendi obiectum sine repugnantia. ¶ Sic igitur patet, quod in sustinendo septem virtutes sufficientes

*In legenda
a omni nro
san. Furio.*

A ter perficere hominem in via in se, vel in suis speciebus, nō erūt necessarij alij habitus, qui nec sint illi, nec species earum, nec numerātur alij in donis, nec beatitudinibus, nec in fructibus.

Et licet numerus sit alius explicitus beatitudinum & donorū, hoc est, quia aliquę species illarum septem virtutum aliter exprimiuntur hic, quā ibi, & nō quia sint alij habitus, qui non sunt illarum virtutum species.

Si etiam tantum ponderaretur scriptura, q̄ ponit alicubi octonarium, alicubi septennarium, vt oporteret eos distinguere, vt duos habitus, quare igitur non ponuntur distincti habitus illi, de quibus facit mentionem apostolus. 1. cor. 12. vbi ponitur nouenarius ab illis, quos enumerat Petrus, ministrate in fide

et fidei, vestra virtutem &c. Frequenter igitur scriptura eadem realiter exprimens, exprimit sub alijs verbis, nunc omittens quādā, nūc alibi explicans, sic omissa.

AD ARGVMENTVM in oppositum pater, quia, & si numerus non sit idem hoc nō est habituum ab habitibus, sed specierum intermediarū vel specialissimarum, contentarū sub istis sunt alij numeri, vel si omittuntur aliquę illarum alicubi, & alicubi non numerata tamen hic, & ibi sunt eadem, vt declaratum est. Ad illud philosophi de virtute heroica, quod, adducitur pro opinione prima, dico q̄ in omni bonitate assignat quatuor gradus, qui sunt eiusdem habitus in species s. perseverantiam, continentiam, temperantiam, & heroicam. Perfectissima igitur

virtus in eadem specie manens est heroica, & sic metaphorice

loquuntur aliqui, q̄ perficit modo inhumano, quia. s. non est cōmuniter hominis ad illud gradum, licet eiusdem speciei attinere. Et quod adducitur per oppositum de bestialitate, posset similiter dici, q̄ esset excessus in eadem specie vitij. Sed melius potest dici alterius speciei, quia circa aliud obiectum. sed ex hoc non sequitur propositum, quia circa multa contingit errare, & vitiose agere, sed circa tantum vnum. s. perfecte circumstantionatum, contingit recte agere rectius, & rectissime, licet igitur bestialitas sit alius habitus communi vitio humano, qui est circa aliud obiectum, nō sequitur heroicam esse alterius speciei a virtute humana, quia circa idem obiectum ordinat, sed excellentius, nec est manifestum hanc excellentiam non posse esse per alium gradum, eiusdem speciei.

POST PRÆMISSA DILIGENTER CONSIDERANDVM EST &c.

DISTIN. XXXV.

QVAESTIO VNICA.

Utrum sapientia, scientia, intellectus, & consilium sint habitus intellectuales.

IN ea istam 35. distin. in qua magister agit de donis comparando vñ ad aliud. Queritur, vtrum sapientia, scientia, intellectus, & consilium sint habitus intellectuales.

SO-

26. r.

A SOLVTIO HVIVS, pa-
tet ex dictis. Sapientia quidem
est habitus appetitiuus scilicet
charitas, licet includat fidem,
tanquam primum, sicut actus
voluntatis, actum intellectus.
Scientia, & intellectus circum-
loquantur habitum fidei perfe-
ctum & imperfectum, sicut di-
ctum est prius. Consilium ac-
ceptum pro habitu est habitus
prudencie. ¶ Sed obijci-
tur, quod scientia & intellectus non sunt
vnus habitus, quia in cogniti-
one acquisita alius est habitus
principij, qui dicitur intelle-
ctus, & alius conclusionis, qui
dicitur scientia, igitur a simili
in cognitione infusa alius est
habitus cognoscendi articulo-
rum, & alius cognoscendi consequen-
tia, vel explicita ex articulis. Re-
spondeo, consequentia non va-
let, quia in acquisitis assentit ve-
ro complexo propter euidentiā
ex suis terminis, aliam autem
euidentiā habet proprie prin-
cipium ex terminis suis, & alia
conclusio ex suis, & alterius ra-
tionis, licet ista euidētia sit cau-
sata ab illa, & ideo potest esse
alius habitus respectu huius, &
illius, qui respicit formalem ra-
tionem veritatis hic, & ibi, sed
in creditis non assentitur pro-
pter veritatem reuelatā, cui as-
sentitur. & illa est eadem res-
pectu primorum articulorum, &
respectu aliorum explicatorum
ex illis, & ideo non est alius ha-
bitus vnus, & alterius,
quia est idem obie-

ctum sub ea-

dem ra-

tio -

ne

formali

SOLET ETIAM QVÆ-
RI &c.

DIST. XXXVI.

QVÆSTIO VNICA.

Virum virtutes morales sint cōmune.

IRCA istam dist.

36. in qua magi-

ster agit de virtu-

tum connexione.

¶ Queritur, vtrum

virtutes morales, sint connexe.

Quod non. Aliquis potest esse

naturaliter inclinatus ad actus

vnus virtutis, & non alterius, si-

cut vnus est complexionatus ad

faciliter irascendum, & tamen

non ita inclinatur ex natura ad

actus concupiscentiæ igitur ta-

lis potest facilius exercitare se

circa illos actus, ad quos incli-

natur, quam circa illos, ad quos

non inclinatur, & ita habebit

virtutem circa hos, & non cir-

ca illos. ¶ Præterea qualitercum-

que aliquis sit inclinatus potest

habere materiam exercendi se

circa actus vnus virtutis, & non

alterius, puta religiosus potest

habere opportunitatem circa

passiones refrigendas, non au-

tem circa terribilia bellica ag-

gredienda, vel sustinenda. igitur

generabit in se temperantiam

sine fortitudine. ¶ Præterea, ra-

tionem existente erronea, volun-

tas potest elicere actum contra

iudicium eius, & tamē recte eli-

gere, igitur ex talibus frequen-

tibus electionibus potest genera-

ri habitus moralis, & tamen in

intellectu non generatur pru-

dentia, quia intellectus non re-

cte dicitur, & ita potest esse vir-

tus moralis sine prudentia.

¶ Et

A Præterea, intellectu econuer-
so recte distante, voluntas po-
test non eligere dictatū, sed op-
positum eius, & ita ex sic fre-
quenter dicte generabitur pru-
dentia in intellectu, non tamen
virtus moralis in voluntate, sed
potius vitium. ¶ Præterea, actus
contemnendi omnia propter
Deum est arduus, & consonus
rationi, igitur ad illū potest esse
virtus inclians pauperē, igitur
talis sic continens vī habere vir-
tutē sic inclinante, & tū non po-
test hīc liberalitatem, vī vī, quia
non habet materiam huius vir-
tutis, quā nihil habet, quod pos-
sit dare. Similiter etiam multi
habent alias virtutes, qui non
sunt pauperes. ¶ Præterea, con-
tinentia coniugalis videtur esse
virtus, & tamen est sine virgini-
tate, quæ videtur esse virtus.

¶ Præterea, magnanimitas
est virtus quæ videtur repugna-
re humilitati, quia magnani-
mus dignificat se magnis hono-
ribus, humilis autem dignifi-
cat se parvis honoribus, quia re-
putat se parum valere in oculis
suis. ¶ Contra. 6. Ethic. & Aug.
6. de trin. c. 3.

HIC SVNT quatuor arti-
culi. ¶ Primus, de connexio-
ne virtutum moralium intra se
secundum genera, & species il-
lorum generum. ¶ Secundus, de
connexione cuiuslibet virtutis
moralis cum prudentia. ¶ Ter-
tius, de connexione virtutū mo-
ralium cum theologiceis. ¶ Quar-
tus, de connexione theologica-
rum inter se.

QVANTVM ad primum
dicitur sic philosophus. 7. Ethic.
c. 12. dicit sic. In genere bonitatum,
vel malitiarum est distinguere
quatuor gradus. ¶ Quorum

primus apud philosophum dici
tur perseuerantia. ¶ Secundus
continentia. ¶ Tertius tempe-
rantia. ¶ In quarto autem dici-
tur virtus heroica. & in duobus
primis gradibus non est virtus,
sed tantum quædam dispositio
imperfecta, quam nata est sequi
virtus perfecta. In tertio gradu
est virtus communiter dicta. In
quarto est virtus in gradu super
excellenti. Conceditur ergo, quod
in duobus primis gradibus nō
est connexio, quia potest aliquis
exercitari in actibus vnius vir-
tutis, & non alterius, & ita acqui-
rere tam perseuerantiam, quam
continentiam vnius, & non alte-
rius. In tertio gradu distingui-
tur, quia aut est virtus imper-
fecta, aut mediocris, aut perfe-
cta, & in duobus primis gradi-
bus non oportet esse connexio-
nem propter idem, quod prius,
quia. I. aliquis potest exercitari
in actibus alicuius virtutis, &
non alterius. In tertio autem
gradu huius tertij gradus, &
multo magis in quarto gradu
est connexio, quod probatur
multipliciter. Primo, quia non
est virtus vere perfecta, quæ in
contrarium finī suo obliquari
potest, sicut quod dicit Aug. in ser-
mo. de operibus misericordiæ,
Charitas quæ deseri potest, nunquam
vera fuit, sed si vna virtus mora-
lis esset sola sine alijs, posset ob-
liquari circa alios fines, igitur
non est vere virtus. Probatio
minoris, quia vna virtus non fir-
mat voluntatem circa illa ap-
petibilia, quæ non per se re-
spicit, igitur si voluntas non ha-
beat nisi illam virtutem, po-
test obliquari circa alia ap-
petibilia præsentata sibi, sed
ex obliquatione circa alia, pos-
set. sup. iij. Sen. X. rest

*Copiose du
hac mate-
ria & an
riquis om-
nes.*

D

493

A test obliquari circa obiectum illius virtutis . ergo &c. ¶ Hoc patet in exemplo , quia habens temperantiam & non fortitudinem , non firmatur circa terribilia sustinenda , igitur præsententur terribilia , puta , vel quod forniceatur , vel sustineat mortem , potest obliquari circa terribilia , & per consequens circa ea quæ sunt temperantiæ . Nam talis potius eligit non sustinere mortem quam non fornicari , quia non est firmatus circa illam passionem terribilem . ¶ Hoc arguitur secundo , quia virtutis est delectabiliter operari . 2. Ethic. sed vna virtus sine alia non est principium delectabiliter operandi , sicut patet in exemplo prædicto . Nam tætatus de intemperantia , si non sit fortis delectabiliter fugiet , & pertinet ad intemperantiam , & per consequens non est perfecte temperatus , eodem modo potest poni exemplum . Si quis enim sit avarus eligit seruire pecunias plus quam temperantiam . ¶ Præterea tertio , virtus perfecta perducit ad finem virtutis , quia perfectio in moralibus est perducere ad finem , sed vna virtus sine alia non perducit ad finem , nec virum politicum facit . ergo &c. ¶ Confirmatur illa positio per Grego. 22. moral. c. 1. Si quis vna virtute pollere creditur , tunc veraciter pollet , cum vitij ex alia parte non subiacet . & lib. 21. cap. 3. Vna virtus sine alia vel non est virtus omnino , vel minima est .

Cap. 6. ¶ Præterea , Commentator super 6. Ethic. in princ. Non existēte temperantia , qualiter erit iustitia ? ¶ Præterea idem super illud . 6. Ethic. Temperantiam hoc appellamus nomine velus

saluantem prudentiam . sorores ad invicem virtutes sunt . ¶ Hoc idem probatur per glo. super illud Apoc. 21. Civitas in quadra posita est . quare ibi .

CONTRA hoc arguitur primo sic . sicut per te contingit duos gradus esse inconnexos , scilicet perseverantiam & continentiam , & consimiliter duos primos gradus tertij gradus . scilicet quando virtus est imperfecta vel mediocris , eodem modo arguitur de virtutibus secundum tertium gradum virtutis , quia contingit aliquem habentem virtutem secundum duos gradus tertij gradus , exercitari circa actum vnius virtutis , & non alterius . Non enim minus est dispositus aliquis habens habitum ad operandum circa obiecta , quam alius nullus habens habitum . agit si aliquis a principio potuit se exercitare secundum aquam vnius virtutis , & non alterius , multo magis cum habuerit habitum vnius virtutis , secundum duos gradus tertij gradus poterit exercitari circa obiectum illius virtutis , & non alterius , & ita poterit sibi acquirere vnam virtutem perfecte , & non aliam . ¶ Confirmatur , quia potest non occurrere sibi oportunitas agendi circa materiam alterius virtutis , nec inclinatur ad hoc , sicut ad illud cuius habet habitum . ¶ Si dicamus , quod licet materia alterius virtutis non occurrat exterius , occurrat tamen in phantasmatibus , & circa illa oportebit recte eligere , vel virtus acquisita non saluabitur in aliquo gradu . ¶ Contra , possibile est illa alia non considerare , sed solum illa , ad quam inclinatur habitus virtutis , quia non contingit intelligere simul

A similia duo distincte secundum communiter loquentes. igitur si occurrant alia, quæ pertinent ad aliam virtutem, non potest voluntas eligere circa illa, nec bene, nec male, sed percipere non considerationem illorum, & considerationem eorum, quæ pertineat ad virtutem, quam habet, & stabit propositum.

DICITUR ALITER, & melius, quod possibile est habitum, quantumcunque perfectum in genere naturæ, acquiri ex actibus frequenter elicitis circa obiectum vnius virtutis, absque acquisitione alterius habitus, sed ille habitus quantumcunque intentus, non habet rationem virtutis, nisi sit conformis aliis virtutibus acquisitis, & ideo non est virtus. concordia enim habitus ad habitum necessaria est in quolibet habitu, qui est virtus.

Et illud dictum posset faciliter improbari, si virtus moralis esset per se ens, & per se vnum in genere qualitatit. Sed quia non credo hoc esse verum, sicut tingeretur inferius. ideo aliter arguo sic. Virtus cum omnibus quæ sunt de per se ratione virtutis, generatur ex actibus conformibus recte rationi, ita quod ultra naturam actus vel habitus ratio actus vel habitus virtuosus non requirit nisi conformitatem ad rectam rationem ex.

¶ *1. Ethic.* virtus est habitus electus in medietate existens, quo ad nos determinata ratione, & virtusque sapiens determinabit. Sed sine concordia aliarum virtutum concurrentium in eodē operante, potest esse talis conformitas, tam actus, quam habitus ad rectam rationem, circa illud quod eligit. Assumptum patet.

nā non recte eligit circa materiam temperantiæ, nisi præcedente recta ratione dictante de tali eligibili, potest autem præcedere dictamen rectum circa materiam vnius virtutis, absque omni dictamine rationis circa materiam alterius virtutis. ergo &c.

¶ Præterea, secundo sequitur ex isto dicto, quod qualibet virtus est alij ratio essendi virtutē, consequens est falsum, igitur & antecedens. probatio consequentiæ, quia si habitus temperantiæ non est virtus, nisi quia concomitatur alia virtus, puta fortitudo, igitur fortitudo virtus, inquantum concomitans temperantiā, est ratio illi habitui essendi virtutē, & pari ratione, econverso, temperantiā ut concomitans erit fortitudini ratio essendi virtutē, igitur qualibet erit alteri ratio essendi virtutē, consequens est falsum, quia sequeretur, quod aliqua erit virtus, antequam sit virtus, & ita nulla prima virtus, & ita nulla virtus erit. **¶** Probatio istorum. Accipiamus enim habitum illum de genere qualitatit, qui debet esse temperantiā, si non potest esse virtus, nisi concomitante alia virtute quæ est fortitudo, igitur fortitudo prius erit virtus, quam temperantiā sit virtus, & tamen non potest fortitudo esse virtus, nisi concomitante temperantiā virtute per hypotheseim. igitur fortitudo erit virtus prius, quam sit virtus. **¶** Per idem probatur, quod nulla erit prima virtus, quia non temperantiā, quia illa non potest esse virtus sine concomitantia omnium aliarum, & hoc habentium rationem virtutis ex hypothesei. **¶** Si dicatur ad hoc, & probabiliter, quod aliqua potest esse virtus habens secum omnes virtutes conco-

Amitantes, & licet in ratione qua est talis habitus vnus precedat alium, non tamen in ratione qua est virtus, sed omnes habitus, siue prius, siue posterius generati habent rationem virtutis ex ratione propria, & concomitantia mutua. ¶ Contra hoc, quia sequitur tunc, quod vnus actus generabit omnes virtutes morales in esse virtutis, quod videtur inconueniens. Probatio consequentiae, pone enim habitum temperantiae generatum, & consequenter habitum fortitudinis generatum ad similem gradum, tamen nullus istorum habituum erit virtus, quousque quilibet habitus sit in eo gradu in quo est virtus. Aut igitur quilibet habitus erit ante alium virtus, vel esse poterit, &

a. l. per e. n. sequens.

Bhabetur propositum quod vnus habitus potest esse virtus sine alio, & ita non erit connexio necessaria virtutum. Aut non, & tunc omnes habitus simul fient per vnum actum in esse virtutis, quod videtur inconueniens, quia ille actus vnde vnus virtutis, & sicut esset actus vnus virtutis, si esset generata, ita esset generatiuus vnus, igitur non omnium.

¶ Preterea, tertio rationabilius videtur species eiusdem generis in virtutibus moralibus esse connexas, quam duo genera, quia magis inclinatur aliquis ad ordinate se habendum ex virtute, quam habet circa materiam magis coniunctam materiae virtutis, quam habet, quam circa magis remotam. materia autem specierum eiusdem generis magis sunt connexae, quam materiae diuersorum generum, sed species eiusdem generis vir-

tutis non connexae, puta virginitas, & castitas coniugalis, ergo.

Q V A N T V M ad istum articulum concedo, quod virtutes morales nec secundum genera sua, quae communiter assignantur iustitia, fortitudo, &c. generaliora quae prius assignantur, quae sunt virtutes disponentes affectum ad seipsum, vel ad alium sunt necessario connexae. Ad hoc est persuasio talis, quia vna virtus est aliqua perfectio hominis, sed non totalis. sufficeret enim tunc vna virtus moralis, igitur partialis. quando autem sunt plures perfectiones partiales, idem perfectibile potest esse simpliciter perfectum secundum vnam perfectionem in summo, & simpliciter imperfectum secundum aliam, sicut patet in homine. tunc est hic multas perfectiones organicas, potest hic vnam perfectionem in summo nihil habendo de alia, vt esse summi digestum quo ad visum, vel gustum, vel olfactum, nihil habendo de auditu. igitur potest aliquis habere perfectionem respectu materiae temperantiae, nihil habendo de perfectione, qua requireretur respectu materiae alterius virtutis, & per consequens potest esse simpliciter temperatus, et quia ad quemcunque habitum temperantiae, & si non sit fortis, non tamen erit simpliciter moralis sine omnibus virtutibus moralibus, sicut non est perfecte sentiens simpliciter sine omnibus sensibus, sed non est minus perfecte temperatus, licet sit minus perfecte moralis, sicut non audiens, non est minus perfecte videns, licet sit minus perfecte sentiens.

PER

APER HOC patet ad quædam tacta pro prima opin. puta ad illud, quod virtus potest obliquari, hoc enim est falsum de virtute, nam virtus non obliquatur, sed habens virtutem ex defectu alterius virtutis obliquatur respectu alterius virtutis, nec ex hoc est virtus ista imperfecta, quia non est eius dirigere hominem circa omnia, circa propria obiecta. sicut non magis obliquatur homo in videndo, si potest audire, quam si non potest. Si arguitur contra hoc, sic est de facili amissibilis talis habitus, vel dispositio, igitur non est virtus. Nego antecedens, immo licet contra eius inclinationem fiat, non tamen corrumpitur, nisi multis actibus contrariis, dispositio autem bona corrumpitur vno, vel paucis.

BPer idem ad illud delectabiliter operari. nam quantum est ad illam materiam præcise sumptam, delectabiliter operatur, puta delectabile sibi est abstinere ab opere intemperati, sed non est sibi delectabile subire terribilia, quia circa illa non est ordinatus. tristatur ergo cum committit actum intemperantia, quia est contra habitum suum, sed tristius esset sibi subire terribilia, fugit enim tristius, & eligunt quodammodo minus tristem de hene incurrit tristius. Concedo igitur, quod talis est imperfectus, & tristabiliter operatur, sed non est imperfectus, nec tristabiliter operatur circa materiam illius virtutis, quam habet, nisi tantum per accidens, quia scilicet concomitatur alia materia, circa quam non est virtuosè dispositus, vt circa ipsam virtuosè & delectabiliter ope-

retur. Per idem patet ad aliud **C** de fine virtutum moralium, quia vna virtus non perducit perfecte ad finem virtutum, sicut nec vnus sensus perducit hominem ad perfectum actum sentiendi, sed qualibet virtus quantum in se est perducit ad finem, omnes autem requiruntur ad perfecte producendum. Conceditur igitur, quod vna non perducit sufficienter simpliciter, sed quantum sufficit ad perfectionem talis virtutis.

¶Ad primum argumentum, quod adducitur ibi de Aug. dico quod philosophus in prædicamentis non dicit habitum esse inamissibilem, sed de difficili amissibilem. licet igitur virtus possit amitti, & ita habens eam possit obliquari, non tamen virtus ipsa obliquatur, sed habens recedit ab apice virtutis, non tamen sequitur eam non fuisse virtutem, etiam perfectam secundum rationem habitus, quia non fuit inamissibilis. Et quod dicit de charitate, oportet exponi. quia aliquis vere fuit in charitate, qui postea peccauit mortaliter, sed non fuit vera charitas, id est vere coniungens finem, scilicet beatitudini.

¶Ad auctoritates Grego. potest dici, quod loquitur ibi de virtutibus, prout sunt habitus, qui sunt principia merendi, & hoc modo verum est, quod vna virtus moralis sine alia non est virtus, quia non meremur per vnam sine alia, vel non concomitante alia. nam habens temperantiam moralem, non meretur si non concomiteretur humilitas, vel saltem si oppositum virtutum non insit ei. **¶**Per idem ad glo. super Apoca. & ad Commemoratorem. Concedo enim quod loco

A res, & si iuuent se mutuo ad conuendendum, vna tñ non est altera, nec essentialiter perficit alteram. ita istæ virtutes bñ iuuant se ad saluandum se mutuo, & in hoc potest inteiligi dictum quorundam, q̄ vna non est tota sine alia, quia non ita bene saluatur sine alia. nam homini exposito multis tentationib. circa diuersas materias, imperfectio circa vnā materiam est vna occasio imperfecte agendi circa aliam, & perfecta dispositio agendi circa vnā, iuuat ad recte se habendum circa aliam, iuuat ergo se mutuo sicut sorores, sed nulla est requisita ad perfectionem essentialē alterius, sicut prius nascitur vna soror, quam alia, & similiter virtutes non possunt simul genera-

a. l. temp. statibus.
a. l. per actus perfecti, * generatiui duorum virtutum.
quos duas virtutes
generare n. sur.
Gut. quol. 5. q. 12.
quol. 8. q. vna prudentia.
16. quol. 19. q. 13.
quol. 12. q. 2.
Quare a. l. ber. & a. l. os aliter
Henr. vbi infra.
Vide 6. trin. c. 5.
14. de an. malus.

B rino enim possunt haberi duo actus perfecti, * generatiui duorum virtutum.
SECUNDVS ARTICVLVS
habet duo dubia. ¶ Primum, de connexionē cuiuslibet virtutis cum sua prudentia. ¶ Secundum, de connexionē omnium cum prudentia. ¶ Quotum ad primum, dicitur q̄ in a cōnexio sit necessaria, quod probatur, p̄ phi. 6. ethi. cap. 15. Vbi sententia sua est, quod si voluntas male eligit intellectus male dicitur. Idem ibidem dicit aliud ad eandem sententiam, quare ibi. cap. 15. Idem etiam in libro de motu animalium, si maior practica proponatur ab intellectu, & minor sumatur a sensu, vel phantasia, conclusio erit operatio, ita quod necessario est operari secundum eam, si non impediat, igitur secundum eum nunquam est operatio contraria dictamini rationis. ¶ Hoc cō-

firmitur per Aug. super illud Psal. Loquetur ad eos in ira sua. Obstratio mentis sequit eos, Cap. qui legem Dei transgrediuntur. ¶ Item Dion. 3. de di. no. Nullus operatur bonum ad malū aspiciens. ¶ Præterea. 3. ethi. Omnis malus ignorans. cui concordat illud Sap. Excecauit illos malitia eorū. ¶ Modus ponitur istæ quare quoli 5. q. 17. ¶ Si obijciatur contra hoc per articulum * condemnatum Parisius, stante scientia in vniuersali, & particulari, voluntatem non posse velle oppositum. error.

¶ Responder quoli. 10. q. 10. quod ista propositio, stante scientia &c. est distinguenda secundum compositionē, & diuisionē, & in sensu diuisionis est falsa, quia significat, q̄ voluntas nunquam hēt p̄tērem volendi D oppositū. In sensu aut compositionis, adhuc est distinguenda, per hoc q̄ ablatius absolutus potest exponi per si, vel quia, vel dum. Si exponatur per quia, falsa est, & verum est esse errorem, quia significat, q̄ rectitudo in scientia, vel in intellectu est causa rectitudinis in voluntate. Si autem exponatur per si, vel dū, ita quod notet cōsecutionem, vel concomitantiam, non causa libertatem, tñ c secundum eum potest propositio hēre veritatem, nec sic condemnatur, ita tñ q̄ intelligatur, q̄ non sit prioritas naturæ in errore intellectus, sed voluntatis, simul. n. tpe secundū eū concomitantur se ille & ille, sed prior natura est error voluntatis, ita q̄ considerando intellectum secundum illud, qd est prius natura voluntate, actus intellectus rectus est, sed voluntate libere errante intellectus errat.

A cecatur, & si simul tempore, tamen posterius natura. ¶ Pro isto arguitur sic. Si prima electio non excicaret intellectum, nec aliqua alia, nam prima potest esse æque mala, sicut quæcunque alia, & si non excecat, quando est mala, igitur nunquā, & ita quotcunque malitiæ actuales in voluntate, nunquam excarent in intellectum, & ita posset esse quātuncunque malus absque omni errore intellectus. quod videtur negare plures auctoritates.

CONTRA hoc arguitur. primo per Aug. super illud Psal. Forte viuos deglutissent nos. II. si sunt, qui viui absorbentur, qui sciunt malū esse, & lingua consentiunt absorpti moriuntur. Idem super illud Psal. Fiat mensa eorum coram ipsis &c. III. qd. quid est vitij consentiētes. nisi consentientes non debere consenti. re. Ecce norunt inuicem, & pedem ponunt. Idem sup illud Psal. Concupiuit anima mea de siderare &c. pcedit intellectus, sequitur tardus, aut nullus affectus. ¶ Ad hoc est auctoritas. 2. ethi. Ratio parum vel nihil valet ad virtutem. Si autem rectitudo intellectus in considerando necessario haberet per concomitantiam volitionē rectam, cum scientia multum faciat ad considerationem rectam. & per consequens multum faceret ad rectū vel le, immo sequit aliud, qd non oportet persuaderi alicui, qd non esset virtuosus, sed qd deberet considerare sibi habitū intellectus, nam p te considerando recte sibi habitū sciæ voluntas nō pōt simul nō esse recta, & ita nō oportet persuaderi alicui de recte volendo, sed de re-

cte considerando. ¶ Præterea, p rationem, intellectus recte dictate, voluntas potest nihil eligere, ergo potest non eligere, qd dictatur ab intellectu, quia rō nō mouetur simul ab isto intellecto, & ab illo, nihil autem eligendo non generatur in ea virtus aliqua, sed ex recto dictamine generatur prudentia per te. igit prudentia generabitur sine alia virtute morali. Præterea. qd mala electio non possit excicare intellectum, ita quod erret circa agibilia, probō. termini sunt totalis causæ notitiæ primi principij, ita in practicis, sicut in speculatiuis ex primo posteriorū, & forma syllogistica est euidentis omni intellectui per diffinitionem syllogismi perfecti. j. priorum, igitur terminis apprehensis & compositis, & facta deductione syllogistica, necesse est intellectum acquiescere conclusioni, cuius notitia dependet præcise ex notitia principij, & notitia deductionis syllogisticæ. igitur impossibile est voluntatem facere intellectum considerantem principia, & deductionem syllogisticam errare circa conclusionem sic deductionem, & multominus circa principia. igitur nullo modo excabitur intellectus, vt erret. ¶ Si concedas conclusionem, & dicas, quod ideo voluntas intellectum excecat, quia auertit intellectum a consideratione recta. ¶ Contra, quia sic auertere non est excicare, quia sic posset auertere stante prudentia, possibile est enim prudentem non semper considerare ea quæ sunt prudentiæ, sed voluntarie quandoque alia.

¶ Præterea, velle auertere re-

Aquirat aliquod intelligere simul tempore, & prius natura, illud autem est dictum rectum recte rationis stans a quo voluntas vult eam auertere, & tunc sequitur quod velle auertere, non est peccatum per te, quia stat cum recto dictamine. Aut ille actus pravius ipsi velle auertere est alius a dictamine recto. & si sit rectus sequitur idem quod prius, scilicet, quod velle auertere non sit peccatum, & ita nec ad ipsum sequitur excacatio. Si autem ille actus pravius ipsi velle auertere non sit rectus, tunc non erit excacatio sequens ipsum velle auertere, quia precedit illud velle.

¶ Præterea, aut stante recto dictamine voluntas male eligit, & ita hic propositum, aut si male eligit, & ita non stante eligit, eligit prout aliquo actu intellectus, & non recto, quia si esset rectus tunc per te voluntas eligendo non peccaret, igitur ille actus alius non rectus erit pravius ipsi velle malo, & non erit non rectus per aliud malum velle, quia non est circulus per processum in infinitum in causis & causatis, & per consequens voluntas non excacat ad illud malum dictare, quia per te sequitur ad illud velle malum.

¶ Præterea, nullus in via est incorrigibilis, igitur nullus potest oīno errare circa prima principia practica. probatio consequens, quia erras circa prima principia practica, nihil habet quod possit reuocari ad bonum. quocumque enim fiat sibi persuasio, negabit assumptum, quia nihil potest assumi notius, quam primum principium practicum.

¶ Præterea, damnati non ac-

quiescunt huic tanquam vero Deum esse odiendum, quia tunc non esset verum illud illa. viti. Vermis eorum non morietur, nam simpliciter delectabiliter odirent Deum absque remorsu, ergo.

Q V A N T V M * ad istum articulum potest dici, quod rectum dictamen simpliciter stare potest in intellectu absque recta electione. scilicet, dictatum in voluntate, & ita cum vnicus actus rectus rationis generet prudentiam, generabitur prudentia in intellectu absque habitu virtutis moralis. **¶** Et tunc quæritur quomodo malitia excacat intellectum? secundum illas audiritates potest dici, quod excacat dupliciter, vno modo privatiue, alio modo positue. **¶** Privatiue, quia auerit a consideratione recta, voluntas enim eligens oppositum alicuius recte dictati, non permittit intellectum diu stare in illo recto dictamine, sed auertit ipsum ab illo, & conuertit ad considerandum rationes pro opposito. si quæ possunt esse philosophice vel probabiles, saltem auertit ad considerandum aliud improprie, ne fiet illa actualis duplicitas, quæ stat in memoria illo qui habetur in eligendo oppositum dictati.

¶ Positiue autem excacat sic, nam sicut voluntas recte eligens finem precipit intellectui considerare illa quæ sunt necessaria ad illum finem, & intellectus sic inquirendo media ordinata ad illum finem rectum habet in se habitum prudentie, ita voluntas eligens sibi malum finem. Potest enim sic sibi prestituere malum finem, sicut dictum est dist. 1. primi, precipit intellectui considerare media necessaria ad consequendum illum finem, de quo

A quo hñ dicit Aug. de ciui. Dei. Quod voluntas habet suas virtutes, sicut ibi pertractat, hoc est voluntas præsitiuens sibi malū finem præcipit intellectui inuenire media necessaria ad delectabilia prosequenda, & tristitia opposita fugienda, & sicut ex imperio voluntatis bene eligentis, generatur in intellectu bene dictante circa media ad illum finem bene electum perquirendū habitus, qui est prudentia, ita in voluntate male eligente, habitus acquisitus ex dictamine circa ea quæ ordinantur ad malum finem electū, est error, habitus directe oppositus habitui prudentiæ, & pot vocari imprudentia, vel stultitia, non tantum priuatiue, sed positiuè & contrarie, quia sicut prudens habet habitum, quo recte eligit ordinata ad finem debitum, ita imprudens vel stultus habet habitum quo prompte eligit ordinata ad finem præstaturum a voluntate mala, & talis habitus generatur ex imperio voluntatis male eligentis. Pro tanto igitur verum est, q voluntas mala exerceat, non quidem faciendo errare circa aliqua complexa, sed faciendo intellectū hñe habitū considerandi aliqua media ordinata ad malum finem, & totus ille habitus est error in agilibus, licet non sit error deceptiuus, quantum ad considerationem, siue speculationem.

ALIUD DVBIUM posset hic esse, si non necessario generetur simul habitus rectus in intellectuius, & habitus bonus appetitiuus, quia contingit hñ dictare circa aliqua, non hñ agendo circa illa, an habitus intellectualis generatus, sine virtute

moralis sit prudentia, & an econuerso habitus generatus in appetitu sine illo in intellectu, sit habitus moralis.

QVANTVM ad primum *Tho. 1. 2. q. 65. art. 1. & Hñ. quol. 1. 9. 16. & quod li. 9. 14. Ca. 3.* de prudentia potest dici, quod stricte loquendo, prudentia nō est sine virtute morali, quia est ratio recta confesse se habens appetitui recto ex 6. Ethic. Appetitus autem non est rectus sine virtute morali, patet ibi. Et si hoc verum esset, tunc non tantū prima dictamina circa principia agibilia essent recta, & non tamen essent prudētia, sed quasi quædam seminaria prudentiæ, sed etiam circa media necessaria ad finem præstaturū a voluntate esset aliquis habitus recte dictatiuus, & tamen non esset prudentia. ¶ Posset igitur poni duplex habitus intellectualis circa agibilia re- **D**ctus, & neuter esset prudentia. ¶ Vnus quidem qui præcederet rectam electionem finis in particulari, & ille non esset prudentia, quia prudentia est circa ordinata ad finem, quia est habitus consiliatiuus, consilium autem non est de fine, sed de entibus ad finem, est etiam discursiuus, quia consiliatiuus, & ita de his ad quem discucritur.

¶ Electo autem fine bono, non tantum in cōi, sed in particulari ē, vt q caste viuendum est, potest esse aliquis habitus dictatiuus recte de his q sunt ad finem, sed non habens secū electionem rectam, tanquam concomitantem, & ille quantum est ex parte obiecti esset prudentia, esset enim recta ratio circa ea quæ sunt ad finem, sed deficeret sibi alia conditio, quia non esset concors appetitui re-

cto

Ado circa eadem obiecta. ¶ Secundum ergo istam viam, esset dicendum, quod quicumque habitus generetur in intellectu, licet practicus, & rectus, & hoc siue circa finem, siue vniuersalem, siue particularem, siue circa media necessaria ad consequendum finem illum particularem electum, si non concomiteretur recta electio voluntatis circa eadem, non est prudentia. ¶ Si arguitur contra hoc, sicut arguitur contra prædictum articulum de connectione virtutum moralium, quia in ista concordia sequeretur prudentiam constituere virtutem moralem, & e converso, & ita per vnum actum vltimate generare tur uterque habitus, scilicet prudentia & virtus moralis. Ille autem actus non posset esse intellectus, & voluntatis, simul, sed tantum alterius. igitur non posset esse generatiuus utriusque.

¶ Posset dici, quod non est necessaria conformitas vnius virtutis moralis ad aliam, quia nulla est regula alterius, sed cuiuslibet est necessaria conformitas ad prudentiam, quia in diffinitione virtutis cadit, quod sit habitus electivus secundum rectam rationem, & ideo potest esse constitutio per modum concomitantis, & hoc ipse habitus in esse morali per prudentiam, & e converso. non sic autem moralium inter se, & tunc concederetur, quod simul generetur aliquis habitus in ratione prudentie, & alius habitus in ratione virtutis moralis per actum vnum, qui generat vltimate tam virtutem moralem, quam prudentiam. inconstituentem quidem est in moralibus, quod vnius actus vltimate generet duas virtutes morales, sed non est hoc

inconueniens in temperantia, & prudentia. quia ille actus qui generat prudentiam in ratione regulatiui, generat temperantiam in ratione regulatiui, non autem habet rationem virtutis, nisi ex ratione regulatiui, & ideo generat temperantiam in ratione virtutis. non sic dici potest comparando eam ad fortitudinem, quia fortitudo non est regula eius. ¶ Dicitur igitur, quod non constituunt se in esse virtutis per aliquam prioritatem, quasi vna sit prius virtas, quam reddat aliam esse virtutem, sed simul natura est habitus intellectualis, prudentia, & habitus moralis virtus. ¶ Et si queritur tunc, per quid generantur isti duo habitus in esse perfecto. Concedo, quod per vnum actum, siue actus ille sit recta electio, quia absque recta electione finis non est habitus intellectualis concors appetitui recto, ideo nec prudentia, siue actus sit intellectus, quia absque recto dictamine non est electio concors rectæ rationi, ideo nec virtuosa, nec generatiua virtutis moralis, igitur tam actus intellectus, quam actus voluntatis generando aliquid per se in esse nature, potest concomitanter generare illud in esse relationis, & vterius concomitanter suum relationum, puta vnius actus generaret simul naturam virtutem moralem, & eius prudentiam, & secundum hoc diceretur, quod vterque habitus præcedens electionem rectam, esset quidam intellectus scilicet moralis, siue quedam scientia moralis. Sicut enim in fabricabilis artifex differt ab experto, quia artifex scit propter quid, expertus tamen, quia. r. meta. artifex non est promptus in agendo, expertus

A expertus autem promptus est, ut habetur ibidem, ita in moralibus habens habitum rectum principij, vel conclusionis, non autem exercitatus in operando, vel dirigendo circa agibilia, licet habeat habitum directiuium remotum, qui habitus potest dici intellectus, vel scientia moralis, non tamen habet habitum directiuium propinquum, qualis est prudentia, & qualis in factibilibus est habitus experti.

LICET ISTUD videatur probabiliter dictum, de distinctione scientie practicae, & prudentie, tamen prudentia non solum est circa media ordinata ad consequendum finem vltimum, sed etiam dictando de ipso fine, saltem particulari, puta de castitate. quod probatur primo, quia virtus moralis semper sequitur ordine naturae prudentiam aliquam, ex electione autem finis particularis, puta castitatis generatur virtus moralis, igitur istam electionem praecedit aliqua prudentia, igitur non est ita proprie restringenda, ut tantum sit habitus circa media ordinata dictata ad consequendum finem particularem electum. ¶ Secundo probatur ibidem, quia tunc non esset una prudentia correspondens uni virtuti. Nam virtus moralis est una unitate finis, ad cuius electionem principaliter inclinatur. Si autem ad dictandum de illo fine nulla esset prudentia, sed tantum de medijs ad illum finem, nullum esset obiectum unum, a quo esset unitas prudentiae dictatiuae, sed essent multae prudentiae de multis modis dictatiuis ad finem ordinatis, ubi tamen esset una virtus

moralis ex unitate finis, igitur C tum propter prioritatem naturalem prudentiae ad virtutem moralem, tum propter unitatem prudentiae respectu vnius virtutis moralis, videtur esse concordendum, quod ille habitus practicus qui est recte dictatiuus de fine particulari, sit proprie prudentia.

¶ Nec obstat, quod dicitur prudentiam esse habitum consiliatiuum, & ita ad fines discursiuium. nam de finibus propriis virtutum moralium dictatur, discurrendo a principio practico sumpto a fine vniuersali ad particulares, & ille discursus est prima consiliatio, licet communis dicatur consilium de medijs virtutis. ¶ Quod etiam additur, quod sit concors appetitui recto, non mouet. nam prius naturaliter non videtur D habere aliquid de ratione sua dependens a posteriori, prudentia videtur esse naturaliter prior virtute morali, quia diffinit ipsam, quod ergo ibi dicitur concors (sicut tactum est in primo. q. de theologia practica & speculatiua,) debet intelligi. i. conformatiua praxis recte sibi ipsi, hoc est quod debet esse talis cognitio, quod quantum est ex se praxis recta, debet sibi conformari, & talis cognitio est prudentia, siue in eodem dictante, sequatur electio recta, siue non. ¶ Potest ergo aliter dici, quod ille habitus generatus ex dictaminibus, siue circa fines quosdam particulares, saltem qui sunt proprii fines virtutum moralium, siue circa media ordinata ad illos fines est propria prudentia, licet electio recta non sequatur in eodem dictante, & ita.

A ita non erit oīno necessario cō-
nexio alicuius virtutis moralis
ad prudentiā dictatā de sua
materia; tñ eonuerso sic, quia
nulla electio pōt esse recta mor-
aliter, nisi sic concors suar regu-
lar, & sue mensurę, quę est dicta-
men rectum. Dictamen autē re-
ctum est natum generare pruden-
tiam, etiam si sit vnicū, ideo
e conuerso potest concedi cōne-
xio, quia virtus moralis non po-
test esse sine prudētia circa suā
materiam. ¶ Ad rationes ergo &
auctoritates Augu. responderi
potest, quare.

¶ Aduerte, quia istę auctorita-
tes adducuntur in prin. 2. arti.

Arguunt sic. Malitia in volunta-
te excecatur intellectum, igitur vir-
tus moralis in voluntate est cau-
sa rectificationis, & prudentiæ.
Negatur consequentia, quia li-
cet voluntas possit intellectum
auertere a consideratione pruden-
tiæ, & facere sistere in mate-
ria alicuius vitij, non tamē cau-
sat in eo errorem, vt patuit in p-
cedentibus, & ideo non est etiā
causa rectitudinis siue eius pru-
dentiæ, quia intellectus in actū
suo præcedit voluntatem. ideo
prius recte dictabat, anteq volū-
tas imperaret, vt recte dictaret.
sed benevoluntas pōt esse cā p-
seuerantię illius recti dictami-
nis, quod prius intellectus habe-
bat. præcipiendo vipersueret.

DE ALIA parte huius arti-
culi s. de connexionē omnium
virtutū moralium ad vnā pruden-
tiā philosophus 6. Ethy. videtur
dicere, qd sic. Prudentiæ vni exi-
stenti omnes inerunt. Commē-
tator. quare ibi. Qualiter autem
vna prudētia sit circa oīa mora-
lia, posset poni, sicut de vno ha-
bitu scientiæ, qre de hoc Henr.

quoli. 9. q. 4. quam opinionem, &
& eius improbationem quare
super 6. Meta. q. 1.

Q V A N T V M ergo ad istū
articulū, potest dici, qd sicut
ars respicit factibilia, ita pruden-
tia agibilia, nec erit maior con-
nexio agibilem, vt respiciatur
ab vno habitu, qd factibilem. si-
cut ergo diuersa factibilia regu-
runt diuersas artes proprias, ita
diuersa agibilia diuersas pruden-
tias proprias, & sicut aliquis po-
test esse moraliter bene affectus
circa aliqua agibilia, & male cir-
ca alia, ita etiam in dictando po-
test esse habitus ad recte dictan-
dum circa ista, & non circa
illa, cum nec circa illa habent
principia ad dictandum de illis,
nec conclusionēs sequentes
ex eis. ¶ Qualiter autem omnes
prudentiæ sint vni habitus, &
omnes habitus geometrię peni-
neant ad vnā scientiam vniuersa-
lem, dictum est. q. 1. super 4.
Meta. quia ibi debet intelligi
vnitas non formalis, sed virtualis.
habitus enim ille, qui est de
primo obiecto, est formaliter
vnus, & est virtualiter omnium,
quę continentur in illo primo
obiecto, sed non est formaliter
omnium illorum. ita ille habi-
tus qui est formaliter alicuius
finis, in aliquibus agilibus est
virtualiter omnium eorum, quo-
rum cognitio practica virtuali-
ter continetur in illo fine, sed
non est formaliter omnium il-
lorū, & ita vna prudentia est vir-
tualiter omnium virtutū, extendē-
do nomen prudentiæ ad habitū
illum, qui est intellectus primi
principij practici. secundū hoc
exponi potest auctoritas illa. 6. Ethy.
Vni prudentiæ &c. ¶ Vel il-
loquitur de vna prudentia for-
malis.

*Quare
Ricard. &
Hugo. de
ea. no. dis-
p. sentis.
& Henr.
ubi supra
& v. &
Bon.*

aliomodo.

Ca. vlt.

¶ Alii, tunc debet intelligi qd illi
existenti vni perfecte, non tantū
fm intensionem, sed et fm extē
sionem omnes ineriūt. nūq̄ au
tem est perfecta extēsiue, quā
tum potest esse, nisi sit perfecta
circa oia illa, ad quā pōt se ex
tendere, & illa sunt omnia p̄tine
tia ad quascunq̄ virtutes mo
rales. ¶ Alio modo potest expo
ni illa auctoritas, non de vnitare
formali, sed de vnitare generis.
sicut n. temperantia apud philo
sophum dī esse vna virtus, & for
titudo alia, utraque tñ illarū est
quoddam genus intermedium
habens sub se multas species, si
cut dictū est prius. ita pruden
tia correspondens isti connume
rationi, vel coordinationi gene
rum mediorum, potest dici vna
propter vnitatem generis inter
medij, licet contineat sub se
multas species, sic intelligendo
vnitatem vni prudentie secun
dum genus omnes virtutes sunt
connexę, prout sibi fm quancū
que suam speciem aliqua virtus
est cōnexa, & hoc supponendo
precedentem articulum de cō
nessione cuiuslibet virtutis ad
suam prudentiam, vel mutua,
vel non mutua.

DE TERTIO articulo Au
gust. contra Iulianum lib. 4. ca.
2. videtur dicere, quod non sunt
verę & perfectę virtutes sine
charitate. Et hoc probat, quia
paulo non gloriatur perfecte in
domino.

CONTRA hoc est Augu.
in sermone de patientia. & est
49. primę patris. & de peni. dist.
33. quāuis. de heretico, &
schismatico. si moriaq̄ ne neget
Christum nunquid eius patiē
tiam commendabimus. igitur
habet patientiam, & non fidem,

nec charitatem. ¶ Præterea, quā
do aliqua ordinatur essentiali
ter, sicut dispositio & forma ad
quam est dispositio, licet dispo
sicio possit esse sine forma, tamē
non econuerso, sed virtutes vi
dentur esse quædam dispositio
nes ad charitatem, sicut felici
tas naturalis ad supernaturale.
ergo. ¶ Præterea, tertio diffinitio
virtutis moralis potest perfecte
saluari in aliquo sine virtute
theologica. ¶ Potest dici, quod
nulla virtus inclinat ad finem
vltimum, nisi mediante illa cu
ius est per se respicere finē vlti
mum, & ita si sola charitas re
spicit finem vltimum immedia
te, alię non erunt ad finem vlti
mum, nisi mediante charitate.
quatenus autem sunt quædam
instrumenta perficiendi homi
nem, debēt esse instrumēta ordi
nādi ipsum ad finē vltimum, in
quo est sua perfectio, & iō sunt
imperfectę sine charitate, sine
qua non possunt sic ordinare. tñ
quia ista imperfectio nō est earū
secundum propriam spe
ciem, ideo qualibet earum po
test esse perfecta in sua specie
absq̄ue charitate. Pro tan
to igitur dicuntur esse informes
sine charitate, & formatę p̄ cha
ritatē, pro quāto charitas ordi
nat ipsas, & earū fines in finē vl
timū, in qua ordinatione est vlti
ma earū pfectio, licet extrinseca,
¶ Per hoc patet ad Aug. nā virtu
tes non sunt verę sine charitate,
q̄a nō pducunt ad beatitudinē.
¶ Sed si econuerso virtutes theo
logice præsupponat morales du
bium est. ¶ Et quantum ad a
ctum manifestum, est quod
non. Nam si aliquis prius vicio
sus de nouo conuertatur, talis
in pēnitētia habet oēs virtutes
theo-

A theologicas, & tamen non morales saltem acquisitas. patet quia non operatur delectabiliter aliquod eorum ad quod inclinatur eius habitus virtuosus, immo delectabile sibi esset operari secundum habitum vitiosum prius acquisitum, & tristabile secundum oppositum. Quod si dicatur, huic in penitentia esse infusas virtutes etiam morales, & consimiliter de paruulo in baptismo, & per hoc saluetur praedicta connexio, quia si non habet innatas, saltem habet infusas, quod probatur, quia habebit eas in patria secundum Augustinum, & adducitur in litera. non videtur enim probabile quod haberet eas in patria, nisi haberet eas in via, nec acquirat eas in via, cum statim moriatur. Licet de istis virtutibus moralibus infusis multa dicantur, si quod videntur necessariae propter modum, medium, & finem, quia tam omnis finis quem non possunt habere ex specie sua, determinatur sufficienter ex inclinatione charitatis. Modus autem, & medium determinatur per finem infusum: ideo non videtur necessitas ponendi virtutes morales infusas, sed acquisitas tantum in his, qui habent eas acquisitas, vel habere possunt, nec et in alijs, qui non possunt eas acquirere propter defectum usus liberj arbitrij, quia non est maior ratio, quare isti debeant habere, & non illi. Et tunc ad illud de paruulis, potest dici, quod non est necesse eos habere virtutes morales in patria, sed sufficit quod bene disponantur circa appetibilia per charitatem, charitas enim disponit circa omnia volubilia, in una ratione vo-

lubilis, & quod non oportet quod habeant omnem scientiam in genere proprio, sed sufficit habere eam in verbo, quae est notitia perfectae. Vel secundo, si habebit eas, potest dici, quod infunduntur eis in instanti beatitudinis non est enim magis necesse illa quae pertinent ad viatorem, si aliquando esset futurus viator, dari sibi in baptismo, quae quae pertinent ad statum comprehensoris danti sibi in instanti beatitudinis, immo magis rationabile hoc, quod illud. Vel tertio potest dici, quod si ita pertinent ad aliquam perfectionem, comprehensoris, & non dantur in instanti beatitudinis, poterunt eas acquirere post actus suos. sicut enim non appareratio quare non poterunt ad discere aliqua seibilia in genere proprio, quae primitus non noverunt, ita non apparet ratio, quare non poterunt ex bonis electionibus circa appetibilia ad finem, non tantum volenda propter Deum in se, sed ut sunt volenda in quantum comoda sibi, acquirere sibi unum habitum inclinantem ad electionem talium appetibilium sub propria ratione, & ita virtutem moralem.

Q V A N T V M ad illum articulum, dico sicut prius dictum est, virtutes morales non requirere theologicas ad hoc, ut ipse morales sint perfecte in specie sua, licet non sint perfecte perfectione ulteriori, quae possint habere, ita etiam econverso, theologicae siue in via, siue in patria non requirunt necessitatem morales.

Q V A N T V M ad quartum articulum, dico quod virtutes theologicae non sunt connexae inter se, sicut patet in patria, ubi manebit

nebit habitus, & actus charitatis sine habitu, & actu fidei, & spei. ¶ Sicut etiam patet in via, ubi in peccatore manent fides, & spes, sine charitate, igitur ex ratione habituum in existendo non est necessaria connexio eorum. ¶ Sed nunquid in fieri, vel in infusione sunt connexi, ita quod una non possit infundi sine alia. ¶ Respondeo, quaecunque separari possunt in esse, potest Deus separare in fieri, & ideo quantum est ex se, non necessario conneantur in infusione, sed ex liberalitate diuina conneantur, quia Deus totum hominem perficit, ita quod sicut corporaliter nulli sanat nisi perfecte, ita etiam spiritualiter non sanat hominem, nisi perfecte sanat. Perfecta autem sanitas est, si quantum ad intellectum habet fidem, & quantum ad voluntatem spem, & charitatem. de peni. distin. 3. c. si quid.

¶ Si quaeritur, utrum fides, & spes sine charitate essent virtutes? ¶ Dici potest, sicut prius dictum est de virtutibus moralibus, quod in specie sua possunt esse perfecte, in quantum scilicet sunt principia propriorum actuum respectu propriorum obiectorum, sed perfectionem illam vltimam quam habent in attingendo finem, ad quem ordinantur ex charitate, non possunt habere sine ipsa. Et hec quidem perfectio, tam in moralibus, quam in istis, licet dicatur communiter esse in attingendo finem per aliquam operationem elicitam, siue per aliquem ordinem istarum, vel earum actuum ad finem, potest dici esse precipue in hoc, quod est acceptari a Deo ordinando ad beatitudinem.

nem, sic quippe nulla virtus, nec eius actus acceptatur sine charitate, quæ sola diuidit inter filios regni, & perdicionis. ¶ De habitibus intellectualibus, non oportet immorari, planum est enim, quod non est necessaria eorum connexio, nisi forte sint habitus subordinati, quales sunt habitus principiorum, & habitus conclusionum, & in talibus prior potest esse sine posteriori, licet non econuerso.

A D A R G V M E N T A principalia, duo prima concedo, quia concludunt, quod dictum est in primo articulo. ¶ Ad tertium dico, quod licet ex frequenter sic operari genere quædam qualitas, quæ nata est esse concors recte rationi, & esset virtus si haberet rectam rationem in operante cui esset concors, tamen quia non est rectum dictamen in illo, deficit regula operationis recte, & ideo electio, quæ nata est esse recta, non est recta, quia non est regulata, & per consequens si generat qualitatem aliquam, illa tamen non est habitus electiuus, & per consequens nec est virtus. ¶ Quartum concedo, quia concludit quod dictum est in articulo de connexionione virtutum moralium cum prudentia. ¶ Ad alias rationes sequentes de virtutibus, concedo, quod licet posset dici, quod nullæ virtutes etiam in specie sint impossibiles, tamen in quantum adducuntur ad proprium concludunt, quod diuersæ species eiusdem generis virtutis moralis, vel diuersorum generum non sunt necessario connexæ. Et hoc concessum est in primo articulo quaestionis.

S E D

A SED IAM DISTRIBU-
TIO DECALOGI. &c.

DISTIN. XXXV. I. I.

QVÆSTIO VNICA.

*Utrum omnia præcepta decalogi sint
de lege natura.*

24.1.

QUÆSTIO istam 37. di-
stin. in qua magi-
ster agit de præcep-
tis. Queritur vnum,
vtrum omnia præ-
cepta decalogi sint de lege na-
tura: Quod non. in his quæ sunt
de lege natura, non videntur posse
Deus dispensare. sed dispensa-
uit in aliquibus, quæ videntur
esse contra præcepta decalogi.
ergo, probatio maioris. Quæ sunt
de lege natura, vel sunt princi-
pia necessaria nota ex terminis,
vel sunt conclusiones necessa-
rio sequentes ex talibus princi-
pijs. Sed siue sic, siue sic, habent
veritatem necessariam. igitur
Deus non potest facere ea esse fal-
sa. igitur non potest facere illud,
quod mandant fieri non esse bo-
num, & quod prohibent non es-
se malum. & per consequens de
tali illicito licitum. probatio mi-
noris, occidere, & furari, & ma-
rchari sunt præcepta decalogi, vt
patet Exo. 20. Sed in istis videtur
Deus dispensasse. Nam de homi-
cidio patet Gene. 22. de Abrahâ
de filio immolando. de furto
Exo. 11. & 12. de filiis israel, qui
bus præcepit vt spoliarent egyp-
tios, quæ spoliatio est ablatio
rei alienæ inuito domino, quæ
est definitio furti. de tertio. i.
marchari, patet Olee. 1. Fac filios
fornicationum. Præterea. Ro-
ma. 7. dicit apostolus. Concupi-

scientiam nesciebam, nisi lex diceret non concupisces &c. sed ea quæ sunt nota ex lege nature sciuntur esse vitanda, vel agenda, etiam si non sint scripta, sicut ea quæ sunt naturaliter nota in speculatiuis essent naturaliter nota, etiam si non essent reuelata. ¶ Præterea. lex nature obligauit in omni statu, quia notum est in tali natura esse se agendum, vel non. Sed decalogus non obligauit in omni statu, puta non in statu innocentie, cum tunc lex decalogi non esset data, & antequam esset data, non obligauit. ¶ Contra in canone distin. 5. his itaque respondetur. & in principio decretorum. & prima lo. 2. quare.

HIC DICITVR quod Talis natura est lex descendens ex primis principijs notis in agibilibus. talia sunt quædam principia practica nota ex terminis, sunt quædam seminaria, ad quorum veritatem inclinatur naturaliter intellectus ex terminis, ad assentiendum tali dictamini inclinatur voluntas naturaliter ex talibus principijs. Sed omnia quæcunque sunt in decalogo sunt talia, vel immediate, vel mediate, omnia enim quæ ibi capiuntur, habent bonitatem formalem, quæ secundum se ordinata est ad finem vltimum, vt per illa homo conuertatur ad illum finem, & consequatur ipsum, similiter omnia quæ ibi prohibentur habent malitiam formalem auertentem a fine vltimo, ita quod ibi præcepta sunt bona, non tantum quia præcepta, sed ideo præcepta, quia secundum se bona. Similiter ibi prohibita sunt mala, non tantum, quia

A quia prohibita, sed ideo * prohibita, quia mala. ¶ Et tunc videntur consequenter esse dicendum ad hoc, quod primum argumentum, quod Deus simpliciter non potest dispensare in talibus, quod enim ex se est illicitum, non videtur posse fieri licitum per aliquam voluntatem, ut sic occidere, ex hoc quod est malum, transiens super talem materiam, scilicet proximum, est malum, et actus malus, stante illa causa semper erit malus, & ita nullum videtur velle, quod est extra rationem illorum terminorum potest fieri bonum, & tunc oportet exponere auctoritates, quae videntur dicere Deum in talibus dispensasse, & exponuntur vno modo, quod licet posset fieri dispensatio circa actum in genere actus, non tamen circa ipsum, in quantum est prohibitus, & ita nec contra prohibitionem.

ALITER DICITUR, quod actus manens inordinatus non potest fieri ordinatus, actus autem in quantum est contra prohibitionem, est inordinatus, ideo non potest dispensare in illo, in quantum est contra prohibitionem.

SED ISTAE expositiones, quae forte redeunt in idem, non videntur saluare propositum, dispensare enim non est facere, quod stante praepo liceat facere contra praepo. Sed dispensare est reuocare praepo, vel declarare qualiter debeat intelligi. Est enim duplex dispensatio, scilicet iuris reuocatio, & iuris declaratio. ¶ Quare, an stantibus omnibus circumstantiis eiusdem in isto actu, qui est occidere hominem, variata sola circumstantia prohibiti, & non

prohibiti, posset Deus facere, quod ille actus, qui cum talibus circumstantiis aliis est aliquando prohibitus, alias esset non prohibitus, sed licitus? Si sic, igitur simpliciter potest dispensare, sicut simpliciter mutauit legem veterem, quantum ad ceremonialia, quae dedit nouam, non quidem faciens quod manente praepo de ceremonialibus, illa non essent seruanda, sed faciens, quod actu illo manente eodem non tenebatur quis ad illum sicut prius. Ita etiam dispensat quicumque legislator simpliciter, quando reuocat praepo iuris positum facti ab eo, non quidem faciens, quod actu prohibito, vel praepo manente secundum se auferatur ratio illiciti, & fiat licitum. Si autem Deus non potest facere de actu, qui cum talibus circumstantiis erat prohibitus, quod manentibus eisdem circumstantiis prioribus de prohibitione, non sit prohibitus, igitur non potest facere quod occidere non sit prohibitum, cuius oppositum manifeste patet de Abraam.

¶ Preterea, quae sunt vera ex terminis, siue sint necessaria ex terminis, siue consequentia ex talibus necessariis, praecedunt in veritate omnem actum voluntatis, vel saltem habent veritatem suam circumscripto per impossibile omni velle, igitur si praepa decalogi, vel propositionis practicae quae possent formari ab eis, haberent talem necessitatem, puta quod haec esset necessaria, proximus non est occidendus, furtum non est faciendum, ita quod circumscripto omni velle apud intellectum apprehendentes, tales contemplationes essent

Sco. sup. iij. Sen. Y sic

A sic nota) intellectus diuinus apprehendens talia necessario apprehenderet ea, tanquam ex se vera, & tunc voluntas diuina necessario concordaret istis apprehensis, vel ipsa non esset recta, & ita esset ponere in Deo rationem scientiæ practicæ, quod negatiuum est in primo. Esset et ponere, quod voluntas eius simpliciter necessario determinatur circa aliqua volubilia alia a se, cuius oppositum est dictum in primo. ubi tactum est quod voluntas diuina in nihil aliud a se tendit, nisi contingenter. *¶* Quod si dicatur, voluntatem creatam necessario debere conformare se istis ad hoc, quod sit recta, non tamen voluntatem diuinam oportet conformiter velle istis veris, sed quia conformiter vult, ideo sunt vera. *¶* Ille responderet ad conclusionem, quia ratio probat oppositum, nam intellectus diuinus prius apprehendit istos terminos, & potest apprehendere veritatem complexionis in eis, quod scilicet complexionem habet ex terminis, antequam voluntas sua habeat aliquem actum circa ea. igitur in secundo signo naturæ, scilicet quando voluntas habet actum circa illa, oportet necessario, quod velis conformiter illi determinari.

AD QUÆSTIONEM igitur dico, quod aliqua possunt dici esse de lege naturæ dupliciter. *¶* Vno modo, tanquam prima principia practica nota ex terminis, vel conclusiones necessario sequentes ex eis. & hæc dicitur esse strictissime de lege nature. *¶* Et rationes contra primam opinionem probant, quod in talibus non potest esse dispensatio, quas concedo, sed talia non sunt quæcun-

que præcepta secundæ tabulæ, quia rationes eorum quæ ibi præcipiuntur, vel prohibentur, non sunt principia practica simpliciter necessaria. Nec conclusiones simpliciter necessariae. Non enim in his quæ præcipiuntur ibi est bonitas necessaria ad bonitatem ultimi finis conuertens ad finem ultimum. Nec in his quæ prohibentur est malitia necessario auerrens a fine ultimo, quin si bonitas istud non esset præceptum, posset finis ultimus amari, & attingi, & si illud malum non esset prohibitum, staret cum eo acquiescitio finis ultimi. *¶* De præceptis autem primæ tabulæ leues est, quia illa immediate respiciunt Deum pro obiecto, duo quidem prima, si intelligantur esse tantum negatiua, primum, non habebis Deos alienos, secundum, non assumes nomen Dei tui in vanum. id est non facies Deo tuo irreuerentiam. Ista sunt strictè de lege naturæ, quia sequitur necessario, si est Deus, est amandus ut Deus, & quod nihil aliud est colendum tanquam Deus, nec Deo est faciendâ irreuerentia, & per consequens in istis non potest Deus dispensare, ut aliquis possit licite facere oppositum talis prohibiti. *¶* Tertium præceptum, quod est de sabbato, est affirmatiuum, tanquam ad aliquem cultum exhibendum Deo determinato tempore, & quantum ad determinationem huius temporis, vel illius, non est de lege naturæ, strictè loquendo. Similiter nec ad partem negatiuam, quæ includitur, quæ scilicet prohibetur actus seruilis pro tempore determinato, prohibens a cultu tunc exhibendo Deo. Ille enim actus non prohibetur,

q. 4. pro.
do.

Dist. 2. et
3. et 39.
et 41.

hibetur, nisi quia impediens, vel retrahens ab isto cultu, qui precipitur. Sed an sit de lege natura stricte hoc præceptum de sabato, quantum ad cultum pro aliquo tempore determinato exhibendum Deo, dubium est, quia si non, igitur absolute Deus posset dispensare, quod homo toto tempore vite suae non haberet bonum motum circa Deum, quod non est probabile, quia sine omni bono velle finis ultimi, non potest aliquid habere simpliciter bonum velle circa ea, quae sunt ad finem. & ita nunquam teneretur ad bonum velle simpliciter, quia quare non sequitur ex lege natura stricte loquendo, quod nunc sit exhibendus cultus Deo, pari ratione, nec tunc, & ita pari ratione de quolibet tempore determinato, & ideo stricte loquendo, non videtur quomodo possit concludi, quando aliquis reneatur tunc, vel nunc exhibere cultum Deo, & pari ratione, nec aliquando indistincte, quia ad nullum actum tenetur aliquis pro aliquo tempore indeterminato, ad quem non tenetur pro aliquo tempore signa- to aliquibus oportunitatibus concurrentibus. Si autem illud sit de lege natura stricte, ita quod sequatur necessario, Deus non effodiendus, vel ex aliquo alio dato, igitur Deus est diligendus, & hoc aliquando actu elici- to circa ipsum, tunc argumentum illud non tenet singularibus ad vniuersale, sed est fallacia figure dictionis, sicut in aliis a pluribus determinatis ad vnam determinatam. Si autem illud tertium præceptum non sit de lege natura stricte, tunc iudicandum est de illo, sicut de præceptis secundae tabulae.

¶ Alio modo dicuntur aliqua esse de lege natura, quia sunt multum consona illi legi, licet non sequantur necessario ex principiis practicis, quae nota sunt ex terminis, & omni intellectui apprehendenti sunt necessario nota, & hoc modo certum est omnia præcepta, etiam secunda tabula esse de lege natura, quia eorum rectitudo valde consonat primis principiis practicis necessario notis. ¶ Ista distinctio potest declarari in exemplo. Nam supposito isto principio iuris positui, pacifice esse viuendum in communitate, vel politia, ex hoc non sequitur necessario, igitur quilibet debet habere possessionem distinctam a possessione alterius, posset enim stare pax in conuiuendo, etiam si omnia essent eis communia. nec etiam supposita infirmitate illorum, qui conuiuunt est necessaria illa consequentia, sed tamen possessiones esse distinctas pro personis infirmis valde consonat pacifice conuersationi, infirmi enim magis curant bona sibi propria, quam bona communia, & magis vel- lent appropriare sibi communia bona, quam communitati, & custodibus communis, & ita fieret lis, & turbatio, & ita est ferre in omnibus iuribus posituiis, quod licet sit aliquod principium quod est fundamentum in condendo alias leges, vel iura, tamen ex illo principio non simpliciter sequitur leges positivae, sed declarant, siue explicant illud principium quantum ad certas particulas, quae explicationes consonat valde principio naturali vniuersali. ¶ Sic igitur omnia recollegendo. ¶ Primo nega-

B. Exem-
plum con-
siderandum.

D

*Notabilis
epilogo
d. Floris.*
A tum est omnia præcepta secundæ tabulæ esse de lege naturæ stricte loquendo. ¶ Secundo, cōcessum est dno prima primæ tabulæ esse de lege naturæ stricte loquendo. ¶ Tertio dubitatum est de tertio primæ tabulæ præcepto. ¶ Et quarto, concessum est omnia esse de lege naturæ large loquendo.

CONTRA PRIMVM apostolum ad Rom. Non machaberis, non occides, & si qd est aliud mandatum in hoc verbo instauratur. Diliges proximum tuum, sicut te ipsum, igit in isto præcepto, diliges proximum tuum, includitur necessario præcepta secundæ tabulæ, hoc enim videtur apostolus ibi probare expresse, unde in fine concludit. Qui diligit proximum legem impleuit, hoc probatur auctoritate saluatoris Matth. 22.

B In his tota lex pendet, & prophetæ, sed dilectio proximi necessario sequitur ex hoc principio necessario, Deus est diligendus, igitur a primo ad ultimum, omnia præcepta secundæ tabulæ sequuntur necessario ex primo præcepto primæ tabulæ, & ita si præcepta primæ tabulæ sunt stricte de lege naturæ, quia includuntur in primo præcepto primæ tabulæ, sequitur, quod præcepta secundæ tabulæ erunt et stricte de lege naturæ, licet sint conclusiones eiusdem principij. probatio assumpti, patet ex dictis distin. 28. ubi probatur dupliciter, quod perfectus amor Dei non potest esse zelus, appropriate loquendo, quia amor boni communis, ut appropriati sibi soli est inordinatus amor etiam aliquis nolentis dilectum condi-

ligi est imperfectus, ergo sequitur, quod si Deus est perfecte ordinatus amandus, quod amans Deum debet velle, proximum diligere Deum, & hoc volendo diligit proximum, hoc enim modo solum diligitur proximus ex charitate, sicut dicitur ibi, ergo. ¶ Ad hoc potest tripliciter responderi. ¶ Primo modo illud præceptum, diliges dominum Deum tuum, non est simpliciter de lege naturæ, in quantum est affirmatiuum, sed in quantum est negatiuum prohibens oppositum, non odire enim est simpliciter de lege naturæ. Sed an aliquando amare dubitatum est supra in tertio præcepto, nunc autem ex illa negatiua non sequitur, quod volendum sit proximo diligere Deum, licet sequeretur ex affirmatiua illa, de qua non est certum, quod sit de lege naturæ stricte loquendo. ¶ Secundo potest responderi, quod ex illo præcepto, diliges dominum Deum tuum, non sequitur quod debeam velle proximum, diligere Deum. ¶ Et cum probatur, quia zelus non potest esse amor perfectus, & ordinatus. ¶ Respondeo deo, non debeo velle bonum cōe esse alicuius tui, & ita non amari ab alio, sed non oportet me velle illud bonum esse alterius, puta, quia non placet illi illud bonum esse eius, sicut Deus predestinans unum, & non alterum, vult bonum esse predestinati, & non alterius. ¶ Et per idem ad illud quod perfecte diligens vult dilectum conditioni. Potest dici quod hoc est verum ab eo, si cuius amicitia placet dilecto, non autem est certum ex lege naturæ de quocunque, quod eius dilectio acceptetur a Deo dilecto. Tertio potest dici, quod licet sit de lege naturæ stricte proximum

A mun esse diligendum, sicut prius expositum est. i. simplici- ter esse volendum proximo ip- sum diligere Deum, quia hoc est diligere proximum, tamen ex hoc non sequuntur præcepta secundæ tabulæ, puta q. nolend- um sit ipsum occidere quo ad bonū persone propriæ, vel q. nolendū sit adulterari quo ad bonū persona coniunctæ sibi, vel q. nolendū sit furari, quo ad bonū fortunæ, quo ille vix, q. exhibenda sit parentibus reuerentia tā in honoribus q. in sustentationibus, & ita de alijs p- ceptis secundæ tabulæ, quia possibi- le est me velle proximum dili- gere Deum, & in nolle, vel non velle sibi vitā corporalem, vel seruare fidem coniugij, & sic de alijs, & p. consequens pnt ista duo stare simul, si me velle proximū diligere Deum, sicut ego debeo Deum diligere, sicut quoddam verum necessarium conclusum ex principijs practicis, & me nol- le proximo hoc bonum, vel il- lud cuius est expressum præ- ceptum secundæ tabulæ, cū nō sit verum necessarium. ¶ Et tūc ad auctoritates Pauli, & Christi potest dici q. Deus nunc de fa- cto explicauit dilectionem pro- ximi, ultra illud quod includit, in quantum sequitur ex princi- pijs legis naturæ, ita q. licet vt concluditur ex principijs legis nature non contineat nisi velle proximo ipsum diligere Deum in se, tamen vt explicatum est includit esse volendum bona il- la vel saltem esse non volendum proximo mala opposita, vt iniu- re sibi auferre vitam corpora- lem, fidem coniugij, bona tem- poralia &c. Verum est igitur, q. diligens proximi legem imple-

uit, eo modo, si quo lex explica- ta est debere seruari, licet non eo modo, quo dilectio proximi concluditur ex primis princi- pijs legis naturæ, & a simili tota lex quantum ad secundam tabulam, & Propheta pendet ex hoc præcepto: diliges proxi- mum tuum sicut te ipsum, in- telligendo tale præceptum, non vt sequitur ex primo principio practico legis naturæ, sed vt legi- slator intendit debere illud seruari, prout explicatur in præ- ceptis secundæ tabulæ.

A D A R G V M E N T A principalia. Primum est p me, quia probat quod præcepta se- cundæ tabulæ non sunt de lege naturæ strictè loquendo. ¶ Ad secundum dico, quod & si Deū esse posset concludi ratione naturali ex principijs per se no- tis, tamen illi populo radi, & non exercitato in intelligibili- bus non erat hoc notum, nisi ex lege. vnde ad Heb. 11. Opor- ter accedentem ad Deum cre- dere, quia est. intellige, si non habeat, nec habere possit aliam notitiam de Deo, ita & si ali- qua concupiscentia possit con- cludi esse contra legem natu- ræ, hominibus tamen corre- ptis non erat notum esse con- tra legem naturæ. ideo necessa- rium fuit explicare per legem datam.

¶ Vel aliter, concupiscentiæ prohibentur per præcepta se- cundæ tabulæ, & de illis con- cessum est, quod non sunt per se nota. ¶ Ad aliud dico, quod in omni statu seruabuntur, & seruari debent ista præcepta in beatitudine quidem, erit summa observatio illorum, affirmatiuorum, nisi forte il-

Alius solius de honoratione parentum, non quin tunc ibi sit voluntas honrandi, sed quia non erit necessitas impendendi actum huius, salte prout honor ille extenditur ad sustentationem necessariam, quia ibi nullus indigebit auxilio in statu innocentie, & ante legem scriptam tenebant omnes ad ista, quia erant scripta interius in corde, vel forte per aliquam doctrinam exteriorem datam a Deo, quam discabant parentes, & deriuabant in filios, nec oportuit ea scribi in libro, quia poterunt illa, facilliter memoria commendare, & retinere, quia populus illius temporis erat longioris vite, & fuit melioris dispositionis in naturalibus, quam populus temporis posterioris, quo tempore infinitas populi requirebat legem dari & scribi. Et ad aliud, quod tangebatur in primo argumento de filiis Israel spoliantibus Egyptios, potest dici quod ibi non dispensauit contra præceptum de furto, quia ipsi non acceperunt simpliciter alienum, tñ quia Deus erat superior dominus, & potuit transferre dominium illarum rerum in eos etiam inuitis inferioribus dominis. Et hoc modo non peccauit Christus licentians in porcos intrare demones, qui statim precipitati sunt in mare. Non enim iniuste priuauit illos porcis suis. tum etiam quia filij Israel seruendo Egyptijs meruerant tanta recipere, licet Egyptijs nolent ea reddere, & tunc per superiores iudicem potuerunt compelli, de cuius licetia filij Israel potuerunt iuste, & licite accipere. ¶ Ad illud in oppositum de

can. debet intelligi de legelarge loquendo. Et hoc de præceptis secunda tabula.

SCIENDVM TAMEN TRI
ESSE GENERA MENDACIORVM &c.

DISTIN. XXXVIII.

QVÆSTIO VNICA.

Vtrum omne mendacium sit peccatum.

Contra istam. 37. dicit in qua magister agit de quibuidam peccatis pertinentibus ad explanationem quinti præcepti, puta de mendacio, & perurio, quæ in illo præcepto prohibentur. ¶ Queritur, vtrum omne mendacium sit peccatum. Quod non. Gen. 22. Ego & puer illuc vique properantes postquam adorauerimus, reuertemur ad vos. sed ipse intendebat occidere puerum, quia erat præceptum. igitur intendebat puerum non reuersurum secum. igitur dixit oppositum eius, quod habuit in mente, igitur mentiebatur. nec est verisimile, quod tunc peccauerit, quando exequabatur talem obedientiam, pro qua tantum a Deo commendatur.

¶ Præterea, hoc probatur per multa exempla alia. Gen. 27. dixit iacob se esse primogenitum, quod tamen sciebat esse falsum.

¶ Præterea. Gen. 42. dicit ioseph fratribus suis per salutem Pharaonis exploratores estis, & tamen sciebat oppositum esse verum.

*Bar. quia
domini est
terra, &
placitudo
eius.*

verum. ¶ Idem etiam terrens
fratres suos de cypho inuenito
in sacco Beniamin, dixit se au-
gurari in cypho, cum tamen nō
esset augurator, quia non licuit
augurari habentibus legē Dei.
¶ Præterea: Raab mentiebatur
de illis exploratoribus. Iosue 2.
& Iudith similiter. Iudith. 10. &
Rachel, sternens sibi itramenta
camelis super Deos patris sui, di-
cens sibi accidere secundum
conclucionem mulierū. Gen.
31. Obstetrices etiam mentie-
bantur dicentes Exo. 1. de mu-
lieribus Hebrais, q. f. haberent
autem obstetricandi, nec viden-
tur in hoc peccasse, quia bene-
fecit eis Deus, & edificauit eis
domos, non retribuit autem
bona pro malis. ergo.

¶ Præterea, non est maius pec-
catum simulatio in verbis, quā
in factis, immo sicut facta sunt
evidentiora signa, quam verba,
ita si est falsitas utrobique virtu-
perabilior videtur esse falsitas
facti, quia magis prætendit il-
lud, quod est in anima, quā
falsitas verbi. sed mendacium,
siue simulatio in facto non po-
nitur semper esse peccatum, si-
cut patet in illo facto David. i.
Regum. 21. c. Qui coram Achis
simulabat se furere. Iehu etiā.
4. reg. Simulabat se colere Baal,
cuius tamen cultores voluit de-
struere, nec in illa simulatione
vituperabatur, sed magis lauda-
batur, quia videbatur habere
zelum De. contra Baal.

¶ Contra, est Augu. in lib. de
mendacio, & adducuntur au-
doritates eius in litera. ¶ Præ-
terea, quod omne mendacium
sit peccatum mortale, probō,
quia est contra illud præceptū
legis naturæ. Non facies alij,

quod tibi fieri non vis. nullus
autē vult se decipi a proximo,
quando proximus debet sibi
exprimere conceptum suum,
igitur nec alteri debet alter fa-
cere. ¶ Præterea, quicquid est
contra aliquam virtutem nec-
cessariam, vel eius actū, est pec-
catum mortale, mendacium est
hmoi, quia est contra veracita-
tē, q. est virtus contenta sub ius-
titia, verax. n. cōicet proximo,
quod est cōicandum. si conce-
ptū cordis sui, sicut est mendax
aut non, sed subtrahit illud, qd
in loquendo dēt cōicere, quia
ad hoc loquitur vt conceptum
suū exprimat, & illud nō expri-
mit, sed oppositum. ¶ Præterea,
mentiri est abuti voce, quia ad
hoc voces inuenta sunt secun-
dum Platonem in Thimeo, vt
præsto fiant voluntatis indicia.
mentientes autem non vtuntur
vocibus tanq. indicijs, volunta-
tis, sed oppositi. ¶ Præterea, hoc
videntur dicere auctoritates q.
dam Aug. in lib. prædicto, quā
adducuntur in litera.

IN ISTA QVÆSTIONE
tenetur communiter ab omni-
bus, q. ipsum mendaciū est pec-
catum, quod persuaderetur rōne
Aug. lib. contra mendaciū. Stul-
tum est credere illi cui licet mē-
tiri, sed multis est credendum,
alioquin totaliter periret conui-
ctus humanus, & manifestatio
conceptuum, & affectionū mē-
tis. igitur illis quibus est creden-
dum, non licet mentiri. ¶ Ratio
autem quare hoc est ponitur
diuersa a diuersis.

QV I D A M D I C V N T, Petrus de
quod ideo necessario menda-
cium est peccatum quia neces-
sario auertit a Deo, qui est veri-
tas, & mendaciū est contra verita-
tem.

Atem: ¶ Sed contra. mendacium non opponitur immediate primæ veritati, sed veritati alicuius rei, de qua loquens mentitur, sicut igitur malitia opposita alicui bono creato non necessario auerit a bono increato, ita nec falsitas opposita cuiusque veritati impertinenti primæ veritati auerit a primæ veritate.

Th. 22.

q. 110. ar.

11. 3.

ALITER DICITUR,

q̄ actus dicitur bonus, vel malus in genere moris, ex obiecto, quia genus sumitur a potentia, & est etiam potentiale respectu differentiarum. Primus autem pp̄ quod actus constituitur in genere moris, vt vterius possit determinari per alias circumstantias, quāsi per dñas, est obiectū, nā vltra bonitatem naturę, quā habet actus ex quiditate sua, primū qđ determinat ipsum, vt sit moralis, potentialiter & materialiter est obiectum. Tunc ad propositū idē, qđ actus malus ex gñe, nunquā pōt esse bonus, quia nulla circumstantia adueniens pōt tollere malitiam illā, quā hī ex p̄ se obiecto, quia omnis circumstantia alia plūpōnit obiectū, mentiri est actus malus genere quia transit super materiam disconuenientem actui.

B Nam materia cōueniens actui, loquendo debet esse verum, vel creditum esse verum. In mentiendo autem est materia opposita.

C. O N T R A. H O C, non magis est materia indebita locutionis, quando credunt omnia esse falsa, quam sit illicita materia occisionis, mors hominis innocētis, & vtilis reip̄, sedstantibus istis conditionibus ex parte materie, scilicet homi-

nis &c. potest fieri licitum occidere talem hominem, puta si Deus reuocet illud præceptū. Non occides, sicut dictum est in q. precedente, & non solum licitum, sed meritorium, puta si Deus præcipiat occidere, sicut præcepit Abrahā de Isaac. Igitur a simili, vel a maiori potest fieri licitum proferre orationem creditam esse falsam, si præceptum reuocetur, quod videtur esse de non decipiendo, sicut si reuocetur præceptum de non occidendo, quia non magis ligat hoc præceptum de non decipiendo, q̄ illud præceptum de non occidendo. minus enim malum est auferre proximo opinionem verā, vel occasionaliter generare in eo opinionem falsam, quam auferre sibi vitam corporalem, imo non est quasi comparatio. ¶ Confirmatur, quia si mentiri habeat necessario malitiam ex hoc, qđ transit super talem materiam, igitur mentiri non prohibetur per præceptum secundę tabulę, quia in secundā tabulā non prohibentur, nisi mala proximi. Istud autem per te non est malū tm̄, quia nocet proximo, quia tunc vt argutum est cū sit minus malum, q̄ occidere hominem, ita esset possibile, qđ hoc non haberet rōnem mali, sicut illud, immo possibile, igitur est contra præceptū primę tabulę, quod non vī probabile, quia nō auerit immediate a Deo, sicut nec actus oppositus habet immediate Deum pro obiecto, loquendo de aliquo vero indifferente. ¶ Preterea, si dicens hanc orationem ille currit, esset deceptus, & credere illud esse verum, actus dicendi transiret super eandem materiam, sicut si

non esset deceptus, & tamē credens esse verum quod dicit, non peccat. igitur non est ibi malitia ex obiecto super quod transit.

ALITER DICITUR. *q* mentiri ex ratione sua dicitur intentionem malam, quia intentionem decipiendi. licet autem aliquis actus, non includentes intentionem malam possint aliquā esse boni ex aliqua bona circumstantia. actus tñ includens secum intentionem malā, nunq̄ pōt esse bonus, quia includit formaliter malū velle, ita est in proposito. *q* Hoc pōt exponi sic, quia licet actus positivus & malitia non sint vnum per se, nec in re, nec in conceptu, potest tamē aliquod nomen imponi ad significandum, nec actum solum, nec deformitatem illam, sed totū

simul, sicut hoc nomē adulterii impositū est ad significandū non tñ actū naturālē coeundi, sed cum deformitate. s. cū alienatione. Et similiter hoc nomen furri impositū est ad significandū non solū acceptionem alicuius rei alienae, sed et contra voluntatem eius cuius est, & cuiuscūque alterius superioris dñi, talia tota importata per hñōi noīa non vñ posse esse bona, sed illud qđ est sibi* substractū, puta actus coeundi, vel accipiendi talē re, possibile est esse sine tali deformitate. Ita in proposito, licet prolatio talium, vel talium verborū quorūcūque significatorū possit esse sine peccato, tñ prolatio eorum cum conscientia oppositi, & per consequens cū intentione fallendi, non pōt esse sine peccato, quia includit actū substractū cū circumstantiis ipsū necessario deformantib;

Assumptum patet, quia istam orationē, si dixerō quia nescio, cum, ero similis vobis mendax, protulit Christus. sed non assertivē, quācūque etiam verba latina, quorūcūque fallā, posset vnus grācus profert sine peccato.

SECUNDO videndū est quale peccatum sit mendaciū, & licet distinguatur multiplex mendaciū ad propositū, tñ sufficit distinctio trimembris. *q* Scilicet perniciosum. *q* Officiosum. *q* Et iocosum. *q* Perniciosum est, quod est nocivum ex se, vel nocet cui mentior, vel de quo mentior, & si nocivum est quantum ad religionem Christianā, puta circa fidem, vel mores, tunc est peccatum mortale. si q̄tum ad vitā corporālē, vel quā rū ad fidē coniugalem non servatā sibi, vel quantum ad prole, vel psonas q̄cūcūq; vel qualitercūq; sibi coniunctas auferendas, vel quantum ad alia bona temporalia, s. m̄ q̄ plus, & minus nocet, qđ pensatur ex bono cuius est ablativū s. m̄ hoc pensatur grauius, & minus graue, & vñ oē tale mendaciū ex deliberatione dictum est peccatū mortale cuiusque, prohibet. n. s. m̄ p̄ illo p̄cepto. Nō dices cōtra proximū tuū falsum testimoniū, non. n. testimonium est p̄cise in iudicio, sed qñ aliquis ex certa deliberatione asserit, qđ ignorat, vel cuius oppositū scit. Quicūque igit cū intentione decipiendi illū, cui profert oppositum eius, quod scit vel credit esse verum, & sic dicendo intendit nocere illi, cui loquitur, vel de quo loquitur, dicit falsum testimoniū cōtra proximū. *q* Vtrū aut in deliberatio, excuset, tangitur.

q. seq.

Mendaciū triplex.

D

Exod. 20.

A q. sequē. & Officiosum est, quod nulli nocet, & alicui vile est.

¶ Iocofum autem est narrare fabulam, de qua omnes audientes sciunt, q̄ non est verum. Nec narratur tanq̄ verū, vbi nec audiens decipitur. nec loquens intendit decipere, nec sermo est de se deceptiuus, quia non est talis, qui sit natus credi ab audientibus, sed magis vt sciatur esse dictum sine opinione faciēda alicui de veritate, sed mendacium iocofum est, quando aliquis iocando intendit decipere, ita qd̄ deceptus vere decipitur, non tñ in aliquo in quo sibi nocumentum magnū inferat, in quo ēē iocantur illi qui sciunt ipsum decipi, & similiter pōt ipse iocari, quemadmodū dicit Aug. fuisse de mendacio Ioseph, qui veraciter voluit decipere fratres suos in verbis suis

B Gen. 42. dicens. Exploratores estis &c. tñ ipse qui sciuit veritatē iocari potuit de ipsorum deceptione, & timore quem incurrerunt decepti, & si qui alij hoc sciuiſſent percepiſſent tandē ipsum non serioſe, sed iocoſe fuiſſe locutum. ¶ De iſtis duobus offici-

S. b. pra.
ſenti diſt.
q. 4. ſo, & iocoſo conceditur cōiter, q̄ neutrum eſt peccatū mortale in vitis imperfectis, q̄a neutrum ex ſe eſt contra charitatem, nec contra aliquid de ſe reſquiſitū ad ſtatū talium perſonarū, ſed

Bart. vir
perfectus
eſt prala-
zus, vel in
den. in vitis *perfectis dīa quibūdā vtrūq; eſſe peccatū mortale, quia auferunt eis auctoritatē, ne credat̄ eis. & in hoc faciunt ſtatū ſuū vileſcere. & ēē obſunt audientibus pp̄ ſcandalū. ¶ Cōtra illud ſecundum arguit̄, quia nulla circumſtantia facit, qd̄ eſt veniale in vno eſſe mortale in alio, niſi ille alius neceſſario ob-

ligetur ad illud, ad quod nō obligatur alter, ſed vir perfectus, non obligauit ſe ad veniatem ſeruandam in verbis aliquo iocato, vel iuramento plus, q̄ quicūque Chriſtianus, igitur circumſtantia perſonæ ex quo ipſa nō eſt ſpecialiter obligata, nō tranſfert veniale in mortale.

¶ Hic poteſt dici diſtinguendo q̄ quædam eſt perſona perfectā in ſtatū perfectionis exercendæ ſicut prælatus, quædam in ſtatū perfectionis acquirendæ, vt religioſus. ¶ De prima perſona pōt concedi, q̄ exercendo actus, qui competunt ſibi rōne talis ſtatus perfectionis, puta docere, iudicare, prædicare, vtrūque mendacium eſſet in eo peccatum mortale, quia auferet auctoritatē doctrinæ quam prædicat, iuxta illud Aug. in epiſtola ad Hier. Si ad ſcripturas ſacras admiſſa fuerint quantumcūq; iocoſa mendacia, nihil remanet in eis ſoliditatis, puta ſi prælatus prædicans miſceat mendacium iocoſum, nihil ſoliditatis remanet in doctrina illa. poteſt enim quilibet dubitare de quocūque dicto ab eo, ſicut de mendacio, vel qua ratione non aſſentiret illi mendacio iocoſo, pari ratione nec alij dicto ab eo, & ita peribit auctoritas doctorum in docendo, & vilitas populi audientis, conſimiliter peribit auctoritas in iudicio ſolenni. Et intelligo, ita quod illud mendacium non percipiat̄ eſſe dictum ſeriuſum ab actu docendi, vel iudicandi. dum enim aliquis ſedit ad iudicandum poteſt aliquam truſam miſcere, quæ ex modo loquendi ſcitur non eſſe de iudicio, videtur tamen quod vni-

cum

Accum mendacium iocosum, vel
officiosum non impedit aucto-
ritatem docentis, vel iudicantis,
sed tale mendacium frequenta-
tum, vel conuersum sic men-
diaciendi, sed tunc cum secundum
actum bipius actus inducat con-
scientiam, sequitur qd actus
secundus sit peccatum morte-
ale & non primus, cum tñ se-
cundus sit omnino similis pri-
mo, vt vi omnes circumstan-
tias, quicquid sit de vno, vel de
pluribus in docendo, iudican-
do, & pradicando, s. saltem vti ta-
libus mendaciis in actibus aliis
a pradicando & iudicando, non
eliciat peccatum mortale, ex-
clusa ratione scandalii. q. Sed de
illo qui habet statum perfectio-
nis acquirendum non exerceat,
vt aliud dicendum, quia talis
non vt obligatur ad aliquam, quæ
sunt perfectionis plus ceteris,
nisi ad illa quæ vult, non enim
assumpsit statum eius pastor-
alis, & ideo nec actum pertinen-
tem ad personam talem, igitur
talis si non exerceat actus per-
fectionis, cuiusmodi sunt do-
cere, pradicare & huiusmodi,
non videtur qd peccare immor-
taliter in mendacio officioso
vel iocoso, quæ alius Christianus,
nisi forte propter scandalum,
quia imperfecti possunt
magis scandalizari de menda-
cio talis personæ, quàm perso-
næ communis. sed facta non de-
bent iudicari esse talia, qualia
sunt ex scandalo conueniente,
vel non conueniente. vniuersali-
ter enim legē euangelicā vitan-
da sunt quæ tunc scandalosa pu-
till. s. illorum illud. Matth. v. ho-
mini illi, per quē tean. venit. scan-
dala autem pharisæorum non
data, sed accepta, non sunt vitas-

da, iuxta illud Matth. dicentibus C.
discipulis. Scis, quia pharisæi
audito hoc verbum scandalizati
sunt. Respondit Christus. Sinite
eos abire, cæci sunt, & duces
æceorum, siue igitur in factis in
differentibus ex se, quale est co-
medere carnes, de quo apostolus.
1. Corinth. Si frater meus
scandalizatur, non manduca-
bo carnes in æternum, siue in fa-
ctis, qui habent aliquam mali-
tiam, puta venialem, tamen na-
ta sunt scandalizare occasiona-
liter puerillos præsentis vitanda
sunt propter scandalum. Sed
per hoc non possumus iudica-
re, quale sit istud factum ex na-
tura facti in se, quantum est igitur
ex natura mendacij officiosi
& iocosi, in factis secundo mo-
do dicti, non videtur quod talis
obligetur ex professione sua
ad vitandum tale peccatum plus
quam quicunque Christianus. D
verumtamen si ratio recta dicet,
q̄ actus eius vnicus vel fre-
quentatus sit scandalum audiē-
tibus, quamvis cōsimilis actus
in alio nō esset scādalizatiuus,
ille tenetur ex charitate proximi-
vitare scandalum, sicut tem-
pere persecutionis, tenetur pas-
tor nō fugere q̄q; iuxta illud
1o. Mercenarius autem, & qui
nō est pastor, uidit lupū veni-
entē, & fugit &c. quod Aug. be-
ne præstat in epistola illa, quere
Henr. quol. 15. q. 18. q̄ Alius aut
qui est in statu perfectionis ac-
quirendę, & qui non est pastor,
non tenet ex necessitate non fu-
gere, si potest aliter fieri, sed te-
net non scandalizare proximum
fugiendo, & q̄q; eius fuga sca-
dalizatiua eēt, q̄ si fuga infirmi
non esset scandalizatiua. Iudi-
carent enim proximi ex fuga
eius.

A eius, q̄ ex quo talis, qui tam ar-
ctam vitam eligit, non exponit
vitam suam pro fide defenden-
da, non esset vita exponēda pro
tali causa, vel quia non benefen-
tit de fide.

A D A R G V M E N T A.

Ad primum dico, q̄ Abraham
non dixit contra illud, quod ha-
buit in mente. Nam sicut refert
Iosephus in libro antiquitatū,
dum iret solus cum filio relicto
pueris informavit eum, quali-
ter fuerit miraculose cōceptus,
& qualiter, si esset immolatus,
Deus eum miraculose resuscita-
ret, & hoc credit firmiter expe-

*Gene. 21.
nota hic
plura me-
ditando.*

asse. q̄a nō dubitavit de p̄mis-
sione Dei. In Isaac vocabitur ti-
bi semen. ipse igitur, licet inten-
deret immolare Isaac, credebat
tamen illum miraculose resusci-
tandum a Deo, & secum reuer-
surum ad pueros, unde etiam di-

Bxit, reuertemur ad vos, dixit qd̄
habuit in corde, nec est imponē-
dum facilliter mendacium, ali-
quod Abrahę, cuius vita fuit val-
de exemplaris. ¶ Ad illud de Ia-

*The. &
Hen.*

cōb, licet aliqui conentur mul-
tum saluare eum, & aliquos pa-
tres veteris testamenti nō fuisse
mentitos, cum tamen in alijs
concedant eos habuisse legem
imperfectam, & gratiam modi-
cam respectu nostri, qui & legē
habemus perfectam, & gratiam
superabundantem, & de nostris
non negatur aliquando menti-
ri, vel fuisse mentitos, non vide-
tur multum rationabile negare
illos, quandoque fuisse menti-
tos, vel potuisse mentiri, quod
si ita est, & si laudemus bona
facta eorum, & illa sumamus
in exemplum, mala autem nec
recipimus in exēplum. nec per-
tinaçiter excusamus. dicitur ta-

men q̄ tales sermones possunt
figurati ue intelligi, vel sub alio
intellectu, q̄ verba primo expri-
mant. Sed circa tales intellectus
non oportet immorari. ¶ Ad il-
lud tamen de Ioseph, quia ipse
erat perfectus seruator legis de-
uine potest dici, q̄ eius menda-
cium contra fratres, nō fuit ni-
si iocosum, quod patet ex euen-
tu, in fine enim aperuit fratri-
bus veritatem, & interim dum
terrunt eos, p̄nisiuit eos secum,
dum promeruerant puniri. illa
enim perditio qua vendiderunt
eum in egyptum, bene meruit,
non tantum illo timore, sed ma-
iori p̄na puniri. ¶ Ad aliud de
Raab, & Rachele, & obstetrici-
bus non oportet eas excusare,
non enim in scriptura commen-
datur factum earum, quantam
scilicet ad mendacium, licet
prudētia ipsius Raab, qua sibi
& suis procurauit salutem com-
mendetur. ¶ Quod autem dici-
tur de obstetricibus, q̄ Deus
edificauit eis domum, de hoc
sunt opiniones, sicut recitat ma-
gister historiarum super illum
locum, & forte illa est probabi-
lior, quę dicit illas habuisse bo-
num motum pietatis, & propter
illum remunerauit eas Deus
temporaliter, quia peccatū an-
nexum demeruit, ne remunera-
rentur aternaliter. ¶ Vel proba-
bilius dici potest, q̄ mendaciū
illud fuit officiosum, quia vti-
le ad salutem paruulorum lu-
deorum, & nulli nocium &
Deum remunerasse eas pro bo-
no motu, & tamen non abne-
gasse eis vitam aternam pro il-
lo peccato, quod erat in eis ve-
niale. ¶ Sed tunc esset dubium, si
quandoque eligendum sit men-
daciū veniale cum magno mo-
tu

A tu pietatis, an simul virumque
fugiendum. ¶ Secundum videri
veniale nulla modo est eligen-
dum. ¶ Primū vñ probari quia
veniale debetur qualitercun-
que, vel in vita ista, vel post, mo-
tus autem magnus qui est ma-
gnū meritum meretur aliquē
gradum premij, qui erit æter-
nus, sed propter qualecunq; ina-
lum quod est ex se temporale, nō
videtur omittendum aliquid, qd
est ex se causa æterni boni. Hāc
questionem dimitto. ¶ De ob-
stetricibus autem teneri potest
ad propositum, qd non pecca-
bant, nisi venialiter, quia menda-
cium carū erat penitus officio-
sum, & motus pietatis si fuissent
ibi alia requisita ad meritum
fuisse meritorius vite æternę, &
etiam alicuius boni temporalis,
quia Deus pro tempore illo re-
muneravit cultores suos bono
temporali. ¶ Ad illud de Iudith
dicitur, quod ipsa in nullo men-
tebatur, quia verba illa exce-
siva quę dixit, non dixit Holo-
ferni, sed Deo, non tenebat au-
tem necessario loqui extraneo
secundum intentionem recipiē-
tis, sed poterat loqui secundum
propriam intentionem loquen-
tis, loquendo tamen præ atō, eni
tenebat bona fide loqui, & re-
spondere, vñ, qd oportet loquentē
loqui, & respondere ad intentio-
nem querentis, ita qd si ei respo-
dendo dicat aliqua verba, quę
sunt falsa, si dirigantur ad au-
dientem, vera autem si dirigantur
ad Deū, nō loquitur veraciter,
quia in casu illo nō licet alloq-
ui Deū. ¶ Sed hoc posito nihil vi-
detur certum in humana loque-
la, nec aliquis videretur habere
certitudinem de loquela pro-
ximi loquentis, saltem nullus

videtur mentiri quicquid dicat D
in secunda persona, dum temen
illud possit verificari dirigendo
illud in Deum, & non ad extra-
neum. quod si teneat tibi præ-
lato dicere verum, & non extra-
neo, tunc non dicendo tibi ve-
rum possum esse inobediens,
vel mentiens, non dicendo au-
tem extraneo non ero inobe-
diens, vel mentiens. Sed non vi-
detur quomodo sim plus men-
tiens loquendo tibi, quam alte-
ri. sic igitur verba ista excessiva
dicta ibi non videntur rationa-
biliter posse saluari aliquo mo-
do, non videtur magnū incon-
ueniens concedere eam fuisse
mentem officiose gentis sue, sed
perniciose illi cuius mortem
intendebat. ista tamen officio-
sitas præfertur illi perniciositati,
quia bonum reipublicę maxi-
me colentis Deū, præfertur bo-
no temporali priuata personę, D
maxime infidelis. ¶ Huic etiam
non obuiat, quod in bellando
contra quemēque oportet ser-
uare fidē, ita quod infidelitas,
vel mendacium cuiuscunque
christiani in bello contra infi-
delem damnatur, licet possit vti
aliquibus cautelis belli, quę per
se non repugnat veritati, nec in-
cludunt mendacium. ¶ Sed ip-
sa etiam se ornauit ea intentio-
ne, vt Holofernes caperetur in
aspectu suo, & hoc volendo
ipsum velle peccare, secum
mortaliter, & velle alium vel-
le peccare mortaliter, est pec-
catum mortale, vnde non vide-
tur omnino certum, quod ex-
cusata sit ab omni peccato mor-
tali, & licet factum eius narretur
in scriptura, & recitetur in
ecclesia, tamen laudabile quā-
tū ad aliqua, quę erant ibi re-
ligio-

A ligio sitatis, aliqua tamen ibi annexa, nec laudantur, nec licent.

¶ Ad vltimum de simulatione dico, qd aliquis potest simulare multipliciter. *

B. confide

hec iria

d. cta.

Primum

d. cum.

Secundū;

¶ Vno modo per aliqua signa probabilia, ostendēdo habere aliqua bona quæ nō habet, vt per genuflexiones, & orationes potest ostendere deuotionem sibi inesse, quæ non inest, & talis simulatio est hypocritis, & est peccatū. ¶ Alio * modo potest aliquis simulare mala non inesse sibi, & hoc dupliciter, vel ostendendo signa opposita illis malis, vel non ostendendo signa quæ communiter confueuerunt sequi mala illa. ¶ Primum istorum videtur pertinere ad hypocritism, puta, si aliquis luxuriosus audiens loqui de mulieribus spuat ad signum castitatis, ostendens se habere oppositum in corde. *

B

Tertium.

Isai. 2.

a. l. t. a. h. c. r. u. n. s.

¶ Secundum nō est aliquid malū, immo si quia potest esse laus in malo, est laudabile, quia vituperabile est predicare peccatum prius eo modo, quo dicitur de quibusdam. Peccatum suum sicut Sodoma prædicauerunt, nec * absconderunt. & si enim malum sit, esset malus interius in corde, addere tamen malum signum exterius est addere malum malo. In indifferentibus autem potest aliquis facere aliqua facta, quæ ex natura sua sunt signa alicuius, sicut sudare ex natura rei est signum fatigationis, vel alicuius resolutionis corporalis, & aliqua quæ ex naturæ rei nō sunt signa, sed scit ea concipi a circumstantibus tanquam signa, sicut spumare, ita quod salua decurrat per barbam ex natura sua, non est signum insensæ mentis, tamen potest aliquis scire illud

iudicari a circumstantibus, tanquam signum furie, puta quia talia consueuerunt esse signa furiosorum in terra illa. ¶ Vniuersaliter ergo de prima & secunda simulatione dico, qd sunt peccata, & frequenter mortalia, quia hypocrisis. Simulatio tertia dūmodo aliud malum non comitetur est laudabilis, ita quod homo non ostendat vnum malum per aliud malum. In indifferentibus simulatio prima, & in aliquibus licet esset forte mala, non tamen grauiter, puta si quis posset se facere sudare sine labore prauio. sicut quidam ioculatores vtuntur suis corporibus ad aliquos motus significantes aliquas dispositiones, quæ non insunt eis, nec præcesserunt. Simulatio quinta, quæ est secunda in indifferentibus nullū peccatum est, & talis fuit simulatio Dauid. ¶ Simulatio vero Iehud non oportet excusare, quia præter illam simulationem, quæ forte posset excusari, adduxit mendacia, dicens. Sacrificium mihi magnum est Baal, quod mendacium licet secundum intentionem suam esset quodammodo officiosum, quia destructiuum culture Baal, tamen ex ratione sua erat perniciosum, non solum quia procuratiuum mortis illorum, sed etiam prouocatiuum, quantum erat ex se ad cultum Baal. Et licet ipse commenderetur, in quantum deridebatur & persequeretur cultum

Baal, vituperatur tamen, quia non recessit a cultu Hieroboam, nec fuit verus cultor Dei Israel.

NYNE

ANUNC DE PERIURIO
VIDEAMVS &c.

DIST. XXXIX.

QVÆSTIO VNICA.

Quam omne periurium sit peccatum mortale.

IN CA istam dist.

39. In qua magister agit de periurio. ¶ Quærit verum omne periurium

fit peccatum mortale. Quod

non, quia potest quis iurare qd illicitum est implere. Quod autem est de se illicitum, non fit li-

cium per iuramentum. igitur

post iuramentum illud remanet illicitum, & ita implendo quod iurauit, peccat mortaliter. igitur

non implendo illud, non peccat mortaliter, quia nullus est perplexus in lege christiana, vt. i. fa-

ciendo aliquid, vel non faciendo

peccet mortaliter, quod videtur dicere perplexum, & tamen iste non implendo quod iurauit, periurat. igitur illud per

iurare non est peccatum mortale. ¶ Preterea. grauius est iurare

per Deum, quam per euangelium, sicut patet per saluatorem Math. 23. Maius est iurare per

templum, quam per aurum, quia maius est tempus, quod sanctificatur aurum, quam aurum, quod sanctificatur per templum, &

hoc quantum ad reuerentiam, igitur si periurare est peccatum mortale, periurare per Deum

erit maximum peccatum mortale. igitur communes personæ tota die peccant mortaliter, quia

pro nihilo habent iurare per Deum, etiam asserendo falsum

quod non videtur durum. ¶ Præterea. non omne iuramentum promissorium obligat necessarium, igitur nec ibi periurium est peccatum mortale. Antecedens probatur, primo de iuramento coacto. extra de iureiur. c. verum. de iuramento autem do-

loso patet, quod iurans non intendit se obligare. nullus autem se obligat, nisi intendat se obligare. de iuris duobus simul probatur p simile de matrimonio. nā

consensus coactus, & dolosus non obligant aliquem, vel aliquam ad matrimonium, de iuramento incauto probatur, quia

si impleat illud sit in peiorem exitum, igitur malum est implere. ¶ Contra. Exo. 20. Non periurabis, reddes autē domino Deo tuo iuramenta tua. & in psalmo

75. & Vouete & reddite &c.

IN ISTA Quæstione. ¶ Primo, videndum est de ratione iuramenti. ¶ Et secundo, ex hoc quod periurium est peccatum mortale. ¶ Tertio, de distinctione iuramenti, & qualiter iuramenta specialia sint peccata. ¶ Quantum

ad primum, dico quod iuramentum est assertio dicti humani, quod ipsum sit verum, & hoc ultimate. iuxta illud ad Heb. 12. Omnis controuersia finis est iuramentum. Homo enim sciens hominem esse mendacem, & ignorantem, & per consequens posse fallere, & falli, non potest certā fidem adhibere dictis suis. Et ideo inuentus est modus asserendi dicta adducendo alium in testem, qui est verax & sciens, qui nec fallere, nec falli potest, quod fit dum in iurando adducitur in testem assertio nisi iurantis ipse Deus, qui scit veritatem, & mentiri non potest. ¶ Et ex hoc sequitur

Extra de iureiur. p. titio.

quanto in gl. 2. r. qd.

¶ si quis.

Extra de his quæ vult aut metus

ca. c. si abbas et em

tra de so. c. cum lo-

cunt.

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

A tur propositum de periurio, quia adducere Deum, tanquam testem falsi, est facere irreuerentiam Deo, vel adducere eum tanquam ignorantem veritatem. & ita non omniscientem. vel adducere eum, tanquam volentem testificari, quod falsum est. utroque autem modo fit irreuerentia Deo immediate contra illud præceptum primæ tabulæ. Non accipies nomen Dei tui in vanum. & ideo utroque modo, si ex deliberatione fiat, est peccatum mortale.

Curiosa dubitatio nes et subtiles. SED HIC SUNT duo dubia. ¶ Vnum. an indeliberatio excuset a peccato mortali. ¶ Secundum. an adducens Deum in testem modo prædicto ad aliquid quod credit esse verum, licet non sit, puta, ad aliquid de quo habet aliquam opinionem, & magis assentit illi parti, per quam iurat, peccet mortaliter. ¶ Quantum ad primum communiter conceditur, quod vnicum periurium leue, non est peccatum mortale, tamen ex consuetudine periurare est peccatum mortale, & hoc videtur posse poni, quia habitus generatus ex multis actibus inclinatur ad grauiorem actum, quam sint præcedentes. ¶ Contra hoc. si primus actus periurandi non est peccatum mortale. igitur nec quicumque alius etiam ex quocumque habitu fiat, quia habitus inclinans non potest facere grauiorem culpam. Nam si quis acquisiuit magnum habitum ex multis actibus incontinentiæ, & postea penitet, si post penitentiam habeat aliquem motum incontinentiæ, licet ad illum inclinet magnus habitus, non tamen in eo est peccatum mortale, immo nec gra-

uius notabiliter, quam esset in alio, nullum habitum habente. ¶ Confirmatur, quia habitus non potest esse grauior, si quam grauitatem habet, quam actus, ex quibus generatur, cum proprie loquendo nullam grauitatem culpabilem habeat, nisi ex actibus. cum igitur actus, ex quibus generatur sint veniales. habitus iste non faciet aliquam grauitatem mortalem in actibus elicitis ex habitu.

VIDETUR ERGO posse dici, quod habitus, vel consuetudo nihil facit ad propositum. Sed periurium ex pleno consensu est contra præceptum primæ tabulæ, & per consequens immediate auertens a fine vitio, & ita nihil deficit sibi de ratione peccati mortalis. ¶ Si autem fiat periurium indeliberate, quantumcunque frequenter fiat, cum actus meritorius requiratur, & sit plene humanus, & hoc esse se ex plena deliberatione, & ad actus demeritorius non minus, requiratur illud. non est enim Deus pronior ad condemnandum, quam ad parcendum. potest dici quod illud periurium indeliberatum etiam quotiescunque iteratum non est peccatum mortale. ¶ Aduertendum tamen, quod sicut dictum est supra de maiori virtute, quod habet breuem, per deliberationem, quæ non videtur deliberatio, quia habet prudentiam magnam, quæ promptus est ad deliberandum, quasi in tempore imperceptibili. Ita posset aliquis ex habitu opposito acquirere facilitatem deliberandi promptæ de opposito, & quasi in tempore imperceptibili, & talis deliberatio esset insufficientis ad rationem peccati, sicut est

A est sufficiens ad rationem meriti. Non igitur distinguo quantum ad rationem peccati mortalis inter raritatem & frequentiam perijurij, sed inter deliberationem & indeliberationem, ita quod deliberatio concurrens reddit peccatum mortale, & hoc siue semel, siue quotiescunque: & indeliberatio excusat etiam, siue semel, siue quotiescunque.

QUANTVM ad secundum dubium, dico, quod ille cui iuratur aut concipit ex lege positiva, vel ex consuetudine iuramentum tanquam simpliciter assertivum iurati, aut non tanquam simpliciter assertivum, sed tanquam probabiliter inductivum ad credendum iurato. Primo modo, dico quod iurans quomodocunque dubium, hoc est quod non est simpliciter certum, peccat mortaliter, quia ad confirmandum illud quod asserit esse simpliciter certum & verum, inducit Deum testem, cum tamen illud non sit simpliciter certum. Et hoc modo debent intelligi omnia iuramenta illorum, qui iurant in iudicio, pro quorum testimonio consuevit ferri sententia, qualis non deberet ferri, nisi illud assertum esset, ut simpliciter certum. Verbi gratia. Sententia mortis non debet ferri nisi pro crimine certo, igitur iurans illum criminis, cum non sit certus de hoc, quantumcunque coniecturet eum esse talem probabiliter, & iurans hoc in tali foro, ubi ex lege positiva, vel consuetudine sequitur condemnatio ad mortem, peccat mortaliter. Consimiliter in foro quocunque ubi ex hoc quod aliquis conuincitur per iurantes, con-

demnatur ut reus simpliciter. ibi enim non tantum sit irreuerentia nomini domini contra preceptum primæ tabulæ, sed etiam est quid perniciosum, quia nocuius proximo. Et si dicas, quod est utile reipublicæ, alioquin mali nimis multiplicaretur. Respondet Deus, iuste quod iustum est exequere. Sunt enim quadam mala quæ non sunt punienda per homines, sed relinquenda ultioni diuinæ, puta omnia quæ homo ut homo non potest sufficienter scire, & de quibus non potest sufficienter doceri veritatem eo modo, quo deberet doceri, ad hoc quod iuste ferretur sententia debita punitiva. Nec in istis sunt culpabiles soli testes, sed etiam iudex. Si tamen ipse sciat, quod ex consuetudine testes non testificantur sub iuramento, nisi de credulitate, tunc non debet ferre sententiam, qualis esset ferenda, si culpa esset simpliciter probata coram eo. Scit enim ex consuetudine culpam non esse sufficienter probatam coram eo, ut tali poena puniatur. Si autem ex lege positiva, vel ex consuetudine habeatur quod iurans non tenetur deponere de certitudine, sed de credulitate, quia iuramentum habetur pro credito, non autem simpliciter pro certo, tunc iurans non peccat, dummodo ex signis probabilibus coniecturet magis partem istam, quam aliam, sicut habetur extra de testimonio, & scrutinio in ordine faciendo. cap. unico. Dominus Papa. Respondet enim, quantum humana fragilitas finit noscere scire, & testificatur illum ad huiusmodi officij onus esse dignum, ut dicit Papa, quod in tali foro. Sco. sup. iij. Sen. Z li

Dint. 16.

D

a. l. resp. n. dis.

Ali testificatione aliquem peccare non credimus. in promotionibus igitur talibus, siue ad ordines, siue ad quasunque dignitates per electiones fiendas in quibuscunque collegiis, puta in vniuersitatibus ad magistrum, in religionibus ad praedicationem, vel ad aliquos alios actus, si sit consuetudo approbata, quod tales responsiones sub iuramento praestito, vel sub fide data, vel sub obedientia promissa, non debent intelligi, nisi de credulitate, quantum finit humana fragilitas noscere, cum illum quem non nouit indignum debeat aestimare dignum, omnes tales responsiones debent intelligi de illo secundum consuetudinem communem, nec respondentes peccant in aliquo, quamuis sic promotus non sit dignus. vel potest responderi cum additione illa, quam ponit decretalis praedicta, & non simpliciter, scilicet quantum finit humana fragilitas. & in talibus et iudex promouens talem non peccat, quia consuetudo est ut talis testificatio de credulitate sufficiat, hic enim fauor ampliat, & odium restringitur, iuxta illam regulam iuris, quia in condemnabilibus oportet testem iurantem stricte dicere veritatem, & hoc certum, quia aliter non esset propter eam sententia condemnationis ferenda. Ad sententiam vero quae fertur in fauoribus sufficit iuramentum de credulitate, potissime ubi est talis consuetudo, vel lex positua in collegio iurare de credulitate, quia propter veritatem sic testificatam, praesidens potest promouere ad talem gradum.

¶ Vniuersaliter autem, siue in fa-

uoribus siue in odii iurans de illo, cuius oppositum magis credit, vel de illo, de quo est dubium, id est quod non magis assentit vni parti quam alteri, peccat mortaliter, quia adducit Deum, tanquam testem eius, quod neutro modo est sibi certum, quo deberet esse certum. ¶ Sed obijciatur contra hoc, quod dictum est, periurium esse contra preceptum primae tabulae, quia videtur etiam magistrum, quod periurium sit quoddam mendacium, & ita contra illud preceptum secundae tabulae, non dices contra proximum tuum falsum testimonium. ¶ Potest dici, quod in periurio est quandoque duplex peccatum, scilicet mendacium tanquam materiale, & assumptio nominis Dei in vanum. hoc est non solum includit mentiri, sed etiam irreuerentiam, & primum pertinet ad secundam tabulam, sed secundum formaliter ad primam, quia irreuerentia prohibetur ibi. Potest etiam esse periurium abique mentiri, puta si simpliciter dubitans, iurat partem de qua dubitat, quam forte dicendo non mentiretur, quia non habet oppositum in mente. aut saltem in aliquo casu, ubi iurans tenetur esse certus, periuratur, si non est ita certus. & tamen si illud assereret sine iuramento, credens illud plus, quam oppositum, non mentiretur. Periculum igitur est habere frequenter iuramentum in ore, quia in multis sermonibus, sine iuramento non peccaret, ubi addito iuramento peccat, & grauiter, si fiat ex deliberatione, propter quod vtile est documentum illud Matth. 5. Si sermo vester: est, est non, non.

A DE TERTIO articulo dico, qd dictum humanū. ¶ Vel est de prateritis, & pñtibz, quorū est determinata veritas.

¶ Vel de futuris, quorum veritas est incerta. ¶ De primis quidem dicitur dictum * assertorium, & hoc extendēdo assertionem ad affirmationem, & negationem. ¶ In futuris autem cum sit in potestate iurantis, dicitur esse promissorium, & fm hoc, cū iūm sit vtriusque dicti assertio, duplex est iuramentum. scilicet assertorium & promissorium, vtrunque tñ est obligatorium. ¶ Assertorium quidem, quia obligatur iurans ad dicendū verum, ex quo talē testem inducit ad assertio- nem dicti sui. ¶ Promissorium,

B quia obligatur vt illud verū esse faciat. & quia * assertorium non obligat nisi pro tempore, pro quo iuratur, ideo appropriate iuramentum assertorium, siue iuratorium dñ. obligatio vero qā respicit futurū, ideo appropriate iūm promissorium, dicitur obligatorium, quia obligat ad faciendū * iuramentum implendū.

C Et quia assertorium non obligat, nisi pro tēpore pro quo iuratur, & iuramentum promissorium dicitur obligatorium, vt respicit futurū, ideo appropriate iuramentum promissorium dicitur esse obligatiuum, quia obligat ad futurum iuramentum faciendum.

¶ Et assimilantur illa duā species iuramenti duabus speciebus obligationis in sophismatibus scilicet positioni, & petitioni. Positio obligat ad iustitendū positū, tanquam verum. Petitio, ad exequendum petiitū in facto. ¶ Hic tñ est vnū dubium, vtrum in iuramento promissorio pñsup-

ponatur qualitas iurati, & illa C
pñsupposita adducatur testis idoneus ad dictum illud confirmandū, an pñsupponatur qualitas testis, & secundario consideret qualitas dicendi sub testimonio illius. ¶ Quia si primū esset verum videretur sufficere, qd iurans de futuro haberet intentionē faciēdi, qñ iurat, licet mutaret eam post. ¶ Secundum videretur magis consonum cōi sententiā, quia in illo iūso dñ quis semper manere obligatus, donec impleat illud. ¶ Quantum igitur ad periurium assertorium, non oportet in speciali plus tangere, qd tactum est in articulo de periurio in cōi. ¶ Quantum ad periurium promissorium, vel obligatorium dico, qd potest esse quadruplex. ¶ Scilicet Dolosum. ¶ Incautum. ¶ Coactum. ¶ Et carens istis tribus conditionibus indebitis. ¶ Dolosum est, quando iurans aliquid esse facturum, in ipso actu iurandi intendit oppositum, & non intendit se obligare ad illud, quod iuratur. Et talis in ipso actu iurandi peccat mortaliter, quia adducit Deum tanquā testem sui propositi de aliquo implendo, cū tñ intendat oppositum. Tñ post illud iuramentum nō remanet obligatus, quia in obligationibus priuatis nullus obligatur non intendens se obligare. Nec sequitur, qd talis ex peccato suo reportet commodum, quia si nō iurasset dolose, esset obligatus, quia nullū commodum est reportare peccatum mortale, quod non reportaret, si non iurasset dolose, licet teneretur implere iuramentum, quā tamen tertio non est ita dānosa, sicut peccatum mortale, quod incurritur in iurando dolose.

A lose, q̄ iurum incautum potest esse duplex. q̄ Vel, quia transit super materiam omnino illicitam, ut cum quis iurat se occisurū, vel adulteraturum. Et tale iuramentū non obligat iurantem ad impletionem sui iuramenti, ita q̄ post iuramentum debeat illum actum implere. Tamen, quando iuravit si non habuit intentionē implendi illud, peccavit mortaliter, quia adduxit Deum in testimonium falsi. Si etiam habuit talem intentionē peccavit mortaliter, quia velle peccare mortaliter, est peccare mortaliter. talis igitur in ipso actu iurandi omni modo peccat mortaliter. post iurum tamen debet illum actum non implere, quia non debet addere peccatū peccato, non enim quia iuravit illicite, sit sibi licitū quod prius fuit illicitum.

B q̄ Alia modo est iuramentū incautum, quod transit super aliquā materiam, quæ est de se esset licita, sed non est materia iuramenti licita, ut cum aliquis abiurat opera perfectionis. q̄ In hoc enim ponit obicem motioni spiritus sancti. unde tale iuramentum servare vergit in peiorem exitum, & ideo post actum non est servandum, quod iuratur. licet. n. absolute liceat non facere opera perfectionis, non tamen licet habere fixū velle nunquam faciendi opera perfectionis, quia hoc est hære velle fixum contra motionē spiritus sancti. q̄ In his igitur duobus iuramentis. scilicet doloso, & incauto, duobus modis predictis patet, q̄ iurans non manet obligatus ad implendum, quod iuratur post iuramentū, sed in actu iurandi peccat mortaliter. Posset poni aliud iurum incautū, ut quā aliquis iurat se facturū quod non potest

facere, licet cum iurat putet se posse illud facere. Et de hoc iudicandum est sicut dictum est in articulo de iuro in cōi, quia si non possit in futurum, tenetur, si non de iure iuro coactio coactione, quæ potest cadere in constantē virū, sunt tamen opinioniones, quare. q̄ Iurum promissorum carēs istis tribus conditionibus dolo, incautela, & coactione obligat iurantem ad nunquam habendum oppositā voluntatē ei quod iuravit, & licet differat implere illud per circumstantias, per quas videri rationabiliter differendū, non peccat, sed tunc est primo periturus, quā habere voluntatem non implendi illud quod iuravit, quia tunc vult Deum primo fuisse testem falsi.

A D PRIMVM argumentum patet in turpi voto mutans decretum, in iurando tamen peccavit mortaliter. q̄ Ad aliud dico, quod ceteris paribus maximum iuramentum est iurare per Deum, quia per nihil aliud licite iuratur, nisi in quantum in eo speciali modo habitat Deus, vel est. puta per euangelium, quia in eo specialiter refulget Deus. per cælum, quia ibi speciali modo habitat Deus. per ecclesiam, quia ibi speciali modo colitur Deus. Consuetudo tamen rationabilis hoc exigit, ut quædam iuramenta fiant cum maiori solennitate, quam alia, & defatis cum solennitate præsumitur, q̄ nunquam fiant sine deliberatione. Statuit igitur ecclesia ad terrorem, ut per huiusmodi non iuretur, nisi solenniter tantum, & per consequens deliberare, & ubi veritas simpliciter est communiter asserenda, per Deum aut iuratur cōiter, & leuiter, & sic.

A frequenter sine deliberatione. Dico tamen, quod ceteris paribus grauiſſimum eſt iurare per Deum. Sed poſita in deliberatione ex illa parte, & plena de liberatione ex alia parte, qualis habetur quando iuratur ſuper Euangelium, ponitur hoc eſſe peccatum mortale, non ſolum propter irreuerentiam illius, per quod iuratur, ſed propter deliberationem, quæ ponitur hic, & non ibi.

¶ Et ſi quaratur, quare igitur periurans per euangelia eſt infamis, iurans per Deum non eſt infamis. ¶ Reſpondeo, infamatio non ſequitur ſemper qualitatem culpæ, ſed crimen publicum. ſtatutum eſt autem, quod iuramentum publicum & cum deliberatione eſt quando iuratur ſuper euangelia, & idem transgreſſor talis iuramenti præſumitur tanquam violator fidei, & ideo rationabiliter habetur infamis, non ſic autem poteſt præſumi de aliquo leuiter periurante per Deum.

¶ Ad vltimum patet, quomodo iuramentum promiſſorium obligat, & quod non ad implendū actum iuramenti.

SEXTVM PAſCEPTVM
EST NON DESIDERABI-
LIS &c.

DISTIN. XL.

QVÆSTIO VNICA.

Utrum lex noua ſit grauior veteri.

Cum iſta diſtinctio.
40. In qua magiſter agit
de duobus vltimis præ-

ceptis ſecundæ tabulæ, & de C
vtriuſque legis vtilitate. ¶ Qua-
ritur, vtrum lex noua ſit gra-
uior veteri. Quod ſic, quia lex *22. 1.*
noua multa ſuperaddidit legi ve-
teri, ſicut pater Matth. 5. Dictum
eſt antiquis. Non occides, ego
autem dico. Qui irſcitur fra-
tri ſuo, & ſic de alijs præceptis.
Et præter hoc continet totam
illam, ſicut pater Matth. 5. Non
veni legem ſoluere, ſed adimple-
re. igitur includit totam graui-
tatem illius, & addit ultra ali-
quam aliam. igitur eſt grauior.
Præterea. ſtatus ſub gratia eſt
perfectior, & virtuoſior, quam
ſub lege. igitur difficilior. con-
ſequentia patet, quia virtus eſt
circa bonum, & difficile.

¶ Contra, Matth. 11. Veni-
te ad me omnes, & car. iugum
enim meum ſuaue eſt, & onus
meum leue.

HIC SVNT DVO viden-
da, quia ex duobus pendet gra-
uitas legis alicuius in compa-
ratione ad aliam. ¶ Scilicet ex
onere impoſito. ¶ Et ex defectu
remediij ad ſupportandū onus
impoſitum,

ONERA IMPOSITA
in veteri lege erant ¶ Præcepta
moralia. ¶ Ceremonialia. ¶ Et iu-
dicialia, ad quæ omnia tene-
bantur. ¶ De moralibus patet.
¶ De ceremonialibus etiam pa-
ter, nam licet poſſent tangere
morticinium, & huiusmodi.
incurrerant tamen ex hoc mul-
tas immunditias, ad quarum
purgationem ſi non faciebant
quæ in lege mandabantur, pec-
cabant mortaliter, ſicut expli-
catur ibi. Anima quæ fecerit,
vel non fecerit ſic, & ſic, morte
moriatur, & peribit de populo
ſuo. quæ eſt comminatio dam-
nationis.

*2. 2. c. 9.
& inde.*

*a. 1. mor-
tuum.*

*Numeri
19.*

*Numeri
15.*

An nationes eterne. ¶ Ad oia et iudicialia tenebant, vel p se, qñ discernebant p iudices eorum, & maxime p sacerdotē leuitici ge-

neris, si qñ erat casus dubius apud iudices inferiores iuxta illud Deu. Ois aia q cōtēpserit iudiciū sacerdotis, morte moriā.

Notabilis doctrina de floribus subtilis de conditionibus utriusque testamenti, & legis.

Id est tolerantis.

¶ In lege aut noua moralia sunt eadē, q tunc, sed magis explicata. ¶ Cerimonialia sunt multo pauciora, & leuiora q imposita sunt p Christū. ¶ Iudicialia nulla sunt posita p Christū, sed magis est lex mititatis & humanitatis, in qua nō oportet hē iudicialia iuxta illud. 1. Cor. 6. Iā quidē oīno delictū est in vobis, q iudicia habetis inter vos, quare nō magis iniuriā accepistis, ni. hoc. n. docuit Christus Mat. 5. Si quis percusserit te in vna maxilla, pbe ei & alterā, & si qs voluerit tibi tollere tunicam, relinque ei palliū. ¶ Cōparādo vero moralia ad moralia, dubium est, vtrum fuerit æqualitas, quia dubiū est vtrum illi tenerent ad oia illa præcepta, & eodē modo explicata, sicut nos tenemur.

¶ Quia si illi non tenebantur ad præcepta illa, nisi sicut Iudæi interpretabant, tūc licuisset amare amicu, & odio hē inimicu. ita. n. docuerunt Pharisei simplices de populo. Hoc aut nō licet hodie Christianis, & ita forte de quibuidam alijs explicantibus quādā præcepta moralia, sicut patet Mat. 5. ¶ Qd si nō, tūc lex nostra esset grauior quantū ad moralia, sed hæc grauitas nō equiparatur grauitati ceremonialiū legis veteris, de qua statim dicitur. ¶ Quārum. n. ad ceremonialia dico, q illa fuit multo grauior, & quantū ad multi-

tudinē, & quantū ad difficultatē obseruādi. Aug. n. ad inquisitiones Ianuarij, & tangit in can. dist. 22. Omnia vñ. dicit q Rabi Moyses enumerauit plus q sexcenta præcepta, ad q oia tenebant illi, quorū qdam erant valde difficilia, puta q oē masculinū ter in anno phtaret in Hierusalem, Exod. quantūcunq; distaret. & septuagintū annū colere, pp qd oportebat eos duobus annis vacare a collectione fructuum, & multa alia. sicut de nō tangendo morticinū, vel de non comedendo, vel bibendo post tactū mortui sine baptismo. vñ dicit Petrus in actibus Apostolorum. Quare vultis nobis imponere onus graue, qd nec nos, nec ptes nostri portare possumus? ¶ Lex aut nostra fin Aug. ibidē, paucis & manifestis sacrorum ritibus cōtenta est. Non. n. hēt, nisi septem sacramenta, q et oia nō sunt oib. Christianis necessaria. Nō enim oēs recipiunt ordines. Nec oēs matrimoniu contrahunt. Sed nec celiarius est baptismus. Et post baptismū in peccatū mortale reciduiando, pnia. Ita q difficilius, qd est in ecclesia, vr esse cōfessio, difficile. n. vr alicui peccata sua priuata soli Deo & sibi nota, reuelare alicui homini. Sed ibi apposita sunt remedia, ita q pp reuelationē talē non oportet timere confusionem. Obligatur. n. audiens ad maximū sigillū secreti. Alia sacramenta a baptismō & penitētia forte nō sunt necessaria. aut si sunt, sunt satis facilia, puta confirmatio, eucharistia, extrema vinctio. ¶ Quantū igit ad cerimonialia, lex noua est longe facilior, q lex veteris, inquantū a Christo data prout est, & hæc est simplē leuitas, que longe

A longe præponderat illi grauitati. si qua sit in moralib. maior. *lati sta-*
tuta la Quam aut ad iudicialia de lege noua, patet, qd est leuissima, *quæ dñ-*
matio nō qd nulla iudicialia Christus im- *subditu*
mentis posuit. Si tñ loquamur de lege noua, inquantū est p alios decla-
 rata, vel inquantū super eā sunt alia per alios addita. ¶ Quantū

vero ad cerimonialia dici pōt il-
 lud, qd dicit Augu. vbi supra, & adducitur ibi. ¶ Quantū ē ad iudicialia licitū est iudicib. statuere leges ad pacē seruandam, siue illas q fuerunt in lege Moy si, & hoc oēs siue alias, & qual-
 cūq; vel quorūq; & tenent eas subditi seruare, dummodo non repugnent legi diuinæ, & quo ad hoc posset poni maior grauitas in lege Christiana, qd tunc non licuit sacerdotib. vel iudicibus condere quasēcūq;

B leges, sicut modo licet principi-
 bus Christianis. Sic ergo quan-
 tum ad hoc vñ, qd pauciora sunt onera legis Christianæ, inquan-
 tum ipsa est a Christo tradita, sed forte plura, inquantū ipsi postea sunt addita alia per eos, qui hñt regere populū Christianū.

Q V A N T V M ad secundū
 articulū dico, qd * passio Christi exhibita plus meretur de gratia credentibus eā iā exhibitam, qd ipsa, vt exhibenda meruerit illis, qui crediderunt illā, vt exhibendā, & iō sacramenta nostra q hñt efficaciam in virtute passionis Christi exhibitæ, plus confert de gratia, q sacramenta vete-

ris legis. ¶ Præter hæc habem⁹
 plurā adiutoria græ, qd plurā sacramēta. Nā illi præ matrimo-
 niū (si tñ fuit illis sacm, de quo tanq̃ in quarto) nullum habue-
 rūt sacm, nisi circumcisionē, & hoc vñ remediū contra origina-

le. ¶ Post reciduationem vero, si mereri potuerunt grām aliquā *di. i. pa-*
 motu proprio bñ quidē, sed ad *2. & dñ-*
 grām tunc acquirendam nullū *so.*
 fuit sacm tunc institutū apud eos. non n. habuerunt scfm pœnitentiæ, nec alia plura adiutoria ad gratiā impetrandā, q habemus nos. ¶ Tertio, * præ maiorē efficaciam sacramentorū, & pluralitatem eorū habemus doctrinā magis explicatiuā, & declaratiuā veritatis, q ipsi habuerunt, & exēpla sanctorū plura, & efficaciora ad imitandum.

¶ Et quarto * plura merita sanctorū, qui forte non tñ sibi, sed et nobis meruerunt, & nos etiā meremur inuocando auxilium eorū, & intercessionem apud Deū. ¶ Simpliciter ergo plura adiutoria, & efficaciora sunt in lege Christiana, q veteri. & iō ex parte lex noua est leuior. ¶ Est etiā

vnū * adiutorium valde notabile, quia nobis pro obseruatione legis Christianæ promittit explicite vita æterna. Illis aut, vel raro, vel nunquā, nisi bona tpalia promittebant, nunq̃ aut tñ alligant animam ad seruandū legem bona tpalia, sicut bona æterna.

A D P R I M V M concedo, qd si lex noua contineat oīa moralia, q lex vetus, & addat alia, vel saltē addat aliquā explicatiōnē aliquorū, ad q forte ipsi non tenebant, qd quantū ad hoc est grauior, tñ hoc non tñ grauaf, sicut ex alia parte grauat cerimonialium multitudo, & iudicialium. ¶ Ex parte autem legis nouæ plus alleuiat multitudo & efficaciam auxiliorum, ita qd illa modica grauitas, si qua sit maior in moralibus, non præponderat grauitati in alijs, & hoc pensatus auxilijs hinc inde.

Z 4 Ad

Remediū
tertium.

Remediū
quartum.

Remediū
quintum.

Ad secundum dico, quod difficultas in opere virtuoso non est per se ex parte operantis, sed ex parte operis. difficilius enim est avaro dare unum nummum, quam liberali decem, & tamen non virtuosius nec qualiscunque difficultas ex parte operis arguit maiorem virtuositatem. Sed illa, quæ per se includit excellentiam obiecti, quod per se attingitur per operationem, talis autem difficultas stat cum maiori leuitate.

Bar. Si ergo non sit opus in potius
 * Nam leuius est attingere amandum obiectum excellentius, quàm obiectum minus excellens, & talia opera excellentia in media

te respicientia Deum, plura sunt. Dicitur enim actus dilectionis Dei immediate magis explicetur Christianis, quam Iudæis. nec mirum, quia illa dicitur esse lex timoris, hæc autem amoris. amor autem, & gratia præcipue finis, si ille quærat in rebus oibus, facit omnia opera lenia, ut verum sit, quod dixit saluator Mat. 23. 11. Venire ad me. Et sequitur. Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Cui sit laus, honor, & gloria, per infinita seculorum secula. Amen.

LAUS DEO

Ad Laudem, Honorem, & Gloriam Omnipotentis Dei, eiusque illibata Genitricis, Seraphicæ Patriarchæ Diui Francisci, & vilitatem Christi fidelium, Præsertim Sacrosanctæ Theologiæ studiosorum, hic est Finis Quæstionum Tertij voluminis scripti Anglicani, siue Oxoniensis super Sententias, quæ a Ioanne Duns Scotto, ordinis minorum, Theologorum omnium eminentissimo, Scholæque Subtilium Vexillifero, fuerunt exactissime discussæ. nunc a mendis, quibus scatebant aut Correctorum incitiis, aut Typographorum incuria, vndeque expurgatæ, multiplicique lumine illustratæ, per Saluatorem Bartolucium Affiatem, conuentualem Franciscanum, Sacræ Theologiæ Doctorem, doctrinæque Scotticæ affectatorem, & locupletatorem, atque in nobilissima magnæ Domus Venetiarum Academia Receptem, ac moderatorem. M. D. LXXX.